

RUCSN

NA

SRITN

SAK

DOSTOJNO PRIPRAVI

NAD NEMOCHNICIH M

UMIRAJUCHIH S

XUPNIKOM, I OST

A I ISTIMA

JED

REDA S. O. FRANJE

S' DOPUSHT

POSLAVONCS

PE

U

Slovotishtj

...NA KNJIXICA

ZA

...AREDITI,

I NA

...NO PRIMINUTJE

SA SVETIMA

...KRAMENTIH

...AVITI BOLESTNIKE, KAKONO TAKOJER I ...H MOLITI, DUSHUJIM PRIPORUCSITI, I KOD ...I SPASONOSNE UZDAHSE PONAVLJATI.

...STALIMA DUHOVNIM NASTOJNIKOM, ...A PRAVOVIRNIMA DOMACHINAM VEGMA KORISTNA.

...DNOMU SINU

...ANJE DERXAVE KAPISTRANSKE MISNIKU, BRODJANINU.

...HTENJEM STARESHINAH

...ONCSENA I NA SVITLO DANA.

...ERVI DIO.

U BUDIMU,
...htjem Gyuriana-Bagó 1837.

Ucsiniosamse nemochnim nemochan; dabi nemochne (Isukerstu) zadobio. Svimasamse sva ucsinio, dabi sve ucsinio spasene. I. Korinth. p. 9. r. 22.

Tkose nemochi, a dase ja nerazbolim? II. Korinth. p. 11. r. 29.

Jachu pako pridobrovoljno za vas troshiti, i potroshitise i sam za dushe vashe. II. Kor. p. 12. r. 15

Admittitur ad typum.

Signatum Pestini die 13. Augusti 1837.

Joannes Dertsik, m. p.
Librorum Censor Regius.

Vruchoxeljni

Dushobrixnicse!

Poodavnosam xelio, za veche utishenje Pravovirnih navlastito bolujuchih, i izdishuchih dushah kakvugod rucsnu knjixicu ushtampanu viditi zato: Jer *a)* izdana od O. P. Emerika Pavicha od 1769 godine Rucsna knjixica takoseje veche razridila, daje texko i za shtienje kojigod komad od nje dobaviti, a kamoju za obicsajnu poslugu prisvojiti; a *b)* buduch da i drugi narodi takovih pripotribitih knjixicah podosta veche imadu.

Promishljajuchi dakle s' jedne strane manjkanje takove knjixice, a promatrajuchi s' druge strane njezinu lipu korist, usudise na spisanje, i izdanje ovakove knjige upustiti; gdi, premako doznajem, da ja nishta boljeg od sko-

rofaljenog O. P. Emerika Pavicha u ovu sverhu sabrati nebi ni mogao: imavshi nishtnemanje pri rukuh preverstno pastirsko Dilo slavnoga Kőhlera, 'i prinaucsnog Schenkla, koja mloga lipa Poucsenja duhovnim Pastirom uz krevet bolestnicski dillujuchim na ruku daju: usudise njih sliditi, i za moj cilj s' najvechom stranom osobito u pervom Dilu upotribiti, premako i to nisam svagdi od ricsi do ricsi ucsinio, nego mloga i iz drugiu knjigah, kao n. p. iz gorifaljenoga O. P. Emerika Pavicha, iz Gerge Peshtalicha Utishenja, tako zvanog, Katholicsanskog nadodao, a nekoja i sam izveo.

Knjixicusam pako ovu u dva Dila, a Dile u Odsike razdilio. — Pervi Dio u pervom Odsiku zaderxaje Uputjenja, kakose tojest Dushobrixnik kod razlicsitih verstih od bolestnikah ponashati ima; a u drugom Odsiku: kako Dushobrixnik s' razlicsitima Odsudjenicih postupati moxe, de i njih nebu priporodi.

Drugi Dio recsene Knjixice zaderxaje u sebi tri Odsika, i jedan Pridavak. U pervom Odsiku nahodese sveti Sakramenti navlastito oni, koje dushobrixnik nemochnikom i umirajuchim diliti imade.

Drugi Odsik zaderxaje u sebi spasonosne Izreke iz S. Pisma, i svetih Otacah, s' kojih-

mi Dushobrixnik obnevoljene, i razliesite bolestnike pastirskom ljubeznivostju tishiti, i razgovoriti more.

Trechi Odsik zaderxaje u sebi Pomolenja nad bolestnicih, ter priporucsivanje, i izrucsivanje dushe na csas smerti. Ova zakljucsuje Pridavak, u komusu *a)* nacsin Xene uvesti u Cerkvu posli vincsanja *b)* iste uvesti u Cerkvu posli poroda; a *c)* nacsin mertve pokopati i nekoji obicsajnii Blagosovi nadodani zato: da dushobrixnik u svakoj obicsajnoj potribi ovu knjigu upotribiti more.

Nikojesam uprave i latinskim Jezikom opisao, alli samo one, kojenose u krutjem zlamenju — samo misnicskih duxnostih ticsu, nashavshi od ovoga izgled i priliku u tolikoput faljenoj Rucsnoj Knjixici O. P. Emerika Pavicha na listu 68. 69. i. t. d. za ovo dakle nekami csastni Dushobrixnici nezamire; jer akobi ta stvar za sada morebiti i prikomirna bila, u doshastom prishtampanju lasnose more illi sasvim izostaviti, illi poslavoncsiti.

Nikojesam svetotajstvene stvari i slavonski takojer izpisao; alli ne zato, da oni, koji latinskim Jezikom Sluxbu svetu csiniti imaju nje bash upotribiti moraju, nego za ona Mistah i Biskupie, gdibise obsluxivanje svetih Sakramenatah slavonskim Jezikom obvershivalo.

Premakosam pako od kuge i od kolere i ona takojer, koja na tilesne likarie spadaju u ovoj Knjixici pobilixio: alli i ovo, znajuchi da u svakoj xupi i mistu likara neima; i da misnik u svakoj pogibeli kod bolestnikah biti mora, vechmasam iz temelja ljubavi kershtjanske, s' kojomsmo svakoga u nuxdi, a navlastito u pogibili xivota barem dobrim svittovanjem, duxni, ucsinio, nego dase dushobrixnik brez velike nuxde i potribe u tugje poslove misha.

Molim pako zajedno priponizno svakog vruchoxeljnog Dushobrixnika, da nemisli, kano dasam ja hotio u ovoj Knjixici svaku Rics i svaku Izreku tako dokoncsati, kano dase svaka Rics, i svaka Izreka o svakoj priliki i kod svakog bolestnika potribiti mora. Nije meni, rekoh, to u pameti bilo; negosam samo, za polakshicu nekoju Dushobrixnikah, i za veche utishenje navlastito bolujuchih dushah, xelio: stvari veche od S. Matere Cerkve, i od ostalih visokijih cerkvenih Vlastih dokoncsane, u jedno sabrati, i za takvu rucsnu samo pomoch i poslugu na svitlo izdati: podlaxuchi u ostalom svakolika u Knjixici popisana bogoljubnom sudu svete Matere Cerkve, i ostalih visokijih Cerkvenih Vlasti. — Ostaje dakle svakomu vruchoxeljnome Dushobrixniku za svoju, i za bolestnicsku

potribu ona samo odabrati, kojasu poznatomu bolestnicskomu okolostanju najkoristnia, i najpotribitia, ostala slobodno mimoshavshi, illi izostavivshi.

Duxanbi bio ovdi takojer ocsito bash proslaviti i najvechega Rodoljuba illiti Domorodca i ove Knjige poglávitog Dobrocsinitelja; alli znajuchi dobro, da on za svoja dobra Dilla samo od Boga, najboljega nashega Nadaritelja, svoju platju ocsika, i da prolazeche slave toliko uxivati nexudi, Ime njegovo ocsito spomeniti nesmido, alli dostojnumu ipak zafalnost barem ovako izrechi nepropusti, bivshi na to po svakoj Pravici duxan.

Mlogichemi od Shtiocah lasno zamiriti, da ovu Knjigu nisam dao vechima slovima ushtampati; alli promishljajuch: to, da ova Knjiga kod ovi pomanjih slovah do 35 cilih foljah iznasha, nekase dostoje dakle pricsastni Shtioci barem iz toga obsvidocsiti, i zakljucsiti, kolikobi tada feljah, i troshka iznila, kadbi s'krupniima slovih josh toliko na skoro foljah imala?! i tako molim nekami za sada oproste!!

Akolibi gdigdi ljubeznivi ove Knjixice Upotribitelji koju manju, illi i povechu morebiti falingu kano takojer i koju rics izostavljenu u ovoj Knjixici opazili, molim ljubeznivo njihovu

dobrotu, da shtiuchi priateljno to izprave i popravе: znajuchi dobro: dase lasno i nehotmice, navlastito u pervoj shtampi, pomanjkanja dogoditi mogu.

Gdi pako nebi po sve xelji csastnih i prinaucsnih Dushobrixnikah u ovome Sabranju odgovorio, ondi, molim, dase i sami moju malochu nadopuniti dostoje, ter ljubezno barem moju dobru volju, i trud procinjuju.

Pisah u Osiku dana 21. Kollovoza 1837.

MARIAN JAIĆH,
Reda S. O. Franje Derxave Kapistranske
Misnik.

Dio Pervi

Dushobrixnik kod Bolestnika.

ODSIK PERVI

Duxnost i Uprave, po kojimse Xupnik kod bolestnika vladati ima.

§. 1.

Xupnikje, poleg svoga zvanja, kruto zaduxen bolestnike pohadjati.

Pohadjanje bolestnikah u zakonuje Isukerstovu vazda za najplemenitiu, i najpotribitiu duxnost Sluxbenikah Isusovih derxano bilo. Ovoboje osobita prigoda, u kojoj misnik svoju pravu i punu ljubav prama obnevoljenomu i terpechemu iskernjemu u ciloj svojoj mirri izpuniti, i toliko vishe zaslugah sabrati more, koliko veche texkoche o takvoj priliki priterpiti, i pridobiti imade.

Najbolju i najudesniu prigodu ima xupnik, kabolestnika pohadja, njemu Istine od spasenja, i spasonosna utishenja od vikovite blaxenosti u serdce dud boko usaditi. Ovdi more s' xeljnim pastirskim plodom ucsiti, i ubavishtjivati; opominjati i ponukovavati; spasonosno plashiti, il', gdije potribito uplashenoga tishiti, i na pouzdano uffanje od spasenja podichi. Jer od stanja nemochnicskog morese pravo rechi: da-

muje dusha (po ricsi uzterpljivoga Joba) oxalostjenjem i gorkostju vechma napunjena, nego od ikoga drugog slucsaja, u komuse csovik nahodit more; ovdi dakle nemochni csovik najvechu pomoch od Duhovnika potribuje, praviesnoju xeli i pogleda, i najradie svako spasonosno obucsivanje, i utishenje cséka i prima. Bolovi, koje nemochnik chuti, uzdixuse kadkad i uzmloxaju tia do najvisheg, i neizkazanog csemera — Od bolovah takovih pritisnut, sad uzdishe nemochnik za smertjom, sadaga opet strashi pomishlenje: „izdahnitichu! umertichu; dusha i serdce shtrepimu od tiskobe, i mertvog straha. Ovakvije samu sebi pripustit csovik doisto najvridnii poxalenja, i utishenja, a i junacskoje tada dillo od ljubavi ovakvase zapustita kukavca privatiti, teremu u xalosti i u nevolji kakvu takvu odlashnicu, i potribito utishenje doneti. Na koju najpoglavitiu csovicsansku duxnost poziva nas dodushe svekolike, alli osobito one, kojeje Bog na ovo privisoko dillo osobitim nacsinom odabrao, Duh sveti, slidechima riesma: *Nepropusti ucviljenog tishiti — — nelinise bolestnike pohadjati, jerse po tomu kripish u ljubavi.* Cerkvenik. p. 7. r. 38. 39.

Jer ako Isukert svoje pravovirne radi pohodjenja od bolestnikah obilno i nebom nadariva; one pako, koji ovo dobro dillo zanemarljuju, u muke paklene odsudjuje *) kolikoje dakle vechma obvezan Xupnik polak svoje misnicske sluxbe bolestnike pohadjati, i njimi potribitu pokripu od xivota vicsnjega podiliti?! Niti dakle oluja, niti zlo virime, niti zlocset put, niti pogibel otrovne bolesti moxe Xupnika od ove najsvetije duxnosti na ikakvi nacsin izgovoriti. Pohodjenjeje dakle od bolestnikah bistveni, najvax-

*) Dojdite blagosovljeni Otca moga, possidujte pripravno vami kraljestvo, — — nemochamsam bio, i pohodisteme; — — Odlazite od mene prokleti u oganj vicsnji — — nemochan biah, i nisteme pohodili. Math. p. 25.

nii i najpotribitii dió misnicske duxnosti, navlastito duxbenosti Xupnicske. Xupnikbose zove duhovni; da sverhu dushah pravovirnih pastirsku brigu nosi; — Onje onaj pastir, koji mora misto Isukersta zauffanih sebi dushicah iz sviu mochih nesamo spasenje xuditi, nego gdibi, i kadbi potribito bilo, na priliku Poglavice od Pastirah za svoje ovcsice i istu dushu svoju poloxiti. Jer zashtobimu drugacsie pastirska briga i virnost, kojuje obrekao, sluxila, kadbi svoje stado, illi koju nemochnu ovcsicu u navechoj pogibeli; i u vrime dohodecheg razdiraoca vuka iznevirio, i u ocsitoj pogibeli da ugine zaostavio? Csimboje u vechoj potribi i pogibeli staddo, illi koja ovcsica, stimje potribitia duhovna pomoch, i pastirsko bdenje.

Po nicsemu pako nemore xupnik vechma ljubav, pouzdanje, i proshtimanje od svoga stada zasluxiti, i zadobiti, nego kada cseshtje bolestnike brez razlike osobah, i stalisha pohadja, te placsuche i obnevoljene spasonosno tishi? *) Akobose opazi, da xupnik tako pomnjivo pohadja nemochne siromake, kano i bogate, da on svoje pohodjanje ne po razliki stanjah i osobah, nego po razlicsitim bolestnicskim nuxdama uredjuje i dili: tadache nesamo od sviu sveserdno ljubljen i poshtovan biti, negoche takojer navlastito od svoga stada, i virnih ovcsicah puno pouzdanje zadobiti, kojeno privisokom i svetom njegovom zvanju najlipshi, i najkoristnii okrug od duhovnog napridka obicha, i bash sigurno donosi. Ali pomucsnoje mallo izverstnom csoviku i pomisliti, a josh manje virovati, dabi pravo vruchoxeljni, i istinito bogoljubni i pravi Pastir: *koi znade, dache Bog od njega prioshtar racsun, ter oko za oko, i dushu za dushu iztraxivati*: po nemarljivosti svojoj, koju ovcsicu, illi zaufano sebi od Boga stado u vrime najveche duhovne potribe, u nemochi dushe i tila zanemario: da xalostne nebi

---

*) Nepropusti ucviljenog tishiti, i s' gjasechim hodi. Cerkvenik. p. 7. r. 38.

tishio, da nemochne nebi pohodio, i nebeskim kruhom nahranio; da slabe nebi pojacsio, da sumarnim i obnevoljenim pritexki kamen vrimenite i vikovite pobrinutljivosti sa serdca nebi digao; da mallovirne, i slaboufajuche nebi na xivu viru, i pouzdano uffanje u primoguchu pomoch boxanstvenu podigao, da duhovno gladujuchim nebi svekolike potribite spasonosne pripomochi na ruku postavio, i od svoga vikovitog spasenja po milosti Boxjoj osigurao! — Gori dakle recsena opomena, budi samo u opchinu za vechu misnicsku vruchoxeljnost navedena. —

Da pako Xupnik ovu svoju najpoglavitiu pastirsku duxnost urednie i polahglje izpuniti more, nebi shkodilo, kadbi osobito u vechima mistih i Xupama imena bolestnicska popisana imao i svojujim pomoch na svako priatno vrime lashnje podiliti nastojao.

§. 2.

Opchinske Uprave, po kojimase Xupnik kod bolestnikah ravnati imade.

1.) Buduch dase svaki spasonosni Nauk od vire i od zakona u S. Pismu, i u svetim' Otcim zadarxaje, Xupnik, koi svoju poglavitu pastirsku duxnost, i po njoj spasenje dushah plodovito dillovati xudi, valja da dobro osobito u onima Izrecih S. Pisma, i SS. Otacah uvixban bude, kojisumu za udiljnu pomoch kod svake okolovshtine, i versti od bolestnikah neodmicsno potribiti; na priliku tilesnoga likara, koi polak svoje likarske duxnosti, duxanje nesamo bolest na nemochniku upoznati, negojoj takojer odmah i sillu skershiti, i pristojnu likariu shtoberxje iznajti, i dati. — Lipu opomenu daje S. Angustin Xupniku bolestnike pohadjajuchem ovako govorechi: *Potegni nemochnike s' tobom k' Bogu, jerbojim iz Duha Boxjeg ono govorish, akojim shto pun goruche ljubavi govorish.* U Knjigi 4. od Ispovidih p. 12.

2.) Prie nego Xupnik, k' bolestniku pozvan, k' njemu pojde, neka takojer i pozivajuchim sasma ljubezno svoje lice, i pastirsku hitrovoljnost iskrenito spoznati dade: dase vidi, kolikomuje samo i za jednom dushicom, a kamo za svekolikim svojim stadom, s' neprocinjenom kervju Sina Boxjeg odkupljenim stallo! — Sumracsno' drugacsije misnicsko lice, i odurna pastirska rics, pak k' tomu josh niko podosadno otezanje veliku ljubav pastirsku nepokazuju; nego Pastira s' tim vechma Bogu i ljudma neugodna csine. — Poshav pako odmah i na skoro k' bolestniku, neka i svoje nastupno sveto dillovanje, i bolestnika Otcu od Milloserdjah, i Bogu svakog utishenja sveserdno priporucsi, da svaku slucsajnu pripriku uzterpljivo privladati, i dushu nemochnicsku po sve s' Bogom pomirîti, i u xivot od nebeske blaxenosti privesti more. — Nekase spomene, da on isto misto prikrotk ga, i priljubeznivoga Spasitelja derxi: pristojnoje dakle, a i potribito: da onaj duh, i onu milost njegovu ponizno u pomoch zazove, s' kojomje isti pridragi spasitelj obnevoljene i oxalostjene tishio, i prama njim' svoje serdcsano saxalenje pokazivati obicsavao.

Neka reko barem u kratko zavapie sa Svetim Pavlom Aposhtolom ovako k' Bogu uzdishuchem: *Blagosovljen Bog i Otac Gospodina nashega Isukersta, Otac od miloserdjah, i Bog svakog utishenja; koi nas tishi u svakom nashem nevoljenju, da moremo i mi tishit one, kojisu u razlicsitoj pritiski.* II. List. Korint. p. 1. r. 3. i 4.

Da pako, gdije svetoredni obicsaj, prolazechi misnik k' bolestniku sa prisvetim Tilom Isusovim, imade pristojno csistu nase koshuljicu obuchi, i na ramena prikoramenicu (stolu) metnuti, pak sa pridhodechim s' upaljenom u svitnici svichom sluxbenikom, koji mora zvoncem radi dostojnog naklona zlamenje davati, na pozvano misto, krotko i nerazgledajuchi, nego spustivshi krotko ocse doli i barem ukraj dru-

gih molitavah Pisme: *Blagosivajte svi Angjeli Gospodnji Gospodina, i t. dalje; illi; Pismu 50. Smilujse meni Gospodine, po velikomu miloserdju tvomu i t. d. rechi:* nije ni od potribe ovdi pobistrie ni spominjati: buduch dase i od sebe razumie, da svaki misnik svoje stalne Cerkve uprave, i pripise, i obicsaje podpuno razumije, i znade.

3. Xupnik doshav u kuchu bolestnika, neka unide u sobu bolestnicsku u sebi mislechi, illi bash glasno govorechi: *Milost i mir neka bude svami od Boga, Otca nashega, i od Gospodina Isukersta.* (II. Korinth. p. 1. r. 5.

Illi obicsajno svagdi pripisanu, i uvedenu veche cerkvenu ovu pozdravu: *Mir ovom domu, i svima pribivajuchim u njemu.* (Vidi Ritual illiti Svétorednik Rimski od 1827. na listu 74.)

Tada, ako u rukuh na persih nosi prisveto Tilo Isusovo postaviga na tilestnik (corporale) na terpezu bilim stolnikom illiti platnom pokrivenu; s' obe strane davshi postaviti goruche dvi voshtene sviche, i tadase kolinom pokloni priduboko istomu. — Shto izvershivshi, Uzme svete vode, ter poshkropiv tiho bolestnika, sebe i ostale obratise odmah k' bolestniku ljubeznivim, i posve utjshivim pogledom, govorechi: *Faljen Isus, moj dragi kershtjanine! (illi kershtjanko!)* da bolestnika drugacsie morebiti sa svojim neugodnim pogledom na pomishlenje nebi doveo: kano da nije k' njemu iz prave pastirske ljubavi, nego samo iz najmenicske duxnosti i usillovan doshao. —

Pristojnoboje, da bolestnik veche iz ocsiu misnicskih, svoje xeljno utishenje, i pouzdano uffanje dushevnoga svoga spasenja, zapazi i shtie: ter da tako pouzdanie i sveserdnie svekolike ranne serdca svoga misniku ocsituje, i od njega ocsikane spasonosne pokripe veselie izcsika i poprimi.

Ista pako pohodjenja misnicska nit' imaju odvech dugacska, i tako i bolestniku morebit dosadna, nit opet verlo kratka biti; da a) pervashnja neprobude

bolestnika vechma na neuzterpljivost, nego na poboxnost i bogoljubnost; a b) da kano terkmice i odvud odnud izvershena poboxnog i bogoljubnog bolestnika vechma nesmute, nego shtobiga s' Bogom sjediniti, ter na pridanje u volju Boxju, i na uzterpljivo podnashanje svoje nemochi probuditi morala. — Misnik dakle nekase mudro i pametno kod bolestnika samo donle zaderxaje, doklem spaziva, damnje nazocsnost misnicska za spasonosno utishenje potribita: da ukraj poduljeg morebiti misnicskog zaderxavanja posli njegovog odashashtja nebi morebiti mlogo po njemu mucseni bolestnik zavapio: *Fala Bogu, kad jedanput atide*; — A kod tercsnog dovershenja protivnim nacsinom opet morebiti nebi uzdahnuo: *I taj se shtoberxje od bolestnika ukloniti traxi!* —

4. U pocselu zatim diljnjeg' govorenja neka tiho i ljubezno zapita misnik bolestnika: *kakomuje?* alli i to ne suvishjima ricsma, i poduljim nikim od tog' razgovorom; to jest: neka neterpa pitanje na pitanje, kano tilesni likar, pitajuchi bolestnika od stanja — i versti bolesti — —, nego akomu, i kadamu nemochnik na pervo veche gorinavedeno pitanje odgovori: da mu nije dobro, dagaje bolest i nemoch odvech sapela, i ljuto kini: neka odmah samo kratkim i krotkim poxalenjem misnik nadorekme: daje i to sve po primudroj volji Boxjoj, brez koje nishta nebiva, alli da ipak nevalja zato opet u Bogu gubit uffanja, koije najbolji, i najmoguchnii likar i pomochnik, pripravan u svako vrime svekolike nashe nemochi, a osobito nemochi dushevne izlicsiti, za kojeje misto sebe svoje svete misnike postavio i naredio: da nemochne tishe, i razgovore; dajih po svetoj pokori, i ostalima duhovnima pokripama; na pravi put spasenja dovedu, dajih u pokoj svisti, i u priateljstvo Boxje privedu.

Akolise bolestnik pofali: damuje veche mallo bolje, moremu tada misnik ljubezno nadometnit ovu, illi prilicsnu pozdravu: Dragomije moj dragi, dateje mi-

lostivi Bog tako pomillovao, a i nadamse takojer, da chesh i ti zatu milost Bogu zafalan biti! — zafalnost je pako najbolja i Bogu najugodnia csistocha od svisti i od dushe — —: Odovuda priuzme tadą misnik:

5. Príliku od razlicsitih csovicsanskih nevoljah i od njihovih duhovnih uzrokah s' bolestnikom razgovarati; misnik rekne n. p. Primudri i pridobri Bog pohadja ljude s' razlicsitima bolęstma, illi s' drugima shtokakvima nęvoljama, alli ne iz drugog uzroka, nego najcseshtje radi nasheg vicsnjeg spasenja. Pohadja kadkad s' ovakvima kashtigama grishnike, dajih po tom' opomene: da on bicsuje, i da nevoljiti pripushtja njihovo tilo, da grishnu dushu od grishnog zaspanja probudi, na spasonosnu pokoru gane, i daju od vikovitog izgubljenja pricsuva i oslobodi; znajuchi iz primudrosti svoje boxanstvene, daje bolję grishniku svekolike bolesti i nevolje ovoga svita za vrimę terpiti, i po njimase od grihah ocsistiti, i pravici Boxjoj po sve josh ovdi zadovoljiti, nego mehkoputtno illi u nasladnosti grishnoj xiviti, pak zatim po smerti prioshtroj pravici boxanstvenoj u ruke upasti, ter nauvike u muke paklene dospiti. —

Na bogoljubne ljude shalje Bog bolesti, i druge nevolje, dajih kusha hocheli Bogu i u bolesti svojoj virni i uzterpljivi obstati, i njega tako stalno sada i u nevoljama, kakono prię u pokoju tilesnom i dushevnom sverhu svega ljubiti. — Ovesu vrimenite bolesti i shtokakve suprotivshtine kao nika vatra, u kojojse Bogu virne dushe, tako bash kano i zlato csiste, i svomu priuzterpljivomu Spasitelju prilicsnije postaju, dokse s' njime u ljubavi po sve nesjedine.

Akolije moj dragi N.! tako, a ononam daklę valja, bili pravi, bili krivci, iz prisvete Boxje Rukę bolest, i nevolje, i ostale svekolikę suprotivshtinę dragovoljno primiti, i nashu slabu volju i pamet, nedokucsenoj mudrosti i prisvetoj volji Boxjoj po svę podloxiti, navlastito znajuchi, da pridobrostivi Otac nebeski svę to na nashe spasenje obratja i diluje.

6. Navlastito pako ima svaki dushobrixnik zatim najvechma nastojati, da nevoljnoga i hudoga nemochnika kripko, alli uvik ljubezno i krotko nato posvituje i navede, da volju svoju po sve, i to dragovoljno priloxi u volju Boxju, i u njegovoj svetoj volji na priliku priuzterpljenoga svoga Spasitelja opocsini i zaostane. Shto, ako po milosti Boxjoj, u nemochniku zadobie misnik, neka zna, daje sa svojim bolestnikom u najsigurnie zavitarje veche dospio, gdi nose tojest, tako lahko dushevnoga ladjotopja vishe neima bojati. — More pako (akoje potribito) misnik to na slidechi, illi prilicsni nacsin ucsiniti, ovako govorechi nemochniku: Moj dragi N.! ti znash, da sva od Boga dolaze, i da nishta nebiva brez njegove svete volje njemuboje i njegovoj svetoj volji nebo i zemlja i sva ostala pod sve podloxna. Csuosi i iz svetog Evangjelja, da brez Boxje volje nit' pada ptica iz zraka na krov, niti se ijedan vlasak s' csijegod glave na zemlju spuzava, svabosu i najvecha i najmanja dillo Boxje volje.

„Ovi pako svemoguchi Bog, koitije tu bolest naslao, i koiju more takojer ako uzhtie u csas od tebe odneti, jest takojer i nash pridobrostivi Otac zajedno, koi nishta brez potribe, i brez nashe tilesne illi dushevne koristi necsini. — On dakle kano dobri i brixljivi Otac, doznaje takojer uzroke bolje nego mi, zashtonas kadkad s' bolestju i s' nevoljom shtokakvom — pohadja. — Akonas pako otcsinski vazda ljubi, i nastojinas u svako vrime blaxene i spasene ucsiniti, valjanam dakle, moj dragi N.! iz njegove primudre i prisvete Desnice tako dragovoljno i istu bolest primiti: kakogodsmo prie toga zdravlje, i druga dobra iz njegove svete Ruke veselo primali. — Spomenise, moj dragi N.! terpechega Joba, koije tako zatim u xivima rannama, u siromashstvu, i u progonstvu i prikorenju od vlastite xene i priateljah, kakogod prie toga u zdravlju, u bogatstvu i u obilnosti dragoga Boga blagosivao, falio, i slavio, xeni,

i priateljom ukoriteljim odgovarajuchi: *Akosmo prie dobra rado primili iz Boxje ruke, zashto nebi dakle sada i zla: bolest, siromashtvo i druge nevolje primili iz iste ruke Boxje?*

A promisli moj dragi N.! i nadilje, daje tojest bolje i spasonosnie uzterpljivo ono podnositi, shtono csovik nije moguch od sebe ukloniti, illi pridrugojacsiti, negosé badava dvostruko mucsiti. Jednabotije muka tvoja ljuta bolest, a druga morebiti tvoja xestina, i neuzterpljivost. A zashtobi, molimte, neuzterpljivo ono podnosili, shtono, illi ktili, illi nehotili moramo ipak terpiti? A promisli na dilje, da, ako ono uzterpljivo podnosimo, shto i onako terpiti moramo, veliku hasnu, veliku zaslugu, i veliku platju od Boga sigurno ocsikati imamo; a spomenimose zatim i ricsih svetog Pavla Aposhtola, koi veli: „*Nisu dostojne sve muke ovoga svita, one slave, kojachese nikocs objaviti u nami;* — koji Boga sverhu svega ljubimo, i ljubechiga sva dragovoljno, i uzterpljivo iz njegove S. Ruke primamo. — Akoje dakle moj dragi istina: da *a*) nishta brez Boxje volje nebiva, da *b*) svakolika na nashe spasenje obratja i dilluje pak *c*) dachenam ovo kratko vrimenito nashe obnevoljenje mlogostruko doisto i sigurno naplatiti: ostajenam moj dragi N.! prisvetojse volji Boxjoj duboko pokloniti, i svaka dragovoljno iz ruke Boxje primiti, ter svaka na slavu Boxju, i na spasenje dushe nashe uzterpljivo podnositi, i. t. d. —

7. Alli, kakoje veche gori recseno, paziti uvik dobro valja, da misnik bolestnika s' dugim razgovorom odvech nekini, navlastito ako pametno spazi, daje bolestnik veoma slab, i da veliki bol terpi. — Dugebosu opomene velikim nemochnikom kadkad nesamo dosadne, i csestokrat nepodnosive, nego mogu takojer bolestnika na neuzterpljivost, i po njoj na grih polasno probuditi. Vazdaje pako nemochniku mlogo probitacsnie, akomuse mallim i kratkim govorom mlogo kaxe, nego damuse ondi cile pridike izvadjaju, gdi-

noga smertni znoj skroz probija, a prilјuti bolovi razum i pamet tako zabunjuju, da nije ni moxan, na poduge misnicske ricsi paziti, a kamolijih poboxno u serdcu sahraniti. — Pristojnijeje dakle da misnik onoliko samo ricsih prospe, koliko mudro misli, da xalostno bolestnicsko stanje dopushtja i zaktiva, nego, da nemochniku nikom sillom onoliko natovari, koliko ni zdrav csovik nebi mogao nositi, i probaviti; pristojnieje i koristnieje, da govorecheg misnika spasonosnu Rics bolestnik, i na dilje csuti zaxilja, kano xedna usta okusitise ladne vodice, nego da neuzterpljivo pogleda: hocheli misnik skoro svoje dosadno govorenje svershiti, i nemochnika pristat moriti; pristojnieje reko, da mallo i poprie svoje ponukovanje misnik dovershi, nego da za dugo govorechim nemochnik i kuchnik rech uzmora: fala Bogu! da jedanput svershi-i ode! — Ovaje opomena za plahovito vruchoxeljne novake mlogokoristna, a kadkad nekojim bash i potribita, navlastito pako onim, koji scine, da moraju na jedan dushak svu svoju misnicsku vridnost izvershiti, i bolestnika sillom obratiti; nespominjajuchise visheputah lipih ricsih S. Pavla Aposhtola, koi veli: *Jasam sadio, Apollo zalivao, allije Bog* — (poslu nashem) *uzrastjaj — i napridak dao.* Valja dakle osobito takvima novacima mudro i pametno s' nemochnikom postupati, ter naucsivshi na pamet iz S. Pisma, illi iz svetih otacah okratke al' najplemenitie za ovu sverhu Izreke, one samo bolestniku na pamet dovesti, kojisumu za njegovo nemochno stanje najpotribitii i najkoristnii. Odkuda slidi:

8. Da Opomene, i ponukovanja misnicska imaju vazda stanju, i okolovshtinam bolestnicskim prikladna i primirena biti. Razboritost, i umitnost imajù vazda vruchoxeljnost misnicsku kod bolestnikah razcsinjati, i ravnati, ter navlastito na starost, na spol, i njegove naravne mlogorazlicsite okolovshtine, na nejaku josh dobu, illi na pouzrastnu mladost, na razlicsiti

nemochnicski — moguchnii illi siromashnii, visokii illi ponizkii stalish, kolikoje svetom Evangjelu poredno, verlo dobro opazku nositi, ter sa svetim Pavlom Aposhtolom, za ljubav Isukerstovu svakom svaka biti. Drugacsie dakle imade mishnik ljudma od vishega, a drugacsie od nixjega stanja; drugacsie mladjima a drugacsie starima; drugacsie bogatima, a drugacsie ubogima; drugacsie ucsnima i pomudriima, a drugacsie neumitnima i priprostiima; drugacsie muxkima, a drugacsie xenskima, kojiuje pamet i narav obicsno slabia; drugacsie verlo bolestnima, i skoro za smert zastupljujuchima, a drugacsie kripkiima; drugacsie ocsitim zlocsincem, i u grihu otverdnutim nemochnikom, a drugacsie po slabosti csovicsanskoj s' puta Boxjeg zavedenim grishnikom govoriti: premako svima mora iz jednoga, i istoga Evangjelja nauk potribiti i prikladni dati, svima istog Spasitelja, ter s' njime tisni i uski put u nebesah, kojise grishnikom po sveserdnoj samo i pravoj pokori otvara istinito dodushe, al' zato ipak svima ljubezno i krotko, ako tojest gdigdi nebi i pooshtria pritnja nastupljujuche prioshtre Pravice boxanstvene potribita bila, navistiti. Shtobo on ucsnima, umitnima, bogabojechim i krotkima dushicama kaxe, ono isto nemore neucsnima neumitnima, illi opakima ljudma istom mirrom prikroiti, i prishiti. Kod pervospomenjenih mogu i pokratka lipa ponukovanja zadostacsiti, gdi neumitnima, neucsnima i zlocsestima mlogo dulja, ubavistljivia, i pooshtria kadkad bash mora dati, i gdibi samo stanje od bolesti takove podulje razgovore na ikakvi nacsin dopustjalo.

Tako morase takojer dushobrixnik mudro i pametno po stanju i promini rastuche, uzmloxajuchese, illi popushtjajuche bolesti, i po razliki chudi i naravi bolestnicske znati ravnati buduch dase kod mlogih bolestnikah po texini, illi uminutju bolovah, ista chud i naravno nagnutje pocsesto i rado minja. Odkuda slidi, da na sva ova mora misnik dobro paziti, ter po-

liik prominite kadkad bolesti i chudi; sad opomene i ponukovanja na uzterpljenje, sad Bogu na zafalenje; sad na pouzdano uffanje prama Bogu najboljemu i najdobrostiviemu Pomochniku od nemochnikah; sada na skrushenje i pokajanje, sada na izbienje vrimenitih brigah i tiskobah; sad na uminutje straha smertnog; sad na dragovoljno i uzterpljivo pridanje svoje volje u volju Boxju; sad na promishlanje slave nebeske, illi paklenih mukah pametno oshovati; i pomudro upravljati. i t. d.

9. Ubogim nemochnikom, kojisi ono, shtonojimje za ozdravu i pokripu njihovu tilesnu potribito, kupit i pribavit nemogu, ugodnobi doisto Bogu bilo, dabi Xupnik od svoga dobarca udilio; *) illi ako sam toliko nebi imao, priplemenitobi dillo ucsinio, kadbi druge bogoljubne pomoguchnie ljude, na toliko dillo od milloserdja ganuo. — A za takove dogadjaje, dobrobi, a bash kadkad i potribito bilo, josh u napridak od bogoljubnih dushah nekoju milostinju sabrati, ter vazda u pripravi derxati, i o pervoj nuxdi siromahkom u pomochi biti. Kolikoje pako ta stvar, i za zakon, i za spasenje dushevno svima hasnovita, nije od potribe; kod prosvitljenog puka kershtjanskog s' mlogima ricsma ni tomacsiti.

10. Nekase Xupnik, kolikoje moguchc, csuva, da kod poslidnjih Oporukah, iliti Testamenatah, niti kao svidok pristupljuje, niti Oporucsitelja u svomu poslu upravlja. U toj stvari dushobrixnik more, — (ako bash nebi pri ruki nitko od svitovnog suda bio —) bolestnika opomenuti, da oporuku svoju illiti Testamenat, po svitovnim Uredbama, po dushi i pravo nacsini.

Pristojnostje nishtnemanje Xupnicska, da posli dovershenih duhovnih svojih poslovah, bolestnika, gdibi potribito esapio, u opchenu opomene, da i vri-

*) I Ubogom pruxi ruku tvoju, dase dovershi ocsistjenje, i blagosivanje tvoje. Cerkvenik. p. 7. r. 36.

menita svoja dobra u red postavi: damu xena, dica i ostali bashtenici, kano i oni, kojimaje illi on duxan, illi kojisu njemu duxni po smerti njegovoj u smutnju, i u krivotroshnu parnicu bashtenici nedospiu; po kojojbi u svomu zakonitom imanju nepravdu, illi shtetu terpili. Xupnicskaje nadilje duxnost Oporucsitelja od onakovih naredbah i ostavah uztezati, kojebi illi zakonitoj kojoj pravici, illi pravednoj iskernjoj ljubavi mogle biti suprotivne. More dakle xupnik Oporucsitelja priatno u opchenu ponukovati: *a)* da i vrimenito svoje dobarce, i s' njime zakonite svoje bashtinike u red i mir postavi, dase nebi drugacsie posli njegove smerti, u kuchi njegovoj, i medju xenom i dicom kakva grishna zabuna, i nepotribite parnice dogodile, kojenobi njegovu dushu uznemiriti mogle; *b)* da takvu oporuku ucsini, kako po dushi i prid svaznajuchim Bogom spoznaje: daje pravo, i zdravo, i zato takojer i Bogu drago i ugodno. *c)* dase u pravenju oporuke svake zle volje i osvete csuva, nego daju po pripisanih zakonih, i ljubavi kershtjanskoj dobrovoljnim serdcem ucsini i zakljucsi, misleohi, da jedanput samo umire, pak da po pravicsnoj oporuki, neumerloj dushi svojoj na drugomu svitu sigurniji mir i pokoj spravlja.

Pazitise medjuto ima takojer Xupnik, da, akomuje Bog, i njegovo poshteno ime, ter pravica i ljubav kershtjanska milla, onim oporucsiteljom, koji osobitu dosta potribitu druxinu ostavljaju, nikakve uspomene necsine, da sebi, illi Cerkvi kakvu ostavu upishe, kojabi Zakonitim bashtinikom oskudna i nepravicsna bila.

More dodushe dushobrixnik s' priatnom prigodom i poucsiti svoje ovcsice: daje najbolja, i Bogu najugodnia ona ostava, kojase siromahkom, i od sviu zapushtenim ubozim u ime Isusovo csini; pak da i nasha zasluga prid bogom neraste po broju razlicsitih ostavah (illiti fundatiah) nego po mirri prave iskernje ljubavi, s' kojomse shto ostavlja, i naredjuje, a

osobito akose csini ubozim, nemochnim, ter brez svake ljudske pomochi visheputah poxalivo zapushtenim, i krivo pritisnutim, kojinose ubozi drugacsie i bashtinstvo Isukerstovo nazvati obicsaju. Alli i ovu opomenu valja samo onima dati, kojisu dosta pomoguchi, a svojih poblixnjih i pricsjih zakonitih bashtinikah neimadu, kojejim drugacsie pravica i ljubav zapostaviti nedopushtaju: premako kadkad gdikoji i jednoj i drugoj strani pravicsno, i miloserdno zadovoljiti mogu, a i xude.

11. Kako opazi Xupnik, daje bolest dosta pogibljiva, necsekajuchi poslidnji dan, sat, illi vechu josh nemoch od bolestnika, imaga odmah istinito alli mudro, krotko i ljubezno opomeniti, dase s' Bogom pomiri, svete Sakramente .... poboxno primi, ter tako da najprie svoje najveche dobro, neumerlu dushu u mir i blagosovni pokoj postavi, dase zatim s' tim lashnje on, likar i kuchani s' nemochnim tilom pobrinuti i zabaviti mogu. Ovoboje najperva, najvecha, najsvetja i najpoglavitia duxnost svakog Xupnika, pobrinitise tojest vruchoxeljno: da nijedna, navlastito od zauffanog sebi stada Gospodnjeg, ovcsica, po njegovoj nemarljivosti brez svetih Sakramenatah neprimini, znajucheg sveto dache Bog ovakove ovcsice dushu, iz pastirskih rukuh potraxiti.

Nikojiche morebiti rechi, illi barem po umu svitoljubiocah pomisliti: dase po takvoj opomeni, i pastirskom ponukovanju more nemochnik odvech uplashiti, njegova bolest ozlediti, i povekshati, pak smert josh berxje nastupiti?

Alli takovim prikomirnim svitoljubiocem valja krotko odgovoriti: *a*) dase pravi i bogoljubni kershtjanin neima odvishe smerti plashiti, znajuchi i onako, dasmo svi umerli ljudi, i da nas kad tad jedna i ista kocka od umerlosti svekolike pogoditi mora. *b*) Duxnost je i onako svakog kershtjanina, nesamo csistim serdcem, i u milosti Boxjoj s' ovoga svita na drugi priminuti, nego takojer u stanju milosti i na

ovom svitu opchiti; illi dakle nemochnik umro, illi xiv ostao, svetotajstvomuje pokore uvik potribito i spasonosno: c) i isti bolestnik to znade, daje misnicska najpoglavitia duxnost vruchoxeljno pobrinutise, i nastojati, da svaki kershtjanin u milosti Boxjoj i xivi, i umire, pak da nitko brez svetih Sakramenatah nesritno neprimeni: ako dakle tu svoju duxnost xupnik krotko, i ljubezno kod bolestnika izvershi, nijese bojati, dache on sa svojim lipim i miloserdnim ponukovanjem nemochnika poplashiti, koi znade, daje pastirska najsvetja duxnost svoje navlastito obnevoljene i nemochne ovcsice pohadjati, tishiti, i s' Bogom pomiriti; d) more nadilje misnik kod ovake opomene svaki povechi strah polasno pomanjshati, ako bolestniku odmah narekme: da primanje svetih Sakramenatah, koje je pridobrostivi nash Spasitelj, za nashe posvetjenje, utishenje, i pokripu dushe i tila naredio, ipostavio, nikomu nedonasha po sebi smerti, nego veehma odlashnjicu dushevnu, pak po tomu i priezdravje tila dolazi jer kolikojih i koliko i sada imade, kojisuse u svojoj bolesti izpovidili, prisvetu Pricsest i Pomast primili, pak ukraj toga i danassu na svitu xivi, i poboxno Bogu sluxe?! e) A bili najposli i pravicsno bilo, da dobri misnik, hotiuchi od vrimenite pogibeli sacsuvati xivot csoviesanski, zapusti bolestnika u ocsitu pogibel vicsnjega izgubljenja upasti; pak shtose bolestniku i kasnie neodmicsno more kazati, zashtomuse nebi i ranie krotko i ljubezno, za njegovo najveche dobro, dokazati moglo?

Ja mnim dakle, da umitno i ljubezno ponukovanje misnicsko, na svoje priatno vrime ucsinjeno, svaki pogibljivi i smertni strah, od serdca bolestnicskog illi po sve odnimiti, illiga barem tako iztanjiti moxe, da, akoga kadkad mallo iprotrese nishtamu u xivotu nauditi nemore, nego daga josh vechma protiva svakom nastupljujuchem samertnom strahu, i potresu pojacsiva i brani. Gdiboje csista, i s' Bogom po sve po pravoj pokori, i Pricsesti ujedinjena du-

sha, ondi doisto manje straha u serdcu nemochnicskom pribiva, nego ondi, gdinoga sumarnost grishne dushe vechma, nego ista bolest tilesna razpinja i mucsi. A ucsinas takojer neizbrojeno mnoxstvo dogadjajah, daje krotko i ljubezno ponukovanje bolestnika, (dase tojest s' Bogom shtoberxje, i shtoranie pomiri) na svoje vrime ucsinjeno, vishe bludeche bratje k' Bogu obratilo, i k' nebu privelo, nego pokasna, i prinagla pokora, kojaje, po izreku nekojih svetih otacah, uvik posumnjiva, pak zato i za svakog navlastito nemochnika pogibljiva.

Xupnik neka dakle nastoji, brez svakog otezanja, nemochnika shtoberxje otcsinski, i ljubezno ponukovati, dase sverhu svojih grihah skrushi, i s' Bogom dragim udilj pomiri, a Bogche zatim prie, vidivshi skrusheno i pokorno serdce bolestnika, i likarom, i likovom onu kripost dati, kojache bolestnika, akomu za dushevno spasenje bude, opet na noge podichi, nego tada, kad vidi nepokorno serdce od nemochnika.

Akolibi isti nemochnik misniku odgovorio, da njegova bolest josh nije tako odvech pogibljiva —, da ima za svete Sakramente josh vrimena, — i dache on i sam onda misnika pozvati, kada na sebi ositi, daje potribito — i. t. dalje —; nekamu misnik ipak tiho i ljubezno odgovori: moj dragi N. promisli dobro, da svaki nemochnik, kakose razboli, odmah obicsaje tilu lika iztraxivati, damu tilo tojest shtoberxje ozdravi; i ja to nalazim, daje pravo i pametno; alli kadse tako, moj dragi N.! s' tilom brinemo, zashtose nebi, molimte, istim nacsinom i s' bolujuchom dushom pobrinuli, kojaje mlogoveche cine i vaxnosti, nego tilo? Mlogise nemochnici od vishe plashe smerti tilesne, a nemisle na smert dushevnu, kojaje mlogo xalostnia i csemernia, nego smert tilesna. Dase, moj dragi N.! ljudi tako s' dushom brinu, kano shtose za tilo boje, nebi doisto nijedan brez izpovidi s' ovog svita nesritno priminuo! — Bog miloserdni poziva

nas otcsinski uvik na pokoru, alli navlastito onda, kada nas s' bolestju, illi s' drugom kojom nevoljom na pokoru giblje, i pritexe. Otcsinskom pako ponukovanju Boxjemu suprotivitise, pak imajuchi priatno vrime i prigodu, nehotitise s' Bogom pomíriti, stvarje i za dushu i za tilo po sve pogíbljiva. Ja poznajem bolestnikah, — kojisu takia, razbolivshise, żaktivali svete Sakramente primiti, necsekajuchi vechu i ljutju bolest, i dajih kuchani, il likar na to nagovara, koji to od saxalenja obicsaju kadkad, i samo u velikoj pogibeli csiniti, paksu i dan danas xívi. Pravise kershtjani obicsaju u bolesti svojoj najprie s' Bogom pomiriti, pak onda svoje vrimenite stvari u red postaviti, ter tako, spustívshise u Boxju volju, mirno ono ocsikati, shtoje Bog sverhu njih dojti odlucsio. — Po tomusu zadobili: *a*) dajim samertni strah, nije bolest povekshao; *b*) dasujim likarie kripke i korístne postale; *c*) dajimseje podpunie ufanje na ozdravljenje dati moglo; i *d*) dasuse po tomu na dushi, i na tilu probitacsnii berxje nahodili.

Dragi brate, (sestro!) kadbiti likar navistio, dasé u smertnoj pogibeli nalazísh, zarse nebi uplashio? — pak zarti ovaj strah nebí josh vishe shkodío, nego tvoja ista bolest? — A iz uvishtbanja znamo, daje nagao strah mlogog bolestnika, — koiseje vech bolje nahodio, plahovito, i brez svetih Sakramenatah umorio, i s' ovim svitom razdilio? — Sad promísli, nebili i za tebe bolje bilo, dase josh doktije dobro sa svetima Sakramentih namirish? Csinimise, dabiti to mlogo nemira, texkoche, i straha ukratilo, i mlogo ufanja dalo, dachesh opet ozdraviti.

A tisi csuo morebiti moj dragi N! daje pokasná i naglá pokora za grishníka vazda pogibljiva, pak daje Bog mlogima otezaocem, na csas smerti milost od pravog skrushenja i obratjenja bash zaoto, uztegnuo shtose nisu hotili na vrime k' Bogu obratiti, i svoju grishnu dushu po pravoj i csistoj izpovidi od grihah ocsistiti, i s' Bogom pomiriti. — A i kasnoje doisto

mój dragi onda se istom za grihe kajati, kad csovik od slabosti veche zanimi, ogluhne, ilii tako pade, dase nemore vishe ni vladati. — A promisli, molimite, shtoche i Bog takvom kasnom pokorniku tada rechi! po pravici doisto ovo: ovajse nemochnik kaje za grihe, ne iz ljubavi moje, nego bash iz nuxde, jer vidi, damuje dusha na jezik veche silla; jer vidi, daga svit ostavlja; pak da i on svit ostaviti mora! davaosamu prie dosta vrimena i kriposti za pokoru, pakje dobrotu moju potlacsio, i evo najpoglavitiu kershtjansku svoju duxnost, na poslidnji csas xivota svoga zabacio; nije dakle dostojan moga miloserdja, kojeno samo na prave i sveserdne pokornike pogleda! zvaosamga u vrime priatno, allime nije hotio poslushati; neka dakle sada i primi platju grishnoga svoga otezanja! —

Vidish moj dragi! ovaka prikorna Rics prioshtre pravice boxanstvene more i na tebe pasti, koi sada brez ikoga vaxnoga uzroka odvlacsish ispovid, na poslidnji csas xivota tvoga, i prikomirnose ufash u dobrotu, i dugoterpnost boxanstvenu! Nemojse dakle moj dragi s' Bogom, i 's dushom igrati, nego shto mora kad tad biti, ono, za vechu sigurnost tvoje dushe, csini odmah, il' shto ranije! Kakogodboje grihota, naravne tilesne likove za ozdravu tila nepotribovati takoje i tolikoje josh vechi grih, ako duhovnu likariu neupotrebimo, illiju, produljujuch pokoru, nezafalno odbijamo: — buduch daje dusha nasha neumerla s' neprocinjenom kervju Sina Boxjeg odkupljena, mlogo veche cine; nego umerlo, i gnjilo tilo.

Mlogisu bolestnici tako isto mislili, da josh imadu vrimena s' Bogomse pomiriti, kano dasu oni Gospodari xivota i smerti: allijih smert prie pribushila, nego shtosu mislili. Od ovogasmo dana i csassa moj dragi N.! stanovni i sigurni, alli shto zatim, i shto navlastito do sutrashnjeg, illi priksutrashnjeg dana more biti, i shtoche biti, neznam ni ja zdrav, a kakobi ti kao bolestan znao, i sigurno mogao rechi:

dacheshse sutra, illi onda, kad potribu osiíish izpovidíti, kadje svaki csas xivota nashega u ruki Boxjoj! Vidish indi moj dragi N.! da oni bolestnici ocsito blude, kojise savishje otexu s' Bogom pomiriti: jer neznajuch nitko, shtose u ovi csas i zdravom csoviku, a kamo bolestniku pripetiti more, u ocsituse pogibel vicsnjeg izgubljenja postavlja.

Nadilje: csuosi morebiti moj dragi N.! daje bolest kadkad ista boxanstvena opomena, od Boga za grishnika na spasonosnu pokoru probuditi ucsinjena; akolije i to, a onoje i tud ocsita volja Boxja, dase skrushish, ispovidish, i za grihe pokajesh; shto ako po volji Boxjoj ucsinish, kad odlahni dushi, odlahnitiche morebiti shtoprie (akoti za spasenje dushevno bude) i tilu: gdiboje csista i s' Bogom pomirena dusha, ondije doisto i tilo u vechem miru i pokoju; akolije necsista dusha, a onoje doisto u vechem nemiru, i bolesti i tilo. —

Akolibi bolestnik na sva ova misnicska spasonosna ponukovanja misnika josh pobijao, ter illi shutechi, illi protigovorechi ispovid otezati hotio, neka znade dobro misnik, daje tada s' obadve strane vecha nuxda; tojest: od strane misnicske vecha nuxda, da bolestnika tada i visheputah prikodan pohodi, ter vruchoxeljno, al' ipak vazda krotko i ljubezno, ako gdigdi i prituchi i karajuchi *) na shtoudiljniu pokoru posvituje; od straneje pako bolestnicske vecha nuxda; jerboje ocsito zlamenje, da takovi odvech morebiti priprosti, illi kadkad bash i zlochudni nemochnik vechu ubavist, i vechu duhovnu pomoch od dushobrixnika zaktiva, damu morebiti drugacsie s' tilom i dusha nepogine, kojabi povechim trudom misnicskim nauvike xiviti, i blaxena biti mogla.

Pohodechi dakle, gdi vidi daje nuxdno, i visheputah prikodan bolestnika, nekaga nepristano u ime

*) Insta opportune, importune, argue, obsecra increpa in omni patientia, et doctrina. Timoth. p. 4. r. 2.

Boxje, Isusovo, i svoga vikovitog spasenja ljubezno opet na pokoru shtoudiljniu posvituje, pak kadkad, gdibi potribito bilo, zamoli', illi pooshtrom pravicom boxanstvenom, od koje nitko utechi nemore — — —, popriti. Misnik pako, po nikaki nacsin od svoga truda neima zdvojiti, premdaga u mlogom dogadjaju pridvostrucsiti, a kadkad bash i deseterostrucsiti mora; jer dabi bash (shto misliti vazda i nije) nemochnik na sve misnicske mlogotrudne opomene tverdokoran ostao, i brez ispovidi umro, barem u tom miran i utishen prid Bogom ostaje misnik daje po sve svoju misnicsku duxnost izvershio, i daga ni vlastita svist, ni ljudi nikad prikoriti nemogu, a da trud njegov zato ipak prid Bogom u zaslugi ostaje.

Tverdokornima neka ljubezno, a kadkad bash i popritno pridstavi *a*) kolikaje shteta, kojase nikad vishe popraviti nemore, pridragoga Boga, i slavu nebesku na uvike izgubiti *b*) kolikaje nevolja i xalost nesritno umerti, i misto priuzvelicsanog lica Boxjega neizrecsene muke paklene nauvike s' prokletima u paklu podnositi, gdimuje sada texko i csemerno jednu samu vrimenitu bolu na ovom svitu, gdi josh kakva takva utishenja ima — — podnositi! *c*) daje na svaki nacsin pametnie i sigurnie grihe svoje jednom misniku za ranie ocsitovati, negose nepametno u ocsitu pogibel vicsnjeg izgubljenja postaviti *d*) daje bolje i lashnje s' Spasiteljom pridobrostivim bolovati, i shnjime blaxeno na krixu umerti, negose brez Boga nesritno s' bolestju vojtovati, i nepriatelju paklenom u ruke pridati! — Promisliti dobro valja: kogache hudi csovik onda na pomoch zvati, kadaga nitko vishe nebude moguch pomochi, kadaga snaga tilesna, i likar po sve zaostavi, ter nesritnoj smerti u ruke izrucsi? kadamu ni placs xene, ni suze ni vapaj dicsice i priateljah neuzmogu vishe pomochi? Nijeli istina, moj dragi N. daje jedino i najveche ufanje i utishenje bolestnicsko tada Bog, koi akoga ostavi komuchese drugom okrenit? komuche na csemerni csas smerti sebe i dushu izrucsiti? — —!

Slushaj, molimte, shto govori otezaocem, i nepokornikom Istina vikovita, koja privariti nemore, Bog: „*Obratitese na pokaranje moje: da nereknem: zvaosam vas, pakme niste poslushat hotili. Pruxiosam ruku, i nitkose nenajde, koibiju opazio. Mojeste svitovanje pogerdili, i zanemariliste moja karanja. Alli nechu ni ja za vas mariti, kad na vas iznenada zlo navali, i kad vas smert kao holuja pribushi. — Ondachete vi mene u pomoch zazivat, al' vas ja nechu uslishat.*" *Piriricsja p.* 1. *r.* 23. — 28.

A csuosi, moj dragi N! shtoje nikocs pridragi Spasitelj nash kazao nepokornim Xudiam: *Traxitcheteme, allime nechete najti, i u grihu vashem umertichete.* Ivan. p. 8. r. 21. Na isti nacsin recse Bog grishnikom ovako: *Nedangubi, negose k' Bogu obrati, nit otexi s' jednog dana na drugi, jerbochese sercxba njegova naglo probuditi, pakchete skvariti u dan osvete, illiti sercxbe svoje.* (Cerkvenik. p. 5. r. 8. 9.) Opet recse po usti Isaie Proroka ovako: *Povratitese grishnici u se, pripoznajte — — — dasamja Bog, i da neima drugog Boga osim mene, nitije itko prilicsan meni. Csujteme vi tverdoga serdca, kojiste daleko od pravednosti.* p. 46. r. 8. 12.

Jesili ti, moj dragi N! csuo, i dobro razumio ove strahovite ricsi Boxje? Promisli, daje strashno grishniku i onda josh upasti u ruke pripravednoga Boga, kadaje pomilovanju i pokori vrimena, a kako strashno dakle mora to onda biti kada smilovanju i pokori vishe vrimena nebude?! kada nebudesh pogledao vishe Boga kano milostivoga Otca, nego kano prioshtroga, i najpravedniega sudca?! — Strahovitoje doisto, jelli moj dragi N! za nas, dabi nas koji vrimeniti kralj samo na ovomu svitu, od svakog opchenja ljudskog, i priateljnog izkljucsio, i na svega xivota tavnicu odsudio! A kako nemora biti strahovito nauvike ne samo od prisvetoga boxanstvenog Lica odbacen, nego i u druxstvo prokletih duhovah, u neizrecsen paklene muke zabacen biti, i ondi brez sverhe nem o jaukati, i plakati?!

A ova sva moj dragi N! po milosti Boxjoj josh prilasno odbichi moresh, akose sveserdno skrushish, csisto izpovidish, i iz svega serdca grihe tvoje oplacsesh, ter sadanju tvoju nevolju, i bolest, Bogu, misto druge pokore, koju sada csiniti nisi moguch, potzdano i pokorno priporucsish. Spomenise daje pridobri nash Spasitelj skrushene grishnike rado pogledio, i s' njimi opchio; spomenise, da koije Ocsitnicu Máriu Mandalinu, koije shrushenoga bogatca Zakea koije pokornoga razbojnika na krixu miloserdno pogledao, da neche ni nas skrushene i pokorne od sebe odbiti, a osobito znavshi daje rekao: dache biti u nebesim veche veselje sverhu jednoga grishnika pokoru csinechega, nego sverhu 99. pravednih, koji pokore nepotribuju. —

Ove, illi ovim prilicsne opomene more zatim misnik zakljucsati s' kojom kratkom molitvom, illi s' *kojim Otcsenashom, i zdravòm Mariom*, ponukujuchi prie bolestnika, da po ovoj poniznoj molitvi, iz svega serdca uzdahne k' Bogu za milost od spasonosne pokore od njega izmoliti. I tada opet ljubezno posvituje nemochnika na shtoudiljniu izpovid, obechajuchi nemochniku svoj trud, i svoju misnicsku pomoch u svako pervo vrime, u koje on skupi svoje grihe na pamet, ako bash to i nebi moglo odmah biti. — Da pacse brixljivomu i slabe pameti nemochniku valja da misnik u ispovidanju svaku moguchu pomoch dade, u izkazanju grihah. —

12. Dushobrixnik, neka tako lahko, onom bolestniku, od kojegaje dobrog i bogoljubnog xivljenja zadostno obsvidocsen, nedopusti, da u svojoj texkoj bolesti csini, illiti ponavlja, svega xivota, tako shto zvanu opchinsku ispovid, i da dobro ucsinjene veche ispovidi s' velikom texkochom opet ujedno sabire, i ponavlja. — Alli ako bolestnik u xivotu svomu ovakovu izpovid nikad nije ucsinio, moremu misnik dopustiti, da illi hotimice, illi po grishnoj nemarljivosti, ucsinita u proshastima ispovidma u ovoj opchinskoj is-

povidi sveserdno popravi, i odobri: Od ovoga pako valja prie toga, bolestnika ljubezno opomeniti, da na to potribitu odluku, i sveserdno izpitanje svisti ucsini, a i misnikga u istoj ispovidi uzterpljivo i otcsinski onoliko, podpomochi mora, koliko on to za pravu i csistu ispovid potribito spoznade. Mloge pako bogoljubne dushe zadobivaju takojer po ovakvoj ispovidi podpuni mir i pokoj svisti, i takvu dushevnu jakost, da u vrime nastupljujuche obicsajne samertne napasti, svaki strah, sigurnie odbiju, i pridobiju.

13. Nije probitacsno, da Xupnik onima, kojinosu veche jednu, illi vishe opchinskih ispovidih u svomu xivotu dosta pomnjivo ucsinili, dopusti, da opet opchinsku ispovid izvershuju, ako opazi, da bolestnika strah nastupljujuche smerti na to navadja. Jer buduch dasu takovi nemochnici u svojima proshastima ispovidma sve potribite uvite prave i csiste ispovidi po moguchstvu svomu veche izpunili, imadejim dushobrixnik vechma odu odvishju skerbnost, i nemir svisti od serdca odnimiti, i ljubeznojih utishiti: govorechijim: *a*) dase u ovoj sadanjoj ispovidi za svekolike svoje grihe u opchinu pokaju, da *b*) svekoliko svoje uffanje i uzdanje postave u prigorku muku Isukerstovu, koja nashu nemoxnost i nezadostacsnost nadomirljuje, i nadopunjuje. *c*) da, kadjim bolest dopusti, pocseshtje probude u sebi dillo od Vire, Ufanja, i Ljubavi, kajuchise skrusheno za svekolike grihe svoje. *d*) da nevolju, bol, i svaku svoju texkochu priporucse dragom Bogu za pokoru svojih grihah, i na zadovoljnost ucsinjenih morebiti u svetoj ispovidi manjih pomanjkanjah, *e*) da se sa svim pridadu u volju Boxju: najposli :neka misnik, (gdi vidi, daje potribito) ljubezno opomene nemochnika, da sve svoje ucsinjene ispovidi u ovu svetu ispovid zaklucsi, alli da odmah odluku i xelju u sebi probudi, damuse svi josh dobro morebiti u proshastim ispovidma neizkazani grihsi, u ovoj svetoj ispovidi zajedno s' drugima grihsih odrishu, za kojese svekolike sada opet ne-

mochnik iz svega serdca kaje, i xali, daje s' njima dragoga Boga, najveche svoje dobro uvridio: i xeli, dajih nije nikad ucsinio bio. — Ovo ako sritno dushobrixnik, i bolestnik izvershe, obadvojicase od velikog nemira svisti izbavljaju.

14. Nemochnike, kojisu do svoje smertne bolesti opaki xivot provodili, pak od koijiu dushobrixnik temeljno sumnjiti more, dasu morebiti illi koju svetogerdnu, illi nepodpunu ispovid ucsinili, ima misnik na opchinsku ispovid ponukovati. S' ovim pako poslom neka dushobrixnik nekasni, nego neka nastoji, da bolestnik, dokje josh pri pameti, i pri vechoj dushevnoj i tilesnoj snagi, svoju svist pobrixljivo izpita, i kolikoje moguche svoje nevoljno dushevno stanje misniku shtoberxje ocsituje; — shtono sve, kad bolestnik u pameti, i utilu povechma oslabi, dosta potexje, a kadkad bash i nemoguche biva, pak nemochnika u veliku i ocsitu dushevnu pogibel postavlja.

Akolibise dushobrixnik razloxito imao pobojati, da bolestnik, za podpuno izpitanje zapustite svoje svisti, i za izverstnu pripravu na svetu shtoudiljniu ispovid snagom i xivotom svojim texkoche izmochi; neka dopusti, da on barem veche xivota svoga grihe, i grishna *brojna i verstna* okolostanja po moguchnosti svojoj misniku ocsituje, daga misnik po tomu lahglje *a*) u izkazanju podpunom svojih grihah more podpomochi; *b*) da spoznavshimu iz toga, barem onoliko, kolikoje moguche, stanje dushevno, pristojnomu svitovanje na spasonosnu xalost, skrushenje — i omrazu grihah more dati, i takoga na sverhunaravnu ljubav Boxju vruchoxeljnie probuditi.

Imaga zatim opet dushobrixnik opomeniti *a*) da sve svoje prie ucsinjene ispovidi u ovu sadanju ispovid zakljucsi, ter opchinsko pokajanje sverhu sviu svojih grihah, kojeje on na kakoimu drago nacsin — — u xivotu ucsinio, u serdcu xivo probudi, i Bogu za otcsinsko pomillovanje iz sve dushe priklonitim serdcem uzdahne! —; *b*) da sve svoje muke i nevolje, a nav-

lastito koje sada terpi, za pokoru svojih grihah pravici boxanstvenoj pokornó priporucsi, i prikaxe, ter dujih sotom odlukom uzterpljivo podnasha. *c*) da po sve pravu i istinitu volju ima, akobi xiv ostao, xivót svoj u nápridak sasma poboljshati, i za ucsinjene grihe, po dostojnoj pokori, uvridjenoj pravdi Boxjoj, kako najbolje uzmore zadovoljiti. *d*) da neprìateljom i uvriditeljom svojim iz svega serdca oprosti, pak da i on one, kojeje kakvimgoder nacsinom uvridio, i svojim grishnim xivotom smutio, illi na grih naveo za oproshtenje moli. *e*) daje, kolikoje samo illi sada moguche, moglo biti, pripravan, tugje dobro (akobi ikad gdi koje prifatio bio!) povratiti, i shtetu uzrokovanu iskernjemu namiriti, illiga barem pokorno za pomillovanje, i odpushtenje (akobi to bash za oni csas moguche i pristojno bilo? — —) zamoliti *f*) da iz serdca najvechma xali, daje svete Sakramente toliko putah morebiti nedostojno i svetogerdno primio, pak da xéli pridragomu Bogu toliko uzrokovanu pogerdu s' bogoljubnim i pokornim xivotom odobriti. — Ova i ostala najpotribitia, mora bogomili dushobrixnik,) kad poradi velike svoje slabosti isti nemochnik svojoj poglavitoj kershtjanskoj duxnosti sam po sebi podpuno nebi mogao zadovoljiti) u neku kano shaku sabrati, i svaku zanemarenu dushicu na put od skrushenja, i prave pokore kratjim putem pómudro izvesti, i nauvike spasenu ucsiniti.

15. Imade bolestnikah, koji nisu uvik tako kripki, da podpunu i cilovnu izpovid izvershiti mogu. Ovomuje kadkad uzrok *a)* ista slaba pamet, koja navlastito u xestokoj bolesti nekojim nacsinom kano da zaspi, i bistrochu razuma pritushi; *b)* kadkad pako ista xestina bolesti, koja bolestnika tako onemochi, da bash za nishto nemari. U pervom dogadjaju potribitoje, da dushobrixnik iz prave iskernje ljubavi poxali najprie bolestnika, pak daga zatim ljubeznim razgovorom pomallo nastoji iza dushevnoga sna na spasonosno skrushenje, i ispovid probuditi, daga nebi dru-

gaesie nepripravna plahovita smert u pogibel vicsnjeg izgubljenja postavila. Nekamu tada nadilje kaxe, 1) Dasmo mi dodushe svi grishnici, alli daje pridobrostivi Bog ipak u oni isti csas na otcsinsko pomillovanje pripravan, u kojise csas grishnik iz serdca za svoje grihe pokaje, ter tverdu odluku ucsini xivot svoj u napridak poboljshati, a za proshaste grihe, uvridjenoj pravici boxanstvenoj po moguchstvu zadovoljiti, 2) danam nipojedan nacsin nije slobodno i probitacsno o miloserdju Boxjem zdvojiti: dabi sve najvechi grishnici bili: jerbi tada istom priveliku dobrotu boxanstvenu najvechma uvridili; 3) da neprocinjena kerv Isukerstova opire svekolike i najveche nepravde i grihote nashe; 4) daje Isus za grishnike, a ne za pravedne tolike muke podneo, i za grishnike inesetnu kapcsicu kervi prolio; 5) daje on nashoj grishnoj dushi za priki i najpotribitii lik ostavio svetu ispovid, a za pokripu dushe prisvetu Pricsest. — Ova sva dakle serdcseno razmishljajuchi, neka nepohuli nemochnik toliku dobrotu boxanstvenu, nego neka nastoji, dase shtoberxje od grihah ocsisti, i s' Bogom pomiri, koiga opet otcsinski prima u svoje sveto, i primilostivo krilo. A dache i misnik slabost njegovu ondi duxovno podpomochi, gdi on illi nebi znao, illi nebi mogao grihe svoje podpuno ispoviditi. — Na ovo, ako iole privoli bolestnik, nekaga tada misnik u kratko privede priko deset Zapovidih Boxjih; priko pet Zapovidih cerkvenih; priko sedam glavnih, i zatim devet tugjih grihah; priko csetiri u nebo vapiuchih grihah; i. t. d; — priko duxnostih svoga stanja; priko izpovidih nepodpuno, nemarljivo, illi bash hotmice morebiti svetogerdnih ucsinjenih; pak zakljucsivshi (kano u broju 14) u ovu sadanju-svekolike proshaste izpovidi, podilimu misnik grihah odrishenje. —

Akolibi nemochnik misnika zamolio, dase uzterpi, dokse on mallo promisli, i sakupi svoje grihe na pamet, valja, daga misnik uzterpljivo i ljubezno pricseka, pak zatim u izpovidi (kakoje mallo prie recse-

no) gdije potribito podpomogne, ter na svershetku opomene, da u ovu sadanju izpovid sve svoje znane, i neznane, izpovidjene, i po zaboravnosti illiti slabosti neizpovidjene morebiti grihe zakljucsi, a navlastito sverhu sviuhse grihah iz serdca skrushi, kojeje illi mishlenjem, illi govorenjem, illi dillom ikada — — protiva Bogu, protiva sebi istomu, illi protiva svomu iskernjemu ucsinio.

U drugom pako dogadjaju, to jest: akoje na bolestniku nemoch tolika, da nije moguch u ovaj csas radi prixestoke bolesti svoju svist podpuno ocsistiti, potribitoje, da misnik uzterpljivo pricseka, dok bolestniku mallo odlahne, da grihe svóje csisto i pravo izpoviditi more: ako nebi bash privelike pogibeli bilo, dabi tojest bolestnik drugacsie brez svete ispovidi mogao na berzo i plahovito izdahnuti, gdinoje i dushobrixniku, i nemochniku nuxdno, csuvshi samo nikoliko grihah, illi u najskrajnoj potribi, primivshi zadostacsno zlamenje od pravog skrushenja, svetotajstveno odrishenje podiliti, pak akobi bolestniku zatim odlahnulo, svetotajnu ispovid s'njime popuniti. —

Na svaki pako nacsin, valja, da dushobrixnik navlastito kod xestoke bolesti, i velike nemochnicske slabosti, sasma suxaljiv, ljubezan i uzterpljiv bude, pak da od bolestnika vishe neiztraxuje, nego koliko razumno spoznaje, daje nemochnik moguch ucsiniti. Sadaboje recseno, shtoje i onako svakomu dushobrixniku duxbeno poznato, da ondi to jest, gdi bolestnik, nebi mogao rad prixestoke bolesti, illi radi privelike svoje slabosti svoje grihe ispovidniku podpuno po versti i broju izkazati, zadosta csini, ako nikoliko samo grihah izpovidi; illi ako i to bash ni pokakvi nacsin nebi mogao, ako ricsju, illi drugim pristojnim zlamenjem pravu xalost i skrushenje sverhu sviu svojih grihah misniku na spoznanje dade, molechiga ricsju, illi drugim zlamenjem za odrishenje sviu kolikih svojih grihah; pripravan zatim, po svako vrime, akose okripi,. broj i verst takojer svojih grihah misniku

svesérdno ocsitovati, xivot svoj poboljshati, ter za ucsinjene grihe dostojnu pokoru izvershiti; na shtogaje takojer i misnik, onda, kadabi to bash priatno moglo biti, prie udiljenog odrishenja duxan opomenuti: da s' otom tojest bogoljubnom odlukom i misnik svetotajstveno bolestniku sigurnie podili, a nemochnikga plodovitie i sigurnie poprimi.

Akolije bash zadnja i ocsita nastupljujuche smerti pogibel, primivshi zlamenje od skrushenja, illi odkudamu drago doznavshi zadostno: dajé nemochnik dobar i bogoljuban xivot provodio, svakese godine ispovidao, svetu Cerkvu pohadjao, u bolesti misnika xelio: zlamenja od skrushenja prid drugima dao imaga misnik udilj brez svakog otezanja i zaderxanja odrishiti.

Akolibi nekoja samo od oviu sada spomenutih cslanakah dvojba bila, more dushobrixnik nemochnika poduvitno, illiti zaderxano: tojest: onoliko samo, kolikoje nemochnik prid Bogom zavridio, i kolikoje u oblasti i moguchstvu misnicskom odrishiti: buduch da nas i sveta vira ucsí: dasmo osobito u ovakvoj najvaxnijoj dushevnoj nuxdi nashega iskernjega onoliko, kolikosmo moguchi, zaduxeni pomochi: xelechi: dabi i drugi s' nami navlastito u ovakvom dogadjaju toliko bogoljubno, i milloserdno saxalenje imali.

Jer dabi josh tako zlamenja od pravog skrushenja podvojbena bila, i premakobi dushobrixnik od obratjenja umirajucheg obicsajnog grishnika mallo uffanje usébi imao: nevaljamu ipak odrishenje od grihah u takvom pogibljivom stanju uztegnuti. *Pokoru dajemo*, veli S. Augustin, sigurnost nedajemo. Podilimu dakle odrishenje poduvitno, mislechi, illi govorechi kadga odrishivao budesh ovako: *akosi pravo skrushen, i dostojan odríshenja; (si sis rite dispositus, et capax absolutionis!)* —

Ocsitom pako nepokorniku, psovacsu, Bogogerditelju, i na sviu spoznanje brez skrushenja, i pokajanja umirajuchemu bolestniku nemore misnik sveto-

tajstveno odrishenje donle podiliti, dok zadostacsnog zlamenja od pravog skrushenja od njega nedobie, a navlastito akoje po sve poznato, daje zlocsest i opak xivot i prie toga provodio. — Ovdi-pako valja dobro misniku paziti, da nije morebiti bolestnik u vruchoj, illi drugoj kojoj ognjevitoj i prixestokoj bolesti, bivshi dakle izvan pameti, u takve psovke upao, u koje prie toga u xivotu svomu obicsajno nije upadao; da pacse koije na sviu spoznanje dobar i bogoljuban xivot provodio; ovakomu reko nemochniku nije slobodno svetotajstveno odrishenje uztegnuti: buduch da u takvoj bolesti bolestnik neznade shto csini.

Stare ljude, navlastito one, kojisu veche odvech zastupili u starostne dneve svoje, ima dushobrixnik za bolestnike promatrati i za veoma nemochne derxati: jerbose pravo veli! daje starost i od sebe ista bolest; akobi dakle dushobrixnik takvomu starcu, illi starici pozvan, i od njih brixljivo zamoljen bio, da shto berxje znade i more svoju svetu duxnost kod njia izvershi: majih sideche nashao, nevaljamu dugo dvojiti, ter Ispovid, prisvetu Pricsest, i poslidnju Pomast protezati, nego shto berxje, i hitrie svoju duxnost izpuniti: buduch da nasje veche mlogoverstno izvixbanje zadostno naucsilo: *a*) dase takovi stari ljudi, (premakose kadkad iznapolja kripki i snaxni vidu), plahovito prominjuju, i csesto bash iznenadno u pogibel smerti zastupljuju; b) da oni na sebi podobro ositjaju (shtono mi izvana i nesmatramo) dajimje poslidnji sat xivota kucnio, i da koji csas, polak svoje privelike starostne nemochi, s' ovoga svita na drugi prichi imadu! Ovakove dakle, ako misnik kadkad i onesvistite veche najde, ima odmah — gorirecsenim nacsinom odrishiti —, da nebi brez svetotajstvenog odrishenja, i poslidnjeg barem Pomazanja (kogasu drugacsie doisto svojim bogoljubnim xivotom zavridili) s' ovog svita na drugi priminuli.

Akose odvech jaki nemochnik pri slaboj pameti nahodi, illi se, prie onesvistit, berzo opet u se koje-

kako povrati, ter smotrivshi misnika, dade odmah zlamenje, dabise rado, kolikoje samo moguche, csisto i pravo izpovidio: nekaga misnik udilj ljubezno utishi, ter u izpovidi, ondi, gdi sam nemochnik po sebi nebi mogao, broj, i verst, i druge okolovshtine grihah — u kojeje bolestnik u xivotu svomu lashnje, upasti mogao, bogoljubno tako naspomeni, da sasvimtim po tomu ipak verlo slabom nemochniku dosadan nebude.

Onoga pako bolestnika, kojije dodushe pri sebi, elli ipak csisto i dobro izgovarati nemore, ima dushobrixnik poxaliti, ter ljubezno opomeniti: *a*) dase on u govorenju od vishe nesilluje, nego samo da na misnicska pitanja, glavom, illi rukom zlamenje dade: jelli, illi nije, i kolikoje na priliku putah koji grih ucsinio? pak *b*) dase tako i u izkazanju pokajanja vlada. Misnik pako ima kod ovakvih bolestnikah, onoliko samo, i ona pitanja postaviti, koja nemochnik, i velika slabost njegova podneti more; sva druga pako za kripkii csas bolestnicski ostaviti, alli akoje moguche, ukraj toga bolestnika ipak ljubezno opomeniti: da, buduch, da stanje bolesti, i slabosti. Za sada nepripushtja, svako potribito pitanje za p odpunu izpovid postaviti, neka se bolestnik za sveko like grihe pokaje, i odluku ucsini, dache zatim, akoga Bog boljma pokripi, podpuniu izpovid ucsiniti. Primivshi zatim dillo od skrushenja, imaga misnik nezaderxano odrishiti, probudivshiga u kratko, ako stanje bolesti dopusti: da barem za sada dilla od *Vire*, *ufanja*, *i Ljubavi* bogoljubno u sebi probudi, i misto pokore, koju sada csiniti nije moxan, sadanju svoju bolest Bogu medjuto za svoje grihe pripotucsi i prikaxe. —

Casus

Circa moribundorum Confessiones a Confessariis observandi.

1. Moribundus materialiter integre non confessus, absolvi potest, ac debet ex caritate, si praesertim serium animum ad taliter confitendum habuisse a Confessario comperiatur; imo a proprio Parocho, christianæ eius anteactæ vitæ bene conscio, ex iustitia etiam absolvendus est.

2. Moribundus postulans Confessarium, ad cuius adventum, nec unum quidem peccatum potens est exprimere; gravi sub obligatione absolvi debet, ex praecept. Rit. Rom.

3. Si moribundus praesente Sacerdote, ne quidem nutu absolutionem petere, neque pœnitentiae signum edere possit; dederit vero antea idque idoneis testibus comprobetur, Sacerdos adcurrens poterit, imo tenetur moribundo absolutionis beneficium impertiri.

4. Quodsi testes in foro indicent Confessario semel audivisse: moribundum petiisse Confessarium, aut contritionis signa in ipso vidisse, poterit, imo debet, etiam non praesentibus testibus, beneficio absolutionis eundem munire.

5. Qui, nec signa contritionis edidisset, nec petiisset absolutionem, probe tamen ac christiane vixisse comperiatur, poterit eidem dari absolutio, sub conditione.

6. Confessarius vocatus ad lethaliter vulneratum, dum cura, et praesentia medicorum differri nequit, sed neque ipsa supreme necessaria absolutio ob periculum mortis in longius tempus protrahi: ne inter manus mederi volentium exspiret, absolvat eum Confessarius contritum ac dicentem in genere: se esse peccatorem: qui sponte unum aut alterum peccatum exprimeret, atque reliqua sub generali Contritione

Clavibus Sacramenti Poenitentiae subiecta absolvenda ad interim humiliter innueret, aut plane exoraret; ubi autem medicamenta sua medici adhibuerint, et debilitas lethaliter vulnerati sustinuerit, audiatur eiusdem integra Confessio, atque iterum beneficio absolutionis donetur. — Quodsi vero laethalis vulneratio ab ipso Poenitente, prae desperatione, aut alia quacunque ex caussa — propriis manibus mortem sibi inferri adtentante processisset, eundem Confessarius, ante impertitam absolutionem, super hoc quoque gravissimo peccato, praesentibus medicis alioquin noto, specialiter ad dolorem ac contritionem eliciendam paterne commonere non intermittet; obtentis dein, super hoc praesentaneo *in specie*, atque aliis praeprius commissis peccatis in genere, sufficientibus signis doloris, moribundum beneficio absolutionis ad interim donabit, ad integram omnium peccatorum suorum confessionem disponendum atque nova absolutione donandum.

7. Qui versantur in evidenti periculo mortis, uti exempli gratia: in naufragio, peste, incendio, ita, ut non possent omnes distinctim sacramentaliter exaudiri, dicat quisque peccatum, ommissis gravioribus, et absolvatur (si mora) unus post alium. Si vero hoc: ob manifestissimam necessitatem, fieri non posset, dato signo poenitentiae (uti in conflictu fieri solet) absolvantur hac forma: *Ego vos absolvo ab omnibus Censuris, et peccatis vestris. In nomine Patris, etc.*

8. Qui iusta de causa, Confessionem materialiter integram non fecerunt, tenentur postmodum, ubi evaserint periculum integram facere Confessionem.

9. Lethaliter vulneratus, vel alius moribundus tenetur ante absolutionem odium, rancorem item signa externa odii et rancoris deponere; actionem autem injuriam, sive satisfactionem pro injuria sibi inflicta debitam, a legetimo Judice petere, et expectare potest.

10. Puer moribundus, de quo est sufficiens morale dubium, an capax rationis existat, nec ne? si fateatur veniale, vel mortale, absolvi debet sub conditione, ne adeat periculum aeternae damnationis.

11. Moribundum quivis Sacerdos absolvere potest, nec debet exspectare periculum. Absolutus autem a reservatis, quae censuram adnexam non habent, etiamsi convaluerit, non tenetur se eapropter ulli superiori, pro nova a reservatis obtinenda absolutione, sistere.

12. Damnati ad mortem, et afficiendi supplicio, sunt in vero mortis articulo constituti; adeoque lata sententia, et instante executione, possunt a quolibet Sacerdote ab omnibus censuris absolvi. In terris infidelium, ubi supplicio afficiendis pro Sacramentali facienda confessione absolute denegaretur beneficium etiamsi subin praesentis Sacerdotis, moribundi, datis sufficientibus signis doloris ac verae contritionis, a Sacerdotibus absolvi debent.

13. Mulieres praegnantes, post octavum mensem a conceptione, praesertim quae iam antea difficiles et periculosos partus expertae sunt, item illae, quae prima vice pariunt, censentur versari in mortis periculo, ideoque (si periculum esset in mora) sicut et alii moribundi, ab omnibus provide absolvuntur; ubi autem fieri potest, suis conscientiis optime consulunt, dum pro casu reservatorum a Sacerdotibus potestatem a reservatis habentibus sacramentalem absolutionem referunt.

14 Moribundus, qui alteri famam, aut alia bona abstulit, statim ante mortem, si commode fieri potest, restituere debet: nec sufficit, ut in Testamento saltem hoc exprimat. Idem agendum est cum bonis dubia fide possesis, si quae habet; neque sufficit ista ut dubia relinquere, verum omni possibili diligentia ac studio examinare debet, propriane sint, an aliena? et pro comperto statu notitiae, vero Domino suo, aut eius legitimis haeredibus, vel illis de-

ficientibus piis causis — quo ocyus restituenda determinare. Ratio est, quia alias non haberet absolutam voluntatem satisfaciendi, sed tantum conditionatam: hoc est: *Si moriar* etc. Peccatum autem secundum Toletum, et alios toties de novo comittitur, quoties non restituitur, ubi id commode fieri potest.

15. Si moribundus signa doloris haud sufficientia, aut dubia saltem daret, eundem Sacerdos, ad saluti proximi omni possibili modo succurrendum, *sub conditione* tantum absolvere potest: iuxta illud S. Augustini: *Poenitentiam damus, securitatem non damus.* — Pro tali itaque casu dicere, aut saltem mente tenere inter tales absolvendum, poterit hoc: *Si sis rite dispositus, et absolutionis capax.* — Si vero moribundus divitias gratiae divinae rejicere videretur, atque ad extremum usque halitum in sua pertinacia quodamodo manere velle observaretur, Sacerdos, omnia salutis adminicula penes talem sedulo periclitatus, assiduis precibus infinitam misericordiam divinam pro eius conversione usque ad extremam etiam horam implorare non diffidet, pie sperans, miserationes divinas esse super omnia opera eius, et de infinita misericordia divina, nunquam esse desperandum.

16. Meminerit porro Sacerdos, aegris non esse injungendam gravem, aut laboriosam poenitentiam; sed si status infirmi admittit, placide ei adaperiendum, quid Justitiae divinae pro talibus peccatis deberet, et quid, si reconvalesceret, eidem corde poenitenti agendum esset, ut Decreto Justitiae divinae satisfaciat; hacque ratione peccati gravitatem, atque commensuratum dolorem et dispositionem ad possibi-

lem agendam poenitentiam in eiusdem animo excitabit, ut sic capaciorem Sacramentalis absolutionis reddat. Si vero nimium debilis status poenitentis nec hoc enunciandum admitteret, injungat eidem Sacerdos pro hac vice talem poenitentiam, cui subeundae par erit; uti e. g. injungat ei *a*) ut actus fidei, spei, et caritatis, quantum possibile, adtenta mente, in se eliciat. aut *b*) Unum, alterumve Pater noster, aut Ave Maria — pia mente persolvat. *c*) Flagellationem, spineam coronationem, crucifixionem, aut alium cruciatum Christi patientis, cum potuerit, pia mente recolat. *d*) Nomen Jesu, et Beatissimae Mariae Virginis pio affectu saepius per diem pronunciet; *e*) ipsam suam ferocientis morbi miseriam instar poenitentiae pro peccatis humiliter Deo offerat. *f*) ipsam dein, si fors per voluntatem Dei mox subsecuturam mortem, in propitiationis sacrificium instar necessariae poenitentiae perdevote Deo offerat.

Naslidovanja opchenskih Upravah.

Uprave od nadavanja S. Pokore razlicsitim nemochnikom.

Kod nadavanja od pokore ima dushobrixnik *a*) na stanje od bolesti, a *b*) na istoga bolestnika Snagu pogledati, moreli to jest on naredivu pokoru brez velike svoje tegobe, i prisilivanja izvershiti, dasi nebi morebiti po tomu vechma drugacsie nashkodio.

Onima dakle, koji nebi mogli vechu pokoru izvershiti, premakobi drugacsie i sami iz serdca to xelili, neka misnik nadade samo jedan *Otcsenash* alli tako, daga tiho, i svaku rics podobro promishljajuchi izmole; da prislatko *Ime Isusovo* visheputah bogoljubno izuste; da vishe putah priko dan zavapiu ovako: *Isuse Sinu Davidov, smilujse meni! operi prisvetom kervju tvojom svekolike grihe moje!* —; neka naredi, da barem u serdcu dillo od *Vire, Uffanja, i Ljubavi* skrusheno u sebi probude; dase sa svoin svojom nevoljom i bolestju pridadu u volju Roxju; da svoju bolest uzterpljivo podnesu; pak najposli, akobi volja Boxja bila, da i isti svoj xivot, za pokoru grihah dragovoljno Bogu priporucse i prikaxu, znajuchi dobro, da nam Bog milostivi, i bolest i smert za nashe vikovito spasenje shalje.

Akolije bolestnik skoro veche za smert zastupio, dostaje, akomu misnik napomeni, da prislatko Ime Isusovo za pokoru grihah bogoljubno izusti; dase skrushi, i pokaje kucajuchi persa svoja, i dajuchi zlamenje, da i bolest, i smert dragovoljno, i uzterpljivo iz ruke Boxje prima, i da sva ova, i najdraxja svoja, Bogu, za svoje grihe misto pokore prikazuje. Shto, da sve bash i nebi mogao bolestnik ni izrechi, dostaje, ako za misnikom, ova naprid govorechem bogoljubno uzdahne, i pristojnim uzdasom illi drugim zlamenjem ove svete Ricsi odobri.

Dushobrixnik pohodechi bolestnike ima navlastito na to takojer pazlti, i smatrati: kojimaje tojest, i kakvimaje napastovanjima bolestnik najvechma podverxen. Akolije dushobrixniku dushevno stanje od nemochnika, i njegov nacsin proshastog xivljenja zadostno veche poznat, lasnomuje iz njega zakljucsiti: kakvomu napastovanju, nemochnik obicsajno more podverxen biti; a ako to spoznade, lasnomuje tada nemochniku i spodoban duhovni lik iznajti, teremu protiva svakom obicsajnom nasertanju od krivih, i izpraznih namishlenja spodobno objacsenje u ruke dati, dase brani, i sahrani.

Akolimuje dushevno stanje od bolestnika nepoznato: neka tada na svako njegovo nagnutje, texanje podobro pazi, nekase s' njime u priateljni razgovor upusti; neka na njegova udogibanja, i dillovanja dobro motri, pakche tada sva ova verlo lasno, navlastito kod bolestnika sve njegove nemochi, terpnje i napastovanja odati, i misniku udilj pokazati, kuda kako, i kamo svoje duhovno utishenje, i govorenje upraviti imade.

Buduch pako daje kadkad takova napastna otrova verlo duboko sakrivena, ter odmahse tako polahsno spoznati nemore, ima tada dushobrixnik bolestnika osobito nikim ljubeznim nacsinom posvitovati, i nagovoriti, damu on sveserdno i po dushi ocsituje, od kakvihje mishlenjah najvechma, i pocsesto napastovan, damu spodobna duhovna oruxja za odbijenje nasertanjah, dati more; shto ako bolestnik dushevno izvershi, lasnoje tada misniku protiva svakoj duhovnoj oluji, spodobna duhovna oboruxanja bolestniku u ruke dati, da svaku napast odbije, pridobije, i unishti. Ovo neka bude dosta za opchinske uprave, koje mora dushobrixnik kod pohadjanja od bolestnikah obderxavati. Buduch pako da imade razlicsitih verstih od bolestnikah, a dushobrixnik, po goripostavljenima Uredbama, svoje opomene, svoja posvitovanja, svoje razgovore, i svoje ponashanje po razliki od bolestnikah uredjivati imade: zatochemo u slidechem odsiku posebne verste od bolestnikah navesti, i svakoj versti od bolestnikah dillotvorni od ponukovanja nacsin priloxiti.

Drugi Odsik

Kako ima dushobrixnik postupati, s' bolestnicih od razlicsite dobi, i versti.

§. 1.

Kod bolestnog Diteta.

Kada misnik bolestno dite, kojeje veche mallo k' razumu doshlò, po duxnosti svojoj pohadja, nekase *a*) osobito spomene one velike ljubavi prama mallenima, kojuje pridragi nash Spasitelj, millujuchi dicsicu, ocsito pokazao, govorechi: *Pustite mallene, da k' meni pridju, i nemojtejim zabranjivati, njihovo-boje kraljestvo nebesko*; Pak opet na drugom mistu recse: *Pazite, da nepogerdite kogagod od ovih mallenih. Math. p. 16. b*) nekase duxbeno spomeni, daje u IV Saboru Lateranskom, pod Papom Inocenciom III derxanom naredjeno, *dase svako, od pravovirnih, muxko, i xensko,* kada k' razumu dojde, najmanje barem jedanput u godini ispovidi. Pod ovom pako opchinskom cerkvenom naredbom, razumiuse doisto i ona dica, kojasu veche illi podpuno, illi barem vechom stranom k' razumu pristupila, i dobro od zla, ako bash josh i nepodpuno, alli ipak nekojim nacsinom razlucsivati zapocsimlju. — Sabor dodushe sveti skoro nafaljeni nije godine, illi dobu od mladosti dokoncsao, u kojojbise valjalo dici izpovidati; allije ipak dosta bistro to izrekao, kadnoje naredio, dase to onda duxbeno csini, *kako csovik k' razumu dojde.* Pametno dakle more svaki misliti, da ova cerkvena zapovid i na dicu odmah spada, kako dica pocsimaju svoja ruxna dilla prid roditeljih tajiti, i kriti, lagati, serditise, neposlushni bivati kod zla prikrivatise, od zasluxene kashtige bixati, laxno sebe izgovarati; sebe faliti, a druge kuditi; s' dicomse hinaditi, svadjati, ruxnimase ricsma jedno drugom sperdati, ve-

chom serditoshtju tuchise; od roditeljah, illi od drugiu kradom *sktogod* pristranjivati; ruxnihse svojih ricsih i dillah stiditi, ter u potaji, dajih tko nebi vidio, nepristojna dilla csiniti; ruxne, ako bash i pomanje ricsi i psovke izgovarati. — Ova reko sva, i ovima prilicsna dila, ocitó odaju, koja doba ditinja, i na koji nacsin, zlo od dobra razlucsuje, il' da veche likara duhovnog potribuje, il' nepotribuje. Na ova sva dakle ima dushobrixnik pozor imati, ter i kod nejake dicsice misnicsku svoju duxnost izvershivati, i spasenje dushah zadobivati.

Kolikoje pako vaxno, i Bogu ugodno dillo, nesamo velikima. i po sve pametnima, nego takojer i nejakima, neumitnima, i mallenima vazda, a navlastito u bolesti: otcem, priateljom i pravimse Pastirom ukazati, bistrieje iz istoga xivota Isukerstova svakom poznato, nego dabi ovdi potribito bilo stvar prisvitlu vechma josh osvitljivati.

Pozvan dakle, illi po ljubavi kershtjanskoj sam bolestno dite pohadjajuchi misnik, ako, i koliko ditinji razum dopushtja, nekaga najprie nastoji u kratko u onima cslancih svete vire i Zakona uputiti, kojinosu po sve za spasenje dushevno potribiti; shtonoje probitacsno daseje bash dite i koji put ispovidalo, opet u kratko ponoviti. Akolise dite josh nije nijedanput izpovidalo, a onoje dodushe od potribe, da misnik poglavite cslanke od vire i Zakona shto bistrie i shto ukratje more ditetu ljubezno pridstavi. Mislitije pako, daje svako odrastno diteshce, koliko toliko i od svojih bogoljubnih roditeljah u Zakonu ubavishtjivano bilo, pak daje n. p. od roditeljah veche nike molitvice, i po njima koliko toliko Boga stvoritelja svoga poznavati, i shtovati naucsilo; daje shtogod od Isukersta Odkupitelja od svete njegove Cerkve, od svetih Sakramenatah csulo, vidilo, i naucsilo; daje od svojih bogoljubnih roditeljah vidilo, gdise oni Bogu mole, jutrom, i vecserom, prie, i posli jilla Bogu zafaljuju, i njega za sviu stvarih stvoritelja, i uzder-

xitelja pripoznaju, da Bogu za najvechega svoga Gospodina, i Dobrocsinitelja derxe i shtuju; dase propetomu za nas klanjaju; da u cerkvu idu; dase u Cerkvi Boga mole; u persa kucaju, ispovidaju i pricseshtjuju. — Ova sva razpitavshi i razaznavshi misnik ljubeznim pitanjim more ipak, koliko stanje bolesti, i ditinjeg razuma dopusti, u kratko ovako ponoviti; „Jeli moj dragi N.! dase ti znadesh Bogu moliti?“ Jelli, da ti znadesh, dateje Bog stvorio? daga falish i slavish na ovomu svitu, a da posli smerti na drugomu svitu uxivash slavu nebesku? Jelli, da ti znadesh, daje samo jedan Bog, alli dasu u Bogu tri boxanstvena sobstva, i dase zovu: Otac, Sin, i Duh sveti? Jelli, dasi naucsio veche: daje Bog Sin, drugo Boxanstveno sobstvo, za nas csovikom postao, daseje od Marie Divice rodio; daje dite maleno za nas bio; pak kadje narastao, daje za nashe grihe pravedan na krix propet bio, i za nas umro, da nas odkupi, od pakla, i vikovitih mukah; danam nebo otvori, i da nas u nebo u misto svake lipote i radosti uvede, akoga slusbali, i njegove svete zapovidi obderxavali budemo. — Tisi csuo, i naucsio, dateje Duh sveti, tretje boxanstveno sobstvo posvetilo na svetom kershtenju, i dasi po svetom kershtenju, od svakog griha opran bio, i Boxji sinak, Boxje dite, Boxji sluga postao; dasi u broj kershtjanah upisan, i u svetu cerkvu uveden bio, u kojoj samoj Cerkvi moguse kershteni oni ljudi spasiti, kojisu dobri, mirni, i pokorni, — koji grihe svoje istinito i pravo misniku izkaxu, i mole od misnika odrishenje grihah; ovosi ti moj dragi N.! illi csuo, illi bash vidio, gdi tvoja majka, illi Otac csine, gdi u Cerkvu idu; dase kod kuche i u Cerkvi Bogu mole, dase u persa kucaju i za svoje grihe kaju; dase ispovidaju, i pricseshtjuju, i to zato, jerbo oni dobro znadu, daje to isti Bog naredio, i zapovidio svakomu kershtjaninu csiniti; da Bog dobre i pokorne ljude rada ima, i u nebo k'sebi prima, a da na zlochudne, nepokorne, i grishne lju-

de, koji grihe svoje pravo neizpovidaju, i kojise Bogu nemole, merzi, i dajih Bog ako u grihu i brez izpovidi umru, u vatru, u muke paklene baca, gdinoche uvik goriti, i plakati, a nigda neche mochi sasvime izgoriti. Tisi dakle csuo, moj dragi N.! daje Bog dobar, allisi csuo daje i pravedan? Csuosi da nasha dusha nikad neumire, nego, da dusha naavike i onda xivi, kada veche tilo nashe umre, i u zemljise strune. Vidish dakle moj dragi, danamse zato i netreba smerti bojati, jerbo nasha dusha i onda xivi, kad tilo umre; pak akoje csovik dobar u xivotu bio, akoseje Bogu molio, ispovidao, u cerkvu ishao —, nasha dusha ide posli smerti k' Bogu; akoli csovik nije dobro csinio, a ono valja dase izpovidi, da misniku grihe kaxe, pakchega misnik odrishiti, i od griha ocsistiti prisvetim Tilom Isusovim nahraniti, ter opet Bogu milla i draga ucsiniti, i u nebo dovesti.

S'ovim illi prilicsnim (koliko slaba ditinja pamet dokucsivala bude) razgovorom prilazi zatim misnik na to, da i u nejakom josh stvoru xivu viru u Boga, i vruchu xelju i ljubav prama svetima Sakramentom nastoji probuditi, shtono more, ako razum, i bolest dopushtja, slidechim nacsinom josh razgovetnie izvershiti:

Moje drago dite! razumiosam dasi bolestan, paksam evo doshao k' tebi, da vidim, kakotije, shto csinish, i date mallo, u tvojoj bolesti razgovorim. — Ja znam, dasi ti dobar, i dase znadesh Bogu moliti, alli sadase nemoresh kao prie Bogu moliti, jersi slab i bolestan! — Vidish moj dragi, kakoje texko, i mucsno, kadse csovik razboli! — Alli nemojse ipak zato jako xalostiti, jer i bolestnika more Bog pomochi i ozdraviti, navlastito, ako k' Bogu uzdahne, i poniznoga opet zamoli; daga ozdravi; tibosi csuo, daje dragi Bog verlo dobar, i verlo moguch, pak da on more sve, shtogod hoche ucsiniti; onje mloge mertve ljude opet oxivio, zashto nebi dakle mogao i bolestnika pomochi, i ozdraviti, samo ako bolestnik

viruje, i uffa u Boga. On dobro znade, dasi ti bolestan, i ocsinskise za te brine; onje odvech dobar i milostiv, pak i dobru dicu odvech rado imade. A tisi csuo, daje Bog i Otac nash, i da nas tako milluje, kao Otac svoju dicu; pak zaoto i molish u Otcsenashu: *Otcse nash, koi jesi na nebesih.* — Virujeshli dakle u Boga stvoritelja neba i zemlje? *Odgovor.* Virujem.

Virujeshli, daje Sin Boxji Gospodin Isukerst za nas csovikom postao, malleno diteshce bio, pak kadje narasto, daje za nas na krix propet bio, daje pravedan za nashe grihe na krixu umro; i po svojoj svetoj muki, i krixu sve nas odkupio od mukah paklenih vikovitih, kojesmo po grihu zasluxili? *Odgovor.* Virujem. —

Virujeshli dateje Duh sveti na svetomu Kershtenju posvetio, i od svakog griha oprao? *Odgovor.* Virujem.

Virujeshli i ufashli, date more Bog pomochi, i ozdraviti od svake bole i nevolje? — Virujem.

Virujeshli da Bog dobru dicu, i dobre ljude k'sebi u nebo prima, i dajim daje sebe istoga uxivati, i slavu nebesku nauvike i brez pristanka? Virujem.

Jelli da i ti dragog Boga ljubish, i dabiga rade vidio, i uxivao, kadbiti on tu milost dao? Ljubim, i radabiga gledao! —

Jelli damu xelish mio i drag biti? Xelim.

Jelli dabi ti sva ona rado ucsinio, koja dragi Bog zapovida? Radabi ucsinio!

A bilise ti moj dragi znao izpoviditi, ako doznajesh, dasi gdigod falio, sagrishio, Otca, Mater, bratju-sestre, illi drugu dicu uvridio, illi oxalostio? dasi komugod koju ruxnu rics rekao; akosise s'kimkoder svadio, potukao, illi Otcu i Mater illi tvomu starjemu kadkad neposlushan bio? Bi!

Pravosi i dobrosi, moje drago dite, sve rekao; ja vidim dati virujesh u Boga; ja vidim dase ti u njegovu priveliku dobrotu uzdash! Ja vidim, da ti

dragog Boga iz svega serdca ljubish, i dasi pripravan csiniti, shtogodje dragi Bog zapovidio. A ovoje, moj dragi, najveche dobro nashe, ako tojest u Boga virujemo; akose u njegovu dobrotu uffamo i uzdamo; akoga, kano najmillieg Otca nasheg iz svega serdca ljubimo; jer tko u Boga viruje; tkose u njegovu priveliku dobrotu ufa i uzda; tko Boga kano primillloga otca ljubi, tko Boxju volju, zapovid csini, onajche moj dragi uprav u nebo k' Bogu dojti, i Boga svojima ocsima gledati i uxivati, bash damu sve tilo umre i u zemlji iztrune, jerbo svemoguchi Bog ipak ucsini, damu dusha xiva ostane. Takoche i moja, i tvoja, tvoje majke, i tvoga otca dusha nauvike xiviti u Raju kod Boga; viditchesh dakle opet i mene, i majku, i tatu tvoga, ter bratju i sestre u Raju, akobite bash dragi Bog odmah sada k' sebi u nebesah primio. Nemojse dakle odvech jako xalostiti, dasi bolestan i dabi mogao umerti, jer akoti i umre tilo: dusha ipak i posli smerti nauvike xivi, i lice Boxje u nebu veselo uxiva; a tamochemo najposli i mi svi dojti, i ako zasluximo, lice Boxje stobom nauvike uxivati.

Na ovi, illi prilicsni nacsin, pripravivshi ditinju pamet, na spoznanje Boxje, na spoznanje i na ispovid svojih grihah, posvituje zatim odmah misnik dite bolestno, dase prikersti, i ako za koji grih znade, daga slobodno izpovidi, nikogase neplashechi, a misnikga medjuto i ljubezno od onih grihah propita, u koje ditinja doba obicsajno upasti more. Csuvshi dakle uzterpljivo njegovu ispovid, govori zatim misnik prid ditetom pokajanje, ponukujuchiga prie, da on za misnikom govori, ako sam nebi znao pokajanja izmoliti. Davshimu tada za pokoru, ako stanje bolesti i razuma to dopushtja jedan otcsenash, illi dravu Mariu, illi triputah izrechi: Isuse pridragi spasitelju moj, smilujse meni! — akoje razlog illiti temelj od odrishenja, podilimu obicsajno odrishenje. Akoli nenahodi u bolestniku griha, kojibi svetotajstvenog odrishenja vri-

dan bio, a on more sverhu nemoshnog diteta slidechú molitvicu izmoliti: „*Domine Jesu Christe, qui dixisti: sinite parvulos venire ad me, talium enim est regnum coelorum; super hunc pervulum tuae benedictionis gratiam efunde, ut gratia, aetate et sapientia apud Deum et homines proficiens, sulutem consequatur aeteruum. In nomine Patris* † *et Filii et Spiritus sancti.*" *Amen.* Na ovomu dade poljubiti krix, illi drugu bogoljubnu prilicsicu; pak tada, ako ditinji zazum dopushtja i bolest terpi, neka moli prid njime na glas opet dillo od *Vire, ufanja, i Ljubavi, illi* koju drugu ditinjoj slaboj pameti vechma primirenu bogoljubnu molitvicu; koju kada svershi, more bolestnika opet na poboxno primanje prisvetoga Tila Isusova ponukovati slidechim nacsinom.

Sadasi moj dragi dushu tvoju lipo ocsistio, i Bogu dragom, kano pridobromu Otcu dushu i tilo izrucsio; alli ako xelish primiti, ima josh jedan sveti Sakramenat za te, koji nas kripi, i u ljubavi Boxjoj rasti csini, i tajse Sakramenat zove prisveto Tilo Isusovo. Tisi csuo moj dragi, i molish u Virovanju, daje Isus za nas iz privelike svoje ljubavi na krixu propet bio, svoju kerv prolio, i za nashe grihe na krixu umro. Ovi pridragi Isus, na dan prie negoche za nas propet biti, sa svojimaje svetima Aposhtolim poslidnju vecser vecserao, i svojima svetim Ucsenikom na istoj vecseri svoje prisveto Tilo i Kerv prie toga blagovati dao, pod prilikom kruha i vina; i tadaje na istoj vecseri ovi sveti Sakramenat naredio. — Alli sada chuti kazat i uzrok, zashtoje pridragi Isus ovi sveti Sakramenat naredio. Vidish moj dragi N.! Isusje, kano Bog i Csovik zajedno, znao, dache on drugi dan na krixu umerti, pak da zato neche vishe medju ljudma na ovom svitu vidjen biti; da on dakle s' ljudma i posli svoje smerti barem svetotajstvenim nacsinom bude i ostane, naredioje on prisveti Oltarski Sakramenat, tojest: hotioje, da pod prilikom kruha i vina, kano Bog i Csovik zajedno s' nami pribiva, i daga

mi tako u svetoj Pricsesti primamo ; alli daae tada spominjemo prigorke njegove muke, i smerti, kojuje on iz privelike svoje ljubavi za nashe spasenje dragovoljno podneo. Kada ti dakle svętu Hoshtia u prisvetoj Pricsesti primash, onda ti pravo Tilo, i kerv Isukerstovu koije Bog i Csovik zajedno i pridragi tvoj i moj Spasitelj, i Odkupitelj primash. Onje moj dragi moje, i tvoje, i svin ljudih najveche Dobro, najveche Blago, Gospodin neba i zemlje, xivi i pravi Bog, koji nas u csas more stvoriti, i opet unishto ucsiniti. — Ti ovo pako sve, moje drago dite, morash tverdo virovati, govorechi zamnom ovako.

O moj pridragi Isuse! Spasitelju, i Odkupitelju moj! virujem iz svega serdca moga, iz sve pameti moje, dasi ti pravi Bog moj, i Spasenje moje, Bog moj i Pomochnik moj! virujem dasi ti ovdi pod prilikom ove svete krushne Hoshtie, xivi i pravi Bog i Csovik zajedno, jerbosi ti ova ocsitovao, i naredio virovati, koisi Istina neprivarena, i mudrost nedokucs ena; o Boxe! o Isuse! o Spasitelju! o Odkupitelju moj, pomozime, pojacsime, pokripime, spasime, i primime u sveto narucsje tvoje.

Alli osim ove vire, kojom virujesh, daje u ovoj svetoj krushnoj hoshtii po misniku posvetjenoj pravi i xivi nash Spasitelj Gospodin Isukerst, Bog i Csovik zajedno, morash ti moj dragi u tebi josh i njeku xelju, i nuternju radost imati, kada primash pridragoga tvog Spasitelja u svetoj Pricsesti. — Jeli moj dragi N.! dati tvoj otac otide podaleko od kuche, i da podugo zaostane, pak dati mati kaxe: Sinko! sutrachcheti otac kuchi dochi: zarse ti nebi veselio, i radostno Otca tvoga pogledao, i veseo csekao? ! vidish moj dragi! i ovdije u S. Sakramentu, najmillii tvoj Otac; a shto reko: nesamo najmillii tvoj Otac, nego i isti Bog, Stvoritelj i Odkupitelj tvoj, kojnoje dobrota neizkazana, kojase ljubi, gerli i milluje josh vishe, nego tvoj rodjeni otac, bud ch da od njega sva dobra primamo: kano xivot, zdravljice, i koja

blagujemo na ovomu svitu; a i na drugomu svitu dajenam josh lipshi xivot, dajenam nebo, gdinochemoga licem u lice gledati uxivati, i veselitise s' Angjelim njegovimi nauvike; onamochemo svi dojti, posli smerti, ako tojest dobri i mirni budemo. Onamoche i tvoja mati, i tvoj otac, bratja i sestre takojer dochi, pakchete onda opet kod Boga zajedno nauvike gledati; lipo veselo i radostno xiviti, i nikadase tada veche nechete razstati. — Vidish dakle koga danas primash u svetoj Pricsesti, pod prilikom krushne hoshtie, po misniku, iz naredbe Boxje posvetjene! Tkobiti to sve drugi mogao dati? nebi doisto nitko drugi, jerbose sam Bog svemoguch, koi ovo samo dobrima ljudma, i dobroj dici milostivo dariva.

Za Isusom dakle morash vishe xeljkovati, nego za istim tvojim rodjenim Otcem, jerboti rodjeni otac nije moguch ono dati, shtocheti Isukerst darivati! Kadaga dakle u svetoj Hoshtii budesh u usta tvoja primao, nevaljatiga zubma grizkati, i xvakati, negotiga valja moj d r a g i, na j e z i k, m a l l o izpruxeni primiti, i nastojatiga odmah jezikom na dilje probaviti, i takoga bogoljubno primiti, ter ovako tada zavapiti!

O Isuse! O Spasitelju! Odkupitelja moj! Boxe moj, i sve dobro moje! ja te xelim iz svega serdca primiti, premakosam grishnik, i po sve morebiti nedostojan; alli si ti ipak zato — odvech dobar; dojdi dakle, dojdi i pohodime nevoljnoga, i nemochnoga, dojdi, pojacsime, i obderxime u milosti tvojoj o pridobri Isuse, Boxe moj, i sve dobro moje! Nechuse sada vishe ni bolesti, ni smerti bojati, jerbosi ti samnom, svemoguchi Bog, koisimi moguch, misto ovoga prolazecheg xivota, bolji xivot nauvike u nebesih dati. Pridajemse dakle u prisvetu volju tvoju, i u narucsaje tvoje! U te virujem; u te uffam; tebe ljubim sverhu sviu stvarih, i xaomije iz svega serdca, dasam tebe najveche Dobro moje toliko putah uvridio. Oprostimi, molimte priponizno, i skrusheno svekolike

prigrishke i krivice moje! i dajmi prisvetu milost tvoju, date nikada vishe neuvridim!! da ovu moju bolest za slavu tvoju, i za pokoru mojih grihah uzterpljivo, i dragovoljno podnesem, — ter da nauvike tebe Boga moga uxivam.

Dushobrixnik more slobodno onoj bolestnoj dici prisveto Tilo Isukerstovo podiliti, koje na toliko razumne spaziva, da ovo prisveto blagovanje od drugoga obicsajnog tilesnoga jilla, ako i poslabo josh razlucsiti, i poboxno primiti razaznaju: osobito pako ako spazi, da posli gorirecsenog posvitovanja, i oboucsenja na prisveto njegovo primanje, njeku nuterju xelju imaju: buduch dase je ovo priveliko Blago, i u perva cerkvena vrimena i malloj nerazumnoj dicsici davalo. *)

Da pacse, more dushobrixnik takojer onoj pogibljivo bolujuchoj dici i svetu Pomast dati, koja od tog svetog Sakramenta, prie, illi po njemu oboucsena njeko, ako bash josh i poslabo spoznanje imaju, ter medju dobrim, i zlim, medju grihom tojest, i medju negrihom zadostnu razliku ucsiniti znadu. — More pako misnik boljano dite na slidechi nacsin u ovom S. Sakramentu ubavisti: Vidish moj dragi N! Sadsise po svetoj izpovidi s' dragim Isusom pomirio, i njegovo prisveto Tilo primio; alli ima za bolestnike josh jedna lipa pokripa jedan duhovni lik, jedan sveti Sakramenat, kogaje Isukerst, pridobri Spasitelj nash, bash za utishenje, i pokripu bolestnikah naredio. Ovise sveti Sakramenat zove poslidnje Pomazanje. Donosinam pako: *a*) oproshtenje grihah; — *b*) oblakshaje tilesnu bolest, koju csovik terpi, ter jacsi i kripi csovika, da svoju bolest uzterpljivo, i dragovoljno podnositi more *c*) pak najposli, akoje csoviku za spasenje dushe, kripimu i isto tilo, i povratjamu opet tilesno zdravlje. — Vidish moj dragi N! kakosi sritan, samo ako hochesh i xelish i ovi sveti

*) V. Postóral. Mauri Schenkel §. 105.

Sakramenat primiti, jatiga mogu odmah podiliti. Alli daga poboxnie primish, mallochemose Bogu prie toga pomoliti. *Ovdi misnik more probuditi u kratko s' bolestnikom opet tri bogoslovne kripósti, ako vrime dopushtja, na slidechi nacsin*: O Boxe moj! ja u te virujem; virujem dasi ti jedan u Boxanstvu, a troj u kipovih; virujem, daseje za mene gospodin Isukerst drugo Boxanstveno sobstvo, uputio, csovikom postao, i po Duhu svetom od Marie Divice rodjen, vas svit, i mene po muki i krixu svomu odkupio, Virujem sva ona, kojasi ti o Boxe nami ocsitovao, jerbosi ti mudrost vikovicsnja, i Istina neprivarljiva. Pokripi Boxe viru moju!

O Boxe moj! u tebese samoga ja uffam, jerbosi ti sam Svemoguch, koi moresh i hochesh svaka dati, kojasinam obechao. Uffamse, dacheshmi po vridnosti sinka tvoga, Spasitelja moga, oprostiti svekolike grihe moje, i dati slavu nebesku, pak zato i sva ona, kojasumi za slavu nebesku i xivot blaxeni potribita takojer darovati; i tose zato uffam, jerbosi ti svemoguch, i u obechanju tvomu viran, svaka dajesh, kojanosi obechao. O Boxe, pokripi poslabo josh uffanje moje!

O Boxe moj! ljubimte sverhu svega, iz svega serdca moga, jerbosi ti najveche, i svake ljubavi najvridnie Dobro, koje samo dusha moja xeli, i xudi. Xaomije dasam tebe, Otca moga, i najvechu Dobrotu moju tolikoh putah uvridio. A kajemse iz svega serdca moga, za svekolike grihe moje! i xaomije dasamte tako nezafalno uvridio! Oprostimi, molimte, sve krivice moje i dajmi, tvoju svetu milost, date nikada vishe neuvridim. O Boxe! pokripi poslabu josh ljubav moju, date vechma i boljma poznajem, i ljubim.

Nebi nepristojno bilo, da dushobrixnik kadshto, kadbi za potribito spazio prie josh izpovidi akoje moguche, dite, opomene da roditelje svoje, akobi do-

znavao, dajije gdigod uvridio, illi potexje raxxalostio, oproshtenje zamoli —, i dajim za sva dobrocsinstva i trudove zafali, dase sasvime pridade u volju Boxju, i uzterpljivo svoju bolest podnasha.

Koja sva dostojno dovershivshi, ako bolestnik za svetu Pomast pristojno spoznanje imade, podilimu svetu Pomast, alli okolostejeche, a navlastito roditelje ljubeznoj medjuto opomenivshi: da osobito prid ditetom svoju roditeljnu xalost nepokazuju i neplàcsu, nego dase vechma za njega Boga mole, i daga i zatim ljubezno posvituju: da uzterpljivo svoju bolest podnósi, i dase sasvime pridade u volju Boxju —

Najposlim neka misnik dite, kolikoje moguche razgovori, utishi, i protiva strahu od smerti uslobodi, n. p. Moje drago dite! nishtase nestrashi, nishtase neplashi, od smerti: tibosi sada primio Isusa, pridobroga i pridragoga Boga tvoga, spasitelja tvoga, koiteje moguch od svakoga zla sacsuvati, i nebom darivati. Isusje sada u tvomu serdcu, i xeli s' tobom vazda ostati. On, akote i pozove sada k'sebi u nebesà, ucsinitiche, da tvoj i Otac, i mati u nebesah takojer dojdu, pak dase ondi opet prid Bogom sastanete, vidite, i da zatim zajedno nauvike licem u lice Boga gledate, i uxivate. Shtobi dakle sada za vrime, za ljubav Boxju ostavio, onochesh opet viditi kasnie u nebesih. A jati nemogu moj dragi, dosta izkazati, kako jako pridragi Isus dobru dicu rado imade, kakoju milluje. Sveti Evangjelista Matheo i Luka, kojisu bash s' Isusom, illi blizu Isusa na svitu bili, pripovidajunam: da ucsenici Isusovi nisu hotili jednocs pripustiti, da malahna dica pristupe k' Isusu; allijihje zato Isus pokarao govorechi: *Pustite da dica k'meni dojdu, i nemojtejih odbiati, njihovoboje kraljestvo nebesko.* Vidish dakle, kako Isus mahlanu dicu milluje, rada ima, i k'sebijih priziva dojti!! —

Jelli moje drago dite, daje tvoj otac daleko u drugoj zemlji, pak dabi on bash xelio, i zaktivao, da ti k'njemu dojdesh, zar ti nebi rada k'tvomu ot-

cu ishao, dabi sve bash mallo i podaleko bio, da vidish tvoga dragog otca, koga ti rado imash, koji tebe jako milluje?! Takoje moje drago dite! vidish ti imash Boga primilloga Otca na nebesih, imash pridragoga Isusa, koite xeli viditi, i kojibi rada, da s'njime uxivash slavu nebesku; pak zaoto bash nemojse plashiti k'Isusu ichi, akobite on k'sebi pozvao na veselii i bolji xivot u nebo. Ondi moj dragi nechesh tako jako bolovati, jerboje u nebu sve zdravo i veselo gledajuchi licem u lice Boga. A ti znadesh, daje za te Isus na krixu umro, date odkupi od svakih mukah, i date uvede u nebo?! Uffajse dakle moj dragi u njega, i veselise, dacheshga skoro uxivati; a kazaosamti, dache on takojer u nebo k' sebi posli smerti majku tvoju i Otca, bratju i sestre poprimati, da zajedno opet u nebu budete, i Boga uxivate! Zavapi dakle u serdcu tvomu, i reci: Dragi moj Isuse! i sve dobro moje! budi u svemu sveta volja tvoja na zemlji i na nebu! Ako ti zapovidish i naredish, da ja umrem, i da ktebi u nebu dojdem, a jachute iz svega serdca poslushati, i nesamo rado umerti, nego i sa svetim Pavlom xeliti, dase shtoberxje s'tilom razstanem pak zatim s'tobom sastanem, i nauvike u nebu s'tobom pribivam, pridragi Isuse, Spasitelju moj, i sve Dobro moje!

Molitva posli Pricsesti i S. Pomasti za dicu.

O Isuse! o Spasitelju i Odkupitelju moj, i sve uffanje moje! ah kakosam danas sritan, dasi ti Gospodin neba i zemlje, kmeni mallenomu slugi tvomu u svetoj Pricsesti doshao, dame milostju tvojom obradujesh, dame prisvetim Tilom tvojim nahranish i pokripish, da uzterpljivo bolest moju podnesem, i da prisvetu volju tvoju u svemu izpunim! Ah nisamti doisto vridan zafaliti na tolikoj ljubavi tvojoj, allichu ipak svu nevolju i bolest moju uzterpljivo i dragovoljno podnositi, dati se barem po tomu zafalan uka-

xem. Ostala pako, koja nije josh mexna moja slabost ditinja ucsiniti, smilujse, i dopusti, da popuni tvoja neprocinjena kerv, kojusi zame na krixu prolio! — Alli kolikusimi zatim opet ljubav ukazao, kadasimi sveti Sakramenat i poslidnjeg Pomazanja po misniku podilio, dami po njemu svekolike grihe moje i kashtige grihah sataresh i operesh dame u dushi, i u tilu pojacsish, da u svemu hitrie prisvetu volju tvoju izpunim, i nauvike spasen budem. Ah! kamo sriche! dasamti vridan dostojno zafaliti, za toliku ljubav tvoju, o pridobri i primilli Spasitelju moj, Spasenje moje, Boxe moj, i sve Dobro moje! Primi, molimte, na zafalnost ovu moju bolu i nevolju koju terpim, i dajmi potribitu milost, daju na slavu tvoju, i za spasenje moje josh veselie podnesem!

Sva ova more misnik onako, kako opazi, da razum ditinji, i stanje od bolesti dopushtja, podulje, illi pokratje, s'jednim, illi s'vishepohodah kod bolestnog diteta tako mudro izvershiti, damu ipak odvech dosadan nepostane, a svakolika slaboj ditinjoj pameti dosexljiva, i razumiva pridstavi.

Akoli dushobrixnik temeljno dvoji, jelli dite u ono vrime, u kojeje grih ucsinilo, zadostno spoznanje od griha imalo; jelli u vrime grishenja neki strah, illi stid ositjalo, i u pameti, ako i poslabo, ipak promishljavalo, daje ono mali, illi povechi grih, a navlastito i po tomu svoje spoznanje odalo, dascje grishechi manje, illi poveche kashtige bojalo; ako reko, dushobrixnik, posli zadostnog svoga truda, i propitivanja josh nije zadostno obsvidocsen, imali dite od onoga, shtonose grih naziva i esapi zadostno spoznanje, znali dite medju grihom, a navlastito medju vechim i manjim grihom kakvu razliku ucsiniti, tadamu nishta boljeg neostaje, nego da ditetu, posli prokushatih prilicsnih pitanjah, kaxe: Jelli, moje drago dite, dabi tebi jako xao bilo, dasi ti dragog i pridobrog Boga u csemugod uvridio?! — Odgovorili dite: *da*; illi: *jakobimi xao bilo!* nekaga od-

mah ljubezno zapita misnik: A zashtobiti, moje drago dite, jako xao bilo? — illi: Zashtotije verlo xao, dasi pridobrog Boga tvoga uvridio? Ako na ovo pitanje dite dosta pametno odgovori: n. p. *jerbo nije pravo; jerbosam skrivio; jerboje Bog to zabranio, illi zapovidio, a ja nisam ucsinio; illi jere Bog grih i zlochu kara, a dobró naplatjuje:* i. t. dalje —; more misnik s'ovakvim, illi prilicsnim odgovorom veche zadovoljan biti, iz njega manje, illi vishe zakljucsiti: jelli, illi nije dite sposobno za svetótajstveno odrishenje, i moralise po sve obicsajno illi *poduvitno* illi josh vechma prie toga od S. izpovidi priduputiti, pak zatim istom *po sve* illi *poduvitno* (conditionate) odrishiti: u sebi kod odrishenja mishlechi: *akosi pri razboru od razuma, Jate odrishujem.* — Akolibi dite na ova gore stavljena pitanja: *jelliti xao* i. t. d. shutilo: nekaga nastoji misnik usloboditi, i pomochi na diljni odgovor, na ovi n. p. nacsin: Jelli, moje drago dite, danam mora zato xao biti, jerbo ono dite, koje svoga Otca illi mater uvridi, i razxalosti, i kojeje svojima roditeljom neposlushno; kojese serdi, i ljuti, kojese Boga nemoli; kojese u cerkvi igra i. t. d. jerbo reko ono dite nije dobro dite, nego zlo dite, nepokorno i grishno dite?! — Alli moj dragi N! vidish, ovakotije isto nepokorno, i zlo dite svaki csovik, koji grishi; Bogboje nash Otac, jer znash da molish u otcse nashu: *Otcse nash*; Bogje nash najbolji, najljubezniviji, i najmoguchni otac; od njegabosmo dobili mi sve shtogod imamo. Od njegasmo dobili xivot; od njega, akosmo bolestni, dobivamo opet zdravlje, akoli umremo, dobivamo josh bolji xivot i zdravlje, nego shto sada imamo; a sad eto vidish kako csovik svoje zdravlje izgubi ovdi, kadase razboli; alli na drugomu svitu kod Boga nemore svoga zdravlja nikad vishe izgubiti, nemore nikad vishe umerti, negoje uvik zdrav i veseo; gledajuchi Boga, pridobroga svoga otca, kojise svagdi za te josh bolje nego pravi tvoj otac brine; akolije moj

dragi Bog josh bolji i milostivii otac, nego tvoj rodjeni otac, a onoje moj dragi grihota, takvoga primoguchega i pridobroga otca neposlushati, neposhtovati, nemoliti, negoga josh grihom razljutiti, razserditi, i tako nemillo razxalostiti, i uvriditi. Jelli moj dragi, da to nije pravo? Odgovor: *Nije pravo.* Dobrosi sad rekao: *nije pravo*: i ja velim: da nije pravo; jer vidish moj dragi, da ti komu drugom ditetu dadesh sad komad kruha, krushku, illi jabuku, pak dati ono dite nekaxe fala N. nego date za tvoju dobrotu udari, illi uvridi, tojest, date neposlusha, illi dati ruxnu rics kaxe, da nalaxe shtogod na tebe, da shtogod od tebe ukrade, datise nasperda, jelli dati nebi drago bilo; jelli dabiti na takovo nezafalno dite xao bilo? Odgovor: *Bilobimi xao!* Dobrosi, i pravosi rekao, moj dragi N! *dabiti xao bilo*, jerbo nisi ti takovu nezafalnost od onoga diteta zasluxio, kogasi gladna nahranio. Alli tako isto moj dragi, i Boguje xao, kadaga mi uvridimo i oxalostimo, jerbonam on svaki dan nash krushac i hranu daje, da od glada nepomremo, i zato velish u Otcsenashu: *Kruh nash svagdanji, dajnamga i danas.* Bognamje dakle nesamo xivot ovaj dao, koga sada imamo, negonamje i krushac dao, i dajenam, kako vidish svaki dan, da od glada nepomremo; on nam more dati i zdravje opet, akose i razbolimo, on nam more dati opet i drugi bolji xivot, ako umremo, a onje i obechao, dachenam posli smerti josh bolji xivot od ovoga dati, akoga poshtivali budemo, i akomuse svaki dan lipo pomolimo. Onse brini, da ti tvoj Otac i majka xivi, i date nejaka hrane, jer kudbi ti, da ti Otac, illi majka umre? Vidish dakle moj dragi, da sve dobro nashe od Boga dolazi, koije pridobri nash Otac, i xive uzderxaje i otcsinski hrani. Jelli dakle, da nije pravo, da takova po sve dobra Otca razxalostimo; damu neposlushni budemo? Jelli da nije pravo, dagase zaboravimo, damuse jutrom i vecserom, prie jilla, i posli jilla nepomolimo,

gdi bash znamo dobro, da nam on xivot, zdravje kruh, i sva druga dobra daje? *Odgovor: Nije pravo*.

I ja velim nije pravo; i zato ono dite Boga dragog razxalostjiva i po tomu grishi, kojese jutrom i vecserom Boga nemoli; koje nije otcu svomu i materi pokorno; kojese u cerkvi igra: jerboje Bog zapovidio: da dica poshtuju otca svoga i mater svoju; jerboje Bog zapovidio: damuse svaki dan molimo, i damu u molitvi za sva primita dobra zafalimo; dase psovke, i ruxnih ricsih csuvamo; da nelaxemo; da nishta tugja neuzmemo; dase s' drugim nesperdamo; — i. t. d. Akosi ti dakle moj dragi molitvu tvoju kadshto ostavio; akosi otcu i majki neposlushan bio; akosi nevaljane i ruxne ricsi govorio, i dicise ruxnima ricsma sperdao: jelli, datije xao, dasi to ucsinio, i dasi po tomu dragog Boga razxalostio? *Odgovor: Xaomije*. — A misnik neka tada u kratko prid ditetom ovako pokajanje izrekme, opomenivshi dite, da za njim sklopiv rucsice, i kucajuchi za misnikom persa: O Boxe moj! o pridobri Otcse moj! jasam tebi mlogoputah nezafalan bio; tebi Boxe! koisimi xivot, hranu, i sva ostala dobra dao! ah xaomije (pokuca persa) i kajemse dasam tebe, najveche Dobro moje, najmillostiviega Otca moga uvridio, obechajem, dachuse odsele grihah paziti, dachuti u svemu poslushan, pokoran i zafalan biti; alli oprostimi za sada, o pridobri Otcse moj! i dajmi tvoju svetu pomoch, date nikada vishe nerazxalostim i neuvridim, nego dati u svemu poslushan, pokoran, viran, ugodan i mio budem. — Molimvas Otcse duhovni, dame od ovih grihah odrishite! Na ovi, illi prilicsni nacsin, ubavistivshi misnik pria dite, pak zatim, ako zadostno zlamenje od razborne pameti od diteta zadobie, davshimu pokoru odrishiga *posve* (absolute) akoli od razbora pameti josh potemeljno dvoji, a onga odrishi *poduvitno*: (conditionate) primislechi u sebi: *ako ovo svetotajstveno odrishenje potribujesh, illi akosi zadostno za njega sposoban*: pak tako, svetotajstveno dostojan-

stvo, i spasenje svoje i ditinje u pristojnu sigurnost misnik postavlja.

Akolibi dite mladje od sedam godinah bilo, i tako u viri i zakonu slabo uputjeno, illi porad slabe svoje dobi od Boga i od zakona verlobi mallo znalo, ima dushobrixnik barem onoliko, kolikoje moguche nastojati, da dite smertno bolestno, kakvo takvo spoznanje od Boxanstva, i xelju od svoga vicsnjeg spasenja po njegovom uputjenju zadobie; shtono more n. p. na slidechi nacsin vruchoxeljno prokushati.

Csuosam moj dragi, dasi obolio, pak evo dojdo k' tebi, da vidim, shto radish. Csuosam, dasi ti prie dobar bio, dasi otca, i mamu slushao, dasi se Bogu molio. Sadasi dodushe bolestan, alli jelli da ti xelish, i dase nadash, dachesh ozdraviti? *Odgovor xelim Nadam.* Pravosi rekao moj dragi, da xelish nadash, dachesh opet ozdraviti, jerbosi otca i Mater, slushao a Bog takovu dicu milluje, i rado ozdravlja. A znashli ti *Otcsenash i zdravu Mariu*, illi drugu koju molitvicu? *Znam*, illi: *neznam*. Ako znash, a timi izmoli, ako moresh, i akoti nije texko. — Ovdi dushobrixnik ditinju slabu pamet neka nastoji u izkazanju molitvice, ako koju uzznade, podpomochi; Izcsegache zatim takojer lashnje i spoznati: imali dite koje, i kakovo spoznanje od Boxanstva i xelju od svoga vicsnjeg spasenja. — Izmolili dakle dite Otcsenash, illi koju drugu Molitvicu, more dushobrixnik odmah iz nje temelj i povod uzeti, diljnjega svoga zakonitoga ubavishtenja, koje ditetu podiliti mora: uzamshi n. p. iz otcsenasha: pervu Rics *Otcsenash*, illi iz zdrave Marie: *Gospodin stobom — — Isus! — —* illi iz virovanja Rics: *Virujem u Boga otca svemoguchega. i. t. d.* ter pofalivshi dite, daje dobro xeljnu molitvicu svershilo, pocsme odmah nadilje priuzetu rics ditetu ovako tolmacsiti: A razumijeshli ti dobro moje drago dite, shtosi molio? — Znashli tkoje taj nash *Otac?* — Znashli ti, tkoje taj *nash Gospodin?* Znashli shtoje to: *posvetise Ime tvoje?* Znashli ti tko-

je to *Isus?* Odgovor znam, illi neznam. — Paslushaj dakle mallo, moje drago dite, i jachuti to sve lipo sada izkazati: Vidish, moj dragi N! Ti kaxesh u otcsenashu: *Otcsenash!* i dobro kaxesh: jer mi imamo jednog pridobrog otca na nebu, koga sada dodushe nevidimo, alli kada umremo, ondachemoga viditi. On nas verlo rado ima; i milluje, onse s' nami brine; on nam daje svaki dan krushac, i drugu potribitu hranu, brez koje nemoremo xiviti; i zato, da nam on za svaki dan hranu nedade, mibi morali umerti. Shto dakle xivimo, to po njemu xivimo, i brez njega nebi mogli nijedan sat xiviti. Vidiosi sunce, misec, i zvizde na nebu, jel istina! Vidish, pak i toje on stvorio sve iz nishta. Vidiosi zemlju, i hodosi po zemlji, a i sada mi svi po zemlji hodamo pak i toje Bog stvorio. Vodusi pio, a i sada xedan piesh; pak i njuje Bog stvorio, jer tvoj otac, i tvoja Mati nemogu vodu stvoriti, illi iz nishta ucsiniti: premakoju mogu iz bunara, illi iz potoka zagrabiti. Pak vidish, da neimamo vode, i dajunam nije Bog stvorio, mibi morali od xedje umerti. Iz toga moj dragi poznaj i razumi tkoje taj otac nash! komuse svaki dan u Otcsenashu molimo! Ni tvog otca, ni tvoje matere, ni mene, ni tebe nebi bilo na svitu dakle sada, da nije toga otca i da nas nije Bog otac iz nishta stvorio! Vidish dakle, da Bog more sve ucsiniti, shtogod hoche! Jelli daje to istina? *Odg. jest;* Istina sinko, jerboje on svemoguch; tojest: sve more, shto hoche ucsiniti, pak zatoje on sunce, misec, zvizde, nebo, zemlju vodu, i nas takojer ucsinio, alli ne tako, da samo na ovom svitu xivimo za mallo vrime, kao druge nekoje stvari — —; nego tako: da u vike xivimo, i da i posli smerti njega licem u lice gledamo, uxivamo, i daga sa svetima Angjelih u nebesih nauvike falimo i slavimo. — Michemo dakle kad umremo, ako dobri uzterpljivi i mirni budemo uprav k' Bogu pridobrom otcu nashem u nebo ichi, daga uvijke uxivamo; daga uvike veselo gledamo, jerboje on

tako lip, dagase csovik nemore zadosta nagledati; da s' njime u nebu uvik pribivamo, i ondise s' njime radujemo. Onamochemo, moje drago dite, svi ichi, i jà, i tvoj otac i tvoja mati, vidish dakle kakoje Bog dragi dobar, i primoguch; tkobi to od ljudih mogao ucsiniti, da csovik posli smerti opet nauvike xivi, i da s' Bogom nauvike pribiva? Jelli da to nitko nebi mogao od ljudih ucsiniti? *Odg. nebi.* Vidish dakle dusho moja, daje brez Boga sve mertvo, i bilobi tako mertvo sve brez Boga, bash kao ovo dervo (stol. illi terpeza duvar — —) koja dushe neimaju kao shto mi imamo kojache nauvike i onda xiviti, kad tilo umre i u zemlji istrune. Shtogodje dakle na svitu xivo, to sve od Boga xivot svoj ima, bash kao i mi. Bogu dakle, kao dobrom Otcu, imamo zafaliti, danamje dao takvu dushu, kojache nauvike, i posli smerti tilesne xiviti, i u nebu Boga uxivati. Jel daje to i tebi drago, i po chudi, datije dragi Bog takvu dushu dao, koja nemore nikada umerti, ako tilo i umre? Jelli dasmo Bogu duxni na tolikoj dobroti njegovoj zafaliti? jelli damu i ti xelish zafaliti? jelli da xelish, dati dusha i posli smerti nauvike xivi, i u nebu s' Angjelih Boga gleda? jelli da xelish, da i tvoj otac i Mama posli svoje smerti u nebo k' Bogu dojdu, i ondi Boga fale i slave s' tobom uvike? Jelli dase ti nebojish smerti. kad znash, dati dusha ipak nemore s' tilom umerti! *Odg. nebojim.* — Jelli da xelish Boga dragog, i primillog otca u nebu viditi: *Odgovor: Xelim.* Dobro moj dragi! alli Bog dragi zaktiva, da mi njemu poslushni budemo, da otcu i materi poslushni budemo; jelli da ti to znadesh? *Odg. znam.* Dobro da znash; alli jelli, kadshto ipak nisi poslushao otca i Mater? i jelli datije xao, dasi otca, illi mater uvridio? — *Odg. xaomije.* A zashtotije xao? *Odg. Jerjih nisam poslushao.* Dobro moj dragi alli jelli, i zatotije xao, jersute oni rodili; mallenoga hranili, i csistili, a i sadate hrane, sluxe i csiste? *Odg. jest.* Vidish dakle, sadasi bash pravo kazao:

da nije pravo onog uvriditi, tkonam dobro csini. Alli i Bognam dragi dobro csini; vidish, on tvoga Otca, mater, mene, tebe, i sve ljude hrani; on namje i xivot dao, a i sadanamga daje; jelli dakle da nije pravo, daga uvridimo? jelli da nije pravo, damuse nemolimo, i damu nepokorni budemo? *Odg. nije.* Vidish dakle, moj dragi, da nije pravo.

Alli, kad Bog kaxe u csetvertoj zapovidi dici: Poshtuj Otca i Mater, a dica neslushaju, Otca ni matere; ondaje Bogu xao, da njegovu svetu zapovid nederximo, i serdise na onu dicu, koja neslushaju otca i matere. A ovo neslushanje otca i matere, zovese grih. Vidish dakle shtoje grih. — Alli ipak, jerboje Bog, pridobri Otac nash verlo dobar, zatoje obechao, dachenam oprostiti neposlushanje, illiti grih, akonam bude iz serdca xao, dasmoga uvridili, illi dasmo neposlushni bili Otcu i Materi, dase nismo jutrom i vecserom Bogu molili; dasmose u Cerkvi smihali, igrali, razgovarali, i nemirni bili; dasmo kadshto slagali; dasmo psovali; dasmo ruxne ricsi govorili; dasmo shto tugjeg kradom uzeli, *i. t. dalje more misnik pitati kako dicsjoj pameti i dobi prikladnie bude. I zatim zakljucsiti:* Alli jelli moj dragi, tibi rada da ti Bog oprosti ono, shto nisi slushao Otca i Mater? *Odg. Jabi rada.* Dobro, moj dragi, to more biti, alli valjati sada iz serdca xaliti, dasi Boga, pridobrog Otca tvoga, koiteje stvorio, i koite hrani, uvridio, kadno nisi Mater i Otca poslushao. Jelli dakle, datije xao, da si Bogu nepokoran bio? jelli datije xao, dase nisi svaki dan, jutrom i vecserom, prie, i posli jilla Bogu molio? i. t. dalje, kakoje mallo prie gori navedeno. Shto svershivshi po razumu, i dobi diteta, posvituje dushobrixnik dite, da za njime pomoli pokajanje, na isti nacsin, illi mallo shtogod, rad veche slabosti diteta, prominivshi, kakoje gori veche uvedeno.

Zatim podili misnik ditetu, *dovershcno, illi poduvitno* odrishenje, illi samo blagosov, kakoje ve-

che gori uvedeno. Akoli pako opazi misnik, da i vishe nauka ditinji razum poprima, moremu iztolmacsiti bistrie i podulje Sakramenat Pokore, illiti svete Ispovidi, pridavshi posli izkazanja griha u prilikl ditetu ove ricsi. Vidish moj dragi! eto sadsise ispovidio, sadsi grihe tvoje, meni, kao misniku Boxjemu izkazao, i toje sve dobro, lipo i Bogu drago. Alli, da nam Bog grihe nashe oprosti, nije dosta, da samo grihe nashe csisto i pravo misniku izkaxemo, negoje potribito takojer, dase i za grihe pokajemo; tojest: valjanam iz serdca xaliti, dasmo Boga pridobrog Otca nasheg uvridili i razxalostili onda, kada njegove svete zapovidi nismo obderxavali: kada Otca i mater nismo slushali; kadase nismo jutrom i vecserom Boga molili; pak kadasmo, tako grishechi ljubav Boxju izgubili; brez koje nitko nemore Bogu mio, i drag biti, i brez koje nemore nitko u nebo dojti i ondi Boga gledati, i uxivati; ljubav dakle Boxju izgubiti, jest veche zlo i nesricha, nego istoga Otca i Mater izgubiti! — Jelli, dragi moj N.! da tvoj Otac, illi majka sada umre, pak dajih ljudi izkuche u grobje odnesu, jelli reko dabi tebi xao bilo, i dabi jako xalio, i plakao? i to zato, dasi tvoga Otca illi Majku izgubio, i dajih nechesh nigda vishe viditi? — Tako, moje drago dite! tko neposlusha Boga, negoje nemiran i nepokoran Otcu i Materi; tkose Bogu nemoli — tko zlo csini, illiti grishi, onaj gubi istoga Boga na nebu, koije josh mlogo dobrostivii otac, nego tvoj otac; Jer od Boga xivot imamo on nasje stvorio; on namje dushu dao, koja nikad nemore umerti, ako tilo i umre; on nam svaki dan krushac daje, ter i tebe, i Otca tvoga i Majku tvoju, i sve ljude hrani; — izgubi pridragoga Isukersta, koije za nas mucsen bio, kerv prolio, na krixu propet za nas umro, i nas od pakla: od vicsnje vatre odkupio; izgubi Duha svetog, koi nasje na svetom kershtenju posvetio, i sinove Boxje po svetom kershtenju ucsinio; izgubi nebo, illi ono prilipo i prekrasno misto, gdino dragi Bog, sa

svojima angjelih, i sa svetima pribiva, i dajejimse licem u lice viditi, i sa sobom nauvike veseliti. Vidish dakle, da izgubiti ljubav, illiti milost Boxju, izgubiti dragog Boga i Isukersta vecheje zlo, nego izgubiti istoga Otca i Mater, jer da nije Boga, tkobi nas stvorio; tkobi nas svaki dan od zla csuvao; tkobi nas gladne nahranio; tkobi ucsinio sunce sjati, i na svitu sada, i prie tolike ljude svojom desnicom rukom uzderxavati?! Ovobo moj dragi, ni ja, ni tvoj Otac, ni drugi ljudi nemogu ucsiniti, nego sam jedan jedini Bog! — Jelli dakle datije xao, dasi tako ljubeznivoga, i pridobroga Otca uvridio? — *Odg.* Jest. Pravosi rekao, datije xao, jertije Bog svako dobro dao, kojegodsi imao, a tisimu ipak neposlushan i nezafalan bio, shto bash nije pravo: jel' istina? *Odg.* Nije pravo! O vidish i sam, da nije pravo! alli poslushaj, kakose more opet pridobrostivi Bog, kogasi uvridio, podobriti, i svakuti krivicu opet oprostiti. — Onje rekao: dache onima, koji xale iz svega serdca, dasuga uvridili, opet grihe oprostiti, ako sklope, i k' nebu dignu ruke, pakga zamole, dajim oprosti njihovu krivicu. Vidish dakle, kakogod tebi tvoj Otac, illi mati oprosti, kada skrivish. pakjih klecsechi, illi sklopivshi ruke placsno zamolish, dati oproste, date nebiu, i netuku: tako isto i Bog nami nashe krivice i grihe odpushtja, kad sagrishimo, akoga placsno, klecsechi, illi sklopivshi ruke zamolimo, danam nashe krivice oprosti. A ti morash josh i to znati, daje Bog josh dobrostivii, i milostivii Otac nego tvoj rodjeni Otac i mati, pak dacheti josh i prie oprostiti tvoje krivice, nego tvoj Otac i mati, samoti valja sada, drago dite moje, sklopiti ruke, i ovako dragog Boga za oproshtenje iz svega serdca placsno zamoliti: O Boxe moj! i sve Dobro moje! koisime stvorio, i koisime nejakoga i mallenoga dosad csuvao, i derxao! xaomije iz svega serdca moga (*kucnese ovdi upersa*) dasamti neposlushan, i nezafalan bio; dasamte razxalostio, i uvridio, a oprostimi, oprostimi, pridobri Ot-

cse moj, sve krivice moje, za kojese iz svega serdca kajem! obechajem o Boxe! dachuse odsele svakog griha csuvati, i date nechu vishe uvriditi; a dajmi milost tvoju i jakost, dati nauvike u ovom obechanju momu viran obstanem! —

Ova illi prilicsna prid ditetom govorechi, i na njegov um, i ricsi dobro pazechi, more dushobrixnik lasno spoznati, jelli prispodobno, da dite *dovershено, illi poduvitno* odrishi, kakonoje veche gori recseno,— i damu prie odrishenja kakvo takvo iztolmacsenje od pokore izvede, ter takojer i prikladnu pokoru nadade illiga posvituje, da bogoljubno krix poljubi za pokoru grihah, i da uzdahne iz svega serdca k' propetome Isusu, damuse smiluje, i damu krivice njegove oprosti! opomenivshi ga opet zatim; dachega sada u ime, i misto Boga od griha odrishiti: buduch daje Bog tu oblast misniku dao; i. t. dalje. — Ucse dodushe poboxni Bogoslovci, da dushobrixnik, akoje moguche, nastoji takojer u ditetu, i sverhunaravno pokajanje probuditi, alli premdaje to doisto po sve potribito, stvarje ipak za nekoji preslabi ditinji razum tako poduboka, daga dushobrixnik more po tomu kadkad vechma pobuniti, nego u slaboj njegovoj pameti na najpotribitia od spasenja opazna ucsiniti, i takva oderxati; gdibi pako i to moglo biti, lasnoje misniku priliku ditetu pridati: da, kakogod je Bog sam u sebi ista dobrota, ista ljubav, isto miloserdje, tako nasha krivica biva vecha, uvridivshi takva priljubeznivoga Otca, kojemu u dobroti na svitu nitko nemore prilicsan ni biti; akolije krivica vecha, a ono mora i xalost u serdcu vecha biti od one, koju ositjamo, kadno Otca, Mater, illi drugog csovika oxalostimo i uvridimo. Tako dakle more misnik po ochutljivima i vidionima prilikama, kao po nikima skalinih, od zemaljskih, na nebeska, prid slabim razumom ditinjim sve po tiho donle uzlaziti, doklem nespazi, daje dite ovi potribiti cslanak od vire i spasenja polak svoje slabe dobi zadostno poprimilo!

Buduch pako, daje svaku narav, i dobu ditinju potexko opisati, i svakoj ovdi ditinjoj pameti ponase pospodoban nauk pripisati, zaoto pridnosechi za najvechu potribu samo najpotribitia, ova i sva ostala ostavljam ipak vishtoj vruchoxeljnosti svakoga bogoljubnog u vinogradu Boxjemu virno poslujuchega misnika, — da ovako, illi na drugi ugodnii nacsin slaboj josh ditinjoj pameti nauk Evangjeoski prikroji, alli sasvimtim katolicsansku Istinu ipak obderxi.

§. 2.

Kod odrastjenog alli neumitnog bolestnika.

Sa odrastnim neumitnim imase u bolesti na neki osobiti nacsin postupati. — Neznanost illi neumitnost, bila ona od slabe pameti, illi od zapushtenosti, illi iz drugoga koga uzroka, dushobrixnik neche faliti, ako s' bolestnikom ovako postupati priduzme: n. p. nevaljaga zato serdito karati, nego: Kad opazi, da nije bolestnik u kershtjanskom katholicsanskom nauku josh zadostno za svoju dobu, i razborito ubavishtjen, neka s' njime onako u kratko, kako, i koliko stanje bolestnicsko dopusti, ono sve ponovi, shtonoje svakomu csoviku, za vikovito spasenje, po sve, i najvechma potribito znati, i virovati, na ovi n. p. nacsin: Jel moj dragi! da ti znadesh, daje samo jedan Bog, koije nebo, zemlju, i sva, kojase na nebu, i na zemlji nahode, stvorio? — Jelli, da ti znadesh, dasu u Bogu tri boxanstvena sobstva, Otac, Sin, i Duh sveti, koja sva tri kipa, jednu samo boxanstvenu narav imaju, i zaotose jedan Bog u Boxanstvu, a troj u kipovih zove?

Jelli, da ti znadesh, daseje Sin Boxji drugo Boxanstveno sobstvo, za nas u utrobi B. D. Marie uputio, rodio, i nas odkupio?

Alli jelli, da ti znadesh i kakose je ovo dogodilo? Vidish moj dragi, Gospodin Isukerst, od uvika, pravi Sin Boxji, sishaoje s' nebesah u precsistu utrobu

B. D. Marie, ondije po Duhu svetom zacset bio, rodiose, malo diteshce bio, i rasto, a kadaje od 30. godinah bio, ondanamje lipi nauk dao, kogaje bash uprav sa sobom iz nebesah na zemlju za nashe spasenje doneo. — Njegasu najposli, xudie iz zlobe i nenavidosti, shtoje mloga csudesa ucsinio; i shtogaje zato pravicsno svit veche nego njih ljubio, i proshtimavao, — — ufatili, i na krix propeli; onseje mogao oteti, i od smerti obraniti, jerboje Bog i Csovik zajedno, svemoguch dakle bio, alli nije hotio, negoje bash on dragovoljno za nas grishne na krixu terpechi umro, dabi nas od mukah paklenih odkupio, i pokorne u Raj priveo. Vidish kolikaje to ljubav! jel da nebi nitko to mogao od ljudih ucsiniti, da za tugje grihe Bogu zadovolji: buduch dasu svi ljudi grishni, i za svoje grihe Bogu i onako zadovoljivati duxni; alli Gospodin Isukerst bioje Bog i Csovik zajedno, nije dakle ni mogao sagrishiti, pak zato, neimajuchi svojih grihah, hotioje prav pravcat za nashe grihe gorku muku priterpiti, na krixu gol umerti, i tako Bogu za nashe grihe zadovoljiti, i nas od vikovicsnjih mukah, kojesmo po grihu zasluxili, odkupiti? Jelli daje to za nas najvecha ljubav? Jelli, da nas nije Sin Boxji, Gospodin Isukerst od mukah paklenih po svojoj svetoj muki odkupio, dabi i danas suxnji vraga paklenoga bili po grihu? jelli, da i danas josh brez prigorke muke Isukerstove nebi mogli u nebesa dochi? Akolije tako moj dragi, a onoje istina, daje G. Isukerst, nash Odkupitelj, nash Spasitelj, nash Naucsitelj, nash Zakonosha, nash Boxanstveni Meshtar. Onje nami njeke zapovidi ostavio, i javno rekao: da ako mislimo Bogu ugoditi; ako mislimo Bogu na tolikoj ljubavi zafalni biti, i u nebo dojti, njegove svete zapovidi virno obsluxujemo: recsebo jedanput: *Ako hochesh u xivot* (vicsnji) *ulizti*, *obderxi zapovidi.* Pak opet recse drugi put: *Tko ima zapovidi moje*, *i csuva njih*, (illi kojijih obderxaje) *onaj je*, *koime* (pravo) *ljubi*, *i jachu dojti s' Otcem mojim k' njemu*, *i kod njegachu*

pribivati. A na tretjem opet mistu recse: „*Tko neuzme krix svoj* — (ovdi misnik more bolestniku bistrie iztolmacsiti, shtoje krix) *nepostavi na ramena svoja, i nebude slidio mene, nije mene vridan*

Iz ovih ricsih slidi, moj dragi, da nije dosta kershtjaninu csoviku znati i virovati: *a)* daje jedan Bog u Boxanstvu a troj u kipovih *b)* daseje Sin Boxji Gosp. Isukerst za nas uputio, csovikom postao, i osim griha po sve nami prilicsan ucsinio, za nas grishne praveđan muku terpio, i za nas na krixu umro, i tretji dan od mertvih csudnovato uskersnuo, pak tako po muki svojoj i krixu za nashe grihe pravdi Boxjoj podpuno zadovoljio, i nas grishnike od suxanjstva vraga paklenoga odkupio, i s' Bogom opet pomirio; *c)* daje Bog pravedni Sudac, koi dobre nadariva, a zle kara; *d)* da nasha dusha nemore nikada umerti; *e)* da csovik brez pomochi i milosti Boxje nemore nishta dobroga i spasonosnoga ucsiniti, nije reko, moj dragi, csoviku kershtjaninu to samo za spasenje dushevno potribito znati i virovati: nego valja, a bashje i po sve potribito, sve one zapovidi, kojenamje Gosp. Isukerst pridragi Spasitelj nash iz nebesah doneo, i postavio, virno obsluxiti, ako xelimo spaseni biti, s' Isukerstom u nebu nauvike kraljevati, i od suxanjstva paklenog sacsuvani biti.

Jer kakogod, vidish, tebi gladnu nebi pomoxeno bilo, da vidish samo s' ocsima tvojima krushac, i daga spoznadesh, daje ono potribita hrana, brez koje csovik nebi mogao xiviti: tako csoviku nishta nehasni, na spasenje dushevno poznavati samo Boga, i ona kojaje Bog zapovidio na pamet naucsiti, ako csovik i dillom neucsini ona, kojaje Bog zapovidio. — Svaki dakle csovik, koi spoznaje Boga, i zapovidi Boxje, a nederxijih, i neobsluxuje, onajse nemore pravo nazvati dobar kershtjanin, jerboje Bogu neposlushan i nepokoran; jerboje grishan; jel istina?! *Odg. Istina!* — Tako, vidish i onaj csovik nemorese nazvati pravicsan i dobar, koi nije naucsio svoja dux-

nosti, koi nije hotio ucsiti, i slushati ono, shto Bog zapovida; jel' istina? *Istina!* Pravosi rekao: i to vidish zato: jer kakoche molimte obsluxiti onaj csovik volju i zapovidi Boxje, koi nije hotio ni ucsiti, i koi zato i nezna shto Bog zapovida? Jer kakobi ti sada mogao, tvoga Otca, matere, illi tvoga Gospodara volju ucsiniti: da nisi prie csuo, i naucsio njihovu volju i zapovidi?!

Jelli dakle da svaki onaj csovik grishi, koi neche da slusha, i da ucsi shto Bog zapovida za nashe dushevno spasenje? — Jeli dabi i tebi xao bilo, da nisi hotio Boga slushati, i njegove svete zapovidi naucsiti, i obsluxivati? — Jelli, datije iz svega serdca xao, shto nisi u mladosti tvojoj zakon Boxji bolje naucsio, i shtoga nisi bolje obderxavao? Jelli dati Bog zdravlje povrati, dabi od sele brixljivii bio, za dushevnim spasenjem i dabi pomnjivo sve ono od zakona naucsio, shtotije za spasenje dushevno potribito? — Sagrishiosi doisto moj dragi, dasi tako vidish, u onom, shtoje csoviku najpotribitie nemarljiv bio? Jer shtoti hasni sada tvoje tilo u bolesti; shtoti hasni sada grishna dusha; tiloche moj dragi, posli smerti istruniti, a dushacheti dodushe xiva nauvike ostati, alli, buduch daje grishna, u nebo nemore dojti, i Boga ondi s' drugima svetima uxivati, jer u nebo, gdinoje Bog ista svetost, nemore nishta necsistog i grishnog ulizti! Alli zatose ipak odvech nesmutjuj! Jer valjati znati, daje Bog veoma dobar, za grishnike jedan lik ostavio, s' kojim oni svoju grishnu dushu od grihah mogu tako ocsistiti, da postanu opet bili kao snig, i Bogu dragi, milli, i ugodni; dase oproste pakla; pak da bili i csisti posli smerti, uprav u nebo k' Bogu dospiu, i ondi sa svetima, i s' Angjelih Boga licem u lice gledaju, i nauvike uxivaju! Jelli, dati to virujesh? — Ovajse lik zove, moj dragi, sveta Pokora, illi Izpovid. — Bog je pako' to ovako naredio: Csovik, koi zna u dushi svojoj, daje shtogod nepravednog ucsinio; n. p. ako nije hotio

ucsiti zakon, i zapovidi Boxje; a navlastito onda, kadaje zato i priliku i vrime imao u mladosti svojoj, — — csovik, koije psovao, — — pogerdjivao Boga, Angjele, viru — zakon, svetce, post, otca, mater; — koiseje krivo zaklinjao; koije drugom shtetu napravio, illi kod kuche, illi upolju — livadu popasao — — shtogod tugjeg kradom odneo, a nepovratio? — — csovik, koije neposhtene ricsi razgovarao, neposhtene misli u pameti nosio, neposhtena dilla csinio, kojabise stidio prid Bogom ucsiniti, — ovakvi reko csovik, koije Boga, illi iskernjega svoga pogerdio, illi kakvu krivicu iskernjemu svomu, u tilu, illi imanju ucsinio, akose skrushi u serdcu, tojest, akose pokaje za svoje grihe, i poxali u svomu serdcu, daje tako Boga, najveche dobro svoje uvridio, daje najbolljega, i najmillostiviega otca razxalostio, i razserdio, i ako svoje grihe csisto i pravedno izkaxe misniku, i obecha u serdcu, da neche nikad vishe Boga, pridobroga otca svoga uvriditi, dache dostojnu pokoru za 'grihe svoje csiniti: — — pak zamoli misnika, daga misnik od grihah odrishi, onaj reko csovik po pravom skrushenju, i pokajanju; po pravoj i csistoj izpovidi, i pokori, — — i po odrishenju misnicskomu — — dobiva oproshtenje sviu svojih grihah, tako, da opet postaje priatelj i sinak Boxji, da opet more u nebo dojti kojeje prie po grihu izgubio, i dase more paklenih mukah ukloniti, kojeje prie po grihu zasluxio bio! — Jelli, da ti i ovo virujesh? — 'Jelli dabise i ti rada na ovakovi nacsin od tvojih grihah oprostiti, u dushi csist biti, i s' Bogom opet u priateljstvo dospiti? Dobro moj dragi, a tichesh sada nastojati, kolikoje moguche tvoje grihe meni kao misniku Boxjemu pravo izkazati, a jachute u ispovidi naucsiti i gdi ti nebi znao pomochi, pak zatim, kadase za grihe pokajesh, misto Boga od sviu grihah odrishiti!

Ovdi misnik, more neumitnomu bolestniku, u ime svete Izpovidi ona pitanja postaviti, koja do-

naje, dasu njegovom razumu, bolesti i njegovom pervashnjem stanju primirena: da nemochnika odvech nemucsi, alli, da ipak, koliko stanja razuma njegova, i bolesti dopushtja, csistu i podpunu Izpovid od njega zadobie. — A i dobrobi bilo, kadabi stanje razuma i bolesti terpilo, da josh prie Izpovidi, opomenivshi nato nemochnika, Dillo od Vire, Ufanja, i Ljubavi, prid njime, i s' njime izmoli, ter daga tako josh boljma na pravo skrushenje i pokajanje gane, na ovi, illi drugi prilicsni, ma i pokratji nacsin.

Dillo od Vire.

Svemoguchi Boxe: vikovicsnja Istino! ja virujem, dasi ti jedini Bog u bivstvu, a troj u kipovih, tojest: Otac, i Sin, i Duh sveti: Virujem, dasi ti Stvoritelj neba i zemlje, i Naditelj dobrih dillah s' vikovicsnjim blaxenstvom, a pravedni Sudac i Osvititelj grihah, po mukam paklenim, i mukam vrimenitim, illi na ovomu, illi na drugom svitu u mistu od ocsistila.

Virujem, da tvoj jedinorodjeni Sin Gospodin Isukerst za nas jest csovikom postao, i nas po svojoj neprocinjenoj na krixu prolivenoj kervi odkupio.

Virujem, daje moja dusha neumerla, i daje meni za dobiti vicsnje spasenje tvoja milost neodmicsno potribna.

Virujem moj Boxe! dasi nam ti odpushtenje grihah, tvoju milost, i vicsnji xivot obechao, i da ti svemoguchi Boxe, u tvojima obechanjih viran, neizmirno milosERdan, i ljubexniv Bog jesi. I ova, kakono i sva ostala, koja

si ti o Boxe! ocsitovao, i po Cerkvi katholicsanskoj nami za virovati prikazao, ja tverdo virujem, jedino i najvechma zato, jerbosi ti bash o Boxe! koisi vikovicsnja istina, i koja zato niti privariti, niti privarena biti moresh, sva ova nami ocsitovao, i virovati zapovidio; o Boxe! pojacsi me u ovoj svetoj virri: da u njoj, i po njoj xivim, i umrem.

Dillo od Uffanja.

I u ovoj Viri, o priljubeznivi Boxe! jase uffam po priblagim zasluxenjima Gospodina nashega Isukersta, i po mojima slabima dillih odpushtenje grihah, tvoju millost, i vikovicsnji xivot zadobiti.

Sva ova uffamse rad toga od tebe dobiti, jer ti Svemoguchi, u tvojima obechanjih virni, i neizmirnim nacsinom miloserdni, i priljubeznivi Bog jesi, koinosinam ova obechao. O Boxe! pokrime u uffanju momu.

Dillo od Ljubavi.

Ljubimte sverhu svega o priljubeznivi Boxe! iz sveg serdca moga, nesamo rad toga, shtosi ti moj stvoritelj, odkupitelj, i primilostivi daritelj, veche rad tvoje neizmirne, i svake ljubavi najvridnie dobrote. Xelimte, o sve i najveche Dobro moje, Boxe moj! uvike sverhu svih stvarih uvike ljubiti, i licem u lice gledati i uxivati, jerbosi ti o Boxe moj, sve, i najveche Dobro moje, sve i svake ljubavi

najvridnie Vrillo od dobrostivosti, i dobarah! — O Boxe! pojacsime u pravoj i csistoj ljubavi tvojoj, da nigda nepomanjkam 'njoj!

Dillo od Skrushenja.

I jer ja virujem o Boxe moj! da si ti dobrota privelika, zato kajemse za sve grihe i sva pomanjkanja moja, rad toga, dasam ja, nezafalno stvorenje, po njima tvoju priveliku dobrotu uvridio, kojusam uvik sverhu svega ljubiti duxan; o kamo sriche! da te nebudem nigda uvridio! vratjam svakolika, kojasu tvojemu velicsanstvu protivna; pak josh i da nebi bilo pokaranja, ni pakla, ni neba; ni nadarive platje, joshbise za moje grihe sveserdno kojao, plakao, a i sadase kajem, i placsem, dasam ja, kano nevoljno jedno stvorenje, tebe moga pridobroga, privisokoga, pridragoga i svake ljubavi najvridniega Otca uvridio i razserdio. Oprostimi, o primilostivi Otcse! sve grihe, i nepravde moje, koisi rad grishnika Sinka tvoga s' nebesah na zemlju poslao, i za nas na krixu umerti pripustio! oprostimi oprosti o Vrillo neizmirnog milloserdja, i dajmi tvoju pomoch i jakost da tebe nikad vishe u napridak neuvridim, a da za proshaste grihe dostojnu pokoru ucsinim, i da i ja mojim uvriditeljom iz svega serdca, svakolika uvridjenja za ljubav tvoju oprostim.

Ova svershivshi, morese misnik, ako spazi daje potribito, povratiti na pokratku pripravu od ispovidi na ovi, illi drugi prilicsni nacsin: Ja znam, moj

dragi N.! da ti znadesh sve ono shtoje Bòg zapovidio, illi zabranio csoviku, da spasen bude? Jelli da znadesh deset zapovidih Boxjih, i sedam glavnih grihah? — devet tugjih grihah; — csetirih u nebo vapiuchih grihah; sedam svetih Sakramenatah, i znash zashtoje Isukerst ove svete Sakramente naredio: na priliku: znash, shtoje kershtenje; — i zashtogaje Gospodin Isukerst naredio? — Znadesh shtoje krizmanje —? i znadesh osobito shtoje sveta ispovid? Shtoje sveto Tilo Isusovo? —

Odgovor. Znam, *illi*: ne znam; *illi*: neshto znam nishto i neznam, *illi*: josh bash dobro sve neznam.

Po razliki dakle odgovora, i po stanju bolesti, i bolestnicske pameti imade misnik bolestniku ono od najpotribitijih gorirecsenih cslanakah vire onako iztolmacsiti kakogod bolje i nakratje uzmore, shto spazi da josh bolestnik neznade, a znatibi na spasenje ipak morao. —

Pak zatim ostavivshi za sad sva nepotribitia, more odmah posli ubavistjenja zapitati bolestnika ljubezno na ovi nacsin: Jelli moj dragi da ti sada veche znadesh i razumiesh shtoje sveta Ispovid? —

A jesilise kadgod izpovidio, i kadaje to poslidnji put bilo. *Odgov.* Jesam, *illi* nisam.

Na pervi odgovor dodade misnik: dobro moj dragi, a onochesh i sada josh lashnje znati misniku tvoje grihe izkazati, date od njih odrishi, i s' Bogom pomiri, ter dushu u nebo poshalje.

Na drugi pako odgovor, *illi*: dase nije nikad ispovidao: neka misnik ipak saxaljivo kaxe: Nisi moj dragi dobro csinio, allise zato ipak nesmutjuj, jerbotije Bog josh evo vrimena poklonio, dase i za taj, i za sve ostale tvoje grihe pokajesh, i dajih sada csisto i pravedno ispovidish, a navlastito zato, dasi toliki narastao, a nisi nastojao ono naucsiti od Boga, od vire, i zakona, shtoje svakomu csoviku tako potribito za spasenje dushevno, bash kao komadich kruha za spasenje tilesno. — Jelli dasi falio? jelli

datije xao, shtosi pridragog Boga tvoga, koiteje iz nishta stvorio; koiteje grishnika, po Isukerstu Sinku svomu, od vraga paklenoga po muki njegovoj i krixu odkupio, tako zanemario, i tako jako uvridio? — Jelli datije xao, shto nisi pomnjivo u Cerkvu ishao, i nauk kershtjanski, svete Pridike, i svetu misu poboxno slushao? *Odg.* Xaomije.

Jelli datije xao, dasise kadkad i jako razserdio, dasi serdit kleo, psovao: viru, zakon — post — i ostale ruxne i pogerdne psovke? *Odg.* Xaomije.

Jelli datije xao, dasi svomu starjemu: Otcu materi, i drugima nepokoran bio, dasijih kadkad privario, — dasi lago, illi shtogod kradom uzeo? Da nisi, moj dragi, kadasi u priliki kojoj bio — s' marvom, illi drugacsie drugomu shtetu napravio: n. p. tugju livadu popasao, tugju ogradu okvario, i u hranu marvu upustio? tugju vochku, illi drugo shto veche — tajno odneo, sakrio, potroshio, illi kradjenu stvar drugomu prodao? Akoje tako: koju dakle stvar, i koliko putah, i bili xelio povratiti, kadbi to sve sada u ruku imao? — illi akomu nebi mogao ma tajno povratiti, bilise barem za onoga, od kogasi u zeo, Boga molio, damu Bog svemoguchi u drugoj struki blagosovi? — —. Vidish moj dragi, toje sve grih! jer doisto da i tebi nebi drago bilo; da tebe drugi prava pravcata psuje, proklinje, i gerdi, kao shtosi ti prava pravcata Boga pogerdio, i opsovao, od koga sve dobro, i isti xivot imash?

Jelli da i tebi nebi drago bilo, da tvoju stvar drugi ukrade, n. p. dati odnese tvoju koshulju, haljinu i ostala kojasi ti trudno zasluxio? tako vidish moj dragi nije ni drugomu drago dasi ti drugom shtetu ucsinio! Valjase dakle za taj grih iz svega serdca pokajati, i Boga moliti, da Bog pridobri omeksha serdca onim od kojisih odneo, dati oni svoju shtetu oproste, i da ti tako prid Bogom opravdan postanesh; — Hocheshli ti to ucsiniti, ako nemoresh drugim kojim nacsinom uzrokovanu shtetu iskernjemu tvomu popraviti? *Odg.* Hochu, i Xelim.

Jesili ti uvik misniku na izpovidi (akosi koju ucsinio) csisto i pravedno sve tvoje grihe ocsitovao, illi da nisi koji grih od stida i pristrashivosti zatajao? i akosi, kojisi grih zatajao, i koliko putasiga zatajao? Jesilise tada pricsestio? koliko putah; pak da nisi u ovakvom stanju i drugi koji sveti Sakramenat primio? — Akolisi — koji Sakramenat?

Dase nisi na koga ozloserdio, ako teje morebiti tkogod opsovao, illi, drugim nacsinom uvridio? i xelishlimu sada oprostiti iz svega serdca, kano shto i ti xelish (jelli moj dragi?) da i tebi svi oni oproste, kojesi opet ti uvridio? — Da nisi neposhtenih ricsih govorio, mislio — i po tomu dragog Boga koije ista csistocha, i svetinja uvridio? Ti bo znash, moj dragi, da u nebo nishta necsistoga i neposhtenoga nemore unichi!

Ova, illi druga priliosna pitanja more mishik takovom bolestniku u kratko postaviti, ter ako vrime dopusti i bolest priko deset Boxjih zapovidih, pet cerkvenih, sedam glavnih grihah, devet tugjih, i csetirih u nebo vapiuchi grihah privesti, pak zatim davshimu svetotajstveno prilicsnu pokoru od grihahga odrishiti, alli navlastito za pokoru priporucsiti: da temeljitu odluku ucsini, u napridak, akoga Bog pokripi, sve ono, shtomuje za spasenje dushe potribito naucsiti, i obderxavati, i tako pomnjivie Bogu sluxiti, i za dushevnase bolje pobrinuti. — Akoli u pitanju, illi drugacsie dushobrixnik opazi, da ovo neznanje kershtjanskoga nauka, vechma od nepomnje, nego od slabe pameti dolazi, tada more lasno iz drugoga pitanja doznati: kolikoje putah po nepomnji svojoj, svetu Pridiku, i nauk kershtjanski izostavio, i jelli on ovaj grih na izpovidi misniku kadgod kazao. Shto ako nije ucsinio, opomenitiga valja, da sada, kolikoje moguche svekolike svoje izpovidi od onoga vrimena ponovi, od kakoje nauk kershtjanski zanemario, i svete izpovidi, (najvechu svoju nemarljivost tajechi (svetogerdno ucsinio. Koje dillo, buduch

daje za bolestnu, i slabu pamet i onako pomucsno, valja da misnik svojom vruchoxeljnostju, i uzterpljivostju! (pitajuchi gdije potribito, uputujuchi bolestnika) podpomogne, i onako i izpravi, kako za dushevnost svoju, Bogu ugodno, i bolestniku spasonosno iznajde. Buduch da u ovakvom dogadjaju, neumitni bolesinik, od svega svita zaostavljen, jedino svoje ufanje josh samo u Bogu, i u misniku postavlja, koi akoga iz ovakovih tminah na put spasenja neizvede, i sebe i nemochnika u ocsitu pogibel vikovitog izgubljenja postavlja.

Akolibi dushobrixnik opazio, dase takvi bolestnik stidi, illi plashi svoje grihe sveserdno izpoviditi, nekaga odma ljubezno opomene n. p. ovako: moj dragi! menise csini dase ti stidish (illi bojish?) tvoje svekolike grihe pravo izpoviditi, alli promisli, mollimte! da nitko nije Angjeo, promisli dobro, dasmo svi grishnici, i duxnici Boxji, i da zato molimo svikolici svaki dan u Otcsenashu: *I odpusti nami duge (tojest grihe) nashe, kako i mi odpushtjamo duxnikom nashim;* akolismo pako svi grishnici i duxnici Boxji, zashtobise stidili, nash dug Bogu, koiga i onako znade, pak po njegovoj zapovidi i misniku ocsitovati? — Promisli molimte, na dilje, dache Bog nashe grihe na straxnjem sudu prid svim svitom ocsitovati, akojih sada na izpovidi pravo neocsitujemo, od misnika odrisheni nebudemo, i dostojnu pokoru za njih neucsinimo! — Boljetije dakle tvoju nepravicu jednom misniku ocsitovati, nego prid svim svitom osramotjenu, i u vikovite muke odsudjenomu biti; a znadesh, da misnik pod izgubljenjem svoga vikovitog spasenja mora od onoga shutiti, shto na izpovidi csuje, ma najvechi, ma najmanji grih bio. Shto dakle misnik od tebe na izpovidi csuje, takoje, bash kao da i nije csuo; a misnik mora promishljavati i svoju vlastitu slabost, pak zaoto nesmiese niskim nasperdati, negoje duxan pokornoga josh grishnika poxaliti, i na put spasenja izvesti. Spomenise zatim,

daje i dragi nash Spasitelj oholim Xudiam rekao: *daje on doshao na ovaj svit, pozvati na pokoru grishnike, a ne pravedne!* Vidish dakle daje pripravan Bog svakomu grishniku grihe oprostiti, kojijih pravo i csisto, kano Maria Mandalina, i kano skrusheni Bogatac Zakeo, oplacse, izpovidi, i za njih pokoru dostojnu ucsini. Sadasi ti dodushe bolestan, i zaoto veliku pokoru csiniti nemoresh, allise zato nesmutjuj', jer Bog i bolest tvoju u takvom dogadjaju za pokoru prima, akomuju za grihe tvoje sveserdno prikaxesh. — Nemoj dakle otezati iz stida, illi izpraznog kogagoder straha tvoje grihe misniku izpoviditi, da vechma morebiti Boga nerazserdish, i dati zato neuztegne kasnie ovu milost i prigodu od spasenja, koju sada imash; Bogbose nedade izsmihavati, veli S. Pavao.

Ako pako na ova spazi misnik, dabise dodushe nemochnik radie prid drugim kojim misnikom izpovidio, kojibise osobito lako i na berzo imati mogao, nekaga i sverhu toga ponukuje, i shtoberxje nastoji drugoga izpovidnika dobaviti, alli samo tako, da medjuto brez izpovidi neprimine.

Akoli dushobrixnik spazi, dase smert priblixaje, i da vrime nedopushtja, tako razborito, i podugo svakolika panavljati, i bolestnika po sve ubavistiti; a on izostavivshi druga, more odmah ona samo u kratko bolestniku dokazati, kojasu za spasenje dushevno bolestniku *po sve* potribita po nauku n. p. S. Pavla k'Xudiam govorecheg: *Tko k'Bogu dojti hoche, ima virovati, da ima Bog, i daje Bog onim, kojiga traxe nadaritelj.* k'Xudiam n. pogl. 11. r. 6. Neka dakle dushobrixnik takvoga bolestnika ljubezno na ovaj nacsin poucsi:

1. Jelli moj dragi, da ti tverdo virujesh, daje samo jedan Bog stvoritelj neba i zemlje — — koi dobro naplatjuje illiti nadariva, a zlo illiti gri kara? *Odgovor. Virujem.*

2. Jelli da ti tverdo virujesh, dasu u Boga tri boxanstvena sobstva: Otac, Sin, i Duh sveti, i da ova tri boxanstvena sobstva jednu samo narav boxanstvenu imaju, i daje zato ipak samo jedan Bog koije nebo i zemlju, i sva ostala na nebu i na zemlji stvorio? *Odg.* Virujem. —

3. Virujeshli daje Gospodin Isukert jedinorodjeni Sin Boxji? *Odg.* Virujem.

4. Virujeshli daje ovi Sin Boxji primio nashu csoviesansku narav, illiti tilo na sebe, da je za nas csovikom postao, rodiose po Duhu svetom od Blaxene Divice Marie, i daje za nashe grihe dragovoljno gorku muku terpio, i najposlim na dervetu krixa propet umro, za nashe grihe po tomu uvridjenoj Pravdi Boxjoj misto nas zadovoljio, bio pokopan, i trechi dan slavno od mertvih ustao, illiti uskersnuo, i nas tako od djavlja paklenoga, i od vikovitih paklenih mukah, kojesmo po grihu zasluxili odkupio, i s' Bogom opet pomirio i nebonam otvorio? *Odg.* Virujem.

5. Virujeshli danasje Duh sveti na svetom Kershtenju posvetio, i sinove Boxje ucsinio? *Odg.* Virujem.

6. Virujeshli daje Gosp. Isukerst misnikom dao oblast, onima ljudma grihe odpustiti, kojise za svoje grihe skrusheno pokaju, koji svekolike svoje grihe misniku csisto i pravo izpovide, i imaju pravu volju xivot svoj u napridak poboljshati, vishe negrishiti, a za proshaste grihe dostojnu pokoru csiniti? *Odg.* Virujem.

7. Imashli i ti xelju csist i pravedan u dushi biti, i ona, kojasu za ovo potribita ucsiniti. *Odg.* Imam.

8. Jelli da xelish Bogu drag, i mio biti, i zato dushu tvoju od sviu grihah ocsistiti i nauvike spasen biti? — Xelim.

9. Jelli datije iz svega serdca xao, dasi Boga, najljubezniega otca tvoga, i najveche dobro tvoje, uavlastito kershtjanski nauk za nemarivshi, — po psovki, kletvi, kradji, laganju, ruxnima i nepo-

shtenima mislenjima, ricsma, illi dillih nvridio; da nisi u cerkvu ishao i. t. dalje — —? *Odg.* Xaomije.

10. A xalishli, moj dragi, iz svega serdca dasi tako jako, i toliko putah pridragoga Boga svoga uvridio? *Odg.* Xalim.

11. Jelli da xelish, nikad vishe pridragoga Boga tvoga neuvriditi, a za proshaste grihe pravdi Boxjoj zadovoljiti illiti dostojnu pokoru ucsiniti? *Odg.* Xelim.

12. Xelishli od grihah oviu, i sviu ostalih, kojesi ucsinio, alli sada radi bolesti illi neznash, illi nemoresh svekolike podpuno i pravo izpovidíti odrishen biti? *Odg.* Xelim.

13. Oprashtjashli onima kojisute uvridili, illi molishli za oproshtenje one, kojesi ti uvridio, illi kadgod morebiti po grihu smutio, i to sve iz pravoga serdca? *Oprashtjam.*

Akoje moj dragi tako, a tise pokaj za sve tvoje grihe — Jachute pako za sada u smertnoj pogibeli u ime Boxje od sviu tvojih grihah odrishiti, i s' Bogom pomiriti, alli ako moresh deder pomoli prie samnom Dillo od Vire, Uffanja, i Ljubavi. Akolisi jako slab, i to ucsiniti nemoresh, a ti barem ucsini skrushenu odluku, dachesh kasnie, akote Bog pokripi, i ozdraxi, sva ona, kojasuti za spasenje dushevno potribitia, bolje naucsiti, i u napridak virno Bogu sluxiti, i podpuno tvoje grihe izpoviditi; Udarise tri puta u persa i reci: Boxe! smilujmise privelikomu grishniku, i oprostimi po vridnosti muke Isukerstove svekolike grihe moje, i dajmi milost, date vishe nikada neuvridim! — — Kajemse iz svega serdca moga, dasam tebe najveche, i svake ljubavi najvridnie Dobro toliko putah uvridio! Oprostimi! oprosti.

Razumivshi dakle dushobrixnik od takvoga pogibljivoga bolestnika, jedan, illi vishe, illi vechu stvanu grihah, i ponukavshiga shtokratje biti more na skrushenje, i na dostojnu pokoru, imaga nastojati po stanju texine od bolesti shtoberxje odrishiti, da brez izpovidi neumre.

Akoli pako bash i to nebi moglo biti, u najpogibljiviem dogadjaju dostache biti, ako bolestnik i zadostna zlamenja samo od skrushenja dade, daga poleg nju misnik od grihah odrishiti more. Kasnie zatim, ako bolest popusti, i bolestnikse pojavi, more misnik gorirecsene cslanke bolestniku nadokazati, boljega za vikovicsnjost ubavistiti, i podpuno izpovidi. Ostala pako za bistrie pokazanje bitistva Boxjega, i ostalih potribitih za spasenje cslanakah i molitavah more Misnik iz oniu, kojasu gori za ubavist od male dice navedena i odrastnima neumitnikom, onako, kako za potribito iznajde, vishto prikroiti. —

Postupanje.

dushobrixnika s' bolestnicima, kojisu pobunite pameti.

Medju mloxinom od bolestnikah najdese vishe-putah i onakovih iskernjih, kojisu smetene illiti pobunite pameti, alli koje ipak dushobrixnik csesto, a navlastito na csas smerti, i u vrime od bolesti, s' pastirskom ljubavju pogledati imade: buduch dase csesto dogodi, da takovi ljudi kadkad, a osobito u vrime velike nuxde i smertne pogibeli k' sebi dojdu, osvistese, i od svoga spasenja misliti pojdu, samo dabi u takovi sritni csas, kogagoder ukraj sebe imali, kojibijih na put od spasenja izveo.

Dushobrixnik dakle pozvan, illi iz vlastitog pastirskog nagnutja otishavshi i sam k' takovu bolestniku, imade po moguchstvu svomu nastojati razaznati:

a) Jelli takovi bolestnik svoju dushevnu nemoch od istog porodjenja imao, illi juje kasnie u zriloj svojoj dobi, iz slucsajnog kogagoder uzroka dobio;

b) Jelli u pervom dogadjaju kadgodere u xivotu svomu, prid onima, kojisu shnjime najobicsajnie opchili, bistru pamet kojimgod nacsinom pokazivao, i tada dobru chud i volju na nauk i uljudni xivot pokazivao.

c) Jellise vidio kakva zlamenja od poznanstva Boxjega davati, Bóga moliti, starjemu pokoran biti, u Cerkvu ichi, i ondi mirno popostajati — — i ostala prilicsna? —

d) U csemuje najvechu svoju zabavu i veselje (kakonose govori) imao? — Iz kojih umitno i potiho postavljenih pitanjah, i zadobljenih odgovorah more dushobrixnik stanje takvoga nevoljnika lashnje spoznati, i xalostnoj dushevnoj njegovoj ranni svaki moguchi dushevni lik iznajti, terega u ovo priatno vrime i upotribiti.

Zacsujeli misnik, daje takvoga nevoljnika pamet od poroda smetena, i da nikada od bistroumnosti zlamenja nije davao, alli zato ipak miran, i dobrochudan bio: premako takovi bolestnik imadese bash kano nerazumno malo i negrishno diteshce pogledati, i zato priljubeznivom providjenju Boxjemu u ruke priporucsiti: alli, buduch dasunam ipak misli i nutarnja csovicsanska poxelenja nepoznata, s' kojima takojer navlastito u vechoj dobi lasno sagrishiti moremo: nebi falilo, da pacse, za nikoja vaxnia, dushobrixniku poznáta morebiti okolostanja, mlogobiputah bash i po sve potribitó bilo, i takovima nemochnikom poduvitno odrishenje (tojest: kolikobiga potribovali, i kolikobiga vridni bili) podiliti: buduch dasmo u takvom dogadjaju duxni svakomu iskernjemu na najmoguchnii nacsin shtobolje pomochi; a i S. Mati Cerkva dar od odrishenja onima samo uztexe, koji do sverhe svoga xivota u povoljnoj nepokornosti ostaju, shtonose doisto kod oniu, koji svoga pravog razuma i volje neimaju, nemore misliti.

Akolisu ovakovi ljudi u xivotu svomu kadkad bash i zlochudni bili, kershtjanska nas ljubav ipak svituje, i ucsi, da sasvimtim u najvaxniji csas vrimenitog i vikovitog njihovog xivota saxalenje sverhu njih imamo, i nashujim osobito najpotribitiu pomoch na csas smerti neuztexemo: neznajuchi, shtonose i s' nama do nashe smerti dogoditi more. A i ista nas

narrav ucsi, da xestoka bolest, svaku čsovicsansku zlochudnost hitro u krotjava; i serdce na skrushenje pripravlja. — Ricsi pako nepristojne i neslane, koje kadkad takovi nemochnik misniku u ocsi baca, valja uzterpljivo podneti: buduch dase najpravicsnie od takvoga rechi more, a i mora: oprostimu Boxe! *jer neznade, shto csini.*

Gdibi pako bash pogibljivi skalin ludosti, i bisnoche u nemochniku bio, ondi neka dushobrixnik jednoga illi dvojicu uzase uzme, da hotiuchi drugomu pastirsku ljubav ukazati, brez ocsite potribe i nuxde, sebe istoga u kakvu nepotribitu pogibel, illi koju drugu nepristojnost kakogod nepostavi.

Onima pako, koji svoga bistroga razuma neimaju, neima dushobrixnik prisvetu Pricsest pruxati, izvan dabi bash po milosti Boxjoj u koji csas k' sebi doshli, i svetu Putninu pristojnim naklonom umili primiti.

Lashnjeche s' onima biti postupati, kojisu ipak u xivotu svomu kad tad svitle csase imali, i ona, kojase navlastito Vire, i Zakona, pak s' otime i dushevnoga spasenja ticsu, manje illi vishe csuli, illi naucsili. Ovakovisu ljudi oni, kojisu veche u zriloj dobi svojoj, u bolesti kojoj xestokoj, illi iz drugoga koga uzroka svoju pamet izgubili, pak ipak kad ikad u bistrochu pameti dolaxavali, i pametno razgovarali, i dillovali s' ovakovima, reko, neka nastoji dushobrixnik svako uzterpljenje imati, i ako bolest dopushtja vrime od bistroumnosti docsekati, dajim tada sigurnie, i plodnie svete Sakramente podiliti, i s' Bogomjih pomiriti more. Shto ako nebi slidilo, a smertbise ocsito grozila, imajih shtoberxje po stanju njihovog doznatog vladanja, *doversheno*, illi *poduvitno* odrishiti, i kasnie, (akobise providjenju Boxanstvenomu dopalo, xivotjim i zdravlje pokloniti) ugodnii csas ocsikati, u komubijim koju iskru od spoznanja Boxjeg, — i od potribitog skrushenja uliti i na svetujih Pricsest dostojno pripraviti mogao. Pak lashnje-

je misniku postupati i s' onima, koji su dodushe u pameti mlogo sbunjeni, alli na pogled, i ljubezno misnicsko ponukovanje radase ipak u se povratjaju, i za spasenjem svojim, po moguchstvu svomu, uzdíshu. Pazitije nishtnemanje ipak misniku, dajih dosta veche i od sebe obnevoljene, u poduboka, i slaboj njihovoj pameti neprimirena pitanja nezavodi, — nego csuvshi od njih ono, shtonoje slabosti njihovoj kazati moguche; i primivshi rics, illi ocsito kojegod zlamenje od skrushenja, nekajih odma, kako budu zasluxili, odrishi, pak akosu zadostno pri sebi, i Pricsestjim, i poslidnju Pomast podili, pak akojih Bog poderxi, slidechim istom pohodom, onoliko utishenja dade, koja, i kolika njihova slaba pamet tako primiti more, da u novu opet pogibel od zaneshenja pameti nepadu. Gdibi pako xalostni slucsaji bili, dase bolestnik, koije sam uzrok svoje pobune, nikako razabrati nebi mogao, imaga ipak misnik, kakoje gori recseno, *poduvitno* odrishiti.

Ponashanje dushobrixnika kod putnikah i nepoznatih ljudih.

Kod putnikah i nepoznatih nemochnikah imade dushobrixnik najprie umitno propitati, i razaznati: *a)* kojegasu Zakona: *b)* jesuli u Viri, i u Zakonu zadostno ubavistjeni? One, koji nebi bili u zakonu dovoljno ubavistjeni, imade misnik po gori recsenom nacsinu onako, i onoliko ubavistiti, kako, i koliko nemochnicska bolest i pamet bude dopustila: da dostojno barem najpotribitie Sakramente primiti, i u stanju milosti priminuti mogu. — Ostavivshi dakle sva manje potribitia pitanja, neka nemochnika odmah ljubezno zapita: *a)* xelili on kao svaki dobar kershtjanin xiviti i umerti? *b)* xelili on u milosti Boxjoj xiviti i umerti? *c)* jellimu iz svega serdca xao, daje kadkad morebiti u ljutini, u zlu serdcu, psovkom, kletvom, ogovaranjem, ruxnima i nepri-

stojnima mislima; ricsma; illi dillima pridragoga Boga, najveche svoje Dobro, pak kadkad i iskernjega svoga uvridio? i akoje tako, kolikoje putah to ucsinio? Da nije komu koju nepravdu, i akoje tako, kakvoje vlastito nepravicu iskernjemu svomu, i koliko putah ucsinio; i jelli pripravan, po moguchstvu svomu svaki uzrokovani kvar popraviti, i tugje dobro nadomiriti, il' povratiti?

Da nije koga svojim grishnim xivotom kadkad smutio, i u grih uveo? i akoje tako: jelli pripravan uzrokovanu smutnju boljim xivotom, akobimu Bog opet zdravlje i xivot poklonio, popraviti, i smutjene; gdibi zgodda bila, za oproshtenje moliti?

Oprashtjali i on svima onima (radi ljubavi Boxje) kojisu njega uvridili? Koja razumivshi, morega misnik na sveto odrishenje opazna ucsiniti: Alli more prie s'bolestnikom dillo od Vire, Uffanja, i Ljubavi kakoje na listu 68. 69. 70. na misto pokore izmoliti; pak tada ako stanje bolesti dopusti, ljubeznoga opet ponukujuchi: (da volju svoju po sve s'Boxjom voljom sjedini) od grihah odrishiti; — pak mu zatim i ostale S. Sakramente kolikobijih dostojan bio primiti, podiliti.

Ako takovi bolestnik na berzo primine, imade dushobrixnik osobitu pazku imati, da iz njegovih putnenih pisamah (Pashushah *illiti* Putnicah) bistro i temeljno razaznade, odkudaje; i kojegaje imena, prizimena, zanata, illi rukotvorja csovik, daga u xupnicske Protokolle upisati; ter po sebi, illi po mistnom Upraviteljstvu, svomu rodnomu mistu, Xupniku, illi xeni, (akobi oxenit bio) dici, illi drugoj rodbini; *kano doisto veche pokojnoga*, duxbeno objaviti, dase na takav nacsin: svakoj dojduchoj pobuni illi smutnji kraj najchi more.

Kadkad Nebi shkodilo, da pacsc; posli podiljenih veche SS. Sakramenatah, bash bi kadkad i potribito bilo, daga misnik ljubezno od potribe takvoga pitanja priopomene i upita: *odkudaje? jelli oxe-*

nit, illi nije, imali on uzase kakovih Pisamah i. t. d. dase za svaki dogadjaj znati, i duxbeno onima, kojibi to znati morali, javiti more: daje ovdi, illi ondi — takovi csovik putnik doisto priminuo, i pokopan. Ovako dillujuchi, more dushobrixnik, mlogoj smutnji i pobuni, kojabise drugacsie kod kuche putnicske naravno dogodila, na kraj stati.

Akolibi takovi putnik do misnika veche zanimio, neka misnik onoga domachina gdi bolestnik lexi, od stanja njegova izpita, i csuvena dobro pobiljexi; a duxnost je i mistne Vlasti paziti, dase, akobi bash i to potribito bilo, i stanje kipa bolestnicskog onoliko, kolikoje moguche opishe, i pobiljexi, i dase, ako putnik nikakovih pisamah uzase nebi imao, i za doshasta propitavanja brixljivo sacsuva.

Kako pako misnik s'otakovim zanimljenim veche bolestnikom imade postupati, lasnoche iz gori, i doli postavljenih upravah zaznati.

Akolibi takovi putnici i drugog spola koju osobu sa sobom imali, imajih misnik pametno i ljubezno propitati: *a)* jesuli oni zakonito vincsani? *b)* imajuli oni sverhu toga kakovo pismo? — Shto ako nebi bilo, imade misnik bolestnika prie odrishenja ljubezno, pak gdibi to mallo bilo, bash i s'pritnjom prioshtre pravice boxanstvene, od koje grishnik nikad utechi nemore, posvitovati: da ako misli s'Bogom u milost, i priateljstvo stupiti, odmahse griha, i prilike grishne odrekne, ter grishnu drugaricu odpusti. Ovu pako stvar josh boljebi i prilicsnie bilo, ako okolostanja dopuste, prie izpovidi izvershiti: da svetotajstvena skrovitost ni u najmanju sumnju nedojde.

Postupanje misnika kod nemochnika josh nekershtenog, illiti nevirnika.

Premako poridje, morese ipak kadkad dogoditi, da kojigod i od nevirnikah, navlastito u velikoj svojoj nemochi, taknut od primoguche milosti Boxje,

u pravoj Viri umerti zaxelji. i misnika k'sebi prisvati dade. Shto, akobise kadkad i pripetilo, nije uvik probitacsno misniku u svakomu mistu — i kraljevini — takovi vaxni posao prinaglivati, pak sebe i mloge ostale u ocsitu pogibel od progonstva i zlobe postaviti; negoje od potribe, da pozvan takvom nemochniku, sva nemochnicska, i onoga mista — u komu pribiva okolostanja — podobro promotri, i nemochnika ljubezno najprie zapita *a)* iz kogaje uzroka on misnika bash sada — dao k'sebi pozvati? *b)* Akoje on to radi zakona i spasenja dushevnog (kako on morebiti veli,) to ucsinio, zashto on to nije prie ucsinio? — *c)* zashto on bash kershtjansko — katholicsanskog misnika zaktiva, kadbiga svaki csovik kerstiti, i svaki prosti kershtjanin u cslancima od Zakona za spasenje dushevno zadostno ubavistiti? — zashto on nije dakle drugoga csovika za to dillo k'sebi prizvati dao? — *d)* znali on, da primivshi kershtjanski katholicsanski Zakon, more on svoga zakona ljude, a navlastito poglavare uvriditi? *e)* bili on bio pripravan za svoju barem stranu ikoja progonstva, za pravi zakon Isukerstov podneti; pak kadbi potriba bila, domovinu svoju izostaviti, i za virno obluxivanje kershtjanskog zakona isto rodno misto prominiti, ter svaku vrimenitu nevolju za ljubav Isukerstovu podneti? — *f)* Zakon Isusov nije mehki priatelj tilu i kervi, negoje nikojim nacsinom bash putti i kervi suprotivan; Isukerstbo isti veli: da tko nezataji sebe istoga, (tojest, koji svoje zle i grishne poxude neukroti, i razumu nepodloxi) i nepostavi krix svoj na ramena svoja, da nije njega vridan; — pak opet na drugom mistu veli: da kraljestvo nebesko sillu terpi, i da samo oni ulaze u njega, koji sebi sillu csine: tojest: koji puttene i grishne svoje poxude ukrote, i privladaju; da pacse, akoje potriba, kojisu pripravni za Zakon i Isukersta prie xivot svoj poloxiti, nego Zakon, i Isukersta zatajati. —

Ex his, aut (exposcentibus circumstantiis) aliis pastorali prudentiae ac proximi saluti magis accommodis in medium prolatis quaestionibus, mox circumspectus sacer curio observabit: quo spiritu feratur infidelis infirmus in Religionem Catholicam, negotiumque suae salútis, curatum cupiat: —

In terris enim infidelium, Religioni catholicae e professo quasi insidiantium, accidere posset, ut quispiam infidelium simulata infirmitate, advocatum sacerdotem, potius tentare, ac aliqua fors ratione alicui praetensivo reatui obnoxium reddere, quam de sua vera conversione certiorem facere cuperet; id, quod prudens ac circumspectus Sacerdos, pastorali sua prudentia semper praeprius cautissime observare atque omni sacerdotali cum lenitate ingeniose declinare poterit.

Si vero infirmus vera ac sincera conversionis suae signa advocato Sacerdoti quadamtenus daret, atque per omnia baptisari quoocyus urgeret, pro casu, nullius adhuc subversantis periculi in mora, posset Sacerdos, ante administratum lavacrum Regenerationis, tali infirmo sequentem brevem catecheticam institutionem dare: e. g.

Moj dragi, tisi mene pozvao, dami najvechu i najsvetju xelju serdca tvoga ocsitujesh; i da od mene put vicsnjeg spasenja razumiesh; a jati velim: daje put spasenja svakomu onomu otvoren, koiga pravim i istinitim serdcem traxi. Ako ti dakle pravu i istinitu xelju imadesh, u pravom zakonu umerti, i nauvike spasen biti, od dobrote, i milosti boxanstvene ni najmanje ne dvoji. Xelishli dakle zaoto i kershten biti, a ti siguran budi, date miloserdje Boxanstveno neche nikad zaboraviti; jer da bash ni mene, ni kogagoder drugoga uz tvoju smertnu postelj nebi imao; koibite mogao kerstiti, tibise zaoto ipak mogao spasiti; Katholicsanska S. Cerkva nashabo ucsi, da ima trostruko kershtenje: tojest *a)* Kerstenje u vodi; *b)* kershtenje u kervi vlastitoj,

priterpivshi muku i smert za Viru Isukerstovu; i c) Kershtenje od Xelje: xellechi tojest iz svega serdca biti u vodi kershten, i u pravoj Viri Isukerstovoj xiviti i umerti. Koji dakle bash nebi imali prigodu primiti pervo, vođeno illi drugo kervno Kershtenje, oni mogu k' Bogu uzdahnuti, i od njega priveliku milost izprositi; dajim tojest barem miloserdno dopusti: da priminu u xelji pervog, illi drugog kershtenja, da u xelji poprimiti Zakon i pravu viru Isukerstovu izdahnu, i tako u najsvetjoj xelji svoj xivot dovershe. A ja mislim moj dragi, da i ti takvu xelju u serdcu tvomu imash, i ositjash, i da xelish po pravom kershtenju u pravu viru stupiti, u njoj virno xiviti, Bogu iz svega serdca sluxiti, i njega sverhu sviu vidionih, i nevidjonih stvarih ljubiti, za grihese ucsinjene pokajati, zlase csuvati, svakomu csoviku dobro xeliti, i svakoga csovika kano iskernjega tvoga radi Boga ljubiti, shtetu, akosi komu kojugod ucsinio odobriti, onima; kojisute uvridili, radi Boga iz svega serdca oprostiti, svaku grishnu prigodu bixati, i u csistochi i pokornosti serdca Bogu sluxiti? — Akoje istinito zvanje Boxje, i prava xelja od spasenja, da bolestnik tojest sve to iz pravoga serdca csiniti i spasen biti xeli, more tada misnik, ako josh stanje od bolesti toliko vrimena poklanja, nemochniku i slideche najpotribitie cslanke od Vire i Zakona na slidechi n. p. nacsin u kratko iztolmacsiti: moj dragi! ti velish, dabi xelio u pravoj Viri umerti, i nauvike spasen biti; alli koi xeli u pravom Zakonu xiviti, i sritno umerti, onaj svaki ima temeljno, i brez svake dvoumnosti virovati:

1. Daje samo jedan Bog, koije stvorio nebo i zemlju, i sva ostala, kojasu na nebu i na zemlji, i da vishe Bogovah nemore ni biti: bivshi Bog po naravi i bistvu svomu svemoguch, svaznajuch, i primudar, koi dakle u stvaranju, uzderxanju, i u vladanju svita drugog pomochnika i nepotribuje, gdino sam sva more ucsiniti, sva zna, i sva na dobro upravlja,

2. Daje Bog pravedan sudac, koji dobre naplatuje, a zle kara, kakogod tojest tko zasluxi.

3. Dasu u Boxanstvu tri kipa: Otac, Sin, i Duh sveti, alli da ova sva tri boxanstvena sobstva jednu samo boxanstvenu narav imaju, i zovuse s' jednim imenom Prisveto Troistvo.

4. Daseje drugo boxanstveno sobstvo, Sin Boxji u utrobi B. D. Marie po Duhu Svetom zá nas uputio, illiti csovikom postao, rodiose, nas u putu spasenja s' naukom boxanstvenim obucsio, i najposli po muki svojoj i krixu, na komuje propet umro, i misto nas pravdi boxanstvenoj zadovoljio, i tako nas od griha, i suxanjstva vraga paklenoga, u kojismo po grihu upali odkupio, ter sinove Boxje, po muki svojoj, ucsinio.

5. Daje milost illiti osobita pomoch Boxja, svakomu csoviku na spasenje potribita, i dase brez milosti Boxje nitko spasiti more. Da katholicsanska Cerkva broji 7. svetih Sakramenatah, n. p. Kershtenje; Krizmanje; Pr. Tilo Isusovo; Pokora illiti sveta Izpovid; poslidnje Pomazanje; sveti Red; i Xenidbu, po kojima pravo skrusheni ljudi milost Boxju dobivaju; —

6. Daje dusha csovicsanska neumerla, tojest da nikada nemore umerti illi uginuti, nego dache uvike xiviti, i posli smerti, za svoja dobra illi zla dilla, na ovom svitu ucsinita, od pripravednoga Boga svoju zasluxenu platju primiti, pak tako illi u nebu za dobra svoja dilla licem u lice uvike Boga uxivati, illi za grishna a dostojnom pokorom neoprana dilla muke paklene — nauvike podnositi.

7. Dache Gospodin Isukerst opet jednocs dojti suditi xive i mertve, i dache tada i ista tilesa nasha opet uskersnuti, s' dushomse sjediniti, i prid Sudca Isukersta na sud imat dojti, da ovaki csovik za svoja dobra illi zla dilla prid svim svitom zasluxenu platju primi.

8. Da milost Boxju, kojusmo po grihu i slabosti nashoj izgubili, moremo opet po pravoj pokori —

zadobiti; akose tojest za ucsinjene grihe skrushimo, i sveserdno (xalechi dasmo shnjima Boga dragog, najveche, i svake ljubavi najvridnie Dobro uvridili) pokajemo, ter u napridak xivot nash poboljshamo, pokoru csinimo, i s' pravim serdcem Bogu sluximo.

9. Da Sakramenat kershtenja svekolike nashe grihe, i kashtige vrimenite i vikovite grihah po sve tare, i nas Bogu mille i ugodne csini, i nebonam otvara.

10. Daje Isukerst nekojima ljudma, koje mi sada misnike zovemo, alli kojisu nato zakonito pozvani i redjeni, dao oblast ljudma grihe odpushtjati, illi jih iz razloxitih uzrokah zaderxati.

Tko ova dakle moj dragi, sva viruje, alli nuz ova i ostala svakolika, kojaje Isukerst ucsio, i Aposhtoli njegovi svitusu pripovidili; derxi, i kershtenje primi, onajche biti spasen, i u nebuche lice Boxje navike uxivati.

Sveta Mati Cerkva Katholicsanska nikom sille nepravi, alli, koji dragovoljno ova prima i derxi, onoga i ona za svoga sinka, i za bashtenika kraljestva nebeskoga prima. — Csuosi dakle moj dragi u kratko za sada vas Nauk Isukerstov, kogase ja nestidim nigdi izpoviditi, i dillom takojer potverditi, ostajeti dakle pri tvojoj volji sveto kershtenje i nauk Isukerstov primiti, i spasenje vikovito zadobiti, illi sebe u vikovito izgubljenje postaviti. —

Akoli xelish iz svega serdca Bogu ugoditi, i po svetom kershtenju, i obderxavanju nauka Isukerstova spasenje dushevno zadobiti, a ti mi sada istinito objavi xelju tvoju; jasam pako, za ljubav Boxju, i za spasenje dushe tvoje, pripravan sva ona csiniti, koja ti xelish i zaktivash. Promisli moj dradi, datije Bog takvu prigodu od dushevnog vicsnjeg spasenja dao, koju od mlogih ljudih texkojih dvoica troica kadkad zadobivaju; koju prigodu ako sada izpustish, ostatichesh prid Bogom doisto vechma odgovoran, nego onaj, komu Bog takovu milost nije darivao.

Nacsin na berzo i u smertnoj pogibeli pripraviti nevirnika za sveto Kershtenje.

Misnik. Kakotije ime.
Odgovor. N. — Ivan, *illi* Matho. —
Mis. Shto traxish i xelish od S. Matere Cerkve Katholicsanske?
Odg. Spasonosnu Viru i Zakon.
Mis. Shtoti donosi Vira?
Odg. Xivot vicsnji.
Mis. Ako hochesh imati xivot vicsnji, derxi zapovidi: Ljubi Gospodina Boga tvoga, iz svega serdca tvoga, iz sve dushe tvoje, i iz sve pameti tvoje, a iskernjega tvoga, kano tebe istoga. U ovima dvima zapovidma vas Zakon i Proroci zaderxajuse. Viraje pako u tomu, da jednog Boga u Troistvu sobstvih illiti kipovah, a Troistvo kipovah u Jedinstvu Boxanstva poznajesh i njemuse klanjash; alli takoti to virovati valja, da kipove Boxanstvene medjusebno nepomishash, niti dajih u bistvu od Boxanstva razdiljujesh. Razlicsitboje kip Otca, tako kip Sina, tako kip

---

Quibus, et similibus pro ratione circumstantiarum Regionis ac infirmi in medium prudenter prolatis, subversante manifesto mortis periculo, procedit Sacerdos ad conferendum infirmo Sacramentum baptismatis ritu infraposito, adhibitis uno aut duobus testibus; atque baptisatum serius, si reconvaluerit in principiis Religionis salutiferae pro praescripto uberius instituet. Si vero eapropter vel infirmo reconvalescenti, vel sacerdoti convertenti, vel aliis etiam nefors fidelibus graviores procellae a persecutoribus fidei fundato e metu perferendae venirent, quae secus interimali absentatione neophyti praeverti possent, hanc eidem quivis bonus pastor non imprudenter svadere poterit.

Duha svetoga, allije ipak triu ovi kipovah jedno bistvo, i samo jedno Boxanstvo.

Mis. Zatim opet pita nemochnika: odricseshlise vraga?

Nemochnik odgovara: odriesem.

Mis. I sviu dillah njegovih.

Odg. Odricsem.

Mis. Tada u kratko pitaga opet virovanje n. p. ovako:

Mis. Virujeshli u Boga Otca svemoguchega Stvoritelja neba i zemlje?

Odg. Virujem.

Mis. Virujeshli u Isusa Kersta Sina Boxjeg Jedinoga rodjenoga i mucsenoga?

Odg. Virujem.

Mis. Virujeshli u Duha Svetoga, Svetu Cerkvu Katholicsansku, Svetih opchenje, grihah odpushtenje; putti uskersnutje, i xivot vicsnji?

Odg. Virujem. — Ova csuvshi kersti misnik nemochnika uzamcshi jednog, illi dva svidoka, ako imati more, kako doli na Listu 11. Dila II. Za takove — uvedeno, pak zatim ako ostane xiv, druge svetoobicsaje nadomiri.

Akolije sasma velika pogibel skoro nastupljujache smerti, more misnik josh u kratje to ovako svershiti:

1) Virujeshli u Boga, jednoga u Boxanstvu, a trojga u kipovih? *Odg.* Virujem.

2) Virujeshli i sva ostala, kojanoje Isus, uputjeni za nas Spasitelj, nas virovati naucsio, i koja nam sveta Mati Cerkva Rimska Katholicsanska u ime njegovo virovati pridstavlja? *Odg.* Virujem.

3) Xelishlise i hocheshlise kerstiti, da nauvike spasen budesh? *Odg.* Xelim, i hochu. Koja razumivshi, morega misnik kerstiti, pak zatim, akomu odlahne, bistrii nauk od Zakona i Vire podilitimu. Medjuto morega sad slidechim govorenjem, ako uzxivi na zafalnost k' Bogu probuditi, pak i druge svete Sakramente od umirajuchih zvane podiliti.

Sada veche moj dragi brate kershtjanine! Zafali iz svega serdca Bogu, na tolikoj milosti, date je tojest nesamo na pravu Viru i Spasenje pozvao, nego datije i u najvechoj tvojoj pogibeli misnika svoga poslao, kojibite misto njega na put spasenja izveo, svetim kerstom okerstio, i za dite veche Boxje i udo Svete Matere Cerkve po svetom kershtenju priporodio, pak zatim opet prisvetim Tilom Isukerstovim; (*akoje nemochnik ove svete Sakramente primio*) na pokripljenje spasonosno nahranio, i svetom Pomastju na odlashnjieu dushe i tila pomazao. — Drugoti reko moj dragi sada neostaje, nego da opet iz svega serdca Bogu na tolikomu daru zafalish, i da tvoju volju pridadesh po sve u svetu volju Boxju, koiche doisto sva ona kripko ucsiniti, kojanosu za tvoje i vrimenito, i vikovito spasenje najpotribitia, i najkoristnia. — Smertise sada bojati i plashiti nemoj, zato, jerbosi veche sinak i dite Boxje, tojest: primivshi spasonosni Zakón í Kershtenje, priniosi milost opravdanja, u kojoj, svi koji umiraju, idu uprav u slavu nebesku; a znadesh, moj dragi, i odako, dasmo svikolici umerli ljudi, i danam valja prie, poslie, s' ovoga svita na drugi svima priti.

Ako bolestnik pojde izdihsati, misnikchemu tiho podpomochi: govorechi prid njime: *Smilujmise Gospodine Boxe, i oprostimi sve grihe moje*; Boxe, Stvoritelju moj! primi Dushu moju! Isukerste Odkupitelju moj pridobri primi duh moj! i. t. d. Kao u II. Dilu.

Quilibet de cetero S. Curio supponitur alioquin quasvis saluberrimas prove tali casu praescriptas ordinationes, ac constitutiones suae respectivae Dioeceseos bene nosse, secundum quas eidem, taliter, aut alia magis fors opportuna modalitate in tali casu procedendum erit; — praededucta itaque pro generali saltem quapiam Sacerdotum manuductione prolata benignius quaeso habeantur.

Nacsin od Otca Pape Pia V. postavljen, po kojemuse Razdvojnici, Krivovirci, i ostali Odmetnici posli kada potribita za spasenje, i od svete Matere Cerkve naredjena zadosta naucse, u pravi Rimsko Katholicsanski Zakon imadu opet ujediniti.

Dogadjase takojer kadkad, navlastito u onima Xupama, gdinose krivoviracah, Razdvojnikah, i odmetnikah stanujuchih, illi posluxujuchih, a kadkad morebiti i putujuchih najde, da gdi koji od njih, osobito u smertnoj bolesti, taknut od privelike milosti Boxje, poxeli u pravoj Virri umerti, i zatosi dade dozvati misnika, kojibiga na pravi put izveo, i u krilo svete Matere Cerkve priveo.

Alli buduch daje i to poznato, da kadkad bolestnik takovi zaktiva dodushe misnika, koibiga u pravu ovcsarnicu Isukerstovu uveo, alli neumitni illi i sami josh brez krivice morebiti svoje vlastite bludechi kuchani, illi suside odgovarajuga, a kadkad bash i smetajuga od spasonosnog obratjenja, da nebi oni tojest po tomu u nekoje izprazno zasramljenje dospili: duxnost je dakle svakoga vruchoxeljnoga Pastira, da svakim pristojnim putem nastoji porano razumiti *a)* Imalijih, i kojisu u njegovoj Xupi razdiljenoga Zakona — nemochnici; *b)* Bili i kadabi bilo priatno takove nemochnike iz ljubavi iskernje pohoditi, njih ljubezno u bolesti u opcheni tishiti, i razgovoriti, pak akobi potribito bilo, svojujim tilesnu i duhovnu pomoch ponuditi, i ukazati. *c)* Osobito na one bolestnike pozor imati, kojibise rada dodushe u krilo svete Matere Cerkve povratili, samo dajih roditelji, priatelji, dica, — illi druge shtokakve vrimenite priprike u njihovoj spasonosnoj xelji nesapinju i nesmetaju, kojebi ipak dobar dushobrixnik, umitnim svojim postupanjem prilasno savladati i pristraniti, ter takvoga nemochnika na put spasenja izvesti mogao. *d)* Paziti

valja dushobrixniku i na one bolestnike, kojisu dodushe u pravom Zakonu odhranjeni, alli sluxechi podugo kod Krivoviracah, illisu mallo u Viri i Zakonu zapustiti, illi josh morebiti virnog priatelja nisu nashli, kojibijim u smertnoj pogibeli misnika priveli.

1) Akolisu nemochnici putnici, nekajih mudro najprie propita, kogasu Zakona, pak da i nebi bash kershtjanskoga Zakona bili, nekajih ipak ljubezno pohodi, i od stanja bolestnog ljubeznivo propita, ter gdibi priatno, potribito i koristno bilo, navlastito svoju duhovnu pomoch ponudi; na put spasenja svakoga najprie u opchinu, pak onda i ponase opomene, govorechi: da Bog csovika uvik na put spasenja poziva, alli navlastito u nemochi, i u smertnoj pogibeli na spasenje bash tada ocsito uputjuje, i vodi, kadamu na to prigodu — n. p. zdrava josh i cila chutjenja, misnika koibiga poucsio, ter zdravi razum daje, da istinu Boxanstvenu pripoznade, kadamuju misnik iztomacsi, koiga xeli s' Bogom spriateljiti, i u slavu nebesku uputiti. — Na koja, ako nemochnik samo i iskricu xelje od pravog Zakona imade, neka misnik sve dalje s' naukom postupa, dokmu po sve oesi razuma neotvori, i s' pravomga virom nesastavi: premdabi takvo dillo, i velikoga kadkad truda, posao bio.

Pitanja pako more uredjivati po nacsinu od stanja i razuma bolestnicskog, alli ipak sve tako ljubezno, damu pervashnji njegov Zakon nekojom kano sillom, opsovanjem, i gorkostju iz glave neizbija, nego vechma ljubezni i krotki izgled Isukerstov u svemu nasliduje, ter vechma neka nastoji pokazatimu istinu, i potribu od Zakona Katholicsanskog, negomu na pamet serdito dovadjati nezadostacsnost na spasenje i ruxne mane od pervashnjeg njegova Zakona. Od pitanja dakle opchinskog more misnik sve iz tiha snichi na pitanja posebnia n. p. Imashli pravu xelju nauvike spasen i blaxen biti? *Odg.* Imam. Xelishli ti iz svega serdca u pravospasonosnoj Viri umerti, i potomu nauvike spasen biti, od paklase — tojest izbaviti,

i lice Boxje s' blaxenima duhovih nauvike uxivati; — *Odg.* Xelim. — Dobrosi sve rekao moj dragi! alli hocheshli tu svetu Viru sada pridamnom, i prid dvima svidocim javno izpoviditi, i zatimju, akoti Bog zdravlje dade, virno svagdi i dillim i ricsma ispoviditi? *Odg.* Hochu i tako dalje. —

Ako misnik, po milosti Boxjoj, s' ovakovim nemochnikom do spoznanja i primanja prave vire dojde, neka uzme dva, illi u manjkanju od dva, jednog barem svidoka gdi more biti muxkog, a u potribi i xensko, pak, iztolinacsivshimu u kratko najpotribitie samo za sada cslanke Vire, i priopomenivshiga: da sva ova samo iz prave ljubavi Boxje, i iz jedine xelje svoga dushevnog spasenja primi, i izpovidi: govori zatim prid njime Izpovid Kershtjanske Katholicsanske Vire, po nacsinu od S. Otca Pape Pia V. dole postavljenom, tako, da nemochnik za misnikom, illi na glas, ako bolest dopustja, illi barem javnim zlamenjim svoje pravo privolenje prid misnikom i svidocima zadostno odati more.

Dovershivshi ova, odrishiga misnik najprie od odmetnitshtva, illiti Nevirstva po nacsinu od S. Matere Cerkve naredjenom, i dole postavljenom, odmakne svidoke, pakga zatim opet, shto ukratje biti more, pripravi za svetu izpovid, ter postavivshimu ona navlastito svistbena pitanja, u kojihmaje nemochnik najlaglje s' puta pravednosti zajti i sagrishiti mogao; i csuvshi, ako biti more, cilovitu, illi ako i to stanje od bolesti nebi dopustilo, csuvshi reko barem veehu, illi u poslednjoj nuxdi barem nekoju stranu pregrishenjah, i davshimu, ako vrime dopushtja, pristojnu svetotajnu pokoru, odrishiga od grihah.

Opomenivshiga zatim od svetogtajstva Prisvetog Tila Isusova, i poucsivshiga u kratko, koju kripost i milost ono primajuchemu prinasha, pokripiga s' putbinom nebeskom. —

Tada ako vrime dopushtja, poucsiga i od kripotvorja svetotajstvene Pomasti, ter i njumu illi po svi-

nna chiutjenjim, illi u velikoj nuxdi po pomazanju samo jednog poglavitieg chutjenja n. p. csela, i po pripisanom izreku svetotajstvenih Ricsih shtoberxje podili; sva ova bogoljubno dovershivshi, ako josh stanje od bolesti terpi, opomene nemochnika ljubezno *a*) da zafali Bogu na tolikoj milosti, koju mlogi drugi nisu imali srichu primiti; *b*) da pridade po sve volju svojuju volju Boxju, koja drugo nedilluje, nego nashe vrimenito i vikovito spasenje; *c*) da svoju bolest uzterpljivo podnosi, i daju Bogu, illi za pokoru svojih gribah, illi na zafalnost na primitoj milosti prikaxe. — Obecha zatim nemochniku, ako samo bolestnicska okolostanja, i pastirski poslovi ostali dopushtjaju, dachegà i nadilje u bolesti pohadjati, tishiti, ucsiti, i razgovoriti. — Izpita najposlim bolestnika od njegova rodnoga mista, i putnicskih Pisamah (Pashushah) daga illi xivucheg, illi umirajucheg u obicsajne Protokolle uvesti more.

Ovoje pako osobito onda potribito, akoje putnik nemochnik oxenjen, dase tojest za dogadjaj priminutja, njegova smert xeni, dici i ostalom rodu zakonito svojim putem — sigurnie objaviti more.

Akobise dogodilo, da ovakovi putnik uz sebe koju nevincsanu — xensku glavu vodi, imadega misnik po gori danom nacsinu svitovati, i bash s' pritnjom pravice boxanstvene nagovoriti: da on ako u pravu Cerkvu Isukerstovu stupiti, i dionik milostih boxanstvenih biti xeli, odmah to cseljade od sebe odbije, buduch da drugacsie svako ufanje od dushevnog spasenja pristaje. —

2. Akollje nemochnik iz onoga istoga mista mistjanin, morega ipak dushobrixnik iz opchinske iskernje ljubavi pohoditi, ter ljubezno od stanja bolesti propitati, i pristojnomu dushevno utishenje s' pervice u opchimu podati, pak zatim, akobi bolestnik svoje nagnutje kojimgod' nacsinom na pravi zakon pokazao, najprie obzirno propitati, iz kogabi uzroka on radie u kershtjansko — katholicsanskom, nego u svomu zakonu — umreti xe-

lió? Dogodibose, da nekoji takovi bolestnici vechma iz vrimenitih nekojih uzrokah, nego iz pravog nuternjeg 'obsvidocsenja, i xelje od dushevnog vicsnjeg spasenja, xele prichi na katholicsanski zakon, gdi tako mislechi i dillujuchi, niti oni, niti S. Mati Cerkva xeljni cilj dostixe, nego kadkad josh vechu smutnju terpiti mora.

Ako dakle, i dokle nije dushobrixnik po sve obsvidocsen, od prave i istinite spasenja xelje takvoga bolestnika, nekase lasno, dapacse bash i ponikakvi nacsin na javno Izpovidanje od zakona Katholicsanskoga neupushtja, jerbo xeljnoga ploda u takovima neche nikada docsekati. Nego:

Ako pravo smotri istinitu, ma bash i najmanju iskricu u takvom bolestniku od dushevnog vicsnjeg spasenja, moresi slobodno aposhtolsko polje otvoriti, i spasonosnu Rics Boxju na ovi n. p. nacsin zapocseti siati:

Ja vidim, moj dragi! dase ti s' dushom tvojom vechma brinesh, nego s' umerlim tilom; i pravo imash: jerbo dusha xivi navike, a tilo posli smerti u zemlji izgnjie. — Ja znam, dabi ti rada sritno i blaxeno umerti; a to naravno, svaki pametni i razloxiti csovik xeliti i mora, jerbo od sritne smerti, sva nasha vikovita sricha visi. Csuosi morebiti dosta i dosta putah, daje Bog dobar i primilloserdan: allisi csuo, daje on takojer pravedan i oshtar sudac, koi dobro naplatjuje a zlo kara; koi samo one k' sebi u nebo prima, koji u pravoj Viri, i u njegovoj svetoj milosti umiraju. koji dakle xele u pravoj Viri, i u milosti Boxjoj umerti, pak bash u pravom Zakonu, i u milosti Boxjoj priminjuje, oni doisto sritno umiraju, i uprav u slavu vikovicsnju polaze. A tko to od nas nebi xelio! — Ja znam dakle zaisto, da svaki csovik xeli tako sritno i blaxeno umerti, i u slavu nebesku dospiti, allise mlogi siromasi varaju, mislechi, dasu u pravomu zakonu, i na putu spasenja, gdinosu bash u ocsitoj pogibeli vicsnjeg izgubljenja. —

U S. Evangjelju shtiem ocsito, gdije Gospodin Isukerst rekao: daje on Put u nebesah; daje on Istina, i Xivot; tojest: dase samo oni mogu spasiti, koji vas pravi njegov Nauk ricsma, i dillim izpovidaju, a ne oni, koji osim njega druge krive Naucsitelje nasliduju, kojisu mloge i dobre ljude u krive i neistinite Nauke zaveli.— Kakvinosu bili *(Hic sacerdos, si id prudenter, et sine omni exacerbatione animi catholice instituendi fieri potest, aut expresse, aut tacite seu potius in genere modeste recenset eos, qui sua culpa — a catholicis Sacris facti alieni, plures quoque alios innocentes in errores fidei, ac per eos in perditionis quoque viam pertraxerunt)* Focia, nikotsni Caridgradski Patriara; Miho Cerulario, posli mlogiu godinah njegov u zakonskoj zabludi naslidnik. Martin Luther; Ivan Kalvin, i mlogi ostali evima prilicsni, kojisu sebi po svomu grishnom hotenju i nepokornosti — drugi mehklji alli laxljivi put izmislili u Zakonu, i tako sa sobom mloge dobrochudne, alli priproste ljude u veliko zakonsko zabludjenje, i put vikovitog izgubljenja zaveli. — Mlogi dakle i danas dobri drugacsie, i poshteni ljudi, slidu ove krive Aposhtole, koje Isus nije poslao; koji nitisu svit odkupili, nitisu za svetu viru i pravi spasonosni Zakon, kakono Isukerst, i Aposhtoli najoshtrie muke podnosili, i za svoj Nauk, kano Isus i Aposhtoli kerv prolili; i istu smert najoshtriu najposlim podneli. Shtobi doisto i oni ucsinili bili, dasu doznavali, daje njihov Nauk istinit i spasonosan, kano Isukerstov. Da ovo sve dobro doznaju njihovi naslidnici, nebijih doisto slidili, negobise shtoberxje opet k' svomu pridragom Spasitelju, kojinojih sam i jedini nauvike spasiti more obratili, ter pravi njegov Nauk primili, i njega po krixu u nebesa naslidovali. — Nechu takojer razlicsita zabludjenja odmetnikah Nauka Isukerstovog ovdi ponavljati, negochuti samo u kratko kazati: *a)* daje Isukerst svoj sveti Nauk, kogaje uprav iz nebesah za nashe spasenje na zemlju doneo, i namiga navistiv-

shi, svojima Aposhtolom, i po njima svetoj svojoj i pravoj Cerkvi izrucsio, daga ona sama u svomu Krilu do skoncsanja svita obderxi, sacsuva, i svemuga svitu nepristano navishtjaje, ter gdije potribito, ondiga takojer i bistro iztomacsi: da nebi drugacsie slabi i priprosti ljudi, nerazumivshi morebiti gdigdi dobro i pravo Ricsi Isukerstove, u putu spasenja zabludili. Iz ovogaje uzroka obechao Gospodin Isukerst Aposhtolom svojim, i po njima svojoj Cerkvi Katholicsanskoj Duha svetog, Duha od Istine, i to tia do skoncsanja svita: da Aposhtoli, i njegova S. Cerkva u nauku od Istine, Virre i spasenja nikada nebi pofaliti mogla. Toje do dushe visheputah Gosp. Isukerst svojoj svetoj Cerkvi obechao, alli osobito onima ricsma govorechi Petru: *Tisi Petar*, (to jest tverda stina) *i sverhu ove stine sagraditchu Cerkvu moju, i vrata paklena protiva njoj neche primochi.* Math. pogl. 16. i 18. Pak zatim opet na drugom mistu josh bistrie to potverdi ovako govorechi: *Poslatichuvam Duha Utishitelja, Duha od Istine; koichevam navistiti svaku Istinu, i naucsiti svaka, kojagodsam rekao vami.* — Ivan. pogl. 14. 15. i 16. Pak najposlim sve to potverdi kod Mathea na pogl. 28. ovako govorechi: Evo sam ja s'vami tia do sverhe vikovah. Iz ovih Ricsih Isukerstovih, razumiesh, moj dragi! daje Gosp. Isukerst jednu samo takvu Cerkvu, illiti Skupshtinu od Pravovirnih Kershtjanah ovdi na zemlji misto sebe ostavio, i tako utverdio, kojoj ni vrata paklena nauditi nemogu; illi dati to drugacsie kaxem: takvuje Naucsiteljicu i Csuvaricu zakonske Istine Gosp. Isukerst misto sebe na ovomu svitu ostavio, kaja po nikakvi nacsin u njegovu pravom Nauku pofaliti nemore. A tisi csuo, dache prie nebo, i zemlja prochi, negoche Rics Isukerstova pofaliti, illiti mimojti. — Ostavioje dakle misto sebe Gosp. Isukerst jednu xivu Naucsiteljicu kojanoje sada sveta Matti Cerkva Rimska Katholicsanska, koja po svemu svitu Istinitost, i Jedinost svetog Nauka Evangjeoskog csuva, i pravo-

virnima dili. Ostavioje takojer Gospodin Isukerst misto sebe i jednu takojer vidionu Glavu od Katholicsanske Cerkve, da Jedinost Nauka njegovog prisvetog csuva i sahrani. Pervaje vidiona glava Cerkve misto Isukersta, i od istoga Isukersta postavljen bio S. Petar, pak za njime nepriterzljivim redom od pocsela Katholicsanske Cerkve tia do danas ostali sveti Otci Pape, Biskupi Rimski: buduch daje ondi i sveti Petar za mlogo vrimena s' Cerkvom vladao, i slavno takojer mucsenstvo za pravu Virru i Zakon podneo.

Iz ovoga Nauka moj dragi slidi: *a*) da onaj, koji spasen i blaxen uvike biti xelj, imade pravi i spasonosni Nauk Isukerstov, u Katholicsanskoj samo Cerkvi traxiti, i nashastog takojer istinitim serdcem, i dillim izpoviditi, sliditi, illiti po njemu pravosercsno xiviti: buduch da sama i jedna jedinita ova Cerkva u Nauku Isukerstovu, u Nauku spasonosnomu nikada pofaliti nemore. — *b*) imade svako istinito iztomacsenje svetoga Pisma, i pravospasonosno Pridavanje Nauka Isukerstovog od svetih Otacah ucsinjeno, u ovoj svetoj Cerkvi iztraxivati, i po nashastom pravosercsno xiviti. *c*) imade Rimskom Otcu Papi, kano vidionoj Glavi Isukerstove Cerkve, i sviu pravovirnih Kershtjanah opchenskom Otcu, u onima, kojase Nauka Isukerstovog ticsu, pokoran, i poslushan biti; — Odkud i veli S. Cyprian osobito na pervo *a*): *daje S. Matti Cerkva Rimska Katholicsanska prilicsna nekoj Ladji na moru, izvan koje nitko spasen biti nemore.* —

Ako xelish indi, moj dragi N! nauvike spasen biti, valjatise s' ovom svetom Cerkvom ujediniti, ter sva ona dragovoljno primiti, serdcem virovati, a dillim javno ispoviditi, kojaje Gosp. Isukerst za nashe spasenje ocsitovao, i koja od njega postavljena, Naucsiteljica Istine sveta Matti Cerkva po Duhu svetom virovati pridstavlja, bilo ono ocsito pisano u svetom Pismu, illise u ustmenom Aposhtolskom pridanom na-

mi Nauku zaderxavalo: buduch da izvan ove prave Cerkve neima vicsnjeg spasenja!

Virujeshli dakle sva ona, kojaje Isukerst ocsitovao, i koja sveta Matti Cerkva Rimska Katholicsanska, u Virri i Zakonu svima — koji xude spasenje svoje, virovati pridstavlja, bilo to pisana Rics Boxja, illi po Aposhtolim nami ustmeno pridana? *Odg.* Viruj.

Pitanje. Xelishli ti bash iz svega serdca u pravoj Viri xiviti, i umerti; i jesiliju pripravan primiti, i prid svim svitom, kadbi moguche bilo, izpoviditi, pak za nju, kadbi potribito bilo i umerti? *Odg.* Xelim, i jesam pripravan.

Virujeshli daje Rimska-Katholicsanska Cerkva prava, i samo jedna jedina, iz medjusviu ostalih, — Naucsiteljica Istine, i da u Cslancima Virre i Zakona nikad pofaliti i nemore poleg boxanstvenog obechanja Isukerstova? *Odg.* Virujem.

Odricseshlise svake nepokornosti, i primashli pokorno vaskoliki istiniti Nauk Isukerstov, kojise samo u pravoj R. Katholicsanskoj Cerkvi nahodi? — Odricsem, i primam, i xelim po njemu xiviti i umerti.

Ako na sva ova, illi po okolostanju Krivovirstva — drugojacsia pitanja — nemochnik sveserdno odgovori, da iz svega serdca sva viruje i prima: — i dase odricse svakog Krivovirstva, priomenitiga odmah i najprie ima misnik *a*) daje to ponukovanje, i velika milost Boxja, od kojese vecha i pomisliti nemore; *b)* dabi najvecha nezafalnost prama Bogu bila, takovo primilloserdno pozvanje Boxje, na blaxenost vikovitu zadugo zanemariti, i sebe u ocsitu pogibel od vikovitog izgubljenja postaviti; *c)* daje sada za to najbolje vrime i prigoda, kojumu morebiti drugi puta Bog neche darivati, i da bash zaoto nekasni ovi lip dar Boxji odmah poprimiti. —

Razumivshi misnik posli ovog ponukovanja opet pravu xelju nemochnika za pravi Zakon poprimiti, posvitujega opet ljubezno da S. Virru izpovidi (ako bolest to dopushtja i kripost tila) po Nacsinu od S. Otca

Pape Pie V. pripisanom na slidećchi nacsin, ponamshi dva svidoka, illi u nuxdi i jednog, a u dogadjaju gdi nebi muxkih bilo i xenske za svidocsanstvo.

Akolibi bolest pogibljiva bila tako, dabise imala jedna i druga strana pravedno pobojati prinagle smerti: ostavivshi i ovi podugi Nacsin, i u jezgru samo ne koja gorirecsena veche pitanja, illi iz slidecheg Izpovidanja vechma potribitia sabravshi, i postavivshi bolestniku, pak illi ustmeno, illi samo s'kojim zlamenjem razumivshi od njega privolenje, odrishiga misnik odmah od prokletstva, i od sviu grihah u kratko govorechi: *Ego te absolvo a Censuris et peccatis in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti.* Amen. — Akolibise medjuto bolestnik i izpoviditi mogao, imaga misnik u tom pripomochi, i samo ona, koja bolest, i vrime dopushtja na pitanje uzeti, ter opazivshi skrusheno serdce, i na pokoru pripravno, priomenivshiga od spasonotvorja ovog, i ostalih svetih Sakramenatah, odrishiga opchenim nacsinom od odrishenja, akogaje od prokletstva, i ostalih zaprikah Cerkvenih, u kojihmaje bio, prie toga veche odrishio. Kakvase pako takvima nemochnikom pokora ima dati, vecheje gori vishe puta recseno. —

Nacsin od S. Otca Pape Pia V. pripisani za izpovidanje S. Virre onima, kojise iz Krivovirstva u Krilo svete Matere Cerkve povratjaju; illi iz Nevirstva u pravu Katholicsansku Cerkvu prilaze.

Ja N. temeljito virujem, i izpovidam svakolika, kojase zaderxaju u Virovanju Aposhtolskom, s' kojimse sluxi sveta Cerkva Rimska-Katholicsanska; tojest: Virujem u jednoga Boga

Otca svemoguchega, Stvoritelja Neba, i Zemlje, i sviu vidionih, i nevidionih stvarih. I u jednoga Gospodina Isukersta Sina Boxjega jedinorodjenoga. I od Otca rodjena prie sviu vikovah. Boga od Boga, Svitlost, od Svitlosti, Boga istinitoga, od Boga istinitoga. Rodjena, neucsinjena, Jednobistvenoga Otcu, po komusu sva ucsinjena. Koi radi nas ljudih, i radi nasheg spasenja snide snebesah. I uputtjen je po Duhu Svetomu od Marie Divice, i Csovik je ucsinjen. Propet takojer za nas, pod Ponciom Pilatom mucsen i pokopan. I uskersnuoje tretji dan poleg Pisamah. I uzajde na nebo; sidi na desnu Otca. I opet ima dojti sa slavom suditi xive i mertve: kojega Kraljestvu neche biti sverhe. I u Duha svetoga Gospodina i xivotvorechega; Koi od Otca i Sina izhodi. Komuse s' Otcem i Sinom zajedno naklon csini, i koise s' njima zajedno proslavljuje; Koije govorio po Prorocih. I jednu svetu Katholicsansku, i Aposhtolsku Cerkvu. Izpovidam jedno Kershtenje na odpushtenje grihah. I csekam uskersnutje od mertvih, i xivot doshastoga vika. Amen.

Aposhtolska i Cerkvena Pridanja, i sva ostala cerkvena obsluxenja, naredjenja pritemeljito primam, i zagerljam. Sveto takojer Pismo po onomu razumjenju, kojeje derxala, i derxi sveta Matti Cerkva, kojojse pristoji suditi od pravoga razumjenja, i tomacsenja svetih Pisamah, primam; nitichu isto ikad drugacsie, nego po jednodushnom iztomacsenju SS. Otacah primiti, i tomacsiti.

Izpovidam takojer, daje sedam istinito i vlastito Sakramenatah, illiti Svetotajstvah novoga Zakona od Isukersta Gospodina nashega naredjenih, i za spasenje ljudskog naroda, premda nisu svi svakomu potribni; i to je: Kershtenje; Potverdjenje, illiti Krizmanje; prisveto Tilo Isusovo; Pokora, illiti sveta Izpovid; najposlidnje Pomazanje; sveti Red, i Xenidba; i da ovi sveti Sakramenti milost Boxju primajuchimjih daju; i dase od njih Kershtenje, Potverdjenje, i Red brez svetogerde ponavljati, (*illiti dva put primati*) nemogu.

Primljene takojer, i pofaljene Cerkve Katholicsanske svetoredne obicsaje, u gorirecsenih sviu Sakramenatah slavnom sluxenju uvedene, primam, i prigerljam.

Svakolika, kojasu od griha iztocsnoga, i opravdanja u prisvetomu Tridentinskom Saboru dokoncsana, i iztomacsena bila, zagèrljam, i primam.

Izpovidam takojer, dase u Missi prikazuje Bogu pravo, istinito, i utishivo Posvetilishte za xive, i za mertve; i da u prisvetomu Tila Isukerstova Svetomtajstvu jest istinito, pravo i bistveno Tilo, i Kerv Gospodina nashega Isukersta, i da biva obratjenje svega bitja krushnog u Tilo, i svega bitja od vina u Kerv, (Isukerstovu) koje obratjenje Cerkva Katholicsanska prisucsanstvenje zove.

Izpovidam takojer, da pod jednom samom verstom, vas, i cilovit Isukerst i pravi Sakramenat primase.

Temeljito derxim, da ima Csistilo illiti Purgatoria, i dase dushe u njoj zaderxane s' dobrim dillim od pravovirnih Kershtjanah pomatu.

Po isti nacsin izpovidam, da i Sveti zajedno s' Isukerstom kraljujuchi imajuse shtovati, i zazivati: i da oni za nas molitve Bogu prikazuju; i dase njihovi ostanci (tojest zaderxana, i bogoljubno sacsuvana navlastito tilesna uda, po kojihmasu Bogu sluxili, i ugadjali) mogu shtovati.

Stalno govorim, dase prilike Isukerstove, i Bogorodice vazda Divice, kakono i drugiu Svetih mogu imati, i uzderxati, i dajimse dostojno poshtenje, i shtovanje ima dati.

Daje takojer oblast oproshtenja davati od Isukersta Cerkvi ostavljena, i daje kershtjanskom puku s' istimase sluxiti koristno i spasonosno, potverdjujem.

Svetu, Katholicsansku i Aposhtolsku Rimsku Cerkvu za sviu Cerkavah Matter i ucsiteljicu poznajem.

I Rimskomu Biskupu, blaxenoga Petra Aposhtolskog Poglavice nadstolniku, i Isukerstovu Namistniku obechajem pravi posluh, i natose zaklinjam.

Ostala takojer svaka od svetih naredbah, i opchenih Saborah, a navlastito od prisvetoga Tridentinskoga Sabora izdana, odredjena, i iztomacsena, brez sumnje primam, i izpovidam. I zajedno svaka protivna i polnvirstva, kojagodsu od Cerkve odsudjena, odbacena, i pro-

kieta, ja takojer odsudjujem, odbacujem, i proklinjam.

Ova rekavshi, koi izpovidanje Virre csini, metne desnu ruku sverhu svetih Evangjeljah govorechi:

Ja N. ovuchu istinitu Katholicsansku Viru, izvan koje nitko nemore biti spasen, koju sada povoljno izpovidam, i pravo derxim, istuchu reko cilu, i neoskvernjenu tia do najposlidnjega csasa xivota moga, s' pomochu Boxjom pritemeljito derxati, i izpovidati; i od mojih podloxnikah, illiti od onih, koje duxnost moja bude upravljati, dase derxi, i ucsi, i pripovida, koliko mogao budem, nastojatichu derxati.

Ja isti N. ovo obechajem, zavitjujemse, i zaklinjamse. Ovakome Bog pomogao, i ova sveta Boxja Evangjeljá.

Dovershivshi misnik prid nemochnikom, koji za misnikom illi na glas, illi barem javnim zadostnim zlamenjem sva ova pogovarati imade, ovo Izpovidanje Virre, i opomenivshi ljubezno bolestnika dachega sada od sviu zaprikah cerkvenih, u kojihmaje bio, odrishiti, pak tada istom izpoviditi, stupa odmah na slidechi nacsin od odrishenja Krivoviracah.

Ubi latina Lingua praescriptum:	*Gdije pripis Shlavonski.*
Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster etc.	Gospodine pomilluj; Isukerste pomilluj. Gospodine pomilluj. Otcse nash.
V. Et ne nos inducas in tentationem.	*V.* I neuvedi nas u napast.

R. Sed libera nos a malo.
V. Salvum fac servum tuum, (aut ancillam tuam) Domine.
R. Deus meus sperantem in te.

V. Nihil proficiat inimicus in eo, (aut ea).
R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

V. Esto ei Domine turris fortitudinis.
R. A facie inimici.

V. Domine exaudi orationem meam.
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

O. Da izbavi nas oda zla.
V. Spasena ucsini slugu tvoga (*illi* sluxbenicu tvoju) Gospodine.
O. Boxe moj uffajuchega u tebe.

V. Nishta nenapridovao nepriatelj u njemu (*illi* u njoj).
O. I sin nepravednosti nenadostavio nauditi njemu.

V. Budi njemu Gospodine toran od jakosti.
O. Od lica nepriateljskog.

V. Gospodine uslishi molitvu moju.
O. I vapaj moj neka pride k' tebi.
V. Gospodin s' vami.

O. I s' duhom tvojim.

Oremus.

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram; ut hunc famulum tuum (*aut* famulam tuam) quem (*aut* quam) excommunicationis sententia constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat. Per Christum Dominum nostrum Amen.

Pomolimose.

Boxe, komuje vlastito pomillovati vazda i oprashtati: primi pomolenje nashe, da ovoga sluxbenika tvoga, koga odsuda od proklestva vexe, pomilovanje blagostivosti tvoje millostivo odrishi. Po Isukerstu Gospodinu nashemu Amen.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego auctoritate ipsius et Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, nec non Sanctissimi Domini nostri Papae N. mihi comissa, et hactenus non revocata, absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, quo teneris propter Schisma, in quo (si autem extiterit haereticus, dicatur: propter haeresim, in qua) vixisti, et incorporo te gremio sanctae Matris Ecclesiae, Communioni fidelium, et participationi Sacramentorum ejusdem sanctaeRomanae Catholicae et vere Apostolicae Ecclesiae. In nomine Patris † et Filii † et Spiritus sancti †, Amen.

Gospodin nash Isukerst, odrishio tebe, i ja oblastju njegovom, i prisvetoga nashega Otca Pape meni podiljenoj, i do sada natrag neoduzetoj odrishujem tebe od svakog zavezaja prokletstva, s' kojim si svezan radi Razdvojenja Zakonskog, u kojesi upao, (illi akoje krivovirac, velise: radi krivovirstva u kojemsi xivio) i povratjam tebe u krilo S. Mattere Cerkve u opchenje, i u jedinstvo od Pravovirnih, i primanju svetih Sakramenatah iste svete Rimsko - Katolicsanske i prave Aposhtolske Cerkve, u Ime Otca †, i Sina †, i Duha † svetoga. Amen.

U ocsitoj smertnoj pogibeli, po Nauku S. Tridentinskog Sabora more svaki misnik od sviu Cerkvenih zaveza i od sviu grihah pravo skrushenoga grishnika odrishiti: buduch da za dobro dushah sveta Matti Cerkva nijednome misniku za takvi dogadjaj potribitu oblast neuzkratjuje.

Opomena: Buduch daje opchena Cerkvena Uprava, dase Razdvojnici, i Krivovirci, kadase povrate opet u krilo svete Matere Cerkve najprie od prokletstva, i ostalih zaprikah cerkvenih odrishu, pak tada istom na svetu Izpovid, i primanje ostalih svetih Sakramenatah dospiu: zaotobi navlastito ondi, gdije

u Xupi samo jedan Misnik probitacsnie bilo, da takovi obratjenik u svemu prie Zakonitom Nauku dobro uputjen, na dan obratjenja svoga josh prie velike Misse, u Sakrishtii, illi u kojemu drugom pristojnomu mistu, u Rukami svoga duhovnog Pastira, illi visokijim duhovnim, dopushtenjem u Rukami drugoga koga misnika *posebno* Izpovidanje svete Vire ucsini, ter dase zatim illi od svoga duhovnog Pastira, illi s' visokiom Cerkvenom Vlastju od drugoga kojega misnika, koi na to osobito dovlashtenje imade, od proklestva i zaprikah ostalih Cerkvenih odrishi, pak tada istom izpovidi, i opchenim nacsinom cerkvenim od grihah odrishen, pod velikom obicsajno Missom opet k' Oltaru pristupi, i posli Evangjelja *ocsito* Izpovidanje svete Virre klecsechi ponovi, i pod istom S. Missom prisvetu Pricsest poboxno primi.

Ovaje uprava zato najvechma probitacsna, jerbi drugacsie neprilicsno bilo duhovnom Pastiru od Oltara pod velikom Missom, kada obratjenika od prokletstvenog uzla, i ostalih cerkvenih zaprikah odrishi, odstupljati, ter obratjenika tada istom izpoviditi, i za svetu Pricsest, kojubi pod velikom Missom imao primiti, po obicsajnom opet svetotajstvenom odrishenju pripraviti.

Izpovidanje pako svete Virre misnik ima od strane S. Evangjelja kod Oltara sidechi od obratjenika na drugom illi tretjem skalinu klecsecheg primiti, pak tada istom ustati, i stojechi obratjeniku pripisano odrishenje podiliti, akomuga veche prie nije podilio bio.

Ovoje samo zabiljexeno za dogadjaje, gdibi se i zdravi za primiti svetu Virru javili, i Izpovidanje S. Virre od njih primali; za bolestnike pako znade misnik iz bolestnicskih okolostanjah, kakonomu valja postupati. — Vidi pako sverhu ovoga *Ritual*, illiti *Svetorednika* Sannigova, u Kollonii Agripini 1733. izdanog.

Posli S. Pricsesti i poslidnje Pomasti, (akojihje takojer bolestnik primió) more misnik nemochnika, ako okolostanja uzterpe, na slidechi n. p. nacsin opomeniti.

Moj dragi sada veche Kershtjanine! Stupiosi, po milosti Boxjoj, sada veche u krilo svete Matere Cerkve, stupiosi u broj sinovah Boxjih, stupiosi, kakonosi xelio, na pravi put spasenja, i dospiosi u stanje milosti Boxje, u stanje priateljstva dushevnog s' Bogom, koje nadilazi u cini svojoj svakolika zemaljska najprocinitia dobra i priateljstva: jerbote dionika csini ne zemaljskog, koje prolazi, nego bash nebeskog kraljestva, koje nauvike ostaje, i kojeti nitko oteti nemore. — Osim toga promisli opet i druge privelike milosti Boxje, kojetije u svetomtajstvu od prisvetog Tila Isusova, — i poslidnje Pomasti Bog podilio! — U pervomje isti pridragi Spasitelj tvoj Gospodin Isukerst tebe nemochnoga, prisvetim svojim Tilom nahranio, date vechma u ljubavi svojoj pokripi, i utemelji; a u drugom u dushi, i u tilu pojacsio, dati, illi odlahne, illi da uzterpljivie tvoju ljutu bolu podnosish, i da po uzterpljenju nauvike spasen postanesh. — Moreshli josh shtogod vecheg i boljeg od pridragog Boga tvoga xeliti?! — Akoti dakle i terpi tilo: dushatije barem sada zdrava i vesela, jerboje s' Bogom u pravo priateljstvo stupila, u komu ako do sverhe xivota tvoga viran obstanesh, prijasnate kruna nebeskoga xivota gotova na drugomu svitu cseka. — Neimavshi nishta Bogu za toliku ljubav dati, zavapi barem ovako u serdcu tvomu: O Boxe! Otcse svakog miloserdja! sad poznajem istom kakosamti dosad nezafalan bio, kojisime toliko vrimena na pokoru pozivao, i csekao! kojisime tako preodvishno ljubio. Ah! kakochuti na tolikoj ljubavi zafaliti, koisam nishto, i najmanji cervak zemaljski!?— Ah Otcse pridobrostivi! dasime pustio u tminama krivovirstva moga priminuti, shtcbi csinila xalostna dusha moja!!? A sadasime nevridnog i nedostojnog nesamo u tvoje sveto staddo, kano onu izgubljenu ovcsicu primilostivo primio, nego i vlastitim tvojim Ti-

lom nemochnu i gladnu moju dushicu nahranio, i na put spasenja pokripio! — Jati za toliku ljubav nisam vridan ni pokakvi nacsin zafaliti: negoti misto dara zafalnosti istu moju bolest, i sva kojasimi darivao, prikazujem; navlastito svu moju volju pridajem u prisvetu volju tvoju, i obecsajem u napridak, ne moju, nego svagdi prisvetu volju tvoju csiniti, i po njoj xiviti. — Csini dakle samnom, shtogoderje prisvetoj volji tvojoj millo i ugodno! — Pokripime o prijaki Boxe! da u tebe xivo virujem; dase u tebe samoga tverdo uffam, i uzdam; da tebe samoga najvechma, i sverhu sviu stvarih ljubim, i date iz ove goruche ljubavi ni najmanje ikad neuvridim. O Boxe sve Utocsishte moje, i Jakost! pokripime u milosti tvojoj, da tebi samomu xivim, i umirem; Ucsini, dame nesmuti nikakvo stvorenje, i nikakva napost u prisvetoj ljubavi tvojoj! —

Ova illi prilicsna more misnik nemochniku u kratjem illi u poduljem razgovoru na pamet privesti, ter akoje skoro za smert, istoga na blaxenu smert pripraviti. Akoli podulje uzxivi, morega dushobrixnik i cseshtje pohoditi, pakmu potribita za spasenje iztomacsnie josh dokazati. - Akoliga millo providjenje Boxanstveno posve pokripi, imaga misnik u Nauku Kershtjanskomu zadostno ubavistiti, i krotko opomeniti, da u Virri stalan i Bogu po sve viran obstane, nepazechi kadkad ni na svoje protivnike, ni na nekoje zlocseste kershtjane, od kojihje i u malom druxtvu Isusovu jednog najti bilo, shtono doisto druge dobre Aposhtole, i Ucsenike Isukerstove, u ljubavi i u Viri Isukerstovoj nije pobunilo. —

A kada svakolika naucsi okripljeni obratjenik, i xelju pokaxe, dabi svetu Virru svoju i u Cerkvi pod S. Missom *ocsito prid* svima Kershtjanih izpovidio; neimaga dushobrixnik u ovoj svetoj xelji smetati, negoga ima josh na to posvitovati, ter za onaj dan izpovidjenog, pod velikom obicsajno Missom i pricsestiti.

Akolibise izvan dogadjajah od bolestih, gdi koji morebiti i zdravi od Krivoviracah kod Dushobrixni-

kah gdigdi javili: dabi radi kershtjani biti, ima dobro dushobrixnik paziti, dase pod zastavom od ovakve svete xelje, koji drugi uzrok vrimeniti — netaji, radi koga boljebi bilo takvoga hinjca odmah odpraviti, negosi izprazni kadkad trud i posao — uzrokovati.

Shtose pako krivoviracah texko i smertno boluchi ticse, mudri Mauro Schenkl slideche uprave dushobrixnikom za pastirsku duxnost pridstavlja na Listu 292.

a) Da ove Dushobrixnik i nepozvan pohodi, da jih poxalivshi u bolesti njihovoj tishi, ter da jim od neizmirne dobrote boxanstvene, i od zasluxenjah Isukerstovih ljubezno jih poducsavajuchi, svoju duhovnu pomoch i nastojanje ljubezno i priateljno ponudi i obecha; *b)* pak akobi morebiti xelili i bash zaktivali, neka jih u kerstjansko-katholicsanskom Zakonu dobro uputjene i naredjene, odrekavshise najprije u nazocsju dviuh svidokah, svoga krivovirstva u krilo svete Mattere Cerkve primi, i tada sa svetima Sakramentih pokripi; *c)* alli onima, koji kod sveg toga pastirskog poucsenja u svomu krivovirstvu ipak ostaju, svoju duhovnu pomoch neka dodushe silom nenamitje; alli sa svim tim, akose oni nesuprotive, i ako od svoga inovirstva pastira neimaju; nekajim poboxna ponukovanja i duhovna utishenja bogoljubno davati neprestane, na priliku *d)* nekajim pridstavi ona, koja ostali kerstjanske Virre naslidnici sa kerstjano-katholicima opchena imadu: neka n. p. u njima nastoji probuditi dillo od obchinske Virre u Boga, u Isukersta Odkupitelja i Spasitelja nashega, dillo od Uffanja, i ditinskog pouzdanja u neizmirno miloserdje Boxje, koje nadilazi sva dilla njegova, nekamu iztolmacsi rugotu grihah, s' kojom csovik Boga najveche dobro svoje nezafalno uvridjuje, nekamu zatim kaxe put, skojim csovik u priateljstvo Boxje opet dospiti more, a navlastito, dase skrushi, dase za grihe kaje, i xali iz svega serdca, shtoje Boga najveche dobro svoje toliko putah, i tako texko uvridio, da Boga za miloserdje skrusheno pomoli, i u njegovu se Otcsinsku milost priporu-

csi, da sebe po sve i sa svime pridade u volju Boxju, da u sebi probudi xelju, i odluku sva ona virovati, i csiniti, kojase Bogu dopadaju, i kojagodje Bog za ljudsko spasenje virovati i csiniti zapovidio. U ostalom *e*) ovakove bolestnike za smert zastupljujuche, ako za dosta skrushenosti i xalosti sverhu ucsinjenih grihah pokaxu, a navlastito kadbise spazilo, da vishje od slabosti pameti svoje, nego od zlochudnosti serdca u inovirstvu svomu ostaju; na csasu samo reko smerti mogaobi podvitno, *akosu tojest odrishenja vridni, i dostojni*, od grihah odrishiti, ucsi, i veli isti mudri Schenkl, po Svetoredniku Rimsko-Bambergenskomu.

Postupanje dushobrixnika s' bolestnikom, illi s' bolestnicom, koji u mladosti svojoj u texku bolest, padaju, i smertise nadaju.

Doshav misnik u kuchu takvoga bolestnika, illi bolestnice, neka nastoji, kolikoje moguche, povedrim licem k' takovomu pristupiti, i ljubeznoga zapitati, (ako vrime dopushtja) kakomuje; na koje pitanje, po razliki zadobitog odgovora nastojatiche upraviti takojer, i svoje misnicsko utishenje, na ovi na priliku nacsin:

Vidim i ja, moj dragi kershtjanine! datije mallo potexko, i da mlogo terpish; alli akoje istina, i shtono nas sveta Virra ucsi, daje istina, da nishta nebiva brez volje Boxje; da ni vlasak s' nashe glave nespada brez volje Boxje na zemlju: a onoseje doisto i to po prisvetoj volji Boxjoj dogodilo, da u mladosti tvojoj takva bolu i nemoch terpish; i to *a*) da i po tom dragom Bogu josh vechma ugodish, i millii postanesh; a *b*) da po tomu putu sigurnie tvoju dushicu spasish, kojatije najveche cine. Ti znash kao dobar kershtjanin, daje Bog najljubezniviji Otac nash, i da on, kano svaznajuch najbolje znade, shtoje komu

za spasenje vikovito najkoristnie; i najpotribitie; kano najljubeznivii dakle Otac nash, neche nam vishe suprotivshtine ni naslati, nego onoliko, i ono, shto podnositi moremo; a kano svaznajuch; neche nam drugo dati terpiti, nego ono, shtonamje za spasenje dushevno najpotribitie, i najkoristnie. — Utishen dakle budi, i pridajse po sve u prisvetu volju Boxju, ter terpechi nereci drugo, nego ovo: Boxe moj, i sve Dobro moje, tisime iz nishta stvorio, tisime grishna po pridragom Sinku tvomu odkupiti odredio; tisime nevridnoga slugu tvoga do danashnjega dana u xivotu priderxao, da nebi tuxan i brez svete Pokore poginio. Akosise dakle do danas otcsinski za me brinio, akosimi ti xivot i sva koja imam udilio, kakobi ja danas moje ditinsko ufanje prama tebi gubio, kakobi ja tebi ono povratiti zanikao, shtonosam od tebe dobio, a kakobise ja u ovoj bolesti odvech smutio, kojme samo zato bolestju pohadjash, dame nauvike u nebesih prid svetim Licem tvojim zdrava i vesela ucsinish! Terpitchu dakle po milosti tvojoj dragovoljno i uzterpljivo ljutu bolu moju, ako bash i u najlipshoj mladosti mojoj: *a)* da tebi josh vechma ugodim, i *b)* da po njoj svekolike grihe moje operem, i dushicu moju nauvike spasim. — Akoboje moj dragi Spasitelj u najlipshoj dobi svojoj pravedan za mene grishnika terpio, i najcsemerniu smert podneo, zashtobi ja krivac i grishnik bolest, i smert bixao!? Akoje sveta Agatha, sveta Apollonia, sveta Dorothea, sveta Ursula, i ostale mloge svete Divice dragovoljno mladost svoju Bogu prikazale, i josh u velikima mukama za ljubav Boxju umerle, zashtobise ja od njih bolji csapio?! — Ako mlad umrem, manje grihah na dushi nosim, nego da xivuchi podugo, i doshavshi u vechu priliku od grihah, moga Boga dragog vechma uvridim, i dushu moju s' grihsi vechma obtereshim?! A bio mlad, illi star, vazdasam dite Boxje, vazdasam duxnik Boxji, vazdasamu reko dushu i tilo, kad tad vratiti duxan. Shtobimi xao bilo mladost moju o-

staviti, kojaje ljutoj bolesti podloxna, kadmije Bog dragi moguch u nebesih drugu mladost darivati, koja nikad nikakove bolesti terpiti, i nikada uveniti nemore??

Ostavljam himbeni i laxljivi svit, a Bog mi daje za bolje druxstvo Kore Angjeoske, Kore svetih i blaxenih Duhovah, u kojihma himbe, zlobe i laxi neima, nego prava i istinita ljubav i slava pribiva; dajemi Bog misto Otca, koga ostavljam, za Otca priljubeznog sebe istoga; dajemi za majku priblaxenu Divicu Mariu, dajemi za sestre i bratju toliko dobrih i blaxenih duhovah nebeski.— Pokripime dakle o Boxe primilostivi u prisvetoj ovoj misli, i dajmi milost, da moju kershtjansku duxnost sveserdno izpunim; dase csisto i pravo izpovidim, da prisveto tvoje Tilo poboxno primim; da i ostale svekolike svete Sakramente, za ljudsko spasenje po G. Isukerstu Sinku tvomu. a Spasitelju momu poprimim, pak da mene posve pridadem u prisveto narucsaje tvoje, o priblagi Stvoritelju moj, i sve Dobro moje!

Dovershivshi ova, illi prilicsna s' takvim bolestnikom misnik, kako za okolostanje bolesnika bolje iznajde posvituje ljubezno odmah nemochnika, dase nastoji najprie s' Bogom pomiriti po svetoj Izpovidi, i ostalim za bolestnike potribitim svetotajstvim, a ostala da pridade po sve u prisvetu volju Boxju, koja nishta toliko nexudi, koliko nashe spasenje.

Vidili Misnik, dase takovi bolestnik josh mallo u dushi zato buni, da mlad umerti mora, a on neka opet nastojimu to mishlenje oduzeti, i volju njegovu prisvetoj Boxanstvenoj volji priloxiti. iste gori navedene, illi druge koje razloge postavljajuchimu ljubezno pred ocsi. —

---

§. 3.

Kod verlo starih ljudih.

Pravose rechi obicsaje, *daje starost gotova bolest*, a osobito tada, akoje velika starost. Sa starima dakle ljudma valja misniku tako postupati, bash kano i s' obicsajnima bolestnici, a kadkad josh i pobrixljivie, jerbose kod takovih ljudih nije nadati, kao kod mladih, dachese narav morebiti sama kakogod po sebi pomochi: bivshi kadkad vishe mertva, nego xiva.

Doshav dakle misnik k' starima bolestnikom imajih ljubezno odmah pozdraviti, gdije potribito ter bolesti vrime dopushtja, u texkochi njihovoj mallojih, ako bash i po sve u kratko, razgovoriti, i tishiti, pak tada istom kano uvixbane dobre kershtjane, na najvaxniu duxnost kershtjansku, radi svete Izpovidi i ostalih svetih Sakramenatah iskrenito opomeniti: neznajuchi kod svoje velike starosti, kolikojim csassovah dragi Bog josh za xivot poklanja.

Buduch pako dasu stari ljudi od svoje privelike starosti neshto mallo kadkad preuzeti, nekajim tu slabost dushobrixnik lipim i ugodnim nacsinom ovako oduzeti nastojí:

Moj dragi K! Duxnismo dodushe veliku starost vazda poshtivati, nju kano neko dobrocsinstvo boxanstveno promatrati, i Bogu za nju zafaljivati: alli i to dobro znamo, da shto dulje csovik xivi, toje vechima slabostima i nevoljama podverxen, i svejednako pristupa blixje koncu svoga vrimenitog xivota: Starije csovik istinito doshao veche do onih krajevah, kojinosu bash na pervima medjama doshastega xivota. Onje dodushe dobra i zla vrimena dosta prexivio, allije po tomu bolje promotrio i naucsio isprazanost, nishtochu, i nestalnost ovoga svita, i csovicsanskoga xivota, pak bash zaoto sve vechma i vechma prisvetoj boxanstvenoj Volji podloxan biti

mora. — Xivioje stari csovik mlogo dodushe godinah, alli shtomu hasni sada veche tolikih broj godinah, kadaje to sada veche bash kao jedan danak, sat, illi csassac, kojiche odmah i berzo projti, a nikadase vishe nepovratiti. —

A shto more kershtjaninu, koije za kraljestvo nebesko rodjen, pruditi, da josh sedamdeset, illi osamdeset — godinah poxivi, kad u slabosti, u bolesti, i u nevolji xivot svoj provadja? Odkuda i sveti Augustin Biskup pita sam sebe ovako *a) Moguli ja josh za produljenjem ovoga trudnoga xivota xeljkovati; —; Ah s' uzmloxanjem mojih godinah, uzmloxajese takojer i brime mojih nevoljah, tegobah, i prigrishenjah?! b)* Buduch dakle daje staromu csoviku tilo veche posve obnemocheno, a dushachemu skarljivo svoje pribivalishte na skoro izostaviti: valja da s' Kraljem Davidom, s' Isaiom Prorokom i s' uzterpljivim Jobom ovako zavapie: *Promislitchuti* (O Boxe) *sve godine moje u dushevnoj gorkosti. — c) Gospodine nespominjajse prigrishenjah mladosti moje. d)* Neka stari csovik onaj csas, u koichega Bog pozvati s' ovoga svita k' sebi pokorno promotri, i zavapie: *Gospodine, ja csekam, dok dojde promina moja; ticheshme pozvati, a jachuse odazvati tverdim pouzdanjem, dacheshme, koisam dillo rukuh tvojih, dobrostivo primiti. e)*

Ovim, illi drugim kojim prilicsnim nacsinom oboruxavshi misnik starog nemochnika, stupa odmah na ljubezno ponukovanje *(ako na to nebi i sam bolestnik preopomenuo misnika, shtose najcseshtje dogadja)* dase s' Bogom po svetoj Izpovidi pomiri, i ostale svete Sakramente, koji nikom nauditi nemogu, bogoljubno poprimi, pak dase po sve pridade u volju Boxju, ter tako dushu svoju u potribitu sigurnost —

---

a) S. Cyprianus. b) S. Ambrosius de bona morte cap. 2. c) Psalm. 24. v. 7. c) Isaiae cap. 38. v. 15. d) Psalm 24. v. 7. e Jobi cap. 14. v. 14 et 15.

postavi, a mladjima dobar izgled od starinske bogoljubnosti dade. —

Da pacse, neka ne pazi misnik na to, dasu stari ljudi kadkad izvan kreveta, i da-e josh bistro razgovaraju, i zato reko nekajim nekasni podiliti shtoberxje svete Sakramente, jerbo mlo-i stari ljudi tu milost od Boga imadu, alli ipak dobro na sebi ositjaju, dajimje poslidnja veche ura kucnila, i dache koji csas priminuti. Takovima dakle i poslidnje pomazanje, navlastito ako i sami zaktivaju, valja brez svakog otezanja podiliti. — Ostala pako znade i onako misnik, daje, *osobito velika starost, veche ista i gotova bolest.* —

§. 4.

Ponashanje Dushobrixnika kod onih bolestnikah, od kojiuseje bojati, dachese skoro i lasno u pameti zaneti, illi u pobunu i nerazabranost pameti dospiti.

Ovakove bolestnike imade dushobrixnik shto berxje, i brez mlogog otezanja i razgovora, na primanje svetih Sakramenatah bogoljubno pripraviti, buduch daseje drugacsie bojati, dachejimse kod preuzimajuche, i rasteche bolesti ista, i od sebe poslaba morebiti pamet zaneti, i pobuniti, ter u najpotribitii csas xivota, tojest na csas smerti za svete Sakramente nesposobna biti. Ako dakle spazi misnik, da ovakovi bolestnik, josh neku iskricu pameti imade, i xeli svete Sakramente poprimiti: nekaga nastoji shtoberxje izpoviditi, i pricsestiti, neznajuchi pravo za koje josh vrime more pri pameti obstati, i ove najpotribitie svete Sakramente poboxno uxiti; pak tada istom drugi koji sveti svitt davati.

Akoli smotri, da takovi nemochnik nekoji strah na svetu izpovid pokazuje, moremu poleg stanja od bistroumnosti i razabranosti slidechu illi priliesnu opomenu dati: n. p.

Moj dragi Kershtjanine! Svakomuje csoviku, alli navlastito i najvechma velikome bolestniku milost Boxja po sve potribita. Najboljije pako i najpricsji nacsin izgubljenu milost Boxju opet zadobiti, kadase csovik po svetoj izpovidi s' Bogom pomiri. Akobo nije dusha bolestna, odlahnutche na berzo i bolestnome tilu. Kadaboje duh od grihah prost i slobodan, kadaje u pravom miru, i zadovoljnosti dusha, ondase i lik mlogo berxje i lashnje fata tila, bolest tira, i licsi, ter csovika mlogo berxje ozdravlja, nego kadaje csovik na dushi nemiran. Znaj, dasu mlogo putah isti nashi grihsi izroditelji, i uzroci nashe tilesne bolesti; pak zatoje bash onda i izpovid priki i najbolji lik k' tilesnome ozdravljenju; kadaboje csoviku na dushi, i svisti dobro, zaisto i tilo odmah odlashnjicu chuti. A valjati i to znati; dasu sve suprotivshtine i nevolje koje terpimo, brez svake zasluge pri Bogu donle, doklemgodjih csovik u stanju smertnoga griha podnosi. Bolestnik pako koije u stanju milosti Boxje, dvostruku hasnu od svoje bolesti prima, onamu n. p. prigodu daje *a)* dasi shtogod po uzterplenju kod Boga zasluxi; *b)* primljenamuje za pokoru grihah, i zatomu na drugome svitu verlo koristna biva, jerbo za grihe svoje veche na ovome svitu Bogu zadovoljiva, i na drugi svit csist prilazi.

Dushobrixnik nek se dobro csuva, da takve bolestnike neplashi, i u nepotribiti strah neutiruje, stavljajuchijim prid ocsi n. p. oshtru pravicu boxanstvenu, shtrashni sud Boxji, vikovite pedepse, vatru i muke paklene — i ostala: — buduch daje takvi bolestnik i po sebi veche slab, i derhtav; pak damuse takvog josh shtogod kaxe, odmahbise morebit od shtrah izgubio, i pobunio. Boljemuje dakle, da se s' takvima bolestnicih (ako to vrime, i njihov slab razum uzterpi) o miloserdju Boxjem, o zadobitju slave nebeske, o obranbi Svetih i. t. d. razgovara, n. p. govorechijim: Verloje veliko miloserdje Boxje; Bog oprashtja grishniku sve, i najveche grihe, samo

kadjih on skrusheno i ponizno izpovidi; daje miloserdje Boxanstveno veche od sviu dillah njegovih, i od sviu najvechih zlochah nashih; daje u nebu veche veselje sverhu jednog skrushenog grishnika, nego sverhu 99. pravednih; daje Bog pripravan najvechemu zlocsincu u oni isti csas u kojise on k' Bogu obrati, sve njegove zloche oprostiti, i opetga u milost svoju primiti; kao shtoje n. p. Isukerst zlocsinca i uboicu i na krixu skrushenog pomilovao, i slavom nebeskom odmah nadario, i. t. d. ovakvoche reko utishenje u bolestniku xelju upalit, dachese dragovoljno k' primljenju SS. Sakramenatah pripraviti, pak i u istom svom zaneshenju bavitchese takvi bolestnik o dobroti i miloserdju boxanstvenomu, o ufanju, koganamje nash pridragi Odkupitelj od spasenja dáo, kadnoje reko i na krixu umirajuchi skrushenoga Razbojnika za nashe takojer utishenje pomillovao.

Akolibi ovakvi bolestnik (kakonose kadkad dogadja) Boga pogerdjivat, psovat, zdvojavat, illi od svog izgubljenja, i prokletstva govorit, pak zatim shto s'csim i misnika pogerdjivat pocseo, nejmase Izpovidnik zato smutjivat, illi plashiti, nego kano virni vojnik Isukerstov, nepristrashljivo u svom poslu ovako napridovati.

1.) Neka opomene n. p. okolostojeche, dase zarad toga nebune, i nesmutjuju, i da zato zlo nemisle, i nesude: jer'-oje bolest nemochniku pamet pobunila; — a tko u pobuni brez pameti shto csini, taj necsini to svojom voljom, pak tomuse dakle u grih i neupisujo.

2.) Neka tada negovori mlogo s' bolestnikom, jer tobi izprazan trud bio, njega tojest rad njegovi ricsih, i rad zabludjenja pameti opominjati, i na bolje ucsiti. Daliboje bolestnik na razloxenje, i na promotrenje sposoban, nebi doisto tako nerazumno ni govorio, ni csinio. — Misnikche dakle dobro csiniti, nesamo k' tomu shutiti, ter verlo slabo koju rics, kadbi bolestnik k' sebi doshao, izrechi, nego bash akobi vidio, daje bolestniku potexak, malose medjuto

uklonitti, i dokse nemochniku pamet pojavi, za vrime kadkad i iz sobe izajti

3.) Dojdeli bolestnik opet k' sebi, nekajnu tada misnik od onoga, shtoje u svojoj bolesti csinio, illi govorio, nishta nekazuje, dase nebi u sebi zastidio i opet na koji nacsin pobunio; negoje probitacsno josh vechma i iste okolostojeche priopomenuti, da od csuvenog tlapenja bolestniku nishta nespominjaju. Ovobo more kadkad gdikoga bolestnika josh vechma smutiti, u vechu tiskobu dushe postaviti, nemir i strah dushe uzrokovati, i takomu odvech naglo brez svake potribe kadkad nashkoditi. — Pametnoche dakle misnik csiniti; ako samo u takvom stanju od pameti ona bolestniku priko na pamet prinese, kojase najvechma spasenja dushevnog ticsu, to jest: dase on kolikoje moguche odmah csisto, i pravo izpovidi, i ostale svete Sakramente poprimi, i tako u milosti Boxjoj dushu svoju nauvike sahrani. Akobi nemochnik tako zadugo u zaneshenju pameti ostao, da dushobrixnik radi drugiu svojih nastuplujuchih duxnostih razabranje njegovo docsekati nebi mogao, a i nikakva javnog zlamenja od skrushenja od njega medjuto nebi dobio, razumivshi pametno proshasti njegov xivot od kuchanah, i xelju svete Sakramente u sadanjem stanju od bolesti poprimiti, odrishiga po sve od grihah (illi gdibi okolostanja tako zaktivala) *poduvitno*, ter naloxiv kuchanom, da, kako nemochnik k' sebi opet dojde, misnika shtoberxje za njegovo podpuno dushevno namirenje pozovu, odilise medjuto doma, i cseka pomnjivo novo pozvanje k' recsenom bolestniku, ako sam nebi imao csassa radi dalecsnosti mista, illi radi drugiu duxnostih vishe putah k' njemu prigledati, i razabranje od njegove pameti zastati.

---

§. 5.

Kod bolestnika neuzterpljivog.

Neuzterpljenje moresè kod bolestnika dogoditi 1-o radi neugodnog illi poslabog podvorenja; 2-o radi toga, shtomu josh nije bolje i lagllje. 3. radi velikog bola, koga terpi.

1). Akoje bolestnik neuzterpljiv radi neugodnog illi poslabog morebiti podvorenja, nekamu misnik lipim nacsinom kaxe: da on, po neuztepljivosti i svomu nemiru, onima, kojise shnjime dan i noch mucse, dosadljiviji biva; a onima, kojiga morebiti poslabie dvore, josh yechma volju uzima, daga dragovoljno nepodvore; a daje on uzterpljiviji, i da s' onima, kojiga sluxe ljubeznivije postupa, boljimbimu serdcem sluxili, i texkochebijim od podvorenja po tomu polakshivao, a i sebi nebi texji bivao: sverhu toga, kakoje neuzterpljiv, i svaki csas mermlja, i za svashto mormova, daje podvornikom smutnju, misto dobroga kerstjanskoga izgleda, na kojegajé bolestnik toliko vechma duxan, koliko vechma svaki dobar korstjanin ovakovi izgled od uzterpljivosti od njega ocsekivati i xeliti more.

2.) Akoje bolestnik neuzterpljiv shtomu nije bolje, i dase stanje njegovo nepromìnjuje u bolje moremu misnik kazati: da Gospodin Bog odnosi, illi polakshava bolest onda, kada znade daje bolestniku potribito, i za spasenje vikovito koristno, a da likariama daje kripost u oni csas, u ono vrime, i na onaj nacsin, kojije svetoj volji njegovoj ugodan. Buduch dakle da znade Bog svaki koristni nacsin, i svaki udesni csas od dushevnog i tilesnog nasheg spasenja, a kano dobri Otac s' otimse doisto i brine, neka indi nemochnik s' uzterpljenjem, i s' pridanjem u volju Boxju vitexki cseka onaj csas, u kojije Gospodin odlucsio dojti, koji doisto zakasniti nigda i neche, i nemore: buduch daje kano svemoxan i mertvo nashe

tilo oxiviti i ozdraviti moguch, a gdibi bash za Zakon i za nas to potribito bilo, doistoje i pripravan to ucsiniti.

3.) Akolije bolestnik neuzterpljiv radi velikoga bola, koga csesto, illi nepristano podnosi, a ono nekamu misnik xivo pridstavi priliku pravedno terpechega Isusa ovako n. p. govorechi: Priatelju dragi! ja vidim i sam, datije texko, i da mlogi bol terpish, alli promisli molimte Odkupitelja tvoga u njegovim mukama; promisli dobro, tkoje terpio? najpravedniji, i najsvetji! — Pak jeli grishni sluga vechi od svoga Gospodara?! promisli zatim dobro shtoje Spasitelj tvoj terpio! zar nisi csuo, daje neizkazane bolesti, na dushi, i na tilu terpio; daje njegovo tilo bilo nemilo vezano, nemilo bicsevano; nemilo ternovom krunom krunjeno, dasu njegove ruke i noge bile csavlima na krix nemillo prikovane, a tvojesu proste; — tvoja glava pocsiva na jastucih, a njegovaje oshtrim ternjem s' kroz izbodena, i na tverdo dervo krixa nemillo obishena. Ako pokripu ishchesh, hitise nju tebi po moguchstvu doneti; a gledaj, tvoj Spasitelj ishtje u najxeshtjoj xedji pitje, pak nitko i nehaje, negoga za veche ruglo i muku xucsju, i sirchetom napajaju. Pak kakoje on sve to terpio? moj dragi! csuosi, i znash, daje sve te muke, za nashe nepravde, s' najvechim uzterpljenjem podneo; jer kad bia bicsovan, ternjem okrunjen, krivo na krix odsudjen, i nemillo na njega prikivan, neoperse nikomu, nego vech propet moljashe Otca za svoje uboice, i mucsitelje govorechi: „Otcse! oprostijim, jer neznaju shto csine.“ Luk. p. 23. On hoti umerti, jerboje Otcseva volja bila, i umerh na dervetu krixa, pak sve i svagdi priterpi uzterpljivo, i dragovoljno. A ti moj dragi kershtjanine, koji ime tvoga Propetoga nosish, na svakusi bolu neuzterpljiv, i u svemu nezadovoljan! A promisli na dilje: za kogaje Isus ova sva terpio?! za tebe. Onje tebe vishe, nego sebe, i svoj vlastiti xivot ljubio; najposlidnju kap kervi daoje za tebe; pak da

ti xivish, onje volio umerti. A ti moj dragi! nechesh za ljubav onoga tvoga Spasitelja nishta da terpish, kojije za tebe tolika pravedan priterpio?! A promisli najposli moj dragi! da neuzterpljivost, i tuxba, bol neuminjuju: negoga kadkad josh vechma povekshaju, i uzmloxaju; pak hotio, nehotio, terpiti ipak morash ono, shto nitko osim Boga pridrugojacsiti nemore. A dati toliko terpljenje, toliki bol i muka badava barem nebudu, ostavise molimte neuzterpljenja, nego uzterpljivo podnosechi tvomu boxanstvenomu Odkupitelju ovako reci: Ja terpim, o pridragi Spasitelju moj! ono, shtosam zasluxio: tisi pako pravedan bio, i opetsi josh vishje terpio. — Gospodine! sve za ljubav moju! — Uzmloxaj o Spasitelju pridragi! koliko hochesh moj bol, alli uzmloxi, molimte! u meni i tvoju milost, daga uzterpljivo podnosim. — Pojacsime, o Isuse! po vridnosti prigorke muke tvoje, da ja bol moje bolesti uzterpljivo i plodovito podnesem! Po mukisi ti, o Isuse! ulizao u kraljestvo tvoje; udili i meni onu svetu jakost, da okripljen ovdi s' tobom terpim, pak da zajedno s' tobom u slavi tvojoj uzvelicsan budem. O preljubeznivi Isuse! iz ljubavi tvoje, xelim, i hochu terpiti; zato sdruxujem moj bol s' tvojim, i prikazujemtiga kano malovridnu i malocinnu pomiru za grihe moje. Primi milostivo ovo moje malo prikazanje! —

Ovdi more misnik, po razliki bolesti, i bolestnika, razlicsite ricsi svetoga Pisma, illi svetiu Otacah za utishenje, i razgovor bolestnicski potribovati; kojese nahodu u II Dilu. Alli i ovdi moguse nike rechi na priliku:

1.) Bratjo! necsuditese na suprotivshtini, kojavamje za izkushanje (potribita illi koristna) kano davamse shta osobitog dogadja. Da pacse radujtese kolikogod putah s' Isukerstom terpite —, je rbochetese veseliti, i radovati, kad vam svoju slavu ukaxe. — 1. Petr, p. 4. r. 12. i 13.

2.) Tuga, koja nas ovdi s' gadja, csassovitaje i podnosljiva; allinam prinosi priko mire vikovite slave obilnost. S. Pavo Korinth. p. 4. r. 17.

3.) Priterpi ono, shto Bog nate napusti; sdruxise shnjime i budi uzterpljiv, da xivot tvoj obiluje na poslidnji csas. Cerkvenj. p. 2. r. 3.

4.) Vatra kusha zlato i srebro, a nevolje kushaju Csovika, koije Bogu ugodan. Cerkv. p. 2. r. 3.

5.) Sveti pako Augustin veli: Gospodine! ovdi xexi, ovdi sici, ovdi peci, samo na uvike oprosti. i t. d. —

Vidish moj dragi, date i nauk, i izgled Isukerstov, a i njegovih Svetih javno ucsi, da ako spasen, ter s' Isusom i s' njegovima Svetima nauvike proslavljen biti xelish, samnom zajedno na ovomu svitu uzterpljivo terpiti morash! a promisli, da ovog svita bol, ma najvechi bio, opet kad tad pristati mora; alli ukraj toga valja csesto uzdahnuti k' Bogu, da nas samo od vikovitog bolla sacsuva, koji nikada sverhe neima, i koji nikada pristati neche! —

Za utishenje dakle tvoga bola obratise k' Otcu od miloserdja, i moliga ponizno i pouzdano, da ti dade odlashnicu, i milost, da ono shtonotije on za spasenje vikovito poslao, dragovoljno ovdi podnositi moresh. Akolite bash odmah i uslishao nebi, a ti s' pridragim Spasiteljom ovako zavapi: Otcse! odnesi akoje moguche od mene kalex ovi, alli ne moja, nego tvoja volja, i tudi budi! Udilimi prosimte, barem milost tvoju, da volju moju sjedinjujem vazda s' voljom tvojom, i date po slabosti mojoj i neuzterpljenju kakogod neuvridim, tishi i gasi svaku neuzterpljivost moju! —

Ovim, illi priliçsnim nacsinom razgovori misnik bolestnika ljubezno, i po sve uzterpljivo, da ondi bash, gdibimu morao od uzterpljenja xivu priliku dati, na vechuga neuzterpljivost neprobudi; pakga zatim posvituje na primanje svetih Sakramenatah, akojih do ovog csasa josh primio nebi bio, i svakamu

podilivshi, izmoli (ako bolest dopushtja) s' njime Dillo od Virre, Uffanja, i Ljubavi, kano gori na listu 68. 69. 70. pak posvitujuchiga opet malo, i davshimu poljubiti priliku pridragoga Spasitelja, odilise doma, akoga bolestnik na dilje nebi potribovao.

§. 6.

Kod bolestnika, kojije strashljiv, bojazan, i sumoran.

Kada misnik dojde k' bolestniku, kojije u nekoj dusheynoj sumornosti, i tiskobi, neka najprie promotri, odkuda ova sumornost, bojazljivost, i tiskoba dushevna dolazi; n. p. *a*) dolazili ova sumornost samo od straha nastupljujuche smerti, illi *b*) od mallovire, i zdvojenja o miloserdju Boxjem: da pravo spoznavshi vrillo, i uzroke od sumornosti, moreјim tada pristojni lik najti, i svakoverstnoj takovoj ranni udesnoga priloxiti, a nemochnika na to dovesti, da volju svoju po sve pridade u volju Boxju, i svako odredjenje Boxje dragovoljno brez svakog priodvishnog straha i sumarnosti poprimi. Umitan dakle Pastir kod ovakoviche bolestnikah samo one ricsi i ponukovanja potribovati, koja smatra, dasu toliko stanju razuma, koliko takojer i stanju takvoga bolestnika potribita i koristna; alli i to s' takvim obzirom i nacsinom, da bolestniku ni ucsemu odvech nedosadi; i daga s' nepotribitim i nekoristnim svojim razgovorim odvech neprimori.

a) Akoje dakle ova sumarnost dushevna od straha nastupljujuche smerti, neka misnik za utishenje i razgovor bolestnicski samo ono iznajdje, i pridstavimu, shto bash rekavshi, recsenu bolest priko licsi; izvan dabi bash isti bolestnik podulje utishenje i sam potribovao, illi zaktivao. Moremu pako slidecha utishenja sva redom illi nekoja na izbor — — — na pamet privesti.

Moj dragi, istinajc, danamse smert na dvi ruke s . ashna, i gorka vidi; jer illiju promishljavali kano naravno zlo, gdise tojest dusha razdiljuje od tila; illiju pogledali kano pricsinjeno zlo; gdino to jest csovik umirajuchi radi svojih dillah oshtri sud Boxji, ocsekiva: vazdanam po naravnoj nashoj slabosti neki strah prinosi. Alli kad mi tu stvar kershtjanskim pogledamo okom, drugacsienam ona lice daje; i tada nam smert na nijedan nacsin nije tako strashna, kao shto mislimo. — Ova izrekavshi *u opchenu*, spazitiche lasno obzirni dushobrixnik, odkuda svoj nadiljni razgovor zapocseti i naslidovati ima. —

Akobose bolestnik plashi smerti kano naravnog zla, gdinose to jest dusha dili s' tilom, neka promisli

1.) Da nije on sam ovomu zlu podverxen nego svekoliko pleme csovicsansko.

2.) Na syitu uvik xiviti i ostati po naravi nitko nemore; nekase dakle neboji jedanputa s' onim putem projti, koga nitko umerli nemore mimojti.

3.) Samje Bog po naravi svojoj bistveno nepromінljiv; mi dakle svikolici prominljivi shtobise odvech bojali onoga, shtonamje u naravi grishnoj, i shtonamje radi iztocsnog griha prirodjeno?

4.) Isusje Sin Boga xivoga, za nas csovikom postavshi, na krixu gorko umro, a mi na krevetu, i barem brez one pogerde i priyelike muke, kojuje Sin Boxji, za nas pravedan umirajuchi podnosio, umiramo.

5.) Kakogodseje dusha po providjenju Boxjemu s' tilom s' druxila, i sastala, takochese i po providjenju Boxjemu lipo razstati: Bogbójé uvik i svagdi s' nami, samo akoga ponizno zazivamo.

6.) Svako stvorenje texi k' svome Cilju, i k'mistu svoga pokoja. Svi bolestnici xele zdravlje; svaki rob uzdishe za slobodom; svi na moru putujuchi veselese, kada ugledaju brig, kraj vodah, i zavitarje, gdise neimaju bojati pripogibljivih morskih talasah; tkobise dakle, odvech smerti plashio, kad nas

smert vodi k' nashemu cilju, k' nashemu xeljnom pokoju, k' nashemu zdravju, vicsnjemu, i k' zavitarju sigurnog nasheg xivota, gdino svaka oluja, i strah od pogibeli, nesritne smerti i izgubljenja sasvim pristaje?!

7.) Svako putovanje imade dva cilja, illi kraja; jedan kraj putujuchi ostavljamo, a k' drugom dospivam. Umirajuchi, kano putnici, shto illi koji kraj ostavljamo na ovome svitu? Ostavljamo krix, nevolje, omraze, nemir, uboxtvo, bolesti i progonstva. — —

A' kuda i komu kraju dospivamo po smerti? U veselje, u mir, u pokoj, u zadovoljnost, u svaku sigurnost od nevolje u csest, i u vicsnju slavu. Zato recse sveti Augustin: O kolikache ono biti sricha, gdise csovik nikakva zla neima bojati, a svako dobro more imati, gdinochemose samo o falama Boxjima zabavljati, kojiche sve u svemu biti! S. Augustin u Knjigi 22. p. 30. od grada Boxjega.

8.) Moj dragi Kerstjanine! smerttise csini strahovita; a zar neznash, da po smerti neumerl postajesh; dachesh u Bogu sve najti, shto ufash, i xelish, pak da nishta neche biti; csegabise bojao?!

9.) Tergovac se veseli, kad s' ladjom svojom kraju, illi k' brigu dospiva, oslobodivshise jedanput morske pogibeli. A shtosmo mi drugo na svitu, nego tergovci, koji tergujemo na ovomu svitu s' onim pinezom, koganamje Bog za vikovicsnjeg blaxenstva tergovinu dao. Umirajuchi dakle uklanjamose svakomu talasu, svakoj pogibeli svitovnoj, kojanamse nashoj vikovitoj srichi priti, i dospivamo u sigurno zavitanje blaxene vikovicsnosti, u kojoj u Bogu na vike pocsivamo.

10.) Tvoj je strah od smerti, moj dragi kerstjanine! protivan svetoj viri, koju izpovidash; protivan uffanju, kogabi u Bogu, koi varat nemore, morao stalno imati; protivan ljubavi, s' kojomsi kano kerstjanin duxan Boga sverhu svega ljubiti. „Tkoche shtrepiti, i xalostitise, nego onaj, koji, niti Virre, niti Uffanja ima? Onajse samo smerti boji,

koi neche da ide k' Isukerstu. Samo onaj neche da ide k' Isukerstu, koji neviruje, da (po smerti) pocsima s' Isukerstom kraljevati" veli S. Cyprian u knjigi od neumerlstva.

11) Mise samo onoga zla bojimo, koje prid ocsima imamo; akoje dakle smert takvo zlo, — zashtose neboje mladi ljudi starosti? zashtoli xele ostarit? — znavshi, daje smert verlo blizu starosti, i da u starosti od smerti po nikakvi nacsin utechi nemoremo? Akobise dakle smerti bojat morali, zashtobi ono xelili, shto nas blixje k' smerti privodi? — Pak ipak xele svi ljudi ostarit, da pacse verlo ostarit! — Svi ljudi moraju jedanput umerti. Samje Bog vrime odlucsio, koliko ima csovik xivit. — Kad poslidnji csas dojde, nejma pomochi, umertse mora. — Kerstjanin dakle mora iz potrebe kripost, a iz duxnosti zafalnost ukazati, i zatonas sveti Ivan Zlatousti svituje ovako govorechi: Smertje kamata, koju, po grihu pokvarena narav csovicsanska, platiti mora. Podajmo dakle (Bogu) ono dragovoljno, shtono i onako od potribe dati moramo; ucsinimo Bogu poklon s' onim, shtomu i onako kano dug platiti i vratiti moramo.

12.) Svaki dan (veli S. Cyprian) molimose Bogu, *da bude volja njegova*, pak kad nas s' ovog svita k' sebi pozove, ondanamse nemili njega poslushat. Suprotivimose, nechenamse, nego silom idemo s' ovog svita, pak opet xelimo, da nas obdari onaj — k' komu, protiva nashoj volji, ichi moramo. Zashto molimo: *pridji kraljestvo tvoje*, kad volimo na zemlji xivit, nego na Nebu uvik sretni, i blaxeni biti? —

13.) Sveti nas Bernardo ucsi, da kad ovako smert promatrati imamo: Zashto tako verlo xelimo xiviti? — Shto dulje xivimo, s' tim vishe grishimo; s' csimje dulji xivot, s' timje vecha krivica. Stidmeje xivit, jer malo u dobru napredujem; strahmeje umerti, jer nisam prepravan; al opet volim, predavshise u miloserdje Boxje, umerti, negoli druge, sa zlim izgledom na zlo navadjati.

14.) Viranas ucsi, dasu nebeska, neizrecsena, i sverhu svakog pomishljenja csovicsanske pameti uzvishena dobra za nas pripravljena; kakoje nerazumno dakle od jednoga kershtjanina, ako u svako okotrenutje xivota svoga, ona dobra xeljno nepogleda! —

15.) U' vikovito blaxenstvo virovati, a bojatse u njega putovat, kakvaje to Vira? — zato veli S. Augustin: Ljudi, koji neviruju u xivot vicsnji, xive u razkoshju, a umiraju sa xalostju. Kerstjanin pako — virujuch dojti u slavu nebesku, xalostno xivi, al radostno umira.

16.) „Ako smert promishljamo kao ljudi, zaisto nahodimo daje ona pridstava od xalosti i straha; akoliju s' okom od Vire, kao kershtjani promatramo, tadaje dan od smerti za nas dan od Uskersnutja, dan od veselja, dan od pridobitja“ veli S. Bernardo Opat.

17.) Stanje pravoga kershtjanina, kadamuse smert priblixaje, ima tako puno veselja biti, bash kao onoga, koi sidechi u tavnici, csuje, gdise vrata otvaraju, i veselise dache izbavljen biti iz tminah, i oproshtjen od negbah opet xeljnu svitlost i slobodu uxivati. Shto ostavlja csovik, kada umire? jedan nezafalni svit, svit, koi verlo csesto svoje virne sluxbenike zlo platja. On ostavlja zemlju, u kojoj nezadovoljnost, tuga, i hiljadu nevoljah pribiva. — A kuda dospiva kertjanin po smerti? U svoju domovinu, u svoju bashtinu, gdinoje mir, i veselje; gdino on sa svojim dragim Bogom, s' najvechim, i s' neizrecsenim dobrom uvike xivi. Kako dakle more promishljanje od smerti, bivshi ona jedan jedini put, kojimse k' Bogu dohodi, pravoga kerstjanina razxalostiti, i uplashiti? Gditije Vira? Pravoje kazao Tertulian: „Shto od straha oslobadja, nemore nikakvi uzrok od straha biti.“ *U knjigi protiva nevirnim narodom.*

Pokloni dakle, moj dragi! Gospodinu tvoj xivot, za tvoje grihe. Smertboseje (veli S. Augustin) bivsha po naravnim pravicam pokaranje za grih, po pravici od miloserdja, u prikazanje za grih, obratila.

A sveti Ambroxa govori: Bog je dopustio, da smert dojde, dase po njoj krivica dovershi. Ako dakle ovo svojski pomislish, viditches, da smert nije sverha od xivota, nego sverha od griha.

S' Ovima, illi prilicsnima razgovorih, neka nastoji misnik bolestniku povechi barem strah rad nastupljujuche smerti oduzeti, i kershtjansko dragovoljno pridanje u volju Boxju, misto straha u serdcemu usaditi, da ono, shtosmo po grihu zasluxili, i shto nas radi tog svekolike cseka, dragovoljno iz ruke Boxje primimo.

b) Akoli bolestnik na ová misniku odgovori: 1-vo dase on neboji toliko smerti, kolikose boji oshtrog suda Boxjega; illi 2-o akomu rekme: dabi on rada sasvim miran i brez svake sumarnosti bio, samo da znade, i daje siguran, dache u milosti Boxjoj priminuti i tada nekamu na pervo na ovi n. p. nacsin odgovori misnik: Akoje oshtar sud Boxji, i njegovoje miloserdje neizmirno, i sverhu sviu dillah njegovih. Akolije strah od suda povelik, a onoje uffanje od privelikog pomillovanja Boxjeg josh veche i kripkie, osobito ondi, gdinas sveto Pismo ocsito ucsi, da Bog hoche, i xeli, da svi ljudi spaseni budu. (Timoth. p. 2. r. 4.) putje dakle od skrushenja svakomu otvorit, buduch da nas na to svagdi Bog poziva, pak po njemu, i po milosti svojoj gotovo uffanje od spasenja daje; visi dakle takojer i od nashe volje, samo ako hochemo, dase iz svega serdca za grihe skrushimo. Akoboje razbojnika skrushenoga Isus pomillovao, zar i nami onako skrushenim istu sigurnost od blaxenoga xivota nebi mogao dati, kojismo s' istom kervju odkupljeni?! —

Da Bog pako istinito xeli, i hoche, dase svaki csovik spasi iz togaje zadosta spoznato: jerboje *a*) on isti to nami ocsitovao; a *b*) to isto po muki Sinka svoga za svekolike ljude priterpljenoj obilno pokazao i potverdio. A zashtobi on pod izgubljenje vicsnjega

blaxenstva zapovidio, dase mi nesamo uffamó, nego bash i temeljito uzdamo, dachemose spasiti, samo ako i mi s' nashe strane na to dostojno sodillovali budemo? Zar nije i nami kraljestvo nebesko pridragi Isus svojom kervju zasluxio, i kupio? Zar on to isto nije nami grishnikom vishe putah obechao, a osobito kadje rekao: *nisam doshao spasiti pravedne, nego grishnike; — Nepotribuju zdravi likara, nego nemochni; — Vecheche veselje biti na nebu sverhu jednog grishnika pokoru csinechega, nego sverhu 99. pravednih, koji nepotribuju pokore; — i t. na vishe mistah.* — Zashtose dakle pripushtjash, kod tolikog obechanja Boxjega, tako lasno uplashiti, i smutiti moj dragi kershtjanine!? Zashto, i kako smiesh dvojiti od dobrote Boxje, kojanoje vecha od sviu zlochah nashih?! a zar nas istiniti Bog more privariti?!

Ti imash, moj dragi! tri temelja i uzroka uffatise, dachesh spasen biti. *Pervije*: Otcsinsko Providjenje Boxje; *drugi*: neizmirno milloserdje Boxje; *a trechi*: primudro i pridobrostivo svemoguchstvo Boxje.

a) Providjenjese Boxje sa svakim csovikom brini, ter spravlja sve moguche nacsine, i sve putove otvara, koji nas na spasenje nashe vode.

b) Miloserdjese pako boxanstveno brine, kakoche sve prilike i nacsine od spasenja na tvoje spasenje obratiti.

c) A Svemoguchstvo boxanstveno, sve priprike, kojebi nas na putu spasenja mogle smesti, more savladiti, a jerboje pridobrostivo i hoche doisto savladiti.

Imash dakle od strane Boxje svako osiguranje, i obechanje njegove svete volje; dase on to jest brini, da nastoji, i da bash moxe, i hoche uffajucheg u se pomillovati i spasiti. — Kakose dakle od strane Boxje oshtrog suda njegova moresh bojati, kadatije bash on isti zato svoga Sinka u zalog dao, i kano za istinitog Jamca tvoga spasenja postavio? Baci ocsi tvoje na propetje, i doistoche u serdce tvoje ovi vapaj stupiti: „Ah Gospodine! dasi ti hotio mene odbaciti, i

pustiti, dase gubim, nebise ti za me na krix propeti dao; A da me nisi jako ljubio, nebise ni na smert za me predao! Moju ubogu dushu, moje spasenje, moju vikovicsnjost pridajem u ruke tvoje, i u tvoje iz ljubavi radi mene otvoreno serdce sve uffanje moje postavljam."

Na drugo: ako tojest bolestnik rekne: daje siguran od milosti Boxje, da nebi xalio umerti, nekamu misnik ljubezno nadorekne: Dragi kerstjanine! Da ti imash u ruku vechu sigurnost od toga, tada nebi imao nikakvog uffanja, a toje bash osobita, i poglavita kershtjanska kripost, ufatise tojest radi neprocinjene muke Isusove, u neizmirno miloserdje Boxje, radi obechanja prisvetog, dachenam Bog dati oproshtenje grihah nashih.

Uffaj dakle u Boga, i necheshse smutiti. Poklonimu vrimeniti xivot, a oncheti zato blaxenu vikovicsnjost dati. Sada misli, oslonise na njega, i stalnose uzdaj u njega, a onche na csas smerti na te misliti, i tvoj sahranitelj biti. On ti sam more milost od obstanja do sverhe darovati. Sve brige, vas nemir, sav strah, koga terpish i ochutjujesh, necsine ti spasenje naprednije; alli uffanje, molitva, uzterpljenje, odreka svoje volje, i pridanje svoje volje u volju Boxju, to csini, dachemo od Boga sve zadobiti, shtogodse samo zadobiti ufati moremo. Velikije strah od smerti, ljubavi takojer suprotivan: ljubavbo prava Boxja svaki strah odvishni iz serdca na polje tira, i izagnjava z csovika svaku neurednu bojazljivost. Tko Boga pravo i istinito ljubi, onaj neima druge veche xelje, nego k' Bogu dochi, i shnjime sjedinjen biti. „Kako more dakle oni rechi, *da on Boga ljubi*" koi toliku protivoljnost u sebi ositja onamo ichi, gdise radi lica Boxjega veseli. Kako more oni rechi, „*da on ljubi Boga*" kojise njegovoj svetoj volji boxanstvenoj iz svega serdca u ruke neche da pridade?

Sinje Boxji svoj xivot, za tebe, moj dragi na smert dao, i tisimu dakle duxan tvoj xivot vratiti, i

prikazati. Ljubav boxanstvenoga Spasitelja vexete da i ti njega ljubish, kakoje on tebe ljubio. Onje iz ljubavi prama tebi umro, a kadje on za tebe, i ti morash iz ljubavi za njega dragovoljno umerti. — Ovo dakle budi serdcsana tvoja xelja: Boxe moj, Gospodine moj! shtoti znam i mogu, za tolike milosti, i tolika dobrocsinstva, za dar prikazati!? Kakobi ti mogao sve naplatiti, i vratiti! Ah! nishta neimam drugog, nego samo ovaj nevoljni xivot, kogasam hiljadu putah veche zasluxio izgubiti. Tvoj je, jerbosamga od tebe i dobio, a toje josh jedino, shtoti mogu dati. Dostojse indi o Boxe moj! i Gospodine moj! ovi dar od mene milostivo primiti. Tibosi rekao : da neima *veche ljubavi, nego kada xivot za onoga dademo, koga ljubimo!* Tebiga indi prikazujem, za posvetilishte od pomirenja, i zafalnosti! Pridobri Otcse ! ja sdruxujem moju smert, sa smertju tvoga pridragoga Sina, moga Odkupitelja Gospodina Isukersta, i vapiem k' tebi s' onom istom pripravnostju, s' kojom je i on vapio govorechi: Otcse! budi volja tvoja. Da pacse: ja umirem sa svom zadovoljnostju, jerbo ti tako hochesh, da umrem. Xelim dakle umerti za pomersenje mojih mlogih, i razlicsitih grihah, i za zafalnost neizmirnih dobarah, kojanosimi ovdi poklonio, i kojanocheshmi, kakonose pouzdano uffam, i u blaxenoj vikovicsnosti pokloniti.

c) Akolije morebiti koji veliki grih uzrok ovoga strah i plashljivosti smertne, da n. p. radi toga bolestnik o miloserdju boxanstvenom dvoji, i n. p. misli, daje sada kasna pokora: imaga misnik opet lipim nacsinom s' onima ricsma svetoga Pisma svitovati, koje ukazuju, daje milloserdje boxanstveno u svako doba, u svaki csas, ma on bash i najposlidnji bio, pripravno pomillovati i primiti grishnika, samo akose grishnik iz svega serdca za svoje grihe skrushi, i Boga za milloserdje pomoli. n. p.

Ti dvojish morebiti, dobri kershtjanine! od neizmirnog milloserdja boxanstvenog radi toga, dasi Bo-

ga mlogoputah i povechima grihsih uvridilo, a nisi dosad morebiti dostojne pokore za grihe izvershio? o moj dragi! nemoj zato josh ni sada zdvojiti, jerbo bi tada istom Boga najvechma razserdio. Spomenise, daje Razbojnik i na krixu odmah pomillovan bio, kakoseje k' Spasitelju pravim, i skrushenim serdcem obratio, i zamolioga: dagase spomene u kraljestvu svomu. Spomenise daje pisano: *da u kojise csas grishnik k' Bogu obrati, i poniznoga za pomillovanje zamoli, daje reko u oni isti csas Bog pripravan, i najvechega grishnika uslishati i pomillovatiga:* buduch daje veche milloserdje njegovo, nego svi grihsi nashi. Spomenise od prilike razsipnoga sina, koji rasuvshi sva dobra, povratise skrushen i pokoran u dvor Otca svoga, i najde miloserdje.

A za kogaje sin Boxji umro na dervetu krixa, ako nije za grishnike; a kogache opet oprati kerv njegova, ako n che grihe nashe! A s' kimje Isus i xivuchi opchio, nego s' grishnicih, traxuchijih svakim nacsinom ganuti na skrushenje i pokoru? Odkuda i veli S. Ivan pouzdano: *Kerv njegova* (Isusova) *csisti nas, od svakoga grika.* — A slushaj opet kako nas Bog bash prizivlje k' sebi govorechi: *Obratitese k' meni, a i jachu se obratiti k' vami; obratitese, i csinite pokoru za vasha zlocsinstva — pakvam neche vasha nepravda na izgubljenje biti, jer ja nechu smerti umirajuchega, nego hochu dase obrati, i da xivi.* Ezekie Proroka n. p. 18. r. 30. i 32.

Alli ovi pridobrostivi Bog nezovete samo s' ovima ricsma na pokoru, i skrushenje, negoti josh obechaje sverhu toga oproshtenje grihah s' ovima ricsma: govorechi: „*Nechuse od nikakvih grishnicskih zlocsinstvah spomenuti, akose grishnik pokaje, i pokoru ucsini.* — Ganutljivje i ugodan uzrok, iz koga Bog to csini: Zar ti mislish — veli: daje meni smert grishnicska ugodna? Nije! nechubo smerti grishnicske, nego hochu dase obrati, i da xivi. Ezek. p. 1. r. 23. Alli ni ovo nebi dosti, nego josh da miloser-

dni Otac nashu slabost ozdravi, i objaosa, onse sverhu toga bash i zakle xivotom svojim govorechi: *Takosam, xiv! veli* Gospodin: *Nechu smerti grishnicske, nego hochu dase odvrati zlocsinac od puta svog, i xivi.* Ezek. p. 33. Vidish indi moj dragi pricsudnu dobrostivost i providjenje Boxje: gditi on csak zakletvom obechaje, dachesh xiviti, samo akose skrushish, i kajuchise iz svega serdca za grihe k' njemuse za milloserdje utecsesh. „Nebojse dakle i neplashise mloxine i velikoche tvojih grihah, kod takvoga milloserdnoga Otca! „Oh! kolikoje veliko milloserdje Gospodinovo, koliko velika milost oniu, kojise k' njemu obrate.“ Cerkven. p. 17. r. 28.

Pogledaj moj dragi na Isusa na krixu visechega, na tvoga dragoga Odkupitelja. Promotri, shto ti vridish, i kolikeje tojest cine dusha tvoja!! Ti vridish kervi, i xivota uputtenoga Sina Boxjega: koije zate umro, i koije uvik pripravan i na krixu visecheg zlocsinca i grishnika pravo skrushenoga pomillovati, i grihemu oprostiti. Nekasu tvoji grihsi i veliki — alije ipak josh veche milloserdje Boxje, koje nadilazi sva pricsudnovata dilla njegova. — Gledaj (*Pokaxemu propetje*) kakoje Isus glavu svoju nagnuo! dati udili celiv od pomirenja, priblixise k' njemu brez straha. Ustasumu za pedepsati josh zatvorena, a serdcemuje na ljubav otvoreno, i pripravno. — Uffaj dakle dragi priatelju, i bash uzdajse u Isusa. Umroje da te odkupi, tvojeti uffanje neche na sramotu i na izgubljenje biti. —

Ovi pun ljubavi dushah nashih Pastir, uze, i naperti na ramena svoja izgubljenu ovcu, kadju bludechu osim ostalog stada najde, i prineseju medju ostale ovcsice. — On isti primi, zagerli, celiva, i s' novom haljinom zahodi izgubljenoga sina, kadse skrushen k' njemu povrati. — Mandalinu, kojamuseje pred noge poufano bacila, nije odbio, negojoj je miloserdno primiljenoj, i rad velike ljubavi pofaljenoj grihe oprostio. Xenu priljubodnicu izbavioje od

smerti. Milloserdanje pogled na Petra bació, koinoga-je mallo prie zataio. Uboicije na krixu oprostio, i obechaomuje i dao Raj. Za svojeje vlastite uboice i na krixu Boga molio. — — i. t. d. — Na ovogase dakle priatelja slobodno osloni, moj dragi! uffaj, i bash uzdajse u njega, onbo prima i grishnike, i shnjima blagová, alli samo one kojiga *skrusheno* xeljashe i primishe u kuchu svoju; — Jer onaj, koije doshao grishnike, a' ne pravedne zvati; onaj, koije doshao za grishnike, a ne za pravedne terpiti, onaj reko Spasitelj! i odkupitelj nash — neche doisto odbaciti, nit ostaviti grishnika, samo akose grishnik sveserdno i pouzdano k' njemu obrati, i skrushenoga za oproshtenje grihah zamoli. Daliboje on hotio tebe odbaciti, kolikoje putah mogao dosada to veche ucsiniti! alli buduch da on to nije ucsinio; imash dakle odtuda, moj dragi! pripoznati pravu njegovu xelju, i volju, dase skrushish, i dase skrushen i pokoran spasish. — Stoji dakle josh samo o tebi, da po njegovoj svetoj volji csinish, i da ovu priveliku millost njegovu sada upotribish, ako hochesh i xelish na uvike spasen i blaxen biti. Jer Bogte je dodushe brez tebe stvorio, alli te brez tebe neche da spasi, nego cseka dase skrushish, dase pokorish, i da pripoznadesh priveliko milloserdje njegovo. I s' ovimsu samo putem svi grishnici u stanje pomillovanja Boxjeg vazda dospivali.

d) Akolibi bolestnik misniku rekao: Rugota mojih grihah verzamise sve prid ocsima; — u cilom xivotu momu nisam nikada prave pokore csinio, pak kakobiju sada najedanput mogao, za tolike grihe izvershiti? Sadje vech dakle kasno, a morebit da takova pokora nebi ni bila Bogu ugodna, pak kakobiju sada csinio, i kako nebi od mog spasenja zdvojio?! — *Imaga opet misnik slidechima razgovoriti i podichi*:

Nije, moj dragi! nije zloche, ni rugote ijedne na svitu, koju neprocinjena kerv Isusova, za grishni-

ke prolivena, oprati nebi primogla, kadabise samo grishnik skrusheno u nju poufao. A toje pako posve naravno, datise navlastito sada bash na csas smerti, svi grihsi prid ocsima verzaju, i neku priveliku rugotu prikazuju: i toje zato *a*) jerbotije pamet sada bistria, i razabrania, ter bolje spoznaje i razlucsuje dobro od zla; nego prie, dokje u stvari svitovne zadubita bila; a *b)* po tomute morebiti i providjenje boxanstveno na skrushenje shtoudiljnie. i pravu pokoru ponukuje, da nebi u nepokornosti nesritno priminuo. — Akolije ta preruxna prikaza od grihah (pripushtenju Boxjem) bash i od napastnika, a ono znaj, date on po tomu traxi smutiti, i po nesritnom zdvojenju, od Boga, i spasenja tvoga odvratiti. Ti pako bash sada oprezan zato budi, termuse opri, i reci: Necheshme privariti, nechesh dushevni nepriateljn! Nechubo ja nikada gubiti ufanja o dobroti, i milosergju boxanstvenom, kojeje veche, nego sve nepravde, i opacsine svega svita. — —

Shtotise pako csini, daje kasno csiniti pokoru, i tudite, illi tvoja slabost, illi nepriatelj pakleni privariti nastoji. Doklemkodbo milostivi Bog csoviku razum i xivot poklanja, donlemu takojer vrime i priliku daje od skrushenja i pokore. Spomenise molimte, daje razbojnika Dizmu jedan pravi i skrusheni uzdas k' Spasitelju sritna i blaxena nauvike ucsinio. Istina je, da mi na csas smerti; kao na pole mertvi i bolestni, nemoremo pravdi Boxjoj onako, i onoliko, kolikobi morali za grihe nashe zadovoljiti: alliti ipak znati valja, da i pridobrostivi Bog, neishtje, i neiztraxuje od nemochnoga grishnika vishe, negoje on ucsiniti moguch. Ako dakle nemoresh ucsiniti onoliko, kolikosi duxan, a ti ucsini za sada onoliko, koliko moresh: Skrushise n. p. iz svega serdca tvoga za grihe tvoje; izpovidi csisto i pravo svekolike grihe tvoje; pokajse za njih iz ljubavi prama Bogu, i moliga, datise smiluje, i oprosti sve nepravde tvoje, a osobito zato, dasi dosada kasnio

za grihe tvoje csiniti pokoru; uffajse, i oslonise na Boga; podloxise svetoj volji njegovoj u svemu, shtoje on naredio da sverhu tebe pride, i primi dragovoljno smert iz ruke Boxje, sjedinivshiju sa smertju tvoga pridragoga Spasitelja. Ovoje za sada najvecha umertvenje, i najvecha, i najspasonosnia pokora, kojojse nishta nemore prilikovati, a za kojuti pridobrostivi Bog i vrime, i priliku (davshiti u bolesti misnika) paklanja. Nije dakle dragi moj, nije kasno i nemoguche takvu barem pokoru ucsiniti, a ostalache kerv i muka pridragoga násheg Spasitelja nadomiriti, i nadopuniti.

Spomenise, da ona xena, koja jedini i najposlednji pinezcsich u cerkvenu lemozinu baci, bi od Isusa vechma pofaljena, nego oholi Farisei i Pishci, koji shakom u cerkvu lemozinu davashe. Mark n. p. 12. r. 43.—44. Negledabo Bog uvik na mloxinu nashih dobrih dillah, nego i na serdce, s' kojimjih izvershujemo. Jedan skrusheni vapaj i uzdas, pokornoga grishnika iz pravoga serdca Bogu ucsinjen, vecheje visheput cine, nego kadkad mloge godine od pokore, koja iz pravoga i csistoga serdca neidè. — Od xivota svoga vechega dobra csovik neima; tko dakle svoj xivot, na misto pokore, *dragovoljno* Bogu prikaxe, onaj prikazuje sve shtogod ima, i tomu csini njegovu smert skrushenu i blaxenu. —

Vidish indi, moj dragi! kakvo i koje utishenje kershtjanin csovik ima i na smerti! Jer kudche vecha milost csoviku grishniku, nego kada i na smertnoj postelji, gdinose inacsnia pokora csiniti nemore, po pravoj i skrushenoj izpovidi pravdi Boxanstvenoj zadovoljiva, i pouzdano ufanje svoje od spasenja, u Otca rad miloserdja stalno postavlja! gdinoje svaki csas od xivota, csas takojer od skrushenja i pomillovanja. Csujder, i pazi shto od toga sveti Otci govore:

Moremo broj i velikochu grihah nashih izmiriti, allije millosérdje Boxje neizmirno, kojeje uvik i sva-

ki csas pripravno za primiti pravo skrushenog grishnika: kakono to isto i Duh Boxji po Proroku izusti ovako: *Doksise obratio — bitchesh spasen;* veli S. Basilia u kratkoj Upravi.

Nijedna pokora nije kasna, samo akoje prava i istinita: nit velikocha od grihah, niti kratkocha od vrimena, niti skrajnost od csassa izkljucsuje (grishnika) od oproshtenja, samo akoje (u njemu) pravo skrushenje veli S. Cyprian. U govor. od vecsere Gospodnje.

Neka nezdvoji Zlocsinac radi mloxine svojih zlochach: znamobo, dasmo velikom cinom, t. j. kervju boxanstvenog Odkupitelja odkupljeni. Shtocheti manjega dati, onaj, koije sebe istoga zate predao? od onoga dvojish, dati neche pokloniti xivot, koije dopustio, da dionik budesh njegove smerti? O Boxe moj! tisi stvoritelj sviu stvarih, tisi csudnovat u svemu, alli opet nishta nenalazim vechega, nishta csudnovatijeg od tvoga miloserdja. Ti nepogerdjujesh nikoga, neodbacujesh nikoga, nemerzish na nikoga, nego samo na onoga, koije lud tebe zanemario, i nate omerznuo. Alli kajelise grishnik, a timu prashtjash; povratjalise (k' tebi) a tiga primash; veli S. Augustin u Knjigi od Vir. k' obratjenikom. p. 6. promishljanju 1. p. 2.

„Pak ako tko i cilu pokoru neucsini, opet Bog nemerzi ni na kratku, i raztreshenu pokoru. Jedna dakle pokora, samo od okatrenutja, pere sve grihe xivota" veli S. Ivan Zlatoustni.

Vidish indi, moj dragi! kako krivo sudish, mislechi, datije veche kasno pokoru csiniti. Plashite morebiti izpitanje svisti, i spoznanje sviu tvojih grihah? Znaj priatelju! da skrushena izpovid, netraxi vishe, nego samo dushevnu pomnju. Kripost od izpovidi nestoji toliko u razbrajanju i pripovidanju grihah, koliko u skrushenoj xalosti, i merxnji ucsinjenih grihah. Pak da nebi bash i sigurno znao, daje Bog tvoju pokoru primio, zato opet moratcheshmi povlastiti,

daje uvik bolje i sigurnie pokoru csiniti, negoli brez pokore umerti. Csini dakle shto za sada moresh, a drugo pripusti, i osloni na milosardje boxanstveno, i dostachesh sretno umerti.

§. 7.

Kod bolestnikah kojise plasho pogleda misnicskoga.

Imade bolestnikah, kojise, kad ugledaju prihodecheg misnika, odmah odvech uplashe, i misle, da kad misnik dojde, vech sigurno ni smert nije daleko.

Ovakvimase ima misnik veselim licem, i sasma ljubezan ukazati. — Doshavshi indi takovim nemochnikom, nekajih najprie ljubezno zapita od stanja bolesti, ter primivshi od njih odgovor, morejim tiho rechi: da bolest nije uvik stalni znak, illiti zlamenje od dojduche smerti, nego mnogoputah boxanstveno samo prokushanje nasheg uzterpljenja, i ostalih kripostih. — Da misnik nedolazi k' bolestniku kano navistitelj smerti, nego kano dushevni pastir misto Isukersta, dase za bolestnika Bogu pomoli, daga u bolesti razgovori, damu, ako bolestnik zaktiva, kano dobrom kerstjaninu svete Sakramente podili! daga u njegovoj nevolji otcsinski utishi, daga na uzterpljivost, kojaje svakomu csoviku navlastito na spasenje vikovito potribita ponukuje, i daga protiva svakom djavaoskom nasertanju oboruxa, i pojacsi.

Shto ako dragovoljno nemochnik poprimi, i misnicsko svitovanje poslusha, nadatiseje, dache prie ozdraviti: jer kadje dusha csovicsanska csista i vesela, onda i tilu prie odlahne. Bogboje dobar i moguch, onche navlastito poniznu misnicsku molitvu uslishati, ter ako bolestnik svoje uffanje u dobrotu, i svemoguchstvo Boxje pouzdano postavi; bolestnikache takojer u berzo i na xivot pokripiti.

Virra csovika spasena csini; a misnik shtoje drugo, nego Naucsitelj svete Vire, i Razdilitelj sveti Sakramenatah, koji nas posvetjuju, i kripe navlastito na xivot vicsnji? Ono pako, shtoje Bog za nashe spasenje naredio, i ostavio, misnikje duxan i zdravima takojer bolestnima razdilivati.

Moj dragi! tise morebiti pomallo misnika plashish, kano datije misnik na neko oxalostjenje tila illi dushe u kuchu doshao..! allite u ime spasitelja tvoga opominjem, i molim... da svaki strah od serdca odvergnesh. Jer ako tilesnog likara bolestnik rada docsika, zashtobise od duhovnog likara plashio, koi bash u ime Isukerstovo dolazi? —

A zarti dusha — onaj neumerli duh — nije mlogo vishe vridnia, nego gnjilo tilo, kojeche kad tad ipak morat umerti, i iztruniti?

Moramti kazat, moj dragi! josh i to, da duhovni lik, kao ni tilesni — smerti za sobom nedovodi, dapacse duhovnije lik i tilu probitacsan, jer kad je mirna svist, i s' utishenjem duhovnim napunjéno serdce, onda i isto tilo neku pokripu i mir ositja, i boljegase tilesni likovi primaju.

Dushase po Sakramentu pokore tishi, i umiruje, koja po sebi od strashnog suda Boxjeg derhtje. U S. Pricsesti prima bolestnik Isukersta, koije Izvor sviuh milostih. Ti moj dragi kerstjanine, valja da nechesh ni pomislit, dacheti Pocsetnik od svakog xivota Gospodin Isukerst' po misniku svomu, i po svetima Sakramentih smert prineti, koije nesamo tolike bolestnike ozdravio, nego mloge i mertve uskrisio!

Svaki dobri kershtjanin, kakose razboli, zove k'sebi misnika, daga razgovori, daga utishi, i s'Bogom opet u priateljstvo postavi; pak zashtobise ti misnika plashio, koitije na pomoch od Boga poslan, i koga dobri kershtjani osobito u bolesti xudno xele, samo daga uvik ukraj sebe imati mogu. A promisli, molimte, i to, koliko i koliko imade sada xivih ljudih, kod kojije u bolesti misnik bio, kojeje misnik

tishio, i sa svetima Sakramentih pokripio, pak kako, reko, zaoto ipak nisu morali umerti; Sakramentibo sveti, i misnici nikoga neumaraju, nego po milosti Boxjoj josh vechma csovika okripljuju, i tishe.

Kralj Assa, premdaje svaki lik prokushavao, i potribovao da ozdravi, i pakje umro, jerboseje, kakono veli S. Pismo, samo u kripost likovah uffao. Kralj pako Ezekia, komuje Bog smert veche navistio bio, ozdravioje, i bash zato, jerbose u svojoj nevolji nije na same likove, nego najvechma na Boga oslonio. — Zashtobise indi ti, moj dragi, na pogled misnika dushevnoga likara, plashio; i kakobise ti bojao po misniku, k'onom Vrillu pristupiti, iz kojega tako velike, i svima na spasenje potribite milosti izticsu?

Na ostala pako, kojabi bolestnik mogao josh misniku na suprotstaviti, more misnik iz gore postavljenih, i naslidujuchih upravah nemochniku lasno zadovoljiti, i takoga ljubeznim nacsinom, ma i povishe putah pohadjajuchi, od odvisheg straha osloboditi, i na put spasenja izvesti.

§ 8

Kakose duhovnik ima kod onih bolestnikah vladati, kojiga neche da slushaju, negose od njega odkretju.

Ovakovo ponashanje bolestnicsko morese iz razlicsitih uzrokah dogoditi; kano:

1) Od bojazlivosti smerti, illi iz nekog nacsina od zdvojenja o milloserdju Boxjemu. —

Ako dakle dushobrixnik ovaj uzrok od izpricsanja u nemochniku opazi, neka s'njime postupa po upravi § 6. *i* 7. *I. Dila na listu* 10. *i* 11

2) Od velikog oslabjenja i privelike nemochi. —

Akoje ovi uzrok, a on neka postupa s'bolestnikom po uredbi 15 *I. Dila. u opcheni gori navedenoj, na listu* 26.

3) **Iz neke neuredne postidnosti, illiti odvishe sramexljivosti?**

Imade Kershtjanah, koji iz neke privelike postidnosti illiti sramexljivosti, bash neche ni dase na csas smerti izpovidaju; a imade i takvi dushah, kojesu dodushe pripravne manje grihe izpovidіti, rad kojih nekakova zastidjenja neterpe, allise ipak stide velike grihe misniku izpoviditi, rad kojihbise morebit naravno imali zastiditi. I ovise izpovidi i misnika neodricsu, dase dobri kerstjani nazovú; alli buduch da zajedno hoche, dajih misnik za krotke i bogoljubne kershtjane derxi i shtima, stidese kadkad one grihe misniku izpoviditi, kojibijim (po njihovom slabom umu) namishljenu cinu i proshtimanje kod izpovidnika oduzeli.

Bilobi dakle veoma dobro, da ovakovi Kershtjani nepogledaju na vrimenito neko proshtimanje navlastito ondi, gdije mallo izpovidnikah, pak gdije prenuxden bolestnik svomuse poznatom duhovnom Pastiru izpoviditi; alli buduch daje ova slabost csovicsanska osobito u xenskom spolu gdigdi pogolema, i za spasenje mlogiu drugacsie dobrochudnih dushah prepogibljiva, ima dushobrixnik na ovakove bolestnike osobiti pozor imati, ter bolestnika ljubezne propitati: dase nebi morebit prid drugim — nepoznatim misnikom radie izpovidio, i ostale svete Sakramente poprimio, a osobito onda, kadbi to stanje bolesti, i bolestnicsko terpilo, dokbise tojest drugi izpovidnik, ma i iz drugog mista dobaviti mogao.

Ako dakle dushobrixnik iz odgovora bolestnicskog spazi, dabise on radie prid drugim kojim misnikom izpovidio, a tomubi medjuto brez svake bolestnicske pogibeli i vrime sluxilo, nekamu duhovni Pastir sasvim otcsinski, i sveserdno rekne: da on neprima za zlo, akose bolestnik xeli pred kojim drugim misnikom izpoviditi; dalichese josh on i sam pobrinuti, da poxeliti izpovidnik dojde. Po tómu neka josh pokaxe i svoje serdcseno veselje, da on tojest na

ovi nacsin duhovnu korist svoje ovcsice podpomochi xeli, a i hoche. — Bolestnika pako neka medjuto sasvim tiho i ljubezno opomene, dase niposhto nestidi prid onim, kogaje bash on sam za izpovidnikasi imati xelio, nijednog griha ocsitovati, bivshi mi svi grishnici, i duxbenici Boxji, a sveznajuchemu Bogu bivshi i onako sva ocsita: i poznata, i od kogase dakle nitko sakriti, nitko utechi i nemore. —

Rekneli bolestnik: „*dabi on dodushe rada imat drugog izpovidnika, alli dase boji, da nebi komshie mislili, i sudili, daje on tako veliki grishnik, dase nesmije prid svojim vlastitim Pastirom izpoviditi.*“ — Virni duhovnik nekamu odgovori, i obecha, dache on nastojati tu stvar tako izvershiti, damu xeljni izpovidnik brez povecheg komshinskog zazrenja u kuchu dojde; a pametnomu Pastiru, koi znade, daje svakomu, a navlastito misniku slobodno pristojno, i prid Bogom osobito zasluxeno bolestnika pohoditi, lasnoche biti, tu kerstjansku duxnost tako mudro izvershiti, da suside, i ostali ljudi nikakvog krivog pomishljenja nepriuzmu. A posvitovatche medjuto i ovako bolestnika, da ondi tojest, gdise od vikovitog dushevnog spasenja razgovor vodi, nepazi on toliko na prominljive svitovne ricsi, koliko 1) na ona vikovita dobra, koja iz svete Izpovidi slide. 2) Na ona vikovita zla, od koiju mi grishnici utechi nemoremo, akose csisto i pravo za nashe grihe neskrushimo, i njih likaru dushevnom sveserdno neocsitujemo, da nas on od njih misto Boga odrishi, i s'Bogom pomiri.

Akoliseje bolestnik josh i prie, bivshi zdrav, prid drugima misnicih obicsavao izpovidati: neka nezaboravi vlastiti njegov duhovni Pastir zaktivanog dojducheg misnika od toga okolostanja opomeniti: daga on, doshavshi k'bolestniku, na podpunu Izpovid ljubezno ponukovati, i dostojno pripraviti more.

Akoli okolostanja: vrime, tojest, hergjav put, i otexcsajucha bolest nebi dopustila drugoga Izpovidnika hitro dozvati, terbi bolestnik prenuxden bio

svomuse vlastitom Pastiru izpoviditi, morega Pastir ovako n. p. ljubezno preopomenuti:

1.) Dragi moj Kershtjanine! ja vidim dabi ti xelio drugoga Izpovidnikà imati, a jabitiga doisto dragovoljno i dobavio, da duhovnu xelju tvoju izpunim, daje samo ikako moguche to ucsiniti; alli ti, kao pametan csovik, i sam vidish, da sadanja okolostanja — to csiniti nedopushtjaju, i da nije moguche xelji tvojoj u tomu za sada zadovoljiti. — Xaomije dakle veoma, dasi mallo poodvishe stidan, i sramexljiv u naravi tvojoj, i dase uztexesh pridamnom izpoviditi; alli ti, moj dragi, dobro znadesh, da nisam ni ja Angjeo, i da nisam brez grihah, pak zashtobise stidio grishnik grishniku svoje slabosti, i svoje pregrishke izpoviditi; shtoboje jedan csovik ucsinio, onoje isto mogao i drugi csovik ucsiniti, daga nije Bog od grishne prilike milostivo sacsuvao!? Akolije, moj dragi, jedan csovik od drugoga kadkad i manje sagrishio, to nemora nitko sebi, i svojoj vlastitoj kriposti, nego jedinoj boxanstvenoj milosti pripisati. A shtosmo svi, veli S. Pavao Aposhtol bili po naravi, *nego posude od sercsbe*, posude dakle grishne! U csemuse dakle more csovik jedan drugom nasperdati, illi u csemu grishnik grishniku zamiriti, kadsmo svikolici po naravi posude grishne? A ti, brate kershtjanine, znadesh i to, da svaznajuchemu i svagdibivshemu Bogu ni najmanja, ni najotajnia stvar nije nepoznata. Shtose dakle nije stidio csovik prid ocsima prisvetima Boxjima ucsiniti, zashtobise stidio grishnik grishniku na svetotajstvenoj Izpovidi ocsitovati, gdi zna, daje to naredba Boxja; gdi zna, daje to jedan jedini put od misnika odrishenje, a od Boga oproshtenje grihah i priveliku milost od spasenja zadobiti?! Ricsisubo Boxje, da *kojigod hotmice zataji svoje opacsine izpoviditi, onise neche spasiti*; — *a kojijih skrusheno i pravo izpovidi, onajche miloserdje zadobiti.* Piricsja p. 28. r. 13. A nashtosu Aposhtoli, i s'njima ostali misnici od Isukersta dobili

oblast, grishnikom grihe odpushtjati, nego na dushevno spasenje oniu, kojise podpuno, csisto, i pravo izpovide, i za svoje grihe dostojnu pokoru ucsiniti nastoju? — Na straxnjemche sudu, sva ona, koja je grishnik na ovom svitu u svetoj izpovidi zatajao, za ocsitu nashu sramotu, prid svim svitom cilo odkrivena biti. — Protivnim pako nacsinom, shtogod grishnik ovdi sveserdno skrushenim-i poniznim serdcem pripoznade, i izpovidi, onoche pokornu dushu njegovu na najvechu vlastitu slavu, i veselje svetiih i odabrani Boxjih na sudu Boxjemu prid svim svitom slavno uzvisiti. — Prilikesuti od toga veche xive: Maria Mandalina; S. Petar, Xena Samaritanka, i prilika razsipnika sina, i. o. — Kojete sve ucse, i svituju, danamse nevalja stiditi pregrishenja nasha sveserdno izpoviditi, i za njih dostojnu pokoru csiniti. —

2) Promisli moj dragi opet, tkoje onaj, komu ti tvoje grihe izpoviditi imash! Onje namistnik Isukerstov, koji nemochnoga sveserdno poxaliti, i svaku, i najmanju njegovu slabost, i krivicu pokriti i kruto tajiti mora; a duxan je to isto pod najoshtriom i tilesnom i dushevnom kashtigom takojer csiniti, dabiga bash i istoga xivota koshtalo, kao svetog Ivana Nepomucena, koinoje za skrovitost izpovidnu volio muke i smert podneti, negoju izneviriti, i odati. — Izpovidnikje csovik, koi znade daje G. Isukerst Sakramenat svete Izpovidi za grishnike, a ne za pravedne naredio, i svojom vlastitom Kervju podpisao, i zapecsatio; csovik dakle, koji znade, dase na Izpovidi svakojaki grihsi, i slabosti csovicsanske odkrivaju. — Ova dakle dobro promishljajuchi, zashtobise stidio moj dragi! prid grishnikom, kao shtosi i sam, tvoje grihe , i onako Bogu poznate, izpoviditi, i za njihse sveserdno pokajati, znajuchi navlastito, da ni ja, ni ti, nit itko drugi more brez podpune izpovidi, nauvike spasen biti, i Lice Boxje uxivati.

„Bòxjaje volja (veli S Augustin) da mi nashe *prigrishke sveserdno izpovidimo, da on ponixenoga oslobodi oda zla vicsnjega; — a onoga, kojise pravo neskrushi, i neizpovidi, odbacuje Bog zato, da ohòloga pokara.“ —

Promisli dakle moj dragi, kakobi ti nepametan bio, kadbi rad izpraznog nekòg stida ovdi grih tvoj zatajao, daga Bog na straxnjem sudu, s'vechom tvòjom sramotom prid svim svitom ocsituje, a tebe kroz to nauvike polak svoje svete Pravice, u muke paklene odsudi? — *„Zarbise pravedno bòlestnik morao stiditi likara, akomu, xelechi ozdraviti, tila svoga najskrovitia neodkrie, daga rizati, i puliti pripusti? A ti moj drugi! smieshse stiditi, po malom ocsitovanju tvoje svisti, xivot vicsnji zadobiti? veli S. Pacian.* —

Slidi indi dragi brate Kershtjanine, slidi opomenu Duha svetog, govorecheg *„Nestidise radi dùshe tvoje istinu izpoviditi. Jer imade stida, koi grih poradja, a imade stida, koi slavu i milòst donosi. Cerkvenj.* p. 4. r. 24. 25.

3.) Ako ipak bolestnik, kod sviuh ovih svitovanjah — josh pri xelji obstane drugoga izpòvidnika imati, moremu Pastir slidecha ljubezno opet ponoviti:

Dobri Kerstjanine! tichesh i sam, kao pametan csovik pripoznati, da kod tolikih neprilikah — nije moguche za ovi csas drugoga izpovidnika dobiti; a i kazaosamti dosta bistro, zashto, i kako imash sve tvoje pouzdanje u takvom okolostanju, i u drugoga misnika postaviti, koji sve tvoje slabosti dushevne, iz svoje vlastite slabosti razsuditi, i poxaliti imade, a ne tebe sebi po sve prilicsna izsmihavati, i zamirljavati. A promisli zatim, molimte, kakoje ova tvoja xelja, za ovi csas pogibljiva i skodljiva. Lasnobose more dogoditi, da xeljni Izpovidnik u ovaj csas nebude kod kuche, illi da bude morebiti kod svojih bolestnih ovcsicah takojer duxbeno zaderxan, i svistbeno zaustavljen, pak dati nedojde u priatno vrime; a tvojase bolest more medjuto vechma ozlediti,

tise u vechu dushevnu nemoch izbaciti, ter tako te more nepripravna i ista prinesritna smert pribushiti. Slushaj, shtoti na to S. Bonaventura veli: *Nieka budalasta sramexljivost uzderxajete od tvoga obratjenja? (k' Bogu) pak totije dilo tako nerazumno, bash kao onoga, koi upavshi u blatnu jamu, voli ondi poginuti, nego pomoch traxiti: (U govorenju csiste sride.)*

A Jozua recse Akanu: „*Moj Sinko! podaj Gospodinu Bogu Izraelskomu slavu, i izpovidivshi, kaximi, shtosi ucsinio, i nekrij od mene.*“ A Akan odgovori: „*U istinu sagrishiosam protiva Gospodinu Bogu Izraelskomu, i tosam ucsinio. Pak ondi izkaza sve, shtogodje ucsinio.*“ Jozue p. 7. r. 19. 20. — Privolilise nato bolestnik izpoviditi, a Duhovnik u njemu opazi, radi sramexljivosti morebiti, neko nesveserdno grihah izpovidanje, moremu tada slidecha ljubezno opet nadodati:

Brate Kerstjanine! gledaj (*pokazavshimu medjuto pripravno propetje*) ovdi tvoga Odkupitelja, tvoga dojducheg Sudca, sviu serdcah Izkushitelja, i Poznatelja; oviti neche nikada oprostiti, negochete prid licem neba i zemlje, prid svima Obranima, i Prokletima nauvike od sebe odbaciti: ako hotmice koji grih zatajish. Usuprot pako: pripravan je, polak svoje neizmirne dobrote, i neizrecsene miloserdnosti, sve tvoje grihe oprostiti, i dabi ti sam samcat, sviu ljudih grihe pocsinio, tebijih ipak odpustiti, akojih sveserdno, kao razbojnik na krixu izpovidish, ter istinitu odluku ucsinish, vishe negrishiti, i pravdi boxanstvenoj, kolikoje barem moguche, za proshaste grihe zadovoljiti.

4.) *More ovakov bolestnik, kojise, smotrivshi Duhovnika, odkretje, josh i ovaj uzrok imati, da morebiti samo svoga duhovnog Pastira nema u volji.*

U ovakom dogadjaju, neka i sam duhovni Pastir nastoji, da bolestnik drugog Izpovidnika odabrati, i dobiti more. Akobi pako ocsita pogibel bila, pak dase drugi izpovidnik brez velike texkoche nebi

mogao dobiti, more tada duhovnik bolestniku slidechu opomenu ljubezno nadodati: Priatelju moj! moguti sveto i istinito kazati, daje moje prignutje, i moje serdce tako isto priateljno, sluxbeno, i nagnuto prama tebi, kao dase nigda nishta medju nami suprotivnog nije dogodilo. A daseje bash shtogod i dogodilo, ovoje csas, i prilika, moj dragi! najbolja, i najspasonosnia, dase bratinski pomirimo, da jedan drugom iz serdca uvridjenja oprostimo, da ostalima ljudma dobar izgled damo, pak dase za vikovito spasenje pobrinemo: *„da nepade drugacsie sunce, i vikovita sercxba Boxja, sverhu sercxbe nashe.“* Oprostimi dakle brate za ljubav Isukerstovu, i spasenja tvoga, i moga: da gdismo, kao ljudi, jedan drugoga morebiti i nehotmice uvridili, sada kao ljudi, jedan drugom oprostivshi, moremo zavapiti seobadva k'Bogu: *i odpusti nami duge nashe, kako i mi odpushtjamo duxnikom nashim!* — A ja kao misnik, i Pastir dushe tvoje, pripravansam, po zapovidi Gospodnjoj, navlastito u ovi gorki csas i istu dushu moju poloxiti za spasenje tvoje! — Promisli zatim, moj dragi! dasam ja samo orudje Isukerstovo, a on ti je pripravan, i polak sve moje slabosti, sve grihe tvoje oprostiti, akojih samo sveserdno sada izpovidish. Jachu pako csinit, shtogod ti xelish, i shtogodsam vridan i moguch, za spasenje tvoje. A znash brate! da spasenja brez mira, i brez prave ljubavi, Bog nikom nedaje! Csini dakle, dok imash priliku od spasenja, duxnost tvoju najvaxniu, da seobadvoica oproshtenje grihah od Gospodina zadobiemo. — More takojer dushobrixnik i druge gori navedene razloge za dobro bolestnika na svoj nacsin upotribiti, dokaga na put spasenja izvede, — od csega, kod neizmirnog miloserdja Boxjeg, nevalja nidvojiti.

---

§. 9.

Kakosc ima vladat dushobrixnik, kod bolestnika, kojije veche zanimio.

U proshastom cslanku biashe razgovor, od bolestnika, koji mogashe, alli nehotiashe - govoriti; u ovomuje pako Cslanku od onih Nemochnikah razgovor, koji sva ostala chutjenja pokripka josh imaju, alli samo govoriti nemogu. Ako dakle k'ovakvom bolestniku dushobrixnik pozvan bude, morega na slidechi nacsin za S. Izpovid i ostale SS. Sakramente pripraviti:

Moj dragi kershtjanine! Dragomije, dase tako s'tvojom dushom brinesh, i dabise rada cilovito izpovidio, samo da govorit, i tvoje grihe izkazat moresh; alli buduch da tvoja bolest to za sad nedopushtja csiniti, a onoche dosta biti, ako tvoje grihe barem onako, kako bolje biti uzmore, misniku ocsitujesh, a Bog milostivi (ti znadesh) od csovika vishe i netraxi, nego ono, shto csovik po slabosti svojoj ucsiniti more. Dobre dakle volje budi, a jachu misto tebe sve zapovidi Boxje, i kershtjanske poglavite duxnosti tako protresti, dami ti kod svake barem, kakvo takvo zlamenje dati moresh, jesili, illi nisi protiva kojoj Boxjoj zapovidi, illi kershtjanskoj duxnosti sagrishio, illi sumnjish, dasi morebiti sagrishio. A kad to svershimo, jachu prid tobom pokajanje govoriti, a ticheshmi opet zlamenje od skrushenja, xalosti sverhu ucsinjenih grihah dati, date pravo skrushena i pokorna od sviu grihah odrishiti, pak zatim s' Poputbinom nebeskom bogoljubno nahraniti mogu: dase tako po sve, kao svaki dobar kershtjanin, s' Bogom pomirish, i tvoju volju u njegovu svetu volju priloxish, bilo njemu drago da ozdravish i xivish, illi da sritno i blaxeno na bolji xivot pridesh.

Ova, illi prilicsna izrekavshi, i primivshi od bolestnika kojegod zlamenje od privolenja, i xelje

takose izpoviditi, projde i protrese misnik ljubezno prid takovim bolestnikom sve one grihe i duxnosti od stanja nemochnicskog - gdino, pametno razloxechi, misnik pomisliti more, daje bolestnik blixniju priliku imao dragog Boga uvriditi. Alli dushobrixnik ima zato ipak paziti, da bolestniku nebude jako texak i dosadan, illi damu josh vechi bol neuzrokuje. Gdibi dakle stanje bolestnicsko to zaktivalo, a vrimebi dopustjalo, more misnik ta pitanja, kadkad kano pomallo pristajuchi, i popocsivajuchi postavljati, da bolestnika odvech neprimori, i damu vechma i tako najposli dosadan nepostane, damu i iste svete Sakramente pomerske neucsini.

Akolije pogibel takva, da ovakovi bolestnik podpunu izpovid docsekati i ucsiniti nemore, nego sve vecha i vecha zlamenja od bolne texkoche daje, misnik tada, ostavivshi ostala pitanja, nekaga u kratko upita sverhu jednog, illi drugog, ovog illi onog griha, koga po priliki ljudi, one dobi, i onog stanja navadno ucsiniti mogu, illi obicsaju, pak csuvshi tako nuxdnu izpovid, opomeni bolestnika *a*) dase za sada, nemogavshi rad bolesti podpunu ucsiniti izpovid, nesamo za ove, nego i za svekolike svoga xivota grihe pokaje, za primiti od misnika sverhu sviu grihah svetotajstveno odrishenje; *b*) da misto pokore, koju za sada bolest velika po pripisu ucsiniti nedopushtja, dragovoljno podnosi bolest svoju, i Boguju za pokoru svojih grihah priporucsi, pridavshi po sve volju svoju u Boxju volju, i molechiga za milost od uzterpljenja. *c*) da akomu odlahne, misnikasi opet pozvati dade, ter koliko samo moguche bude, svoju izpovid popuni. — Dobivshi zatim misnik od bolestnika sverhu sviu oviu zlamenje zadostno od skrushenja, podilimu po s e svetotajstveno odrishenje. i ostale svete Sakramente, koje u ovom stanju od bolesti brez svake pogibeli primiti more. — Akoli nikakvo zlamenje od skrushenja nemochnik dao nebi, a prieje on isti misnika imati zaktivao, i kerstjanski xivot provodio,

moremu ipak misnik *po sve* svetotajstveno odrishenje dati, pametno razloxechi, daje za sada privelika nemoch i istu bolestnicsku pamet tako pobunjivati zapocsela, dase obicsajnim nacsinom i nemore izpoviditi.

Akolisu zlamenja od skrushenja dvojbena, a on nekamu svetotajstveno odrishenje *poduvitno* podili, u takvoj nuxdi iskernjemu svomu svaku moguchu pomoch od spasenja bivshi duxan dati. Kuchane pako ima opomeniti: da ako bolestnik opet k' sebi dojde, odmah duhovnika k' njemu prizovu, damu podpune svete Sakramente podiliti more.

§. 10.

Postupanje duhovnika kod bolestnikah, kojisu od poroda slipi, gluhi, illi nimi.

Postupanje misnika s' onim bolestnikom, s' kojim Izpovidnik radi najveche gluhoche i nima jezika razgovarat nemore, illi nezna, jest dodushe uvik, a navlastito u vrime pogibljive bolesti pomucsna stvar, alli zaoto bash stvar i najvecheg zasluxenja prid Bogom.— Ovakvisu bolestnici dostaput nesposobni za sva ostala svetotajstva, izvan kershtenja, buduch dase oni, nekojim nacsinom neumitnima, nerazumnima, i istoj maloj dici prilikovati mogu.

1) Akoje dakle duhovnik komu nimomu, illi gluhom od poroda pozvat, nekase tada dade od oniu koji s' ovakovim nimo-gluhim opche, poucsit, kakovabi zlamenja imao misnik kod nimo-gluhog bolestnika upotribit, damu on kripotvornost svetiu Sakramenatah na kojigod nacsin iztolmacsiti, i razumivo pridstaviti more, damu tako ovi, illi oni grih, kolikobi tojest moguche i za spasenje njegovo dushevno potribito bilo, razumno ucsiniti; i njega za svetu izpovid, i za odrishenje sposobiti i pripraviti more. — Shto ako misnik i povechom mukom, i uzter-

pljenjem ucsiniti bude primogao, ter takvoga nevoljnoga bolestnika za svetu izpovid, i za blaxenu smert pripravi, velikuje doisto platju prid Bogom nashao.

Imade pako nimo-gluhi ljudih u pismu i shtienju takojer kadkad ubavishtjenih, s' kojimache duhovnik dosta lahko svoju duxnost na berzo svershiti, buduch da zlamenja svoja od skrushenja, i od ucsinjenih grihah, znadu, a i mogu takojer dosta lahko illi *pismeno*, illi iz molitvenih svojih knjixicah misniku dokazati, na kojajih more misnik odmah *po sve, i doversheno* odrishiti.

Alli imade i nimo-gluhakah, koi takove prigode od ubavistjenja pismenog nisu imali, i kojisu zato i sebi, i misniku u smertnoj pogibeli, u potribitom spasonosnom ubavishtenju dosta potexki, pak ipak ni kod takovih nevalja duhovniku niposhto dvoiti; imadubo i ovi neka svoja obicsajna zlamenja, po kojima obicsajnu svoju bogoljubnost prama Bogu Stvoritelju svomu ukazuju i svidocse. — Iz oviu dakle prie izucsenih, illi od kuchanah izkushanih, i primljenih zlamenjah, neka takove nimo-gluhake nastoji misnik opomeniti, da ruke sklope, da ruke i ocsi k' Nebu podignu, da od Otca nebeskog milost zaprose, dase u persa pokucaju, i da pokazanosi propetje, za misnikom bogoljubno poljube, i k' njemuse s' klopitima rukama, i poniznima ocsima obrate i. t. d. —

Iz kojiu reko zlamenjah, opazitiche misnik, na kolikoje nimo gluhi bolestnik u Zakonu, i u spoznanju Boxjem ubavishtjen, ter ako spazi i dase sveserdno za grihe kaje; da dixe ruke i ocsi k'nebu; da propetje bogoljubno prima i ljubi; dase kuca u persa, i xalost za grihe pokazuje; dase veseli na pogledu misnika; a razumie sverhu toga od kuchana, daje u xivotu svomu i u Cerkvu ishao, i kod svete misse miran i krotak bivao: imaga misnik brez svakog zaderxanja od sviu grihah odrishiti, pak akomu rad temeljno dvojbenih kojihgod okolostanjah i prisvetu Poputbinu bash nebi ni mogao podiliti, moremu ba-

rem, kao i drugima bolestnikom svetu pomast podiliti, ostavivshi ona uda, s'. kojimase u xivotu, bivshi kod razuma, nije nikad sluxio; izostavivshi kod nimo-gluhoga n. p. ushe, i usne, pomaxega na ocsima, akojih zdrave ima, zatim na rukama, i nogama, i. t. d.; ako po umu mlogiuh ucsnih Dushobrixnikah, nebi dovoljio misnik, radi nuternjih chutjenjah — illi ista, illi blixnja uda pomazati. — Akoli takovi bolestnik dvojbena samo nekoja zlamenja od spoznanja Boxjeg, od grihah, i ostalih za spasenje najpotribitijih cslanakah dade, imaga ipak misnik *poduvitno, akoje, i kolikoje tojest za sveto odrishenje sposoban* odrishiti: da iskernjemu u najvechoj pogibeli xivota, svaku moguchu pomoch — od dushevnog spasenja dati nezakasni. —

2.) Kod slipih pako samo bolestnikah lashnjeje misniku svoju duhovnicsku duxnost izvershiti; jer bivshi oni barem zdravog jezika, i csuhenja, kod sve svoje slipoche, moglisu sva ona, kojase Zakona i dushevnog spasenja ticsu polasno csuti, i naucsiti, pak zaoto takojer i lashnje svoje svekolike kershtjansko duxnosti izpunjivati. Ovakovi dakle bolestnici, akosu jole u Zakonu ubavishtjivani bili, moguse lasno po misniku za svetu izpovid, i ostale svete Sakramente pripraviti, ter na smertnoj postelji za blaxenu vikovicsnost udilj sposobiti; samo kod poslidnjeg pomazanja, ostavljase kod njih pomazanje ocsiu, akosu prie negosu grih poznavati pocseli, u ovu svoju nevolju upali. Akoliseje slipocha kasnie a navlastito u stanju od spoznanja smertnih grihah dogodila, moguse takojer i ocsi pomazati, napravivshi odluku osobito na onu dobu, u kojojsu i s' vidjenjem takojer pridobrostivoga Boga uvriditi mogli, ako nechemo, po umu primudroga Schenkela, isto nuternje poxelenje s'. okom sgrishiti, za temelj pomazanja i ocsiu — uzeti. —

Ima takojer i *Misecsnjakah* illi takovih bolestnikah, (od kojiuje gori veche neka spomena ucsinjena)

koji nisu uvik esiste, i bistre, nego bash mlogo putah na pole, illi po sve smutjene pameti, i koje zato nekoji ljudi za misecsnjake illiti suludnjake derxe, i takojih nazivaju, jerbo svog zdravog razuma neimaju. Alli jerbosu i oni neprocinjenom kervju Isukerstovom odkupljeni, a po svojoj morebiti krivici u toliko zaneshenje od pameti nisu upali: svacsjegasu, a navlastito misnicskoga (koji svakom svaka sa svetim Pavlom Aposhtolom biti moraju) saxalenja i nadmotrenja vridni.

I na ovakve dakle bolestnike ima takojer misnik osobitu brigu i pazku nositi, ter i kuchane opomeniti, da kako u bolestniku neko obicsajno vrime od razabranja pameti opaze, odmah misnika k'njemu prizovu, damu, koliko moguche bude, svete Sakramente podili, i za blaxenuga smert pripravi. Akolije verlo pogibljivo, i jako prominljivo takvog bolestnika stanje od pameti, neka misnik poucsi kuchane, daga oni i sami, u ono vrime, u koje opaze daje pri sebi, od Boga, od svete Izpovidi, i od pokajanja za grihe, kako bolje uznadu, i uzmogu posvituju, pokazavshimu propetje, i davshimnga daga bogoljubno poljubi, kucajuchise prid njim u persa, i njega na to ponukujuchi; dokazavshimu zatim, dache odmah duhovnik dojti, i dachese za njega Boga moliti, — dachega od grihah odrishiti, i. t. d., koliko pamet takova bolestnika podnashala, i razumivala bude. — Vidjena zatim zlamenja od bolestnicske bogoljubnosti mogu kuchani dojduchemu misniku dokazati, dase i on, kad bolestnika pri sebi nebi nashao, po njima u svojoj duxnosti ravnati, ter istoga illi *posve*, illi u temeljnoj samo dvojbenosti *poduvitno* od grihah odrishiti more. — *Ovo budi recseno samo za one takove bolestnike, gdibise moglo upotribiti.* —

Najboljebi pako bilo, kadbi isti dushobrixnik bolestnika kod bistrog medjuto razuma zastati, illi docsekati mogao, daga bash u onom stanju na skrushenje, illi svetu Izpovid u berzo pripraviti i od gri-

hah odrishiti more. Shto akobimu milostivi Bog dao docsekati, i smotriobi, dase stanje od pameti kod bolestnika csesto, i berzo minja, neka nastoji, da csuvshi samo jedan illi nikoliko (akobi bash biti moglo) grihah, odmahga, i shto berxje od grihah *posve,* illi ako dvojbena temelj bude, *póduvitno* barem odrishi, i takvog iskernjega u sigurnost spasenja, na svaki moguchi nacsin postavi; buduch da u ovakvom pogibljivom stanju, gdinose tojest bolestniku svaki csas pamet minja, i smutjuje, cilase i podpuna Izpovid sviu grihah od nemochnika iztraxivati i nemoxe. Akolibi dushobrixnik spazio, dabi u bolestniku josh prie odrishenja mogao bogoljubno dillo od Virre, Uffanja, i Ljubavi probuditi, stvarbi vele i dobra, i za sigurnie *dovershenо* odrishenje jednoj i drugoj strani najsigurnia bila: buduch daje (kako najucsnii bogoslovci mudro razloxe) probudjenje oviuh bogoslovnih kripostih za pravu i zakonitu cilovitost, illiti podpunost izpovidi sasma potribito.

§. 11.

Ponashanje dushobrixnika kod onog bolestnika, s' kojimse on rad nepoznatog jezika nezna razgovarat.

Bolestnik, koi nedobie izpovidnika, komubise on s' kojim sebi poznatim jezikom izpoviditi znao, i mogao, nije dodushe obvezan i duxan grihe svoje misniku kroz drugog tomacsitelja izpovidati, premakobi tomacsitelja bash i pri ruki imao: buduch da nitko nije duxan *ocsitose izpovidati;* Alli moralabiga ipak vlastita ljubav nato pritegnuti, bash najvechma zato, buduch da drugaesie nijedan izpovidnik od njegovog pravog i sverhunaravnog pokajanja nije obsvidocsen, daga sigurno, i brez svakog dvoumenja *posve* odrishiti, i za vikovito spasenje dostojno pripraviti more.

Alli dostache biti ako takvi pokornik, svomu izpovidniku, po odabranom tomacsitelju, i manji koji grih, rad kogase tojest manje ima zastidivati, izpovidi, a ostale svekolike grihe *u opchenu u ovu svetu* Izpovid zakljucsi; dokazavshi medjuto misniku po tomacsitelju u opchenu: damuje verlo xao, daje dragoga Boga, kano najveche svoje Dobro, toliko i toliko putah, s' ovim, i s' ostalima vechima grihsim uvridio; dase za njih iz svega serdca kaje; da odlucsuje odsele grihase csuvati i paziti, i prie umerti, nego Boga, najveche, i svake ljubavi najvridnie Dobro uvriditi; da prosi od misnika dostojnu pokoru, i od svîu grihah svojih odrishenje. —

Dobivshi tako dushobrixnik temelj od odrishenja, dade po tomacsitelju pokorniku onakvu pokoru, kojaga u nikakvi povechi stid nepostavlja, ter opomenivshiga prie po istom tomacsitelju, da takov bolestnik ostaje duxan, odmah, kako od svoga jezika izpovidnika dobie, istomu sve svoje grihe, po versti, i po broju skrusheno izpoviditi, i sverhu njih opet svetotajstveno odrishenje zamoliti; odrishiga zatim od grihah, navlastito ako smotri, da on vas ovaj misnicski nauk ponizno i dragovoljno prima.

Akolise ni tomacsitelj dobiti nemore, a bolestnik dade stanovna i zadostna zlamenja od skrushenja, i pokajanja, sklapa na priliku ruke; kucase u persa i odaje sebe za grishnika i uvriditelja Boxjega; prima skrusheno propetje u ruke, i bogoljubnoga celiva, ter za svog Odkupitelja pripoznaje, i svoje punne pouffanja ocsi na njega csesto obara, u nebo i u misnika ponixeno za svetotajstveno odrishenje pogleda, i. t. dalje; imaga misnik *posve* i brez svakog zaderxanja odrishiti, davshimu i od svoje strane, kako bolje uznade, po pristojnom zlamenju pokoru; pokazavshimu n. p. patrice, illi sklopivshi ruke, i obrativshi oesi k' Isukerstu, u nebo, i prosechi Boga i Spasitelja za potribitu milost, i oproshtenje grihah. Pak ako bolestnik i nadilje svoju bo-

goljubnu xelju prama prisvetom Tilu Isusovu pokaxe, imamu misnik takojer i svetu Poputbinu, pak zatim i svetu Pomast podiliti. — Akoli bolestnik takovi nestalna i dvojbena zlamenja od skrushenja i od pokajanja daje, kada n. p. joca samo, i uzdishe, placse, alli ocsi poridje i oplitko prama nebu, i prama Izpovidniku upravlja, (xalechi morebiti kroz to vishe shtoje u smertnoj pogibeli, nego daje pridragoga Boga najveche svoje dobro uvridio) misnika za ruku, na priliku utopljenika dase zla izbavi, fata i. t. dalje: takvoga reko josh zadosta morebiti neskrushenog bolestnika ima misnik *poduvitno* (akoje tojest, i kolikoje za svetotajstveno odrishenje sposoban) odrishiti.

Poduvitnim najposli nacsinom imade misnik umirajucsega i onda takojer odrishiti, kada on, (nebivshi morebiti pri pameti) i nikakova zlamenja od skrushenja nebi mogao dati: buduch dasmo duxni u takvoj ocsitoj smertnoj pogibeli iskernjemu nashemu u svemu, a navlastito u dushevnoj potribi svaku moguchu pomoch dati, a ne uzkratiti.

§. 12.

Postupanje dushobrixnika kod nepoznatih bolestnikah.

Csestose dogadja, dase i tugjine, putnici, illi priselci na putu gdigod razbole. Ovakove neka takojer duhovnik, dobrovoljnim, vedrim, alli poxalivim serdcem pohodi. Slideche pako uprave imade obicsajno kod takovih bolestnikah obderxavati..

1.) Ako duhovnik k' tugjini bolestniku pozvan bude, neka nastoji iznajti, i spoznati prie, negoga izpovidi:

a) Jelli on zadostno u Istinama svete Vire ubavishtjen. Shto ako nebude, nekaga tada misnik najprie barem u najpotribitijim cslancim svete Virre, za-ovaj pogibljivi csas, i to u krotkochi i u uzterpljenju ubavisti, za

ljubav Boxju, i spasenje njegove neumerle dushice. Ovoche oni misnik, koji znade, daje prisveta volja Boxja, *da svi ljudi spaseni budu*, doisto radostno i veselo ucsiniti, a osobito promishljajuchi ricsi S. Ivana Zlatoustnog, govorecheg: „*Jasam nebo i zemlju ucsinio, veli Gospodin, a tebi dajem takvu oblast, da od zemlje napravish nebo. Jasam zapalio svitnjake, zapalijih ti josh svitlie, negosu, jer moresh onima, kojisu u zabludi od neznanstva, svitnjak od istine zapaliti. Csovika dodushe stvoriti nemoresh, alliga ipak pravedna i Bogu ugodna ucsiniti moresh. Nut! kakote ja ljubim, davshiti moch, da josh vecha moresh tvoriti!*"

b) Imali takvi bolestnik koje xensko cseljade sa sobom, shtonose kadkad dogadja: neka duhovnik pametno prie — propita, jelli bolestnik s' njome zakonito vincsan, i moreli on zakonito svoje vincsanje povirovanim kojim svidocsanstvom zadostno osvidocsiti? — Iznajdeli po tomu duhovnik, da ovo xensko cseljade nije zakonita bolestnikova drugarica, nekajoj duhovnik odmah i ako ikako more biti, josh prie Izpovidi — bash i spritnjom neugodne kojegod naslidbene kashtige kaxe, dase ona od onog bolestnika brez svakog otezanja, i na kojimu drago dopushteni nacsin, shto berxje znade i more, ukloni i razstavi.

Akoli misnik tu stvar iz svetotajstvene Izpovidi razumie: neka odmah bolestnika svistbeno opomene, i bashmu na dushu postavi, dase on s' ovom nezakonitom drugaricom odmah, i brez svakog izgovora razstavi, ter dajoj to, illi po kojem domachem csoviku, illi po komu drugom odmah obznaniti dade. Ako bolestnik ovi posao istomu svomu Izpovidniku naloxi, nekagase duhovnik tako lahko i rado neprima, jermuse to *a)* i nepristoji; a *b)* nekojim nacsinom i svetotajstvenu skrovitost jednoj illi drugoj strani mallovridniju pokazuje, i u neku nepotribitu sumnju postavlja. Akolisu pako bash takova okolostanja, da drugacsie biti nemore, a bolestnik i sam duhovnika moli da on misto njega to dillo izvershi: da nebi dru-

gacsie kuchani, illi ostali mistjani u spoznanstvo njegova ruxnoga dilla dospili, (kadbi tojest on sam svoju nedrugaricu s'takovom pozdravom — po sebi pozdraviti ter na serditost, i xensku buku duxbeno podichi morao) neka reko duhovnik u takvoj najvechoj nuxdi, za ljubav izkernjeg spasenja tu stvar na sebe primi, alli neka takojer u takvoj zakucsatoj pozdravi odvech pametno i obzirno svaku ricsi izgovara, i vishe, negoje potribito, negovori. Dostache n. p. biti, ako on takvom cseljadetu u kratko i pokruto dokaxe: *po zaktivanju i naredbi ovog bolestnika, imamti kazati, da bolestnika, i ovu kuchu imash odmah ostaviti, pakse odmah odovud podaleko ukloniti; a od uzroka, zashtotije to recseno i zapovidjeno, nishta dalje od nikoga i nepropitivati; jer od toga nikakve pravice i neimash; — a smertnog bolestnika nije ni slobodno s'takovim pitanjem uznemirljivati, buduch da on svaki csas racsun od dushe svoje josh samo Bogu, a ne ljudma imade pridavati.* —

2.) Akolije bolestnik, k' komuje misnik pozvan, koje tugje i nepoznato xensko cseljade, ima duhovnik osobito pazljiv i obziran biti, daga tojest ovako cseljade privarom illi himbom kakvom neobuhiti. Kolikogod dakle putah duhovnik k' ovakoj bolestnici pojde na razgovor, neka uvik sa sobom uzme josh koje drugo poshteno cseljade; pak kadju, i akoju bude izpovidao, neka to csini, otvorivshi u svu shir, illi barem na pole vrata, da na polju stojecha cseljad sva ona, kojase u sobi dogadjaju, zazriti, illi csuti, alli ipak svetotajstvenu Izpovid sasvimtim csuti, i dorazumiti nemogu. Ovoje obzirno ponashanje kod xenskih cseljadih Izpovidniku toliko vechma potribito i probitacsno, kolikoje vechma doznato, dasu kadkad nekoji najposhtenii misnici, kod ovakovih prilikah, po krivom potvaranju i xenskoj varki u svomu dobrom glasu veliku manu terpili. —

Ostala imade misnik kod ovakovih tugjinah, i putnikah onako, kakoje veche gori recsene, izvershivati.

§. 13.

Kakose ima duhovnik kod bolestnikah smertno rannjenih ponashati.

Rannjenje morese dogoditi: 1-o illi slucsajno, i brez vlastite krivice; illi 2-o s'vlastitom krivicom, i hotmice.

1. Slucsajno rannjenje jest ono, gdi rannjeni svojoj smertnoj ranni nikakvog krivog uzroka hotmice dao nije, i csemu dakle, pravo govorechi, ni kriv nije n. p. upade i pazljivi poslenik s'krova, sa skelle, s'derveta i. t. d. nesritno na zemlju, illi na kamen, illise nesritno sikirom illi drugim kojim poslenim orudjem nehotomce, i u duxbenom poslovanju svomu ranni.

Ovakove nevoljnike, koji drugacsie mladi i zdravi, od ovakve smertne ranne neizrecseni i onako tilesni bol podnose, imade duhovnik sa svakim saxalenjem i ljubeznivostju ovako n. p. (ako vrime dopushtja) tishiti: Dragi Kerstjanine! xaomije iz serdca, shtotoje ta nesricha snashla; alli ti znash, dase Bog dragi ni mravka, kogaje stvorio, nezaboravlja, mlogomanje dakle hochese tebe zaboraviti, kojisi brez svake vlastite krivice u tu xalost dospio. Nekate sada to mishlenje u tvojoj bolesti tishi, dase, tojest *a*) Bog navlastito u tugi i nevolji nikoga nezaboravlja; *a b*)da ti uzrok toj nesrichi nisi bio. A tkochese molimte! na ovome svitu, navlastito u pogibljivom poslu — od svake nesriche zadosta mochi sacsuvati i od toga — po sve osigurati, kadsmo svaki csas i onako u pogibeli smerti! Priloxise dakle priuzvishenom i primudrom vihu i Providjenju Boxjemu, i pridaj po sve volju tvoju u volju Boxju, da ti barem tako tu nevolju tvoju na spasenje dushevno pridragi Bog primi, i obrati. Sjedini bol tvoj s' prigorkom mukom pridragoga tvoga Spasitelja na krixu, i tvoje rannjeno tilo prikaxi Bogu, za opranje tvo-

jih grihah; csuvajse svakog neuzterpljenja, i ozloserdnosti, dati barem tako dusha spasena bude; u najljutjem dakle tvomu bolu iz svega serdca ovako zavapi: Falati pridragi Boxe, i Otcse moj, i na ovom daru! tibo bolje znash, nego ja, shtoje komu za spasenje vikovito koristno i potribito! Ja znam, dasi ti pravedan, i dasu pravicsni sudovi tvoji, a' od moje pravednosti shtobi smio ja grishnik rechi?! Spasime, o Otcse miloserdjah, spasime barem nauvike! A shtoje razlike, bili mi po kojoj bolesti, illi s'kojim neudesnim slucsajem, kogaje Bog sverhu nas dojti pripustio, iz ove doline od suzah pozvani? ako samo nasha neumerla dusha u svoje sritno pribivalishte (gdi svaki bol i tuga pristaje) dospie, ondaje reko sve spaseno! —

Ova illi josh pokratja za nuxdu bolestnicsku izkazavshi, posvituje zatim duhovnik shtoberxje rannjenoga, da nekasnechi duxnost svoju kershtjansku ucsini; dase, shtoberxje more biti, izpovidi, i s'Bogom pomiri; pak da, pridavshise po sve u volju Boxju, uzterpljivo pobolshanje svoga zdravja ocsika.

Buduch pako da smertno rannjene na toliko kadkad bol mucsi, dajimse skoro i ista pamet pobunjuje, ima duhovnik u svetoj Izpovidi, takvoga bolestnika, koliko uzmore bolje pomagati, i sktoberxje u potribi — odrishiti.

Akolibi duhovnik smotrio, dase veche poslidnji csas od xivota priblixaje, nezaderxajuchi za dulje bolestnika, nego csuvshi jedan, illi vishe grihah, i primivshi zadostno zlamenje od skrushenja, odrishiga odmah od sviu grihah, ponukujuchiga medjuto *a*) da misto potribite pokore, bol svoj Bogu za pokoru grihah prikaxe; *b*) da akomu Bog odlashnjicu pokloni, dadesi opet pozvati misnika, i cilovitu Izpovid izvershi. *c*) opomenega, da nepazi mlogo na placs i jauk xene, illi dice, nego dase samo najvechma s'dushom brine, a ostalache svemoguchi Bog, kano najbolji sviu sirotah Otac, josh bolje, nego on

isti, u red znati postaviti, ter xenomse, i s'dicsicom, misto njega, otcsinski pobrinuti. — Xenu zatim, i dicu, i ostale rodjake ima ljubezno opomeniti, da prid bolestnikom neplacsu, i daga potomu za ovaj gorki csas vechma nexaloste i nesmutjuju; a da Boga, na misto njega — za otca primu, i oberu, kojise znade, i more, a i hoche za svakim najbolje pobrinuti. —

Akoli duhovnik spazi, daje takvi bolestnik bash po sve u ocsitoj smertnoj pogibeli, ostavivshi sve razgovore, nastojiga odmah izpoviditi, s'ostalima svetima Sakramentih namiriti; pak akomu zatim odlahne, more u nuxdi izostavljena zatim lasno nadomiriti.

2.) Morese rannjenje i vlastitom takojer krivicom dogoditi, n. p. *a*) od mejdana illiti dvoboja (duella) gdinose dvojica do ranne, illi kadkad do iste smerti, medjusebno sillovito biju, i mercvare; *b*) od noxa, illi pushke, s' kojomsi tko sillovito xivot oduzeti radi, alli po providjenju Boxjem medjuto ipak odmah po sve nepogine. *c*) od otrove, koju tko povoljno uzme, dasi u svomu zdvojenju xivot nemillo skrati i. t. dalje.

a) U pervom dogadjaju (od mejdana) ima duhovnik dodushe saxalenje svoje bolestniku ukazati, alli smionost takojer njegovu, ter rugotu i nerazloxitost ucsinjenog dilla istinito pokuditi, pak, koliko okolostanje dopushtja, i pooshtrie takojer pokarati. Osobito pako more duhovnik rannjenomu dokazati 1.) daje to dillo u sebi veche i u naravi svojoj preruxno, i za svakoga pametnoga i razumnoga csovika neposhteno, jerga nisu ni pametnii neznaboxci pripushtjali, mlogo manje dakle svitlostju Zakona Isusova prosvitljeni kershtjani moguga sada pofaliti. — 2.) da to dillo nije siguran nacsin pravicsnost i poshtenje svoje prid svitom osvitlati, buduch da vishtii i jacsji krivac, more bash pravednoga nesritno nadbiti, i xivota mentovati. 3.) daje to dillo i od previsoke Vlasti pod najoshtriima kashtigama zabranito,

i po tomu kakojer i u sebi veche nezakonito, i nerazloxito. 4.) da prestrahovite naslidke sa sobom vodi: illi n. p. nesritnoga dvobojnika naglo sa xivotom razstavlja i brez svake priprave, da pacse, bash u smertnom grihu, brez milosti Boxje na drugi svit shalje; illiga u zdravlju, i u pristalnosti tilesnoj, kojumuje Bog darivao, kvari, i sramotno ruxi; a nesamo mejdancxie illiti dvobojnici, nego i njihovi takojer gledaoci, i sobranitelji upadaju u prokletstvo cerkveno. Shtono sve pravo promishljajuchi, imase doisto csovik pristrashiti oshtrih sudovah Boxjih, pak, da nepade u ruke prioshtre osvete boxanstvene, barem na skrajni csas xivota — Boguse obratiti, i njegovo neizmirno milloserdje za pomillovanje prositi.

b) U drugom dogadjaju, gdi rannjeni s' pushkom s' noxem i. t. d. hotimiceje sam sebi smertnu rannu uzrokovao, ima misnik, kao i u pervom dogadjaju saxalenje dodushe svoje rannjenomu pokazati, alimu odmah takojer istinito rugotu, i velikochu ucsinitog griha bistro dojaviti, terga istinito, shto berxje sverhu sviu grihah, a osobito sverhu *nerazloxito sada ucsinjenog griha* otcsinski pokarati, i na skrushenjega posvitovati; oshtrumu pravicu Boxju, koja takvog grishnika, akose za grihe nepokaje, i Bogu neobrati, cseka, istinito prid ocsi staviti; uzrok, rad kogaje to ucsinio, mudro kadkad propitati, pak navlastito akoje uzrok zdvojenje bilo, umitnim nacsinom rannjenome to iz glave izvaditi, i sveserdnomu uffanje u Boga u serdce postaviti. Akolije drugi uzrok od tog nerazloxitog dilla bio, a navlastito nerazloxito i plaho, vechma u glavu uzeto, koje ljudsko uvridjenje, imaga nastojati na pravo oproshtenje i na pomirenje sa svojim nepriateljom posvitovati, istinito pridajuchi: daje to samo nacsin, po kojemu i mi od Boga oproshtenje nashih grihah csekati i zadobiti moremo. Ucsi nas tu istinu isti pridragi nash Spasitelj javno, koji i na krixu umirajuchi za vlastite svoje uboice Boga moljashe; pak osim toga ucsechi nas

u Otcsenashu: Da odpustimo duxnikom nashim, ako i mi odpushtenje grihah od Boga zadobiti xelimo.

c) Akolije takovi bolestnik shtogod otrovnog popio, ima dodushe i tud misnik najvechma i najprie o tomu nastojati, dase takovi bolestnik za svekolike grihe svoje, a navlastito za ovo ucsinjeno protirazloxno dillo, sveserdno skrushi, pokaje, i izpovidi, pak tada ako vrime dopushtja, morese takojer i s' tilom onoliko pobrinuti, kolikose dostojanstvu stanja njegova pristoji; na priliku: u onomu mistu, gdise likarah nahodi, odma po likara poslati, damu proti otrovni lik dade, koji u hitrini josh takove nevoljnike navlastito onda pomochi more, kadase otrova josh nebi po svemu tilu razlila, i nebi josh sok xivotnih xillah, i posudah bila otrovala. U onomu pako mistu gdi likara neima, premakomuse po duxnosti nije slobodno navlastito u takvom pogibljivom dogadjaju, gdibise smert nevoljnicska po krivom potvoru nerazumnosti misnika pripisati mogla, u posao, i duxnosti likarske mishati: mogaobi sasvimtim ipak iz kerstjanske ljubavi, gdibi protiv lik sigurno znao, nevoljniku illi sluxiteljom takvi lik samo dokazati, kojibiga od smerti osloboditi mogao. U opchenu n. p. poznatoje, dase takvima nevoljnikom mliko piti daje, i da ono otrovi niki dio snage oduzima, a po nikakvi nacsin bolestniku nashkoditi nemore; ovakibi dakle lik misnik bolestniku, illi kuchanom damuga oni dodadu, mogao dokazati; alli on zaoto ipak od svoje strane bolestnika neima licsiti, i nitimu shtokakve nepoznate protivlikove sillom namitati; a osobito shtose bljuvanja illi natraxnjeg ocsishtjenja dotícse, (koga takojer takvim nevoljnikom obicsavaju likari davati) ni svitovanja odvisheg nato davati, jerbose lasno dogoditi more; da takvi i onako po sve oslabiti nemochnik, pod uzetim likom izdahne, pakbise tada lasno barem od maloumnih ljudih rechi moglo, daje na kojigod nacsin isti misnik, uzrok njegove smerti mogao biti; shtobi doisto od mirnog i

krotkog stanja misnicskog dosta neprilicsno recseno, i csuveno bilo. —

Ponashanje misnika kod svakoverstnih rannjenih u opchenu.

a) Ako duhovnik kakomudrago rannjenom, illi pogibljivo otrovanom bolestniku pozvan bude, gdinose veche poslujuchi likar nahodi, neka najprie upita likara, biliše on sa svojim poslom malo sterpiti mogao? shto ako biti uzmore, a ono neka odmah pristupi misnik k' smertno rannjenom bolestniku, ter neka nastoji, da u ovakom naglom dogadjaju nastupljujuche smerti, takov bolestnik barem jedan (ako za sada vishe nebi griha mogao kazati) grih izpovidi, pak da u ovu svetu Izpovid svega svoga xivota grihe zakljucsi, alli kajuchise za njih, dase takojer i za ovi sadanji grih, navlastito tada, akoje sam sebi nepravedno rannu zadao, il' xivot uzeti hotio, skrushi i pokaje, i svima svojima nepriateljom svakolika uvridjenja iz serdca oprosti: buduch da brez pomirenja, i prave i izkernje ljubavi nije ni moguche Bogu ugoditi i spasen biti. Ako na ove spasonosne misnicske opomene rannjeni bolestnik ukaxe pravo skrushenje sverhu sviu svojih grihah, pakse navlastito bash i za sadanji grih svoj kaje, i to ne toliko shtoche umerti, koliko daje po tomu pridragoga Boga svoje najveche dobro jako uvridio; pak josh sverhu toga dokazuje ricsma, illi zlamenjem, da svima protivnikom i nepriateljom svojim iz serdca oprashta, imaga tada misnik odrishiti od sviu cerkvenih Zaprikah, i grihah, i to *po sve* i brez svakog zauzderxanja.

b) Akoli za sada likar s'rannjenim bolestnikom svoj posao josh nebi bio dovershio, illiga po nikakvi nacsin brez ocsite veche pogibeli njegove izpustiti, i posao svoj produljiti nebi ni smio: tadaje dosta, ako rannitì bolestnik, ricsma illi drugim Zlamenjem mis-

niku podpuno objavi, da on u dushi svojoj prid Bogom spoznaje i izpovida, daje grishnik, i daje moguche, dabise bash xelio csisto i pravo prid misnikom izpovidíti, alli buduch da to za sad rad veche smertne pogibeli biti nemore, zatose kaje u opchenu za svekolike proshaste — *i sadanje takojer grihe* svoje, — i xeli, dajih nije nikad bio ucsinio; alli obechajese od selo, akoga Bog opet na xivot podigne, od svakog i najmanjeg griha csuvati, i za ucsinjene grihe dostojnu pokoru ucsiniti; svima pako nepriateljom svojim oprashta on iz serdca svakolika uvridjenja, i moli Boga za oproshtenje, i neizmirno miloserdje njegovo, xelechi u napridak po sve svoj xivot poboljshati; ovakvoga reko skrushenog bolestnika ima Duhovnik takojer u takvoj nuxdi slobodno i brez svakog otezanja od griha odrishiti, davshimu prie u kratko nauk i ponukovanje, da, akoga Bog kasnie pokripi, i priliku dobie, odmahsi Izpovidnika prizvati dade, za podpunu Izpovid ucsiniti.

c) Gdi pako smertnorannjeni na misnicski dohod vech izdishe, a poznatoje, daje misnika imati xelio, i zlamenja od skrushenja dao, imaga misnik brez svakog zaderxanja shto berxje odrishiti govorechi: *Ego te absolvo ab omnibus censuris, et peccatis, In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.*

Pak ako josh zlamenja od xivota daje, i svetumu pomast more podiliti, maxuchiga u takvom dogadjaju na jednom samo poglavitom mistu, i pristojne k'tomu svetotajstvene Ricsi izgovarajuchi.

d) Akolise ranna u pravednoj i zakonitoj svojoj obrani, illi na vojski dogodi, more duhovnik rannitom kazati: Tisi moj dragi! kano virni i hrabreni vojnik, po zapovidi naravi i Boxjoj, dao caru, shtoje carevo, i duxnost tvoga stanja vitexki izpunio, sada dakle josh kano Boxji, i Isukerstov serdceni vojnik podaj i Bogu shtoje Boxje, pak izvershi takojer duxnost i dobrog kershtjanina; pak kakogodse sada svaka csine, datise tilesna ranna izlicsi, tako

josh vechma, moj dragi! Imash nastojati, da i ranne tvoje dushe izlicsene budu; a k'tomutije Bog dragi priliku dao; nemoj dakle pripustiti, da brez Izpovidi pogibljivo xivish, illi prinesritno umresh! —

Buduch pako, dase na bojnom polju, illi u vojnicskoj bolovnici obicsaje vishe smertno rannjenih bolestnikah nahoditi, zaoto neka dobri Pastir nastoji i zadovoljan bude, ako samo svaki takovi bolestnik barem po jedan illi drugi smertni grih izpovidi, da odrishivshiga berxje, i ostalima svoju duhovnu pomoch neuztegne. —

§. 14.

Ponashanje Misnika kod bolesnicah, kojesu u pogibljivom porodu.

Ako misnik kojoj texko-rodechoj bolestnici pozvan bude, nekase kod takove nevoljnice, tako namisti, da nishta nepristojnoga svojima ocsima nepogleda, i nesmatra; neka dakle unishavshi krotko u sobu, spustitima ocsima sva projde, ter kod bolestnice tako postidno stane, da ocsi svoje knjezinoj glavi obrati, dase ni on, ni bolestnica vechma nesmutjuje.

Kod izpovidanja takove bolestnice neka nastoji misnik svoju duhovnicsku duxnost na kratko, i shto berxje more, izvershiti: da nevoljnoj i od sebe, vechu josh morebiti nevolju nezadade. Nije potribito dakle da dosta veche i od sebe terpechu i obnevoljnu bolestnicu na brojnu i verstitnu Izpovid neobzirno pritexe, illi da na primer od nje svaku i nesetnu okolnost i podpunu Izpovid ondi iztraxuje, gdi nevoljnica od slabosti jedva dishe, i njeku josh samo poslidnju snagu xivota pokazuje: nego dostaje ako od ovake nevoljne rodice i jedan samo illi dva navlastito povecha griha, akoje u takove po slabosti svojoj kadgod upala, u izpovidanju csuje, i takiu ljubezno opomene, dase i za ostale sve grihe u ovoj privelikoj

nuxdi *zakljucsiee u opchenu samo* pokaje, buduch da u ovakvom dogadjaju milostivi Bog od grishnika vishe neiztraxuje, negoje on moguch ucsiniti; a akoju Bog pokripi, more i posli svetu Izpovid popuniti. Primivshi zatim od nje skrusheno pokajanje, i opomenivshiju, da misto pokore, sadanju svoju muku Bogu priporucsi, odrishiju brez svakog otezanja, i poduljeg nauka od sviukolikih grihah.

Kadaju pako pojde pricseshchivati, neka dozove k' postelji babicu, dajoj ona na pomochi bude, da takova bolestnica nebi shtogod u poboxnosti u micanju svoga tila ucsinila, shtobijoj nahudilo ter u naslidku veoma shkodljivo i pogibljivo bilo.

Akoje bolestnici rodici bash tako texko, dase od nje babica brez velike pogibeli ni odmaknuti nesmije, ima misnik tako sh'njom postupati, bash kao s'onima rannjenima od kojiu ni likar brez ocsite smertne pogibeli odtichi nesmije. Csuvshi dakle jedan illi dva i pomanja griha, illi primivshi u poslidnjoj nuxdi zlamenje samo od pravog skrushenja, ter opomenivshi bolestnicu, da zarad ove nuxde ostale svekolike grihe zakljucsi u pokajanju u ovu svetu Izpovid, i svoju muku za pokoru Bogu prikaxe; odrishiju shto berxje od sviu kolikih grihah, da babica more lashnje, i udesnie svoju duxnost kod nje izvershivati, pak mater i dite od smertne pogibeli izbaviti.

Akolije mati u tolikoj teshkochi, daseje i za dite veche bojati, ima misnik u kratko babicu od njene duxnosti (akoju dobro znade) opomeniti: da ona to jest shto berxje dite kersti, samo ako do ditinjeg ikojeg uda voda doperti more. Akoli babica tu svoju duxnost josh nebi dobro znala, moreju misnik pristojnima ricsma shto berxje uputiti, da nebi diteshce brez svetog kershtjenja priminulo.

Kod podilenja svete Pomasti neka misnik samo ushi, ocsi, nozderve, i usta pomaxe, pak odma kod ustah Svetotajstvo od poslidnjeg Pomazanja zakljucsi.

Akolije pako velika i ocsita pogibel od odmah nastupljujuche smerti, neka misnik, ostavivshi svakolika ostala chutjenja, jedno samo poglavito chutjenje, illi cselo, pomaxe, zaklucsujuchi s'njime, po cerkvenom pripisu, i ostala chutjenja ujedno. —

Drugaje duxnost misnicska terpechoj bolestnici, pokratkima, ali kripotvornima ricsma utishenje dati, i uzterpljenje priporucsiti, i to navlastito onda, kada spazi, dase ovakova nevoljnica mora i likarskom takojer vishtom podpomaganju u svomu porodu podloxiti, shtonoje postidnoj rodici dojsto dosta pomucsno, a visheputa bash i sasma neugodno.

Morejoj pako tu duxnost, na ovaj, illi na koji drugi nacsin, izporucsiti:

Dobra kershtjanko! ti znash, kakonasje dragi Isus ljubio, daje i sebe za nas na krixu Bogu prikazao, a i materinskoje pravo serdce i od naravi veche tako puno ljubavi prama svomu porodu, da mloge i nerazloxite xivinice, branechi svoj plod, vishe putah mloga priterpe. Iziskuje to isto danas Bog, Zakon, i materinska ljubav takojer i od tebe, dase i ti tojest dragovoljno podloxish likarskom vishtiem pod pomaganju u tvomu priteshkom porodu, nebili likar, svojom ucsnom vishtinom, tebe i tvoje diteshce, od smertne pogibeli oslobodio, dase ono barem okerstiti, i po tomu na uvike spasiti more. A svemoguchi i dobrostivi Bog, koji svakog nevoljnoga tishi i pomaxe, moguchje, a i pripravanje takojer i tebe, i tvoje diteshce pomochi; i koliko za spasenje dushevno bude sluxilo, i od smertne takojer pogibeli izbaviti. Ova u kratko dovershivshi, imase duhovnik odmah posli izpovidjene, i naredjene bolestnice, iz sobe ukloniti, ali medjuto likara i babicu dushevno opomenuti, da u ovoj ocsitoj pogibeli svoju najpoglavitiu duxnost ucsiniti to jest diteshce okerstiti nezaborave.

Podstupanje Xupnika u' podilenju svetih Sakramenatah u kuxno vrime.

Xupnik nesmie po nijedno vrime svoje duhovno Stado ostaviti; onboje obvezan, i duxan svoj xivot, n. p. pridragog Spasitelja za svoje ovce položiti. Jer samo najmenik bixi, kada smotri dohodechega vuka, buduch da nije pravi Pastir, i nisu njegove ovce, Ivan p. 10. r. 11.

Alli premdaje Xupnik duxan u vrime i kuxne takojer bolesti kod svog stada biti; sasvim tim razum i pravoserdna vlastita ljubav ucsi i obvezuje svakoga, a osobito Xupnika, da on to jest svekolike moguche nacsine iztraxi i upotribuje, po kojimabi mogao, i sebe i ovcsice svoje ne samo od duhovnoga, nego, kolikoje barem moguche, i od tilesnoga takojer zla pricsuvati, i od nagle smerti obraniti. Kod pogibljivih dakle bolestih, kakvaje osobito kuga, i ovoj josh nike manje illi vishe prilicsne bolesti, more on slideche Uredbe sliditi, i koliko moguche bude, ucsiniti, dajih i drugi obderxaju. n. p.

1.) Ako uzimade dite okerstiti, kojega mati u otrovnoj bolesti lexi, nekaga kersti brez svakih pripisanih svetobicsajah (ceremoniah) i brez svakog tilesnog doticanja kuma i kume, radi ocsite pogibeli, u kojubi drugacsie on i kumovi veoma lasno upasti mogli. Ovako isto neka csini i s' nashastim ditetom, od kogase temeljno sumnji, daje morebiti otrovnom bolestju okuxeno. Imena pako ovakovih kershtjenikah, misto, godinu, misec, dan, u kojisu kershtjeni bili, neka Xupnik brixljivo zabiljexi u Protokolu od kershtenja.

2.) Misnik, koise odredi kuxnikom svete Sakramente diliti, a navlastito kuxnike izpovidati, nekjih neslusha iz bliza, nego najmanje na tri — csetiri, illi ako lako biti more i na vishe koracsajah podaleko na prostom zraku, i okrenuvshise uvik tako prama vitru, da vitar na njega otrovnu izdihotinu

kuxnika nezamahuje; illi, ako i to nebi moglo biti, nekse izvidi, kakochese kuxnici u kakvu sobu prie nakaditu uneti, illi, ako druge okolovshtine i ovo nebi dopustile, nek pristupi Izpovidnik k' prozoru, illi k'vratma, medjuto nigdi, a osobito na pertenu, vunemu, svilenu, illi koxnu podlogu nestajuchi, i nesidajuchi, i nishta s'tilom il' s'odilom nedoticajuchi. Akolibi na blizu vishe illi zdravi illi bolestnih okolostojuchih ljudih bilo, radi kojih nebi mogao bolestnik podpunu Izpovid ucsiniti, i nacsina drugog nebi bilo, za okolostojeche odkucsiti, neka dopusti misnik, da bolestnik jedan, illi nikoliko grihah izpovidi, a ostale pod kljucs svetog Sakramenta u ovoj S. Izpovidi u opchenu zakljucsi; ter neka zatim sverhu sviuh grihah skrusheno pokajanje ucsini, a misnik, davshimu pristojnu pokoru, nekaga od griha odrishi, i ljubezno ponukuje, da ostale, za sada po broju i versti neizpovidjene grihe, bude vazda pripravan na pervoj Izpovidi podpuno izpoviditi, akobiga dragi Bog od one bolesti oslobodio, i zdravjemga pomilovao.

3.) Svetu Pricsest dili misnik bolestniku na ovaj n. p. nacsin: on postavi svetu Pricsest u drugu vechu neposvetjenu hostiu, ter obloxi tada i ovu bilim papirom, illi bilom kerpicom; kada dojde u kuchu k' bolestniku, neka dodushe dosta podaleko stane, alli tako, daga ipak bolestnik csuti i razumiti more. Ponukuje zatim bolestnika u kratko: da probudi u sebi dillo vire, uffanja, i ljubavi, i da oprostivshi svima svojima nepriateljom iz serdca, pridadese sasvim u volju Boxju. Ova ucsinivshi, postavi hoshtiu na pristojno misto, illi, ako okolostanja dopushtaju, i od vitra pogibeli nije: nekaju metne na prozor, illi blizu njega; alli nedaleko od sobe bolestnikah, i natose prilicsno odmakne; sada, ako kuxnik svetu Pricsest sam po sebi uzeti more, nekaju bogoljubno dohiti, i (odmotavshi papir, illi kerpicu) poboxno primi; akoliju sam po sebi dohititi, i uzeti

nebi mogao, nekamuju njegov dvoritelj prinese, i na recseni nacsin dade, i opravshi perste, vodu skloni; a neka medjuto misnik brixljivo pazi, jelli bolestnik svetu Pricsest doisto primio, i potroshio: dase nebi drugacsie kakogod svetogerdje dogodilo. — Akolije bolestnik svetu Pricsest primio, i bogomillo potroshio, neka misnik udilj naredi, dase papir, illi kerpica, u kojoje sveta Pricsest s'vechom hoshtiom zamotana bila, prid njim na xeravici spali.

4.) Poslidnje Pomazanje dili misnik kuxnikom slidechim obzirom:

Ako to jest bolestnik sam po sebi nemore do vrata kuchni illi sobni dojti, nekaga misnik po dvoriteljih donle dade prineti, akobi to jest i to moglo biti; tada misnik uzamshi podugacshki shtapich, i postavivshi pamuk sa svetim uljem natopljen, na berk razcipitog shtapicha, i stavshi tako, da vitar na njega kuxne otrove nenosi, pomaxe kuxnika na jednom samo od pet chutjenah mistu illi na cselu, govorechi u isto doba pomazanja: *Po ovomu svetom pomazänju ✝, i po svomu prismilovanomu milloserdju, oprö-stio tebi Gospodin, shtogodsi po svima chutjenjim sagrishio. Amen.* Koja svershivshi, dade recseni procip odmah u vatru baciti, i spaliti.

5.) Akoliseje velika strana Xupe veche okuxila: neka Xupnik uzme sebi jednoga, illi vishe, ako biti more, pomochnikah, kojibi sa xupnikom Svete Sakramente, i ostala potribita dushevna utishenja bolestnikom tako dilili: dase oni za ono vrime sa zdravima nemishaju; i njih u pogibeo kuxne otrove nepostavljaju. Shto, kadabi isti xupnik, za pastirsku duxnost svoju virno izvershiti, i ostalim dobar izgled dati, nastojao, imaobi tada svoje ostale pastirske duxnosti, a osobito xupnicske Protokolle, (dase skvarile, illi izgubile nebi) drugomu misniku medjuto izrucsiti. A od ove duxnosti, osobito u kuxno, i svake opchinske potribe vrime, nesmiese nijedan misnik izgovarati, kojise nexeli iskernjega i svoga vlastitog spasenja odrechi.

6.) Kada bolestnika misnik pozdravi, nek mu nepruxa ruku ljubiti, a josh manje damu udarac xille na ruki izkushaje, shtono pravo na tilesnog Likara spada; vech akobi bash tako i slobodan bio, nekabi prie, i poslie doticanja u taj csas, s'jakim sirchetom slipe ocsi, ruke, i perste svoje nakvasio, i poprao. Za koju sverhu dobrobi bilo jedan sungjer u sirchetu nakvashen pri sebi nositi, da kadbigase tkogod moxebiti iz nenada dotaknuo, mogaobi odmah ono misto sungjerom proterti, i sirchetom pomazati. A dobroje iduchi bolestniku, i nikoliko zernah od borovice u usta uzeti, i xvakati, ali slinu uvik van izbacivati; illi mali korecsak *angelike* trave na isti nacsin xvakati.

7.) Prie nego ode misnik kuxnika providiti, akobi vrime dopustilo, nek i tilo i odilo (kojabi u takvo vrime mallo i pokratja od zemlje mogla biti) smrikom, illi s' sirchetnim dimom na xeravici, il' s'kojim drugim mirisom — nadimi, i nakadi. Ovo isto more csiniti, kadse i kuchi povrati; a joshbi koristnie bilo, kadbi mogao za niko vrime frixko i svoje ruho prominiti.

8.) Kadbi, povrativshise od kuxnika, bash ozbilje (a ne od izpraznoga straha) u svomu tilu, a navlastito u glavi ochutio neku jaku prominu, n. p. glavobolju, il' neku nesvisticu: moraobi tada udilj shtogod vrucha, illi takvog shtogod uzeti, shtobimu odmah znoj iz tila proizsveti moglo, daju zajedno znojom, akobi koju otrovu u sebe primio, shtoberxje iz sebe protira. Za takovi pako dogadjaj, neka kuchane opomene, dagase medjuto nedoticaju.

Kuxna Zlamenja, i nekoji nacsin od kugese priuzderxati.

Kugase dodushe obicsajno, fala Bogu! kod nas neporadja, nego u odvech toplima zemljama, kano u Asii, Afriki etc: i po doticanju zatim xivih illi mer-

tvih tilesah odnudase obicsajno, i u Europu nesmotreno prinasha, alli odkudamu drago kuga u nashe zemlje prihodila: akobinas otcsinska Ruka Boxja, u kojegod vrime i s'otim bicsem za nashe grihe pohodila, vlastita, a i iskernja ljubav iziskuje, da dobri Pastir, i ovu nevolju spoznade, ter kolikoje barem moguche, od sebe, i od svoga stada svaku otrovu odbije illijoj barem put prisicse. — Jesu pako slidecha znamenja:

1) Neko vertoglavje, il' neka povelika glavobolja obicsaje predhodno obuzeti csovika, tako, da skoro zatime il' zajedno u niku hitru, i pojaku ognjushtinu pade.

2.) Ukaxese na tilu otok, na razlicsitima mistih; (navlastito pod pazuhom, pod rukama, za ushima, na vratu, na persih, na pripunih, illi na drugima mistih) i to obicsajno na priliku velikoga cernoga prishta.

3.) Ukaxese kadkad kuga sperva i pod obicsajnih prishtevih, csirevih, u micinam, aspi, mijurcsichih, mozoljima, modrima pegama, i ostalima spo. dobnima otocima, alli daleko vechim, oshtrijim, i. i hitrie rastuchim bollom, negoje u nashega podnebja prilicsnima bolestima obicsajno.

Buduchi pako, dase sada izbrojena kuxna zlamenja, i u drugima nekuxnima bolestima kadkad ukazuju: dase za prava kuxna znamenja mogu derxati, od potribeje slidecha u njima paziti, kano:

a) Akose po udiljnomu doticanju takvih bolestnikah, illi stvari, od takovih bolestnikah dotaknutih, i noshenih, illi u njiovoj sobi lexechih, mallo poslie, jednaka, i na drugomu znamenja ukaxu: znamenjeje dosta prilicsno, i bash temeljno, daje bolest prilaziva, i otrovna, pak bash zato i kuxna, illi pod drugim morebiti imenom otrovna, i sasma pogibljiva; pak i pastirske opaze vridna.

b) Akose recsena znamenja, brez ikakve i druge bolesti, na tilu prie toga ochutene, ukaxu, i ni-

ke ljude naglo umbre! Zlamenjeje prave kuxne, illi kojemudrago pogibljive, i bash otrovne bolesti. —

c) Shtose aspe, illi modrih pegah (koje likari petecse zovu) doticse, imalebise i onė za otrovne derxati, kadbi tko ukraj njiha, brez ikakve pridhodeche druge bolesti, naglo mertav pao; jalli, kadbi samo prie njih imao veliko vertoglavje, il' drugu veliku glavobolju; illi kadbi radi kakve, drugiu tilesnih stranah, jake, i oshtre bolesti naglo pao, i posli smerti ukazalebise na njemu petecse.

Akose ovo opazi, a navlastito shtoje u pervomu i drugomu broju recseno, dostase pametno more pomisliti, dasejė takvi bolestnik akuxio, a josh mlogo vishe, akoje kod njega, kod izbrojenih znamenjah, oshtro vertoglavje, i sasma neobicsajna glavobolja pridishla, illi slidila. —

Ostali pako pomor ljudski, ma i ista odvech pogibljiva od nikoliko godinah kod nas strashno veche gdigdi morecha zlatenica (Kholera) bila, illi ognjushtina, illi serdobolja, neimajuse za pravu kugu derxati.

Likarise dodushe i danas prigovaraju, odkuda iztocsni kuxni porod, illiti xivac biva; i premdajė svima poznato, dase najvechma u topli svima zemljama, a osobito u Egiptu, illi iz trullosti razlicsitih xivinah po potopu rike Nila podavljenih, illi po opadanju Nila na suhu zaostavljenih, pak od prixestokog sunca na neizrecseni smrad uzkuhanih, iztocsno poradja, alli to na nas ovdi nespada; negojė dosti, ako nashoj mallochi poznate nacsine za pricsuvatise od takve otrove iskernjima podilimo. Neka daklė budu slideche opomene zadostne.

Nacsini pricsuvatise od kuxne otrove.

Buduchi daje veche zadosta svima osvidocseno, dase kuga po udiljnom doticanju kuxnoga tila najhitrie razplodiva, zaoto a) kad bash istinito znamo, da kuga mori; b) kad zacsujemo, il' opazimo, dase

ako i u nashemu neznanju nike nashe stvari otruju; il' c) kadseje tko bash istinito okuxio, illije barem zadostna sumnja, daje kuxan, tada valja stvar tu:

1.) Varoshi, illi pervomu Poglavarstvu javiti, da kuxnu otrovu i opchinske zato naredjene, i postavljene zaustavljeche uredbe shto berxje proglasi, i pak od toliko otrovne pogibeli pricsuva: drugacsie sve naslidno zlo, pada na onoga dushu, koi znavshi za zlo, illi barem temeljno od tolikog zla sumnjechi u priatno vrime, nije svomu poglavarstvu, illi ostalim iskernjim objavio: dase svaki od tolikog zla pametno pricsuvati znade.

2.) Valja dase svaki od onoga mista, od one kuche, kuchana, marve, vunenoga, pertenoga, koxnoga, svilnoga ruha, novacah, i svega shtoje otrovno tako sacsuva, da u nikakvo doticanje sh'njima nestupi. A dobroje tada i od sviuh ostalih nepoznanih ljudih uklanjatise, i svoje kuchane u moguchoj samochi, illiti zatvoru csuvati. — Novac zlatni, sreberni, illi bakreni morese primati, alli prie u sirchetu dobro popran. U opchenu govorechi: Vaskoliki temelj, i najbolji nacsin od kugese sacsuvati u ovomu stoji: dase svako doticanje kuxnih tilesah i stvarih ukloni.

3.) Za uzderxanje xivota, kako u novcu, tako u hrani, i smoku neka nastoji otac obiteli svaka na vrime tako pribaviti, da priprava mallo vishe, negoje obicsajno moxe durati: jerbose iznenada, i u berzo shtogod moxe dogoditi, shtobi vishjemu pripravljenju put pripricsiti, i tako kuchanina, i kuchane u novu dvostruku pogibio postaviti moglo.

4.) Kadbise il' na blizo, il' bash u onomu mistu, gdi tko pribiva, kuga oglasila, tadaje priporucsivo, dase svekolike skuplje, a navlastito svilene, pamucsne, pertene, vunene i koxne stvari u jedan kiljer, illi sobicu unesu, zakljucsaju, i po samomu domachinu vishe putah provitre, dase nebi pokvarile, illi od moljca ushtetile.

5. Kuche domachin imase osobito brinuti i paziti, da potribita za kuchanski xitak opazno kupuje; da uesinjene od poglavarstva za opchensko dobro naredbe shto opaznie csuva; da na domachu celjad, a ponajvishe na sluge, i sluxkinje dobro pazi; dase s'drugima na blizo nesastaju; da jedno drugoga nedotica, i makar kakvu drago stvar u dvoru, il' na sokaku nashli, akobi bash zlatna, sreberna, il' svilena bila, ni po jedan nacsin nedoticaju, niti primaju; — Dase i isti stareshine shtomanje mogu sa svojima kuchanma mishaju; zato; da akobi oni po duxnosti svojoj gdigod na polju s'drugima otrovno pomishani bili, i, josh nebi bolu ositjali, druge kuchane neotruju.

6.) Buduch daje jid, illi otrova kuxna u prinashanju, i razplodenju odvech hitra i na svako tilo prilaziva: i buduch daje mlogo istini podobno, dasu i one stvari, kojesu sagi, i oduhi kuxnikah zadugo izmetnute, i priblixane, otrovu kuxnu u'se, i na se privuchi mogle: i tako koliko xivine, toliko i stvari nexivuche u sobi kuxnika dalje lexeche moglese otrovati, i istu kugu na dalje razploditi: neka dakle Otac obiteli pazi, dase u onoj sobi, u kojojbi kuxnik lexao, takovih stvarih nenalazi; illi akosuse nahodile, da xivine (n. p. pse, macske, i ostalapremako i po sumnji samo otrovana, dade smaknuti i saxechi, illi, akobi nexivih vridnih stvarih bilo, barem neka dade u sirchetu dobro nakvasiti, i poprati; alli jer blaga vechega od dushe, i xivota csovicsanskoga nije, najboljebi bilo: da za vechu svoju i svoga iskernjega sigurnost, i procinitie stvari akosu otrovane popali.

7.) Valja nastojati, dase spremnost, i csistocha, koliko u tilu, toliko i u odilu, u kuchi, u sobi, i u dvoru, i u svakomu mistu podpuno obderxaje; ne zato, kano da ovakova csista mista, po mishanju i doticanju otrovanih bolestnikah i stvarih nebise mogla otrovati: nego shtose csistochà, kano najkripkii odboj svake nesnage, i kano zdravlju perva pomoch od sva-

koga vazda fali, i koristno priporucsuje, i obderxavati zapovida. U kojojmu drago dakle kuchi, sobi, kiljeru il' zemunici ljudi pribivaju i spavaju, makarbi najljutja zima bila, probitacsnoje i potribito; nikoliko putah priko dan, a navlastito jutrom, i vecserom, vrata, i pencxere otvoriti, pomesti, i smrikom nakaditi, illi sirchetom na xivom ugljenu poshkropljenim nadimiti, alli ne od vishe ipak zadimiti.

8.) Akobise tko naglo razbolio, a navlastito niku glavobolju, vertoglav, vechu neobicsnu slabost, illi kakvu drugu prominu u tilu ochutio, nevaljase ipak verlo pripadati, mislechi: kano daje jurve kuga ovdi, i dase brez svakog uffanja umerti mora; nego valja brez svakoga straha i protezanja, svoju nemoch odmah shto bistrie more biti odkriti, i viche od pametnoga likara iskati, koi akose dugo nezataji bolest, more berxje, i mlogo lashnje pomochi, nego kada bolest, i nemoch mejdan priotmu.

9.) Akobise tko, tako texko, i naglo razbolio, dabi odmah morao u krevet lechi, imase bolestnik udilj likaru prijaviti, krevet pak njegov, s'njime u drugu sobu, illi kiljer izneti, i ne samo od drugih razlucsiti, nego takojer pomnjivo paziti: da s'drugima zdravima niti on, niti dvoritelji njegovi u doticanju nebudu; alli dvoriteljom ipak na dushi lexi: da bolestnicsku sobu csisto derxe; daju cseshtje, otvorivshi vrata i pencxere, provitre; daju smrikom visheputa priko dan nakade; daju vinovim sirchetom na xivo ugljenje poshkropitim prilicsno razgale, i od likara pripisane likove bolestniku tako dodaju, da ipak, gdi nije bash prave i vaxne potribe, golima rukama bolestnika nepopadaju; illi akobi bash i to potriba zaktivala: da odma ruke, slipe ocsi, i usta u sirchetu properu, slinu iz ustah csesto bacaju, i zaduhese kuxnoga bolestnika navlastito csuvaju, a pocseshtje priko dan, i priko noch (akojim bolestniku sluxiti valja) nikoliko zernah borovice xvacsu, i slinu iz ustah u stranu bacaju.

10. Kada tko nebi odmah dobiti mogao likara, a bolestbi tako ljuto tishtila, daju veche nebi bilo ni moguche podneti, tadaje osobito dobro i probitacsno na primer jednoga oraha uzeti na berku noxa venecianskog terjaka, akobise dobiti moglo; a bolestnik, akobiga dobio, nekaga odmah proguta, i dobrose pokrie, dase moxe oznoiti, i kuxnu otrovu kakogodir na znoj iztirati; alli ako i kada dospie bolestnik u znoj, u onoj ognjushtini, i u onome znoju, za glavu i pod xivot svoj neima na ladan zrak izlaziti, na shto kuchani najbolje paziti moraju, buduch da takovi bolestnik pavshi u vatru, i visheputah nebivshi prisebi, i neznade shto csini.

Tko pak terjaka nebi mogao dobaviti, oni more, bile ocsi od rakah uvik pripravne derxati, iste u sitni prashak stuchi, u csashi s'vodom smishati, i popiti jednu, illi dvi csashe, ter dobrose u mlakoj sobi upokrivati, dase more oznoiti; pak na strani, csistu koshulju i gache derxati, ter kad sa svim ona otrovna probiznoica pristane, prisvuchise, znojne pako gache, il' koshulju na dervo illi shipku gvozdenu uzeti, terju u lug s' xivim krecsom razgaljen baciti, pak tako, akoje moguche, nikoliko puta, znoitise na novo, i prisvlacsitise, doklegod bolestnik na sebi polashnicu neochuti.

Akobise medjuto kuga illi veliki cerni prisht napeo, illi na pripunih, illi za ushima, il' na vratu il' na persima, gdimu drago na tilu, nekse sime laneno, xabjak, i cerni slez u mliku kuha, i na nezrile mozulje pritisne, illi privexe, da mozulji dozriu; illise privije na mozulj na kerpicu razmazan terpetin; illise metne na mozulje terjaka, sverhu terjaka golubica xiva prisna na dvoje srizana, i nek stoji donle na mozulju, doklegod golubica nepozeleni, a terjak nepocerveni, pak kadse golubica odnimi od ranne, kuxni csemer na dvor kao zelena voda procuri; moxese takojer na mozulje, i kuxevne prishte cerveni luk u pepelu pecsen postaviti, i dva tri puta novim na dan prominiti, dok nedozriu i neprocure. Akobise mozulj pro-

kinoo, i ranna pocsela zgnojom i sukervicom curiti, valjaju cseshtje suhom csistom kerpom terti, s'cervenim lukom, ter s'tistenim kvasom u jedno smishanim i stucsenim misto melema zaviati. Ovakvi bolestnik nekase csuva od razlade, od svake tverde i okorite jistbine; pak takojer od stvarih kiselih, i pitjah, koje kerv bune i upaljuju.

11. Priporucsujese takojer neko mlogo koristno sirtje, slidechim nacsinom pripravljeno. Napriliku: uzmese od pet verstih trave, kano rutica, pelin, xalfia, metvica, lavendula, ter od svake versti, malo podobro izsicane metnese u jedan fincxan u jednu bocu od csetiri ice, illiti holbe, punu dobroga vinskoga sircheta; bocu zatim od ozgora kruto, zavezavshi, da neizlapi. Izmetnese poslim boca 'na sunce illi na pech dobro ugrianu, doklemse nepocsme malo bistriti, pak posli csetiri dana, nekse kroz kerpu csistu procidi, i zatim u ovo csisto sirche metnese kamfora; naprimer: akoje staklo od jedne holbe sircheta, metnese pol lota kamfora, akolije boca od dvi holbe, metnese csitav lot kamfora, dolaze dakle na csetiri holbe sircheta dva cila lota Kamfora. Ovo sirche netreba piti, nego je verlo probitacsno sh'njime meklja tilesna uda, ruke i obraz prati, ter maramu sh'njim natopljenu nositi, i cseshtje mirishati, i tako otrovu kuxnu od tila odbiati. Nikoji zatim izvixbani likari priporucsuju misnikom, likarom, kuchevnikom, i dvoriteljem, da ruke csistim uljem za ono vrime pomaxu, dokse kod bolestnika nahode; shtonoje dosad bash po sve za dobro nashasto bilo. Moxese takojer josh jedno sirche za pomochi bolestnika napraviti, po imenu zvano razbojnicsko sirchė, illi kvasina, i pravise slidechim nacsinom. Uzmi pelina, ruzmarina, xalfie, metvice, i rutice po 6 lotih, levende 4 lota, bilog luka i kalmusa 3 lota, cimeta, orashka, baldria, karanfila po 1. lot; ovo malo usitni, i metni u veliko staklo; (flashu) nalis na ovo 3 oke verlo jakog i dobrog vinskog sircheta, pak s'mihurom od ozgor svezavshi, postavi, da

na toploj pechi illi suncu 14 dana stoji; zatim odcedi sirche, i uzmi $1\frac{1}{2}$ kamfora, i rastopljena u 4 lota bashice, uli u to sirche, i sverhu toga josh jedan lot ruzmarinskog zeitina, ter razliga u sitnia stakla, dobro zacsepi, i zapecsati, da nelapi, i csuvaj za recsénu potrebu.

12. Neka misnik pohadjajuchi kuxnika uvik jedan prozor otvoriti dade, da zdrav i frixak zrak u sobu dospie; neka nikoliko zerna borovice u usti nosi i xvacse, ter tako nahudljivu slinu izbacuje. Vrativshise od bolestnika, neka odmah usta, ruke, slipe ocsi i vrat sirchetom dobrim gori opisanim propere: neka haljine prisvucse, ter pervashnje na csist zrak obisiti dade, dase otrova, akobi kakogod za haljinu prionila, otira; nekase svake odiche kuxnicske csuva, i akoje bash od potribe, na dervenu stolicu kod bolestnikah sida.

Ovosam samo za najvechu potribu i za hitru pomoch Xupnikom i iskernjim najvechom stranom iz Utishenja oxalostjenih P. O. Gerge Peshtalicha pozaimio, mislechi, da Poglavarstva i dobri likari u takvoj opchinskoj potribi ovu duxnost nebi ni onako zanemarili; esapechi: da od opchinskog spasenja, i njihovo posebno dobro visi. A dragi nas Bog od toga bicsa na uvike oslobodio, i ucsinio, da ovoga nijednog lika i nepotribujemo! —

Nacsin postupati bolestnikom u Koleri.

Buduchi daseje neodavno i u nashima Zemljama, i druga tako strahovita bolest, *Zlatenica*, illiti *asiatska Kolera* ukazala, koja za malo vrimena najjacsega i najzdraviega csovika obori, i umori, a navlastito akose odmah u pocselu takva bolest neutaloxi, i nesustavi: koristnoje, da pacse bash i potribito, onomu osobito Xupniku, koi pri sebi likara, i likarnice neima, da narav, porod i razplodenje, i ove takojer odvech nemiloserdne bolesti opishemo, ter da poznate dosad nacsine, nju, illi po sve odbiti, illijoj barem povechu sillu slomiti, izvixbivamo.

Ova pako bolest slidecha znamenja obicsajno imade.

1.) Dojde vertoglav, i neko tilesno poveche oslabljenje.

2.) Na jedan puta klonu noge i ruke.

3.) Pocsnese csoviku 'zliti, i otvorimuse narav s'traga vishe putah tako jako, da tocsi iz csovika nepristano donle, dok csovik neizdahne; gdiga kadkad zajedno i bljuvanje sprida josh vechma kini, i smertno mori, doklem neizdane.

4.) Pocsmu hladiti noge i ruke, i zimogroz kroz sve tilo prolazit, pak nato:

5.) Popadnuga gercsevi, spervice kadkad na xeludcu, pak zatim po svemu tilu tako nemillo fatati, da u velikom bollu za nekoliko satih i dushu pusti.

6.) Pomutemuse ocsi, i pojdunuse kano staklo cakliti, i nikoji modar obrucsak ukaxemuse u ocsima; koje zatim za mallo sve dublje i dublje tone.

7.) Jezikmu kadkad tako oslabi, dagaje texko govorecheg razumiti. I tako dalje razlicsitihse ukaxe znamenjah. —

Premda likari pako razlicsite uzroke od ove bolesti daju, onoje sasvimtim sigurno i opcheno poznato: dase ova bolest najlaglje od nagle i velike xeludca razlade onda poradja, kadje navlastito csovik prie toga gdigod u toplini bio. —

Tkose dakle kolere sacsuvati xeli, oni valja, dase najvechma navlastito u litno vrime ponagle razlade csuva; illi, ako koleru dohie, dase odmah u znoj postavi. Premda pako nije josh pravo posvidocseno, da nije ova bolest otrovno prilaxecha, kao kuga, alli buduch da nije nito dasta posvidocseno, da nije otrovna, navlastito promatrajuchi to, dasu kadkad bash u jednoj kuchi pomlogi pomerli: gdisu u istom mistu u drugima kutjama svi zdravi ostali: zatoje od potribe, dase misnik, a i svaki csovik onoliko, kolikoje barem moguche od kolerikah csuva, a osobito njihove oduhe, kojisu veche u ovoj bolesti, illi na csas smerti,

illisu veche izdahnuli; buduch dasu ovi najotrovnii s'mlogimih dogadjajmih kano otrovni zanashasti. Reko: samo dase csovik koliikoje moguche dobro mertvacske kolericske oduhe csuva, jer drugacsie mudro i pametno takvoga mertvoga oko nogu dotaknutise, nise stvar tako otrovna iznashla, buduch dasu kuchani; i komshie, u pokopanju takovih mertvih ruke i noge brez svake otrovnosti golima rukama doticali, a onda samo naj nemilliu oduhu opazili, kadsu blizu ustah postajavali.

Za misnika dakle, kano i za svakoga drugoga laikernjega ova opazljivost budi:

1.) Da kada kolercem budu sluxili, od zadahnutjase samo njihova dobro csuvaju; alli da shtoberxje takovima ruke illi noge dobro upokrivaju, dase shtoberxje oznoje, i po znoju otrovu iz sebe izdadu. —

2.) Valjase izbljuvotinah takojer njihovi barem onoliko, kolikoseje moguche csuvati; nekajih dakle dade misnik shto prie ukloniti i csistu posudu bljujechemu dodati, da onaj smrad kogagod nezadahne, i neotruje.

Radi pogibljivosti od bljuvanja, nedaje misnik takvima bolestnikom svetu Pricsest, negojih samo shtoberxje nastoji izpoviditi, odrishiti, i svetom Pomastju pokripiti; nebojechise odvech, dache takova bolest odmah, i s'pervim doticanjem na njega prichi, akose samo, kakoje recseno, dobro oduhe kolericske obesuva.

Kako pako bolestnik recsena znamenja od kolere na sebi ositi, ima shtoberxje tilo topliti; akobise kadkad bash u potribi za ugrianje xeludca i vina dobra pomallo okusio, illi drugog kripkog pitja, (osim piva, koje josh vechu pobunu u xeludcu pravi) nebi doisto mlogima falilo.

Morese pako mlogi bolestnik, po ucsinjenom veche izkushanju Gospodina Ivana Morvaya, u Tisi-Babolnoj Paroka, na ovi takojer nacsin licsiti:

I. U topal krevet lechi, i dobrose s'perinama, bundama, opakliama i ostalima toplima stvarma tako

pomnjivo po glavi i po svemu tilu upokrivati, damuse samo nos vidi, da nikakvi ladni zrak, ni blizu bolestnika dojti nemore. Posteljase medjuto i telo bolestnicsko moxe ugriati s'cripovima, illi svruchima ciglama na okolo postavljenima.

II. Morase bolestnik obmitati, illiti obaviati po xeludcu i terbuhu s'toliko toplima obvojih, kakogod moxe izderxati. (Obvojise kadkad prave i od razlichitih mirishavih travih; kano: od metvice, boxjega dervca, cxubra illiti kopra, xalfie, sleza, konjske metvice, divjeg bosiljka, pelina, i takovi ostalih. —Ovese trave sitno izsicaju, pak u kerpu umotane nakvasu u vruchem vinu, illi vodi.)

Ako nebi ovih travih bilo, a onoje za tu potrebu i trina dobra.

A dobraje i ugriana zob, i ugriano kukuruzno brashno, i ugrian pisak, a i ugriana sol, za obavianje xeludca, i terbuha.

Buduchi pako da samo dobro oznojenje od ove bolesti licsi, zatobi dobro bilo i pod kerste, i pod bubrege u vrechici vruche zobi, illi kukuruzna brashna metnuti; takojer i vruche cigle, illi cripove na noge i na ruke metnuti, samo dase bolestnik shto berxje oznoiti moxe.

Kakoje gori recseno u ovoj bolesti ohlade noge i ruke, koxase najexi, i pocerni, dobroje dakle noge, ruke s'kanforskom rakiom, illi s'nixje opisanom mastju mazati, kefati, a i suknenom kerpom terti.

III. Morase bolestnik csestje s'vruchim teom napajati. Tese kuva od metvice, od xabljaka, od divjeg bosiljka, allije bazov najbolji, jer najberxje na znoj tira. Akoli nejma ovih travih, a onoje i vrucha voda, illi po mallo vruche vino dobro.

IV. Akoje bolestnik xedan, nesmiemuse nishta drugo za napitak davati, nego jecsmova voda, to jest, voda u kojojje jecsam prokuhan, i to ne verlo hladna.

V. Akobise bolestniku jisti proktilo, dopustjenomuje samo csorbe uzeti.

VI. Kadse bolestnik vech dobro uznoji, valjaga u csiste, alli ugrijane koshulje presvuchi.

VII. Kadamu veche laglje i boljc bude, ondase josh mora s'toplima obvojih obavijati, i s'tankim jorganom, chepetom, illi s'dvi debele ponjave do nosa pokriti, dase nebi razhladio, illise znoj natrag suzbio. Jerse mora svejednako i dugo (gdikoji po jedno deset satih) znojiti. — Pakse onda, toplo obukavshi, iz postelje dichi; i akoje gladan malo csorbe jisti, i malose vina napiti. Posli toga valjamuse opet 2—3 dana od jila i pitja, i od nazeba dobro csuvati.

b.) Akolije bolest josh xestja, i bolestnikse nemoxe berzo u krevetu oznojiti, ondase mora medjutim illi parilo, illi kupilo pripraviti, i bolestnikse mora na paru, illi u kupilo metnuti.

Na Paruse ovako metje: U sobuse unese parjonica, illi kakvo bure, u kojese bolestnik na jednu klupcsicu posadi, na dno parjonice uz bolestnika metnuse 2 illi 3 vruche cigle; i posipajuse sa sirchetom i rakiom na pole pomishanim; bolestnikse pako mora dobro u bundu, illi jorgan, illi chepe do vrata umotati. da sva para na njega ide; a vruchese cigle moraju dotle uz njega metati, i tako polivati, doklegodse neoznoji; a kadse oznojil, ondase ima u ogrijane koshulje presvuhi, u topal krevet metnuti, obavijati i s'tehom napajati, kakoje recseno.

Illi sitnose nasicse dracsjih (grancsicah od bagrema) kojese u vodi skuhaju, pakse ovako vrila voda u parjonicu uspe, a bolestnikse posadi u nutra na stolicu, metnuvshi noge na klupchicu, dase neskvase; pakse dobro umotavshi pari, dokaga znoj nepropade; Shto kad bude, ondase prisvucse, u postelju metne, obavija, i napaja, kakoje gori recseno.

Jllise uzme na misto dracsjih grancsicah trine od sina, pakse, kakoje recseno na tomu u parjonici pari.

Moxese takojer pariti nad velikim loncem, kojise metne u izhodni sanduk (illiti laibshtul) na koji bolestnik side, i dobrose zaogernjen pari, dokaga

znoj nepospe; kod ovog parenja metnuse bolestniku dvi ugrijane cigle pod noge. Kupilo biva u parjonici onako, kao i parenje, samose mora za kupilo vishe vode pripraviti, i nesmie onako vruche biti kao parilo, nego onako kako moxe bolestnik uzderxati. U vodi od kupila moguse illi dracsje grancsice, illi trina kuhati. Medjutim valja ipak bolestnika sverhu parjonice do vrata dobro u bundu, jorgan, chepe, illi opakliu zamotati, tako da i ista parjonica pokrivena bude, da sva para iz kupila na bolestnika i uz njega ide. Pak kadse bolestnik dobro oznoji, valjaga prisvucsena u postelj poloxiti, obaviati i teom pojiti, kakoje gori recseno.

c.) Ako bolestnik ositja nutarnje gercseve, illi maternicu, i akomuje jurve bljuvanje, i nazadnjica nadospila, ondamuse nuz gori izpisano licsenje moraju noge i ruke, i akoje verlo slab, sve tilo s'kanforskom rakiom i sirehetom na pole smishanim mazati. I takovse bolestnik mora svejednako s'teom od metvice napajati, doklegodmu zlienje i nazadnjica nepristane. Pak ako iz pocsetka i izbljuje *the* ópetmuse mora davati, jer kadse xeludac ugrie, nechega vishe izbljuavati.

d) Akoje moguche imati, i slidecha mast verloje za mazanje dobra, s'kojomsuse u Tarnovi Varoshu u Galieii mlogi od kolere izbavili; k'tomu uzmi: 4 lota tücsene gorushice, 1 lot bibera, 1 lot kanfora, 2 cseshlja bilog luka. Ovo stuci i metni u jedan sajtlik dobre rakie, i nadopuni s'pol sajtlika vinskog sircheta, pak postavi na sunce, illi na toplo ognjishte, nekasé grie, misha, i bistri (destillira).

S'ovom mastju valja bolestnika izpod xlicvice, izpod kolinah, po xeludcu, i po rucsnima xilama mazati, pokraj toga pako gornje likove, t. j. vruch the potribovati.

Za one, koji okolo bolestnika rade, dobroje:

1. Jutrom nebiti tashtu.

2. Nedatise od bolestnika zadahnuti, illi pobljuvati. jerje oduha bolestnicska odvech nezdrava, i zatojojse valja dobro uklanjati.

3. Maramu u sirchetu nakvashenu pri sebi imati, i csestje pod nos metati, osobito ako od bolestnika koja oduha izlazi, illi akoga bolestnik zadahne, dobroje i borovicsnih zernah nikoliko xvakati, illi kadkad koji cseshanj bilog luka uzeti.

4. Sirchetom ruke oprati, osobito kadse bolestnika rukom doticse, illi kadga premiche.

5. U pokrivenoj tavi sirche na vatri ugriati, i odkriv tavu sobu sa sirchetnom parom kaditi.

6. Baremse jedanputa u 24-sata u krevetu malo oznoiti, i csisto prisvuchi, a pokrajtoga toplo opravljati.

7. Xeludac csist imati, i toploga derxati, s'mlogimga osobito debelim, i ladnim jilom i pitjem neobtereshivati; zeljase, kolikoje moguche chuvati; u opchenu: od svakogse, a navlastito od nezrilla vocha, kano takojer i od mladih pecsenih, illi kuhani kukuruzah osobito josh na tasht xeludac—jutrom—priderxati. Ovako s'.Boxjom pomochju postupljujuch, zdrav ostane likar i misnik, a i mlogi ozdravi i bolestnik; alli nas predobri nebeski Otac, i od ovoga bicsa u napredak premillostivo oslobodio ! ! !

Tretji Odsik.

Xupnik nahodechise kod ocsitih, na smert odsudjenih, Zlocsinacah.

Razdil I.

Xupnicske duxnosti kod odsudjenoga u Tavnici.

Pridpomena.

K' trudnomu, xalostnomu, i dobro serdce skroze prolażechemu xupnicskom duxbenom obvershivanju pribrajase takojer i dobra priprava ocsitih zlocsinacah na skoro nastupljujuchu smert. Ovaje xupniku toliko pomucsnia, kolikoje svakomu pametnomu csoviku doznatie: dasu ovakovi zlocsinci obicsajno najzlochudniji ljudi; koji kadkad nit dobre odhrane, nit Zakona, niti iskru ikakva uljudstva imaju; pak bivshi na duslu i na tilu odvech nemochni, verlose blizu svoga vrimenitog i vikovitog izginutja nahode. Da xupnik dakle kadkad i kod ovakovih, obicsajno nechutivih, i najzlochudnijih ljudih mlogo umitnosti, i smillovanog poxalenja potribuje, i da slobodna, i kripostna serdca biti mora, dajih na dobar put obrati, pak po sve s'Bogom pomiri, i ujedini, i od sebeje poznato. — Jer kakogodje svakomu csoviku prirodjeno, da po naravi svojoj xivot ljubi: takomuje takojer i naravi prirodjeno: dase smerti, a navlastito sramotne, i sillovite smerti boji, i plashi. I doisto, velikase sercsanost i jakost serdca ondi iziskuje, dase tojest posve csovik neuplashi, i nikim nacsinom opet neozlochudi, gdimuse zdravu bash ocsito i sudbeno veli: *Ti morash odmah umerti.* — Samo kershtjani, i to

samo dobri, i s'Bogom po sve ujedinjeni kershtjani neplashese tako lasno od smerti, nego mlogi pravobogoljubni xelese josh s' tilom razstati, dase navike s' Isukerstom u goruchnijoj ljubavi sjedine; shtono nam posli S. Pavla Aposhtola, mlogo hiljadah Mucsenikah, Izpovidnikah, i ostalih bogoljubnih kershtjanah svidocse, a i danas josh posvidocsiti mogu.

Alli toliko vechma nebogomilli, i u Zakonu Isusovu josh dobro neuvixbani ljudi, obicsajno tako ushtrepe, slishajuchi rics na skoro nastupljujuche smerti, i nekojise tako prominu, da pavshi u niku verst od bisnoche, proklinju svoje drugove, obtuxitelje, sud, i sudie. — Nikoji jako zanime; alli bash ovo nije visheputah pravo znamenje od pridanja svoga u volju Boxju; nego znamenje njihove zle volje i zdvojenja. Od ovuda dolazi, da takovi zlocsinci, ono kratko i najpriatnie vrime, kojebi koristno i spasonosno upotribiti morali, u pogerdnom psovanju, i proklinjanju; u izpraznom uffanju od pomillovanja; u nepristojnom tuxenju, u laxljivom izgovaranju svojih zlih dillah, i u mlogima drugima protigovorih provedu. —

Sve ove, a josh i veche priprike, imade xupnik s' velikom umitnostju, krotkostju, i serdcsanostju kripostno privladati. Buduch pako, da obicsajno na tri mista s' ovakovima ljudma svoju duhovnu duxnost izvershivati imade, kano 1) kod odsudjenika u Zatvoru, 2) povedenoga na pogubljenje na putu, i 3) na mistu istog pogubljenja: u tri Razdila, i duxbenosti pastirske promishljamo ovdi razdiljene. Na ova sve tri mista valja Misniku odsudjenika ucsiti, ponukovati, i xalostnoga barem onoliko, kolikoje moguche, i koliko Zakoni dopushtjaju, spasonosno utishiti, i s'Bogem sjediniti.

§. 1.

Uprave za Misnika pri odsudjeniku.

1) Prie, nego xupnik odsudjeniku dogje, nekase reko prie pametno, i kolikoje barem moguche, uba-

vistit dade, kakveje chudi odsudjenik, t. j. jelli dobrovoljan, illi oduran; jelli ucsitljiv illi tup; po sve tverdokoran, illi samo obicsajno jogunast; jelli uplashen, illi josh razabran; i tako dalje; — i to zato, da Misnik na svako okolostanje odsudjenika, i na svaki njegov protigovor neuplashen, nego u Ricsi stalan, i u svomu duhovnomu ponashanju po sve serdcsen obstane, i da svoj nauk po razlicsitoj chudi takvog odsudjednika vazda dobro urediti znade.—Vrime-boje kratko, pak bash najvechma zato svaki csas ovoga vrimena ima misnik nastojati dobro upotribiti. Obicsajno se u nekojih mistih josh u napredak iz pregrishke znade, dache zlocsinac zlo projti; i xivotom zlo dilo naplatiti, dobrobi dakle tada bilo, da xupnik takva zlocsinca, josh prie negomuse smertna odsuda proshtie i proglasi — kakogod spoznade. Po tomuchemu lashnje morebiti Zlocsinac u potrebito vrime svoju zaufanost pokloniti, i spasonosna svitovanja primiti.

2) Kada misnik pervi put odsudjeniku pozvan bude, nevalja, dase plashljiv, jalli sumoran ukaxe, za nesmutiti vechma odsudjenika, koibi, smotrivshi uplashenoga misnika, mogao pomisliti, dase misnik vishe smerti boji, nego onaj, koi imade poginuti; nego valja, da prid odsudjenim duhovnu serdcsanost, uljudnu slobodu, krotko i vedro lice, i dobru volju pokaxe, za lashnje dobiti, i na put spasenja nevoljnoga dovesti.

3) Akoje odsudjeni, posli navishtene odsude, josh odvech ljutit, i smutjen, nevalja, da odmah misnik k'njemu ulazi, doklega ona perva ljutina nepopusti; jer nesamo da tada sh'njime nishta dobra neche opraviti, negoga more josh gorje razjiditi, tako, daga zatim illi zadugo, illi bash nikako neche mochi na pripravu duhovnu dovesti; kakonoseje veche vishe putah dogadjalo. — U csovikubo, koi kod zdravog tila, i pri razumu imade umriti, svakolikase narav plaho potrese, i priokrene; zato valja popocsekat,

dok ono pervozaneshenje pameti odsudjenoga mallo popusti.

4.) Nije uvik probitacsno, da misnik odsudjenoga odmah, dok pervi put unidje, na udiljnu Izpovid ponukuje, i kano prisilluje; nego valja, da misnik s'pervim svojim pohodom nastoji samo nato, da smutjenoga utishi; daga u duhu izpravi; daga na milloserdje boxanstveno probudi, i daga k'sebi prikloni, ter svojumu svaku xeljnu i moguchu pomoch obecha; slidechim n. p. nacsinom:

Xaomije moj dragi N. iz svega sérdca, dasam u tomu xalostnomu stanju k'tebi pozvan; alli ti i sam moresh pametno misliti, da iz drugog uzroka k'tebi nisam doshao, nego da te razgovorim, i utishim. A ovosam, moj dragi, nesamo kao svaki dobri kershtjanin, nego i navlastito kano misnik i sluga Boxji za spasenje dushah pozvan, duxan csiniti. Ja scinim, da ti po tomu zla nexelim; ja mislim, da i ti nisi tomu protivan: videchi dobrotu moju, dasam, to jest, za spasenje dushe tvoje svakolika mogucha i potrebita — pripravan csiniti; mame to najvecheg truda koshtalo. — Akoli:

5. Misnik vidi, daje probitacsno i potribito, illi daga sam odsudjeni na to navadja more: odmah i s'pervim svojim pohodom odsudjenomu takojer najvechu njegovu duxnost ljubezno iztolmacsiti; kojaga na to vexe, dase ocsitom sudu i Pravici, kojaga u ime Boxje, kanó svake nepravde najpravednieg Osvetitelja sudi, iz ljubavi i csasti boxanstvene prama Bogu, uzterpljivo podloxi, ter da zasluxenu smertnu odsudu uzterpljivo podnese. — Akobo misnik odsudjenoga razloxito i temeljno na to dovede, da on sám pripoznade, daje doisto za svoja dilla opaka smertnu odsudu — zasluxio, i da po svi zakonih za njih pravicsno umerti mora; pak daje i pripravan zasluxenu za grihe svoje kashtigu dragovoljno i uzterpljivo podneti; mlogoje veche za sebe, i za odsudjenoga truda zashtedio. — Buduchi pako da ovo ocsitom i tverdokor-

zlocsincu veoma texko u glavu ide, a poznatoje, da brez pripoznanja svoje krivicsnosti, i brez skrushenja nije ni moguche spasenje dushe ocsikati: misnieskaje dakle kod takvoga odsudjenoga najpoglavitia duxnost, daga na to ljubezno (illi ako vidi, daje potribito, kadkad malo i pooshtrijima ricsma) navede, da ucsinjenu krivicu (kakvamu drago ona bila) pripoznade, i da zasluxenu za zloche svoje smertnu odsudu, od sudiah dragovoljno primi, i uzterpljivo podnese; shtono more slidechima na primer ricsma ucsiniti: moj dragi N. kakonosam razumio, tebije sudbena Vlast za tvoju krivicu smertnu odsudu dala navistiti; xaomije da te u toj xalosti polazim, allise ipak odvech nesmutjuj, i negubi uffanja; jabo scinim, da ondi, gdi csovik grishnik, josh nije svoga dragog Boga izgubio, gdi nije nebesko blaxenstvo, i dushu svoju na uvike izgubio, da josh nije sve izgubljeno; a ovo tebi moj dragi N. josh negine, negotije doisto josh sve u ruki. Akoti dakle i pogine tilo, kojebi i onako kad tad umerti moralo, ostajeti barem xiva dusha, i to na uvike xiva. S'njome dakle moj dragi N. valjanamse toliko vechma brinuti, koliko bistrie iz nasheg S. Zakona oznajemo, dachemo dragom Bogu za svako nashe krivo i nepravedno dillo oshtar racsun davati; tibo znadesh, daje Bog svet i pravedan, pak da necsistochu i nepravednost nepushtja u kraljestvo nebesko; gdino sama svetost, csistocha, i pravednost pribiva; a znadesh na dilje iz Zakona i to, dasu Bogu svaznajuchemu i tajne i skrovite ljudske krivice sve poznate, pak dajih Bog, illi na ovomu, illi na drugome svitu, polak prisvete Pravnice svoje dostojno kara, i pedipsaje. Kod svaznajuchega dakle i pravednoga Boga ninamse fajde, moj dragi N. izgovarati, i tajiti: jer shto ovdi pripravedni Bog od nashih krivicah nepokara, pokaratiche doisto josh i oshtrie na drugom svitu. —

Alli buduch daje on hotio prisvetu Pravicu svoju i na ovomu svitu ljudma ocsitovati, zatoje on misto sebe visokiu Vlast, illiti sudce postavio, i njima

Zakone, illiti Pravice dao, po kojima krivce i pravedne suditi; ter perve pedepsati, a druge nadarivati imaju. Ovo ocsito ucsi sveto Pismo ondi, gdi veli: *Svakaje Vlast, (illiti Sudstvo) od Boga!* List S. Pavla k'Rimlj: p. 13. r. 1. *Podloxni dakle budite svakom ljudskom stvorenju radi Boga, illi Kralju kano izverstnomu. Illi vojvodam, kano od njega poslanim na osvetu zlocsinacah, falu pak dobrih.* I. List S. Petra p. 2. r. 13. i 14. *Poglavicebo nisu na strah dobrog dilla, nego (na osvetu) zloga dilla. — Ako pak zlo ucsinish, bojse: nenosibo macs (Poglavica) brez uzroka. Boxjiboje dvornik, osvetioc na sercxbu onom, koji zlo tvori*: veli S. Pavao k' Rimljanom na p. 13. r. 3. i 4. Iz ovih ricsih moresh, moj dragi N. lasno razumiti, daje svaka Vlast, i poglavarstvo postavljeno od Boga, na osvetu i kashtigovanje zlochah, i zlocsinacah; akolije tako, a ono valjatise volji Boxjoj, i vladalacskoj podloxiti; kojojse i onako podloxiti morash, illi htio, illi nehotio. Ako dakle dobre volje ono primish, shto i onako priterpiti morash, priechesh Boga na pomillovanje ganuti, i sritno umerti. — Istaje pako Pravica boxanstvena i zakone, illiti uredbe takojer postavila, po kojimase poglavice od Boga postavljeni u sudjenju i kashtigovanju zlocsinacah vladati imadu. Tako josh u starom Zakonu Bog isti recse, i zapovidi: da onaj *svaki, koi ubie csovika, smertju imade umerti*, to jest, imade i on pogubljen biti. Levitik p. 24. r. 17. A na drugome mistu josh oshtrie recse: *Razbijenje za razbijenje, oko za oko, zub za zub, glavu za glavu svaki zlocsinacc imade vratiti; illiti izgubiti; kakvu natrunu, illi zlo ucsini, takuche zlocsinac i podnositi.* Levit: 24. p. r. 20. Pak opet recse: *Sverhu kradljivca illiti hersuza dolazi smutnja, i pokora.* Cerkvenik p. 5. r. 17. *Svaki, koji nedopushtenu, i opaku stvar dillovao bude, umoritichese.* Levit p. 20. r. 17. *Koji ucsini Bogogerdje, illiti bogogerdnu psovku, bude xiv kamenovan.* Levitik. p. 24. r. 22 — 23. Iz ovih ricsih, vidish, daje Bog Zakone i Pravice ostavio postavljenima od sebe Sudiam, po kojimase imadu oni u sudje-

nju, i odsudjenju vladati i ravnati; akolije tako, kao shto i je, a ono nisute odsudili Sudie po svojoj volji, nego po zakonih, i volji Boxjoj, i po tvojih zlih dillih. Na Sud i Sudie dakle od Boga postavljene nevaljati xaliti; jerbosu oni duxni, po Boxjoj naredbi krivoga i pravoga onako suditi, kako tko po svojih dillih zasluxi, i kako zakoni glase, i zapovidaju. —

2.) A toje, moj dragi N. i Bog pravedni primudro doisto naredio. Jer i ti to doznajesh, da nije pravo, da dobri i zlocsesti ljudi jednaku platju prime. To jest, da oni na priliku, koji siromaka gladna nahrani, gola zahodije, i bolestnog nadgleda, i pomogne, s'onim csovikom jednaku platju primi koji siromaku pravu pravcatu, poslidnji zalogaj krushca iz ruke otme; dobarcaga njegovog mentuje; tilomu na smert izpribija; a kadkadga bash i ubie?! — Vidish dakle daje potribito bilo, da dobri i pravedni Bog postavi svakomu csoviku svoje pravice, i zakone, po kojima xiviti i umerti svaki ima. Jelli, daje tako?

I zatoje N. primudro pravedni i svaznajuchi Bog uredio, da oni, koji uredno, i po zakonih svojih xivu, u druxtvu csovicsanskomu mir i sigurnost svojih dobarah, i svoga xivota pravicsno uxivaju; a oni pako, koji neuredno xive, ter illi svu druxbenu i opchinu, illi sadrugove svoje u svojima Pravicama, i dobarma, illi morebiti bash i u istomu kadkad — xivotu nepravicsno diraju, uznemirljavaju, bune, i porazuju, da istu onu shtetu, i zlo terpe, kojenosu oni dobrima, i pravednima svojima sagradjanom krivo ucsinili; i toje dragi Bog i zato primudro uredio, *a)* da ljudi dobri i zli, pravicsnu desnicu boxju svagdi pripoznadu, i njese boje, *b)* dase zla i nepravednosti csuvaju, a da dobro i pravedno — dilluju, ter da tako, i na ovom, i na drugom svitu blaxen i miran xivot uxivaju.

3.) A promisli N. kad takve pravice na ovom veche svitu nebi bilo, tkobi tada siguran u svomu dobarcu, illi u istomu xivotu bio? kakvibinam tada xivot

bio? tkobi tada miran i siguran illi kod kuche, illi na putu bio! Jelli dabi tada slobodnjaci, i jacsji zlocsinci, i slabie svoje drugove potukli? — vidish dakle, da ni dobri, ni zlocsesti ljudi nebi nikad u svome dobareu, illi u xivotu sigurni bili, kad nebi pravice bilo! Kolikobi nochom, a kolikobi i danjom pravipravcati ljudih ubijenih bilo od nesdushacah, i ubojicah? — Vidish dakle dasu takove pravice, i sudci potribiti bili, dase opchinski, i posebni red i mir u varoshih, sellih, i kuchama obderxi; dase svaosje dobarce i xivot obsigura.

4.) Promisli zatim N. daje tebi i krivomu dosta texko poginuti, pak iz tog zakljucsi dakle, i sudi, kakoje texko pravomu poginuti! — shtobise doisto csesto dogadjalo, da nije pravedni Bog, Sudie i Pravice i Vlast primudro postavio, kojabi zlochu kashtigovala, a pravednost branila. Ti imash dakle moj dragi N. navishtjenu odsudu smerti, ne samo kano dokoncsanje svitovne Vlasti promatrati: nego takojer kano tvor boxanstvene, uvik prisvete, i pravedne volje primiti, i priterpiti. — Buduch pako da znash, daje Bog posve pravedan, i svet, pak da zato krivicu i grih illi na ovomu, illi na drugome svitu kashtiguje, od potribeje moj dragi N. dase njegovoj svetoj i pravednoj volji po sve podloxish, i tvoju smertnu odsudu iz njegove otcsinske ruke dragovoljno i uzterpljivo primish. — Bog, Zakon i Vladalstvo zaktivaju, dase texke pregrishke oshtro i ocsito na izgled drugima pokaraju. Premudrost boxanstvena terpilateje dokti to, i takvo zlo ucsinish; ali njegovaje tada pravedna volja naredila, da ti sudu u ruke padesh, dase tud-gdinosi sad, pokorish i spasish. Boxjaje volja, da u tomu stanju dobar postanesh. Boxjaje sveta volja, da ti navishtena smertna odsuda k'najvechem blaxenstvu, i k'najboljoj srechi pripomogne, t. j. da svershivshi xivot u pokori, i u potoku od suzah, milost Boxju i kraljestvo nebesko zadobiesh. Jer promisli na dilje, dateje Bog *a*) iz nishta stvorio, *b*) dateje s'neprocinjenom kervju Sinka

svoga odkupiti dao, pak *c*) dateje po Duhu svetom posvetio, i za svoga sinka primio. —

a) Kanó Stvoritelj tvoj je, i svega svita po sve Gospodar, moreti dakle uzet xivot kad hoche, a nitkomuse utomu protiviti nemore, jer svemoguchoj i pravoj desnici boxantsvenoj, tkoche na put stati? ti indi kano slabo stvorenje boljeje dase priloxish u njegovu svetu volju, ter da ono, shtosu tvója zla dilla i shtoje njegova sveta Pravica dosudila za tvoje grihe i zloche užterpljivo podnesesh, nego, dase kano ocsiti krivac Bogu protivish, i po tomu Boxju milost navike izgubish.

b. Isus Odkupitelj daoje za te i za me i za vas svit, i najposlidnju kapcsicu kervce svoje neprocinjene; i zaoto S. Pavao veli: *Vi niste vashi, jerboste za jednu priveliku cinu odkupljeni.* Akolinasje moj dragi, Isus s'vojom vlastitom kervju odkupio, a mismo dakle njegovi duxnici, njegovi odkupljenici. Nismo dakle ni tako od nas Gospodari, nego Bog i Odkupitelj nash; valjamuse dakle i zato po sve podloxiti. Akoli zlocsinac dragovoljno, to pripoznade, i po volji Boxjoj ucsini, platjamuje ona, kojano bia na krixu s'krushenoga razbojnika Dizme, t. j. Raj nebeski: *buduh da nas kerv Isukerstova csisti od svakog griha, akose skrushimo*; veli S. Ivan. List 1. p. 2.

c) Kano Posvetitelj pako privlastioje sebi i dushe i tilesa nasha; dushe zato; jerbonasje ucsinio po svetom Kershtenju svoje bashtinike, a sabashtinika sinka svoga, a tilesa zato: jerbo veli po Duhu svetom: *znajte, da tilesa vasha jesu pribivalishta Duha svetog*; i takosmo dakle po sve Boxji. Kojinasje pako po svetom Kershtenju za svoje bashtenike primio, onajse doisto za nashu vikovitu bashtinu i otcsinski brine; akolismo bashtinu stratili, zlo csinechi, i bludechi, kano izgubljeni sin, a mise pokorni opet povratimo u dvor nasheg milloserdnog Otca, da nas skrushene primi i zagerli; da i tako opet sve neizgubimo, ako po svetoj volji njegovoj ucsinimo.

5. Valjati najposlim moj N. znati, daje smert dvostrúka; *a) smert vrimenita* koja nas samo s'tilom, i svitom raztavlja; *b) smert vikovita*, koja nas i s' Bogom na uvike rastavlja. Od perve nemore nitko pobichi, jer tkose rodi oni i umerti mora; alli od druge, kojaje najcsemernia, i pravose mora smert nazvati, moremose ipak po millosti boxjoj sacsuvati, ma najvechi zlocsinci bili; akose t. j. za nashe grihe skrushimo, i pokajemo; akojih pravo izpovidimo, i istinitu volju imamo xivot poboljshati, i Boga vishe neuvriditi.

Promisli sada sve svoje grihe i zloche, ter proësapi i razsudi', kakvusi sada za njih kashtigu zasluxio? Ja znam, dati i shutechemu svist govori: *da nisi dobro csinio; dasi odsudu smerti pravedno zasluxio !!*— Umertiti dakle valja illi *vrimenito*, illi *nauvike* za tvoje zloche i opacsine. — Da neumresh dakle *vikovito*, nemoj psovati Boga, i svetu Pravicu njegovu, kao onaj razbojnik na krixu s'live strane Isusove; negose skrushi, i izpovidi zlochu tvoju, kano razbojnik s'desne Isusove, pakchesh i na krixu umiruchi ipak csuti glas Spasitelja govorecheg: *U istinu velim tebi, danaschesh bit samnom u Kraljestvu nebeskomu.*

6. Za odsudjenoga u duhu josh vechma utishiti, i umiriti, imaga na dilje misnik ljubezno opomeniti, da on njemu sve svoje nuternje tiskobe, pecsalenja i plashljivosti serdcseno zato najvechma ocsituje, da Misnik svakoj njegovoj dushevnoj nevolji, pristojni lik nati, i o sudjenoga dostojno razgovoriti, i za blaxenu vikovicsnost pripraviti more. — Akobi dakle, kako sada redom slidi, stanje odsudjenoga kakomu drago nevoljno bilo — — valjamu umitno svaku nevolju dushe, illi po sve skinuti, iliju barem pomanjshati; i odsudjenoga na put blaxene vikoviesnosti dostojno pripraviti. —

7. Akobi misnik smotrio, da odsudjeni josh nije zadosta u Viri i Zakonu uputjen, imaga, kako bolje i pojezgrovitie uznade, najprie u Viri i Zakonu uputiti i tada istom ostala shnjime izvershiti.

§. 2.

Od verlo plashljivog odsudjenika.

Nahodese nekih odsudjenih, kojise verlo smerti plashe, razmishljajuchi mloxinu svojih opacsinah, i prioshtru pravicu Boxju; koje misnik na slidechi nacsin more izpraviti. Moj dragi! tise jako bojish smertj, kako velish, zato dasi mlogo zla pocsinio, a daje prioshtra pravica Boxja! Alli toje stvar, moj N. verlo naravna, dase veliki zlocsinac, i velike kashtige boji; Alli valjati moj dragi znati, daje Bog nesamo pravedan, nego daje i po sve milloserdan svima onima, kojise skrushena povrate knjemu, i svoje grihe pokorno oplacsu, izpovidejih, i za nje dostojnu pokoru ucsine. — Sveto Pismo ucsi nas tu istinu na mlogo mistah; tako veli Gospodin Bog kod Ezekiela Proroka: *Nechu smert (t. j. vikovitog izgubljenja) grishnika, nego hochu da se obrati, xive; t. j. da spasen bude*: pogl. 33. Pak na drugom opet mistu velise: *Millotvoran, i millostiv jest Gospodin Bog vash, i neche odvratiti lica svoga od vas, akose povratite k'njemu.* 2 Paralipom. p. 30. r. 9. Pakse opet veli na drugom mistu. *Smilovnik, i miloserdanje Gospodin: uzterpljiv, i mlogo milloserdan, i smillovanja su njegova sverhu sviu dillah njegovih.* Psal. 144. *Kolikoje veliko milloserdje Gospodinovo*, i *smilovanje njegovo, sverhu sviu, kojise k'njemu obrate.* Cerk. p. 17. *Ti nepustish (Boxe) nikoga osramotjena biti, koi svoje uffanje u te postavlja.*

Daniel. 3. A znash dragi moj! shtoje nash pridragi Spasitelj rekao, koije grishnike oko sebe kupio, koije s'njima jio, i opchio, koije o svakoj priliki izgubljenoga grishnika traxio na put spasenja izvesti: recse on: *Sin csovinosanski doshaoje spaseno ucsiniti, shtoje izgubljeno.* *Math.* p. 18. A na drugome mistu recse: *Zdravima nije odpotribe likar, vcche grishnikom.* Mark. p. 2. Pak opet veli po S. Ivanu: *Ako mi poznamo grihe nashe, onje viran i pravedan, danam grihe oprostiti, i*

nas ocsisti od svake nepravde. List. 1. Ivan. p. 1. *Kerv Isukrestova csisti nas od sviu grihah nashih.* S. Ivan. List. 1. p. 1. *Alli tkobi o pridobri Isuse, od tvoga milloserdja sumnjio? Ja izgovaram ocsito: daje vechi grih u tebe neuffati, nego koji drugi grih, po slabosti csovicsanskoj ucsinjen, veli* S. Augustin u drugoj Knj: od pohodjenja bolestnicskog. p. 8.

Koji na csas smerti (velise, daje rekao Gospodin Isukerst S. Katharini od Siene) od moga milloserdja sumnje, onime po tomu vishje uvridjuju, nego po svima grihsih za xivota ucsinjenim. U xivotu S. Katharine Siene.

Sad promisli moj dragi, bili to za tebe spasonosno bilo, kadabi ti, kod toliko spasonosnih opomenah Isukerstovih, od tvoga spasenja josh dvojio. — Bili to molimte lipo i pametno bilo, Isukerstu, kano Bogu i vicsnoj neprivarenoj Istini ondi nevirovati, ondi u njega neuffati: gdinote ocsito svojima ricsma po skrushenju i pokori u Raj zove, i kano drugomu Dizmi rajsko pribivalishte ocsito obicha! Promisli molimte, daje miloserdje Boxje brez konca i broja, i da svaki broj, i svaku mloxinu i texinu grihah, i zlochah nashih nadilazi! Promisli, da nitko josh nije izmirio dobrote i milloserdja Boxanstvenog! a svi tvoji grihsi, akosu i primlogi, ipak nisu brez broja. Promisli, do vishje more Bog oprostit, nego svi ljudi sagrishit. — Izato, moj dragi nemore biti, dasi ti toliko sagrishio, da ti Bog, akose ti iz svega serdca skrushish, i pokajesh, nebi mogao tvoje grihe oprostiti, ma oni josh toliki billi; buduch daje vishe moguch Bog oprostiti; nego vas svit sagrishiti. Neuvridjuj dakle moj dragi tako miloserdnoga Otca novim grihom od neuffanja; neserdi Boga josh s' vechim grihom od zdvojenja, nego pogledajga, kakoje za me, i za te, i za vas svit nemillo propet. (*Pokaxe odsudjenomu misnik propetje*) i cseka nas sve uzterpljivo na pokoru. Obratise dakle Bogu tvomu, i nestrashise vishe vrimenite nego vikovite smerti, vrimenita hoche smert za

jedan minut projti, alli onda istom nemilla i gorja smert nastaje za one, koji svoje uffanje u Boga nepostave, nego od milloserdja boxjeg zdvoje. *

§ 3.

Od odsudjenikah, kojimase rad svojih imanjah, i rodjakah texko vidi umerti.

Dogadjase visheputah, da odsudjenomu valja krasna svoja dobra i imanja; dobre roditelje, rodjake, xenu i dicu ostaviti, terjih josh i sverhu toga preruxnom svojom smertju poruxiti. — I ovo doisto nije malena, veche bash najvaxnia stvar za siromaha odsudjenog; drugoboje samom sebi umerti, i smertju svojom sama sebe naruxiti; alli pogerdno poginuti, i svoje najmillie roditelje, rodjake, xenu i dicu nesamo ostaviti, negojim i vikovitu machu pogerdne svoje smerti na imenu i prizimenu uxechi, doistoje takva nemilla stvar, koja svako csovicsansko serdce, na strah, i suze kretje, i poshteno serdce na dvoje cipa.

Takvomu dakle kukavcu, s'velikim saxalenjem valja kazati *a)* damu jedanput, prie, illi posli, sva svitovna dobra ostaviti valja; a akose za svoje grihe svserdno skrushi i pokaje moguchni muehe Bog, na drugomu svitu (za ova vrimenita i prolazecha dobra) mlogo lipsha, i bolja dobra povratiti. Velibo S. Pavo; *da nitije oko vidilo, nitije uho csulo, nitije u mishljenje serdca csovicsanskog ono ikad stupilo, shtoje Bog pripravio, onima kojiga* (sverhu svega) *ljube.* — Ako on dakle vechma Boga, nego ova sva svitovna dobra, poljubi; i ako za svoje ucsinje-

---

* Neka misnik nastoji, dase odmah donese propetje u sobu odsudjenoga, ako to do 'njega nebi veche ucsinjeno bilo, i ponukuje odsudjenoga, da csesto ocsi svoje u propetoga Spasitelj uzdixe, i promishlja, daje on pravedan za nas krivce terpio! — i odsudu svoju uzterpljivo primio, i priterpio. —

ne zloche dragovoljno navishtjenu smert podnese; neka sigurno znade, damu na drugomu svitu bolja dobra, — i bolji priatelji neginu. A nek promisli, dagaje tkogod gdigod iz nenada u zlochi ubio, shtobi tada csinio, kadbi brez Izpovidi, i brez milosti Boxje ipak imanja svoja ostaviti morao: gdi sada lipu priliku ima skrushitise, pokajatise, izpoviditise, pricsestitise, i tako u milosti Boxjoj priminuvshi, misto vrimenitih, vikovita dobra zadobiti. — Neka dakle promisli ovu milost Boxju, i nekaju nezabaci, dokmuju Bog poklanja; nego, nekaju za spasenje svoje, shto bolje more i zna upotribi. *b)* Shtose doticse dobrih rodjakah; istinaje, daje poteshko njih izostaviti; alli neka promisli, dabi i to, kad tad moralo biti, buduch da nexivi ovdi nitko nauviko, nego za kratko vrime. Shtobi dakle po bolesti kojoj teshkoj illi svojoj, illi svojih rodjakah — xene, dice, i ostalih — priterpiti morao, ono neka priterpi sada; i to toliko dragovoljnie, koliko boljma doznaje, daje on ovu kashtigu doisto zasluxio; i da po njoj, oshtroj pravici boxanstvenoj za svekolike svoje grihe zadovoljiti more, pak dache odmah po smerti boxanstveno Lice uxivati. Nekase zatim spomene Ricsih Isukerstovih, koi veli: *koi neostavi otca, mater, i doma — radi mene, nije mene vridan.* Pak opet na drugom mistu veli: *koji ljubi Otca, mater, bratju, sestre, i ostalah vishe nego mene, nije mene dostojan. — I koji neostavi sva ova radi ljubavi moje, nije mene vridan. — Tko samnom nebere — onaj razsipa.* — Ovesu Ricsi za svakoga Spasonosne; i potribite. Ako xelish dakle s' Isusom u kraljestvu nebeskom dio imati, valjatise svega svita, i najdraxjih dakle tvojih roditeljah, rodjakah, xene, i dice zaboraviti. — Ono dakle moj dragi, shtobi i onako moralo biti, ucsini, i podnesi uzterpljivo, i dragovoljno, i priporucsi Bogu za tvoje grihe, pakchesh imat na skoro zato platju veliku na nebesih. A da uzterpljivo i dragovoljno za spasenje dushe tvoje to podnese, i Boxjaje doisto volja; jer da nije Boxja volja, mogaobite davno

Bog tako zapustiti, date tko u zlocsinstvu pribushi, i na smert nespravna nemillo ubie; — pak i tadabi josh nemillie tvoje roditelje, i rodjake morao ostaviti. — Pripoznaj indi moj dragi dobrostivost Boxju, i priklonise sasvim u njegovu svetu volju, a onchete doisto otcsinski kano svoga pokornoga sina zagerliti. *c)* Dase pako radi sramote, koju rodbini csinish, odvech nesmutjujesh, promisli moj dragi, daje smert, i sramota dvostruka, kano: 1.) *smert pokornikah, a 2.) smert nepokornikah; sramota izvanska, i sramota nuternja.* Smert pokornikah, i skrusheni zlocsinacah, prem akose iz napolja i csini sramotna, i pogerdna, allije u sebi ipak blaxena, i skrushenim zlocsincem spasonosna; enoti izgled u razbojniku Dizmi, koji radi svojih zlochah, i opacsinah, s'pravednim Isusom propet biashe, i pogerdno dodushe umerti morade; allimu ipak smert ova pogerdna biashe blaxena, i spasonosna, jerboseje na krixu za grihe i opacsine svoje skrushio, izpovidio, i od Isukersta oproshtenje grihah, i slavu nebesku dobio. — Ova dakle smert, moj dragi nije sasvim tako pogerdna, kako ti mislish; jer pervo: po njoj ipak dushu negubish; drugo: one, kojesi po zlochi tvojoj smutio, opet svitujesh, i pokazujesh; dase nisi Boga tvoga zaboravio; *b)* dasi kao i svaki drugi grishni csovik za grihe tvoje, uzterpljivo, i dragovoljno zasluxenu kashtigu primio, i izvershio. A akoje tako, a ono u ime dushe neostajesh nikom nishta duxan; dakle ni sramotan. Tkobiti pako zamirio, ter s'tobomse i s'tvojima roditeljih, i rodbinom u ime pogerdne tilesne smerti nasperdao, neka dobro promisli, da i on nije brez krivice: mibosmo svi manje, illi vishje, prid Bogom grishnici, — i krivci, — pak zaoto takodjer i kakve takve i kashtige vridni. — Nadilje promisli, moj dragi! daje moj i tvoj pridragi Odkupitelj na krixu obishen bio, i pogerdnu smert podneo? a tko, a zashto, i za koga? nego prav pravcat, za me, i za te, dabi nas odkupio, i nauvike spasene ucsinio. — Akoje dakle tvoj Spasi-

telj, pravedan za tebe pogerdnu, najruxniu, i najnemilliu smert podneo, i svoju majku i ostale rodjake odvech oxalostio, zashtobise ti odvech smutjivao kao krivac umerti, i roditelje tvoje razxalostiti, kadje to svakom poznato, da svaki csovik more manje illi vishe s'pravoga puta zajti?

Pak takochese moj dragi i tvoja pogerdna, i sramotna smert, okreniti i prominiti u smert blaxenu, u smert spasonosnu; pakchesh i ti, tvoji roditelji, i ostali rodjaci brez velike sramote barem prid Bogom biti. Akolise neskrushish, nepokajesh, neizpovidish, neuzterpljiv i jogunast ukaxesh, onda istom imash i ti, i tvoji roditelji pravu sramotu, i pogerdu podnositi: dasu tojest nepokornika u rodu svomu imali. Ovdibo nije samo sramota izvanska, nego takojer sramota i pogerda nuternja, od koje nishta gorjeg, nishta xalostnieg nemorese ni pomisliti: jer csovika s'istim Bogom razstavlja, i to nauvike. Pak i toti valja znati, dachese sadanja tvoja, i tvojih roditeljah sramota, i ruglo, na straxnjem Sudu slavna, i prosvitna prid svim svitom ukazati, akose za zloche tvoje iz svega serdca pokajesh, ako zasluxenu smert i sramotu uzterpljivo, i dragovoljno podnesesh. Bogbo neche vicsnju smert, i sramotu grishnicsku (veli Ezekia Prorok p. 18) nego hoche, dase zlocsinac obrati; i xivi, to jest, da spasen, i blaxen bude. Shtotise dakle moj dragi za sada odvech pogerdno, sramotno, i ruxno, vidi; more po pokori, i uzterpljenju tvomu nauvike prid Bogom dicsno, i slavno biti. —

Akoli odsudjenik imade brigu rad uboge xene, dice, moremu misnik rechi:

Moj dragi! Nebrinise ti s'otim, kakoche tvoja xena, i tvoja dica brez tebe xiviti; Otacbo nebeski, sa svakim, kogaje stvorio brigu nosi, onaj koise brini cvitjem poljskim, i pticama nebeskima, brint'chese

doisto, kano dobri Otac s'tvojom xenom, i s'dicom. Tijih od tvoje strane priporucsi samo Bogu, i ucsini tvoju duxnost, to jest skrushise i pokajse za tvoje grihe, a ostalache Bog, i xeni, i dici tvojoj nadoknaditi.

A dasi moj dragi josh i podulje u tvojoj zlochi zaostao; pak dasi tvoju dicsicu s'tvojim opakim xivotom cscsto smutjivao, i na zlo poducsavao, shtobijim dobra tada ostavio, navlastito akobi s'vrimenom, po tvomu nesmotrenome izgledu, i oni u takvu sramotu, i smutnju upali? — Sada dakle nije vrime, ni sramotu vlastitu, ni roditeljnu, ni nuxdu tvoje dice promishljavati, kojubi prije toga valjalo bilo promishljavati, veche valja nastojati, dati dusha s'dobrom pripravom s'ovog svita pojde. —

§ 4.

Od razlicsitih tverdokornih Odsudjenikah.

Premakoje i za misnika, i za odsudjenoga potexko, kadase medju odsudjenima na smert takovih tverdokornih najde, kojise, illi odvech texko, illi bash ni pokakvi nacsin obratiti neche: sasvimtim nevalja misniku gubit uffanje, vechemu valja toliko vechma Boga moliti: i nastojati, da kukavna dusha takvoga nesritnika nepogine; kolikobo vishe truda misnik u obratjenju grishnika potroshi, toliko vechu kod Boga platju prima. Da pako misnik tverdokornoga grishnika na put spasenja lashnje, i sigurnie privesti more? imade najprie od njegove tverdokornosti glavne uzroke zaznati. Ovo pako verlo lahko o pervom sastanku misnik doznati more, iz istih ricsih odsudjenoga. — Tuxebose niki 1.) Dajimje odsuda po sve nepravedna, i da zato ni za Boga, ni za dushu, ni za tilo nemare, shtojim drago bilo, i dogodilose. 2.) Dajimje odsuda oshtria, negobi morala biti, i daje i drugih takvi zlocsinacah bilo, koji ipak tako oshtro nisu sudjeni bili. 3.) Nikojisu pako radi zle odhrane tverdokorni, buduch da

u Zakonu i Viri od boxanstvenog bitja, od njegove svete pravice, i neizmirnog milloserdja, i od drugih vlastitostih boxanstvenih, kano: od otajstva odkupljenja, od neumerlosti dushe, od duxnostih prama Bogu, prama nam istim, i prama iskernjim illi po sve nisu, illi nisu barem onoliko ubavishtjeni, kolikobi za Viru, Uffanje i Ljubav u sebi prama Bogu probuditi; i sebe za blaxenu vikovicsnjost pripraviti, potribito bilo; a ovakvi zatim tverdokornici, doshavshi, i slidechi zlo druxtvo, nisu ni kasnie morebiti nishta dobra vidili ni csuli; nego bogogerdja, psovke, pogerde, kradju, otimanje, sillovitost, i ubojstva. — Akosu dakle shtogod dobrog od svojih roditelja illi od odhraniteljah od Boga, od Zakona, i od Vire u mladosti svojoj i csuli, illi vidili, onosu zatim po zlu druxtvu sve zaboravili, i po sve tako zanemarili, dajimje — smutnja od takovih stvarih shtogod i csuti, a kamo rado csiniti. — S'ovakovima tverdokornicih imade misnik vishje pokore, i truda, nego isti odsudjeni; alli za dushu izgubljenu od vicsnjeg proklestva oteti, i blaxenu na uvike ucsiniti, misnik neima polak najveche svoje duxnosti, nit kakova truda, nit muke shtediti.

4.) Nekoji hoche, da po svojoj tverdokornosti naperkose Poglavarstvu i Vlasti, kojagaje na smert odsudila; i zato istog misnika kadkad od sebe nesramotno odbija.

5.) Nikojise odricaju skrushenja i Izpovidi, izpraznose bojechi, da njihova tajna zlocsinstva, koja nisu na sudu josh izkazali, misnik Izpovidnik bistrie nerazaznade, za njihovu vechu kashtigu, ruglo, i zasramenje.

6.) Nekojise odricaju Izpovidi, promishljajuchi velika i pritexka svoja zlocsinstva, i prioshtru pravicu boxanstvenu, pak mislechi: da nije ni moguche dase csisto i pravo od tolikih grihah izpoviditi mogu, i dajim oshtra pravica Boxja tolike zloche po S. Izpovidi i pokori pomersiti more.

7.) Nekojise odricsu skrushenja, radi skoro nastupljujuche gorke smerti i straha;

8. a nikoji radi svoje mladosti, i drugih shtokakvih domishljanjah, a nikoji, mislechi:

9. dache sigurno pomillovanje xivota dobiti, navlastito ako nisu svojom rukom nikoga ubili. Na sva ova izprazna izgovaranja duxanje misnik protilik iznajti, ter svakomu nepokorniku, polak njegova stanja, dobi, spolla, odhrane, i chudi potribiti i spasonosni nauk dati, na slidechi na priliku nacsin:

1. *Nepokorniku, koise tuxi, damu je odsuda po sve neprava, i da zato, ni za Boga, ni za dushu, ni za tilo nemari,* — more misnik kadkad tiho, i krotko, a kadkad i oshtrijim glasom porechi: Moj dragi! tise tuxish, datije odsuda po sve neprava, i dase zato nechesh popustit; necheshse skrushit, pokajat, i za blaxenu smert — spravit: alli promisli dobro a) dase dva put neumira; b) dase jedanput ucsinjena nesritna smert, vishe nikada popraviti nemore; c) date cernja i gorja smert, posli ove vrimenite smerti, na drugom svitu cseka, gdinoche biti nepristani placs, xalost, i shkripanje zubih; gdite nitko, vishe svitovati i poxaliti neche; gdise skrushiti i pokajati nechesh vishe mochi; gdichete i svit i Bog ostaviti, koite josh za ovo kratko vrime na pokoru zove, i cseka, date zagerli i poljubi, kano dobar Otac svoga takojer nikocs izgubljenoga, alli poslim veche skrushenoga sinka; nemoj indi toliku milost Boxju nogama pogaziti; nemoj dragog Boga, koise doisto tvomu zlu neraduje, negote xali, i na pokoru zove, vechma pogerdjivati, i serditi. A promisli moj dragi! zatim, komuchesh ti po tvojoj tverdokornosti nahuditi!? — Zar Poglavarstvu, koje svaku ocsitu zlochu, i opacsinu, po dushi svojoj, po zakonu, i po opchenskima pravicama pokarati mora? najmanje! onobo ostaje opet u svojoj vlasti, i vladi, kojumuje Bog dao, jerboje to uredba Boxja, da poglavarstvo i vlast visokia pravicu obderxi; da zle pokara, a dobre nadari; velibo S. Pavao: *da Vlast badava macs nenosi — nego dajojje macs dat, za osvetu zlochah i opacsinah;* —

ti dakle akose vlasti protivish, protivishse istomu Bogu, koije pravicsno svaku vlast, i poglavarstvo postavio; akose skrushit, i izpovidit nechesh, nehudish ni Bogu, ni poglavarstvu, nego bash sam sebi; a od Boxjese ruke, moj dragi, utechi nemore; xivio, illi umro, u Boxjihsi ruku; — ako dakle svete zapovidi Boxje zapostavish, akose za grihe tvoje iz svega serdca neskrushish i nepokajesh, akose neizpovidish, i odsudu tvoju uzterpljivo i dragovoljno neprimish, i nepodnesesh, brez svake dvojbe padash u ruke prioshtre Pravice Boxje, i polazish u muke vikovite; a ti, kao i svaki csovik, jelli dase bojish, i strashish i ove vrimenite smerti, kojache u jedan csas projti, a nebojishse one smerti, koja nikad nepristaje; nebojishse vikoviti mukah, kojiuse xalost i nevolja, ni dokucsiti nemore? — *Velish: nepravamije po sve odsuda, i zato nemarim na uvike poginuti.* — Alli, moj dragi, tose tebi morebiti samo u tvojoj velikoj xalosti sada csini! — Protresi ti dobro vas koliki tvoj xivot, i najtichesh u njemu mlogo uzrokah ove pravicsne odsude! — Ti mislish shto svit sva tvoja opaka dilla nevidi, i nezna, dajih i isti svaznajuchi Bog nesmatra. A zatoje morebiti neprivarljiva Pravica Boxja bash i ucsinila, da ti i za tajna tvoja opaka dilla vrimenitu kashtigu podnesesh, dati dusha na drugome svitu nepogine. Protresi indi dobro vaskoliki tvoj xivot, i viditchesh, da nisi tako, kako ti mislish, pravedan, nego dasi dostojan ove kashtige, i sadanjeg pokaranja Boxjeg, da se po putu vrimenite smerti skrushish, pokorish, i na vike spasish. Za ovo ti moj dragi, valja Bogu zafaljivati, koino tvoje skrovite grihe ovdi kara, i po tomu dushu tvoju od vicsnjeg izgubljenja izbavlja. *Pokazajuchmu propelo, govori na dilje*: A shtoje ovaj propeti Isukerst skrivio? — Ne samo da nishta nije skrivio, nego posli priblagodarnih tolikih dillah svojih, — meni i tebi za ljubav, pogerdnoje, i prinemillo odsudjenje na dervetu krixa dragovoljno primio, i uzterpljivo smert podneo. Kadje

dakle tvoj i moj Spasitelj pravedan tako nemillu smert, za me, i za te uzterpljivo podneo, stochesh ti krivac rechi? nego dase za grihe tvoje skrushish, pokajesh, i dajih svekolike sveserdno izpovidish, i za njih u ime pokore, ovu gorku smertnu csashu uzterpljivo popiesh! — Buduch pako, daje po nauku S. Thome od Aquina svakomu csoviku (posli Boga i dushe) najvechie, i najplemenitie dobro njegov vrimeniti xivot: zato i ti za grihe tvoje nishta draxjeg nemoresh Bogu pokloniti; nego vlastiti tvoj xivot. Pokloni dakle i prikaxi Bogu tvoj xivot, kano dar najbolji, a Bogche tvoju pravednost, (akosi, kako ti velish pravedan) illi na ovomu josh svitu, illi doisto na drugomu prid svim svitom, i Svetima svojimi ocsitovati, i uzvelicsati. Nijebo moguche, veli S. Augustin, *da pod dobrim, svetim, i pravednim Bogom, itko, brez vlastite svoje krivice, nesritan biti more. Na poslidku more misnik odsudjenomu kazati*: Moj dragi! dasi ti tu smertnu odsudu, kako ti velish, i esapish, prav pravcat dobio, tkoje drugi kriv, nego ti? Zashtosi u zlo druxtvo privolio, i zlo branio i sakrivao? znash ti da S. Pavao govori: *dostojnisu smerti, nesamo oni, koji csine zlo, nego i oni, koji privoljivaju i brane*; akosi dakle u zlo privolio, akosi zlocsinca branio i pokrivao, — dostojansi smerti, kao i isti zlocsinac.

2. *Tverdokornikom, kojise tuxe, dajimje odsuda oshtria, nego shtosu zasluxili, i dajih vishje imade t akovih zlocsinacah, koji ipak tako oshtro nisu sudjeni bili, more misnik rechi*: Moj dragi! svaki csovik obicsajno vishe sebe ljubi, i shtima, nego shtobi po zakonitoj pravici moralo biti. Odtuda dolazi, da csovik dobro csinechi, svoja dilla vishe fali, negosu u sebi vridna; a koji zlo csini, oni opet misli, da dilla njegova nisu tolike kashtige vridna, koliku kashtigu pravice, i zakoni opchinski zlocsincu pripisuju. — Takose isto i ti varash, ti tvoj xivot odvech ljubish, kao i svaki drugi csovik, pak zatotise csini, da ti po tvomu zlocsinstvu nisi onakvu kashtigu zasluxio, kak-

vatije Zakon, i sud navistio. A promisli moj dragi! da svaki zlocsinac sam sebi za svoju zlochu kashtigu daje, kojibi zlocsinac sam sebe na vishala, illi na drugu sramotnu smert odsudio? Doisto, svakibise izgovarao, da takve smerti nije zasluxio, bash dabi kojemu drago zlo na ovom svitu ucsinio, illi dabi polak svita potushio! Zar nije istina?! I zatoje najmudria boxanstvena Uredba, Poglavarstvo, i Vlast sudbenu postavila, da ona podloxnicska dobra i zla dilla po postavljenim zakonim razsudjuje, ter da dobre nadari, a zlocsince pokara. — Ti dakle, polak Boxje uredbe, niti moresh, niti smijesh sam svoj sudac biti, i tako, kakotise uzvidi, tvoja dilla kuditi, illi izgovarati; nego valjatise, kao i meni, i svakom drugom csoviku, Vlasti i Sudu od Boga postavljenom podloxiti, ter zasluxenu odsudu uzterpljivo i dragovoljno primiti, i podneti, navlastito ako xelish, kano svaki dobar kerstjanin u milosti boxjoj sovoga svita pojti. —

3. *Onima odsudjenikom, koji illi iz zlochudnosti, illi radi zle zakonite svoje odhrane, neviruju ni u Boga, ni u ona kojaje Bog ocsitovao*, ima misnik s' velikim uzterpljenjem, sva ona bistro iztolmacsiti, koja smatra, dasu jednom illi drugom, za spasenje dushe najpotribitia, buduch da kratkocha vrimena nedopushtja, dajimse svaki i nesetni cslanak Vire i Zakona po dulje iztolmacsiti more. Ako dakle opazi misnik, da odsudjeni od bivstva boxjeg dvoji, moremu u kratko medjuto ovako iz Razloga razloxiti: buduch da onakvi ocsitovanju Boxjem neche ni da viruje, koji od istoga Boxanstva josh illi dvoumi, illi bash i neviruje, a) da ima Bog, koi dobro naplatjuje a zlo kara; b) daje dusha csovicsanska neumerla.

Moj dragi! menise vidi; dasi ti doisto po sve jedan nesritan csovik, i xaomiteje. — Tibo esapish, da neima Boga, koji dobro naplatjuje, a zlo kara; i da csovik neima dushe, neumerle, nego da tako ugine, bash kao i marvincse? — Alli akosi ti, kako

ipak csapish, razuman i pametan csovik, dopusti dase od toga malo razumno, i pametno prorazgovaramo.

1.) Promisli ti moj dragi, moreli shtogod iz nishta biti; na priliku: dati ova kucha i soba, brez cigle, brez krecsa, brez derveta, illi brez kamena postane? i to dase sama brez majstora, i brez *alatá* illiti orudja takova uredná u csás stvori, kakvuju sadá vidish. — A shto reko: kucha; alli nesamo kucha, moj dragi, nego da i nebo, i sunce, misec, i sjajné zvizde, vode, i sva plodna zemlja iz nishta, brez svakog pocsetnika illiti majstora, brez podloge i alata, i brez svakog poslovanja, iz *nishta* tako uredna i stalna postane, kakonojih mi ocsima nashima sada motrimo, — jelli moguche pametno i pomisliti? —

Akomi promislish i reknesh, daje to sve s' vrimenom, i slucsajom samo po sebi postalo: a jachuti istim razlogom — odgovoriti: kada, u koje vrime, i s'kakvim slucsajom? Ter akoje to sve s'vrimenom, i slucsajem postalo, i u ovaki lipi i stalan red dospilo: kako to s'vrimenom i slucsajom dosadse nije raztvorilo, illi kakose nije istim putem u svoje pervashnje nishto dosada opet povratilo? — kojimboje putem shtogod postalo i doshlo, s' onim se istim putem more u pervo svoje stanje povratiti, i unishtiti. Akolije koja csovicsanska ruka sunce i misec na nebo postavila, da csine dan, i noch, zashtojih koja druga csovicsanska ruka nije mogucha sada sa svoga mista skinuti, illi u svomu urednom, stalnom, i krasnom putovanju smesti, illi sustaviti? Akolije koja csovicsanska ruka zemlju, vode, i ostala stvorila, zashtojih sad nije mogucha razstvoriti; i unishtiti? illi, zashtojih vishe nestvori? Alli znaj sigurno! dase sada skupi silla svega svita, pak da s' topovih, illi kojim drugim nacsinom, illi na sunce, illi na misec udari, dajih t. j. s' neba stepu, i pokvari; illi da udari na zemlju, daju sasvim raztvori, i unishti, promisli pametno, bili mogla ikakva silla to ucsiniti? a doistobise i ti sam grotom nasmio, kadbi smotrio buda-

laste ljude, da samo to csiniti kane, a kamo da zbilja budalashtinu tu csiniti kushaju! Ako dakle, moj dragi, ni sunce, ni misec, ni zemlju, ni vodu nitko od ljudih raztvoriti nemore, nijih nitko od ljudih ni stvorio: velibose pametno: da koja ruka illi silla shto stvori, ona ista ruka more ono isto takojer i raztvoriti. Alli buduch da nikakva meni i tebi poznata i vidjena silla, recsena Iipa stvorenja niti raztvoriti; niti u svomu krasnom puttovanju zaustaviti more, naravno slidi: da tud mora koja druga, moguchnija, i po sve prijaka Desnica biti, kojaje nebo i zemlju stvorila, ter tolika dva svitnjaka na nebo postavila: da svemu svitu dosta bude svitlosti! A ovaje primogucha Desnica, moj dragi ista kripost Boxja, kojaje sama samcata mogucha shtogodere *iz nishta ucsiniti*, illiti stvoriti. —

Dalibo moj dragi ljudska, illi koja druga kripost more takva csudesa stvarati, i dillovati; zar mi nebi svaki dan, illi barem vishe putah, u nashem xivotu, novih suncevah, novih misecevah, novih svitovah, stvoreni smotrili! zar mislish, da nemirni i oholi ljudi nebi bili to kushali, i ucsinili? Alli moj dragi tkoje Bogu prilicsan? tkoje moguch za hiljade godinah' illi ikada ono ucsiniti; shto Bog svemoguchi u oka trenutja ucsini? — Daljeti od toga govoriti nechu, jer esapim, daje razumnom, i pametnom csoviku, kakvise ti esapish, to zato dosta, da Boga, i svoga, i sviu stvarih Stvoritelja poznade, njemuse pokloni, i njemu zafolan bude; razloxechi: da kakogodje Bog sunce, misec, zemlju, vode, i ostala — stvorio, daje reko: isto tako i csovika stvorio; samo s'otom razlikom, daje csoviku razum, pamet, prostu volju, i neumerlu dushu dao, i daje uredio; daga csovik svojom razumnom dushom poznaje, damu zafalan bude, daga fali i slavi osobito *po dobrima dillih*, pak da po tomu i na ovomu, i na drugomu svitu spasen, i blaxen bude. Alli ako csovik svomu Bogu i Stvoritelju nezafalan i nepokaran bude, akose u zlocsesta

i opaka dilla pusti, i opet k'Bogu neobrati; sverhu svojih grihah pokoru neucsini: nek znade, dachega pravda boxja dostojno i na ovom i na drugom svitu kashtigovati, kakonose to eto, i s'tobom sada dogadja. — A i —

2.) Iz tvogase takojer dogadjaja sada ucsi, xalostni csovicse, *a*) da ima Bog i *b*) daje Bog pravedan, koi tako zlo kara, kakogod i dobro naplatjuje.

Jelli da more biti na svitu, i daseje bash i dogodilo, daje jacsi slabieg vishe putah krivo pritisnuo, i oglobio; daje zlocsinac iskernjemu svomu illi imanje, illi xivot, na sillu uzeo, illiga na smert izpribijao, i svogaga zdravlja mentovao? — Sad kaximi po tvojoj pameti, jelli to pravo? i tkoche onomu hudomu pravu pravcatu, i radi branjenja svoga dobarca izpribiatom, illi ubijenom csoviku, illi zdravlje oduzeto, illi xivot povratiti; Jer dabi sve Pravica zlocsinca uffatila, pak illiga na smert izpribijala, illiga pogubila, zarbise po tomu krivica uzrokovana na ovomu svitu pravednomu csoviku mogla popraviti? Nikad doisto; kakogod na priliku ni tebi na sillu xivot, illi zdravje oduzeto, nigdase vishje povratiti nebi moglo! — Sad sudi, molimte, bili to pravo bilo, da csovik prav pravcat za svoje, illi za opchinsko dobro pogine, a da ni na ovom, ni na drugom svitu, za svoju dobrotu i pravicu nikakve platje neprimi, nego da josh potom onakovu kashtigu i shtetu terpi, kojase vishe nikad popraviti nemore; a da zlocsinac xivi, i pridobiva? A to slidi, i tobi moralo biti; da nije svaznajucheg i pravednog Boga, i da nije dusha csovicsanska neumerla, da nije reko pravednoga Boga na nebu, koije moguch ovu shtetu pravednomu csoviku i na drugom svitu odobriti i kojicheju doisto svakomu svaka najpravednie naplatiti? Mora dakle biti pravedni sudac Bog, kojiche jednocs svakom po dillih svojih vratiti.

3.) Valjati pako znati: daje bivstvo Boxje, i umerost dushe csovicsanske jedno s'drugim najkrutje skopcsano.

Jer nije moguche, da nash bistri razum pomisli Boga brez pravice; a pravicu opet da pomisli, brez pokaranja zla, i nadarenja od dobra; buduch pako da visheputah ocsito vidimo, dasu pravi ljudi progonjeni, i bash od zlocsinacah — kadkad na ovome svitu ubijeni, gdibi morali za svoje dobro serdce, i poshteno vladanje na darenje kakogod primiti: ako dakle takovi siromasi za svoje poshteno vladanje, ovdi ubijeni, a na drugome svitu od Boga platje nebi primili, tadabi osobito tajni zlocsinci, sretnii bili, nego najposhtenii csovik na ovome svitu; shto doisto nitko pametan nebi ni pomislio, ni kazao. — . Valjati zatim znati; da nije bilo ni najdivjeg puka illi naroda ikada na zemlji, koji nije u kakvo tako boxanstvo virovao, njemuse klanjao, i za grihe darove, i posvetilishta prikazivao; zarchesh ti dakle gorji biti, od najdivljijih narodah, — kojisi u S. Viri odhranjen? —

4.) Svi razumni i pametni ljudi, i danas po sve pravoga Boga na nebu poznaju, njemuse klanjaju, i od njega svojih grihah oproshtenje, i xivot blaxen, na ovomu, i na drugom svitu ocsikaju; a ti sam hochesh da brez Boga xivish i umresh: kano dasi ti pametnii i razumniji nego toliko millionah ljudih, koji Boga izpovidaju i njemuse klanjaju? —!

Kaximi molimte, jesil csuo, daje komu dragi Bog, Vira, illi Zakon, akogaje virno obderxavao, naudio? — pak hochel i tebi pripoznanje i izpovidanje pravog Boga nauditi mochi? — Ja mislim, daje svakoga pametnoga i razumnoga csovika duxnost odabrati ono, shtoje bolje i sigurnije; akoje dakle, i za tebe, i za obchinsku sigurnost, sigurnije s'Bogom xiviti, i umerti, nego brez Boga, jabi barem iz toga razloga Stvoritelja moga obljubio, i k'njemuse, navlastito u najxalostnie, csemernie xivota moga vrime iz svega serdca obratio, i njegovu primoguchu pomoch zaprosio; a onje Otac ljubezan, onje pun milloserdja, on nikoga od sebe neodbia, nego svakoga na pokoru, i na skrushenje, i izpovidanje grihah, ter po tomu

u blaxene svöje dvorove prizivlje. — Vrime josh imash moj dragi kratko, i zatose ostavi tvoje zlochudne tverdokornosti, nego svaki csas xivota tvoga Bogu, i spasenju tvomu pokloni. —

Nesritanse veche esapish na ovomu svitu; alli ovoje josh nishta, prama onoj nesrichi, kojate na drugom svitu cseka, akose dragom Bogu tvomu iz svega serdca neobratish, grihe neizpovidish, i za njihse nepokajesh.

5.) Ti esapish, da csovik kao i druga xivina ugine; pak damu dusha posli smerti nexivi, i neprima platju od pravednoga Súdca na drugom svitu onu, kojuje zasluxila. — Allisi i u ovomu odvech mallouman csovik: jerbo ono, shto s'ocsima nevidish, nevirujesh; —

Alli promisli ti moj dragi tu stvar i naravno, pakchesh najti, daje medju csovikom, i nerazloxitima xivinama privelika razlika. Csovikbo ima nesamo tilo, i chutjenja, kano nerazumne xivine; nego imade josh i sverhu toga razumnu dushu, s'kojom sva stvorenja ovoga svita nadvisuje, i csak do nebesah, i do Boga s'pametju svojom uzhodi; Stvoritelja svoga iz stvorenja bistro poznaje, i njemuse klanja, zapovidi razumne naravi lipo razabire, i po njimase razumno vlada; chistochu, pravicu, krotkochu, uzterpljivost, ljubi; dobro od zla potanko razlucsuje; dobro shtima, i fali, a zlo kudi i odurjava; uljudnost i kripost ljubi, i njih svagdi sliditi po razumnoj naravi nastoji.

Brez Zakona, i brez Boga neche da xivi. Ovo moj dragi nerazloxite xivine, niti razumiu, nitiche ikada raznmiti; pak bili pravo bilo, da razumno i razloxito stvorenje csovik, bistri poznatelj i ljubitelj Boga i Stvoritelja svoga, i ljubitelj kriposti, tako isto s'tilom i dushom ugine, kao jedno nerazloxito marvincse, koje niti Boga, niti kriposti tako razloxito spoznaje; niti dilloredno dobro od zla bistro razlucsuje; koje zasluge i cine u kriposti neima? nitije imati moguche? —

Nemoj dakle, moj dragi od onoga dvojiti, shtoje tako kao Sunce svitlo! Csudo mije, daje samom tebi ono tavno, shtoje svemu svitu svitlo; alli ti morebiti u tomu odlashnjicu tvojoj zlochi i opacsini traxish; tibi rada sam; daje tvoja dusha umerla; zato da pravedni Bog, zloche i opacsine tvoje na drugome svitu nepokara; alli toje sve badava; jer illi ti virovao, illi nevirovao s'otim ti svemoguchstvu i pravdi Boxjoj nechesh medje postaviti, da tvoju zlochu nauvike nepokara; tibo sam morash to spoznati, i izpoviditi, da ti za tvoja zla dilla, ni na ovom, ni na drugom svitu fale, i slave nisi zasluxio, nego kashtigu! — Alli ja ti opet ljubezno i priateljno velim, mismo svi grishni ljudi; mi svi moremo sagrishiti, Bogase zaboraviti, i zlochu dillovati; alli nevaljanamse zato ipak tako izopacsiti, i grihah ucsinjenih tverdokorno nespominjati, dase stidimo grihe nashe izpoviditi, i dragomse Bogu opet obratiti; nego boljenamseje iz svega serdca prid Bogom, kano prid Otcem od milloserdja na zemlju prosterti, ter sveserdno vlastitu zlochu izpoviditi, i oproshtenje grihah od njega prositi; a on kano nash pridobri Otac, znavshi dobro slabost csovicsansku; virujmi, date neche odbiti! — negochete pokornoga texko docsekati! Ti pako tvoju odsudu, i smert priporucsi i prikaxi njemu za pokoru tvojih grihah, i viditchesh, kakocheti onda na serdcu i na dushi odlaniti. I shtotije sada gorko, i csemerno, onocheti doisto dushi sladko, i spasonosno postati. Promislise moj dragi, i pripravise dobro na put vikovicsnjosti, jer znash dase nesritna smert vishe popraviti nemore.

4.) *Akose medju odsudjenima nahodi tverdokornih zato, da po tomu morebiti naperkose svojim Vladaocem i Sudiama,* s' otakimase valja mallo pooshtro vladati, i pokaratijih bash zato, daje njihove tverdokornosti glavni uzrok ista pakost, i zlocha; ovako na priliku govorechi: Moj dragi, vidimise, da ti po tom hochesh da naperkosish Vladaocem i Sudiam,

ako tverdokoran, brez skrushenja, i brez izpovidi poginesh; alli promisli *a*) da po tomu nishta nedobivash, buduch da Vladaoci ipak pri svomu pervashnjem stanju, i poshtenju ostaju, i da jim tvoja zlocha i tverdokornost nipokakvi nacsin nauditi nemore *b*) valjati znati, dajih po tvojoj tverdokornosti nato moresh navesti, da akobite drugacsie hotili morekiti na kojigod nacsin illi poxaliti, il' pomillovati, radi tvoje sillovite nepokornosti nitichete poxaliti, nitichete u csemugod pomillovati. *c*) Ti po tvojoj nepokornosti i puk smuchujesh, komubi sada duxan bio dobar izgled od prave pokornosti dati, dase sada svaki po tebi na dobro svituje, i pricsuvava oda zla; a to (ako neucsinish) na drugomcheti svitu za naj vechi grih Bog uracsuniti; ter zato i s' najvechom vikovitom kashtigom pedepsati: buduch da je nepokornost u pogledu Boxjem najvecha zlocha, rad kojeje on i Angjele nebeske, na uvike od sebe u paklene muke odbacio. — *d*) Isti puk, kojichete do smertnoga mista pratiti, videchi tvoju nepokornost, nitichete poxaliti, nitichese za te Boga moliti, nitiche za te koju svetu Missu platiti; negochese josh vechma morebiti na te ozloserditi, i tvomu zlu radovati. *e*) po tvojoj nepokornosti, (dasi sve, kako ti esapish, i velish, dosada pravedan bio) svidocsish, i ocsito pokazujesh, da nisi dobar i pravedan csovik, nego dasi jedan zlochudni perkoscxia, i silecxia, koji misto krotkoche, poniznosti, i uzterpljenja, koga svaki csovik, a navlastito ocsiti grishnik imati, i pokazati mora, neko sillovito i tverdokorno serdce ukazujesh, kojeti ipak nishta nepomaxe. *f*) Dasi dobar, i pravedan csovik, kako ti velish, i esapish, moraobi znati, daje svaka zakonita Vlast od Boga postavljena; i tkose njoj protivi, istomuse Bogu protivi, i perkosi. Akosi dakle dobar i pravedan kershtjanin, kako ti velish, a ti pripoznaj, da ti nije sama Vlast brez volje Boxje, tu odsudu — donela: nego s' voljom i s' pripushtenjem Boxjim, brez koje ni

vlasak nepada s' glave nashe. Akoje pako Bog pripustio, da tebi, kao ocsitom zlocsincu, sudbena Vlast smertnu odsudu donese, shtose uzpinjesh protiva istomu Bogu, ter pravedno sudechoj vlasti, na vlastito tvoje vikovito izgubljenje, protivish, i perkosish?

Jabi tebi, moj dragi, svitt dao, da ti dobro promislish one muke, koje na drugome svitu nepokornika i perkoscxiu csekaju; pak da izesapish, dachesh i ti, one iste muke, koje sada nepokorni nikocs Bogu Angjeli podnose, nauvike s' njima zajedno podnositi; a ja mislim, dabise tada tvoje serdce odmah omekshalo, i k' dragom Bogu za milloserdje uteklo! Ja mislim, da je sigurnie s' ovoga svita na drugi s' skrushenim, nego s' tverdokornim, i s' nepokornim serdcem prichi: jer jedanput ucsinjena nesritna smert, vishese nemore prominiti, i popraviti. Sadase dakle dobro promisli, a jachu opet moju misnicsku duxnost ucsiniti. —

5) *Onima, kojise boje, svoje grihe izpoviditi, zato, daji misnik (po njihovom umu) nebi odao Vladaocem, il' da vechu sramotu morebiti neterpe prid misnikom, izpovidivshi osobito one grihe, koje nisu na sudbenom izpitivanju morebiti izkazali*, valja, da misnik prikrutochu velike *Skrovitosti Ispovidne* iskrenito iztolmacsi, sveserdnojim izkazujuchi: kolikosu strashne nesamo duhovne, nego i tilesne kashtige, postavljene za one misnike, kojibise usudili samo izdaleka shtogod u svetoj Izpovidi csuvenog ocsitovati. Za izgled pako prikrute misnicske shutljivosti, u onima, kojase na Izpovidi csuju, neka bude Sveti Ivan Nepomuk, koije prie voljio strashno suxanjstvo, prioshtre muke, pak zatim i istu smert podneti, nego Kralju Venceslavu izpovidne skrovitosti ocsitovati; kojega izgled svaki misnik prie ima sliditi, nego najmanje shtogod od Izpovidne skrovnosti ocsitovati. A radi vechega zasramjenja morebiti, kogase odsudjenik plashi, moremu misnik kazati: dache sva nasha skrovita dilla na poslidnjom opchinskom sudu, prid

svim svitom po sve odkrivena biti. Promisliti dakle valja, daje bolje sada prid jednim grishnim csovikom, kakvinoje svaki misnik, svoje, ma i najruxnie, grihe, skrusheno izpoviditi, i za njih pokajatise, nego na straxnjemu sudu prid svim svitom osramotjen biti, i josh k' tomu vikovicsnje muke podnositi. —

6. *Onima odsudjenikom, koji promishljajuchi velike i pritexke svoje zloche, i prioshtru Pravicu boxju, pak mislechi, dase csisto i pravo od tolikih grihah izpovidit i nemogu, i dajim oshtra pravda Boxja tolike zloche po svetoj izpovidi pomersiti i neche*, neka ovim na premir nacsinom misnik nauk dade: Moj dragi! ti velish (illi mislish) morebiti: dasu privelike, i primloge zloche tvoje, pak dachejih texko Pravica boxanstvena tolike oprostiti ktiti. Alli dajih nebi ni mogao, ni znao svekolike pravo i podpuno izpoviditi, jabiti ipak smio obechati u ime Boxje: *a*) da, shtose velicsine i mloxine tvojih zlochah i prioshtre Pravice Boxje doticse, dase ni najmanje neimash bojati: Bogbo je isti, koi lagat nemore, po ustih Ezekie Proroka rekao: *xivim ja, veli on: nechu smerti grishnika, nego hochu dase obrati, i da xivi, (tojest da spasen bude). — I dabi grisi tvoji josh toliko veliki bili, i dabise njihov broj, tako uzmloxao, kano pisak od mora, u isti csas, u komuse grishnik k'meni obrati, svechumu njegove zloche oprostiti, i nikadase od njih vishe nechu nispomeniti.* Jesili csuo, moj dragi, ove Ricsi Boxje, kojenosu svakom i najvechom zlocsincu recsene zato, da ni jedan zlocsinac od privelikog, i neizmirnog milloserdja Boxjega nezdvoji, i uffanje od spasenja negubi; nego dase slobodno u svako vrime k'Bogu, kano premillostivomu svomu Otcu, obrati, za grihe skrushi, i oproshtenje zamoli; a Bog je dobrostivi u obechanju svomu viran, izpunitiche doisto sve ono, shtoje obechao. Dabi dakle tvoji grihsi josh toliko veliki i mlogobrojni bili: valjati ipak misliti dabise opet izcsapiti, i izbrojiti kakogod mogli, alli milloserdju

boxjemu nije ni broja, ni mire; naslidno dakle, da milloserdje Boxje svaku nashu zlochu, i mloxinu grihah nadilazi. Spomenise zatim moj dragi, da nisi ni ti pervi takay zlocsinac, nego dajihje takovih morebiti i prie tebe dosta bilo: pakjihje ipak skrushene i ponixene Bog millostivi k' sebi primio; dajih vishe nespominjam enoti Razbojnik s' desnu Isukerstovu imenom Dizma, koji izpovidajuchi na krixu svoju zlochu, i molechi Isusa za milloserdje, dostojan bi od Isukersta ovo pomillovanje csuti: *Danaschesh bit samnom u Kraljestvu nebeskom.* Akoje dakle milostivi Bog, polak svoga istinitog obechanja, druge skrushene zlocsince ljubeznivo pomillovao, i spasio, zashtobi ti moj dragi od neizbrojenog, i neizmirenog boxanstvenog milloserdja zdvojio?! — A znash, daje to josh vechi grih, nego sve nashe zloche! Nemoj dakle dobrostivog Boga vechma serditi, nego zavapi s' Kraljem Davidom: *Smilujmise Boxe po privelikomu milloserdju tvomu. Sagrishiosam nebu, protiva tebi, i iskernjemu momu*, allije veche, i moguchnie milloserdje tvoje, nego svi moji grihsi! — Kerv neprocinjena Sinka tvoga Odkupitelja moga pridragog neka opere, i pomersi sve zloche moje; nechu vishe dvojiti o dobroti tvojoj, o vrillo svakog pomillovanja, — Boxe moj, i sve dobro moje! *b*) shtose pako doticse podpune izpovidi tvojih primlogih grihah; valjati znati moj dragi, da za ucsiniti svetu Izpovid, neiziskujese vecha pomoja, negoli za koju drugu najvaxniu stvar. — Koji dakle nemoxe dochi, u poznanje inesetnog broja sviu svojih grihah, zadostaje da kaxe, za kolikoje vrimena u komu grihu xivio; napriliku: Kolikoje putah u godini, u misecu, u nedilji danah koje zlo ucsinio; da pacse, ako ito po slabosti pameti svoje, i naravne zaboravnosti nebi mogao pogoditi, nek izpovidi samo svoju chud, i xudnie, illi jacsje prignuche na ovi, illi oni grih; a shto grishnik nie moguch izkazati, izpunitche Izpovidnik, kakonose pri takvima Ispovidma obiesaje do-

gadjati, kadanose u cilovito poznanje svakoga griha nemoxe dochi; Zadbstaje u takima prigodama dase broj i po prilici kaxe. A od kojihse grihah dvoji, i nemoxese znati onako, kakosu ucsinjeni, zadostache biti, pod dvojenjem izpoviditi. Znaj zatim moj dragi, da millostivi Bog, vechma na skrusheno serdce grishnika, nego na mlahko, i poladno izbrajanje grihah motri. Nuternje dakle suze tvoje, i pravo skrushenje, mogu prid Bogom ono sve nadoknaditi, i zakerpati, shto na izpovidi nisi moguch brojno, illi po versti izkazati. — Akose indi i neznash podpuno *ustmeno* izpoviditi, a ti Boga moli, da ono, shto na izpovidi neuznadesh csisto i pravo *ustmeno* izkazati, sa suzamih serdca tvoga operesh, pak dati prisveta muka Isusova i neizmirno milloserdje Boxje sve ove grishne ostanke otare, i pomersi. Ovoje pravi, moj dragi, nauk nashe svete Vire. Ako dakle po njemu dillovao budesh, jati od strane Boxje dobru Viru dajem, daje nauvike spasena dusha tvoja. — Razaberise dakle, jerboje vrime kratko, a jachuti kano misnik boxji, svagdi nastojati pomochi, gdise sam nebi mogao pomochi.

7.) *Onima, kojise odricsu skrushenja, i Izpovidi samo zato: dajim je jednako napameti smertni bol, kogache kod svoga smicanja na skoro imat podneti:* neka misnik kaxe. Dragi N. *a)* o onom za sada najvechma valja misliti, i brinutise, shto csovika nauvike sritna il nesritna ucsiniti more; a ne o onom, shtonoche za nikoliko csasah projti. Tvojache smert vrimenita, ma najgorcsija bila, za jedan, za dva, illi za tri csasa projti, pakse ipak tako jako vrimenitog smertnog udarca plashish; ali promisli moj dragi, da za tilesnom smertju ima josh druga gorja smert, dushevna zvana, kojache nauvike durati; ovese dakle smerti pametnome csoviku valja vishe bojati, nego one tilesne, i u csas prolazeche. — Pridragi Spasitelj nash to isto onima ricsma hoche da ukaxe, gdino veli Aposhtolom, i nami: *Nebojtese onih, koji*

ubijau tilo, dushe pako ubiti nemogu; nego vechma bojtese onoga, koji more dushu i tilo poslati u vatru paklenu. — Ova promislivshi, pristani o gorcsini, i udarcu tilesne smerti tolikosę pecsaliti, nego moli Boga, da ti podili milost, dase po skrushenju, i csistoj izpovidi uklonish od smerti dushevne, koja na vike ostaje. *b*) Promisli zatim, toliko svetih mucsenikah, i mucsenicah: kojisu pravi pravcati, najveche, i najxexstje muke na ovomu svitu za Viru Isukerstovu podneli, a ti krivac dase plashish onoga macsa — illi uzice, koja u oka trenutje prolazi, i tvoje zloche, akojih uzterpljivo podnesesh, mersi. Promisli moj dragi, dasi ti za tvoje opacsine, morebiti josh i veche muke zasluxio; ali Bog pogleda na slabost csovicsansku, i zatoje pripustio, da tishju kashtigu za tvoje zloche priterpish. — Zafali dakle Bogu, dateje od vechih' mukah oprostio; i moliga, da ti onu milost od dushevne jakosti udili, kojatije za uzterpljivu zasluxenu tilesnu smert, i za spasenje vikovito potribita; a milostivi Bog, koije razbojnika na krixu, i ostalih mlogo vishe u se uffajuchih skrushenih razbojnikah pojacsio na to, da zasluxenu vrimenitu smert uzterpljivo podnesu, i tebije moguch, i pripravan onaku istu kripost darivati. — Shtobi dragi indi i onako podniti morao, podnesi skrusheno, podnesi pokorno i s' uffanjem u pomoch onoga, koji svakoga nevoljnoga kripi, pakcheti prid Bogom na veliku dushevnu zaslugu biti. — A shtoje moj dragi, sva muka ovoga svita, prama rajskom veselju, i uxivanju vicsnje Slave, kojuje Bog onima pripravio, koji illi putem od pravednosti, illi putem od pokore i skrushenja s' ovoga svita, na drugi prilaze! Reci dakle sa S. Augustinom: *Ovdi xexi, ovdi sici, ovdime nevolji, o Boxe!* alli samomi onamo, ah! samo u vikovicsnjosti oprosti!

8.) *Onima, kojise odvech xaloste i smutjuju radi svoje mladosti, i zato na izpovid i nemisle, neka misnik ovako na primer kaxe:* Tisi moj dragi dodushe mlad, i znam datije texko poginuti; alli promisli i to, da akosi dosta star bio, da takovu — zlochu — illiti krivicu — protiva i Boxjima, i ljudskima zakonima ucsinish, daje tvoja mladost, i za zasluxenu kashtigu takojer dosta stara. Jer dabise mladjimah svaka zlocha, i krivica od Vladaocah kroz perste gledala, opchinske Pravice nebi zadostne bile, opchinsko i posebno dobro u svomu potribitom redu obderxati; i tako nitko nebi, nit od svoga dobra, niti od svoga xivota siguran bio. — A dasi ti postarji, morebiti dabi do sada josh vishe zla pocsinio, kadsi veche tako mlad pocseo toliku opacsinu — dillovati. — Da i tebe dakle dobri Bog, od vecheg zla, i rugla, i od veche vrimenite, i vikovite kashtige oslobodi; pak da mloge dobre i prave ljude, od tvoje nemille ruke obrani, pripustioje da ranie upadesh pravici u ruke, dase sada o manjoj zlochi, lashnje, i sigurnie spasish. Budi dakle pokoran, i uzterpljiv, kano nikocs mladi, premako po sve pravedan, Ixak Otcu svomu; prikaxi Bogu dragom za grihe tvoje mladost tvoju, a ontije moguch i spravan za kratko tvoje uzterpljenje, nebesku mladost, koja nikada nestari pokloniti. Promisli, daje i pridragi tvoj Spasitelj, u najboljoj svojoj mladosti, i to ne kriv, i duxan kao ti, nego prav pravcat na Krixu nemillo za nas krivce propet bio. Promisli svetu Agathu, Katharinu, i ostale Divice i Mucsenice, koje sve u najboljoj mladosti, svoj xivot za Viru Isukerstovu na muke pridadoshe, i Bogu svoju mladost prikazashe! shtochesh ti krivac na ova rechi! nego dajih pokoran, i skrushen naslidujesh! —

9.) *Onima, koji mislechi pomillovanje xivota dobiti, odvlacse pogibljivo izpovid na poslidnji csas xivota, — neka misnik ljubezno kaxe: a)* daje odsuda smertna stanovna, i veche navishtjena; a dase od pomillovanja josh nishta sigurnog neznade; a i nechese

do poslidnjeg morebiti csasa znati; duxnost je dakle tada svakoga razumnog csovika csiniti ono, shtoje sigurnie; a navlastito ondi, gdije razgovor od sretne, illi nesretne vikovicsnjosti, za koju dobra i razabrana priprava treba; *b)* da je to savishe uffanje u milloserdje Boxje, i neka nezafalna brezobraznost prama dobroti boxanstvenoj, s'kojom csovik nezafalno tlacsi najprocinitie vrime od pokore, od Boga sebi primillosrdno darivano; i svojimse vikovitim spasenjem sigra. *c.)* pak dabi pomillovanje bash i slidilo, zar nije svaki grishnik, a osobito ocsiti zlocsinac (a navlastito csuvshi stalnu odsudu od smerti) duxan, za grihese svoje skrushiti, pokajati i dragom Bogu, poboljshanje xivota obechati? Drugacsieje pravo znamenje od ocsite nepokornosti, za kojuche pravda Boxja grishnika josh najoshtrie pokarati, *d)* da nitko nie, a osobito oni, koije u priatno vrime ocsitu milost Boxju potlacsi, od skradnjega skrushenja siguran: buduch daje to osobito milost Boxja, bogoljubnim samo od Boga obechana, — *e)* daje takvo nepokorno usudjenje, mloge zlocsince veche bacilo u muke paklene; shtonose i njemu lasno more dogoditi, akose za vrime k'Bogu neobrati. *f.)* Nechemu S. Izpovid i onako nikakova zla, nego doisto odlashnjicu na dushi, i na tilu doneti, pak k'tomu milost od Boga dobaviti, da csemerno svoje stanje uzterpljivo podnese.

10.) *Onoj, kojaje navlastito nezakonito svoje dite umorila,* more misnik na pamet dovesti, *a)* pervu njezinu divicsansku csistochu, i negrishnost, kojaje najveche blago divicsanske mladosti, i naj draxji Bogu dar bila; pak je sada po grihu izgubljena; *b)* kakoje sadanje mlogo drugacsie dushevno njezino stanje prama ononu, kojeje u divicsanskoj csistochi provodila; — sadabo dushevnu grixu, i nemirnu svist terpi, dneve i nochi u xalosti provadja, strah ju kashtige vrimenite i vikovite mori, i nemillo smutjuje; a priejuje dobra svist dushevna, i csistocha nepristano veselila! *c)* Nek promisli dakle dobro, kakojuje

grishno, i razbludno xivljenje samo na ovom svitu nesritnu napravilo, a kamo na drugom svitu, kad csovik na uvike prioshtroj Pravici Boxjoj u ruke pade! — Pak valjajoj zatim promisliti: *d)* istu velicsinu ucsinjenog griha — ubojstva, i pravedne prolivene ditinje kervi: *e)* a navlastito onaj grih, ako dite nije okershteno bilo. — Po ovima pridstavljenim ponukovanjim, valjaju opet zatim ljubezno izpraviti, ter — nepazechi vishe putah na xenske suze (koje vechma iz mekoche kadkad serdca, radi izgubljenog stida i iz zasluxene smerti, nego, iz pravog skrushenja izviraju) valjaju na pravo poxaljenje, svojih grihah, a navlastito na ucsinjeno pogerdno dite-ubojstvo privesti, govorechi: grihsisu dodushe tvoji veliki, allije ipak milloserdje Boxje veche, nego svega svita grihsi, a mislim, dasi i u Zakonu ucsila; daje Bog i najvechim zlocsincem oproshtenje grihah obechao, akose istinito skrushe, i za sve grihe iz serdca pokaju; akose csisto i pravo izpovide, i pripravnisu za svoje grihe dostojnu pokoru ucsiniti, i xivot svoj poboljshati. Ti misto pokore zasluxenu odsudu smerti dragovoljno primi, uzterpljivoju podnesi, i Boguju pokorno za tvoje grihe prikaxi; a oni miloserdni Spasitelj, koije skrushenoga uboicu i razbojnika i na krixu pomillovao, sigurnose uffaj, i uzdaj, dache i tebe pravo skrushenu pomillovati, jer nikoga skrushenoga nije Bog od sebe odbacio. — *)

11) *Onomu Uskoku, koije k'nepriateljom pribigao (illi vishe putah iz pod vojnicskog Barjaka uteko) i uffatjen odsudu od smerti dobio*, more n. p. misnik kazati: moj dragi! Ti znash *a*) dasise ti pod barjakom zakleo, dachesh Caru, i domovini virno sluxiti; a kadsise zaklinjao, tise spominjash, dasi isto prisveto

---

*) Prominivshi verst od griha, illiti prigrishenja, more misnik na ovaj nacsin svakoj takvoj ocsitoj grishnici potribitu prepravu za smert blaxenu dati; a tako isto i u slidecsem broju 11.

Trojstvo za svidoka tvoje dojduche virnosti uzeo, dachesh tojest, u tvojoj sluxbi prie umerti, nego Boga i prisveto Trojstvo potlacsiti, ter Cara i domovinu ostaviti, illi izdati, i tosi isto prid nebom i prid zemljom, stalno i virno obderxati zakletvom obechao; Buduch pako da ti s'tvojim virolomnim pribixanjem k'nepriatelju (*illi csestim iz pod barjaka veche kushanim bixanjem*) tvoju prisvetu zakletvu nogama pogazio, Cara, domovinu, i tvoje sveto vojnicsko stanje ostavio, i izdao, ter — dobro tvoje domovine s'nikim nacsinom — nepriatelju prodao, zaotosi sada tu kashtigu smertnu pravicsno zasluxio.

A ti znash, i znaosi, daje ta kashtiga svakom uskoku, i sluxbenom izdajnika veche odavna navistita, nitkoti dakle kriv nije, da znajuchi zakon, i kashtigu, kojate cseka, zlosi csinio. *b)* Ti znash, daje vojnicsko stanje, za sigurnost i mir domovine najpotribitije; mora dakle takojer svoje tverde, i oshtre zakone imati, koje ako tko pristupi, krivacje one kashtige, koju zakon vojnicski navishtjuje. *c)* Ti znash, da kakogod od virnosti, i vojnicskog bdenja, sricha tolikih dushah, i blaxenost sve domovine visi, tako i od vojnicske takojer nevirnosti more sva domovina, i mlogo hiljadah ljudih xivot u smertnu pogibel dospiti; a toje, moj dragi, vishe, nego kad pastir hotmice napusti divju zvir (kojuje bdechi lasno mogao, i morao odbiti) damu mirne ovce pokolje! koliko dakle vecha pogibel od izdajnika, i vojnicskog uskoka domovini nastaje, toliko vechu kashtigu takvi nevirni uskok zasluxuje. *d.)* Ti znash moj dragi! da i sudci nemogu nikog na smert odsuditi, brez visokije vlasti, i zapovidi; da neimaju dakle oni te uredbe, nebite doisto na smert odsudili; valjaboti pametno misliti, da sudci, brez visokie, i pooshtrie uredbe, nebi ni hotili u tvojoj kervi svoje ruke badava i krivicsno okervaviti; a navlastito gdi nikakva glavnog i vaxnog uzroka nebi imali; jabo scinim, dase nitko pametan tvomu najvechemu zlu nebi radovao. *e.)* A promisli molimte na dilje: da nije takva oshtra kashtiga u ime

bixalacah, illiti uskokah od kraljestva i od carstva za vojnike postavljena, tkobi tolike vojnike, osobito u ratno vrime u svomu redu, i sluxbi uzderxao? Jer dabise samo jednom kroz perste gledalo, za jedanbise csas svikolici vojnici doisto porasipali, i svabi tada domovina u ruke nepriateljske lasno dospila. Nitise dakle na Boga, nit na one, kojisute po zakonih vojnicskih morali na smert odsuditi, tuxi, nego zasluxenu kashtigu uzterpljivo primi; i za tvoje grihe Bogu prikaxi. Skrushise, i pripravise na put vikovicsnjosti kao svaki dobar kershtjanin, a Bogchete xalostnog doisto utishiti, i kratko tvoje uzterpljenje, vikovitom platjom rajskog veselja naplatiti; mojati pako pomoch, i duhovno utishenje neche manjkati. —

12) *Onima, koji csesto prid misnikom uzdanuti obicsaju, i zavapiti: ah! dami dragi Bog samo sada moj xivot pokloni, jabise doisto ovoga zlocsestoga xivota ostavio, i njemu odsele virno i pomnjivo sluxio: more n. p. misnik kazati*: Moj dragi ti velish: *tibi Bogu odsele virno i pomnjivo sluxio?* alli jesil ti i po sve siguran, da nikakvog doisto griha nebi vishe nikad ucsinio? Sveti Bernardo veli: „*Koliko dullje xivimo, tolikoje vechi nasha krivica.*" I kaximi bash pravo, da ti morebiti nexelish vechma zato xiviti, dase smerti uklonish, a ne, da odsele, Bogu virnie i pomnjivie sluxish, i za grihe sveudiljnu pokoru csinish? Iztraxi, i izpitaj nuternja serdca tvoga, ter poshlushaj shtoti ona govore! — ? — Dalli, akochu bash i virovati: daje ova tvoja volja i odluka, dobra i bogoljubna, pak morebiti i Bogu ugodna, alli sasvimtim, buduch da svaznajuchi Bog najbolje doznaje, hocheshli ti ovomu tvomu obechanju viran biti, i obstati illi ne: zato nemoresh bolje csiniti, nego ako priloxish tvoju volju u Boxju volju, koja uvik ona csini, shtoje za nashe spasenje najkoristnie, i najpotribitie; Pak reci zato s'tvojim Spasiteljom: *Otcse! ako nije moguche, dame minojde ova csasha, a ono ne moja, nego tvoja volja budi!* — Promotri zatim, da nije morebiti za

spasenje dushe tvoje mlogo bolje, i sigurnije, date oshtrocha Pravice k'Bogu tvomu privede, nego da u grihsim nebrixan brez skrushenja, i poboljshanja xivish, mloge smutish, pravedne i sirote ucviljujesh, pak najposlim da brez skrushenja, i poboljshanja prioshtroj pravdi Boxjoj navike u ruke upadesh? Zar ti nisi sritan prama onima zlocsincim, koji u svojoj razpushtenosti, i opacsini tia do svoga groba xive: pak ako i izvana prid svitom i videse poshteno umirati, alli ipak prid pravicsnim Sudcem nebeskim xalostnajimje na drugom svitu smert njihova: velibo Sveto Pismo: *Nebogomilihje, illiti opakih, i neskrushenih, pri Bogu smert nemilla, i nesritna:* Fali dakle milloserdje priveliko Boga tvoga, i reci: „*Gospodine, budi sveta volja tvoja, a ne moja!* Tebi budi slava, csast i fala po sve vike, dasise smillovao, mene bludechu ovcsicu i po ovom putu u nebesah na vikovito dushevno spasenje pozvati, jerbo ti Otcse znadesh, shtoje komu najspasonosnije; a millostivansi, pak zato, na razlicsite nacsine prizivash, i privadjash grishnika na pokoru, damu dusha navike nepogine; prilaxem dakle moju volju k'tvojoj prisvetoj volji, i prosimte za miloserdje!!

13.) *Od odsudjenih, koji dragovoljno odsudu primaju.* I ovimase teshko vidi umerti, jerboje smert gorka, navlastito onima, kojisu pri mladosti, a i postarjima, kojisu xdravi. — Istinaje, daje potexka odvech stvar, ovako pogerdno i sramotno umerti; alli buduch *a)* da jedanput valja ipak umerti, *b)* da odsudjenik iz ove koxe nikud kamo pobichi nemore, najboljeje, i najspasonosnieje da on, kano ocsiti krivac svoju krivicu dushevno pripoznade, i da zasluxenu smertnu odsudu pokorno primi, i uzterpljivo podnese. Jer sramotu, kojumu valja prid tolikim svitom podneti, mladost, kojamuse skracsaje, zdravlje, i xivot koji gubi, svase ta u pokoru mogu okrenuti, kadajih navlastito csovik krivac pokorno terpi, i za pokoru svojih grihah Bogu povoljno pridaje. A buduch dasu takovi ljudi — josh pri zdravomu tilu, i pri ci-

lom razumu, moguse josh do poslidnjega oka trenutja sva recsena — u blaga zasluxenja obratiti, i kakono izpoviďajuchi Viru, Uffanje i Ljubav — prama Bogu, po kojimase mogu priashnja zla dilla u dobra obratiti, uzmloxati, i zatim za to u nebesih slavu zadobiti. Kojise ovako za smert pripravè, oni takia i blaxeno umiru, i od smerti polaze na xivot vicsnji: jerbojim ova pokorna vrimenita smert otvara vrata nebeska, gdinoche sva veselja, i razkoshja uxivati uvike.

Svakibo odsudjeni, koji ovako povoljno zasluxenu smert prima, i Bogu prikazuje, josh na ovomu svitu rado biva ocsishtjen od grihah, i vrimenitih kashtigah, tako da odma posli smerti u' vikovicsnju radost prineshen bude. Shtiebose u xivotu S. Jakoba od Markie, damuje visoko sudjenje u svitlomu zraku, i pri plemenitoj svitlosti ocsitovano bilo, pri kojim Angjeli csuvari od pokornih odsudjenih, kadanosu smicani bili slavni ukop za njih derxashe: jerbosu one dushe, kojiu tilesa pogerdno pod vishali zakopana biau, posli priterpljene vrimenite kashtige, i smerti, odmah u vikovicsnju slavu unishle. Odsudjeni, koise po pravoj pokori k'Bogu obrati, i svoje krivice serdcseno oplacse, valja da Bogu zafali, koije milostivno pripustio, da on na ovomu svitu za grihe moxe pokoru ucsiniti, kojunoche mlogima drugima valjati na drugomu svitu izvershivati. I rad toga zafalitmu valja ne samo Vladaocem, kojisuga po praviei zakonskoj odsudili, veche i ostalima, koji za pravo nahode njegovo odsudjenje; tojest valja, da iz svega serdca pripoznade, daje on za svoje zlocsinstvo — smert pravicsno zasluxio, i da tomu nitko drugi osim njega kriv nije, valja, dakle da svima, kojisu o njegovoj odsudi po duxbenosti svojoj poslovali, iz svega serdca oprosti, i nikakvajim zla nepomisli, buduch damu krivi nisu. Valja takojer da odsudjeni i lipu priliku illiti izgled dade onima, koji priminutje njegovo dojdu gledati; dase oni, po njegovom pravom skrushenju, i pokajanju oda zla svituju, pak dase za njega Boga mole, koju

8. Misu slushaju, i ostala dobra dilla ucsine: koji duhovni darovi odsudjenoga dushu csiste, i na uzterpljivu smert kripe, ter umirujuchemu vrata Nebeska udilj otvaraju.

§ 5

Od drugog poglavitog misnicskog Pohoda k'odsudjenomu.

Kako valja odsudjenoga za svetu izpovid pripraviti. Kada misnik odsudjenoga na povoljno primanje smertne odsude veche pripravi; kadaga na skrusheno pripoznanje svoje odsude (daje on t. j. smert radi svoga zlocsinstva praviesno zasluxio) dovede; kadamu sve cerne misli iz pogerdne, i silovne smerti izvirajuche, iz pameti izbije; ter kadaga u slucsaju od neznanstva poglavitih cslanakah od svete Vire i u Zakonu dostojno veche ubavisti —: tadaga imade na Sakramenat Svete Pokore, illiti na skrushenu Izpovid, i sveserdno pokajanje svojih zlochah opomenuti, ter k'ovomu najvaxniemu dillu, od koga sva vikov'ta sricha odsudjenika visi, ljubezno i umitno pripraviti; shtonoche biti, ako odsudjenoga u kratko, alli po temeljno ubavisti, i uputi kakonomu pocseti valja svoju svist izpitati, i kakomu u izpitanju svisti treba postupati, ter zapocseti posao od vicsnjeg spasenja, sritno takojer i dovershiti, — Dase pako ovakovi veche smutjeni i poplasheni ljudi, u izpitanju svoje svisti imadu od misnika podobro ubavishtjivati, i pomagati, nije od potribe ni dvojiti; alli sasvim tim misnik ipak dobro paziti ima, da veche od straha nastupljujuche pogerdne i sillovne smerti dosta obnevoljenog csovika, na jedan kano dushak s'mlogima ricsma, i s'pitanjim nekini; — nego valja, damu stvar ovu, kadkad i s'drugim sladkim duhovnim razgovorom razesini, i nikim nacsinom oblaksha, — valja dakle misniku odsudjenika najvechma na one grihe navesti,

u kojeje odsudjeni, polak svog pervashnjeg stanja — najvechma, i najlashnje mogao upasti; pak zatim i na onaj dovesti, rad kogaje Pravici u ruke upao: ako razliesita okolostanja — shto drugo nebi tishtila. — Ovo pako more na slidechi na priliku nacsin izvershiti: Sadachemo moj dragi! ono, shtoje najpotribitie, shtoje najvaxnie priduzeti. Ti znash i onako, daje za svakoga grishnika potribiti put u nebesa, skrusheno pripoznanje, i pravo izpovidanje ucsinjenih grihah. — Ako dakle xelish spasen biti; ako xelish s'ovoga svita na drugi csistoga serdca pojti, i prid pristolje Boxje opravdan dojti, valjatise moj dragi N. s'Bogom josh ovdi pomiriti; shtonoche po svetoj Izpovidi lasno biti. — Dase pako csisto i pravo izpoviditi moresh, valjati tvoju svist dobro izpitati, i grihe, kolikoje moguche, na pamet skupiti. Alli buduch da ni ovo brez millosti Boxje nemore biti, valjati dar Duha svetog, tojest prosvitljenje pameti od Boga moliti. Reci dakle zamnom, ustma, i serdcem: Otcse millóserdja! padam evo s'bludechim nikoes izgubljenim sinom pridate na kolina, i izpovidam prid nebom, i zemljom dasam protiva tebi, momu Otcu i to najdobrostiviemu Otcu, mlogo, i primlogo sagrishio. Od mladosti moje biosamti neviran, — i kroz cio xivot moj uvridjivaosamte nebrojeno putah, pristupljujuch prisvete zapovidi tvoje, tvojesam sveto Ime s'opacsinama mojima, i razpushtenim xivotom nemillo pogerdio, tvoju svetu dugoterpnost naruxio, dobrotu nepostidno potlacsio, i na tvoje otcsinsko milloserdje odvech mlogo grishio. — Pun skrushenja, i pokornih suzah vratjamse evo i pristupam k'tebi, i molim za milost i oproshtenje onu neizmirnu tvoju dobrotu! kojaseje s'krushenomu na krixu razbojniku smillovala, i udiljmu Raj obechala! ah! tvoje premilloserdno otcsinsko serdce, neche dojsto ni moje ponizne proshnje nikad odbaciti, kojeje toliko put reklo, *da neche smerti grishnika, nego dase obrati, dase za grihe pokaje, i da xivi;* ti Otcse! kojega milloserdju nije broja, ukaxi i meni

sada, i izpuni na meni grishnomu prisveto ovo obechanje tvoje. — A Tisiga takojer ucsiniti svemoguch, i zatose tverdo uffam, dacheshmi moje privelike i primloge grihe otcsinski doisto oprostiti; a buduchi dasi takojer i neizmirno dobar, zatose tverdno uffam, dacheshmijih doisto i odpustiti, kojisi za grishnike tvoga pridragoga Sinka nemillom pogerdnom smertju krixa pustio umerti. — Znajuchi pako, da brez pomochi, i millosti tvoje nishta dobrog nemogu ucsiniti, molimte zaoto za poslidnju Otcsinsku tvoju milost, dase mogu najdublje skrusheno pridate prosterti, i sve moje krivice, i nepravde, pokorno csisto, i pravo izpoviditi; pak da od sviuh podpuno, oproshtenje zadobiem, i u tvojuse svetu milost opet povratim. — Prosvitlimi o milloserdni Boxe moj razum, da ja moje mlogoverstne, i privelike nepravde pravo spoznam; omekshaj tverdo i nepokorno dosada serdce moje, da pripoznavshi istinito mloxinu i velicsinu mojih grihah, dostojnojih barem za ovo kratko vrime oplacsem, i moguchom pokorom operem. — Tada neka odmah iz pocsetka, prie tojest izpovidi, misnik pametno od odsudjenoga razumiti nastoji: Shtoje on prid sudom od svojih krivicah izkazao, za mochise s'njime u izpovidanju lashnje vladati. — Valja zatim izviditi, kakveje naravi odsudjenik! Jeliga lahko illi teshko na dobro prignuti, pak jelli potribito: dobrimaga, illi kadkad i oshtrima ricsma na najvaxniu duxnost opomenutiga. — Tada, akoje potribito, i priatno, projde misnik s'odsudjenim deset zapovidih Boxjih; i pet Cerkvenih; — sedam smertnih grihah; shest grihah protiva Duhu svetomu; devet tugjih grihah; i csetiri u nebo vapiucha grihah; gdie potribito, tomacsechi krivcu verst, broj, i po tomu texinu i mloxinu grihah; pak najposli doshavshi na onu krivicu — rad kojeje odsudjen, iztomacsimu opet velikochu prigrishenja, i ukaxemu, da za nju valja oshtroj Pravdi Boxjoj, illi na ovomu svitu vrimenito, illi na drugomu vikovito zadovoljiti; neka dakle uzterpljivo pri-

mi, i podnese vrimenitu odsudu i kashtigu, dase sigurnie ukloni od odsude vikovite, kojaje mlogo oshtria, nego kakvamu drago vrimenita odsuda i kashtiga. — O istoj ovoj priliki, more misnik, (ako mni, daje koristno, illi potribito) odsudjenika napomenuti: 1.) da nije Boga gerdio, razlicsite n, p. svete stvari; molitve, i istu svetu Izpovid, i svetu Pricsest csinechi, na nedostojne odluke csinio; kano: da na primer gdigod goreche blago spazi, daga sritno izkopa; da robechi nevidjen bude; i. t. dalje. — 2.) Da nije svete stvari i drugacsie svetogerdio, na priliku robechi koju cerkvu, i prisveto Tilo Isusovo svetogerdno tlacsechi; 3.) Da nije razlicsite sillovitosti, i kakveje n. p. iskernjemu ucsinio, u dobru kuchnomu, u zdravlju, divicam, illi xenskima u csistochi, i postidnosti; illi branechimase pravicsno u tilu i xivotu do smerti kervolocsno naudio? 4.) Da nije koji drugi ruxni grih protiva naravi - ucsinio? 5.) Da nije robechi cerkvu, illi koje drugo sveto misto, svete posude gdigod sakrio, illi zakopao; i akoje tako, gdisu, i na koju cerkvu spadaju, dase tugja stvar pravicsno povratiti more? — 6.) Kod ovakovihje ljudih jedno neprisusheno vrillo grihah sveudiljna texnja za nepravednim dobitkom blaga, ma ono njih vlastitog, illi tugjeg xivota koshtalo; i zato ovdi valja pitati; jelli, i kolikoje putah, za nepravedni vrimeniti dobitak — svoje, i iskernjega svoga vrimenito, i vikovito spasenje u povoljnu pogibio stavljao? i doveo? smertno koga tako rannio, daje od ranne odmah brez priprave, i Izpovidi umro, illi mallo kasnie po ranni zadatoj nemillo svoj xivot dovershio? xenu pokojnoga, i dicu po tomu nesritne, i kako nesritne ucsinio? 7.) Da nije krivac od stida, illi dase smertnoj odsudi ukloni, prid sudom, koju zlochu zatajao, pakse i sada stidi illi nerazloxito boji misniku ocsitovati? — Da nije krivicsno sebe izgovarajuchi na sudu, illi hotiuchi svoju zlochu pokriti, illiju barem pomanjshati, na koga drugoga pravicsnog csovika takvo shtogod krivog

i nepravog rekao, po csemuje iskernji, illi svoj dobri glas, illi svoje imanje izgubio, illi koju drugu shtetu i nepriliku terpio, i koju imence? — 8.) Jelli zlocsinac pripravan ovu iskernjemu kakomu drago uzrokovanu shtetu na moguchi nacsin, odobriti? Akoje tako, a ono neka nastoji zlocsinac prie svoje Izpovidi, prid Sudcem, illi sam, illi po drugomu — svu stvar onako izkazati, kakoju u svojoj dushi za pravu nalazi: dase iskernjemu poshtenje i dobro povrati: jer dok nije tugje povratjeno, nije grih oproshten. *)

Akoje sva krivac ucsinio, kojaje ucsiniti duxan bio, i akoseje dostojno za S. Izpovid pripravio, ter skrusheno veche grihe izpovidio; tada more misnik na slidechi na priliku nacsin u njemu skrusheno pokajanje probuditi: „O Boxe moj! kakosam csesto, i kako teshko tvoje svete Zapovidi pristupio, i protiva tebi sagrishio! Ah sladki Isuse moj! kolikosamte putah po mojima zlochama, kakono sveti tvoj Aposhtol veli, na novo propeo! a xaomije, i kajemse iz svega serdca moga za sve kolike znane, i neznane grihe moje! a dabijih mogao, Boxe moj! ikako s' mojom kervju oprati, i pomersiti! Svaznajuchi millostivi Boxe! ti vidish, i znash najnuternjia serdca moga; ti znash pravo i istinito obechanje, i odluku serdca moga, da sve, ako i nebi sutra (illi danas) umerti morao, nego dabi josh mlogo godinah imao xiviti: dabi reko prie najpogerdniu, i najnemilliu smert obrao, i podnio, negobi tebe najdobrostiviega Otca moga povoljno, illi hotmice uvridio! —

Valja odsudjenog na novo prie, i posli Izpovidi ponukovati, da svima, uvriditeljom, pak i onima

*) Texkaje veoma stvar, sudie na novo pozivati, da pokornik, uzrokovanu kakvumu drago iskernjemu shtetu na moguchi nacsin popravi, i odobri, alli akoje za spasenje vicsnje pokornika potribita, valia vruchoxeljnomu misniku, kakvigod ugodnii nacsin iznajti i zato, dase i ovo u svoj red i pravac postavi, — i grishnik skrusheni spasi.

kojisnga uffatili, i sudu prikazali — i svima Sudiam — iz sveg serdca oprosti, ako on xeli, da i njemu Bog grihe njegove oprosti. Za pokoru, i zadovoljnost prikazujem tebi nebeski Otcse! prisvetu i pravednu kerv Sinka tvoga, Odkupitelja i Spasitelja moga; s'kojom zatim sdruxujem i moju grishnu kerv, kojusam za utaloxenje tvoje, i svitovne uvridjene pravice sutradan (*illi sada*) pripravan proliti! — Milloserdni Boxe! svekoliko moje uffanje, i uzdanje postavljam u tvoju dobrotu, i u millostivi pogled ranjenoga Sinka tvoga, Spasitelja moga, Gospodina Isukersta. Velikaje, ah i privelikaje zlocha moja, allije ipak mlogo veche milloserdje tvoje, koje sva csudnovata dilla tvoja nadilazi! — Mlogesu dodushe i primloge opacsine moje: alli tvomu smillovanju nije broja! Pak dasam svega svita grihe i zloche i sam pocsinio, ipak nebi od nebrojenoga tvoga smillovanja smio zdvoiti! Tibosi istiniti Boxe stalno rekao i obechao: dachesh svakomu i najvechemu zlocsincu u oni csas, u kojise k'tebi *iz svega serdca obratio* bude, svekolike njegove grihe oprostiti. Evo s'punnim skrushenja i pokore serdcem vratjamse, i obratjamse opet k' tebi, a ti o premiloserdni Boxe i Otcse! nechesh stvorenja tvoga skrushenoga navike od tebe odbaciti! Negochesh me doisto kano skrushenoga razbojnika na krixu pomillovati, i sutra Kraljestvom nebeskim kao i njega darivati. Ovose uffam o Boxe! radi tvoga istinitog, i boxanstvenog obechanja pouzdano zadobiti. —

Posli ucsinitog pokajanja, dade misnik pokorniku svetotajstvenu pokoru, kojaje stanju, i moguchnosti njegovoj spodobna. — Moremu dodushe u ime pokore takojer priporucsiti, da zasluxenu kashtigu svoju pokorno i uzterpljivo podnese, alliga ipak neima nato pod grih — zavezivati, — Posli kako Misnik pokornika odrishi, moli sh'njime kratku i kripostnu Zafalnost n. p. Fali dusho moja Gospodina, i

faliga i slaviga po sve vike. — Koiboje neskoncsano moguch i milloserdan, velikaje dilla samnom tvorio, Nijebo ucsinio meni po grihsim mojim, nitimije vratio po nepravdam mojim. — Kakose smiljava Otac ditetu svomu. — Onje jedno nezafalno, i izgubljeno dite opet pomillovao. Kakoje daleko moje nepravde od mene odnimio :, on je csudo milloserdja samnom ucsinio. Falati, i to vikovita fala, o najdobrostivii Otcse! za ovu nezasluxenu milost; i date posve vike faliti i slaviti mogu, udilimi o pridobrostivi Otcse millost od stalnosti; za ovute millost prosim 'o Otcse za kerv i smert tvoga pridragoga Sinka, a moga Spasitelja i Odkupitelja Gospodina IsuKersta Amen.

Sveta Pricsest imase odsudjeniku na dan prie iliti u ocse dneva izvodjenja i pogubljenja, a ne u isti dan smicanja dati. — Sveta pako pomast nedajese odsudjenima. — Molitve more misnik prie pricsesti obicsajne koje i kod drugiu — s' njime moliti. Alli prie svega neka misnik odsudjenoga ljubezno opomene, da shto more, pokornie, bogoljubnie, skrushenie i poboxnie ovo Svetotajstvo primi, koje svakoga tako primajuchega, alli osobito onoga, koije u tiskobi, u strahu smerti, i na vrati od vikovicsnjosti tako tishi, dase svima ovima strashljivostima hrabreno operti, i s' Bogom u Viri, Uffanju i u Ljubavi podpuno sjediniti more. — Ricsi slideche svetog Pisma na tu opomenu ovako misniku sluxiti mogu: moj dragi N. Priniosi od Boga milost oproshtenja od sviuh tvojih grihah po svetoj Izpovidi, kojusi danas ucsinio; ostajeti josh jedan S. Sakramenat, koije najsladja, i najkripkia hrana svake skrushene i pokorne dushe. — Tisi csuo morebiti one prisvete Ricsi Isusove od ovog prisvetog Tajstva gdino veli: „*Tko blaguje tilo moje, neumire, tko uzblaguje od ovog kruha, xiviti che uvike; a kruh, kog ja dadem, put je moja za xivot vicsnji? — Koji blaguje putt moju, (Tojest prisveto Tilo Isusovo) ima xivot vicsnji: a ja chuga uskrisit na poslidnji dan.* — *Koji blaguje moju*

putt (illiti prisveto Tilo Isusovo) u meni pribiva, a ja u njemu. — A koji blaguje mene, i onche isti xivit radi mene. — Iz ovih ricsih Isukerstovih moresh moj dragi N. lasno razumiti, kojeje cine i kriposti ovaj sveti Sakramenat; csuosi, daje rekao Isus, da oni, koji tilo njegovo blaguje, neumira, nego da xivi na uvike; akoje pako tako, primivshi skrusheno, i poboxno prisveto Tilo Isukerstovo, nevaljatise toliko vrimenite smerti bojat i plashit, jercheti zato ipak dusha xiva ostati, i Isukerstom navike xiviti.

Ovako pripravivshi odsudjenoga na skrusheno, i poboxno primljenje svete Pricsesti, morega misnik tad pricsestiti, i posli S. Pricsesti dostojno Bogu s'njime na tolikoj milosti zafaliti. — Ima misnik, kolikoje moguche barem od sad nastojati, da k' odsudjenomu mlogi ljudi neulaze; a navlastito znanci, rodjaci, xena, jalli dica; i. t. d. kojibiga od jurve dobro zacsete priprave na smert, svojima ricsma, illi placsom u zapocsetoj bogoljubnosti mogli smesti, illi josh vechma poplashiti, i pobuniti; Nego valja da odsudjenoga misnik josh bolje od sad u Viri, Uffanju, i Ljubavi kripi, daga opomeni, dase on priblaxenoj D. Marii, i ostalima Svetim svojim Zavitnikom, i braniteljom priporucsi, pak dase osobito i onima moli, kojisu s'ovog svita po odsudi sudbenoj kao i on priminuli, a sada uxivaju lice Boxje, jersu zasluxenu smert uzterpljivo podneli. Da odsudjenik prikaxe svoj xivot Bogu kano jedno pomirivo posvetilishte, za svoje krivice. Da on csas, kada njegova dusha iz tila izidje, rad ljubavi Boxje xeljno zaktiva, i uzterpljivoga cseka. —

Misnik neimase u one poslove mishati, kojese neticsu svisti, illi obratjenja grishnika na pokoru. Akobi dakle odsudjeni (shtose lasno dogoditi more) zamolio misnika, dase on za njega sudu za pomillovanje utecse, nekamu misnik odgovori poxaljivim glasom: moj dragi N. xaomije doisto, date u tomu pomochi nemogu; jer znam, dabimi lasno Sud odgo-

vorio, da to moj posao nije, nego dase samo s'dushom tvojom imam brinuti. A misto te ljubavi nastojatchuti iz sviu mojih mochih, dushevnu ljubav ukazati, i nastojachute zato lipo u dushi utishiti, i po sve s'pravdom Boxjom pomiriti: shtonoje mlogo veche cine nego sve milosti ovoga svita. —

Misnik ima osobito paziti, dase s'odsudjenikom sverhu ucsinjene prave, illi krive odsude u nikakvo dogovaranje protiva sudbenoj vlasti neupushtja; jer *a*) to nije misnicski posao *b*) takvi razgovori mogu za spasenje odsudjeniku najxalostnie naslidke imati; gdiboje najkratje vrime za spoznanje ucsinjene krivice, i pravicsno po tomu zaslúxene smerti, odsudjeniku za spasenje najpotribitie, ondi vrime s'izpraznim izgovorom, i grishnim hinatom neka netroshi, hotiuchise prid misnikom opravdati, i bolji pokazati, nego shtoje; — a ova stvar nije znamenje josh pravog obratjenja k' Bogu, i spasonosnog skrushenja. Akobi dakle odsudjenik i ono tajiti pocseo, shtoje na sudu izkazao; ponukovatiga valja, da on svoju pravednost Gospodinu Bogu prikaxe, i da navishtenu smert rado za ostale svoje grihe primi, i tako spravan s'ovoga svita pojde.

Spasonosni uzdasi koje misnik odsudjenomu posli pricsesti illi u sobi, illi na smertnom putu tako pridmoliti more, damu ipak odvech — dosadan nebude.

Pridragi Isuse! tisi zame terpio, tisi zame umro; tisi umro kano posvetilishte od pravde, kao posvetilishte od posluha, i kao posvetilishte od ljubavi. I ja takodjer xelim po izgledu tvomu toliko vechma umerti, koliko boljma spoznajem, dasi ti pravedan za krivce, a da ja krivac za moje vlastite zloche i krivice imam smert podneti.

O pridragi moj Isuse! tisi najpogerdniu i najnemillíu smert na krixu priterpio; i tvoju pravednu kervcu do poslidnje kapcsice za nas grishne prolio; a i jachu zato za moje vlastite krivice i nepravednosti onoliko barem koliko moguche bude, rado terpiti;

i umerti, dajih kakogod izpokoriti i pravdi Boxjoj za njih zadovoljiti mogú. Otcse nebeski Boxe! Zafaljujemti, iz svega serdca moga za ovo bicsovanje tvoje s' kojome tvoja sveta Desnica pohadja; da ti pako moja muka, i moja smert ugodnia bude, jaju sdruxujem s'mukom i smertju pridragoga tvoga Sinka, Gospodina moga Isukersta, moga Spasitelja, i Odkupitelja. — Ovdi me, pravedni Boxe nezaslanjaj, alli ondi — samo, milloserdni Otcse, oprosti, i izbavi od vikovite muke, i smerti grishnu dushu moju!

Boxe tisi Gospodin moj, tisi Gospodin od xivota, i od smerti, dilluj i csini samnom, shtogod i kakogod ti hochesh; podlaxemse po sve u tvoju prisvetu volju i naredjenje, i klanjamse njoj do poslidnjeg izdasa moga. O Isuse moj, pridajemse u razpete i razkrilite kervave ruke tvoje, ovecheme sigurnim putem voditi tia do raja. O Boxe moj! voljim po tvojoj svetoj volji i odredjenju umerti, nego protiva svetoj volji tvojoj u najprosvitliem svitovnom velicsanstvu xiviti. *)

Isukerste! koisi zame na krixu propet umro, za prisvetu rannu tvoje desne ruke — smilujmise grishniku! *Otcse nash*! i. t. d.

Isukerste! koisi zame na krixu propet umro, za prisvetu rannu tvoje live ruke smilujmise! *Otcse nash.*

Isukerste! koisi zame na krixu propet umro, za prisvetu rannu tvoje desne noge smillujse meni nevoljnomu grishniku! *Otcse nash.*

Isukerste! koisi zame na krixu propet umro, za prisvetu rannu tvoje live noge smillujse meni! *Otcse nash.*

Isukerste! za prisvetu rannu probodenog boka tvoga, smillujse nevoljnoj dushici mojoj! *Otcse nash.*

---

*) Ostale uzdise more misnik iz drugog dila ove Knjige, illi iz Thome od Kempah, Knjige 4-te pozajmiti; i tada kako pervi dan, tako i drugi na vecser Litanie B. Divice Marie, illi SS. Svetih, illi Muke Isukerstove s' odsudjenim izmoliti.

Isuse! koisi na gori maslinskój, smertjuse bo-rechi, i kervavim znojom za me grishnika znojio, smillujse ubogoj dushici mojoj, i operi s'onim tvojim kervnim znojom sve grihe moje.

Isuse! koisi za me nemillo bicsevan bio, smillujmise, i oprostimi sve grihe moje!

Isuse! koisi za me oshtrom ternovom krunom nemillo okrunjen bio, smillujse grishnoj dushici mojoj!

Isuse! koisi pritexki krix na tvojih izrannjenih ramenih za mene grishnog nosio, i nemillo pod njimi na zemlju upadao, smillujse meni!

Isuse! koisi zame nemillo na pogerdno dervo krixa pribijen bio, na njemu goo medju dva razbojnika visio, i na njemu za spasenje svega svita umro, smillujmise!

Isuse! Jaganjcse Boxji, koji odnimash grihe svita, zashtitime! i obrani od smerti vicsnje, a vrimenituchu za grihe moje dragovoljno priterpiti.

Jsuse! Jaganjcse Boxji, koi odnimash grihe svita: uslishime tuxnog i nevoljnog, ter obveselime s'onim tvojim milostivim pogledom, s'kojimsi s'krushenoga razbojnika Dizmu pomillovao! —

Isuse! Jaganjcse Boxji, koi odnimash grihe svita, smillujmise, i odnimi svaku vikovitu xalost od dushe moje, koi rada primam svaku vrimenitu xalost za pokoru grihah mojih. — Iz dubljina serdca moga vapiem k'tebi Isuse moj! oslobodi dushu moju, oslobodiju od vicsnje samo smerti. Onaje dillo svemoguchstva tvoga nepohuliju, i neodbaciju nauvike od lica svetog tvoga. Onaje cina neprocinjene kervi tvoje, nepustiju da navike propade. Isuse odkupiju, i oprostiju od smerti vicsne.

Pojdi dusho moja! k' Bogu Otcu, nebojechise nikoga; onboje tvoj milloserdni Otac; pojdi k' Bogu Sinu, onje Odkupitelj, onje Spasitelj tvoj; pojdi k'Bogu Duhu svetomu, onje utishitelj tvoj. Veselise dusho moja! jerbochesh skoro ulizti u veselja i uzvelicsajnost trojedinoga Boga, gdino svaka tuga i xalost

pristaje, a prolitno veselje svake lipote, uzoritosti, i velicsanstva pribiva! —

Pojdi dusho moja medju blaxene i csiste duhove; medju Angjele, i Arkangjele, kojichete pratiti do pristolja Boxjega. — Pojdi dusho moja medju svete i svetice Boxje; pojdi u krilo pricsiste Divice Marie, kojaje Majka, i utocsishtje grishnikah; kojonasje isti pridragi Spasitelj nash na krixu s' Ivanom izrucsio. —

Pojdi dusho moja neplashechise nikakvih striljah svitovnih, u krilo Abramovo, i u krilo Sviusvetih, i odabranih Boxjih, koisu virno Bogu sluxili, ter rado svake vrimenite nevolje i muke priterpili, dabi samo s' Isusom uvike kraljevali! Onichete skrushenu i pokornu u blaxeno druxstvo svoje rado primiti, i svaku sadanju xalost i nevolju rajskim veseljem izlicsiti. —

O moj Boxe! i Odkupitelju! tvoje prisveto Ime *Isus* neka bude u sadanjoj xalosti i nevolji mojoj moje utishenje, i pokripa! tvoje svete ranne, utocsishtje moje; prisvete suze tvoje, pokripna hrana moja; tvoja polivena neprocinjena kerv, moja svakolika jakost; tvoja smert, moj xivot vikoviti!! —

Isuse! tebi xivim! Isuse! tebi umirem, Isuse! tvoj sam xiv i mertav!

Sveta Mario, Majko Boxja molise za me, sada i na csas moje smerti.

Svi sveti Aposhtoli, Mucsenici, Mucsenice, Izpovidnici, i Divice, molitese za me sada, i u sat priminutja moga, da uzterpljivo ono, shtonosam pravicsno za grihe moje zasluxio, podnesem. *)

---

*) More misnik k'ovima uzdahsima, i druge bogoljubne prilicsne vapaje primetnuti; navlastito akobi to odsudjeni bash zaktivao. — More zatim iz Evangjelja i muku Isusovu prid odsudjenim proshtiti, gdigdi pristajuchi, i gdije priatno odsudjenoga na uzterpljivo naslidovanje terpechega Isusa probudjujuchi. — More iz Thome od Kempah, illi koje druge bogo

Razdil II.

Postupanje misnika na putu s' odsudjenikom na smet povedjenim.

§. I.

1., Trechi dan, to jest na dan izvodjenja odsudjenoga na smert, neka misnik, k' odsudjenomu mallo rannie prispie, neka s'njime Molitve Juternje svershi, pak tada opet dillo Vire, Uffanja, i Ljubavi ponovi; zazvavshi tako Boga na pomoch, neka odsudjenoga opet na svetu izpovid ponukuje, akomuje shtogod po zaboravnosti na pervashnjoj izpovidi izostalo; koju akò ucsini, imaga misnik samo od grihah odrishiti, buduch dase odsudjenomu ne na ovaj dan od smaknutja, nego na dan prie prisveta Pricsest ima podati.

2. Ima zatim opet gori navedene, illi prilicsne uzdase prid odsudjenim opetovati.

3. Buduch pako da ovi dan najvecha tiskoba dushe napada na odsudjenoga, csekajuchega svaki csas pristrashni smertni udarac, ima misnik dobro nastojati, da svaki preodvishni strah od serdca odsudjenoga odnimi, illiga barem pomanjsha; a odsudjenika imade s' novima razlozih na uzterpljivo podnashanje vrimenite smerti hrabriti: dase po tomu od vikovite mlogo gorje smerti ukloniti more. — Ne-

ljubne knjixice izabrane za ovako smertno okolostanje nekoja poglavja medjuto shtiti, navlastito druge knjige pogl. 12. Thome od Kempah. Alli sasvimtim ima misnik osobito nato paziti, da nepristajnim uzdasim illi shtivenjem odsudjenoga tako neprimori, da sutra dan, kadnobi najvechu prisebnost pameti, pak dushevnu i tilesnu snagu vechma potribovao., da najvechi smertni strah — i udarac uzterpljivo podnese, i bogoljubno primine, da, reko, onda po sve u pameti, i u tilu nepofali.

Premakosam od blaxene smerti, i od blaxenoga nebeskog uxivanja ovoga pogubljenoga dosta utishen: allimi ipak nishto na serdcu lexi, shtovam kazati moram. — Svaka grishna poxudnost, svako grishno nagnutje, kakomuse drago ono zvalo, more svakoga onoga, kojimuse s'pervice mudro neopire, i kojiga iz svoga serdca spervice neprotira, negomu misto, i vladu dade, u najnevoljnie stanje stermoglaviti; — morega, reko, tako za sobom povuchi, daga csak do ovoga nemilloga i sramotnoga mista, bash kano i pokojnoga, dovede. Ova promishljajuchi, mora doisto svaki razuman csovik u sebi poshtrepiti, i prebliditi; allise istina ipak tajiti nemore. — Nieli istina, da kakose u csovicsanskom serdcu i najmanja grishna poxuda illi prikoredno nagnutje od nenavidosti, od oholosti, od osvete, illi od linosti, kockanja, bludnosti, illi kojemu drago druge poxudnosti porodi, a csovikmuse odmah neopre, negomu josh mallo i povlasti, zarse ono, reko, s' vrimenom na toliko kadkad neuzpne, da pocsimlje veche csoviku po sve zapovidati; a csovik njegov sluga postajati? da pacse vishe putah bash i njegov suxanj biti: akoga odmah u svomu izvoru neizkoreni? ono zapovida, a hudiga csovik slusha, i nesritno slidi; tako, da veche kod ocsiu nevidi; kod ushiu necsuje; i kod razuma neche da razumie, shtoje Bog; shtoje Spasitelj; shtoje Zakon; shtoje zapovid Boxja; illi starieg; shtoje duxnost csovicsanska; shtoje uljudnost, shtoje kershtjanski xivot; shtoje kripost, shtoje, i kojaje prava srieha csovicsanska, koja t. j. csovika i na ovom, i na drugom svitu, pravo i posve blaxena csini; u kratko da reknem; onakvi csovik, koise i najmanjem grishnom nagnutju s'pervice odmah mudro i kripostno neopre, negomu povlasti, dokse vechma u serdcu njegovom uvrixi, i cilu veche vladu preuzme, vecheje u sebi najnesretnii csovik, dokmu trula i nezafalna mehkoputtnost, misto priplemenitog razloga i razuma, i misto istog Boga zapovida, i s' njime bash

kano silloviti morski valovi, tamo i amo s'ladjom titraju, i sigraju, dokleju gdigod na tverdu pechinu nezabacu, nerazbiu, i neunishte. — Takvoga poxudnika visheputah sama i jedina boxanstvena dobrota josh terpi, i priderxava, da o pervoj priliki u veliku i u ocsitu krivicu i sramotu neupade, kano ovaj pokojni siromak; alli to moji dragi! milloserdni Otac nebeski samo zato kadkad csini, nebili takova nesritnika barem svojom privelikom dobrotom odazla vecheg odvratio, i na pokoru obratio; alli kada veche po sve gdi koji nezafalni csovik uzterpnost, i dobrotu boxanstvenu pogazi; kadase Boga, Zakona, i pravice po sve zaboravi: ondaga i pravica Boxja po sve pripusti svojoj zloj chudi i volji; pripustiga reko: da ono shtoje zlim putem traxio, ponesritno i najde. Csuliboste veche hiljadu putah; da tko shto traxi, ono i najde; tkose dakle zaboravi Boga, Zakona, i svojih duxnostih, pak zlim putem hodi, i zlo traxi, oni zlo i najde, kakovas ucsi i ovi xalostni dogadjaj. — Ovaj budi i nami svima za izgled, i svitovanje, da i mi na nasha zla nagnutja josh s'pervice bolje pazimo; da nebi i nas nasla zla volja kakogod pribacila, kadbijoj s'pervice povlastili: Pak zato nas lipo ponukuje i pridragi Spasitelj s'onima ricsma: *Bdite i molite, da neulizete u napast!* kano da hotia rechi: bdite ljudi dobro josh kod perve poxude i nagnutja grishnoga, da ono u vashem poslabom tilu illi putti vladu nepriuzme; jer kad jedanput grishno nagnutje jacsje bude, negoje isti razum, tadaje veche potexko nepriatelja iz kuche tilesne iztirati, illi barem mlogo vishje milosti, i kriposti duhovne csovik potribuje, da tada xiva veche razdiraoca vuka iz sebe napolje iztira, i serdce svoje opet, po sve k' Bogu, i k'kripostnom xivljenju prikloni. — *Molite* veli Isus; t. j. dignite serdce i pamet vashu k'Bogu, kod svake nastupljujuche napasti, i recite: Gospodine! oslobodi nas od ove napasti! Tisi nash Gospodin, nash shtit, obranitelj, i odkupitelj nash! da nas varljiva putte-

kamu priliku pridragoga Spasitelja — za nashe grihe nepravedno odsudjenog, i nemillo propetog pred ocsi stavi; nekamu Dizmu skrushenog razbojnika opet na pamet pozove, nekamu tolike Mucsenike, i Mucsenice, kojisu, i kojesu právi pravcati za Viru Isusovu najoshtrie muke podugo prie priterpili — pak zatim istom pogubljeni bili; prid ocsi stavi; shtose i kod njega ako i krivca ipak tako nemillo dogoditi neche: buduch damu sva xalost smertna u jedan minut — prolazi; — i. t. d. More zatim Litanie Gospine za sretnu i uzterpljiviu smert, s'njime izmoliti.

§, 2.

Buduch da jednomu odsudjenomu visheputah texje pada, shtomu valja prid mloxtvom ljudih izichi, kójinose kano na csudo obicsaju sterkivati, nego ista smert, koju imade podniti; navlastito akoje u onomu mistu rodjen, odhranjen, i rodjake — xenu, dicu, il' znance — imade: zato valja daga misnik ponukuje, da on i ovo ruglo, na priliku uzterpljivoga svoga Spasitelja — koinoje takojer u pogledu tolikog mloxstva, priateljah, i nepriateljah svojih; — u pogledu drage svoje majke, i ucsenikah odsudjen, i na pogerdnu smert na krixu prav pravcat — nemillo i gol propet bio, uzterpljivo podnese; a ovomu takojer sluxi *a*) za pokoru ucsinjenih grihah; *b*) za zasluxenje veche millosti Boxje, da smert svoju — uzterpljivo, i blaxeno podneti more; *c*) za opranje i vrimenitih takojer mukah, kojebi morebiti posli smerti, za niko vrime u Ocsistenju na drugom svitu josh priterpiti morao, da pravdi Boxjoj po sve zadovolji, *d*) najposli, kaxemu: damu ovo zasramljenje uzterpljivo podnesheno, za vechu slavu u nebesih sluxi. —

U ostalom valjamu kazati, daje on to, kao i svoju smertnu odsudu pravicsno zasluxio, nekase dakle nestidi sada za grihe — kojesu Bogu — i ona-

ko poznati, dostojnu pokoru podneti; shto ako svit smotri, da uzterpljivo podnosi, smillovatchese mlogi za njegovu blaxenu smert Boga pomoliti; shtomu dosto na shtetu neche biti. —

Imaga najposlim misnik ljubezno svitovati, da on tu namishljenu sramotu po sve iz glave izbaci, i da nerazgleda ljude onde s'ocsima, gdimu pamet sabrana biti mora; dase za grihe josh skrushi i pokase; da misli, kakoche dojti prid Boga, s'njimese j'druxiti, i njegovo sveto lice navike uxivati.

§. 3.

Misnik ima poglavito i na to paziti, da smert odsudjenika po nikakvi nacsin neponagli, i nepoxuri, znajuchi, da drugacsie krivac pada u Brezredje cerkveno.

a) Csuvatise ima misnik navlastito u csas povedenja odsudjenika na smert, da shtogod illi ricsju, illi zlamenjem kakvim drugim, illi hodom, illi pohititim korakom nebi ucsinio, shtobi odsudjenomu berxju illi hitriu smert uzrokovati moglo. —

b) Csuvatise ima takojer pohodechi iz sobe na misto odsudjenja: da nedade Sudiam nikakova prie znamenja; *daje on gotov, i da Sudie odsudjenoga slobodno veche na smert vode.* —

Csuvatise takojer ima, kada odsudjenoga Sudie pozovu na smertni put, da misnik prie odsudjenoga nepolazi; da ako na kolli idu, priese njega nepenje i nesnilazi s' kolah, i da na putu prid njim neberza; daga na hitrii hod nenagovara, dabi sve Sudie misnika na to nagovarali; da kako josh u tavnici, tako i na mistu od pogubljenja niti ricsju, niti rukom, niti okom, illi Sudiam, illi sluxbeniku pravice, ikakovo znamenje dade: *daje on od svoje, i od odsudjenoga*

strane po sve veche gotov, i da sluxbenik pravice svoj posao slobodno zapocsima, i dovershuje. —

Dalli, bivshi misnik josh kod odsudjenoga u sobi pravice, i csinechi duhovna ponukovanja, akobiga bash Sudie i upitali, *jelli on od svoje strane sa odsudjenim gotov*, nekajim samo krotko odgovori: *Ja csinim moju misnicsku duxnost*; pak ma i visheputah tako upitan, neka to isto jednako donle odgovara, dok i sama svitovna Pravica svoju duxnost, od vlastite svoje volje — s' odsudjenim neucsini, koga tada misnik ima samo virno i tiho do svog mista pratiti.

§. 14.

Kada sudie odsudjenoga iz sobe izmetnutja na smert pozvali budu; nekase tada misnik dobro i sam u sebi na novo razabere, da plashljivo serdce prid odsudjenim neukaxe, da tako nebi onoga, kogabi tada najbolje sloboditi imao, u vechi i pogibljivii strah oborio. Neka dakle tada odmah tiho i ljubezno pokaxe, i u ruke dade misnik odsudjenomu krix, govorechi: Evoti moj dragi N. ono zlamenje, po kojemu mi svit preobladati imamo; u ovoga postavi sve tvoje pouzdanje i siguran budi od spasenja tvoga; jer s' kimeje Bog i odkupitelj Isukerst, onaj nigdi navike poginuti nemore. Ovaj nekate prati u Raj! ovaj nekati otvori vrata Rajska; ovaj nekate danas onako utishi, kakoje razbojnika Dizmu na krixu utishio, govorechi: *danaschesh biti samnom u kraljestvu nebeskomu!* — Svitase i smerti neplashi; znajuchi, da svit kad tad, i onako ostaviti morash, i da illi prie, ili posli svaki i nesetni csovik umerti ima! Bogje s' tobom, i tvoj pridragi Odkupitelj, koga valja da sada navlastito u serdcu nosish. Spomenise, daje i tvoj pridragi Spasitelj tako vodjen bio; a josh pravedan! Priloxi dakle opet tvoju volju u volju Boxju svesérdno i podpuno; a pomochti Boxja negine! Ocsi tvoje odnimi od svita i samo na propetoga Spasitelja skrusheno

pogledaj, kojite sam i jedini sada pomochi, i spasiti more; a jerboje milloserdan, zato doisto i spasiti hoche! U njega, opet velim, postavi sve tvoje uffanje; neplashise nikoga, nego pazi na molitve, ter moli zamnom ovako.

Postupajuchi zatim misnik sa odsudjenikom na put pishke, (illi na kollih) pocsima prid njime ponavljati gornje, illi druge lipe uzdisaje, nikud nerazgledajuchi, nego u propetje i u nebo ocsi upirajuchi; koje ako svershi, more druge koje bogoljubne molitvice, i uzdase zapocseti; na pr. nikoliko Otcsenashah, i zdravih Mariah na slavu prigorke muke Isusove, za uzterpljivu i blaxenu smert. — Litanie izdishuchih; Litanie sviu svetih; Litanie B. D. Marie; Zdrava kraljico, Majko od miloserdja —! i. t. d. Alli putujuchi k' mistu pogubljenja imade misnik odsudjenomu sva ova pristojnim i tihim, a ne bucsechim glasom, daga vechma smuti, — pridmoliti; kadkad pametno i razumno pristajuchi; alli tako, dase pamet odsudjenoga ipak medjuto neraztercse, i od tisnoga smertnoga straha odvech neobhiti; zato i na putu, ako odsudjeni obicsajni strah opet ukaxe, valjamuga ljubezno oduzeti, illi barem pomanjshati.

Damuse pako, pristajuchi, pamet neraztercse, more misnik tada mudro pristojno koje pitanje odsudjenomu dati, na kojebi odsudjeni imao shtogod pomishljeno kadkad odgovoriti: n. p. Moj Dragi N. Jelli daje tebi xao, dasi dragog Boga tako jako, i toliko putah uvridio? *Odg.* Jest.

Jelli da xivish, da ti to vishe nikada nebi csinio, iz one ljubavi, s' kojom tvoga dragog Boga ljubish? *Odg.* Takoje.

Jelli dabi volio umerti, nego tvoga pridragoga Boga vishe ikada, a navlastito smertnim grihom uvriditi? *Odg.* Jest.

Jelli da xelish Pravici boxanstvenoj za tvoje grihe barem onoliko, kolikoje moguche zadovoljiti? *Odg.* Xelim.

nost, i himbeno svitovno druxstvo neprivari. Alli dobri Slishaoci! premda grih, i nepravednost csovika hudoga na ocsitu nesrichu vodi, i premdaga kadkad do macsa, i do vishala dovadja: sasvimtim josh nije ni tud sva nesricha grishna; nije to samo naslidak grishnog i opakog xivota; ima, ima josh i gorja xalost i nevolja, koja svaku zlochu grishnicsku josh xalostnije nasliduje, i prati; i toje smert vicsnja. Kashtiga tilesna, odsuda vrimenita, poslidak opacsine vrimeniti u csas prolazi, i samo tilo odnosi; alli odsuda dushevna, kashtiga paklena, koja svaku nashu grishnu zlochu cseka, ostaje na vike. Muke pako paklene tkoche dosta pametju dokucsit, i ricsju izkazati, illi perom izpisati, koje nepokornoga grishnika na drugom svitu csekaju? *Bdite dakle i molite,* da vas nesamo dragi Bog, od pogerdne i nemille ovakove tilesne smerti oslobodi, nego da i vas, i vashu dicu, osobito od vicsnje i dushevne smerti, koja ni konca, ni sverhe neima, sacsuva.

Promislite moji dragi! daje ovo bio Sin Adamov, kao shtosmo i mi; daje bio csovik kao i mi; daje imao putt illiti tilo, kao i mi; dagaje bolilo, kao shtobi i nas svaki nemilli udarac bolio, i daje kerv njegova bash kao i nasha; kervje ne xivinska, nego bash kerv csovicsanska, i zatoje i za nas dosta nemillo bilo gledati, gdi nash iskernji gine, — gdi kerv proliva, gdi cxelat macsem zamahuje, (illi gdise xivot nasheg iskernjega, polak svete Pravice, nemillo se uxetom oduzimlje) gdi ruka csovicsanska morade svoga iskernjega pogubiti, dase pravica spasi! Ovoje morebiti sve prisveta Pravica boxanstvena pripustila i zato, da i nas Bog potom svituje, da grishnom poxeljenju, da oholosti, da nenavidosti, da osveti, da bludnosti, da ubojstvu, kradji, illi drugoj kojojmu drago, zlochi u nashem serdcu ni sperva mista nedamo, nego dase josh u pervo vrime grishnom nagnutju odmah opremo; da bdiemo; dase Bogu molimo; da pravicu ljubimo; da tugje nishta ne-

poxelimo, i nepripatjamo; da drugom sille i umora neprinosimo, i necsinimo; nego da po sve duxnosti nashe svete Vire i stanja izvershimo, i kano dobri kershtjani sritno xivimo, i umremo.

Navlastito vi roditelji imate bditi, i moliti, da zalog vami od Boga darivani, po vashoj grishnoj nemarljivosti, i hergjavom izgledu ovako nemillo i pogerdno nepogine! od vasheg dobrog, illi neurednog xivota, od vashe dobre, illi zle odhrane visi osobito vrimenita i vikovita sricha dice vashe. Shibica, dokje mlada, lasnose privija, i onamo upravlja, kuda csovik namini; alli kadase podigne u deblje stablo, i izraste u deblo, onakva ostaje, kakojuje csovik rasti pustio. Tako isto pamet i serdce dicsje donlese ima na dobro upravljati, ter akoje potribito kadkad bash kao i stablo vezati, podapirati, i na dobru stranu i sillom pritezati, dokje mlado, dokje mehko, dokje ganutljivo, da drugacsie na vechu rugotu svoju, i roditeljah svojih neosnaxeno u krivu stranu neizraste. Dobar nauk, dobar izgled, nepristano svitovanje, pak akoje kadkad potribito i oshtrie pokaranje nepristajte dici vashoj davati, daju josh u mladosti odazla oducsite, a na putove Boxje priucsite, i nikojom kano sillom mudro nato i pritegnite. Od vasche Bog razlog od tog' iskati; od vas Car i sve Kraljestvo tu istu duxnost zaktiva; — Koliko bo vechi blagosov pada s' neba sverhu onih roditeljah, koji dobro svoju dicu odhrane, toliko veche proklestvo i sramota pada sverhu onih roditeljah, koji svoju dicu — kano najvechi dar boxji, u dobrom nauku nesamo zanemare, ne?ojih josh i grishnim svojim izgledom kadkad na grih probudjuju, ter tako na ovomu i na drugom svitu nesritne csine. — Ja dodushe zafaljujem pridobrostivom Bogu na njegovom privelikom milloserdju, daseje ipak smillovao pokojnoga ovoga dushi; damuje millost od skrushenja i pokajanja dao; damuje pokorne suze darivao, da s'njimi oplacse i opere grihe svoje; alli premda ukraj svega ovoga i

Jelli da rada primash svaku kashtigu vrimenitu, da pacse i istu smert, da uvridjenoj Pravici boxanstvenoj za tvoje grihe po moguchnosti — zadovoljish? *Odg.* Primam.

Jelli, dasi pripravan ono csiniti, i priterpiti, shtoje Pravica boxanstvena, za dushevno spasenje tvoje kano koristno i potribito ucsiniti dokoncsala, ma i ista smert bila? *Odg.* Jesam.

Jelli da pripoznajesh, daje Bog dobar, svemoguch, pravedan, i milloserdan? — Pripoznajem.

Jelli dase uffash, dache Bog svakomu skrushenomu zlocsincu, kano predobri i milloserdni Otac grihe oprostiti; akoje grishnik pripravan svoj xivot poboljshati, i za ucsinjene grihe onoliko, kolikoje barem moguche pravdi Boxjoj zadovoljiti? Ufam.

Jelli da oprashtjash iz svega serdca svima tvojima uvriditeljom, i nepriateljom za ljubav Boxju svako uvridjenje, i xelish da i oni tebi takojer oproste, kojesi opet ti uvridio, i nepravedno ucvilio? *Odg.* Oprashtjam svima, a i ja xelim, da i meni svi Oproste! —

Jelli, da i ti xelish svagdi po sve, i u svemu prisvetu i pravednu volju Boxju, koja samo tvoje vikovito spasenje xedja, tako sveserdno izpuniti, kakojuje pridragi Spasitelj Nash Gospodin Isukerst izpunio, i kakosuju sveti mucsenici, i mucsenice hitro izpunjivali; premakosu oni pravi za viru Isusovu umirali, a ti sada kao krivac umirash? Xelim.

Jelli dasi s'pridragim Spasiteljom pripravan i na xivot i na smert ichi, i po tomu za grihe tvoje Pravdi boxanstvenoj zadovoljiti, znajuchi, daje Spasitelj nash pravedan, za nashe zloche na krixu umro? *Odg.* Jesam.

Jelli da sasvim prilaxesh volju tvoju u volju Boxju, i da drugo nechesh, i nexelish, nego ono, shto Bog hoche, i naredjuje, i shto njegova prisveta Pravica od tebe pravicsno iziskuje i zaktiva. — Prilaxem, i hochu sve ono, shtoje Bogu ugodno i drago, csiniti. —

Jelli, dase tverdo i stalno uffash oproshtenje grihah po neprocinjenoj muki i smerti Isusovoj od Boga zadobiti? — Ufam.

Jelli, daje millosérdje Boxje priveliko, i neizmirno, kojeteje grishnika do danas sacsuvalo, da nebi brez Izpovidi, brez skrushenja i pokore nesritno umro, i s' vrimenitim xivotom, isto lice Boxje, i vikoviti xivot na uvike izgubio? — Jest.

Jelli, dasi Bogu za toliku ljubav mlogo duxan, i dabimu rada zafalan biti, dabiga rada, kano sinak Otca sveserdno ljubiti, da pacse: datije xao, daga dosad nisi bolje ljubio? nego dasimu nezafalan bio? — Jest.

Jelli da xelish za ljubav Boxju sva ova izostaviti, da pridragoga Otca nebeskoga po sve zagerliti, i csistim sinovskim serdcem sverhu svega navike ljubiti moresh? — Xelim po millosti Boxjoj.

Sada opet uzdahne:

O Boxe moj! O Isuse moj! kakosam daleko dosada od tebe bio, a kakosam sada po millosti tvojoj blizu tebe doshao!! Oprostimi grihe i zloche moje, i sjedinime s' tobom tako, dase nikada vishe od tebe nerazstavim!! — Vidim dasu sva svitovna dobra izpraznost, jerbo s'vrimenom, i sa xivotom csovicsanskim berzo i hitro sva prolaze; allisi ti sam i Jedan Jedini Bog stalan, kojega slava, velicsanstvo, i blaxenstvo navike ostaje! Nimi dakle xao, Boxe dragi! svit ostaviti, koi i onako projti mora; nimi xao umerti, jerbosam i onako csovik umerli; negomije samo xao, dasam tebe, najvechu, i svake ljubavi najvridniu Dobrotu tako strashno uvridio! Oprostimi! Oprostimi! i smillujse skrushenomu stvorenju tvomu! Umiram rada, alli da odsele tebi i s'tobom navike xivim!!! —

Xelim umerti kano posvetilishte Pravice: jerbosam smert zasluxio! a po njoj xelim za moje grihe Pravdi Boxjoj zadovoljiti, i tako grihe moje izpokoriti,

Xelim umerti kano posvetilishte posluha, *a*) jer znam dasam smert zasluxio, a *b*) jerbo znam, daje Bog Gospodin xivota i smerti, pak dasamu duxan poslushan biti, i zatochu rado smert podneti, xelim umerti kano posvetilishte ljubavi: jer tako nechu nikad vishe Boga moga dragog uvriditi. *)

Doshavshi k'mistu od pogubljenja, pazitiche dobro misnik, da niucsemu prie odsudjenika neponagli; n. p. da prie njega s'kolah nesnilazi; daga na to neopominja; da prid njim nehodi, nego uz njega illi pokraj njega; i. t. dalje; nego, jer obicsajno svakog odsudjenoga, na takvomu mistu josh vechi strah napopada, opomenitiche misnik odsudjenika, alli i to verlo krotko, i tiho, dase neplashi onoga mista, — buduch daje svagdi s'njime Bog; da kripko sve svoje uffanje u Boga postavi, i. t. dalje na priliku:

Moj dragi N. Tisise sasvim veche pridao u volju Boxju, i rekaosi, dasi pripravan svaka hrabreno i uzterpljivo podneti za ljubav Boxju, i za spasenje dushe tvoje; neplashise dakle mista onoga, na komute dragi Bog cseka, date skrushenoga i xalostnoga utishi, i u otcsinsko krilo primi. I ovdije s'tobom Bog, i ovdije stobom tvoj pridragi Spasitelj i Odkupitelj, koije na krixu razbojnika Dizmu pomillovao! — I ovdije s'tobom Blaxena Divica Maria, utishenje xalostnih, i Utocsishtje grishnikah; ovdije s'tobom tvoj Angjeo straxanin, koiti dushu csuva, kojuti ljudi nisu moguchi pogubiti, illi kao tilo unishtiti; ovdije tvoj immenjak i odvitnik S. N. kojise za tebe Bogu moli, da uzterpljivo tvoju zasluxenu kashtigu podnesesh! — Ovdije puk, kojise za te Boga moli, da sritno Bogu dushu pridadesh. — Neplashise dakle mista onoga, gdije takojer Bog, i gdisu svi ostali odvitnici tvoji. Nego skupi pamet, i reci: falati Boxe budi, dasime

*) Haec, aut similia, pia suspiria Sacerdos ita attemperabit, prout eadem pro delinquentis necessitate viderit.

grishnika i tako spasiti pomillovao! 'Nexalim Boxe vrimenito umerti, samome oslobodi od smerti vicsnje, i smillujse grishnoj dushi mojoj navike!! Isuse sladki! koisi za me na Kalvarii pravedan za nepravednog dragovoljno i uzterpljivo nemillu smert krixa priterpio: dajmi u ovi csas onu millost, kojamije umirajuchemu najpotribitia, da na ovomu mistu, po tvojoj svetoj millosti sve grihe i zloche moje operem, pak da s'razbojnikom Dizmom tvoj sladki i veseli glas odmah csujem: *Danaschesh bit samnom u Kraljestvu nebeskomu.*

Razdil III.

Misnik s'odsudjenim na mistu od pogubljenja.

Doshavshi na misto od pogubljenja, buduch da niki odsudjeni obicsajuse kadkad i onesvistiti, promishljajuchi poslidnji csas xivota i misto svoje prigorke i sramotne smerti, — nastojatiche dakle (kakoje veche recseno) josh u napridak misnik, daga onoliko barem, kolikoje moguche od ovoga naravno slidechega straha pricsuva, illi daga barem kershtjanski protiva njemu podobro oboruxa. — Morega dakle misnik josh mallo prie ovoga mista ovako pojacsiti: Moj dragi N. Tise spominjash, kakoje pridragi nash Spasitelj uzterpljivo i dragovoljno na goru Kalvarie ishao, da prav pravcat, za nas krivce nemillo propet bude? evo i ti dolazish na misto, gdinoti grihe i krivice tvoje oprati valja, da po sve csist i opravdan s'ovog svita k'Bogu pojdesh, ter da odmah po smerti, i navike njegovo sveto lice sa Svetima uxivash! jelli dase neplashish smerti vrimenite, da samo uvridjenoj Dobroti boxanstvenoj zadovoljish, i ugodish, pak dase od smerti vikovite, i od paklenih mukah izbavish? — Mistoje tvoje blizu, (illi na skoro ovdi) zato uzdani zamnom k'Bogu, i reci: Isuse pridragi Spasitelju moj! Koisi zlocsinca Dizmu na gori Kalvarie, na mistu od pogubljenja milloserdno pogledao, i Rajmu obe-

nedvojim od njegova spasenja dushevnog, sa svim tim opet velim: daje za svakog grishnika bolje, akose ranje k' Bogu obrati; akose ranie hergjavih svojih dillah ostavi, akose ranie za njih pokaje, i pokoru ucsini, nego onda, kada veche na ovaku ruxnu smert dospie; kasnaboje pokora uvik punna pogibeli, vele SS. Otci. — Alli puna i rugla i ocsite sramote. Ja scinim, daje sigurnie i bolje grihe s' molitvom, postom, elemosinom, i s' drugima dobrima dillih, u cerkvi, illi kod kuche za ranie oprati, i izpokoriti, negojih na ovomu pogerdnomu mistu vlastitom kervju nemillo umivati; premako dakle znamo, daje pridragi Spasitelj nash i na krixu razbojnika Dizmu pomillovao, grihemu oprostio, i Raj darivao; alli ipak pravicsno scinim, daje Bogu ugodnie ono serdce, kojese poranie grishnoga svoga puta ostavi; na pokoru postavi, i bogoljubnim putem xiviti nastoji; nego ono serdce, koje pokasnie i u tiskobi samo najvechoj svoje dushe k' Boguse obratja. — Budinam dakle moji dragi svima, ovi xalostni dogadjaj za opomenu, i za xivi izgled boljega xivota; da i nas nebi Pravica boxanstvena nepokorne istim udarcem taknula! Zafalimo zatim pridobrostivomu Otcu nebeskomu, daseje nashemu iskernjemu miloserdno smillovao, i damuje skrusheno serdce darivao, da po njemu, i po ovoj ruxnoj i nemilloj smerti prisvetoj Pravdi njegovoj za grihe svoje zadovolji. Alli akobi josh shtogod Pravici Boxjoj na drugome svitu platiti imao, mi to moremo i s' bogoljubnima takojer nashima molitvama nadoknaditi; izmolimo dakle 3 Otcsenasha, i 3 Zdrave Marie za pokojnoga dushu ovako govorechi: *Otcse nash:* i. t. d. *Zdrava Mario:* i. t. d. Pokoj vicsnji daruj njemu Gospodine: i svitlost vicsnja nekamu sviti: — neka pocsiva u miru. Amen.

Svemoguchi, vicsnji Boxe: koisi csovika na sliku i priliku tvoju iz nishta stvorio, i za bashtenika tvoga nebeskoga kraljestva odredio: molimte za tvoje neizmirno milloserdje, da sinnu svake xalostne

smerti sverhu dushe pokojnoga nepripustish vladati, nego da njemu, i svima pokojnima dushicama pokoj vicsnji, i nebesko blaxenstvo odmah darovati dostoishse. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Sva ova neka budu za nekoju samo pomoch misnikah navedena, misnikbo svaki i onako znade, shto csiniti, i shto kod ovakove prilike govoriti imade.

Najposli kadase povrati kuchi, akobi od ovoga pogubljenoga josh roditeljah i rodjakah verlo smutjenih navlastito u istomu mistu bilo, duxnostbi bila misnicska o kakvoj priatnoj prigodi i njih mallo utishiti, i razgovoriti, n. p. govorechijim *a*) daje on kao dobar kershtjanin svoju duxnost ipak ucsinio, t. j. svoju krivicu prid sudom pripoznao; i za svoju poznatu krivicu Pravici boxanstvenoj veche zadovoljio; pak da zato poradi dushe njegove mogu slobodno utisheni biti, — shtose pako tila i sramote rodu morebiti (po umu svitovnom uzrokovane) doticse, neka promisle *b)* da oni zato poshteno uvik i kershtjanski xivuchi, za svoju stranu nikakove sramote i rugla vlastito nisu zasluxili: buduch da doisto pokojnomu u njegovom dillovanju od svoje strane nisu svitta davali, da on po zlocsestom putu ide, i tako strada. A dogodise da i od najboljih, i najplemenitijih roditeljah takvose nesritno dite ponajde. *c*) Najposli neka promisle, kakvuje xalost i porugu priblaxena D. Maria sa svojim boxanstvenim sinkom terpila, pak neka po njenom svetom izgledu, i oni ranne serdca svoga uzterpljivo podnesu, dok njih primilostivi Bog po komu drugom sritnijem rodjaku s' vrimenom neobveseli, i neproslavi, zashto valja ponixenim duhom pridragoga Boga nepristano moliti.

Neka sva budu na slavu Boxju B. D. M. i sviuh S.

---

shao, evo i ja dolazechi na misto od pogubljenja moga uzdixem k'tebi pokorne i skrushene ocsi moje, da i mene nevoljnoga milloserdno pogledash; da i meni jakost tila i dushe udilish, dase neplashim i neodricsem one kashtige, kojusam za grihe moje zasluxio; nego da uzterpljivo, da skrusheno i pokorno i brez svakog tilesnog straha onu csashu krivac popijem, kojunosi ti prave'an za mene grishnika veoma uzterpljivo i dragovoljno popio! Isuse virni Spasitelju svake skrushene i pokorne dushe, idem s'tobom dragovoljno na misto od smerti, da umervshi s'tobom, s'tobom zatim i slavno uskersnem, i u nebo uzajdem! — Kadse ti nisi pravedan odrekao smerti, zashtobise ja krivac bolji od tebe csapio? —

2.) Odsudase smerti odsudjenomu, po obicsaju, josh jedanput na mistu od pogubljenja navistjuje. Misnik imade zato josh u napridak i na ovo okolostanje odsudjenoga opomenuti slidechima n. p. ricsma: Moj dragi N. Akotise odsuda na mistu od pogubljenja josh jedanput shtila bude, spomenise tada, kakoje uzterpljivo, i kakoje dragovoljno pridragi tvoj Spasitelj pravedan, iz same ljubavi prama tebi, svoju odsudu na gori Kalvarie slushao, i podneo! Za vratiti i pokazati dakle Spasitelju tvomu toliku ljubav na kojigod nacsin, poslushaj i ti uzterpljivo, skrusheno i pokorno i tvoju odsudu, jerbosiju ti kano krivac i zasluxio; primiju kano spasonosno odredjenje prisvete Pravice boxánstvene za grihe tvoje, i podnesiju stalno za pokoru tvojih grihah. — Jelli dasi pripravan tvoju zasluxenu odsudu uzterpljivo poslushati, i stalnoju podneti, da navike spasen budesh? — *)

---

*) Nikoji sude, dabi dobro bilo s'odsudjenim tada tiho moliti, kadmuse na novo odsuda bude shtila, dase neodsvisti: alliche to svaki misnik — iz iste naravi odsudjenoga, i drugiu okolovshtinah najbolje urediti znati. —

§. 2.

1. Posli proshtivene smertne odsude, obicsaje kadkad isti odsudjeni, illi drugi koji svitovni Csastnik prisvitli sud za pomillovanje (Pardon) pomoliti; koje ako nezadobie, more misnik s'odsudjenim slidechu pokratku pripravu od smerti moliti: *Otcse nebeski Boxe! ako nije moguche, dame mimojde ovi kalex, (od smerti) a jachuga pokorno i uzterpljivo popiti; i zafaljujemti opet, dasi tako samnom grishnikom za moje vikovito spasenje uredio; budi dakle ne moja, nego budi prisveta volja tvoja!* —

Isuse! koisi pravedan za nashe grihe i krivice hotio uzterpljivo nemillu i pogerdnu smert podneti, dajmi molimte onu jakost, i uzterpljivost, kojusi razbojniku Dizmi udilio, da po vrimenitoj ovoj smerti svekolike krivice i grihe moje operem, pak dase odmah posli smerti s'tobom zdruxim u kraljestvu tvomu. *)

2. Zatim misnik opet veli odsudjenomu: Jelli N! da iz serdca prashtjash, koje scinish, dasute uvridili? illi kojisute pravednomu sudu pridali? *Odg. Oprashtjam.* Jelli da i ti xelish, i molish, da i oni tebi svikolici oproste, kojesi i ti na kojigod nacsin uvridio? illi s'tvojim grishnim xivljenjem kadgod smutio? Xelim, i molim.

Jelli dasi pripravan navishtjenu smert iz ljubavi prama tvomu dragom Spasitelju, za grihe tvoje uzterpljivo i pokorno podneti? Jesam.

§. 3.

Kada dvornici od Pravice pristupe k'odsudjenomu, daga popadu, i na misto od pogubljenja privedu imadega misnik opet ljubezno kano i prie toga josh' opomenit: dase nestrashi, i nesmutjuje; dase neljuti i neserdi: da nebi po tomu zadobivenu milost Boxju

---

*) Akose odsudjenik na mistu od pogubljenja josh izpoviditi uzktie, misnikche to sa svakom ljubeznivostju s'njime nastojati ucsiniti; i tadachemu opchensko odrishenje, kojebi i onako imao ovdi podiliti, dati,

illi po sve izgubio; illuju barem u sebi pomanjshao: nego nek pomisli na pridragog i prikrotkog svog' Isusa, koiseje dragovoljno i uzterpljivo cxelatom praved dan u ruke predao, i kruto vezati dao. — Zatim daga vechma oslobodi, imadega misnik tia do onoga mista virno pratiti, ter u kratko viru, uffanje, i ljubav u njemu na slidechi nacsin, poglasno i razborito molechi; probuditi: O Isuse moj! virujem u te, kano u vikovitu Istinu i Mudrost. — O Isuse moj! uffamse u te, kano u najmilloserdnije, i najveche moje dobro, dacheshmi po prisvetoj muki tvojoj pomersiti svekolike grihe moje! — O Isuse moj! ljubimte sverhu svega, kano najveche dobro moje, i to iz svega serdca moga. — Boxe nebeski Otcse! u tvoje ruke pridajem Duh moj. Isuse Sinu Davidov, smillujse meni! Dushe sveti Boxe, smillujse meni! Sveta Troico jedini Boxe! smilujse meni!

Sveta Mario, Majko Boxja, kojasi pravo utocsishtje grishnikah, molise za me! Sveti Jozipe, molise za me. Svi sveti i svetice Boxje molitese za me! Sveti Mihoile Arkangjelu, molise za me! Sveti Ivane Kerstitelju! moli za me! Sveti Stipane pervi mucsenicse! moli za me! Svi sveti mucsenici Gospodnji, molitese za me!

Boxe milloserdjah, pogledajme okom svetog milloserdja tvoga! i spomenise dushice moje!

Gospodine Isukerste, spomenise grishne dushice moje, za kojusi i poslidnju kapcsicu kervi prolio!

Gospodine Isukerste molimte za prisvetu muku tvoju, dami udilish millost, da uzterpljivo i pokorno za moje grihe ovu kashtigu podnesem! —

Gospodine Isukerste! molimte za prigorku smert tvoju, dami udilish milost, da ovu gorku smert uzterpljivo za pokoru grihah mojih podnesem! Isuse! tebi xivim. — Isuse! tebi umirem! — Isuse! u ruke tvoje, izrucsujem dushu moju.

Gospodine Isukerste! Koisi razbojnika Dizmu na krixu miloserdno pogledao, Rajmu obechao, i daro-

vao, pogledaj molimte i mene grishnika onim ljubeznivim okom, i darujmi misto ondi u nebesih, gdinosiga i njemu skrushenomu darivao.

3.) Buduch pako daje smertna odsuda, i pogubljenje razlicsito: zaoto valja da i misnik takojer svoje uzdase po njoj razlicsito urediti nastoji. — Akose dakle odsudjenik macsem gubi, valja dodushe misniku odsudjenoga i do mista od pogubljenja pratiti; alli ipak tako odmaknuto, i na onu stranu odsudjenoga stati; gdi misnik niti izvershitelju pravice smeta, niti sebe u pogibel xivota postavlja: buduch da u ovakoj buni visheputah isti dvoritelj pravice u naglom mahu macsa na odvech blizu stojeche lasno zaboraviti; i takojih u pogibel postaviti more. U pristojnoj dakle samo blixini stojechi misnik, kada odsudjenomu ocsi vezane budu, neka tada pomallo odstupi; glas pako svoj neka prid odsudjenim potiho i mallo uzdigne, i ovako n. p. moli: Odrishi o Isuse: uzle tila moga, i primime u kraljestvo Otca tvoga! — Zatim nek rekné misnik: sadachemo, moj dragi, Viru, Uffanje i Ljubav probuditi ovako; O Boxe moj! virujem u te, kano u vikovitu Istinu, i Mudrost. I ako odsuda dosada josh nije izvershena, tiho uzdignutijim glasom opet veli: O Boxe moj! uffamse u te, jerbosi ti primilloserdan Otac moj. — O Boxe moj, ljubimte iz svega serdca moga, i za ljubav tvoju pripravansam svaka uzterpljivo podneti; date samo nikad vishe neuvridim!

Akoli odsudjeni imade obishen biti; tada osim ovih recsenih, kadga priuzme veche cxelat, i gori uz listve pocsme voditi; nokaga misnik do stupa, il' do listavah prati, i prid njim ovako na priliku moli:

O Isuse! Koisi pravedan rad ljubavi moje kruto vezan, ter pogerdno i nemillo na dervo krixa s'csavlih pribien, i u vis uzdignut bio, smillujmise, i podigni i mene po svetom krixu tvomu, kano po listva u nebesku slavu, jer u tvoje svete ruke izrucsujem duh moj!

ficientibus piis causis — quo ocyus restituenda determinare. Ratio est, quia alias non haberet absolutam voluntatem satisfaciendi, sed tantum conditionatam: hoc est: *Si moriar* etc. Peccatum autem secundum Toletum, et alios toties de novo comittitur, quoties non restituitur, ubi id commode fieri potest.

15. Si moribundus signa doloris haud sufficientia, aut dubia saltem daret, eundem Sacerdos, ad saluti proximi omni possibili modo succurrendum, *sub conditione* tantum absolvere potest: iuxta illud S. Augustini: *Poenitentiam damus, securitatem non damus.* — Pro tali itaque casu dicere, aut saltem mente tenere inter tales absolvendum, poterit hoc: *Si sis rite dispositus, et absolutionis capax.* — Si vero moribundus divitias gratiae divinae rejicere videretur, atque ad extremum usque halitum in sua pertinacia quodamodo manere velle observaretur, Sacerdos, omnia salutis adminicula penes talem sedulo periclitatus, assiduis precibus infinitam misericordiam divinam pro eius conversione usque ad extremam etiam horam implorare non diffidet, pie sperans, miserationes divinas esse super omnia opera eius, et de infinita misericordia divina, nunquam esse desperandum.

16. Meminerit porro Sacerdos, aegris non esse injungendam gravem, aut laboriosam poenitentiam; sed si status infirmi admittit, placide ei adaperiendum, quid Justitiae divinae pro talibus peccatis deberet, et quid, si reconvalesceret, eidem corde poenitenti agendum esset, ut Decreto Justitiae divinae satisfaciat; hacque ratione peccati gravitatem, atque commensuratum dolorem et dispositionem ad possibi-

lem agendam poenitentiam in eiusdem animo excitabit, ut sic capaciorem Sacrameutalis absolutionis reddat. Si vero nimium debilis status poenitentis nec hoc enunciandum admitteret, injungat eidem Sacerdos pro hac vice talem poenitentiam, cui subeundae par erit; uti e. g. injungat ei *a*) ut actus fidei, spei, et caritatis, quantum possibile, adtenta mente, in se eliciat: aut *b*) Unum, alterumve Pater noster, aut Ave Maria — pia mente persolvat. *c*) Flagellationem, spineam coronationem, crucifixionem; aut alium cruciatum Christi patientis, cum potuerit, pia mente recolat. *d*) Nomen Jesu; et Beatissimae Mariae Virginis pio affectu saepius per diem pronunciet; *e*) ipsam suam ferocientis morbi miseriam instar poenitentiae pro peccatis humiliter Deo offerat. *f*) ipsam dein, si fors per voluntatem Dei mox subsecuturam mortem, in propitiationis sacrificium instar necessariae poenitentiae perdevote Deo offerat.

Naslidovanja opchenskih Upravah.

Uprave od nadavanja S. Pokore razlicsitim nemochnikom.

Kod nadavanja od pokore ima dushobrixnik *a*) na stanje od bolesti; a *b*) na istoga bolestnika Snagu pogledati; moreli to jest on naredivu pokoru brez velike svoje tegobe; i prisilivanja izvershiti, dasi nebi morebiti po tomu vechma drugacsie nashkodio:

O Gospodine Isukerste! Utocsishte grishnikah, budi pri meni, i nezapustime, jerbo u te virujem, u tebe uffam, tebe ljubim, i uvikte xelim ljubiti! tibosi Vrillo od svakog milloserdja, i zato ni krivac negubim uffanja, nego opet pouzdano velim: O Isuse Spasitelju moj! smillujse meni nevoljnomu grishniku! O Isuse! tebi xivim, tebi umirem; tvojsam xiv i mertav.

Isuse, Mario, i Jozipe! u vashe ruke priporucsujem duh moj. Isuse, Isuse, Isuse Spasitelju moj! budi moj Isus, i spasenje moje, u tvoje ruke pridajem duh moj. *)

3.) *Akoli odsudjeni kolesom terven ima biti*, more misnik n. p. ovako prid njime uzdisati: O Gospodine Isukerste! spomenise onih neizrecsenih bolestih, kojesi podneo onda, kadanosi sa svom sillom na pritverdo dervo Krixa bacen, i na istomu uzdux, i popriko razstegnut bio! Ah! dajmi sada kripost i millost, da ja sva uzterpljivo podnesem, tebi na poshtenje, a za spasenje dushe moje! Oh na krixu u smertnoj boli zaostavljeni, i s'prignutom glavom umirajuchi Isuse! smillujse meni, i nezaostavime, jabo u tvoje svete ranne postavljam sve uffanje moje!

O Gospodine Isukerste! tvoje kervavo lice neka bude meni u ovomu xivotu najposlidnji, a u vikovicsnjemu xivotu moj pervi spasonosni pogledaj! —

O Gospodine Isukerste! smillujse meni, i budimi moj Pratioc iz ovoga u xivot vikovicsnji.

O Isuse! radi bolla provertane tvoje desne, illi live ruke, illi noge, smillujse meni grishniku! i pokripime, da i ja pribienje moje noge — illi ruke uzterpljivo podnesem. — *A ostalase kako i gore govore.*

§. 5.

Ponashanje misnika posli smerti odsudjenoga.

Posli dovershene odsude, i molitve za pogubljenoga, (koja more u nikoliko otcsenasha zaderxava-

---

*) Ako vrime dopusti; moguse takojer i gori navedeni uzdasi i ovdi upotribiti.

tise) more misnik kratku opomenu illiti ponukovanje puku dati, koje more, radi josh obicsajnog primitog straha, za mloge verlo koristno biti; alli imade misnik sa svimtim i ovde nikoje opaze mudro obderxavati; kano:

1.) Ima paziti; da xivot pogubljenoga prid pukom onoliko samo za izgled ponavlja i pridstavlja, kolikoje on samo svemu puku poznat: i to zato, *a*) daga nebi morebiti josh gorjeg i cernjeg puku pridstavio, nego shtoje zbilja bio; *b*) illi da nebi, kazajuchi vishe, negoje puku poznato, svetotajstvenu skrovitost u pogibel sumnje postavio.

2.) Ima paziti, da obratjenje, i skrushenje grishnika odvech neizvisuje; jerbise lasno sumnjiti moglo: da misnik xeli po tomu svoju vlastitu vishtinu i kripost na pofalu i proslavu uzdichi; — negomuje najbolje sridnjim, i poniznim korakom putovati; odkuda more: (ako za dobro uzcini) slidecha mista S. Pisma za temelj svoga govorenja obicsajno postaviti: *Tko porazi*, illiti ubije *csovika, onaj ima smertju umerti. Tko pogerdno dillo u puku bude dillovao, onaj imade u pogledu puka umerti*: Pisanoje: *Neukradi! sramota i pokora dolazi sverhu kradljivca. Tko grishi, onajje sluxbenik grihu. Grih pako donosi smert. — Tko prolie pravednu kerv, imase proliti i kerv njegova. — Oko za oko, zub za zub, glavu za glavu. — Nijedan grih nije tako velik, kog nebi csovik ucsiniti mogao.* — Neima griha, kojise nebi oprostit mogao. — *Nijedno sagrishenje nije tako maleno, koje, akogase csovik necsuva — nebi najnesretnije poslidke privelo. — Nijedno sagrishenje nije tako veliko, kojese kroz zlocsesto odhranje, ditecsje i kroz zao roditeljski izgled nebi proizvelo i. t. dalje.*

Prilika Posvitovanja na puk posli smerti odsudjenoga.

„*Nije nijedan grih tako malen, koi nebi radi svoje pervashnje zanemarnosti najstrahovitie naslidke imati mogao*“.

Premakosam od blaxene smerti, i od blaxenoga nebeskog uxivanja ovogá pogubljenoga dosta utishen: allimi ipak nishto na serdcu lexi, shtovam kazati moram. — Svaka grishna poxudnost, svako grishno nagnutje, kakomuse drago ono zvalo, more svakóga onoga, kojimuse s'pervice mudro neopire, i kojiga iz svoga serdca spervice neprotira, negomu misto, i vladu dade, u najnevoljnie stanje stermoglaviti; — morega, reko, tako za sobom povuchi, daga' csak do ovoga nemilloga i sramotnoga mista, bash kano i pokojnoga, dovede. Ova promishljajuchi, mora doisto svaki razuman csovik u sebi poshtrepiti, i problíditi; allise istina ipak tajiti nemore. — Nieli istina, da kakose u csovicsanskom serdcú i najmanja grishna poxuda illi prikoredno nagnutje od nenavidosti, od oholosti, od osvete, illi od linosti, kockanja, bludnosti, illi kojemu drago druge poxudnosti porodi, a csovikmuse odmah neopre, negomu josh mallo i povlasti, zarse ono, reko, s' vrimenom na toliko kadkad neuzpne, da pocsimlje veche csoviku po sve zapovidati; a csovik njegov sluga postajati? da pacse vishe putah bash i njegov suxanj biti: akoga odmah u svomu izvoru neizkoreni? ono zapovida, a hudiga csovik slusha, i nesritno slidi; tako, da veche kod ocsiu nevidi; kod ushiu necsuje; i kod razuma neche da razumie, shtoje Bog; shtoje Spasitelj; shtoje Zakon; shtoje zapovid Boxja; illi starieg; shtoje duxnost csovicsanska; shtoje uljudnost, shtoje kershtjanski xivot; shtoje kripost, shtoje, i kojaje prava sricha csovicsanska, koja t. j. csovika i na ovom, i na drugom svitu, pravo i posve blaxena csini; u kratko da reknem; onakvi csovik, koise i najmanjem grishnom nagnutju s'pervice odmah mudro i kripostno neopre, negomu povlasti, dokse vechma u serdcu njegovom uvrixi, i cilu veche vladu preuzme, vecheje u sebi najnesretnii csovik, dokmu trula i nezafalna mehkoputtnost, misto priplemenitog razloga i razuma, i misto istog Boga zapovida, i s' njime bash

kano silloviti morski valovi, tamo i amo s'ladjom titraju, i sigraju, dokleju gdigod na tverdu pechinu nezabacu, nerazbiu, i neunishte. — Takvoga poxudnika visheputah sama i jedina boxanstvena dobrota josh terpi, i priderxava, da o pervoj priliki u veliku i u ocsitu krivicu i sramotu neupade, kano ovaj pokojni sirohak; alli to moji dragi! millòserdni Otac nebeski samo zato kadkad csini, nebili takova nesritnika barem svojom privelikom dobrotom odazla vecheg odvratio, i na pokoru obratio; alli kada vecha po sve gdi koji nezafalni csovik uzterpnost, i dobrotu boxanstvenu pogazi; kadase Boga, Zakona, i pravice po sve zaboravi: ondaga i pravica Boxja po sve pripusti svojoj zloj chudi i volji; pripustiga reko: da ono shtoje zlim putem traxio, ponesritno i najde. Csuliboste veche hiljadu putah; da tko shto traxi, ono i najde; tkose dakle zaboravi Boga, Zakona, i svojih duxnostih, pak zlim putem hodi, i zlo traxi, oni zlo i najde, kakovas ucsi i ovi xalostni dogadjaj. — Ovaj budi i nami svima za izgled, i svitovanje, da i mi na nasha zla nagnutja josh s'pervice bolje pazimo; da nebi i nas nasha zla volja kakogod pribacila, kadbijoj s'pervice povlastili: Pak zato nas lipo ponukuje i pridragi Spasitelj s'onima rîcsma: *Bdite i molite, da neulizete u napast!* kano da hotia rechi: bdite ljudi dobro josh kod perve poxude i nagnutja grishnoga, da ono u vashem poslabom tilu illi putti vladu nepriuzme; jer kad jedanput grishno nagnutje jacsje bude, negoje istî razum, tadaje veche potexko nepriatelja iz kuche tilesne iztirati, illi barem mlogo vishje milostî, i kriposti duhovne csovik potribuje, da tada xiva veche razdiraoca vuka iz sebe napolje iztira, i serdce svoje opet, po sve k' Bogu, i k'kripostnom xivljenju prikloni. — *Molite* veli Isus; t. j. dignite serdce i pamet vashu k'Bogu, kod svake nastupljujuche napasti, i recite: Gospodine! oslobodi nas od ove napasti! Tisi nash Gospodin, nash shtit, obrânitelj, i odkupitelj nash! da nas varljiva putte-

nost, i himbeno svitovno druxstvo neprivari. Alli dobri Slishaoci! premda grih, i nepravednost csovika hudoga na ocsitu nesrichu vodi, i premdaga kadkad do macsa, i do vishala dovadja; sasvimtim josh nije ni tud sva nesricha grishna; nije to samo naslidak grishnog i opakog xivota; ima, ima josh i gorja xalost i nevolja, koja svaku zlochu grishnicsku josh xalostnije nasliduje, i prati; i toje smert vicsnja. Kashtiga tilesna, odsuda vrimenita, poslidak opacsine vrimeniti u csas prolazi, i samo tilo odnosi; alli odsuda dushevna, kashtiga paklena, koja svaku nashu grishnu zlochu cseka, ostaje na vike. Muke pako paklene tkoche dosta pametju dokucsit, i ricsju izkazati, illi perom izpisati, koje nepokornoga grishnika na drugom svitu csekaju? *Bdite dakle i molite*, da vas nesamo dragi Bog, od pogerdne i nemille ovakove tilesne smerti oslobodi, nego da i vas, i vashu dicu, osobito od vicsnje i dushevne smerti, koja ni konca, ni sverhe neima, sacsuva.

Promislite moji dragi! daje ovo bio Sin Adamov, kao shtosmo i mi; daje bio csovik kao i mi; daje imao putt illiti tilo, kao i mi; dagaje bolilo, kao shtobi i nas svaki nemilli udarac bolio, i daje kerv njegova bash kao i nasha; kervje ne xivinska, nego bash kerv csovicsanska, i zatoje i za nas dosta nemillo bilo gledati, gdi nash iskernji gine, — gdi kerv proliva, gdi cxelat macsem zamahuje, (illi gdise xivot nasheg iskernjega, polak svete Pravice, nemillo se uxetom oduzimlje) gdi ruka csovicsanska morade svoga iskernjega pogubiti, dase pravica spasi! Ovoje morebiti sve prisveta Pravica boxanstvena pripustila i zato, da i nas Bog potom svituje, da grishnom poxeljenju, da oholosti, da nenavidosti, da osveti, da bludnosti, da ubojstvu, kradji, illi drugoj kojojmu drago zlochi u nashem serdcu ni sperva mista nedamo, nego dase josh u pervo vrime grishnom nagnutju odmah opremo; da bdiemo; dase Bogu molimo; da pravicu ljubimo; da tugje nishta ne-

poxelimo, i nepripatjamo; da drugom sille i umora neprinosimo, i necsinimo; nego da po sve duxnosti nashe svete Vire i stanja izvershimo, i kano dobri kershtjani sritno xivimo, i umremo.

Navlastito vi roditelji imate bditi, i moliti, da zalog vami od Boga darivani, po vashoj grishnoj nemarljivosti, i hergjavom izgledu ovako nemillo i pogerdno nepogine! od vasheg dobrog, illi neurednog xivota, od vashe dobre, illi zle odhrane visi osobito vrimenita i vikovita sricha dice vashe. Shibica, dokje mlada, lasnose privija, i onamo upravlja, kuda csovik namini; alli kadase podigne u deblje stablo, i izraste u deblo, onakva ostaje, kakojuje csovik rasti pustio. Tako isto pamet i serdce dicsje donlese ima na dobro upravljati, ter akoje potribito kadkad bash kao i stablo vezati, podapirati, i na dobru stranu i sillom pritezati, dokje mlado, dokje mehko, dokje ganutljivo, da drugacsie na vechu rugotu svoju, i roditeljah svojih neosnaxeno u krivu stranu neizraste. Dobar nauk, dobar izgled, nepristano svitovanje, pak akoje kadkad potribito i oshtrie pokaranje nepristajte dici vashoj davati, daju josh u mladosti odazla oducsite, a na putove Boxje priucsite, i nikojom kano sillom mudro nato i pritegnite. Od vasche Bog razlog od tog' iskati; od vas Car i sve Kraljestvo tu istu duxnost zaktiva; — Koliko bo vechi blagosov pada s' neba sverhu onih roditeljah, koji dobro svoju dicu odhrane, toliko veche proklestvo i sramota pada sverhu onih roditeljah, koji svoju dicu — kano najvechi dar boxji, u dobrom nauku nesamo zanemare, negojih josh i grishnim svojim izgledom kadkad na grih probudjuju, ter tako na ovomu i na drugom svitu nesritne csine. — Ja dodushe zafaljujem pridobrostivom Bogu na njegovom privelikom milloserdju, daseje ipak smillovao pokojnoga ovoga dushi; damuje millost od skrushenja i pokajanja dao; damuje pokorne suze darivao, da s'njimi oplacse i opere grihe svoje; alli premda ukraj svega ovoga i

nedvojím od njegova spasenja dushevnog, sa svim tim opet velim: daje za svakog grishnika bolje, akose ranie k' Bogu obrati; akose ranie hergjavih svojih dillah ostavi, akose ranie za njih pokaje, i pokoru ucsini, nego onda, kada veche na ovaku ruxnu smert dospie; kasnaboje pokora uvik punna pogibeli, vele SS. Otci. — Alli puna i rugla i ocsite sramote. Ja scinim, daje sigurnie i bolje grihe s' molitvom, postom, elemosinom, i s' drugima dobrima dillih, u cerkvi, illi kod kuche za ranie oprati, i izpokoriti, negojih na ovomu pogerdnomu mistu vlastitom kervju nemillo umivati; premako dakle znamo, daje pridragi Spasitelj nash i na krixu razbojnika Dizmu pomillovao, grihemu oprostio, i Raj darivao; alli ipak pravicsno scinim, daje Bogu ugodnie ono serdce, kojese poranie grishnoga svoga puta ostavi; na pokoru postavi, i bogoljubnim putem xiviti nastoji; nego ono serdce, koje pokasnie i u tiskobi samo najvechoj svoje dushe k' Boguse obratja. — Budinam dakle moji dragi svima, ovi xalostni dogadjaj za opomenu, i za xivi izgled boljega xivota; da i nas nebi Pravica boxanstvena nepokorne istim udarcem taknula! Zafalimo zatim pridobrostivomu Otcu nebeskomu, daseje nashemu iskernjemu miloserdno smillovao, i damuje skrusheno serdce darivao, da po njemu, i po ovoj ruxnoj i nemilloj smerti prisvetoj Pravdi njegovoj za grihe svoje zadovolji. Alli akobi josh shtogod Pravici Boxjoj na drugome svitu platiti imao, mi to moremo i s' bogoljubnima takojer nashima molitvama nadoknaditi; izmolimo dakle 3 Otcsenasha, i 3 Zdrave Marie za pokojnoga dushu ovako govorechi: *Otcse nash:* i, t. d. *Zdrava Mario:* i. t. d. Pokoj vicsnji daruj njemu Gospodine: i svitlost vicsnja nekamu sviti: — neka pocsiva u miru. Amen.

Svemoguchi, vicsnji Boxe: koisi csovika na sliku i priliku tvoju iz nishta stvorio, i za bashtenika tvoga nebeskoga kraljestva odredio: molimte za tvoje neizmirno milloserdje, da sinnu svake xalostne

smerti sverhu dushe pokojnoga nepripustish vladati, nego da njemu, i svima pokojnima dushicama pokoj vicsnji, i nebesko blaxenstvo odmah darovati dostoishse. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Sva ova neka budu za nekoju samo pomoch misnikah navedena, misnikbo svaki i onako znade, shto csiniti, i shto kod ovakove prilike govoriti imade.

Najposli kadase povrati kuchi, akobi od ovoga pogubljenoga josh roditeljah i rodjakah verlo smutjenih navlastito u istomu mistu bilo, duxnostbi bila misnicska o kakvoj priatnoj prigodi i njih mallo utishiti, i razgovoriti, n. p. govorechijim *a*) daje on kao dobar kershtjanin svoju duxnost ipak ucsinio, t. j. svoju krivicu prid sudom pripoznao; i za svoju poznatu krivicu Pravici boxanstvenoj veche zadovoljio; pak da zato poradi dushe njegove mogu slobodno utisheni biti, — shtose pako tila i sramote rodu morebiti (po umu svitovnom uzrokovane) doticse, neka promisle *b)* da oni zato poshteno uvik i kershtjanski xivuchi, za svoju stranu nikakove sramote i rugla vlastito nisu zasluxili: buduch da doisto pokojnomu u njegovom dillovanju od svoje strane nisu svitta davali, da on po zlocsestom putu ide, i tako strada. A dogodise da i od najboljih, i najplemenitijih roditeljah takvose nesritno dite ponajde. *c*) Najposli neka promisle, kakvuje xalost i porugu priblaxena D. Maria sa svojim boxanstvenim sinkom terpila, pak neka po njenom svetom izgledu, i oni ranne serdca svoga uzterpljivo podnesu, dok njih primilostivi Bog po komu drugom sritnijem rodjaku s' vrimenom neobveseli, i neproslavi, zashto valja ponixenim duhom pridragoga Boga nepristano moliti.

Neka sva budu na slavu Boxju B. D. M. i sviuh S.

Ukaz
Stvarih u pervom Dilu zaderxanih.

Odsik pervi

§. 12.

§. 13.

§. 14.

Trechi Odsik.

Xupnik nahodechise kod ocsitih, na smert odsudjenih, Zlocsinacah

Razdil I.

§. 1.

§. 2.

§. 3.

§. 4.

Pomanjkanja,	*na listu,*	*redku,*	*popravi.*
ka	1	19	kad
dud,,	1	21	du,,
privatiti	2	15	prifatiti
pohodjen-ja	2	23	pohodje - nja i. t. mloge druge ricsi,
zlocset	2	29	zlocsest
duhovni	3	3	duhovni Pastir
stimje	3	13	s'timjoj je
te	3	18	ter
pohodjanje	3	21	pohadjanje
dole	5	38	dole, ichi
da b)	10	20	da Bog b)
neprimeni:	16	7	neprimini;
pak po	16	17	pak da po
iprotrese	16	34	i protres e:
allijih	19	33	allijihje.
pogledio	23	7	pogledao.
da koije	23	8	dà onaj, koije
tako shto zvanu	23	33	tako zvanu.
Izpovidma	23	38	Izpovidma pomanj-kanja
kakoimu	25	35	kakvimu
i Bogu	25	36	i k'Bogu
moglo biti,	26	12	illi moglo biti
duxo-vno	27	23	duxbeno
suxaljiv	28	24	saxaljiv
svetotajstveno	29	6	svetotajstveno odri-shenje
in foro	32	20	in foro exteriore
semel	32	20-21	se semel
qui sponte	32	35	et signanter si sponte
fundere	35	21	exorare
texan-je	38	2	i texanje
Pak opet	39	11	Pak kad opet
ovako ponoviti	41	7	ovako sve ponoviti
zazum	45	9	razum

Pomanjkanja	*na listu,*	*redku,*	*popravi.*
jerbose	47	13	jerboje
nuterju	48	13	nuternju
oproshtenje	50	2	za oproshtenje
u nebu	51	24	u nebo
sataresh	52	7	zataresh
stanja	68	3	stanje
Osvititelj	68	17	Osvetitelj
bolesinik	74	7	bolestnik
za nemarivshi	76	37	zanemarivshi
svoga	77	4	tvoga
izpovidi	78	7	izpoviditi
u kratjava	80	2	ukrotjava
Katolicsanska	85	36	Katolicsanskabo
nashabo	85	37	nasha
Pokora illi sveta	87	20	Pokoru illiti svetu
dradi	88	33	dragi
svo-uju	95	8	svoju
ucsinjeno,	99	21	ucsinjeno, i sahranjeno
obecsajem	110	6	obechajem
napost	110	16	napast
i shtono	112	26	shtono
ucsi	112	26	i ucsi
Akoje	113	27	Akobosu
poprimim	114	17	postavljene poprimim
mormova	121	17	mormora
hitise	122	20	hite svi, da
doneti	122	21	donesu
sumoran	125	8	sumaran
sumornost	125	11	sumarnost i. t. dalje
zavitanje	127	30	zavitarje
bivsha	129	37	bivshi
viditches	130	3	viditchesh
z	132	29	iz
grika	134	22	grihah

Pomanjkanja,	*na listu,*	*redku,*	*popravi.*
(pripushtenju	137	11	(po pripushtenju
paklanja	138	9	poklanja
rad	138	33	od
zloohaeh	139	12	zlochah
takojer	141	6	a mlogovechma tak.
bojazlivosti	142	27	bojazljivosti
slobodno pristojno	144	17	slobodno i pristojno
xalosti	150	28	i xalosti
se	151	34	sve
i dase	153	28	dase
za one takove	155	33	za one, i takove
umirajucheg	158	15	umirajuchega
shtotoje	161	20	shtoteje
sktoberxje	162	25	shtoberxje
s' ostalima	163	11	i s'ostalima
kakojer	164	1	takojer
pod pomoganju	170	23	podpomaganju
vunemu	172	6	vunenu
akuxio	176	13	okuxio
pak	177	7	puk
dalje	178	20	dulje
dvoriteljem	181	27	dvoriteljom
½ kampfora	182	1	½ lot kamfora
njihove	183	36	oniu
razlichitih	185	8	razlicsitih
presvuhi	186	25	presvuchi
Klupchicu	186	30	Klupcsicu
chuvati	188	14	csuvati
duslu	189	14-15	dushi
s' Bogem	190	33	s'Bogom
buduh	197	24	buduch
sabashtenika	197	28	sabashtenike
xive,	199	17	i xivi
do	200	26	da
vrimenita hoche	200	38	vrimenitache
Spasitelj	201	34	Spasitelju
podnese	202	37	podnesesh

Pomanjkanja,	*na listu,*	*redku,*	*popravi.*
brintchese	204	35	brinitchese
zafolan	212	28	zafalan
csemernie	214	34	i csemernie
slidecsem	225	38	Slidechem
da ti	226	6	dasi ti
ona	227	34	ono
Sudie	234	33	sudie
polivena	241	22	prolivena
smet	242	3	smert
kojesu	243	36	kojisu
za njegovu	244	3	i za njegovu
pokase	244	9	pokaje
j' druxiti	244	10	s'druxiti
viderit	249	37	expeditiora viderit
prashtjash	252	18	prashtjash onima
illuju	253	1	illiju
odhranje	256	31-32	odhranjenje

K' ovima prinesi i sam bogoljubni Shtiocse kriva razdilenja ricsih na dva reda, gdino zaostaju ona slova u pervashnjem redu, kojabi moraia stajati po pravopisnim upravam u slidechem redu *n. p. k' njemu;* slovo k', moralobi nuz *nje*, odmah stajati, a onoje zaostavljeno u pridhodechemu redu, i stoji za sebe samo. — Ima takojer gdigdi josh izostavljenih Ricsih, alli i to molim dobre shtioce da sami u shtienju dobrovoljno izprave, jerbo kod shtamparah, koji nijedne ricsi shlavonske nerazumiju, texkoje knjigu brez mlogih pomanjkanjah dati ushtampati.

RUCSNA KNJIXICA

ZA

NAREDITI,

I NA

SRITNO PRIMINUTJE

SA SVETIMA

SAKRAMENTIH

DOSTOJNO PRIPRAVITI BOLESTNIKE, KAKONO TAKOJER I NAD NEMOCHNICIH MOLITI, DUSHUJIM PRIPORUCSITI, I KOD UMIRAJUCHIH SPASONOSNE UZDASE PONAVLJATI.

XUPNIKOM, I OSTALIMA DUHOVNIM NASTOJNIKOM, A I ISTIMA PRAVOVIRNIMA DOMACHINAM VEOMA KORISTNA.

PO

JEDNOMU SINU

REDA S. O. FRANJE DERXAVE KAPISTRANSKE MISNIKU, BRODJANINU.

S. DOPUSHTENJEM STARESHINÁH.

POSLAVONCSENA I NA SVITLO DANA.

DRUGI DIO.

U BUDIMU,
Slovotishtjem Gyuriana-Bagó 1837.

Tako nek' nas scini csovik, kano Dvornike Isukerstove, i Razdilitelje Otajstvah Boxjih. I. Korinthian. p. 4, r. 1.

Nemochilse tko u vami? nek' uvede staroste skupshtine, i nek mole sverhu njega, maxuchiga s'uljem u ime Gospódnje:

I molitva vire spasitche bolestnog, i polakshatchega Gospodin: i akoje u grihsim, odpustitchemuse.

Admittitur Dertsik.

Odsik Pervi.

Ordo Baptismi Parvulorum.

Sacerdos interrogat:

Wie heist du?

Resp. Patrinus.

Johannes, oder: Catharina.

Sacer. N. Widersagest du dem Teufel?

R. Patr. Ich widersage.

Sac. Und allen seinen Werken?

R. Patr. Ich widersage.

S. Und aller seiner Hoffart?

R. Patr. Ich widersage.

Sac. N. Glaubst du in Gott Vater allmächtigen Schöpfer Himmels und der Erden?

R. Patr. Ich Glaube.

Sac. N. Glaubst du in Jesum Christum seinen einzigen Sohn, unsern Herrn, der gebohren ist, und gelitten hat?

R. Patr. Ich glaube.

Sac. N., Glaubst du in den heiligen Geist, die allgemeine Christliche Kirchen, Gemeinschaft der Heiligen, Vergebung der Sünden, Auferstehung des Fleisches, ein ewiges Leben?

R. Patr. Ich glaube.

Red od Kershtenja malahne Dicsice.

Misnik pita:

Kakotije ime?

Odgovara kum:

Ivan, illi: Katharina.

Mis. Ivane (illi Kato) Odgovarashlise vraga?

Kum. Odgovaram.

Mis. J. svih njegovih zlih dillah?

Kum. Odgovaram.

M. I sve njegove oholosti?

Kum. Odgovaram.

Mis. N. Virujeshli u Boga Otca svemoguchega, Stvoritelja neba i zemlje?

Kum. Virujem.

Mis. N. Virujeshli u Isusa Kersta Sina njegova jedinoga, Gospodina nashega, rodjenoga i mucsenoga?

Kum. Virujem.

Mis. Virujeshli u Duha svetoga, svetu Cerkvu Katholicsansku, svetih opchenje, odpushtenje grihah, putti uskersnutje, xivot vicsnji?

Kum. Virujem.

Deinde ter exsufflet leniter in faciem Infantis, et dicat semel:

Exi ab (eo / (ea immunde spiritus, et da locum Spiritui sancto Paraclito.

Postea pollice faciat signum Crucis in fronte et in pectore Infantis dicens:

N. Accipe signum Crucis tam in fronte †, quam in corde †: sume fidem coelestium praeceptorum, et talis esto moribus, ut templum Dei jam esse possis.

Oremus

Preces nostras quaesumus Domine, clementer exaudi, et (hunc electum / (hanc electam *tuum* / *tuam* N. Crucis Dominicae impressione signa (*tum* / (*tam* perpetua virtute custodi: ut magnitudinis gloriae tuae rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Pak triputche lagano zapuhnuti na obraz diteshca, i jedanput rechi:

Izajdi iz njega (illi: iz nje) necsisti dushe, i daj misto Duhu svetom Utishitelju.

Zatim ucsinitiche zlamenje krixa na cselu, i na persih ditechji, govorechi.

† N. Primi zlamenje krixa toliko na cselu †, koliko na serdcu †: uzmi Virru od nebeskih zapovidih, i takvi budi u chudodillim, da cerkva Boxja jur biti moresh.

Pomolimose.

Molbe nashe, prosimo, Gospodine, millostivo uslishi, ter ovoga obranoga N. (illi: ovu obranu) krixa gospodnjega utishtenjem zlamenovanoga (illi zlamenovanu) vicsnjom kripostju sacsuvaj: da velicsanstva slave tvoje nauke obsluxujuchi, po izpunjenju zapovidih tvojih k'slavi od priporodjenja bude dostojan (na) pri stupiti. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere dignare super (hunc famulum tuum (hanc famulam tuam N. (quem (quam ad rudimenta fidei vocare dignatus es; omnem coecitatem cordis ab (eo (ea expelle: disrumpe omnes laqueos Sathanae, quibus fuerat colligatus colligata; aperi ei Domine januam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae (imbutus (imbuta, omnium cupiditatum faetoribus careat, et ad suavem odorem praeceptorum tuorum (laetus; (laeta; tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos benedicat salem, si non habeatur benedictus; si vero semel benedictus habeatur, alias ad eundem usum deservire potest.

Pomolimose.

Svemoguchi vikovicsnji Boxe! Otcse Gospodina nashega Isukersta, dostojse pogledati sverhu ovoga (ove) sluxbenika tvoga (illi sluxbenice tvoje) N. kogasije (kojusise) na naucsenja virre zazvati dostojao: izagnij iz njega svu slipochu serdca: raztergni sve uzle sotonske, s' kojimih biashe svezan, (svezana) otvori njemu, (illi njoj) Gospodine, vrata od smilovanja tvoga, da zlamenjem mudrosti tvoje uvixban, (na)od smrada sviu poxudnostih csist ostane, i na slatki miris zapovidih tvojih veseo(illi vesela) tebi u Cerkvi tvojoj sluxi, i od dneva do dneva napriduje. Po istomu Isukerstu Gospodinu nashemu Amen.

Tada misnik (ako blagosovljene nebi bilo) blagosovitiche soo, koja zatim i za druge upotribitise more.

Benedictio Salis.

Exorciso te creatura salis, in nomine DEI Patris

Blagoslov Soli.

Zaklinjam tebe stvorenje soli, u ime Boga Otca

omnipotentis †, et in charitate Domini nostri Jesu Christi †, et in virtute Spiritus Sancti †; Exorciso te per Deum vivum †, per Deum verum †, per Deum Sanctum †, per DEUM † qui te ad tutelam humani generis procreavit,, et populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari praecepit; ut in nomine Sanctae Trinitatis efficiaris salutare Sacramentum, ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis sanctificando sanctifices †, benedicendo benedicas †, ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum, in nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. Resp. Amen.

svemoguchega † i u ljubavi Gospodina nashega Isukersta †, u kriposti Duha svetoga †; Zaklinjam tebe Bogom xivim † Bogom pravim †, Bogom svetim † Bogom, koiteje na obranu poroda csovicsanskoga stvorio, i puku dohodechemu na virru po slugam svojim tebe blagosivljati zapovidioje; nekase u ime svetoga Troistva ucsinish spasiteljno Svetotajstvo, za izgoniti nepriatelja. Zato tebe molimo, Gospodine Boxe nash, da ovo stvorenje soli posvetjujuchi posvetish †, i blagosivajuchi blagosovish †; dase ucsini svima primajuchim izverstni lik, zaostajuchi u unutarnjim njihovim, u ime istoga Gospodina nashega Isukersta, koi ima dochi suditi xive i mertve, i svit po ognju. Amen.

Deinde immittat modicum salis benedicti in os infantis, dicens: N. Accipe salem sapientiae: propitiatio sit tibi in vitam aeternam. *Resp.* Amen. *Sacerdos.* Pax tecum. Resp. Et cum spiritu tuo.

† *Zatim neka stavi mallo od blagosovljene solli u usta diticha, govorechi:* N. Uzmi soli od mudrosti, budi tebi na pomillovanje u xivot vicsnji. Amen. *Mis.* Mir s'tobom. Odg. I s'duhom tvojim.

Oremus.

Deus Patrum nostrorum, Deus universae conditor veritatis, te supplices exoramus ut, (hunc famulum / hanc famulam) (tuum / tuam) N. respicere digneris propitius; et hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quo minus cibo expleatur coelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo nomini semper serviens. Perduc (eum / eam) Domine quaesumus, ad novae regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna proemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Exorciso te immunde Spiritus in nomine Patris †, et Filii †, et Spiritus sancti †, ut exeas, et recedas ab (hoc famulo / hac famula) Dei N. ipse enim tibi imperat, maledicte damnate, qui pedibus super mare ambulavit, et Petro mergenti dexteram porrexit.

Pomolimose.

Boxe Otacah nashih, Boxe stvoriteljn od svekolike istine, tebe priklonito molimo, *da ovoga sluxbenika tvoga(illi ovu sluxbenicu tvoju)* poględati dostoishse millostiv, ter ovu pervu pitju od soli okushajuchega, nepripustish u dulje gladovati, dase manje nenapuni jistbinóm nebeskom, da tako bude vazda duhom goruchi, uffanjem veselechise, tvomu imenu vazda sluxechi. Privediga, Gospodine, molimo, na novoga priporodjenja umivalishte, da bude dostojan s'virnim tvojim, tvojih obechanjah vicsnja nadarenja stechi. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Zaklinjam tebe necsisti dushe u ime Otca †, i Sina †, i Duha svetoga †, da izajdesh i otidesh od ovoga sluxbenika Boxjega N. (illi sluxbenice Boxje) onibo tebi zapovida, prokleti odsudjenicse, koije nogami sverhu morah hodio, i Petru topechemuse desnicu pruxioje.

Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus, et Spiritui sancto, et recede ab (hoc famulo (hac famula Dei N. quia (istum (istam sibi Deus et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam et benedictionem, fontemque Baptismatis vocare dignatus est.

Dakle prokleti djavlje, pripoznaj odsudu tvoju, terdaj csast Bogu xivomu, i pravomu; daj csast Isusu Kerstu sinu njegovu, i Duhu svetomu, i odstupi od ovoga sluxbenika Boxjega, N. jer njega (nju) sebi Bog i Gospodin nash Isukerst na svoju svetu millost, i blagoslov, i na vrillo od kershtenja dostojaoseje pozvati.

Hic pollice in fronte signat Infantem, dicens. Et hoc signum sanctae crucis † quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole nunquam audeas violare, Per eundem Cristum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Ovdi palcem na cselu zlamenuje diteshce, govorechi: I ovo zlamenje svetoga Krixa † koje mi stavljamo na cselo njegovo, ti prokleti djavle nikada nesmio oskvarnjiti. Po istomu Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Mox imponit manum super caput infantis, dicit:

Oremus.

Aeternam ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte Pater omnipotens aeterne Deus auctor luminis et veritatis, super (hunc famulum tuum (hanc famulam tuam N. ut digneris (illum (illam il-

Pak odmah postavi ruku svarh glave dit ettove, govori

Pomolimose.

Vicsno i pripravedno pomillovanje tvoje molim, Gospodine sveti Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, stvoritelju od svitlosti, i od istine sverhu ovoga sluxbenika tvoga N. (illi sluxbenice tvoje N.) dase dostojish njega prosvitliti

luminare lumine intelligentiae tuae, munda (eum (eam et sanctifica, da ei scientiam veram, ut dignus (digna) gratia Baptismatis tui (effectus (effecta teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam: Per Christum Dominum nostrum Resp. Amen.

Legat Sacerdos sequens Evangelium.

R. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.

Sequentia Sancti Evangelii secundum Mathaeum Resp. Gloria tibi Domine.

In illo tempore: Oblati sunt Jesu parvuli, ut manus eis imponeret, et oraret. Disciapuli autem increpabant eos. Jesus vero ait illis: Sinite parvulos, et nolite eos prohibere ad me venire, talium est enim Regnum Coelorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde. *Resp. Laus tibi Christe.*

Finito Evangelio, monentur Patrini, et circumstantes, ut genibus flexis dicant.

Pater noster. Ave Maria. Credo.

svitlostju razumnosti tvoje: ocsistiga i posveti; daj njemu istinito umstvo, daucsinivshise dostojan milosti kershtenja tvoga, uzderxi kripko uffanje, pravo svitovanje, sveti nauk. Po Isukerstu Gospodinu Nashemu. Amen.

Neka shtie misnik Evangjelje slideche.

Gospodin s'vami. I s'Duhom tvojim.

Naslidovanje S. Evangjelja po Matheu. Slava tebi Gospodine.

U ono vrime, prikazani biau Isusu malani, dabijim ruke nadpostavio, i molio. Ucsenicijih pako karashe. Isus pako recse njimi: pustite malahne, i nemojtejim kratit' k'meni dojti: takvihboje kraljestvo nebesko. A kadbijim nadpostavio bió ruke, otide odonud. *Odgov. Slava tebi Isukerste.*

Svershivshi Evangjelje, misnik opomene kumove, i okolostojeche, da kleknuvshi izmole: Otcse Nash. Zdrava Maria Virovanje.

Exorcismus.

Exorciso te omnis Spiritus immunde, in nomine Dei Patris omnipotentis †, et in nomine Jesu Christi Filii ejus, Domini et Judicis nostri †, et in virtute Spiritus S. †: ut discedas ab hoc plasmate Dei N. quod Dominus noster ad templum sanctum suum vocare dignatus est, ut fiat templum Dei vivi, et Spiritus sanctus habitet in eo: Per eundem Christum Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. Resp. Amen.

Postea Sacerdos summat parum pulveris in volam sinistrae manus, cum sputo suo faciat lutum, et tangat aures et nares infantis, tangendo vero aurem dexteram et sinistram dicat: Epheta, *quod est*: adaperire. *Deinde tangat nares, dicens*: In odorem svavitatis.

Tu autem effugare diabole, apropinquabit enim Judicium Dei.

Postea vero Sacerdos imponit extremam partem stolae super infantem, et introducit eum in Ecclesi-

Zaklinjanje.

Zaklinjam tebe svaki dushe necsisti, u ime Boga Otca svemoguchega †, u ime Isusa Kersta Sina njegova, Gospodina, i Sudca nashega †, i u kriposti Duha svetoga †: da otidesh od ovoga stvorenja Boxjega N. kojega Gospodin nash u svoju svetu Cerkvu dostojaoseje zvati, dase ucsini cerkva Boga xivoga, i da Duh sveti pribiva u njoj. Po istomu Isukerstu Gospodinu nashemu, ko ima dochi suditi xive i mertve, i svit po ognju. Amen.

Neka zatim misnik uzme mallo prashka na dlan live ruke, pak uzamshi perstom sline iz ustah svojih napravi blatto, i takne uha i nozderve diteshcove shnjime, a ticsuchi uho desno i livo ima rechi: Epheta, *to jest*: otvorise. *Pak takne nozderve govorechi*: Na miris od sladkosti.

A ti pobigni djavle, priblixa tibo chese sud Boxji.

Zatim postavi misnik najkrajnji dio prikoramenice (shtole) svehu diteta, i uvodiga u cekrvu govorechi: N. Ulizi u cerkvu

am dicens: N. Ingredere in Templum Dei, ut habeas partem cum Christo in vitam aeternam. Resp. Amen.

Boxju, da imash dio s'Isukerstom u xivot vicsnji. Amen.

Ubi perventum fuerit ad Baptisterium, infante constituto in manibus Patrini vel matrinae, Sacerdos interrogat:

Kada pridu k' Kerstionici, derxuchi kum, ilk kuma diteshce, misnik pita:

Sac. Ist das Kindlein getauft?

Resp. Patr. Nein.

Mis. Jeli dite kershteno?

Odgovari kum, illi babica: Nije.

Sac. Vie heist du?

R. Patr. Johannes oder Catharina.

Sac. N, Widersagest du dem Teufel.

R. Patr. Ich widersage.

Sac. Und allen seinen Werken?

R. Patr. Ich widersage.

Sac. Und aller seiner Hoffart?

R. Patr. Ich widersage.

Deinde Sacerdos intingit pollicem in oleo Catechumenorum, et infantem ungit in pectore, et inter scapulas in modum crucis dicens:

Ego te linio ✝, oleo salutis, in Christo Jesu Domino nostro, ut habeas vitam aeternam. Amen.

Mis. Kakotije ime?

Kum. Ivan; *illi*: Kata.

Mis. N. Odgovarashlise vraga.

Kum. Odgovaram.

Mis. I svih njegovih zlih dillah?

Kum. Odgovaram.

Mis. I sve njegove oholosti?

Kum. Odgovaram.

Zatim misnik umocsi palać u ulje kershtenikah, ter pomaxe diticha na persih, i medju plechih na nacsin krixa, govorechi:

Ja te maxem ✝, uljem od spasenja u Kerstu Isusu Gospodinu nashemu, da imash xivot viecsnji. A,

Subinde pollicem, et inuncta loca abstergit bombacio, vel re simili, et interrogat expresso nomine baptisandum:

Sac. N. Glaubst du in Gott Vater allmächtigen Schöpfer Himmels und der Erden?

R. Patr. Ich glaube.

Sac. N. Glaubst du in Jesum Christum seinen einzigen Sohn unsern Herrn, der geboren ist und gelitten hat!

R. Patr. Ich glaube.

Sac. N. Glaubst du in dem heiligen Geist, die allgemeine Christliche Kirchen, Gemeinschaft der heiligen, Vergebung der Sünden, Auferstehung des Fleisches, ein ewiges Leben.

R. Patr. Ich glaube.

Subinde expresso nomine baptisandi, Sacerdos dicit:

Sac. N. Willst du getaufet werden?

R. Patr. Ja ich will.

Tunc Patrino, vel matrina, vel (utroque si ambo admittantur), Infantem tenente, Sacerdos vasculo seu urceolo accipit aquam Baptismalem, et de ea ter fun-

Zatim otrishe pallac, i pomazana mista s'pasmucsnom gvallicom, illi stvarju prilicsnom, pak pita ocsitim imenom kershtenika:

Mis. N. Virujeshli u Boga Otca svemoguchega stvoritelja neba i zemlje?

Kum. Virujem.

Mis. N, Virujeshli u Isukersta sina njegova jedinoga, Gospodina nashega, rodjenoga, i mucsenoga?

Kum. Virujem.

Mis. N, Virujeshli u Duha svetoga, svetu Cerkvu Katolicsansku, opchenje svetih, odpushtjenje grihah, putti uskersnutje, xivot vicsnji.

Kum. Virujem.

Zatim izkazavshi ime kershtenika,, misnik veli:

Mis. N. Hocheshlise kerstiti.

Kum. Hochu.

Tada Kum, illi kuma, illi obadvoje (akose pripuste) derxechi dite tako, da obraz dole, a zatiljak gore okrenu, misnik. uzamshi posudu s'vodom kerstnom,

dit super caput Infantis in modum Crucis, et simul verba proferens, semel tantum distincte et attente dicit:

N. Ego te baptiso in nomine Patris † (*fundat primo*;) et Filii † (*fundat secundo*) et Spiritus sancti. (*fundat tertio.*)

Si vero dubitatur, an Infans fuerit baptisatus, utatur hac forma; N. Si non es baptisatus, ego te baptiso in nomine Patris †, et Filii †, et Spiritus sancti †.

Deinde intingit pollicem in Sacro Crismate et tingit Infantem in summitate capitis in modum Crucis dicens.

Deus Omnipotens, Pa- Domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua et Spiritu sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum (*hic inungit*) ipse te liniat Chrismate salutis, in eodem Christo Jesu Domino Nostro in vitam aeternam. Resp. Amen.

Sacerdos tum bombacio, aut re simili abstergit pollicem suum, et locum inunctum, et imponit capiti

triju puta na nacsin krixa liva sverhu glave diticha, i u isti livanja csas jedanputa samo razgovito, i pazljivo izrekne, slidechu Kerstnu slovicu.

N. Jate kerstim u ime Otca † (*poliva perviput,*) i Sina †, (*poliva drugi put,*) i Duha † svetoga; (*poliva glavu diticha trechi put.*

A kolise dvoji, jelli dite bilo kershteno, sluxise misnik poduvitnom slidechom slovicom: N. Ako nisi kershten, jate kerstim u ime Otca †, i Sina †, i Duha † svetoga.

Zatim misnik omocsi pallac u svetu Krizmu, i pomaxe dite na verhuglave na nacsin krixa, govorechi.

Bog svemoguchi, Otac Gospodina nashega Isukersta, koije tebe priporodio iz vode, i Duha svetoga, i koije dao tebi odpushtenje od svių grihah! (*ovdiga pomaxe*) onte po mazao Krizmom od spasenja u istomu Kerstu Isusu Gospodinu nashemu u xivot vicsnji. Amen.

Misnik tada s'gvallicom od pamuka, alli s'drugom prilicsnom stvarju otare pallac svoj, i misto od

ejus linteolum candidum loco vestis albae, dicens:

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam aeternam. *Resp.* Amen.

Postea dat ei, vel Patrino candelam accensam, dicens: Accipe lampadem ardentem, et irreprehensibilis custodi Baptismum tuum: serva Dei mandata: ut cum Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei una cum omnibus sanctis in aula coelesti, habeasque vitam aeternam, et vivas in saecula saeculorum. *Resp.* Amen.

Postremo dicit: N. Vade in pace, et Dominus sit tecum. *Resp.* Amen.

Ordo Baptismi Adultorum.

Inprimis Sacerdos paratis his, quae supra de observandis in administratione Sacramenti Baptismi parvulorum dicuntur, indutus superpelliceo et Stola, vel etiam pluviali violacei coloris, cum suis clericis accedit ad gradus al-

kershtenoga pomazano, ter postavi na glavu njegovu ubrusich bieli, na misto haljine biele, govorechi:

Uzmi haljinu bielu, koju neoskvernjenu prinesi prid pristolje Gospodina nashega Isukersta, da imash xivot vicsnji. Am.

Zatim dade njemu, illi kumu svichu uxexenu poderxati, govorechi: Uzmi svichu goruchu, i neprikoran csuvaj Kershtenje tvoje: obsluxi Boxje zapovidi, da kada Gospodin bude dochi na pir, budesh mogao susresti njega zajedno sa svim svetim u dvoru nebeskomu, i imash xivot vicsnji, i xivish u vike vikah. Amen.

Najposli govori: Pojdi u miru, i Gospodin budi s'tobom. Amen.

Red kerstiti odrasle.

Najpervo Misnik, spravivshi ona, kojasu odozgor recsena dase obsluxe u dillovanju Sakramenta Kershtenja od dicsice, obucsen u malojkoshuljici, i prikoramenici, illi takojer u plashtu kishnom (Pluvialu) ljubicsne boje, sa svojim

taris, et genibus flexis, pias mente ad Deum preces effundit, ut tantum Sacramentum digne valeat ministrare; et ad implorandum divinum auxilium, surgens se signat, et si temporis ratio ferat, dicit: Deus in adjutorium meum intende. *Resp.* Domine ad adjuvandum me festina. Gloria Patri. Sicut erat in principio.

sosluxiteljim pristupa k' postupim otara, ter prignutim kolinim bogoljubne molitve s' pametju k' Bogu upravlja, za mochi dostojno toliki Sakramenat posluxiti; i za izprositi Boxju pomoch, ustavshi prikerstise, i ako vrime dopushta, govori. — Boxe na pomoch moju pogledaj. *Odgovor.* Gospodine za pomochi mene potexise. Slava Otcu i Sinu i. t. d. Kako bishe. —

Postea incipiat, prosequentibus clericis Antiph. Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris dicit Dominus.

Tada neka zapocsme, slidechim djacim, predmolitvicu: (Antiphonu) Izlitichu sverhu vas vodu csistu, i bitichete ocsistjeni od sviu oskvernutjah vashih, veli Gospodin.

Psalmus 8-us.

Domine Dominus noster; quam ádmirabile est nomen tuum in universa terra.

Quoniam elevata est magnificentia tua: super coelos.

Ex ore infantium, et lactentium perfecisti laudem tuam, propter inimicos tuos: ut destruas inimicum et ultorem.

Quoniam videbo coelos tuos opera digitorum tuorum:

P i s m a 8.

Gospodine, Gospodine nash * kolikoje csudnovato ime tvoje po svoj kolikoj zemlji!

Jerboseje uzdignulo velicsanstvo tvoje: sverh nebesah.

Iz ustah ditinskih, i sasnuchih dovershiosi pofalu tvoju radi nepriateljah tvojih: da razorish nepriatelja i osvetitelja.

Jerechu gledati nebesa tvoja, dilla perstah tvojih:

lunam et stellas quae tu fundasti.

Quid est homo quod memor es ejus? aut filius hominis quoniam visitas eum.

Minuisti eum paulo minus ab Angelis, gloria et honore coronasti eum: et constituisti eum super opera manum tuarum.

Omnia subjecisti sub pedibus ejus, oves et boves universas: insuper et pecora campi.

Volucres coeli, et pisces maris, qui perambulant semitas maris.

Domine Dominus noster: quam admirabile est nomen tuum in universa terra.

Gloria Patri: Sicut erat.

misec i zvizde, kojasi ti utemeljio.

Shtoje csovik dase spominjesh njega? illi sin csovicsanski jerbo pohadjash njega?

Mallo manje od Angjelah pomanjshaosinjega; sa slavomsiga i poshtenjem okrunio, i postaviosiga nad della rukuh tvojih.

Svasi njegovim nogama podloxio; ovce i volove svekolike, suvishe i poljsku marvu.

Nebeske ptice, i morske ribe, prohodeche stazama morskim.

Gospodine, Gospodine nash! kakoje csudnovato ime tvoje po svoj kolikoj zemlji.

Slava Otcu: Kako bishe.

Psalmus 28.

Afferte Domino filii Dei, afferte Domino filios arietum.

Afferte Domino gloriam et honorem, afferte Domino gloriam nomini ejus: adorate Dominum in atrio sancto ejus.

Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit: Dominus super aquas multas.

Pisma 28.

Donesite Gospodinu sinovi Boxji: donesite Gospodinu sinove ovnje.

Donesite Gospodinu slavu, i csast, donesite Gospodinu slavu imenu njegova: klanjajtese Gospodinu u njegovom svetom priddvorju.

Glas Gospodnji sverhu vodah, Bog od velicsanstva zagermioje: Gospodin sverhu vodah mnogih.

Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.

Glas Gospodnji u kriposti: glas Gospodnji u velicsanstvu.

Vox Domini confringentis cedros: et confringet Dominus cedros Libani.

Glas gospodnji prilamajuchi cedre: i slomitiche Gospodin cedre od Libana.

Et comminuet eas tanquam vitulum Libani: et dilectus quemadmodum filius unicornium.

Izmervitiche njih, kakono tele od Libana: i obljubljen kakono sin od jednorogah.

Vox Domini intercidentis flammam ignis, vox Domini concutientis desertum, et commovebit Dominus desertum Cades.

Glas Gospodnji presicajuchi ognjeni plamen: glas Gospodnji potresujuchi pustinju, i ganutiche Gospodin pustinju od Kadesa.

Vox Domini praeparantis cervos, et revelabit condensa: et in templo ejus omnes dicent gloriam.

Glas gospodnji pripravljajuchi jeline, i onche gustare shume obrezlistit, i sviche u njegovoj cerkvi rechi slavu.

Dominus diluvium inhabitare facit, et sedebit Dominus Rex in aeternum.

Gospodin csini, dase naseli potop: i siditiche Gospodin kralj u vike.

Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

Gospodinche dati kripost svomu puku: Gospodinche puk svoj s' mirom blagosloviti.

Gloria Patri. Sicut erat.

Slava Otcu i. t. d.

Psalmus 41.

Pisma 41.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.

Kakogod xeli jelin k' vrillu od vodah: tako xeli dusha moja k' tebi Boxe.

Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum: quando veniam et apparebo ante faciem Dei.

Xedjalaje dusha moja k'Bogu k'vrillu xivomu: kadachu dochi, i ukazatise prid licem Boxjim.

Fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus.

Bilesumi suze moje kruhsi dan, i noch: doklemise govori svaki dan, gdije Bog tvoj?

Haec recordatus sum, et effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.

Oviusamse spomenuo, i proliosam u meni dushu moju: jerechu prichi u misto pribivalishta csudesnoga, tia do kuche Boxje.

In voce exultationis, et confessionis: sonus epulantis.

U glasu od uzradovanja, i izpovidanja: zvek gostbenoga.

Quare tristis es anima mea: et quare conturbas me?

Zashtosi xalostna dusho moja? i zashtome smutjujesh:

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et Deus meus.

Uffaj u Boga, jerchuse joshter izpovidati njemu; spasiteljstvo lica moga, i Bog moj.

Ad me ipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis et Hermoniim a monte modico.

K' meni istomu dushascje moja smutila: Zatochuse spomenuti od tebe iz zemlje Jordana, i Hermonjima s'gore malahne.

Abyssus abyssum invocat: in voce chataractarum tuarum.

Dubljina dubljinu zaziva: kod ruljanja tvojih slapovah.

Omnia excelsa tua, et fluctus tui: super me transierunt.

Sva visoka tvoja, i valovi tvoji: sverhu menese izlishe.

In die mandavit Dominus misericordiam suam: et nocte canticum ejus.

Obdan posla Bog milloserdje svoje: a obnoch pismu svoju.

Apud me oratio Deo vitae meae: dicam Deo susceptor meus es.
Quare oblitus es mei? et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus.
Dum confringuntur ossa mea: exprobraverunt mihi, qui tribulant me inimici mei.
Dum dicunt mihi per singulos dies, ubi est Deus tuus? quare tristis es anima mea, et quare conturbas me?
Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.
Gloria Patri. Sicut erat.

Et repetitur Antiph. Effundam super vos aquam mundam. *Qua repetita dicitur.* Kyri eleyson. Christe eleyson. Kyrie eleyson. Pater noster. *Vers.* Et ne nos inducas in tentationem. *Resp.* Sed libera nos a malo. *Vers.* Domine exaudi orationem meam. *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum Spiritu tuo.

Pri menije molitva Bogu xivota moga: kazatichu Bogu, Primitelj moj tisi.
Zashtosise zaboravio mene? i zashto xalostan hodim, dokme oxalustjuje nepriatelj?
Dokse lome kosti moje: prikarashe mene, kojime pecsale, nepriatelji moji.
Dokmi govore po svake dneve: gdije Bog tvoj? zashtosi xalostna dusho moja? i csemume smutjujesh?
Uffaj u Boga, jerchuse joshter izpovidati njemu: spasiteljstvo lica moga, i Bog moj.
Slava Otcu i. t. d.

Iponavljase predmolitvica: Izlitichu sverhu vas vodu csistu, i bitichete ocsistjeni od sviu oskvernutjah vashih, veli Gospodin. *Pakse zatim rekme:* Gospodine pomilluj: Isukerste pomilluj. Gospodine pomilluj. Otcse nash. *Redak.* I neuvedi nas u napast. *Odg.* Da izbavi nas oda zla. R. Gospodine uslishi molitvu moju. *Odg.* I vapaj moj k'tebi da pride. R. Gospodin s'vami. *Odg.* I s'duhom tvojim.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione verae fidei aeternae Trinitatis gloriam agnoscere, et in potentia majestatis adorare Unitatem: quaesumus, ut ejusdem fidei firmitate, ab omnibus semper muniamur adversis.

Pomolimose.

Svemoguchi vicsnji Boxe, koisi dao slugama tvojima u izpovidanju prave virre, vicsnjega Trojstva slavu poznati, i u moguchstvu velicsansta klanjatise Jedinstvu: molimo, da stalnostju iste virre, od sviu suprotivnih budemo vazda zashtiteni.

Oratio.

Adesto supplicationibus nostris omnipotens Deus, et quod hummilitatis nostrae gerendum est ministerio, tuae virtutis impleatur effectu.

Pomolimose.

Pristani proshnjam nashim, svemoguchi Boxe, i shtose ima sluxbom nasheg ponixenstva csiniti, ono plodom kriposti tvoje dopunni.

Oratio.

Da quaesumus Domine
(Electo nostro
(Electae nostrae ut sanctis
(edoctus
(edocta mysteriis, et renovetur fonte Baptismatis, et inter Ecclesiae tuae membra numeretur. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Si plures fuerint baptisandi, haec tertia oratio dicatur in numero plurali.

Deinde Sacerdos procedit ad fores Ecclesiae, et stat in limine, cathechu-

Pomolimose.

Podaj, molimo Gospodine, obranomu nashemu (illi nashoj) da svetimi ubavishtjen otasjtvimih, i vrillom od Kershtenja ponovise, i medju tida tvoje Cerkve pobroise. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Ako bude vishe kershtenikah, ova tretja molitva rechese u vechestrukom broju.

Tad misnik ide na cerkvena vrata, i stoji na pragu, a kershtenik izvana

meus vero extra limen. Et si sunt plures mares et feminae, illi ad dextram Sacerdotis, hae vero ad sinistram statuantur, et Sacerdos interrogat:

Quo nomine vocaris *Catechumenus respondet N. Sacerdos.* N. Quid petis ab Ecclesia Dei? *Cath.* Fidem. *Sacerdos.* Fides quid tibi praestat. *Cath.* Vitam aeternam. *Sacerdos.* Si vis habere vitam aeternam, serva mandata. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis tota Lex pendet, et Prophetae. Fides autem est, ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate venereris; neque confundendo personas, neque substantiam separando. Alia est enim persona Patris; alia Filii; alia Spiritus Sancti; sed horum trium una est substantia, et non nisi una Divinitas.

Et rursus interrogat: N. abrenuntias Satanae.

Resp. Abrenuntio.

Interrog. Et omnibus operibus ejus.

praga. I akojih bude vishe, muxkih, i xenskih, pervi imadu biti stavljeni na desnu, a druge o livu misniku, koi pita:

Kakotije ime? *Kershtenik odgovora; Ivan,* illi: *Katha. Mis.* Shto prosish od Cerkve Boxje? *Odgov. Kersht.* Virru. Mis. Shtoti virra daje? *Kersht.* Xivot vicsnji. *Mis.* Ako hochesh imati xivot vicsnji, obsluxi zapovidi. Ljubitichesh Gospodina Boga tvoga iz svega serdca tvoga, i iz sve dushe tvoje, i iz sve pameti tvoje, a iskernjega tvoga, kako sebe istoga. O ovim dvimam Zapovidim vas Zakon visi, i Proroci. A Virra jest: da jednoga Boga u Trojstvu, i Trojstvo u Jedinstvu pocsastujesh; niti sobstva smishajuchi, niti bistvo razlucsujuchi. Drugobo jest sobstvo Otca; drugo Sina; drugo Duha svetoga; alli oviu triu jednoje bistvo, i ne nego samo jedno Boxanstvo.

I opet pita: N. Odricseshlise vraga?

Odgov. Odriosem.

Pit. I svih njegovih zlih dillah?

Resp. Abrenuntio.

Interrog. Et omnibus pompis ejus.
Resp. Abrenuntio.

Deinde Sacerdos interrogat de Symbolo fidei, dicens:
Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae?
Resp. Credo.

Interog. Credis et in Jesum Christum filium ejus unicum, Dominum nostrum, natum et passum.
Resp. *Credo.*

Interrog. Credis in Spiritum Sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, et vitam aeternam. *Resp.* Credo.

Tunc Sacerdos exsufflat ter in faciem ejus semel, dicens: Exi ab eo immunde spiritus, et da locum Spiritui Sancto Paraclyto.

Hic in modum crucis halet in faciem ipsius, et dicat: N. Accipe Spiritum bo-

Kersht. Odricsem.

Mis. I sve njegove oholosti?
Kersht. Odricsem.

Tad misnik pita od Virovanja, govorechi:
Virujeshli u Boga Otca svemoguchega; stvoritelja neba i zemlje?
Odg. Virujem.

Mis. Virujeshli i u Isukersta Sina njegova jedinoga, Gospodina nashega, rodjena i mucsena?
Odg. virujem.

Mis. Virujeshli u Duha svetoga, svetu Cerkvu katholicsansku, Svetih opchenje, odpushtenje grihah, putti uskersnutje, i xivot vicsnji?
Odg. Virujem.

Tada misnik zapuhne triput u lice kershtenika, udilj govorechi: Izajdi iz njega necsisti dushe, i daj misto Duhu svetom Utishitelju.

Ovdiche na nacsin krixa puhnut u lice njegovo, i rechi: N. Uzmi duha do-

num per istam insufflationem, et Dei benedictionem ✝. Pax tibi. *Resp.* Et cum Spiritu tuo.

Deinde facit Crucem cum pollice in ejus fronte, et in pectore, dicens:

N. Accipe signum Crucis, tam in fronte ✝ quam in corde ✝: summe fidem coelestium praeceptorum. Talis esto moribus, ut Dei Templum jam esse possis. (Ingressusque / Ingressaque) Ecclesiam Dei, evasisse te laqueos mortis (laetus / laeta) agnosce, horresce idola, respue simulacra, cole Deum Patrem Omnipotentem, et Jesum Christum filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. Resp. Am.

Hic advertendum est, quod dicta verba: horresce idola, respue simulacra, *dicantur Catechumeno, qui venit de gentilitatis errore seu de Ethnicis, et Idololatris. Catechumeno vero Judaeo, sive ex Hebraeis venienti, loco horum verborum dicatur: horresce Judaicam perfidiam, respue*

broga po ovomu duhanju, i Boxjemu blagoslovu ✝. Mir tebi. *Odg.* I s'duhom tvojim.

Pak csini krix palcem na njegovu cselu, i na persih, govorechi: N. Uzmi zlamenje Krixa, toliko na cselu ✝, koliko na serdcu ✝: primi Virru nebeskih zapovidih. Takvi budi chudodillim, da cerkva Boxja jur biti moresh. I unishav u Cerkvu Boxju, poznaj veseo, dasi pobigao iz zamcsicah smertnih: (merzi na krive bogove, odverzi krivoboxne kipove) csasti Boga Otca svemoguchega, i Isusa Kersta sina njegova jedinoga, Gospodina nashega, koi ima dochi suditi xive i mertve, i svit po ognju. Amen.

Ovdise ima znati, da recsene ricsi: merzi na krive bogove, odverzi krivoboxne kipove, imaduse rechi kershteniku, koi dohodi iz neznaboxstva, illi od Nevirstva, i kipoklanstva. A obratjeniku Xudii, illi od Xudiah dohodechemu, na misto onih ricsih, imase rechi: merzi na xudinsku

Hebraicam superstitionem. Saraceno autem, aut Persae, ad fidem venienti Catechumeno, loco eorundem verborum dicatur, horresce Mahumeticam perfidiam, respue pravam sectam infidelitatis.

At Haeretico ad Catholicam Ecclesiam venienti, qui, si in ejus Baptismo, debita forma servata non est, baptisari debet, dicatur: horresce haereticam pravitatem, vel exprimatur proprio nomine secta, de qua Catechumenus venit.

Si plures sint Electi, omnia supradicta dicuntur singillatim super singulos.

Oremus.

Te deprecor Domine Sancte Pater, omnipotens, aeterne Deus, ut huic
famulo (tuo
famulae (tuae N. (qui
(quae in
hujus saeculi nocte vagatur (incertus
(incerta ac (dubius
(dubia vi-
am veritatis et agnitionis tuae jubeas demonstrari: quatenus reseratis oculis cordis sui, te unum Deum Patrem in Filio, et Filium

nevirnost, odbaci xidovsko krivoshtovje. A Saracenima, Persianom, illi iz toga nevirstva prilazechim, misto onih ricsih, velise: merzi na Mahumetsku neviru, odverzi krivu csettu od nevirnosti.

A poluvircu obratjeniku, koji ima biti kershten, ako u njegovu kershtenju nijese obsluxila pristojna svetotajstvena Izreka (Forma) recsese: *merzi na poluvirsku zlochu, odbaci nepodobne csette od nebogoshtovnih. Illise izrecse sa svojim imenom csetta, od koje dohodi obratjenik.*

Ako ima vishe Obranih, sva gori recsena imadu biti recsena na pose sverh svakoga.

Pomolimose.

Tebe molim Gospodine sveti, Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, da ovomu sluxbeniku tvomu N. koise u nochi ovoga svita, nevisht, i sumljiv skita, da put od istine, i poznanja tvoga zapovidish dase ukaxe: da otvorenim ocsima pameti svoje, poznade tebe jednoga Boga Otca u Sinu, i Sina u Otcu s' Duhom svetim, i od o-

in Patre cum Spiritu Sancto recognoscat, atque hujus Confessionis fructum, et hic et in futuro saeculo percipere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Si plures sint Electi, praecedens oratio dicatur in Numero plurali. Sequentes autem signationes fiant cum suis verbis singillatim super singulos.

Deinde signet Electum signo Crucis cum pollice in fronte, dicens: Signo tibi frontem ✝, ut suscipias Crucem Domini.

In auribus: signo tibi aures ✝, ut audias divina praecepta.

In oculis: signo tibi oculos ✝, ut videas claritatem Dei.

In naribus: signo tibi nares ✝, ut odorem svavitatis Christi sentias.

In ore: signo tibi os ✝, ut loquaris verba vitae.

In pectore: signo tibi pectus ✝, ut credas in Deum.

In scapulis: signo tibi scapulas ✝, ut suscipias jugum servitutis ejus.

voga izpovidanja plod i ovdi, i u doshastomu viku bude dostojan primiti. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Ako bude vishe Obranih, pridnja molitva recsese u broju vishestrukomu. A slidecha zlamenovanja imadu biti sa svojimih ricsma sverhu svakog napose ucsinjena.

Zlemenovatiche zatim obranoga zlamenjem krixa s' palcem na cselu, govorechi; Zlamenujemti cselo ✝, da primish krix Gospodinov.

Na ushe: Zlamenujemti uha ✝, da slishash zapovidi Boxje.

Na ocsi: Zlamenujemti ocsi ✝, da vidish jasnost Boxju.

Na nozderve: Zlamenujemti nozderve ✝, da miris slasti Isukerstove ochutish.

Na usta: Zlamenujemti usta ✝, da govorish ricsi od xivota.

Na persa: Zlamenujemti persa ✝, da virujesh u Boga.

Na pletja: Zlamenujemti pletja ✝, da primish jaram od sluxbe njegove.

In toto corpore, illud non tangens manu, producit signum Crucis, et dicit: Signo te totum in Nomine Patris †, et Filii †, et Spiritus sancti †, ut habeas vitam aeternam, et vivas in saecula saeculorum. *Resp.* Amen.

Priko svega tila, neticsuchiga rukom, prostire zlamenje krixa i govori: Zlamenujem tebe svega u ime Otca, †, i Sina, †, i Duha † svetoga, da imash xivot vicsnji, i xivish u vike vikah. Amen.

Oremus.

Preces nostras quaesumus Domine, clementer exaudi, et hunc Electum / hanc Electam tuum / tuam N. Crucis Dominicae, cujus impressione eum signamus, virtute custodi, ut magnitudinis gloriae tuae rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Pomolimose.

Molbe nashe, prosimo Gospodine, milostivo uslishi, i sacsuvaj ovoga Obranoga tvoga N. kripostju krixa Gospodnjega, koga zlamenovanjem njega zlamenujemo; da velicsanstva slave tvoje nauke obsluxujuchi, po csuvanju zapovidih tvojih k' slavi od priporodjenja dopriti bude dostojan. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Oremus.

Deus, qui humani generis ita es conditor, ut sis etiam reformator, propitiare populis adoptivis, et novo testamento sobolem novae prolis adscribe: ut filii promissionis quod non potuerunt assequi per naturam, per nostram gaudeant se recepisse gratiam.

Pomolimose.

Boxe, koisi od naroda csovicsanskoga tako stvoritelj, dasi takojer k' otomu i popravitelj, pomiluj puke, kojesi posinio, i u novi Zakon porod novoga ploda upishi: da sinovi od obechanja, shto nemogoshe stechi po naravi, obveselese dasu stekli po mi-

Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Tunc imponit manum super caput Electi et dicit:

Oremus,

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere digneris super (hunc famulum (tuum (hanc famulam (tuam N. (quem (quam ad rudimenta fidei vocare dignatus es; omnem coecitatem cordis ab (eo (ea expelle, disrumpe omnes laqueos satanae, quibus fuerat (colligatus (colligata: aperi ei Domine januam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae (imbutus, (imbuta, omnium cupiditatum foetoribus careat, et ad svavem odorem praeceptorum tuorum (laetus (laeta tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem, ut (idoneus (idonea efficiatur accedere ad gratiam Baptismi tui, percepta medicina. Per eundem Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

losti. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Tada postavlja ruku sverh glave Obranoga i govori:

Pomolimose.

Svemoguchi vicsnji Boxe, Otcse Gospodina nashega Isukersta, dostojse pogledati sverhu ovoga sluxbenika tvoga N. (-nice tvoje) koga ti (koju ti) na naucsenja od Virre dostojaosi se zvati; svaku slipochu serdca iz njega (iz nje) izagni: raztergni sve uzle sotonske, s' kojimih biashe svezan: (svezana) otvori njemu, (njoj) Gospodine, vrata pomillovanja tvoga, da zlamenjem mudrosti tvoje napunjen, (na) csist (ta) bude od sviu smradnih poxudnostih, i na slatki miris zapovidih tvojih veseo (vesela) tebi u cerkvi tvojoj posluxi, i od dneva do dneva napriduje, da primivshi likariu ucsinise spodoban (-dobna) pristupiti k' millosti kershtenja tvoga. Po Isukerstu Gospodinu nashemu, Amen.

Si plures sint, haec, et praecedens oratio: Preces nostras, *dicantur in Numero plurali.*

Deinde Sacerdos benedicit salem.

Benedictio salis dandi Catechumeno:

Exorciso te creatura salis, in nomine Dei Patris omnipotentis †, et in charitate Domini nostri Jesu Christi †, et in virtute Spiritus Sancti †. Exorciso te per Deum vivum †, per Deum verum †, per Deum Sanctum †, per Deum, qui te ad tutelam humani generis procreavit, et populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari praecepit, ut in nomine Sanctae Trinitatis efficiaris salutare Sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis, sanctificando sanctifices †, et benedicendo benedicas †, ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum, in nomine ejusdem Domini Nostri Jesu Chri-

Akojih vishe bude, ova, i pridnja molitva: Molbe nashe i t. d. *reknuse u vishemu broju.*

Zatim misnik blagoslivja sol.

Blagoslov soli, koja se ima dati kershteniku:

Zaklinjam tebe stvorenje soli, u ime Boga Otca svemoguchega † i u ljubavi Gospodina nashega Isukersta, †, i u kriposti Duha svetoga †. Zaklinjamte Bogom xivim †, Bogom pravim †, Bogom svetim †, Bogom †, koiteje na obranu poroda csovicsanskoga stvorio, i puku dohodechemu na Virru po slugam svojim tebe blagosivljati zapovidioje, da u ime svete Troice ucsinish se spasonosno Svetotajstvo za izagnati nepriatelja. Zato molimo te, Gospodine, Boxe nash, da ovo stvorenje soli posvetjujuchi posvetish †, i blagosivajuchi blagosovish †, dase ucsini svima primajuchim izverstni liek, zaostajuchi u unuternjim njihovim, u ime istoga Gospodina nashega Isukersta, koi ima

sti, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. *Resp.* Amen.

Tunc pollice et indice accipit de ipso sale, et immittit in os Catechumeni, dicens: N. Accipe salem sapientiae, propitiatio tibi sit in vitam aeternam. Resp. Amen.

Sac. Pax tibi. *Resp.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Deus Patrum nostrorum, Deus universae Conditor veritatis, te supplices exoramus, ut (hunc famulum (hanc famulam (tuum (tuam N. respicere digneris propitius, et hoc primum pabulum salis gustantem, non diutius esurire permittas, quo minus cibo expleatur coelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eum / eam Domine, quaesumus, ad novae regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

dochi suditi xive i mertve, i svit po ognju. Amen.

Tada palcem i kazalcem (tojest: drugim perstom) uzme od iste soli, i upusti u usta kershtenika, govorechi: N. Uzmi sol od mudrosti: dati bude pomillovanje na xivot vicsnji. Am.

Misn. Gospodin s'tobom. I s' duhom tvojim.

Pomolimose.

Boxe Otacah nashih, Boxe stvoritelju od svekolike istine, tebe priklonito molimo, da ovoga sluxbenika tvoga N. (tvoju sluxbenicu) dostoishse pogledati millostiv, ter kushajuchega ovu pervu pitju od soli, nedopustish'u dalje gladovati, dase vechma zasiti hranom nebeskom, da bude vazda duhom goruchi, ufanjem veselechise, tvomu vazda imenu sluxechi. Privedi njega, Gospodine, molimo, k' umivalishtu novoga priporodjenja, da s' virnim tvojim bude dostojan tvojih obechanjah vicsnja nadarenja stechi. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Si plures sint, dicatur singulis N. Accipe salem et praecedens Oratio: Deus Patrum nostrorum *in Numero plurali.*

Akojih bude vishe, rekenese svakomu po nase: N. Uzmi sol, i ostala — ; a i molitva rechese u vechemu broju.

Quod si Catechumenus fuerit gentilis, seu ex idololatris venerit ad Fidem, benedicto sale, priusquam ejus medicinam gustet, sacerdos addat sequentem Orationem dicens:

Akoli Obratjenik bude nevirnik, illi od Kipoklanjacah, a ono blagoslovivshi sol, pervo nego nje lik okusi, Misnik ima nadostaviti slidechu molitvu, govorechi:

Oremus.

Domine Sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, qui es, qui eras, et qui permanes usque in finem, cujus origo nescitur, nec finis comprehendi potest; te supplices invocamus super (hunc famulum / hanc famulam) N. (quem / quam) liberasti de errore gentilium, et conversatione turpissima: dignare exaudire (eum, qui / eam, quae) tibi cervices suas humiliat ad lavacri fontem, ut (renatus / renata) ex aqua et Spiritu sancto: (expoliatus / expoliata) veterem hominem, induat novum, qui secundum te creatus est; accipiat ve-

Pomolimose.

Gospodine sveti, Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, koi jesi, koi bishe, i koi ostajesh do sverhe, kogase iztocsaj nezna, niti se sverha obujmiti moxe: priklonito tebe zazivamo sverh ovoga sluxbenika tvoga N., kogasi izbavio od poganske privarre, i od prinespodobnoga opchenja, dostojse uslishati onoga, koi tebi zavratke svoje ponizuje kod vrilla od umivalishta: da pripojen iz vode i Duha svetoga, svukavshi staroga esovika, obucse novoga, koi po tebi stvoren jest; primi haljinu neoskvernjenu, i nepotlacsenu, i tebi Bogu nashemu sluxiti bu-

stem incorruptam, et immaculatam, tibique Deo nostro servire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Si plures sint, praecedens Oratio dicatur in numero plurali.

Deinde sacerdos dicat super masculum tantum: Ora Electe, flecte genua, et dic: Pater noster. *Et electus genu flexo orat, et dicit:* Pater Noster. *Et cum oraverit et dixerit.* Pater noster. *Usque ad:* Sed libera nos a malo; *inclusive. Sacerdos subjungit:* Leva, comple orationem tuam, et dic: Amen. *Et ille respondet: Amen. Et Sacerdos dicit Patrino.* Signa eum. *Deinde Electo* accede. *Et Patrinus pollice signat eum in fronte, dicens:* In nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti. *Tum quoque Sacerdos facit Crucem in fronte ejus ita dicendo:* In Nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

Et imponit manum super eum et dicit.

Oremus.

Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, Deus qui Moysi famulo tuo in

de dostojan. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Am.

Akolijih ima vishe, recsena molitva molise u vishemu broju.

Tada misnik izrecse sverhu muxkarca samo: Moli Obranicse, prigni kolina, i reci Otcse nash. *A Obranik prignuvshi kolina molise, i govori: Otcse nash*, tia do: Da izbavi nas oda zla. *Misnik zatim priloxi:* Ustani, dovershi molitvu tvoju, i reci: Amen. A onche odgovoriti, Amen. *Tad misnik rekne kumu:* Zlamenuj njega. *Pak obranomu.* Pristupi. *I tada kum palcem zlamenuje obratjenika na cselu, govorechi:* U ime Otca, i Sina, i Duha svetoga. *Pak zatim i misnik ucsini krix na cselu obratjenika ovako govorechi:* U ime Otca, i Sina, i Duha svetoga.

Ter postavlja ruku sverh njega, i govori:

Pomolimose.

Boxe Abrahama, Boxe Ixaka, Boxe Jakova, Boxe, koisise prikazao Moj-

monte Sinai apparuisti, et filios Israël de terra Aegypti eduxisti, deputans eis Angelum pietatis tuae, qui custodiret eos die ac nocte: te quaesumus, Domine, ut mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui similiter custodiat et hunc famulum tuum N. et perducat eum ad gratiam Baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

sii slugi tvomu na gori Sinai, i izveosi sinove Izraelske iz zemlje Egipta, davshijim Angjela od pomillovanja tvoga, kojibijih danjom i nochom csuvào: tebe molimo, Gospodine, dase dostojish poslati svetoga Angjela tvoga s'nebesah, kojibi tako isto i ovoga slugu tvoga N. sacsuvao, i njega k' millosti tvoga kershtenja priveo. Po Isukerstu G. N. Amen.

Exorcismus.

Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus, et Spiritui sancto: et recede ab (hoc famulo / (hac famula Dei N. quia (istum / (istam sibi Deus et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam, fontemque Baptismatis vocare dignatus est; et hoc signum sanctae Crucis ✝, quod nos fronti ejus damus: tu maledicte diabole, nunquam audeas violare. Per eundem Christum

Zakletva.

Dakle, prokleti djavle, pripoznaj odsudu tvoju, i daj csast Bogu xivomu, i pravomu; daj csast Isukerstu Sinu njegovu, i Duhu svetomu: i odstupi od ovoga sluxbenika Boxjega N. jerboseje dostojao njega k' sebi Bog, i Gospodin nash Isukerst na svoju svetu millost, i vrillo od kershtenja pozvati; i ovo zlamenje svetoga Krixa ✝, koje mi na cselo njegovo stavljamo, ti, prokleti djavle, nikada nesmio oskvernjiti. Po istomu Isukerstu Gospodinu nashemu, koiche dochi

Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. *Resp.* Am.

Sed si plures sint cathecumeni, hic, et in sequentibus Sacerdos dicat in numero plurali:

Orate Electi, flectite genua *etc. ut suprá usque ad finem praecedentis Exorcismi, qui incipit:* Ergo maledicte diabole.

Item super unum secundo dicat: Ora Electe, flecte genua, et dic Pater noster. *Et reliqua ut supra fol.* 31. *usque ad orationem* Deus Abraham *exclusive; deinde imponit manum super baptisatum, et dicit:*

Oremus.

Deus immortale praesidium omnium postulantium, liberatio supplicum, pax rogantium, vita credentium, resurrectio mortuorum: te invoco super hunc famulum tuum N. qui Baptismi tui donum petens, aeternam consequi gratiam spirituali regeneratione desiderat: accipe eum Domine, et quia dignatus es dicere: Petite et accipietis: quaerite, et invenietis;

suditi xive: mertve, i svit po ognju. Amen.

Akolije vishe kershtenikah, a ono ovdi, i u slidechima — ima misnik u vechem broju rechi n. p.:

Molite obrani; prignite kolina, *i ost. kako gori; tia do sverhe pervo izvedene Zakletve: koja pocsima:* Dakle prokleti djavle.

Takojer sverhu jednog drugi put rekme: Moli obranicse, prigni kolina, i reci Otcse nash, *i ostala kako odozgor l.* 31; *tia do Molitve;* Boxe Abrahama *izkljucseno; zatim postavlja ruku sverhu kershtenika, i govori:*

Pomolimose.

Boxe, neumerlo Utocsishte sviu prosechih, oslobodjenje ponixenih, mir molechih, xivot virrujuchih, uskersnutje mertvih: tebe zazivam sverh ovoga sluxbenika tvoga N. koi tvoga kershtenja dar prosechi, vicsnju millost po duhovnom priporodjenju stechi xeli: primi njega Gospodine, i jeresise dostojao rechi: Prosite, i primitichete, ishtite, i najti-

pulsate, et aperietur vobis: petenti praemium porrige, et januam pande pulsanti, ut aeternam coelestis lavacri benedictionem consecutus, promissa tui muneris regna percipiat. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas Deus in saecula saeculorum. Amen.

Exorcismus.

Audi maledicte satana, adjuratus per nomen aeterni Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi, Filii ejus, cum tua victus invidia tremens, gemensque discede; nihil tibi sit commune cum servo Dei N. jam coelestia cogitante, renunciaturo tibi, et saeculo tuo, et beatae immortalitati victuro. Da igitur honorem advenienti Spiritui sancto, qui ex summa coeli arce descendens, proturbatis fraudibus tuis, divino Fonte purgatum pectus, sanctificatum Deo templum et habitaculum perficiat, ut ab omnibus penitus noxiis praeteritorum criminum liberatus servus Dei, gratias perenni Deo referat semper, et benedicat nomen sanctum

chete; kucajte, i bitiche otvoreno vami: prosechemu podaj nadarje; i kucajuchemu vrata otvori, da zadobivshi nebeskoga umivala vicsnji blagoslov, nadobechana tvoga darovanja kraljestva primi. Koi s' Otcem i s' Duhom svetim xivish i kraljujesh Bog u vike vikah. Amen.

Zakletva.

Slishaj prokleta sotono, zakleta imenom vicsnjega Boga, i Spasitelja nashega Isukersta Sina njegova, pridobivena s'tvojom nenavidostju shtrepechi, i jecsechi odstupi; nishta tebi nebudi opcheno sa sluxbenikom Boxjim N. veche nebeska mislechim, koichese tebe, i svita tvoga odrechi, i xiviche blaxenoj neumerlosti. Daj dakle csast prihodechemu Duhu svetomu, koi s' najvisokiega neba silazechi, smevshi tvoje himbenosti, boxanstvenim vrillom ocsistjeno perse, neka za posvetjenu Bogu cerkvu i pribivalishte sovershi; da sluga Boxji od sviu shkodah proshastih sagrishenjah po sve oslobodjen, vicsnjemu Bogu fale

ejus in saecula saeculorum. *Resp.* Amen.

Item super unum masculum dicat tertio ut supra, Ora Electe, flecte genua, *et dic Pater noster etc. usque ad orationem* Deus Abraham, *exclusive. Deinde imponit manum super eum, dicens:*

Exorcismus.

Exorciso te immunde spiritus, in nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritus Sancti ✝, ut exeas: et recedas ab hoc famulo Dei N. ipse enim tibi imperat, maledicte damnate, qui pedibus super mare ambulavit, et Petro mergenti dexteram porrexit.

Exorcismus.

Ergo maledicte diabole *etc. et repetit totum ut supra habentur.* pag. 8.

Signatio super faeminam primo:

Super Faeminam vero Sacerdos dicit: Ora Electa, flecte genua, et dic Pater noster etc., *ut supra usque ad Orationem:* Deus Abraham, *exclusive. Deinde imponit maum super eam, et dicit:*

uzdade vazda, i blagosivja ime sveto njegovo u vike vikah. Amen.

Takojer sverhu mushkarca trechi put rekme: kao gori: Moli Obranicse, prigni kolina, i reci Otcse nash, *i ost. do molitve:* Boxe Abrahama, *izkljucsice. Pak postavi ruku sverhu obranoga, govorechi:*

Zakletva.

Zaklinjamte necsisti dushe, u ime Otca ✝, i Sina ✝, i Duha ✝ svetoga; da izajdesh i odstupish od ovoga sluxbenika Boxjega N. Onibo tebi zapovida, prokleti odsudjenicse, koije nogami sverhu mora hodio, i topechemuse Petru desnicu podao.

Zakletva.

Dakle prokleti djavle, i *ost. ponavlja sva, kakose gori imaju. na listu* 8.

Zlamenovanje sverhu xenskog pervo:

Sverhu xenskog pako misnik govori: Moli Obrana, prigni kolina, i reci: Otcse nash, i ost. kako odozgora do Molitve: Boxe Abrahama, izkljucseno. Pak postavi ruku sverhu nje, i govori:

Oremus.

Deus coeli, Deus terrae, Deus Angelorum, Deus Archangelorum, Deus Patriarcharum, Deus Prophetarum, Deus Apostolorum, Deus Martyrum, Deus Confessorum, Deus Virginum, Deus omnium bene viventium, Deus, cui omnis lingva confitetur, et omne genu flectitur, coelestium, terestrium, et infernorum: te invoco Domine, super hanc famulam tuam N. ut eam custodire, et perducere digneris ad gratiam Baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Deinde dicatur Exorcismus: Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam; etc., *ut supra fol.* 8.

Si plures fuerint foeminae cathecumenae, hic, et in sequentibus Sacerdos dicat, in Numero plurali: Orate Electae; flectite genua, et dicite Pater noster. *Et reliqua ut supra, usque ad orationem*: Deus Abraham, *exclusive. Deinde imponit manum super capita singularum, et postea in*

Pomolimose.

Boxe od neba, Boxe od Zemlje, Boxe od Angjelah, Boxe od Arkangjelah, Boxe od Patriarah, Boxe od Prorokah, Boxe od Aposhtolah, Boxe od Mucsenikah, Boxe od Ispovidnikah, Boxe od Divicah, Boxe od svih dobro xivuchih: Boxe, komuse svaki jezik izpovida, i svako kolino klanjase, nebesko, zemaljsko, i pakleno: tebe zazivam, Gospodine, sverhu ove sluxbenice tvoje N. da nju csuvati, i dovesti dostoishse k'millosti kershtenja tvoga. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Tada Rekme Zakletvu: Dakle prokleti djavle, poznaj odsudu tvoju, i ost. *kako özgora.*

Ako bude vishe xenah za kershtenje, ovdi, i u slidechima misnik ima rechi vechestrukim brojom: Molite obranice, prignite kolina, i recite Otcse nash; *i ost. kako gori, do Molitve*: Boxe Abrahama, *izkljucsice; zatim postavlja ruku sverhu glave od svake napose, a zatim u istomu*

eodem numero plurali dicit orationem: Deus coeli, Deus terrae, etc., et *Exorcismum*: Ergo maledicte diabole etc. *ut supra* 8.

Super faeminam secundo et tertio.

Interim super unam tantum, secundo et tertio repetit: Ora Electa, flecte genua, et dic Pater noster, et *reliqua, ut supra fol.* 15., *usque ad finem Orationis*: *Deus Abraham, qua finita, imponit manum super caput ejus, et post tertiam signationem dicit*:

Exorcismus.

Exorciso te immunde Spiritus, Per Patrem †, et Filium †, et Spiritum sanctum †, ut exeas et recedas ab hac famula Dei N. ipse enim tibi imperat, maledicte damnate, qui coeco nato oculos aperuit, et quatriduanum Lazarum de monumento suscitavit. Ergo maledicte diabole etc. *totum ut supra. pag.* 8.

Super utrumque, sive masculum, sive faeminam, imponit manum super caput ejus et dicit.

vishestrukomu broju govori: Molitvu: Boxe od neba, Boxe od zemlje, i ost. *pak zakletvu*: Dakle prokleti djavle, *i ostala kako gori. na listu* 8.

Sverhu xene, drugi i tretj put.

Tada sverhu jedne samo xene drugi, i tretji put ponavlja: *Moli obrana, prigni kolina, i reci*: *Otcse nash, i ost. kako gori, do sverhe Molitve*: *Boxe Abrahama, koju dovershivshi, postavlja ruku sverhu glave njezine, i posli trecheg zlamenovanja govori*:

Zakletva.

Zaklinjamte necsisti dushe, s'Otcem †, i s'Sinom †, i s'Duhom † svetim, da izajdesh i otidesh, od ove sluxbenice Boxje N. Onibo ti zapovida, prokleti odsudjenicse, koije rodjenomu slipcu ocsi otvorio, i csetridnevnoga Lazara iz groba uskrisio. Dakle prokleti djavle, *i ost. sva kako gori. na listu* 8.

Sverhu obijuh, illi muxkoga, illi xenske, postavlja ruku sverhu glave njegove, i govori:

Oremus.

Aeternam ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte Pater omnipotens, aeterne Deus, auctor luminis et veritatis, super (hunc famulum tuum (hanc famulam tuam N. ut digneris (eum (eam illuminare lumine intelligentiae tuae: munda (eum (eam et sanctifica, da ei scientiam veram, ut (dignus (digna efficiatur accedere ad gratiam Baptismi tui, teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, ut (aptus (apta sit ad percipiendam gratiam tuam. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Si plures fuerint Electi, sive mares, sive faeminae, praecedentes Orationes et Exorcismi dicantur in numero plurali, et in genere proprio, ut superius dictum est.

His peractis, Sacerdos sinistra manu aprehendens dextram Electi prope brachium, vel ei porrigens extremam partem Stolae, in-

Pomolimose.

Vicsnju i pripravednu dobrostivost tvoju, molim Gospodine sveti, Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, stvorcse od svitlosti, i od istine, sverh ovoga sluxbenika tvoga N. (nice tvaje) dase dostojish njega (nju) prosvitliti svitlostju razumnosti tvoje: ocsisti njega (nju) i posveti; daj njemu (njoj) pravo umstvo, dase dostojan (na) ucsini pristupiti k' millosti kershtenja tvoga, neka derxi kripko ufanje, pravi svitt, nauk sveti, da bude prikladan (dna) za primiti millost tvoju. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Ako bude vishe obranih, illi muxkih, illi xenskih, pervorecsene Molitve, i zakletve reknuse u vishemu broju, i u osobitoj versti, kakoseje vishe gori reklo.

Dovershivshi ova, misnik uzamshi livom rukom desnu ruku obranoga kod lakta, illi podavshimu najkrajni dio prikoramenice

troducit eum in Ecclesiam, dicens: N. Ingredere in sanctam Ecclesiam Dei, ut accipias benedictionem coelestem a Domino Jesu Christo, et habeas partem cum illo, et Sanctis ejus. *Resp*. Amen.

Si plures fuerint, dicat in numero plurali: Ingredimini in sanctam Ecclesiam Dei. etc. *et introducat eos ut supra. Et ingressus Electus procumbit, seu prosternit se in pavimento et adorat. Deinde surgit, et Sacerdos imponit manum super caput ejus, et Electus cum eo recitat symbolum Apostolorum, et Orationem Dominicam.*

Ita etiam si plures fuerint, omnes surgunt et simul recitant.

Credo in Deum Patrem omnipotentem, crratorem coeli et terrae. Et in JESUM Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum. Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, et sepultus. Descendit ad inferos; tertia die resurrexit a mortuis. Ascendit ad coelos, sedet

(shtole) uvodiga u cerkvu govorechi: N. Ulizi u svetu Cerkvu Boxju, da primish blagosov nebeski od Gospodina Isukersta, i da imash dio s'njime, i sa Svetim njegovim. Amen.

Akoljih bude vishe, rechiche u vishestrukom broju: Ulizite u svetu Cerkvu Boxju, i ost. i uvestiche njih, kakoje gori recseno. *A unishavshi obrani u cerkvu, prostrese po zemlji, i poklonise. Pak zatim ustane, i misnik postavi ruku sverhu glave njegove, a obrani shnjime govori Virovanje aposhtolsko, i Molitvu Gospodinovu.*

Tako isto takojer, akojih vishe bude, svikolici ustanu, i zajedno molu.

Virujem u Boga, Otca svemoguchega, stvoritelja neba i zemlje. I u Isukersta sina njegova jedinoga, Gospodina nashega. Koi zacset jest po Duhu svetomu, rodjen od Marie Divice. Mucsen pod Poncijom Pilatom, propet, umro, i pokopan. Side nad pakao: trechi dan uskersnu od mertvih. Uzajde na nebesah, sidi ob des-

ad dextram Dei Patris omnipotentis. Inde venturus est judicare vivos et mortuos. Credo in Spiritum sanctum. Sanctam Ecclesiam Catholicam. Sanctorum communionem. Remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem. Vitam aeternam. Amen.

Pater noster, qui es in coelis: sanctificetur nomen tuum: adveniat regnum tuum; fiat voluntas tua, sicut in coelo et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris: Et ne nos inducas in tentationem: sed libera nos a malo. Amen.

Tunc rursus Sacerdos imponat manum super caput Electi, et dicat:

Exorcismus.

Nec te latet, satana, imminere tibi poenas, imminere tibi tormenta, imminere tibi diem judicii, diem supplicii sempiterni, diem qui venturus est velut clibanus ardens, in quo tibi atque universis angelis tuis praeparatus sempi-

nu Boga Otca svemoguchega. Od tud ima dochi, suditi xive i mertve. Virujem u Duha svetoga. Svetu Cerkvu Katolicsansku. Svetih opchenje. Odpushtenje grihah. Putti uskersnutje. Xivot vicsnji Amen.

Otcse nash, koi jesi na nebesih: svetise ime tvoje: pridi kraljestvo tvoje: budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji. Kruh nash svagdanji dajnam i danas: i odpusti nami duge nashe, kako i mi odpushtamo duxnikom nashim. I neuvedi nas u napast, da izbavi nas oda zla. Amen.

Tada opet neka postavi misnik ruku sverh glave obranoga, i govori:

Zakletva.

Nitiboje od tebe sakriveno, sotono, dati nastaju muke, da tebi nastaju mucsenja, dati nastaje dan sudnji, dan koiche dochi kakono pech gorucha, u koiche biti tebi, i svim kolicim angjelom tvojim pripravno vikovicsnje po-

ternus erit interitus. Proinde damnate, atque damnande, da honorem Deo vivo, et vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus, da honorem Spiritui Sancto Paraclyto, in cujus nomine, atque virtute praecipio tibi, quicumque es spiritus immunde, ut exeas, et recedas ab (hoc (hac famulo (famula Dei N. (quem (quam hodie idem Deus et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam et benedictionem, Fontemque Baptismatis dòno vocare dignatus est: ut fiat ejus templum per aquam regenerationis in remissionem omnium peccatorum. In nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. Amen.

Similiter, si plures fuerint, imponit manum super capita singulorum, et dicit eundem Exorcismum in numero multitudinis et genere suo.

Postea Sacerdos pollice et indice sumit parum pulveris in volam sinistrae

ginutje, Zato odsudjenicse, i koi imash biti odsudjen, daj csast Bogu xivomu, i pravomu, daj csast Duhu svetom Utishitelju, u koga ime, i kojega kripostju zapovidam tebi, kojigoder jesi dushe necsisti, da izaidesh i otidesh od evoga sluge Boxjega N. (xbenice Boxje) N. koga (koju) danas isti Bog, i nash Gospodin Isukerst na svoju svetu milost, i blagosov, i na vrillo od Kershtenja darovno dostojaoseje zazvati: dase ucsini njegova cerkva po vodi od priporodjenja na odpushtenje sviu grihah. U ime istoga Gospodina nashega Isukersta, koi ima dochi suditi xive, i mertve, i svit po ognju. Amen.

Po isti nacsin, akojih bude vishe, postavlja ruku sverh glave svakoga, i govori istu zakletvu u vechemu broju, i u versti svojoj.

Zatim uzme misnik palcem i ukazateljom (drugim perstom) na livi dlan mal-

manus, cum saliva oris sui facit lutum, et tangit aures et nares Electi: tangendo vero aurem dextram et sinistram dicat:

Epheta; quod est Adaperire. *Deinde tangendo nares dicat*: In odorem suavitatis, *et subdit*: Tu autem effugare diabole, appropinquabit enim judicium Dei.

Deinde interroget Electum: Quis vocaris? *et ipse respondet* N.

Interrog. N. Abrenuntias satanae?
Resp. Abrenuntio.
Interrog. Et omnibus operibus ejus?
Resp. Abrenuntio.
Interrog. Et omnibus pompis ejus? *Res.* Abrenuntio.

Tunc Sacerdos intingit pollicem dextrae manus in oleo sancto cathecumenorum, et inungit Electum, primum in pectore, deinde inter scapulas, in modum crucis, dicens: Ego te linio † oleo salutis † in Christo Jesu Domino nostro in vitam aeternam. *Resp.* Amen.

lo prashka, ter s'istima perstim, uzme slinne iz ustah svojih, i napravivshi blatance, takne s'njime uha, i nozderve obranoga: a ticsuchi uho desno i livo govori:

Epheta; tojest Otvorise. *Pak ticsuchi nozderve, govori*: U miris od sladosti; *i pridade*: A ti odbigni djavle, jerbochese priblixati sud Boxji.

Pak upita obranoga: Kakose zovesh? *a on odgovara*: N. (Ivan, illi Katha.)

Mis. Pitaga na dilje. N. Odricseshlise vraga?
Odg. Odricsem.
Pitaga. I sviu dillah njegovih? *Odg.* Odricsem.

Pitaga. I sve njegove oholosti? *Odg.* Odricsem.

Tada misnik umocsi palac desne ruke u sveto ulje od Obranih (Katekumenah) i pomaxe obranoga pervo na persih, pak medju zavraticam (illi pletjih) na nacsin krixa, govorechi: Ja tebe maxem uljem od spasenja † u Isukerstu Gospodinu nashemu na xivot vicsnji. Amen.

Pax tibi. *Resp.* Et cum Spiritu tuo. *Mox bombacio, vel re simili tergit pollicem et loca inuncta, et subjungit dicens*:

R. Mir tebi. *Odg.* I s'duhom tvojim. *Odma s'gvallicom od pamuka, illi kojom drugom prilicsnom stvarju (n. p. s'lanom, illi s'vunom) otare pallac, i mista pomazana, i priloxi ovo shto slidi, govorechi*:

Exi immunde spiritus, et da honorem Deo vivo, et vero. Fuge immunde Spiritus, et da locum Jesu Christo Filio ejus. Recede immunde Spiritus, et de locum Spiritui sancto Paraclyto.

Izajdi necsisti dushe, i daj csast Bogu xivomu, i pravomu. Bixi necsisti dushe, i daj misto Isusu Kerstu Sinu njegovu. Odstupi necsisti dushe, i daj misto Duhu svetom Utishitelju.

Quando plures sunt Electi, idem fit circa singulos eorum. Et ducitur Electus ad Baptisterium; ubi, si ob aliquam causam non habeatur, sive praeparata non fuerit, aqua Baptismalis, fiat benedictio fontis, ut infra ponitur. Et cum fuerit prope Fontem, Sacerdos interrogat: Quis vocaris? *Resp.* N.

Kadaje vishe obranih, istose csini oko svakoga od njih; i vodise obrani k'Kerstionici: gdi ako radi kojega uzroka nebude, illi ako pripravljena josh nije kerstna voda, nekase blagoslovi kerstna voda, kakoje doli postavljeno. A kada bude blizu kerstnog zdenca, Misnik upita obranoga: Kakose zovesh? *Odg.* N.

Interrog. N. Credis in Deum Patrem Omnipotentem, Creatorem coeli et terrae? *Resp.* Credo.

Mis. N. Virujeshli u Boga Otca svemoguchega, Stvoritelja neba i zemlje? *Odg.* Virujem.

Interrog. Credis in Jesum Christum filium ejus unicum, Dominum nostrum,

Mis. Virujeshli u Isukersta Sina njegova jedinoga, Gospodina nashega, koi-

natum et passum? *Resp.* Credo.

Interrog. Credis et in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam catholicam, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, et vitam aeternam? *Resp.* Credo.

Sac. iterum interrogat, dicens. N. Quid petis? *Resp.* Baptismum.

Interrog. Vis baptisari? *Resp.* Volo.

Tunc Patrino, vel Matrina, vel utroque, si ambo admittuntur, admota manu, tenente seu tangente Electum, vel Electam, aperto capite, et laxatis a collo vestibus inclinatum, Sacerdos vasculo vel urceolo haurit aquam Baptismalem de fonte, et cum ea sub trina supra caput, in modum Crucis infusione baptiset Electum, seu Electam, in nomine S.S. Trinitatis, sic dicens:

N. Ego te baptiso in nomine Patris ✝ *(fundat primo)* et Filii ✝ *(fundat secun-*

je rodjen i mucsen? *Odg.* Virujem.

Mis. Virujeshli i u Duha svetoga, svetu Cerkvu katholicsansku, Svetih opchenje, odpushtenje grihah, putti uskersnutje, i xivot vicsnji? *Odg.* Virujem.

Opet pita misn. govorechi: Shto prosish? *Odg.* Kershtenje.

Misn. Hocheshlise kerstiti? *Odg.* Hochu.

Tada Kum, illi kuma, illi obadvoje (akosu obadvoje primljeni) primaknuvshi ruku, derxechi, illi ticsuchi obranoga, olli obranu, koji medjuto odkrivenu glavu, i razpushtene oko vrata haljine, i prignutu glavu derxati imaju, dok misnik s'kakvom posudom, illi kostaricom zagrabi kerstne vode iz kerstnog zdenca, i shnjom, trojnim polivanjem sverhu glave kershtenika na nacsin krixa polivajuch, kersti obranoga, illi obranu, u ime prisvetoga Trojstva, ovako govorechi:

N. Jate kerstim u imeOtca ✝, *(poljiva pervi put)* i Sina ✝ *(poljiva drugi put)*

do.,) et Spiritus † Sancti *(fundat tertio.)*

Si aqua, quae ex capite baptisati defluit, non dellabitur in Sacrarium Baptisterii, recipiatur in subjecta aliqua pelvi, et in illud postmodum projiciatur. Cum plures sunt Electi, singilatim singuli interrogantur, et baptisantur, ut supra. Si sunt mares et foeminae, primum mares, deinde faeminae. Verum si probabiliter dubitetur, an Electus fuerit alias baptisatus: dicat Sacerdos:

N. Si non es baptisatus, ego te baptiso in nomine Patris †, et Filii †, et Spiritus † Sancti.

Deinde Sacerdos intingat pollicem dextrum in sacrum Chrisma, et perungat verticem capitis Electi in modum crucis, dicens:

Deus Omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua et Spiritu sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum, ipse te liniat Chrismate salutis †, in eodem Christo Jesu Domino Nostro in vitam aeternam.

i Duha † svetoga *(poljiva tretji put).*

Ako voda, kojase cidi, s' glave kershtenoga, nepada u svetenishte kerstionice, imase primiti u kakvugod posudu, pakse tada izlie u svetenishte. — Kadaje pako vishe obranih, svaki na pose imade biti upitan, i kershten, kako adozgora. Ako ima muxkih, i xenskih: pervose kerste muxki, pak onda xenske. Alli akose razloxito sumnji, jelli obrani bio kadgod kershten: misnik ima rechi:

N. Ako nisi kershten, Jate kerstim u ime Otca †, i Sina †, i Duha † svetoga.

Zatim umocsi misnik palac desni u sveto ulje od krizma, (Chrisma) i pomaxe na verh glave obranoga na nacsin krixa, govorechi:

Bog svemoguchi, Otac Gospodina nashega Isukersta, koije tebe iz vode priporodio, i Duha svetoga, i koije dao tebi odpushtenje svih grihah, onte pomazao Krizmom od spasenja †, u istomu Isukerstu Gospodinu nashemu na xivot vicsnji. *Odg.* Am.

Resp. Amen. *Ver.* Pax tecum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Tunc bombacio, vel re simili pollicem tergit, et imponit capiti Electi Chrismale seu candidum linteolum, et dat illi vestem candidam, dicens:

Accipe vestem candidam, et immaculatam, quam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam aeternam. *Resp.* Amen.

Et Electus deponit priores vestes et induitur novis albi coloris, vel saltem exteriore candida, quam a Sacerdote accepit. Postea dat ei Sacerdos cereum, seu candelam accensam in manu dextra dicens:

Accipe Lampadem ardentem, et irreprehensibilis custodi Baptismum tuum: serva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei in aula coelesti, in vitam aeternam. *Resp.* Am.

Ipse vero Neophitus eundem cereum accensum manibus teneat usque ad fi-

R. Mir s'tobom. I s' duhom tvojim.

Tada s' pamukom, illi prilicsnom stvarju otrishe palac, i postavlja na glavu obranoga Krizmalich, illiti bieli otarcsic, i dajemu hodichu bielu, govorechi:

Uzmi hodichu bielu, i neoskvernjenu, koju donesi prid pristolje Gospodina nashega Isukersta, da imash xivot vicsnji. Amen.

A obranik svucse svoje pervashnje haljine, ter oblacsise u nove biele boje, illi barem u izvansku bielu (na priliku poduge i oshiroke koshulje napravljenu) haljinu, kojuje od misnika primio. Pak dademu misnik u desnu ruku svichu voshtenu uxexenu, govorechi:

Uzmi svichu goruchu, i neprikoran csuvaj kerstenje tvoje: obsluxi Boxje zapovidi, da kada dojde Gospodin na pir, moresh ga susriti u dvoru nebeskomu, na xivot vicsnji. Amen.

A isti novokershteni derxatiche istu svichu uxexenu u rukuh tia do sver-

nem, praeterquam dum mox confirmatur.

Postea Sacerdos dicat: N. Vade in pace, et Dominus sit tecum. *Resp.* Am.

Si adsit Episcopus, qui id legitime praestare possit, ab eo Neophyti Sacramento Confirmationis initiantur; deinde si hora congruens fuerit, celebratur Missa cui Neophyti intersunt, et sanctissimam Eucharistiam devote suscipiunt.

Si longum intervallum temporis inter nativitatem et baptismum prolis, uti apud nobiliores contingere solet, intercedat: dies nativitatis, et Baptismi distincte in libro notandi et exprimendi sunt.

Ordo Supplendi omissa super Baptisatum.

Cum urgente mortis periculo, vel alia cogente necessitate sive parvulus sive adultus, sacris precibus ac ceremoniis praetermissis, fuerit baptisatus: ubi convaluerit, vel cessaverit periculum, et ad Ecclesiam delatus fuerit, omissa o-

he, izvan kadbise odmah krizmavao.

Zatim misnik veli: N. Pojdi u miru, i Gospodin budi s' tobom. Amen.

Akoje ondi Biskup, koibi to mogao zakonito ucsiníti: novokerhteni imaju od njega biti krizmani: pak ako doba bude pristojna, govorise S. Míssa, na kojoj budu novokershtenici, i prisvetu Pricsest bogoljubno primu.

Ako podulje vríme projde medju danom od porodjenja, i danom od kershtenja, kakonose kod plemènitijih dogoditi obicsaje, dan od porodjenja, i dan od kershtenja imajuse ponase i razlucsno u Protokolama pobilexiti.

Nacsin za nadopunniti ostavljena sverhu Kershtenoga.

Kada na smertnoj pogibeli, illi prisillujuchom drugom potribom, bude bio kershten illi ditich, illi koji odrastan tako, dase nikoje svete molitve, i svetoobicsaji cerkveni izostave, tada odmah, kako ozdravi, i pogibeli smertne ne-

mnia suppleantur : idemque ordo ac ritus servetur, qui in Baptismo parvulorum, (si fuerit parvulus) seu adultorum, (si fuerit adultus) praescriptus est.

stane, i bude doneshen u cerkvu, imaduse nadopuniti sva ostavljena: i imadese obsluxiti isti red i sveto - obicsaji; kojinosu na S. Kershtenju, illi za mallane, (akoje mahlani) illi za odrasle (akoje odrastan) od Cerkve pripisani.

Excepto, quod Interrogatio: An velit baptisari, *formaque Baptismi, et ablutio praetermittuntur, et quaedam Orationes et Exorcismi suo quique loco immutati, uti infra dicuntur.*

Samo shto ostavise upitanje: „Hocheshlise kershtiti" *i bistvene Ricsi (forma) od Kershtenja, kako no i polivanje s' vodom, a govorese nekoje Molitve, i Zakletve prominjene, svake na svomu mistu, kako slidi.*

Sacerdos igitur antequam immittat salem in os baptisati, manum super caput ejus imponens, dicit:

Misnik dakle pervo nego upusti sol u usta kershtenika, postavivshi ruku sverhu glave njegove, govori:

Orémus.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere digneris super (hunc / hanc) famulum tuum / famulam tuam N. (quem / quam) dudum ad rudimenta fidei vocare dignatus es; omnem coecitatem cordis ab (eo / ea) expelle, disrumpe omnes laqueos satanae, qui-

Pomolimose.

Svemoguchi vicsnji Boxe Otcse, Gospodina nashega Isukersta, dostojse pogledati sverhu ovoga sluge tvoga N. kogasise veche na nauke svete virre pozvati dostojao; svu slipochu serdca iz njega izagni, raztergni sve uzle sotonske, s' kojim biashe svezan: otvori njemu Gospodine, vrata od pomilovanja tvoga, da zname-

bus fuerat (colligatus, (colligata, aperi ei Domine januam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae (imbutus, (imbuta, omnium cupiditatum foetoribus careat, et ad svavem odorem praeceptorum tuorum (laetus (laeta tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem; ut idoneus idonea sit frui gratia Baptismi tui, quem suscepit, salis percepta medicina. Per eundem Christum Dominum nostrum. R. Amen.

njem mudrosti tvoje napunjen, (na)od sviu smradnjih pohotenjah csist bude, i na sladki miris zapovidih tvojih veseo tebi u tvojoj cerkvi posluxi, i od dana do dana napriduje; da sposoban(sposobna) bude uxivati milost tvoga Kershtenja, kogaje, primivshi lik od soli, primio. Po istomu Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Deinde, posteaquam modicum salis immisit in os baptisati, dicens.: N. Accipe salem sapientiae, propitiatio sit tibi in vitam aeternam. Amen. dicit:

Pak, potlam, kako upusti mallo solli u usta kerstenika, govorechi: N. uzmi sol od mudrosti, koja pomilovanje budi tebi na xivot vicsnji. Amen. veli:

Oremus.

Deus Patrum nostrorum, Deus universae conditor veritatis, te supplices exoramus, ut (hunc famulum tuum (hanc famulam tuam. N. respicere digneris propitius, et hoc pabulum salis gustantem, non diutius esurire permittas, quo minus cibo expleatur coe-

Pomolimose.

Boxe Otacah nashih, Boxe svekolike istine stvoritelju, tebe prikloniti prosimo, da ovoga sluxbenika tvoga N. pogledati dostoishse millostiv, i ovu pitju soli kushajuchega nedopustish dulje gladovati, gdibise manje zasitio jistjem nebeskim: da bude vazda duhom goruch, u-

lesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens: et quem / quam ad novae regeneratioris lavacrum perduxisti, quaesumus Domine, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna proemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Post haec facto signo crucis in fronte baptisati, dictisque illis verbis: Et hoc signum crucis ✝, quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole, nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Manu super caput ejus imposita, dicat:

Oremus.

Aeternam ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte Pater omnipotens, aeternae Deus, auctor luminis et veritatis, super hunc famulum tuum / hanc famulam tuam N. ut digneris eum / eam, illuminare lumine

fanjem veselechise, tvomu imenu vazda slüxechi, i kogasi na novoga priporodjenja okupallo priveo, molimote, Gospodine, da s' virnimih tvojimih vicsnja nadarenja tvojih obechanjah bude dostojan stechi. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Za ovim ucsinivshi zlamenje krixa na cselu kershtenoga, i rekavshi one ricsi: I ovo zlamenje krixa ✝, koje mi na cselo njegovo stavljamo, ti prokleti djavle, nikada nesmio oskvernjiti. Po istomu Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Postavivshi ruku sverhu glave kershtenoga, govori:

Pomolimose.

Vicsnjo i pripravedno pomillovanje tvoje prosim, Gospodine sveti, Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, ucsinitelju svitlosti, i istine, sverh ovoga sluge tvoga N. Dase dostoish njega prosvitliti svitlostju razumnosti tvoje: ocsisti njega, i posveti; daj njemu pravo umstvo, da bu-

intelligentiae tuae, munda eum / eam et sanctifica, da ei scientiam veram, ut dignus / digna sit frui gratia Baptismi tui, quem suscepit: teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, ut (aptus / (apta sit ad retinendam gratiam Baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

In Baptismo autem adultorum, praeter illa, quae supra notata sunt, quando suplentur omissa, haec mutari debent: Primum in Exorcismo. Audi maledicte Satana, *ubi dicitur*: habitaculum perficiat: *dicatur*: habitaculum perfecit. *Deinde in Exorcismo* Nec te latet, *ubi dicitur*: ut fiat: *dicatur*: *ut* fieret.

Benedictio Fontis Baptismi extra sabatum Paschae et Pentecostes, cum aqua consecrata non habetur.

Potest etiam hic dici Litania brevior, ut in Missali in Sabato Sancto: et dicto ultimo Kyri eleison: Sacerdos dicat: *Pater no-*

de dostojan milost tvoga kershtenja, kogaje primio, uxivati: da uzderxi kripko uffanje, pravi svitt, sveti nauk, za biti vridan uzderxati milost tvoga Kerstenja. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Na Kershtenju pako odraslih, osim onih, kojasu gori, za izpunjenje kerstnih svetoobicsajah pripisana, ovase prominiti moraju: 'Najprie u zakletvi:' Slishaj prokleta sotona: *gdise veli*: pribivalishte sovershi, *nekase kaxe*: pribivalishteje dovershio; *pak u Zakletvi*: Nitije od tebe sakriveno, *gdise govori*: dase ucsini, *rekmese*: dabise ucsinilo.

Blagoslov Vrilla od kershtenja, kada to biva izvan uskershnje, i duhovne subote, kada neima posvetjene vode.

Mogyse i ovdi rechi kratje Litanie od sviu svetih, kakonose nahodi u Misnajaku na veliku subotu: illi, kakose ovdi na-

ster. Credo in Deum, et omnia clara voce, quibus finitis dicat:

hodc posli sedam pokornih Pisamah. Rekavshi pako najposlidnji: Gospodine pomilluj; misnik neka rekme: Otcse nash. Virovanje, i to sve na glas; koja svershiv, govori:

Vers. Apud te Domine est fons vitae.
Resp. Et in lumine tuo videbimus lumen.
Ver. Domine exaudi orationem meam.
Resp. Et clamor meus ad te veniat.
Ver. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum Spiritu tuo.

R. Kod tebeje Gospodine, vrillo xivota.
Odg. I u svitlosti tvojoj, uzritichemo svitlost.
R. Gospodine uslishi molitvu moju.
Odg. I vapaj moj k' tebi da pride.
R. Gospodin s' vami. I s'duhom tvojim.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, adesto magnae pietatis tuae mysteriis, adesto Sacramentis, et ad recreandos novos populos, quos tibi fons Baptismatis parturit, spiritum adoptionis emitte, ut quod nostrae humilitatis gerendum est ministerio, virtutis tuae impleatur effectu. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Resp. Amen.

Pomolimose.

Svemoguchi vikovicsnji Boxe, pristanni k' otajstvim velikoga pomillovanja tvoga, pristani k' Sakramentim; i za pritvoriti puke nove, koje tebi vrillo od kershtenja radja; duha od posinovljenja poshli: da, shtose ima csiniti s' sluxbom nashega ponixenstva, tvorenjem kriposti tveje izpunnise. Po Gospodinu nashemu Isukerstu sinu tvomu, koi s'tobom xive i kraljuje u jedinstvu Duha svetoga Bog, po sve vike vikovah. Amen.

Exorcismus Aquae.

Exorciso te créatura aquae, per Deum vivum †, per Deum verum †, per Deum sanctum †, per Deum, qui te in principio verbo separavit ab arida, cujus super te spiritus ferebatur; qui te de paradiso manare jussit. *Hic manu aquam dividat, et deinde de ea effundat extra marginem fontis versus quatuor Orbis partes, prosequens*:

Et in quatuor fluminibus totam terram rigare praecepit; qui te in deserto amaram, per lignum dulcem fecit, atque potabilem; qui te de petra produxit, ut populum, quem ex Aegypto liberaverat, siti fatigatum, recrearet. Exorciso te et per Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui te in Cana Gallileae signo admirabili sua potentia convertit in vinum; qui super te pedibus ambulavit, et a Joanne in Jordane in te baptisatus est; qui te una cum sanguine de latere suo produxit, et discipulis suis jussit, ut

Zakletva od vode.

Zaklinjam tebe, stvoru vode, Bogom xivim †, Bogom pravim †, Bogom svetim †, Bogom, koije tebe u pocsetak ricsju razlucsio od suhe, koga duh sverh tebe uznashashese. koiteje csinio iz raja techi, *Ovdiche vodu rukom razdiliti, pakche tada od njé izvan vrilla illiti bunara kerstnog prama csetiri stranam svita nishta mallo proliti, nadilje govorechi*:

I zapovidioje, da u csetiri rikam svu zemlju polivash; koije tebe u pustinji iz gorke s'dervcem sladku, i napitnu ucsinio, koije tebe iz stine techi ucsinio, dabi puk, koga iz Egypta biashe oslobodio, xedjom umoran, pokripio. Zaklinjamte i s'Isukerstom njegovim jedinim Sinom, Gospodinom nashim, koiteje u Kani Galilejskoj csudnovatom svojom mochju u vino obratio; koije sverh tebe nogamih hodio, i od Ivana u Jordanu u tebi je kershten bio; koiteje zajedno s'kervju iz persah svojih techi pustio, i ucsenikom svojim

credentes baptisarent in te, dicens: Ite, docéte omnes gentes, baptisantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti; ut efficiaris aqua sancta, aqua benedicta, aqua, quae lavat sordes, et mundat peccatá. Tibi igitur praecipio omnis spiritus immunde, omne phantasma, omne mendacium, eradicare, et effugare ab hac creatura aquae, ut qui in ipsa baptisandi erunt, fiat eis fons aquae salientis in vitam aeternam, regeneráns eos Deo Patri, et Filio, et Spiritui sancto: in nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. Resp. Amen.

Oremus.

Domine Sanctae, Pater omnipotens, aeterne Deus, aquarum spiritualium Sanctificator, te suppliciter deprecamur, ut ad hoc ministerium humilitatis nostrae respicere digneris, et super has aquas, abluendis et purificandis hominibus praeparatas, Angelum sanctitatis emmittas,

zapovidioje, da virujuche u tebe kerste, govorechi: Pojdite, ucsite sve narode, kerstechi njih u imé Otca, i Sina, i Duha svetoga; dase ucsinish voda sveta, voda blagoslovljena, voda koja gnusobe pere, i csisti grihe. Tebi dakle zapovidam, svaki dushe necsisti, svaka sablazi, svaka laxi, dase izkorenesh, i pobignesh od ovoga stvorra vodenog, dase onizim, koji imaju u njoj biti kershteni, ucsini vrillo vode uzlazeche u xivot vicsnji, priporadjajuchi njih Bogu Otcu, i Sinu, i Duhu svetomu, u ime istoga Gospodina nashega Isukersta, koiche dochi suditi xive i mertve, i svit po ognju. Amen.

Pomolimose.

Gospodine sveti, Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, duhovnih vodah Posvetitelju, tebe priklonito prosimo, dase dostoish na ovo posluxenje nashega ponixenstva pogledati, i da poshaljesh Angjela od svetinje sverhu oviu vodah, pripravljenih za oprati i ocsistiti ljude, da opravshi

quo peccatis vitae prioris ablutis, reatuque deterso, purum sancto Spiritui habitaculum regenerati effici mereantur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. R. Amen.

Tunc sufflet ter in aquam, versus tres partes, secundum hanc figuram Ψ: deinde imponit incensum in thuribulo, et fontem incensat. Postea infundens de oleo Catechumenorum in aquam in modum crucis, clara voce dicit:

Sanctificetur, et foecundetur fons iste oleo salutis: renascentibus ex eo in vitam aeternam, in nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritus ✝ Sancti. Resp. Amen.

Deinde infundit de Chrismate, modo quo supra, dicens: Infusio Chrismatis Domini Jesu Christi, et Spiritus Sancti Paracliti, fiat in nomine sanctae Trinitatis. Resp. Amen.

Postea accipit ambas ampullas dicti olei sancti,

grihe proshastoga xivota, i krivicsnost iztervshi, priporodjeni dostojni buduse ucsiniti csisto pribivalishte Duhu svetomu. Po Gospodinu nashemu Isukerstu sinu tvomu, koi s'tobom xive i kraljuje u jedinstvu istoga Duha svetoga, Bog, po sve vike vikovah. Amen.

Tada zapuhne triput u vodu na tri strane, po ovoj prilici Ψ: pak postavlja tamjana u kadionicu, i pokadi od Kershtenja vrillo. Zatim ulivajuchi ulja od kershtenikah (katekumenah) u vodu na nacsin krixa, glasovito govori:

Posvetiose, i naplodiose bunar ovi uljem od spasenja, onima, kojise priporadjaju iz njega na xivot vicsnji, u ime Otca ✝, i Sina ✝, i Duha ✝ svetoga. Amen.

Pak tada ulje od Krizme, nacsinom kako i odozgor, govorechi: Ulivanje Krizme, Gospodina Isusa Kersta, i Duha svetoga Utishitelja, ucsinilose u ime svetoga Trojstva. Odg. Amen.

Zatim uzme obadvi gostarice recsenoga svetoga

et Chrismatis, et de utroque simul in modum crucis infundendo, dicit:

Commixtio chrismatis sanctificationis, et olei unctionis, et aquae Baptismatis pariter fiat in nomine Patris ✝, et Filii, ✝ et Spiritus ✝ sancti. Resp. Amen.

ulja, i Krizme, i obojega zajedno na nacsin krixa ulivajuchi, govori:

Pomishanje Krizme od posvetjenja, i Ulja od pomazanja, i vode od Kershtenja zajednose ucsinilo, u ime Otca ✝, i Sina ✝, i Duha ✝ svetoga. Amen.

Tum deposita ampulla, dextera manu oleum sanctum, et Chrisma infusum miscet cum aqua, et spargit per totum Fontem. Deinde medulla panis manum tergit; et si quis baptisandus est, eum baptisat ut supra. Quod si neminem baptisat, statim manus abluat, et ablutio effundatur in sacrarium.

Tada ostavivshi gostaricu, desnom rukom Ulje sveto, i Krizmu ulivenu izmisha s' vodom, i razvergne po svemu kerstnom zdenou. Pak s' sridinom od kruha otare ruku, i akoje tkogod za kerstitise, kerstiga, kako od ozgor. Akoli nekersti nikoga, neka odma ruke umie, i umivanje proliese u sveshtenishte.

Benedictio Fontis in casu necessitatis.

Si fontem benedictum non habet Sacerdos, benedicat hoc modo.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Resp. Qui fecit coelum et terram.

Vers. Domine exaudi orationem meam:

Resp. Et clamor meus ad te veniat.

Blagoslov kerstnog zdenca u potribi.

Ako misnik kerstnog zdenca neima blagoslovljena, nekaga na ovaj nacsin blagoslovi.

R. Pomoch nasha u ime Gospodnje.

O. Koije ucsinio nebo i zemlju.

R. Gospodine uslishi molitvu moju.

O. I vapaj moj nek pride k' tebi.

Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Exaudi nos, quaesumus, omnipotens Deus, et in hujus Aquae substantiam, tuam immisce virtutem: ub abluendus per eam, et sanitatem simul et vitam mereatur accipere aeternam. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Exorcismus.

Exorciso te creatura aquae, in nomine Dei Patris ✝ omnipotentis, in charitate Domini nostri Jesu Christi ✝ Filii ejus, et in virtute Spiritus ✝ sancti: omnis virtus adversarii, omnis incursio satanae, omnis phantasia daemonum eradicare, et effugare ab hac creatura aquae, ut fiat fons aquae salientis in vitam aeternam: et qui ex ea baptisatus fuerit, fiat templum Dei vivi, et Spiritus sanctus habitet in eo, in remissionem omnium peccatorum: Per Christum Dominum nostrum. Amen.

R. Gospodin s'vami.
O. I s' Duhom tvojim.

Pomolimose.

Ushlishi nas, molimote, svemoguchi Boxe, i u bistvo ove vode tvoju kripost umishaj: da onaj, koi po njoj kershten ima biti, i zdravje, i xivot zajedno vicsnji zadobiti zasluxi. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Zakletva.

Zaklinjemte stvorru vode, u ime Boga Otca ✝ svemoguchega, u ljubavi Gospodina nashega Isukersta ✝ sina njegova, i u kriposti Duha ✝ svetoga: svaka moch od protivnika, svaki uhod od sotone, svaka sablaz od djavolah izkorenise, i odbignise od ovoga stvorra vodenog, da bude vrillo od vode uzlazeche na xivot vicsnji, i tko s' njom kershten bude, nekase ucsini cerkva Boga xivoga, i Duh sveti neka pribiva u njemu, na odpushtenje svih grihah, Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Tunc Sacerdos misceat sacrum oleum, si habet, cum aqua, ad modum crucis infundens, et dicens:

Faecundetur, sanctificetur † Fons iste, renascentibus ex eo in vitam aeternam Amen.

Similiter et sanctum Chrisma, si adest, infundens per modum crucis dicat: Per infusionem chrismatis: In nomine Patris †, et Filii †, et Spiritus † sancti, fiat fons aquae salientis: in vitam aeternam. Amen.

Tada neka pomisha misnik sveto ulje, ako ima, s' vodom, na nacsin krixa ulivajuchi, i govorechi:

Nekase plodi, posveti † zdenac ovi, onima, kojise priporadjaju iz njega na xivot vicsnji. Amen.

Istim nacsinom uliva i svetu Krizmu, akoju ima, na nacsin krixa, govorechi: Po ulivanju Krizme: u ime Otca †, i Sina †, Duha † svetoga nekase ucsini ovaj zdenac vrillo tekuche na xivot vicsnji. Amen.

Nacsin podiliti bolestnikom poslidnja Svetotajstva od umirajuchih.

§. 1.

Kakose Duhovnik, iduchi k' bolestniku, na putu ima ponashati:

Duhovnik pozvan k' bolestniku, damu poslidnja Svetotajstva podili, ima hitro, veselo, i brez svakog otezanja onamo ichi, kudaga najsvetja, i najpoglavitia misnicska duxnost pritexe. — Bivshibo svaki csas xivota csovicsanskoga nestalan, a neznajuchi pravo, kakose bolestnik nalazi, i kako dugo more josh poxiviti; hocheli illi neche misnika xiv mochi docsekati: duxanje svaki csas vivota bolestnicskoga tako upotribiti: dase on u svemu oni pravi Pastir nazvati moxe, koije pripravan i vlastitu dushu poloxiti za ovce svoje. A shto zatim xeli, da u ovakvoj pogibeli njemu drugi ucsini, ono isto, neka on poleg svoje najveche duxnosti iskernjemu svomu neuzkrati: ako prid pripravednim pristoljem neprivarenoga Sudca siguran obstati xeli.

Pozvan dakle k' bolestniku, (akoje nemochnik takojer za Pricsest.) neka odmah pohiti u cerkvu, gdi obukavshi malu koshuljicu, i uzamshi na se prikoramenicu, (*stolu*) ter davshi zapaliti kod otara dvi sviche, s' velikim bogoljúbstvom pristupi k' Oltaru, i otvorivshi svetotajstveno sahranishte, izvadi prisvetu Hoshtiu, i postavivshiju u mali, zato veche spra-

ljeni tilesnik, (corporale) metneju zatim u svoju shkrinjicu, koju dobro zatvori, i postaviju na vrat, (akose prisveta Pricsest k' bolestniku ocsito ima nositi,) Opravshi tada u posudici, na oltaru zato pripravljenoj, perste, uputise uprav kudaje pozvan, necsinechi vishe naklona kod Oltara, budúch da i onako prisveto Tajstvo kod sebe ima. Na putu nedaje s'prisvetim Tilom blagosova, nego samo od oltara, akose puka u cerkvi nahodi, ucsini prikrixenje sverhu puka, i gdibi cerkvenovlastni pripis bio: kadbi tojest prolazio kraj vojnicske glavne straxe, terbi pokleknutim vojnikom dopushteni takojer prikrix dao, — Ostalim pako prohodechim, i na putú poklicuchim, more samo desnom rukom zlamenje od blagosova dati, akose i ovomu svetomu obicsaju, visokia cerkvena vlast nebi protivna javila.

Prie pako negose iz cerkve sa svetom Pricseshtju k' bolestniku krene, valja, da naredbu ucsini, da prid njime sluxbenik ide goruchom u svitnici svichom, i dajuchi zvoncem zlamenje, da bogoljubne kershtjane na bogoshtovni naklon probudi.

Na svomu bogoljubnom prohodu, ima misnik, brez svakog obicsajnog pozdravljanja, oborivshi k'zemlji ocsi, ichi, ter poboxno promishljavati, tkoje onaj, koga on s'svojima rukami nosi! Illi, za lashnje to ucsiniti: more medjuto na putu falne Popivke: *Blagosivajte sva dilka Gospodnja, Gospodina* i. t. d. — illi: *Falite Boga od nebesah*; illi: pokornu jednu, illi drugu koju Pismu n. p. *Smillujse meni Boxe* i. t. d. u sebi tako ponavljati, da na svaku rics dobro pazi, ter takose s'onim prisvetim Tilom Isusovim, komuse i nebeski duhsi priduboko klanjaju, bogoshtovno razgovara, pak i u sebi, i u druginia pravovirnima, prama ovom svetotajstvu, xivu Virru; pouzdano Uffanje, i goruchu ljubav dostojno probudi, a svaku nepristojnost, po kojojbise tkogod smutiti mogao, pobrixljivo ukloni.

Gdije pako obicsaj, dase prisveto Tilo Isusovo slavnoprohodno (s' processionom) k' bolestniku nosi, misnik neka kruto samo one svete obicsaje derxi, kojisu od opchene, illi stolne cerkve zato pripisani i naredjeni; alli nato ipak valja paziti, dase i tada blagosov samo onda, kadse iz cerkve izajde daje, a nikada u sobi kod bolestnika.

§ 2.

Doshav misnik k'bolestniku shto ima csiniti.

Doshav misnik k' bolestniku, i stupivshi u sobu, najprie rekne:

R. Mir ovoj kuchi:

O. I svima pribivauchima u njoj.

*Zatim postavi prisvetu Pricsest na terpezu s' bilim stoljnakom pristertu, medju dvi, s' obe strane goruche sviche *) alli podmetne odozdol gorirecseni tilesnik; poklonise duboko, ter sa svetom vodom poshkropi bolestnika i sobu, govorechi:* Poshkropiticheshme Gospodine sipantom, i ocsistichuse, opraticheshme, i sverhu sniga obilitichuse. Smillujse meni Boxe: po velikomu milloserdju tvomu. — Slava Otcu i Sinu, i Duhu svetomu. Kako bishe u pocselu, i sada i vazda, i u vike vikah. Amen.

Pakse opet rekne: Poshkropitcheshme Gospodine; i. t. d. — *Zatim:*

R. Pomoch nasha u ime Gospodnje.

O. Koije ucsinio nebo i zemlju.

R. Gospodine uslishi molitvu moju.

O. I vapaj moj nek pride k' tebi.

R. Gospodin s'vami.

O. I s'duhom tvojim.

---

*) Gdi nebi, rad privelikog siromashtva dvi voshtene goruche sviche misnik mogao dobiti, ondi nek' ostavi barem onu svichu, kojuje u svichnici donèo, dok prisvetu Pricsest svershi, goriti.

Pomolimose.

Ushlisi nas Gospodine sveti Otcse, svemoguchi vicsnji Boxe, i dostojse poslati svetog Angjela tvoga s' nebesah, da csuva, goji, zashtiti, pohadja, i brani sve pribivajuche u ovom pribivalishtu. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Tada pristupi misnik k' bolestniku, da razaznade, jelli on pripravan dostojno svete Sakramente primit: (akose nije morebiti veche prie izpovidio,) i to more na slidechi n. p. nacsin ucsiniti:

Moj dragi, razumiosam, i vidim, dasi veoma nemochan, i xao mije, dase tako tuxno vojtujesh. Alli ti znash, dasmo svi u Boxjoj ruki, i dase njegova sveta volja svagdi izpuniti mora. Valjanam dakle dragovoljono svakolika terpiti, i na nashe spasenje upraviti. Misli, da onaj svemoguchi Bog, koije p[illegible]pustio da bolest sverhu tebe dojde, moreju takojer i u csas od tebe dignuti, akoti to za spasenje dushevno probitacsno bude. Onboje najbolji likar, koi i dushe nashe takojer od griha hocsistiti moxe, samo ako i mi sami zatim nastojimo. A ja mislim, daje svaki csovik, navlastito u potexkoj bolesti, pripravan svoju dushu od grihah ocsistiti, osobito onda, kadmu dragi Bog za to svoju milost daje, i misnika nashalje. — Sveti Sakramenti nikom nisu nahudili, negosu doisto mlogog bolestnika, nesamo u dushi, nego i u tilu pojacsili, i berxje ozdravili. Ja znam, da i ti xelish s' Bogom u prijateljstvu biti, i na ovu sverhu svakolika ona ucsiniti, koja dobri kershtjani csinu. A jachu s' tobom, kano namistnik Isukerstov, svako uzterpljenje imati. Ako dakle moj dragi imash josh shtogoder na dushi, shtobi rada izpovidio, a ti slobodno tvoju kershtjansku duxnost ucsini, a jachute dragovoljno, gdibi potribito bilo, podpomochi:

Nacsini, kako misnik razlicsite versti od bolestnikah na svetu izpovid posvitovati imade, vechesu

gori u pervom Dilu navedeni, i zatojih nije od potribe ovdi ponavljati.

Ako bolestnik ocsituje misniku, dabi josh shtogod imo izpovoditi, a ono neka misnik odmah sve ostale iz sobe odpravi medjuto napolje, i tada s' bolestnikom svoju duxbenost bogoljubno dovershi; pak zatim zvoncem, illi ricsju opet svekolike u sobu na poboxnost i pomolenje pozove. Shto kada izvershi, more bolestnika na slidechi nacsin za prisvetu Pricsest pripraviti.

Moj dragi Kershtjanine!

Zafali najprie Bogu, na primitom njegovom prisvetom daru, na priliku gubavca; datije tojest, svoju milost i prigodu dao, dase csisto i pravo izpovidish; i opet u njegovo prisveto priateljstvo stupish! Promisli, kolikojihe na svitu, koji dodushe iz serdca to isto xele, pak ipak kadkad tolike sriche neimaju. Ovoje dakle priveliko boxanstveno dobrocsinstvo, na kojemu grishnik csovik, nije moguch zadosta zafaliti Bogu.

Alli osim ove privelike millosti, promisli dobro, molimte, kolikate josh druga millost Boxja cseka! Evo, moj dragi kershtjanine, evo xivog i pravog Boga tvoga, evo Spasitelja, evo Odkupitelja tvoga, evo Jaganjca Boxjega, koi odnimlje grihe svita, i csoviku skrushenomu, svako nebesko utishenje donosi! Evo dakle Boga od utishenja, koi dolazi k' tebi, date nevoljnoga utishi, pojacsi, i u svojoj pricsistoj ljubavi pokripi. Evo ljubeznivoga likara, u kojegaje ruku xivot, i smert, i koiti sebe istoga dati xeli, date od vicsnje smerti oslobodi, i blaxene neumerlosti dionika ucsini. Moj dragi kerstjanine! ovase boxanstvena ljubav s'nashom slabom pametju dokucsiti nemore; alli moremo ipak nika chutjenja od zafalnosti u nashemu serdcu probuditi, i rechi: tkosam ja Gospodine! tkosam ja, dase ti Gospodin neba i zemlje ponizujesh, i dostoish k'meni dojti, koisamte toliko putah nezafalno uvridio!! Gospodine! nisam vridan ni dostojan,

dase navratish k'meni, nego, molimte, samo reci ricsajom, i ozdravitiche dusha moja. A ja netraxim, o Isuse! drugo, nego da sva zemaljska izostavim, i da s'tobom sjedinjen budem! O pokripime, Odkupitelju! Spasitelju, i Sahranitelju moj! pokripime u ljubavi tvojoj, da samo tebe sverhu svega ljubim i xudim! O vrillo svakog milloserdja! ucsini, da samo xelim s'tobom, u tebi, i za te xiviti, i umerti,

Dillo od Vire.

O Boxe, O Isuse moj! ja virujem stalno sva ona, kojasi ti ocsitovao. Osobito pako virujem, dasi ti istinito s' pravim tvojim Tilom, i Kervju, s' Boxanstvom i Csovicsanstvom u prisvetom Oltarskom Sakramentu zajedno; jeresi ti vikovita Istina, i Mudrost svaznajucha, ovo nami za spasenje nashe ocsitovao.

Dillo Od Uffanja.

Uffamse u te, o Boxe moj, uffamse u te sve Dobro moje, dachesh ti meni, premako i nevridnomu slugi tvomu, po neizmirnoj vridnosti Sinka tvoga, Spasitelja moga Gospodina Isukersta, oprostiti svekolike krivice, zloche, i grihe moje. O Boxe! pojacsime u uffanju momu.

Dillo od Ljubavi.

O Boxe moj! O Isuse moj! ljubimte iz svega serdca moga; sverhu sviu stvarih, jeresi ti najveche, i svake ljubavi najvridnie Dobro. Jeresi ti Spasitelj, i Odkupitelj moj! ah! ucsinime, molimte, kripka u ljubavi tvojoj.

Dillo od Shtovanja.

O Isuse moj! jatise u prisvetom oltarskom Sakramentu klanjam, kano Bogu i Gospodinu momu, pridragomu Odkupitelju i Spasitelju momu.

O Isuse moj! nisam vridan, da unidesh pod krov tila moga, nego samo reci jednu rics, i ozdravitiche nevoljna dusha moja.'

* Akoli bolestnik nebi bio josh zadostno u ovom svetotajstu uputit, a ono nekaga misnik nastoji najprie u kratko od ovog Svetotajstva ubavistiti, pak zatim pridnavedene bogoslovne kriposti u njemu probuditi; nekmu prisvete tvorove ovog svetotajstva iztomacsi, da *a)* csovika u virri i u millosti Boxjoj jacsi; *b)* da protiva napastima brani, ter *c)* da ostanke manjih grihah trishe. I tada more misnik s' bolestnikom slidechu molitvu izmoliti.

Molitva prie Pricsesti.

Boxanstveni Spasitelju! xivom virrom pristupam k' tebi, i klanjamtise u najvechoj poniznosti moje nishtoche: jerbosi ti Gospodin moj, ovdi u prisvetom otajstvu nazocsan.

Ti hochesh, pridobri spasitelju, dame po blagovanju prisvetoga Tila tvogá pokripish; alli jurve shtrepim, motrechi, gdinose ti, o svetinjo sviu svetostih! grishnoj mojoj dushici priblixajesh! Tisi najsvetji, da paçse i ista svetost! a ja nevoljni grishnik, i pogerditelj prisvetoga tvoga velicsanstva! Ah! kakochute takva pod krov tila moga smiti primiti, koisam prah i pepeo, i manji nego cervak zemaljski. —

Poznajem nishtochu, nevridnost, i nedostojnost moju, i to u najdubljoj poniznosti nishtoxi moje; alli molimte za oproshtenje sviu nepravednostih mojih, o primilloserdni Likaru dushah! Oprostimi Gospodine! oprosti, i smillujse meni privelikomu grishniku. Primime opet za sinka tvoga, jerbo skrushen, i pokoran prid tobom na lice padam; a tisi millosердan onima, kojite pokorno i skrusheno za millosердje mole. Ubogsam, o Gospodine! donle, doklemgod kod tebe nisam; buduch dame nitko brez tebe pomochi nemoxe.

Nemochansam, i opet upadam u iste grihe, ako tebe, koisi Jakost moja, kod sebe neimam. Dojdi dakle o Isuse u serdce moje, kojete ljubi, i za tobom uzdishe. Ocsistime o Boxe moj! i izkitime onima kripostima, kojesu tebi ugodne, a meni spasonosne. Prisveto Tilo Gospodina nashega Isukersta, Odkupitelja, i Spasitelja moga, neka bude moja Poputnina i neka csuva dushu moju na putu u xivot vikovicsnji. Amen.

Postea facta de more sive ab infirmo sive eius nomine ab alio generali Confessione (dicto id est Confiteor) Sacerdos dicit:

Zatim, davshi misnik illi po bolestniku, illi misto njega po drugomu rechi opchinsku izpovid, po pripisu nadodade zatim.

Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris, perducat vos ad vitam aeternam. Amen.

Pomillovao vas svemoguchi Bog, i odpustivshi vashe grihe, priveo vas u xivot vicsnji. Amen.

Indulgentiam, absolutionem †, et remissionem peccatorum vestrorum, tribuat vobis omnipotens et misericors Dominus. Am.

Proshtenje, odrishenje †, i odpushtenje grihah vashih, podao vami svemoguchi i milloserdni Gospodin. Amen.

Postea facta genuflexione, accipit sacramentum de vasculo, atque illud elevans ad pectus usque ostendit infirmo, dicens:

Zatim poklonivshise duboko uzme prisvetu Pricsest iz shkrinje po obicsaju, i uzdigavshiju do persah, ukaxeju bolestniku, govorechi:

Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (*Et hoc quod sequitur, ter dicat.*)

Domine non sum dignus, ut intres sub tectum

Evo Jaganjac Boxji, evo koi odnima grihe svita (*Ovo shto slidi imase tada tri puta za sebice rechi*:

Gospodine! nisam dostojan, da unidesh pod

meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

Et infirmus simul cum sacerdote eadem verba, saltem semel submissa voce dicere poterit; tum Sacerdos dans infirmo Eucharistiam, dicat:

Accipe frater, (vel soror) Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, et perducat in vitam aeternam. Amen.

Si vero Communio non datur per modum viatici, dicitur more ordinario:

Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam. Amen.

Quodsi mors immineat, vel periculum sit in mora, tunc dicto: Misereatur. *etc. et praedictis precibus omnibus vel ex parte ommissis infirmo statim viaticum praebeatur: suprapo sito modo.*

Postea Saceudos abluet digitos, nihil dicens; et infirmo (si nulla ejus nausea timeatur) datur ablu-

krov moj, nego samo reci ricsju, i ozdravitiche dusha moja.

I Ove ricsi, more nemochnik barem jedanput tiho s'misnikom zajedno izrechi; tada misnik, podajuchi bolestniku prisveto Tilo Isusovo, govori:

Uzmi brate, (illi sestro) Poputninu Tila Gospodina nashega Isukersta, koi tebe sacsuvao od zlobnoga nepriatelja, i priveo u xivot vicsnji. Amen.

Akolise Pricsest nedaje po nacsinu Poputnine, rechiche misnik obicsajno:

Tilo Gospodina nashega Isukersta sacsuvalo dushu tvoju u xivot vicsnji. Amen.

Akoli smert nastupa, i bilobi u zakasnivanju pogibeli, tada rekavshi: Smillovaose. *i. t. d. A gori recsene molitve ille po sve, illi nikom stranom izostavljajuchi, podilitiche misnik bolestniku odmah Poputninu gorirecsenim nacsinom.*

Zatim misnik opere perste, nishta negovorechi, i opranje (akose nebi gerstilo) dadese bolestniku;

tio, secus in ignem vel alium decentem locum, projiciatur.

Dein Sacerdot dicat:

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Domine sancte, Pater Omnipotens, aeterne Deus, te fideliter deprecamur, ut recipienti fratri nostro (vel sorori nostrae) sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi, Filii tui, tam corpori, quam animae prosit ad remedium sempiternum. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

drugacsie valjaga u vatru illi drugo pristojno misto izliti.

Misnik tada rekme:

R. Gospodin s'vami

O. S'duhom tvojim.

Pomolimose.

Gospodine sveti, Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, pouzdanote prosimo, da primanje prisvetoga Tila Gospodina nashega Isukersta sina tvoga, ovom bratu nashemu, (illi ovoj sestri nashoj) na vikovito dushevno i tilesno izlicsenje bude, koi s'tobom i s' Duhom svetim xive i kraljuje Bog po sve vike vikom. Amen.

Dillo od zafalnosti.

Primiosam i blagovao sam prisveto Tilo pridragoga moga Odkupitelja; dushaje moja nashla ono, shtoje tako vruchoxeljno xelila. Bogje ono, kogaje dusha moja blagovala, on me poziva k'sebi govorechi: hodi k'meni, koisi slab, i nemochan, i jachute pokripiti, i ozdraviti.

Pridobrostivi Boxe, tvojaje ljubav neizmirna. Ti xalostne razveselivash, a umorne pokripljujesh; I menisi takojer na mojoj bolnoj postelji tvoju milost ukazao. Tisi moj najvechi dobrocsinitelj, kakobimi serdce bilo, 'kadte nebi sverhu svega ljubio! Sve, shtogodsam, i shtogod imam, po tebi imam! — Oh da ne-

bi dragi Boxe: na tolika tvoja dobrocsinstva nikada zaboravio! udilimi milost o Isuse! da od sada uvik u tvojoj milosti osbtanem, pakchu tada i onu bashtinu primiti, kojusi ljubechim tebe obechao, i takóchu s'tobom tada uvike pribivati.

Isuse! tebi xivim; Isuse! tebi umirem; Isuse! tvojsam, bio xiv illi mertav. Amen.

Isuse moj! Spasitelju, i Odkupitelju moj! Boxe moj i sve Dobro moje! Ja virujem u te, kano u vikovitu Istinu. O Isuse moj! jase uffam u te, kano u vrillo od neizmirnog milloserdja; O Isuse moj! ljubimte iz svega serdca moga, kano najveche dobro moje. O Isuse moj! Odkud meni to, da ti moj Gospodin, Kralj neba i zemlje, dostojaosise dojti k'meni k' nevoljnomu grishniku; Ah shtoti mogu za ova dobrocsinstva vratiti? jà ubog i siromah?! Sve shto imam, datichuti, alli i isti moj xivot jest mallo prama tolikomu dobrocsinstvu. Csinim indi shto mogu o Isuse! klanjamtise kano momu Gospodinu, Bogu momu, Odkupitelju i Spasitelju momu. Pripo nizno zafaljujemti, dasise dostojao k'meni svratiti. O Isuse moj! prikazujemti tilo i dushu moju, moja mishlenja, moje ricsi, i csinjenja, pak sve shtosam, i shto imam. Evo Isuse! toje aldov, koga prid svete noge tvoje postavljam; alli jerbo u pogledu tvoga privelikoga milloserdja jest veoma mallen, zato s' ovim mojim malim Aldovom zdruxujem onaj izverstni aldov, kogasi ti na krixu tvomu nebeskomu otcu prikazao. Dopusti o Isuse! dati ovi moj aldov ugodi, i ostani kod mene s'tvojom millostju; pojacsime s'kripostju tvoga prisvetoga Tila, sad, i u vrime smerti moje. Amen.

Sadaga opet ovako ponukuje misnik:

Pridajse, moj dragi kershtjanine, sa svim u volju Boxju. Akoti ova bolest poslidnja bude, a ti reci: Isuse! Spasitelju moj! smillujse grishnoj dushi mojoj. Akolije Boxja volja, dati opet pervashnje zdravlje pokloni, a timu nastoj uvik zafalan biti.

Akoli nije potriba, damu odmah podili prisvetu Pomast, priporucsimu opet uzterpljivo podnashanje bolesti, i davshimu poljubiti propetje, odilise za sada od njega, alli obechavshimu opet u svaki csás svoju misnicsku pomoch. Akolije bolestnik za primanje takojer i svete Pomasti, a onga ima na ovì sveti Sakramenat dostojno pripraviti.

§. 3.

Od Podilenja poslidnjeg Pomazanja. Nikoje koristne opomene.

1. Ovaj S. Sakramenat imase dostojno obsluxiti po opchenom pripisu, i po obicsaju svete Matere Cerkve, dase to jest, ako vrime, i okolovshtine dopushtaju, prie poslidnjega Pomazanja podadu nemochnikom Svetotajstva od Pokore, i prisvetog Tila Isusova. — Imatiche dakle xupnik u sahranishtu cerkvenom csistom i pristojno ureshenom, u posudi srebernoj, illi kositernoj pomnjivo csuvano sveto ulje za nemochnike, kojese ima ponoviti svake godine (s-onim, koga Biskup blagosíva na veliki Csetvertak,) saxgavshi staro ulje, i o istoj prigodi osnaxivshi i ocsistivshi od svete Pomasti svekolike recsene posudice. Akolibi to ulje, radi mloxine bolesnikah, illi drugog kakvog slucsaja priko godine tako pomanjkalo, dase vidi, kano daga do novog blagosova neche biti dosta: a i onoga, kojeje blagosovljeno dobitise nebi moglo: dase ususheno s-nadolitjem ponovi: pomanjkanje moxese poizpraviti, nadolivshi u manjoj kolikochi ulja neblagosovljenoga, na ulje blagosovljeno, alli vech poosusheno. Ovo isto blagosovljeno ulje morese hraniti illi napose samo u svojoj pristojnoj posudici, illi u csistoj gvalici od pamuka, illi u drugoj prilicsnoj stvari; dali za ubignuti pogibel od prolitja, mnogogaje bolje, i sigurnie bash nositi k'-nemochniku u natopljenoj gvalici od pamuka, u srebernoj, illi kositernoj

cs'stoj posudici, nego u recsenima posudama brez pamuka.

2. Ovi Sakramenat dilise samo onim nemochnikom, koji buduchi doshli u godine od razuma takosu texko bolestni, dase nahode u smertnoj pogibeli; pak takojer i onima, koji pomanjkaju radi velike starosti, i nalazese u smertnoj pogibeli, ma to bilo i brez ijedne druge bolesti: jerse veli pravicsno: *daje i starost, veche ista bolest.* —

3. Nadilje imase dati i onim bolestnikom, koji doksu bili zdrave pameti, pitalisu, i xelili ovaj sveti Sakramenat primiti, premakosu kasnie prisebnost razuma, rics, i naravnu poslugu druglu chutjenjah izgubili.

4. Dalli i onim nemochnikom valjaga podati, kojisu kershtjanski xivot poboxno provodili, premako, pavshi naglo u pogibljivu bolest, svetu Pomast nisu bash javno iskali: buduch da ipak, razloxito mislechi, pametnose zakljucsiti more: dabiju iz sveg serdca iskali, i xelili kao i drugi dobri kershtjani skrusheno primiti, samo dasu pri pameti ostali.

5. Alli sasvim tim, akoje prilicsno, dache onesvistjeni bolestnik opet k'razboru od razuma prie dojti, nego nedojti: boljebi bilo malo usterpitise, ter javno zlamenje od skrushenja bolestnicskog docsekavshi, od grihaga prie skrusheno izpovidjenog odrishiti, i tada istom s' Bogom pomirenog svetim Sakramentom od poslidnjeg Pomazanja pokripiti.

6. Imase pako nepokornim, i onim, koji hotmice neskrusheni u ocsitom smertnome grihu umiru, po sve zanikati. Kakogod i onim, koji bivshi u prokletstvu illi u drugom komu cerkvenom zavezu, radi nepokornosti svoje josh nisu od Zaprikah odrisheni bili. Nekershtenim pako, i izvan krila svete Matere Cerkve postavljenim donlese nepodaje, dokle pervi neprime sveto kershtenje, a poslidnji nepovratese opet u krilo svete Matere Cerkve.

7. Neimase takojer ni onima podiliti, koji idu u boj, illi kojise spremaju na morsko illi zemaljsko

putovanje, premakobi to podugo, i sasvim pogibljivo bilo; pak tako nepodajese ni onima, kojise postavljaju na kojegod druge pogibeli, bile one posebne, illi opchinske.

8. Nepodajese zatim ni krivcem, kojise vode na smert, ni dici, kojase josh nesluxe s-razumom.

9. Ni onima, kojisu od svoga poroda tako smetene pameti, da nijedan svitli csas u svomu xivotu neuxivashe.

10. Akoje bolesnik od poroda gluh, nim, illi slip: ovase chuchenja neimadu pomazivati, zato jer po njima nemochnik obicsajno nije grishio; ako istu nuternju poxudu s' ovima chutjenjim sagrishiti, po nauku mudroga Schenkela za grih i temelj pomazanja neuzmemo. Vidi Schenkela *na listu* 521.

11. Ovi Sakramenat, jedan put a nemochniku veche podiljen, neimase u istoj bolesti ponoviti, navlastito kad nebi bolest odvech duga bila; kakono: da bolestnik, potlam negojuje pribolio, opet upadne u pogibel od smerti; illi ako nebi bolestnik, ustavshi za niko prilicsno vrime iz svoje texke bolesti, u istu bolest, i shnjome u smertnu pogibel opet dospio.

12. Ako pako u vrime pomazanja bolestnik izdahne, ostavitiche Misnik ostale naslideche molitve.

13. Alli ako temeljno sumnji, jeli josh xiv, slidiche pomazanje pod uvietom, izgovarajuchi svetotajstvene Ricsi na ovi nacsin: *Akosi xiv*: po ovomu Pomazanju, i ostala.—

14. Pet strana od tila imaduse pomazati, kojeje narav dala csoviku kakono orudja od chutjenja, to jest ocsi, ushe, nozderve, usta i ruke; imaduse sasvimtim josh noge i bedra pomazati, alli pomazanje bedarah imadese kod xenskog spola radi poshtenja vazda, a kod muxkog spola onda izostaviti, kad se bolesnik nemoxe lasno krenuti. Dalli ni u muxkim ni u xenskim neimase pomazivati nijedna druga strana od tila na misto bedarah, a dase i rodechima xenam ni noge nepomaxu, vecheje recseno.

15. Ako komu' bolestniku kojegod udo kasnie pomanjka, moresе pomazati strana najblixja onomu udu illi chutjenju, i kovomu takia iste dokoncsive svetotajstvene Ricsi izgovoriti.

16. Akobi sluxechi Misnik, u pocsetku, illi naslidovanju svetog Pomazanja tako oslabjo, da Svetotajstvo dovershiti nebi mogao, ima drugi Misnik na njegovo misto shto berxje stupiti, i gdije stao, ono naslidujuchi dovershiti. A bistveno dokoncsave ricsi (Forma) ovoga Svetotajstva jesu: *Po ovomu svetom Pomazanju, i po svomu primilostivom miloserdju, prostio tebi Gospodin, shtogodsi po gledanju illi csuvenju, kushanju, mirisanju, i doticanju sagrishio*; koje, kad vrimena nebi bilo, radi odmah nastupajuche pogibeli smertne, moguse pokratiti, pomaxuchi to jest bolestnika na jednom illi drugom chutjenju od tila poglavitiemu i zajedno pristale k-njemu svetotajstvene ricsi izgovarajuchi, da drugacsie u Svetomtajstvu bistvenoga shtogod nebi falilo. Poglavitaje dakle za svakoga svetotajstvenoga sluxitelja ta uredba: da u oni isti csas, u koji svetotajstveno dilovanje tvori, i svetotajstvene, to jest ono sveto dilovanje dokoncsajuche Ricsi, zajedno izgovori: za pokazati: da po naredbi, i po odluki S. Matere Cerkve Svetotajstvo valjano dovershuje. Vide Ritual. Rom. et Synd. Provinc. sub S. Carolo Borom. 1579. p. I. tit. quae pertinent ad extremam unctionem.

18. Ako pako stanje nemochnicsko ni to nebi terpilo, da se to jest dva illi vishe chutjenja svetotajstvenim pripisom pomaxu: a Misnik, izostavivshi sva ostala, pomazatiche bolesnika samo na cselu, illi drugom poglavitom tila mistu, pak ovako svetotajstvene ricsi izgovoriti: Po ovomu Svetomu mazanju, i po svomu primillostivomu miloserdju, oprostioti Gospodin, shtogodsi vidjenjem, csujenjem, mirishanjem, govorenjem, illi doticanjem, ucsinio. *Illi josh u kratje*: shtogodsi svima tvojim csutjenjim sagrishio. Vide acta Eccl. Mediol. P. 4. tit. de Sacram. extrem. Uncti.

Duxnost je sviu, a osobito misnicska odvech nekasniti, nego nastojati udilj svetotajstvenu Pomast podati: da bolestnik, bivshi josh zdrave pameti, kod primanja ovoga svetotajstva, za zadobiti svekoike svetotajstvene milosti, xivom virom, i pouzdanim ufanjem sveto dillovanje misnicsko u sebi promishljaje.

Imade bolestnikom, koji mislé, da moraju odmah umerti ako svetu pomast prime, za njimi ovo krivo mishljenje oduzeti, i spasonosno poucsenje u serdce postaviti: i morejim xupnik slideche opomene dati:

Moj dragi kershtjanine illi (kershtjanko) menise csini, kao da se: ti ovog svetog Sakramenta bojish i mislish: kano dabi morao onaj svaki doisto umerti, koji ovaj sveti Sakramenat primi. Ali imamo dosta svidocsanstvah da to nije tako; jer jih Bog zna, koliko hiljadah xivi kojisu ovo svetotajstvo primili! uz to mislim, dasi ti ucsio, i da znadesh:

1. Daje ovaj sveti Sakramenat od Isukersta naredjen, kano nebeska likaria, kojaje nesamo dushi, nego i tilu pokripiva i spasonosna, ako ozdravljenje na vechu slavu boxju, i na spasenje dushevno bolestniku sluxi.

2. Da ovi sveti Sakramenat onu sumarnost, tugu i xalost dushevnu razbia, koja od tilesne bolesti dolazi.

3. Da bolestnika protiva razlicsitima napastima djavaoskima pojacsuje i brani.

4. Danam Bog po ovom svetom Sakramentu sve one grihe odpushtja, kojeje csovik sa svojim pet chutjenjim ucsinio, pakjih je zaboravio podpuno izpoviditi; dali i sve proste grihe, i kashtige vrimenite, za kojebi, da pravici boxanstvenoj podpuno zadovoljimo, illi na ovomu, illi naidrugomu svitu josh niko vrime terpiti morali. Ovi dakle sveti Sakramenat csisti dushu nashu od svake mache, kojaje ikojim nacsinom za dushu prionila; a neubija csovika, shtono niki krivo misle. Csuj iztolmacsenje svetog Pomazanja:

Kod pomazanja ocsiu zazivase i moli Bog, da on, po onom svetom pomazanju, i po svom neizmirnom miloserdju bolestniku sve grihe oprosti, kojeje on nedopushtenim i grishnim pogledom ucsinio; illi akoje nesitima svojima ocsima svitovna dobra sverhu Boga po gledao, i xudio.

Kod pomazanja ushiu, molise Bog, da on bolestniku sve ono oprosti, shtoje on sa slushanjem nedopushtenih stvarih, nepostidnih razgovorah, sa slushanjem tugjeg ogovaranja, i zanemaritim slushanjem Ricsi Boxje i nadahnutja Duha svetoga sagrishio.

Kod pomazanja nozdervah, molise Bog, da bolestniku nesamo one grihe oprosti, kojeje on prikorednim mirishanjem svitovnih stvarih ucsinio, nego osobito akoje kao kershtjanin, koibi od dobrih dillah mirishiti morao, iskernjemu, po zlima i opakimah dillih, smrad grishne smutnje uzrokovao, kakono veli S. Pavao u II. Poslanici k-Korinth. p. 2. n. 16.

Kod pomazanja usnih, molise Bog, da bolestniku one grihe odpusti, kojeje 1. csovik po ustnom prikorednom kushanju, i po neumirenosti u jillu i pitju, ter pripoxudno izbiratim jistbinam; a 2. s-jezikom, koga sveti Jakob na poglavju 3. r. 6. zbor sviuh nepravednostih nazivlje, sagrishio; na priliku: sve bogogerdne pogerde, krive zakletve, zle ogovore, kriva pot varanja, uhoshaptanja, laxi, ogovore, po kojimasu negrishne dushe smutjene, illi u grih zavedene biti mogle; kakono takojer i grihi, kojeje csovik grishnim mucsanjem ucsinio, gdinobi te jest morao usta otvoriti, ter svoju dicu, illi druge sebi zauffane na dobro svittovati, radi griha pokarati, i od grishnog puta odvernuti, illi negovorechi istinu gdibiju rechi imao.

Kod pomazanja rukuh, molise Bog, da csoviku sve one grihe oprosti, kojeje on necsistim doticanjem, illi prifatjenjem tugjih stvarih ucsinio; u opchenu: da sve one grihe oprosti, kojenosu ruke bolestnoga prie toga na kojimu drago nacsin ucsinile.

Najposlim kod pomazanja noguh, molise Bog, da on bolestniku sve one grihe oprosti, kojeje on grishnima svojimah nogama, kojenosu po svidocsanstvu S. Pisma (Priricsja p. 6. r. 18) hitrie na zlo, nego na dobro, ucsinio, oprosti, a osobito akoje i drugima prigodu dao, da s' njime u grih zajdu.

K'ovom ubavishtenju moxe Misnik josh slideche poucsenje pridati. Dragi moj kershtjanine! Svetotajstvo kojechuti sada podati, bitiche zate veliko vrillo od milostih i utishenja, akoga s-dostojnom pripravom primish. S. Jakob Aposhtol veli: *Razbolilse tko medju vami, neka dozove cerkvene sluxbenike, illiti Misnike k-sebi: da mole sverhu njega, pomazujuchiga uljem od spasenja u ime Gospodnje. I molitvache od virre spasiti bolestnog, i oblakshachega Gospodin, i akoje u grihsim, odpustitchemuse.* Doisto moj dragi kershtjanine, ovo sveto pomazanje, akoje s-xivom virom, i pouzdanim u Boga uffanjem od bolestnika primljeno, licsimu sve grishne ostanke; pojacsujega protiva napastima, daje usterplenje i jakost u bolesti, i donosi bolestniku neprociniti dar stalnosti u ljubavi Boxjoj. A morete takojer ovi sveti Sakramenat i u tilu ozdraviti, akotije dulji xivot, po odredjenju boxjemu, za dushevno spasenje. Primi dakle ovi sveti Sakramenat, s'toliko velikom bogojubnostju, s'kolikim pouzdanjem ostala svetotajstva svaki dobri kershtjanin prima; pak kadati budem razlicsite strane tvoga tila svetim uljem pomazivao, tada sdruxi tvoju molitvu s-mojom. Moli, dragi kershtjanine, pridobroga Boga s-pravim skrushenjem, dati on, po vridnostih, pridragoga nashega Odkupitelja svekolike grihe oprosti, kojesi ti osobito tilesnima chutjenjim ucsinio. Prikaximu tvoje terpljenje, i tvoju bolest za tvoje grihe. Promisli, da tvoje terplenje nije ni sinna u prilikovanju s-mukama pravednoga tvoga Odkupitelja, i u prilikovanju s-onima kashtigama, kojesmo mi za grihe nashe zasluxili! Moli tvoga uzterpljivoga Spasitelja za onu milost od uzterplenja, s-kojomje on svoje muke podnosio, i sebe smertnoj odsudi za tebe podloxio.

Molitva prije svetog Pomazanja, koja se more po okolostanju bolestnicskomu na glas moliti.

Priljubezni Odkupitelju Gospodine Isukerste, tvojaje sveta naredba, i odluka, da mi po svetomtajstvu poslidnjeg Pomazanja, u nashima nemochima pokripljeni budemo, i da po tomu u tilu i u dushi boxanstvene tvoje milosti dionici postanemo.

Sada dakle xelim po istoj ovoj tvojoj svetoj naredbi i odluki ovi sveti Sakramenat primiti. Udilimi, o pridobrostivi Boxe; da po ovom svetotajnom pomazanju i molitvi misnicskoj moja bolest umini.

Ucsini, damise moje pervashnje zdravje opet povrati, illi akoje tvoja sveta volja odlucsila, dajmi dushevnu jakost protiva bojazni smerti.

Nekase u svemu csini tvoja sveta volja; kojojse hitrovoljno i sasvim podlaxem. Tisi nikocs utishive Ricsi za sve nemochne izrekao ovako: Razbolilise koji od vas? neksi dozove misnike, da mole sverhu njega, pomazajuchiga uljem u ime Gospodnje. I virnache molitva spasit bolestnog; i akoje u grihsimi, odpustitchemuse; kajemse dakle za sve kolike grihe moje, i molimte po neizmirnom miloserdju tvomu, damijih oprostish.

Za izpokorenje tolikih mojih zabludah, kojiuse krivac spoznajem, podnositichu dragovoljno svekolike bolove bolesti moje.

Nadoknadi ti, o dobrostivi Boxe, ono, shtono moja slabost nemoxe. Pusti, da ulje od spasenja sverhu mene tecse, ocsisti, osnaxi, okripi, i pojacsi dushu moju, i dajmi nato tvoju svetu milost i miloserdje.

Oprostimi svakolika, kojasam mojima ocsima. ushima, nozdervama, ustma, jezikom, rukama i nogama sagrishio.

Nekame pokripi svemogucha Bog Otac, Sin, i Duh Sveti. Amen.

Opomena.

Misnik dakle, svershivshi sva ova, i imajuchi veche sluxiti Sakramenat poslidnjeg Pomazanja, nastojatche, koliko bude mogao, da sveta stvar csisto, uredno, i dostojno izvershena bude.

Neka dakle Misnik naredi a) damu kuchani donesu medju to na tanjuru komadich sredine od kruha, i solli, za oterti perste, i malo vode, za umiti ruke posli obsluxenog svetog Svetotajstva b) nekasi napravi od pri ruku bivsheg pamuka do sedam (ako toliko potribitih doznaje) malih gvalicah, skojihmache pomazane strane bolestniku oterti c) nareditiche, da pod sluxbom ovoga S. Sakramenta voshtena svicha gori. d) Opomenitiche okolostojeche, da kleknivshi za bolestnika Boga mole, da dostojno ovo Svetotajstvo primi.

Ako indi odmah posli Izpovidi i Pricsesti daje bolestniku svetu Pomast, onche uredivshi sva potribita pocseti, al bolestnika prie od tog' opomenuti.

V. Adjutorum nostrum in nomine Domini.	R. Pomoch nasha u ime Gospodnje.
Rs. Qui fecit coelum et terram.	O. Koije stvorio nebo i zemlju.
Dominus vobiscum.	Gospodin s'vami.
Rs. Et cum spiritu tuo.	I s'duhom tvojim.
Oremus.	**Pomolimose.**
Introeat Domine Jesu Christe domum hanc sub nostrae humilitatis ingressu, aeterna felicitas, divina prosperitas, serena laetitia, charitas fructuosa	Ulizlo, Gospodine Isukerste, u kuchu ovu po ulazenju nashega snixenstva, vicsnje blaxenstvo, boxanstvena dobrosrechnost, vedro veselje, lju-

sanitas sempiterna; effugiat ex hoc loco accessus daemonum, adsint Angeli pacis, domumque hanc deserat omnis maligna discordia. Magnifica, Domine super nos — nomen sanctum tuum, et bene ✝ dic nostrae conversationi, sanctifica nostrae humilitatis ingressum, qui sanctus et pius es, et permanes cum Patre et Spiritu sancto in saecula saeculorum. Amen.

Oremus et deprecemur Dominum nostrum Jesum Christum, ut benedicendo benedicat ✝ hoc tabernaculum, et omnes habitantes in eo, et det eis Angelum bonum custodem, et faciat eos sibi servire ad considerandum mirabilia de lege sua; avertat ab eis omnes contrarias potestates, eripiat eos ab omni formidine, et ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus in saecula saeculorum. Amen.

bav plodna, zdravje vikovicsnjo; pobiglo iz ovoga mista pristupjenje hudobah: doshli Angjeli od mira, i kuchu ovu ostavio svaki zlobni nesklad. Uzvelicsaj, Gospodine, sverhu nas ime sveto tvoje, i blagoslovi ✝ nashe opchenje; posveti ulazenje nashega ponixenja, koi svet, i milostiv jesi, i pribivash s' Otcem, i s' Duhom svetim u vike vikah. Amen.

Molimo, i prosimo Gospodina nashega Isukersta, da blagosivajuchi ✝ blagosovi ovo pribivalishte, i sve pribivajuche u njemu, i dajim dade dobra Angjela straxanina, i ucsini, da oni njemu sluxe za razmishljati csudesna od zakona svoga; odvratio od njih sve suprotivne vlasti: izbaviojih od svakog straha, i od svakog smutjenja, i zdrave u ovomu pribivalishtu sacsuvati dostojaose. Koi s' Otcem, i s' Duhom svetim xive i kraljuje Bog u vike vikah. Amen.

Oremus.

Exaudi nos Domine sancte, Pater omnipotens,

Pomolimose.

Uslishi nas Gospodine sveti, Otcse svemoguchi,

aeterne Deus, et mittere digneris sanctum Angelum túum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quae orationes, si tempus non patiatur, ex parte, vel in toto poterunt omitti. Tum de more facta confessione generali, latino vel vulgari sermone Sacerdos dicat: Misereatur tui etc. Indulgentiam etc. —

Tum manum super infirmum extendens.

In nomine Patris †, et Filii † et Spiritus † sancti, extingvatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, et per invocationem omnium sanctorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, atque omnium simul Sanctorum. Amen.

Deinde intincto pollice in oleo sancto, in modum crucis ungit infirmum in partibus hic subscriptis,

viesnji Boxe: i dostojse poslati svetog Angjela tvoga s' nebesah, koi sacsuvao, obranio, zashtitio, pohodio, i obranio sve pribivajuche u ovomu pribivalishtu. Po Isukerstu Gospodinu Nashemu. Amen.

Koje molitve, ako vrime nedopushta, moguse, ostaviti, illi sve, illi koji dio od njih. Tada ucsínivshi po obicsaju opchinsku Izpovid, latinskim, illi pucskim Jezikom Misnikche rechi: Pomillovao tebe, *i ostala.* Proshtenje, Odrishenje. *I ost.*

Tada dignuvshi ruku sverhu bolestnika neka rekne.

U Ime Otca, † i Sina, † i Duha † svetoga, ugasilase u tebi sva silla djavaoska, po nadpostavljenju nashih rukuh, i po zazivanju sviu svetih Angjelah, Arkangjelah, Patriarah, Prorokah, Aposhtolah, Mucsenikah, Izpovidnikah, Divicah, i sviu skupno Svetih. Amen.

Pak omocsivshi pallac u sveto ulje, maxe nemochnika na nacsin krixa na mistim ovdi zabilixenim,

aptando pro principio facto verba in hunc modum:

prilaxuchi svakomu mistu ricsi svetotajstvene na ovi nacsin:

Ad Oculos.

Per istam sanctam Unctionem ✝ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum deliquisti. Amen.

Post quamlibet unctionem tergat Sacerdos loca inuncta novo globulo bombacii, vel rei similis, eaque in vase mundo reposita postea comburrenda tradat.

Na Ocsi.

Po ovomu svetomu Pomazanju ✝ i svomu primillostivomu milloserdju, prostió tebi Gospodin, shtógodsi po gledanju sagrishio. Amen.

Posli svakoga pomazanja oterliche mista pomazana s' novom pamucsnom guallicom, illi prilicsnom stvarju, ter postavitchejih u csistu posudu, dajih zatim dade saxechi.

Ad Aures.

Per istam sanctam Unctionem ✝, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per auditum deliquisti. Amen.

Na Uha.

Po ovomu svetomu Pomazanju, ✝ i svomu primillostivomu milloserdju, prostio tebi Gospodin, shtogodsi po csuvenju sagrishio. Amen.

Ad Nares.

Per istam sanctam Unctionem ✝, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per odoratum deliquisti. Amen.

Na Nozderve.

Po ovomu svetomu Pomazanju, ✝ i svomu primillostivomu milloserdju, prostio tebi Gospodin, shtogodsi po mirisanju sagrishio. Amen.

Ad Os,
Compressis labiis.

Per istam sanctam Unctionem ✝ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per gustum et locutionem deliquisti. Amen.

Na Usta,
Zatvorivshi Usne.

Po ovomu svetomu Pomazanju ✝ i svomu primillostivomu milloserdju, prostio tebi Gospodin, shtogodsi po okusenju, i govorenju sagrishio. Amen.

Ad Manus.

Per istam sanctam Unctionem ✝ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per tactum deliquisti. Amen.

Manus Sacerdotis aegroti non inunguntur interius, sed exterius.

Lumborum unctio in foeminis semper omittitur, in viris vero ubi commode fieri potest, institui non prohibetur; secus communiter ommittitur

Na Ruke.

Po ovomu svetomu Pomazanju ✝ i svomu primillostivomu milloserdju, prostio tebi Gospodin, shtogodsi po ticanju sagrishio. Amen.

Ruke bolestnoga misnika nemaxuse iz nutra, nego izvana.

Pomazanje bokovah kod xenskihse uvik izostavi; a kod muxkih pako samo ondi nije zabranjeno, gdinose brez svake dosade izvershiti more; drugacsiese obicsajno ostavi.

Ad lumbos.

Per istam sanctam Unctionem ✝ et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per rennum aut lumborum delectationem deliquisti. Amen.

Na Boke, iliti bedre.

Po ovomu svetomu Pomazanju ✝, i svomu primillostivomu milloserdju, prostio tebi Gospodin, shtogodsi po nasladjenju bubregah illi bedarah sagrishio. Amen.

Ad Pedes.

Per istam sanctam Unctionem † et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per gressum deliquisti. Amen.

Quibus omnibus peractis, sacerdos dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kirieeleison.

Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem

R. Sed libera nos à malo.

V. Salvum fac servum tuum; *vel* (ancillam tuam).

R. Deus meus sperantem in te.

V. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.

R. Et de Sion tuere eum *vel* (eam).

V. Esto ei Domine turris fortitudinis.

R. A facie inimici.

V. Nihil proficiat inimicus in eo (*vel* ea.)

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Na Noge.

Po ovomu svetomu Pomazanju † i svomu primillostivomu milloserdju, prostio tebi Gospodin, shtogodsi po hodenju sagrishio. Amen.

Koja sva ucsinivshi, Misnikche rechi:

Gospodine pomilluj. Isukerste pomilluj. Gospodine pomilluj. Otcse Nash.

R. I neuvedinas u napast.

O. Da izbavi nas oda zla.

R. Spasena ucsini slugu tvoga. (xbenicu tvoju)

O. Boxe moj ufajuchega (chu) u tebe.

R: Poshlji njemu Gospodine pomoch iz Svetoga.

O. I iz Siona brani njega.

R. Budi njemu Gospodine toran od jakosti.

O. Od lica nepriatelja.

R. Nishta nenapridovao u njemu nepriatelj.

O. I sin od nepravednosti nepriloxio nahuditi njemu. (njoj)

R. Gospodine uslishi molitvu moju.

O. I vapaj moj k' tebi da pride.

V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Domine Deus, qui per Apostolum tuum Jacobum locutus es: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus, et si in peccatis sit, remittentur ei: cura, quaesumus, Redemtor noster, gratia Spiritus sancti languores istius infirmi, (mae) ejusque sana vulnera, et dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis, et corporis ab eo (ea) expelle, plenamque interius, et exterius sanitatem misericorditer eidem redde: ut ope misericordiae tuae restitutus, (ta) ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Oremus.

Respice quaesumus Domine, famulum N. (*vel* famulam) N. in infir-

R. Gospodin s'vami.
O. I s' duhom tvojim.

Pomolimose.

Gospodine Boxe, koisi po Aposhtolu tvomu Jakobu govorio: Nemochilse koigod od vas? neka uvede misnike cerkvene, i neka mole sverhu njega, maxuchiga uljem u ime Gospodinovo, i molitva od Vire spasitiche nemochnika, i oblakshatiche njega Gospodin: i ako bude u grihsim, bitichemu odpushteni: Ozdravi, molimote, Odkupitelju nash, millostju Duha svetoga slabosti ovoga bolestnika, i njegove ranne izlicsi, i prostimu grihe, ter bolesti sve od pameti, i od tila od njega izagnaj, i punnomu unuternje, i izvansko zdravlje milloserdno povrati: da pomochu milloserdja tvoga ozdravljena na pervashnjese sluxbe popravi. Koi s'Otcem, i s' Duhom svetim xivish i kraljujesh Bog po sve vike, vikah. Amen.

Pomolimose.

Obazrise molimote Gospodine, na sluxbenika tvoga N. (*illi:* sluxbeniac tvoju)

mitate sui corporis fatiscentem, et animam refove, quam creasti; ut castigationibus tuis emendatus, (*vel* emendata) se tua sentiat medicina salvatum (*vel* salvatam) Per Christum Dominum nostrum Amen.

N. kojise (kojase) u nemochi svoga tila mucsi, i dushu pomilluj, kojusi stvorio, da s' pedipsanjimih tvojimih poboljshan (*illi* poboljshana) ochuti, daje po tvomu liku spasena. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, qui benedictionis tuae gratiam, aegris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis: ad invocationem tui nominis benignus assiste, ut famulum tuum (vel famulam tuam) ab aegritudine liberatum (*vel* liberatam) et sanitate donatum (*aut* donatam) dextera tua erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atque ecclesiae tuae sanctae cum omni desiderata prosperitate restituas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Pomolimose.

Gospodine sveti, Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, koi milost tvoga blagosova, u nemochna ulivajuch tilesa, stvorenje tvoje, mnogostrukim pomillovanjem csuvash: na zazivanje tvoga imena blagostiv pristani, da sluxbenika tvoga (*illi* sluxbenicu tvoju) od nemochi oslobodjena (*nu*) i zdravljem nadarena (*nu*) desnicom tvojom uzdignesh, kripostju potverdish, vlastju saesuvash, i svetoj tvojoj Cerkvi sa svakom xudjenom csestitostju povratish. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Kada xupnik svetu Pomast bolestniku podili, tadamu joshi nikoliko utishljivih ricsih, ako vrime i okolostanje nemochnoga dopushtaju, na slidechi nacsin dati more:

Dragi kershtjanine, (*illi* kershtjanko,) tisi sada i svetu Pomast, po milosti Boxjoj primio. Zafali dakle

Gospodinu Bogu, na njegovom privelikom miloserdju i milosti, ter mirno i usterpljivo ocsikaj izalazak tvoje bolesti, i derxise vishje bashtinikom kraljestva nebeskoga, nego gradjaninom ovoga prolazecheg svita. Digni serdce tvoje k' Bogu, izrucsi, i pridaj tvoj xivot sasvime u prisvete ruke njegove. — Akolibite strah od smerti jako uznemirljivao, a ti promisli, da nisi stvoren samo za ovaj svit, nego za kraljestvo nebesko, i za uxivanje lica Boxanstvenoga; toje sviu nas cilj i sverha; allije i poznato: da na tu vikovitu blaxenost brez priminutja dospiti nemoremo, shtononamje, i pridragi nash Spasitelj najbolje posebi pokazao, kad umervshi, side obdesnu svoga Otca nebeskoga. Akose bojish Boga kano oshtroga Sudca: a tiga promishljavaj takojer kano ljubeznoga, dobrostivoga i primiloserdnoga Otca! — Pogledaj i promotri, dragi kershjanine! priliku Propetoga tvoga Odkupitelja, i reci: Gospodine, ucsini samnom, kakogodtije ugodno; hocheshli moje tilo uzeti na posvetilishte, evosam pripravan; a zashto i nebi bio pripravan ondi, gdi znam, dasi i ti tvoje neoskvernjeno tilo, Bogu na posvetilishte na krixu za me prikazao! Akolimi uzhtiesh na dilje xivot pokloniti, a ono neka svaki csas xivota moga tebi na slavu i na sluxbu prikazan i posvetjen bude. — Ja xelim samo tvoju, a ne moju volju izpuniti.

A promisli nadilje bolestni brate kershtjanine, moreliti tvoj krix josh texak i gorak biti, kadse pravo prigorkoga krixa tvoga Odkupitelja spomenesh?! — Kolikaje slava, koliko utishenje, da na tvome bolestnome tilu zlamenja muke tvoga Odkupitelja nosish, i chutish, shto neche nauvike biti! Uffajse, moj dragi kershtjanine, dapacse i cilose uzdaj, da ako ti u terpljenju Isusu prilicsan budesh, i onchete takojer okruniti u velicsanstvu nebeskomu s-krunom xivota, i slave vicsnje. Sada dragi za toliku milost, josh ovako samnom Bogu zafali:

Molitva posli S. Pomazanja.

Zafaljujemti, pridobrostivi Boxe, s'najpriklonitiim serdcem, za toliku milost tvoju, kojusimi takojer i po svetom Sakramentu poslidnjega Pomazanja dostojaose udiliti. Sada chutim u dushi mojoj, dasi ti o Isukerste ovaj sveti Sakramenat za pravo utishenje bolestnicsko naredio, i postavio. Dopustimi dakle da sada, i sveudiljno one velike milosti zadobiem, i uxivam, kojesi ti s'ovim svetim svetotajstvenim dillovanjem za nashe veche utishenje sjedinio.

Oprostimi grihe moje; odnesi od dushe moje svekolike strashive, i pritiskajucheme misli; pokripi i razgovori serdce moje utishivim uffanjem boljega xivota.

O Boxe Utishtelju nevoljnih! dopusti, da tebi misnicska, i moja skrushena molitva ugodna bude, a meni spasonosna

Ucsini, dragi Boxe! da ovo sveto Pomazanje znamenje bude moga opet zadobitog zdravja; akolije tvoja sveta volja: ucsini, dami znamenje moga vikovitog spasenja bude.

Tisi vrillo moga uffanja, utishen veche i veseo pogledam od sada njegovo izpunjenje. Nijedna tuxna misao nekame veche nesmutjuje, jerse stalno uzdam u te, o primiloserdni Otcse! u tvoje ruke postavljam svekolike moje brige, xivot moj, i moju smert. Isuse pridragi moj Odkupitelju, smilujse meni poniznom odkupljeniku tvomu. Amen.

Dokse pako sveto Pomazanje dili, moguse takojer klecsuchi za nemoohnika (gdi biti more) i sedam pokornih Pisamah sa Letaniama svių Svetih, *kako slidi, rechi. Pridmolitvica:* Nespomenise Gospodine.

Pisma I. na broju 6.

2. Gospodine nemojme u gnjivu tvomu karati: nitime u sercxbi tvojoj pedepsati.

3. Smilujmise Gospodine jeresam nemochan: ozdravime Gospodine, jerbosu smutjene kosti moje.

4. I dushaje moja smutjena veoma, a ti Gospodine tia doklechesh?

5. Obratise Gospodine, i izbavi dushu moju: spasename ucsini porad miloserdja tvoga.

6. Buduch da nije na smerti koibise spomenio tebe: a u paklu tkochete faliti?

7. Trudiosam u cvilenju momu, pratichu svaku noch postelju moju: suzamachu mojima pernicu moju natapati.

8. Smutiloseje od gnjiva oko moje: ostariosam med svima nepriateljim mojim.

9. Idite od mene svi, koji dillujete nepravdu: jerje uslishao Gospodin glas placsa moga.

10 Uslishaoje Gospodin molenje moje: Gospodin je molitvu moju primio.

11. Nekse zastide, i smute veoma svi nepriatelji moji: nekse obrate i zastide veoma berzo.

Slava Otcu i Sinu, i Duhu svetomu: Kako biashe u pocselu, i sada i vazda, i uvike vikom. Amen.

Pisma II. n. b. 31.

Blaxeni kojimasu odpushtene nepravednosti: i kojimasu pokriveni grihsi.

Blaxen csovik, koga nije korio Gospodin s' grihom: nitije u duhu njegovu himbe.

Jeresam mucsao, postarashese kosti moje: kadabi vapio po vas dan.

Jere danju i nochju obtexcsalaje sverhu mene ruka tvoja: obratiosamse u nevolji mojoj, dracsjebomeje probadalo.

Sagrishenje moje ucsiniosamti poznano: i nepravednost moju nisam sakrio.

Rekoh: Izpoviditchu protiva meni nepravdu moju Gospodinu: a tisi oprostio zlochu griha moga.

Za ovuche mollt k'tebi svaki sveti: u vrime prigodno.

Nishta nemanje u potopu vodah mnogih: k'njemuse neche priblixati.

Tisi Utocsishte moje u nevolji, kojameje obkolila: tisi uzradovanje moj, izbavime od obkolechih mene.

Razumchuti dati, i naucsitichute na putu ovom, kojimcsesh koracat: utverditichu sverhu tebe ocsi moje.

Nebudite kakono konj i mazga: u kojim nije razuma.

S'oglavjem i s'uzdom cseljusti njihove pritegni: kojise nepriblixaju k'tebi.

Mlogi bicsi dojtiche sverhu grishnika: a uffajuchega u Gospodina obuzetiche miloserdje.

Veselitese u Gospodinu, i radujtese pravedni; i slavitese svi pravoga serdca. Slava Otcu. —

Pisma. III. n. b. 37.

Gospodine nemojme u gnjivu tvomu karati: nitime u sercxbi tvojoj pedepsati.

Jere strilje tvoje rannishe mene: i objaesiosi sverhu mene ruku tvoju.

Nije zdravlja u tilu mome od lica sercxbe tvoje: nije mira kostima mojima od lica grihah mojih.

Buduchi opacsine moje nadishle glavu moju: i kakono brime texko otexcsalesu sverhu mene.

Iztrunilesu, i izgnjilesu ranne moje: od lica nepametnosti moje.

Nevoljanse ucsinih i pognut tia do sverhe: povazdan oxalostjen prohadjah.

Buduchise boci moji napunili poruganjem: i nije zdravja u putti mojoj.

Obnevoljansam i ponixensam veoma: rikaosam od uzdisanja serdca moga.

Gospodine, prid tobom je svaka xelja moja: i uzdisanje moje od tebe nije sakriveno.

Serdce moje smutjenoje, ostavilameje kripost moja: i svitlost ocsiu mojih ni ona nije samnom.

Priatelji moji, i blixnji moji: suprot menise priblixashe, i stajashe.

I koji uzame biau na daleko stajashe, i sillu csinjau, koji traxau dushu moju.

A koji iztraxivashe zla meni, govorishe izpraznosti: i himbe po vazdan izmishljavashe.

Ja pako kakono gluh neslushah, i kakono nim neotvarajuch usta sveja.

I ucsinise kano csovik necsujuchi: i neimajuchi u ustimi svojimi ukaranja.

Jere u te Gospodine uffah: ticseshme uslishati, Gospodine Boxe moj.

Jersam rekao: dase nebi kadgod obradovali sverhu mene nepriatelji moji: i dokse kretju noge moje, sverhu mene velika govorashe.

Jeresam na bicse pripravan, i bolest moja u pogledu momu vazda.

Jerechu nepravdu moju navistiti: i mislitichu za grih moj.

A nepriatelji moji xivu i obojacsishese sverhu mene: uzmnoxalisuse, koji zlobishe mene nepravo.

Koji vratjaju zlo za dobro ozloglasivau mene: jeresam slidio dobrotu.

Nezaostavime Gospodine Boxe moj: neodilise od mene.

Pohiti na pomoch moju: Gospodine Boxe spasenja moga.

Slava Otcu

Pisma IV. n. b. 50.

Smilujmise Boxe: po velikom miloserdju tvomu.

I po mnoxtvu pomilovanjah tvojih: pomersi nepravdu moju.

Vechmame operi od nepravednosti moje: i od grihah mojih ocsistime.

Jere nepravednost moju poznajem: i grihje moj suprot meni vazda.

Tebi samom sagrishi, i zlo prid tobom ucsini: dase opravdash u govorenjim tvojim, i savladash kada uzsudish.

Evobosam u nepravednostim zacset, i u grihsim zacse mene mati moja.

Etobosi istinu obljubio: nestanovita i potajna mudrosti tvoje objaviosi meni.

Poshkropiticheshme Sipantom i ocsistitchuse: opraticheshme, i sverhu sniga obilitichuse.

Csuvenju mome datichesh radost i veselje: i uzigratche kosti ponixene.

Odvrati lice tvoje od grihah mojih: i sve nepravednosti moje pomersi.

Serdce csisto stvori u meni, Boxe: i duh upravni ponovi u unuternjim mojim.

Neodbacime od lica tvoga: i duha svetog tvog neodnesi od mene.

Vratimi veselje spasonosja tvoga; i duhom poglavitim potverdime.

Ucsitichu krivce putove tvoje, i opakichese k tebi obratiti.

Oslobodime od kervnicsstva Boxe, Boxe spasenja moga: i faliche jezik moj pravicu tvoju.

Gospodine otvori usne moje: i ustache moja navistit falu tvoju.

Jere dasi hotio posvetilishte biobiga dao zaisto: alise xertvama nenasladjujesh.

Posvetilishte Bogu, duh oxalostjen: serdce skrushено i ponixeno Boxe nechesh pohuliti.

Dobrostivo ucsini Gospodine u dobroj volji tvojoj Sionu: dase sagrade zidovi Jeruzalemski.

Tadachesh primit posvetilishte pravde prikazanja i xertve, tadachese postaviti sverhu oltara tvoga teoci.

Slava Otcu etc.

Pisma V. n. b. 101.

Gospodine uslishi molitvu moju: i vapaj moj k' tebi prishao.

Neodvrati lice tvoje od mene: u kojigoder dan uztugujem, prigni k'meni uho tvoje.

U kojigoder dan zazovem tebe: berzome uslishaj.

Jerbo pomanjkashe kako dim dnevi moji: a kosti moje kano ugarak usanushe.

Porazensam kano sieno, i usanu serdce moje: jerbo zaboravi blagovati kruh moj.

Od glasnog jaukanja moga: prionilaje kost moja k-putti mojoj.

Prilicsanse ucsini pelikanu u pustinji: ucsinise kano savura u kuchi.

Bdiosam: i ucsiniosamse kano vrabac samoxivac na krovu.

Po vazdan prigovarashemi nepriatelji moji: i kojime falishe suprot menise zaklinjashe.

Jerbo pepeo kano kruh blagovah: i pitje moje s-placsom mishah.

Od lica sercxbe i ljutine tvoje: zashtobo podigavshi udariosi mene.

Dnevi moji kakono sina nagnushese: a ja kano sino usanuh.

A ti Gospodine uvike ostajesh: i uspomenutje tvoje u narashtjaj, i narashtjaj.

Ti ustajuch pomillovatichesh Siona: jerbo vrime za pomilovatiga, jerbo dojde vrime.

Jerje ugodilo slugam tvojim kamenje njegovo: i zemlji njegovoj smilovaticheshse.

I bojatchese narodi imena tvoga Gospodine: i svi kralji zemlje tvoje slave.

Jerbo sagradi Gospodin Siona: i viditchese u slavi svojoj.

Obazrioseje na molbu ponixenih: i nepohuli molitvu njihovu.

Nekse ova pismeno jave poradjaju drugomu, i puk kojiche bit stvoren, falitiche Gospodina.

Jerboje pogledao s-visine svete svoje: Gospodin-je s-Neba na zemlju pogledao.

Da csuje uzdisanja sapetih: da spasi sinove ubienih.

Da naviste u Sionu ime Gospodnje: i falu njegovu u Jerusolimu.

Na sastanku s-pucim ujedno: i kraljim da sluxe Gospodinu.

Odgovori na putu kriposti svoje: broj dnevah mojih navisti mi.

Nepozovime u srid danah mojih: u narastjaju godishta tvoja.

U pocsetkusi, Gospodine, zemlju utemeljio: i dillasu rukuh tvojih Nebesa.

Njihche nestati, a ti ostajesh: i ostaritiche kano hodicha.

I kano pokrivacs prominiticheshjih i bitiche prominjeni: Ti pak isti onaj ostajesh: i godishta tvoja neche pomanjkati.

Sinovih Slugah tvojih pribivatiche: i sime njihovo na uvikchese upravljati. Slava Otcu etc.

Pisma VI. n. b. 129.

Iz dubljinah vapiosam k'tebi Gospodine: Gospodine uslishi glas moj!

Neka budu ushi tvoje prignute: na glas molenja moga.

Ako nepravde uzpazish Gospodine: Gospodine tkoche podniti?

Jerboje kod tebe smilovanje: i rad zakona tvoga podnesote Gospodine.

Podnosilaje dusha moja po ricsi njegovoj: uffalaseje dusha moja u Gospodina.

Od straxe jutarnje, tia do nochi: nekase uffa Izrael u Gospodina.

Jerboje pri Gospodinu miloserdje: i obilno kod njega odkupljenje.

I istiche odkupiti Izraela: od sviu krivicah njegovih. Slava Otcu etc.

Pisma VII. n. b. 124

Gospodine uslishaj molitvu moju, ushima primi pomolenje moje u istini tvojoj: uslishime po tvojoj pravdi.

I neulizi na sud sa slugom tvojim: jerbose nitko xiv neche opravdati prid tobom.

Jerboje progonio nepriatelj dushu moju: ponizioje na zemlji xivot moj.

Postaviomeje u tmine, kano mertve od vikah: i zabrinuoseje sverhu mene duh moj, smutiloseje u meni serdce moje.

Spomenuosamse od dnevah starih, razmishljaosam sva dilla tvoja: dilla rukuh tvojih promishljaosam.

Razkriliosam ruke moje k'tebi: dusha moja kano zemlja brez vode prid tobom.

Berzome uslishaj Gospodine: pomanjka dúh moj.

Neodvrati lica tvoga od mene: jerchu prilicsan biti silazechima u jezero.

Rannomi ucsini csuveno miloserdje tvoje, jerbosamse u tebe uffao.

Poznanmi ucsini put, s' kojimchu hoditi: jerbo k'tebi uzdigo dushu moju.

Izbavime od nepriateljah mojih, Gospodine, k'tebisam pribigao: naucsime csiniti volju tvoju, tibosi Bog moj.

Duh tvoj privestiche mene u zemlju pravu: radi imena tvoga Gospodine oxiviticheshme po pravednosti tvojoj.

Izvestichesh iz nevolje dushu moju: i po miloserdju tvomu pogubitchesh nepriatelje moje.

I pogubitchesh sve, koji oxalostjuju dushu moju: jeresam sluga tvoj.

Slava Otcu etc.

Pridmolitvica. Nespomenise Gospodine, od sagrishenja nashih: illi Otacah nashih, nitise osvetju radi grihah nashih.

Litanie SS. Svetih.

Gospodine pomilluj.
Isukerste pomilluj.
Gospodine pomilluj.
Isukerste csuj nas.
Isukerste uslishi nas.
Otcse Nebeski Boxe; pomiluj nas:
Sinu Odkupitelju svita Boxe; pomiluj nas.
Dushe Sveti Boxe; pomiluj nas.
Sveta Troico jedini Boxe; pomiluj nas.
Sveta Mario, }
Sveta Bogorodico, }
Sveta Divo Divicah, } Moli za nas.
Sveti Mihoile, }
Sveti Gabriele, }
Sveti Rafaele; }
Svi sveti Angjeli i Arkangjeli, molite za nas.
Svi Sveti blaxeni Duhovah Redovi, molite za nas.
Sveti Ivane Kerstitelju, moli za nas.
Sveti Jozipe, moli za-nas,
Svi Sveti Patriarke i Proroci, molite za nas;
Sveti Petre; }
Sveti Pavle, }
Sveti Andria; }
Sveti Jakobe; }
Sveti Ivane; }
Sveti Thoma; }
Sveti Jakobe; }
Sveti Filippe, } Moli za-nas.
Sveti Bartole, }
Sveti Matheo; }
Sveti Shimune; }
Sveti Thadia, }
Sveti Mathia, }
Sveti Barnaba, }
Sveti Luka, }
Sveti Marko, }

Svi sveti Aposhtoli i Evangjeliste, molite za nas.
Svi sveti Ucsenici Gospodnji, molite za nas.
Svi sveti Mladinci, molite za nas.
Sveti Stipane, moli za nas.
Sveti Lovrincse, moli za nas.
Sveti Vincencio, moli za nas.
Sveti Fabiane i Sebastiane, moli za nas.
Sveti Ivane i Pavle, molite za nas
Sveti Kuzma i Damjane, molite za nas.
Sveti Gervazio i Protazio, molite za nas
Svi sveti Mucsenici, molite za nas.
Sveti Silvestre,
Sveti Gergure,
Sveti Ambroxa,
Sveti Augustine,
Sveti Jerolime,
Sveti Martine,
Sveti Nikola,
Moli za-nas.
Svi sveti Biskupi i Izpovidnici, molite za nas.
Svi sveti Naucsitelji, molite za nas.
Sveti Antune,
Sveti Benedikte,
Sveti Bernarde,
Sveti Dominicse,
Sveti Franceshko,
Moli za-nas
Svi Sveti Misnici i Diakoni, molite za nas.
Svi Sveti Redovnici i Pustinjaci, molite za nas.
Sveta Mario Mandalino,
Sveta Agatho,
Sveta Lucio,
Sveta Agnezo,
Sveta Cecilio,
Sveta Katarino,
Sveta Anastazio,
Moli za-nas.
Sve svete Divice i Udovice, molite za nas.
Svi Sveti, i Svetice Boxje, molite zanas.
Milostivnam budi, Oprostinam Gospodine
Milostivnam budi, Uslishinas, Gospodine

Od svakoga zla,
Od svakoga griha,
Od sercxbe tvoje,
Od nagle i nenadane smerti,
Od zasidah djavaoskih,
Od sercxbe i nenavidosti, i svake zle volje,
Od duha bludnoga,
Od munje, grada, i gromma,
Od kuge, glada, i vojske,
Od bicsa treshnje zemlje,
Od smerti vicsnje,
Za otajstvo svetog uputjenja tvoga,
Za doshastje tvoje,
Za porodjenje tvoje,
Za kershtenje i sveti post tvoj,
Za krix i muku tvoju,
Za smert i pokopanje tvoje,
Za sveto Uskersmutje tvoje,
Za csudnovato uzashastje tvoje,
Za doshashstje Duha svetog Utishitelja,
U dan sudnji.

Oslobodi nas Gospodine.

Mi grishnici, Tebe molimo uslishi nas.

Da nam oprostish,
Da nam odpustish,
Da na pravu pokoru nas dovesti dostojashse.
Da cerkvu tvoju svetu vladati i sacsuvati dostojashse,
Da Vladaoca Apostolskoga, i svete cerkvene Redove u svetom Redovnicsstvu uzderxati dostojashse,
Da nepriatelje svete cerkve poniziti dostojashse,
Da kraljem i Poglavicam kershtjanskim mir, i pravo sjedinjenje darovati dostojashse,
Da svemu puku kershjanskomu mir i jedinstvo darovati dostojashse.

Tebe molimo uslishi nas.

Da nas iste u tvojoj svetoj sluxbi pokripiti i uzderxati dostojashse.

Da pameti nashe k' nebeskome poxelenju upraviti dostojashse.
Da svim dobrocsiniteljom nashim vicsnja dobra vratish.
Da dushe nashe bratje, blixnjikah, i dobrocsiniteljah nashih od vicsnjega odsudjenja izbaviti dostojashse.
Da plod zemlje dati, i uzderxati dostojashse.
Da svim virnim mertvim pokoj vicsnji darovati dostojashse

Te. moli. uslishinas.

Sinu Boxji,
Jaganjcse Boxji, koji odnimash grihe svita,
Oprostinam Gospodine.
Jaganjcse Boxji koi odnimash grihe svita,
Uslishinas Gospodine
Jaganjcse Boxji koji odnimash grihe svita
Smilujnamse Gospodine.
Isukerste csuj nas.
Isukerste uslishi nas.
Gospodine pomilluj.
Isukerste pomilluj.
Gospodine pomilluj.
Otcse nash i. t. d.
I neuvedi nas u napast
Da izbavi nas oda zla.

P i s m a.

Boxe na pomoch moju nastoj: Gospodine za pomochi mene po texise.

Smelise i zastidilise, koji ishtu dushu moju.

Obratilise natrag, i zasramilise: kojimi zlo xele.

Obratilise odmah sramotno: koji govore ukore, ukore.

Obradovalise i obveselilise u tebi svi, kojite traxe: i rekli vazda dase uzvelicsa Gospodin, koji ljube spasonosje tvoje.

A jasam siroma i ubog: Boxe pomozime.

Pomochnik, i oslobodítelj moj tisi: Gospodine nekasni.

Slava Otcu, i Sinu, i Duhu svetomu; Kako bishe u pocselu, tako sada i vazda, i uvike vikom Amen.

R. Spasene ucsini sluge tvoje.
O. Boxe moj ufajuche u tebe.
R. Budinam Gospodine toran od jakosti.
O. Proti licu nepriateljskom.
R. Nishta nenapridovao nepriatelj proti nami.
O. Niti sin nepravedni naudio nami.
R. Gospodine neucsinam po grihsim nashim.
O. Niti nam po nepravednostim nashim povrati.
R. Molimo za Papu nashega N.
O. Gospodinga uzdèrxao, i oxivioga, i blaxenaga ucsinio na zemlji, i nepridao dushu njegovu u ruke nepriateljah njegovih.
R. Molimo za dobrocsinitelje nashe.
O. Dostojse Gospodine vratiti svima dobranam csinechim radi imena tvojega xivot vicsnji. Amen.
R. Molimo za pravovirne mertve.
O. Pokoj vicsnji daruj njima Gospodine, i svitlost vicsnja svitila njima.
R. Da pocsivaju u miru.
O. Amen.
R. Za Bratju nashu odalecsenu.
O. Spasene ucsini sluge tvoje; Boxe moj ufajuche u tebe.
R. Poshalji jim Gospodine pomoch od Svetoga.
O. I od Siona, brani njih.
R. Gospodine uslishi molitvu moju.
O. I vapaj moj k' tebi prishao.

P o m o l i m o s e.

Boxe komuje vlastito vazdase smilovati i oprostiti, primi moljbe nashe, da nas, i sve sluge tvoje, koje veriga od grihah stexe, milovanje tvojega milosèrdja milostivo odrishi.

Uslishi, molimote, Gospodine, priklonitih molj-be, i izpovidajuchimse tebi prosti grihe, da svima nami zajedno proshtenje i mir dobrostivo udiljish.

Neizrecseno miloserdje tvoje Gospodine nami milostivo ukaxi, da zajedno nas i od sviuh grihah izbavish, i od pedepsah, kojesmo za njih zasluxili, oslobodish.

Boxe, koji grihom uvridjujeshse, a pokorom milloserdan postajesh, obrati ocsi miloserdja tvoga na proshnju tebe molechega puka, i bicse sercxbe tvoje, kojesmo za grihe nashe zasluxili, odvrati.

Svemoguchi vicsnji Boxe, smilujse slugi tvojemu Papi nashemu N., i vladaj s'-njim po tvojoj milosti na putu spasenja vicsnjega; da po tvojemu dopushtenju, tebi ugodna xeli, i sa svom kriposhtju izvershi.

Boxe, od koga sveta poxelenja, upravna svitovanja, i pravedna jesu dilla, podaj slugam tvojim mir, koga svit nemoxe dati, da i serdca nasha na tvoje zapovidi priklonita, i od nepriateljah ukinuvshi strah, vrimena nasha, budu s' tvojim zashtitenjem mirna.

Uxexi ognjem Duha svetoga bedra nasha i serdca nasha Gospodine, da tebi csistim tilom sluximo, i neoskvernjenim serdcem omilimo.

Sviu pravovirnih Boxe stvoritelju i odkupitelju, dusham slugah, i sluxbenicah tvojih odpushtenje sviu grihah udili, da oproshtenje, kojesu vazda xelile, bogoljubnim molenjem dostignu.

Dillovanja nasha, molimote Gospodine nadishuchi priteci, i pomagajuchi ponapriduj, da svaka nasha molitva, i dilovanje, od tebe vazda pocsme, i po tebi pocseto dovershise.

Svemoguchi vicsnji Boxe, koji nad xivima zajedno i nad mertvima gospodujesh, i svima se milostiv ukazujesh koje iz vire i iz dillah poznajesh, dache tvoji biti, molimote ponizno: da za kojesmo molitve odlucsili, kojisu illi na ovom svitu josh u putti, illi

s' ovoga svita priminuli; po milosti tvojega milloserdja, po utoesishtju sviuh Svetih tvojih, od sviuh grihah svojih oproshtenje dostignu. Po Gospodinu nashemu Isukerstu Sinu tvomu, koji s-tobom xivi i kraljuje u jedinstvu Duha svetoga Bog, po sve vike vikom. Amen.

Deinde aquam benedictam, et imaginem crucis assumet, et faciet super infirmum sequentes benedictiones:

Tadache uzeti Misnik blagosovljenu vodu, i propetje, pakche sverhu nemochnika slidecke blagosove izrechi:

Dominus noster Jesus Christus apud te sit, ut te de ✝ fendat. Intra te sit, ut te refi ✝ ciat. Circa te sit, ut te conser ✝ vet. Super te sit, ut te undique muniát, et benedicat. Spiritus sanctus descendat, et maneat super te. Amen.

Gospodin nash Isukerst bio kod tebe, date bra✝ni. Bio u tebi, date pokri✝pi. Bio okolo tebe, date uzder✝xi. Bio sverhu tebe, date od svakuda brani, i blagosovi. Duh sveti sishao, i ostao sverhu tebe. *Odg.* Amen.

R. Propitietur Dominus cunctis iniquitatibus tuis. Amen.

R. Et sanet omnes languores tuos. Amen.

R. Redimatque de interitu vitam tuam. Amen.

Et faciat in omnibus bonis desiderium tuum, qui solus in Trinitate unus Deus vivit, et regnat in saecula saeculorum. Amen.

R. Pax tecum. Et cum spiritu tuo.

R. Smilovaose Gospodin svim kolikim nepravednostim tvojim. Amen.

R. I ozdravio sve nemochi tvoje. Amen.

R. Oslobodio od izginutja xivot tvoj. Amen.

R. I ucsinio u svakom dobru xelju tvoju, koi sam u Trojstvu jedan Bog xivi, i kraljuje u vike vikah. Amen.

R. Mir s'tobom. I s' duhom tvojim.

Extendit versus infirmum manum dexteram, dicendo:

Sanet te Deus Pater, qui te creavit in carne. Sanet te Filius, qui pro te passus est in Cruce. Sanet te Spiritus sanctus, qui tibi infusus est in Baptismate. Sancta et laudabilis Trinitas unus Deus gratiam suam ad profectum salutis animae, et corporis in te augeat, et ab omni malo te liberet, ac in bono jugiter conservet, Qui vivit etc.

Expost ipsam aquam benedictam, et imaginem crucis coram infirmo relinquet, aut statui faciet, ut illam infirmus frequentius aspicere, ac pro sua devotione exosculari possit.

Admoneat etiam domesticos, ut ingravescente morbo, ac infirmo in agoniam veniente, statim Parochum accersant, ut morientem adjuvet, ejusque animam Deo rite commendet.

Uzdigne sverhu nemochnika ruku govorechi:

Ozdravio tebe Bog Otac, koiteje stvorio u putti. Ozdravio tebe Bog Sin, koije za tebe terpio na krixu. Ozdravio tebe Bog Duh sveti, koitije uliven na Kershtenju. Prisveto i slavno Trojstvo jedini Bog neka uzmloxi u tebi milost svoju na napridak dushevnoga i tilesnoga spasenja, i nekate oslobodi od svakoga zla, i u dobru vazda uzderxi. Koji xivi i kraljuje Bog, po sve vike vikom. Amen.

Zatim neka svetu vodu, propetje illi priliku Isukerstovu kod bolestnika postaviti dade, daju on cseshtje pogledati, i za svoju bogoljubnost ljubiti more.

Neka takojer opomene i kuchane, da kod otexcsajuche bolesti, i nastupajuche smerti, odmah xupnika pozovu, da umirajuchega kripi, i dushumu Bogu izrucsi.

Od Sakramenta Xenidbe.

Obsluxenje Sakramenta Xenidbe, nebi dodushe poredno spadalo na ovu knjigu, koja samo za poglavitu svoju sverhu nemochnike imade; alli buduch dase kadkad dogoditi more, da Misnik i k' onakvima bolestnikom pozvan bude, kojisu prie toga illi ocsito, illi potajno s'kojom xenskom glavom u grishnom i nezakonitom priateljstvu vishje godinàh xivili, pak morebiti i dicu porodili: hotiuchi dakle prid Bogom svoju krivicu popraviti, pak nezakonitu xenu i dicu u zakoniti red i poshtenje postaviti, i svoga imanja zakonite bashtinike ucsiniti, na smertnoj postelji u najvechu nepriliku Misnika postavljaju, dosadno molechiga, dabijih tada zakonito vincsao, gdi s'jedne strane pripisanom cerkvenom trojnom navishtenju vrimena nije, a za odpushtenje od recsenih navishtenjah josh manje prigode ostaje; a gdi medjutim s' druge strane a) bolestnika ocsita smertna pogibel tishti, a b) nezakonitu xenu i dicu neposhtenje, i prixalostno od sviuh stranah zapushtenje ocsigledno cseka. Za ovakve dakle dogadjaje misliosam, dabi dobro bilo obsluxivanje i svetoga Sakramenta Xenidbe k' ostalima riloxiti, da u svakoj slucsajnoj prigodi i nuxdi dushobrixnik svoje potribito orudje pri rukuh imade.

Premakoje pako veoma pomuosno za ovakve svakoverstne dogadjaje opchinske uprave podpuno opisati, i dati: ali sa svim tim mislim, dabi dobro bilo, nikoje barem opomene postaviti, poleg kojih mogaobi svaki dushobrixnik malo opaznije u takvima dogadjajih postupati.

Na priliku: 1) Buduch da Misnik kano duhovni samo likar, u svakomu dogadjaju pravo razaznati, i razsuditi nemore: gdije kod takvog bolestnika smertna pogibel, a gdi nije: — Zato, da sebe u dostacsnu sigurnost postavi, potribitobi bilo, da barem ondi,

gdi likara na berzo dobiti more, od likara pismeno svidocsanstvo izishche: daje takovi bolestnik u zbiljnoj i ocsitnoj smertnoj pogibeli, i da nije (po umu csovicsanskom) uffanja od njegova ozdravljenja. Ovo pismeno svidocsanstvo moxe tada misniku u potribi i za vlastitu i za bashtenicsku sigurnost ondi sluxiti, gdibi on bolestnika u takvoj ocsitnoj smertnoj pogibeli, brez pripisanih navishtenjah vincsao. Jer tko more svagdi dobar stati: da se nije a) takvi bolestnik prihinjio (osobito akoje iz nimacskih derxavah, illi od vojnicskog stanja, gdinose trojna navishtenja za valjano vincsanje bistveno iztraxuju, illi se brez svoga vlastnog odpushtenja na valjano vincsanje pustiti nemore) da lashnjim i kratjim putem do Xenidbe dojde, na koju drugacsije illibi morao podugo csekati, illi bash nebi ni odpushtenja ni dopushtenja dobio.

2. Akobi dakle kadgod i dogadjaj bio, dabi dushobrixnik kod zadostne sigurnosti takvog bolestnika rad zakonitog oposhtenja, i rad bashtinstva xene i dice vincsao: imaobi on takovi dogadjaj odma i shto berxje visokoj cerkvenoj Vlasti prijaviti: da i Cerkvu, i sebe, i pozakonjene bashtenike u svaku pristojnu sigurnost postavi. — Akolibi bolestnik potribito dovoljenje visokie cerkvene vlasti docsekati mogao, najboljebi bilo vas dogadjaj duhovnom Sudu javiti, i od onuda potribito dopushtenje i uputjenje zadobiti, pak tako u svomu vaxnomu pastirskom obsluxenju sigurno postupati.

3. Onima duhovnikom, koji josh nisu pravi Xupnici, nego samo Pomochnici xupnicski, valja u ovakom dogadjaju navlastito opreznim biti: buduch da sveti Sabor Tridentinski na valjano Vincsanje bash vlastitog Xupnika zaktiva: illi samo s' njegovim javnim dopushtenjem drugoga Misinka imati dopustja. Probitacsnobi dakle bilo, akoje moguche, da ovakovu sluxbu bash isti vlastiti Xupnik kod pogibljivog bolestnika dovershi; illi da on svoje privolenje i za ova-

kvi dogadjaj od bolestnikah, duhovnima svojima Pomochnikom josh u napridak providno dade.

4. Valja dushobrixniku dobro promotriti, dase medju ovakvima osobama kakve zakonite zaprike nenalazi, rad koje zakonito i valjano nebi mogli vincsani biti.

5. Ima dva svidoka uzeti, akobi bash i oni bili, kojebi isti bolestnik zaktivao, samo valja, da za svaki dogadjaj svoje zakonite vlastitosti ovi svidoci imadu, kano dasu ljudi od bistrog razuma, i od poznatog poshtenja, koji od svoga svidocsanstva svaki potribiti razlog dati umiu.

6. Ako bolestnik u smertnoj pogibeli svekolike od S. Matere Cerkve pripisane svetobicsaje docsekati nebi mogao, a ono mogaobi Misnik u takvom dogadjaju samo njegovu pravu volju razumiti i k' tomu dovoljenje druge strane zadobiti: pakjih tada odmah pripisanim nacsinom vincsati; govorechi: *Ja vas zdruxujem u Xenidbu, U ime Otca ✝ i Sina, i Duha svetoga. Amen.* Na koje pridade ostale molitve, ako vrime i bolest dopushtja, tojest u smertnoj bolesti.

7. Najboljeche pako i najsigurnie biti, ako svaki dushobrixnik svoje Biskupie za ovi dogadjaj naredjene Uprave virno slidio i obderxavao bude.

Parochus, aut de ejus licentia quiscunque sacerdos, matrimonio adstiturus, quasvis rubricas seu Romani, seu Dioecesani Ritualis bene sibi notas reddere studeat, ut omnia sive essentialiter, sive accidentaliter matrimonii celebrationem spectantia, fideliter observare valeat; in specie vero consensum ac responsa ab *ipsis contrahentibus* formaliter ac distincte excipiat: Ne in hoc momentoso passu sinistris secus effugiis ansa subinde praebeatur.

Sacerdos itaque primo interrogat Sponsos.

Misnik pita najprie Zarucsnike.

Sacerdos. Wie heisst du? *Mis.* Kakotije Ime?

Respondet sponsus, aut sponsa : Johann *oder* Katharina.

Sac. N. Ich frage dich bei deiner christlichen Treue und Glauben, sage mir es in der Wahrheit, ob du dich hast ausser (dieser (diesem gegenwärtigen ehrlichen (Person (N. N. nicht etwan (einer (einem andern ehelich versprochen: oder ob du nicht (einer (einem andern zugesagt hast, dass du (sie zur (Ehe (ihn zum (Gemahl nehmen haben wollest?

Spons. Nein.

Sac. Hast du (diese gegenwärtige (diesen gegenwärtigen (Person (N. lieb?

Spons. Ja, ich habe (sie (ihn lieb.

Sac. Willst du (sie (ihn zu (deiner (deinem ehlichen (Gemahlin nehmen? (Gemahl haben?

Spons. Ja, ich will.

Odg. Ivan, *illi* Katha.

Mis. N. Pitamte pod zavez tvoje kerstjanske virre, kaxi mi pravo: jesilise ti osim ove, ovdishnje poshtene osob kojoj drugoj za Xenídbu obechao, (obechala) illi da nisi kojoj drugoj obechao (komu drugomu obechala) dacheshju (dacheshga) za tvoju zakonitu drugaricu (zatvog zakonitog druga) uzeti?

Zarucsnik, illi zarucsnica odgovara: Nisam.

Mis. Ljubishli ti ovu poshtenu osobu?

Odg. Ljubim.

Mis. Hocheshli ti nju (illi njega) za tvoju zakonitu xenu (illi za tvoga zakonitog muxa) uzeti?

Odg. Hochu.

Sac. N, Ich frage dich abermal bei deiner christlichen Treue, und Glauben, ist zwischen euch beiden keine Bluts-Freundschaft, Schwagerschaft, Gevatterschaft, oder sonsten etwan ein Hinderniss, um welches wegen möchtet ihr nicht ehelich zusammen gegeben werden?

Spons. Es ist keine.

Mis. N, Pitam te opet pod zavez tvoje kerstjanske Virre, da nije medju vama kakvo rodstvo, priateljstvo, kumstvo, illi kakva druga zaprika, radi koje nebistese mogli xenidbeno uzeti?

Odg. Nije.

Deinde Sacerdos eodem modo interrogat sponsam, et illa respondeat ut supra.

His ita actis jubeat Sacerdos sponso et sponsae, ut annulos suos ad Altare ponant et benedicat eos hoc modo:

Benedictio Annulorum.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum et terram. *Vers.* Domine exaudi orationem meam. *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Benedic Domine hos annulos, quos in tuo nomine benedicimus, ut qui eos gestaverint, in tua pace consistant, et in tua voluntate permaneant, et in tuo amore vivant, senescant, et multiplicentur in longitudine dierum. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Oremus.

Creator et Conservator humani generis, Dator gratiae spiritualis: tu Domine mitte Spiritum sanctum

tuum Paraclitum de Coelis super hos annulos, ut armati virtute coelestis defensionis, illis, qui eos portaverint, proficiat ad salutem. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Tunc Sacerdos aspergat annulos aqua benedicta in modum crucis. Et annulum sponsae, in digitum dextrae manus sponsi, minimo vicinum, qui annularis vocatur, ponat; similiter annulum sponsi in digitum sponsae dicens: In nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritus ✝ sancti. Amen.

Quodsi ex parte utriusque, tam scilicet sponsi, quam sponsae Nuptiae hae primae sint; hoc est, si nec sponsus aliam uxorem, nec sponsa alium virum habuerit; aut vero si sponsa sola innupta fuerit: etiam si sponsus viduus fuerit: benedicat eos hoc ordine:

Benedictio Nubentium.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum et terram. *Vers.* Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. *Resp.* A templo sancto tuo quod est in Jerusalem. *Vers.* Benedicti sitis a Domino. *Resp.* Qui fecit mundum ex nihilo.

O r e m u s.

Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, benedic ✝ adolescentes istos, et semina semen vitae in mentibus eorum: ut quidquid pro sua utilitate didicerint, hoc facere cupiant. Per Dominum nostrum Jesum Christum Recuperatorem hominum Filium tuum unigenitum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula, saeculorum. *Resp.* Amen.

Psalmus 127.

Beati omnes, qui timent Dominum: qui ambulant in viis eius.
Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, et bene tibi erit.
Uxortua sicut vitis abundans: in lateribus domus tuae.
Filii tui sicut novellae olivarum: in circuitu mensae tuae.
Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.
Benedicat tibi Dominus ex Sion: et videas bona Jerusalem omnibus diebus vitae tuae.
Et videas filios filiorum tuorum: pacem super Israel.
Gloria Patri; etc. Sicut erat. etc.
Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *Vers.* Et ne nos inducas in tentationem. *Resp.* Sed libera nos amalo. *Vers.* Salvos fac servos tuos. *Resp.* Deus meus sperantes in te. *Vers.* Mitte eis Domine auxilium de sancto. *Resp.* Et de Sion tuere eos. *Vers.* Esto eis Domine turris furtitudinis. *Resp.* A facie inimici. *Vers.* Domine exaudi orationem meam *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Respice, quaesumus Domine super hanc Conventionem de Coelo sancto tuo, et sicut Tobiam et Saram Angelo pacis comitante protegebas, ita et istos a mortifera daemonum infestatione protegas, et ab eis mentis et corporis adversitates repellas: ut munimine tuo protecti, laudent nomen tuum sanctum, quod est benedictum, in saecula saeculorum. *Resp.* Amen.

Oremus.

Adesto Domine supplicationibus nostris, et institutis tuis quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, ut quod te auctore iungitur, te auxiliante servetur. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Oremus.

Benedic ✝ Domine Jesu Christe hunc famulum, et hanc famulam tuam, sicut benedixisti familias filiorum Israel per orationem Moysis, ut venientes per mare rubrum, in conspectu Pharaonis salvi fierent, ita et hi in conspectu tuo salvi fiant in die iudicii. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Benedictio.

Benedicat ✝ vos Deus Pater, custodiat vos Jesus Christus, illuminet vos Spiritus sanctus: ostendat Dominus faciem suam vobis, et misereatur vestri, et convertat Dominus vultum suum super vos, et det vobis pacem omnibus diebus vitae vestrae, impleatque vos omni benedictione coelesti in remissionem omnium peccatornm vestrorum, ut habeatis vitam aeternam in saecula saeculorum. Amen.

Juvabit subinde ante Coniunctionem Sacramentalem, Sponsis institutionem, vim, et obligationem Sacramenti Matrimonii exponere simili (si lubet) modo.

Kratka opomena k' Zarucsnikom prid Vincsanjem illiti Udavanjem.

Kolikeje cine mirno druxbeno stanje pri Bogu, kojise Bog mira i jedinosti zvati hoche, ocsitovaonamje isti primilostivi Bog, ne samo po Ezekielu Proroku na pogljavu 25. govorechi: *Damuje nojbolje primljeno muxa i xene u jedinosti i svetoj ljubavi provodjeno xivljenje*: negoje to isto i mlogima takojer dillim potverdio: kano n. p. kadnoje Adamu drugaricu stvorio; kadnoje Abramu Patriarki mirnu drugaricu Saru darovao, kadnoje Isaku Sinu Abramovu Bogabojechu Rebeku za drugaricu udilio; kadnoje mladomu

Tobii bogoljubnu mlagju Saru za xenu csudnovato dao; kadnoje Zakarii poboxnu Elisabethu, Majku Ivana Kerstitelja, poklonio. Shtoje pako u staromu Zakonu Bogu ugodno bilo: onoje i u novomu pridragi nash Spasitelj josh bistrie iztomacsio, i potverdio: kadnoseje dostojao u Kani Gallilee nesamo na piru biti, i pir blagosoviti: nego takojer svoje ljubavi, i svoga svemoguchstva csudnovato Znamenje ostaviti: prominivshi najpervo vodu u vino, pak zatim uzdignivshi stanje xenidbeno na dostojanstvo od svetog Sakramenta. Kadno opet o drugoj priliki ovo svoje sveto diHovanje josh bistrie potverdi: karajuchi xudie, da oni rad nepokornosti svoje iz malovaxnih uzrokah ono sveto xenidbeno druxtvo raztavljaju, kojeje isti Bog sastavio; nadodojuchi: *da ono shtoje Bog sastavio, csovik neima raztavljati; dache csovik (zakoniti) Otca i Mater ostaviti, i svomuse drugu (tako) pridruxiti, da dvoje jedna putt budu.* I toje dobri kerstjanski drugovi! primilostivi Beg sve iz svoje boxanstvene premudrosti sveto i blaxeno ucsinio, hotiuchi najprie, dase pleme csovicsansko s' njegovim svetim blagosovom u miru i svetinji uzmnoxaje; da njega za svoga Stvorca pripoznaje, i falumu daje; da porod svoj u poznanju i strahu Boxjemu odhranjuje, i na slavu Stvorca svoj vlastiti xivot, i porod bogoljubno uputjuje; dase od grihah csuva, ter daga na kripost i kerstjanski boguljubni xivot privodi; pak dase, reko: nesamo tako pleme csovicsansko uzmnoxaje, nego da i u svetinji, i u blagosovu boxjemu raste, i kore Angjeoske do volje Boxje puni. A da razloxiti i razumni csovik, koije mallo manje snixen od Angjelah, u svomu xenidbenomu sdruxenju nepogleda samo na ona, na koja nerazloxite xivine, puttenom svojom navalom, pogledaju, nego da na ona poglavito pogleda, za kojagaje Bog stvorio, i odredio, to jest na kripost, i svetinju xivota, kojano se takojer i u xenidbenom stanju po millosti Boxjoj lasno zadobiti more; odkuda i prilikuje S. Pavao ovi S. Sakramenat s' ljubavju Isukerstovom,

s' kojomje on svoju cerkvu ljubio, govorechi: *Ljudi! ljubite xene vashe, kakogodje Isukerst poljubio Cerkvu svoju, i sebe istoga za nju dao.* Isus je pako svoju Cerkvu csistom i svetom ljubavju ljubio; csistom dakle i svetom ljubavju poglavito imade i drug druga ljubiti, jedno drugo tojest najpervo i najpoglavitije na bogoljubni, na kripostni, na sveti, i na kerstjanski xivot probudjivati, dicu u strahu Boxjemu odhranjivati, i tako istom mir i mnogoverstni blagosov Boxji zadobiti, i uxivati, u csemu najpoglavitii cilj ovoga svetog Sakramenta zaderxajese.

Drugi cilj ovoga svetog Sakramenta jest, dase csoviku i xeni svaka prigoda od neposhtenog, i ruxnog xivota ukloni; dase csovik i xena u svojima potribama i nevoljama medjusebno pomaxu, razgovaraju, i tishe; da jedno drugoga slabosti uzterpljivo podnosi, da xena drugu svomu, kano glavi od kuche i druxbenog xivota pokorna i poslushna bude u svemu, koja nisu protiva Bogu, i protiva dushevnom spasenju; alli da i csovik xenu svoju kano pravog svoga druga pogleda, i slabosti njezine kano razumnia i jacsja strana usterpljivo podnasha, i na dobro izpravlja: dase nepogerdjuje drugacsie ime Boxje; dase mladjima zao izgled ondi nedaje, gdinoje bash najsvetja, i najpoglavitija druxevna duxnost, dase mladji nesamo bogoljubnim naukom, nego i dobrim izgledom na bogoljubni i kerstjanski xivot pritexu. Blaxenibose nazivaju u svetom Pismu oni samo Roditelji, koji mirno, sveto, i bogoljubno xivu; koji dicu svoju u strahu boxjemu odhranjuju, i tako pristojne duxnosti svoga stanja podpuno izvershuju; na priliku Abrama, Isaka, starog i mladog Tobie, Zakarie, i bogoljubne Elizabethe. Protivnim pako nacsinom pritise pooshtro Bog onima roditeljom, koji svoju dicu nebogomilo i razpushteno odhranjuju, i svojim nevaljalim izgledom smutjuju. Da vishje netraximo ovdi svidocsanstvah: budi vam samo jedan xivi izgled Heli veliki Misnik, koga Bog naglom i nesretnom smertju (osim drugih ka-

shtigah) bash zato pokara, shtoje sinove svoje nebogomillo, i razpushteno odhranio! — Ako xelite indi dobri kerstjani u ovom svetomu stanju oni blagosov boxji dushevni, i tilesni uxivati; kogasu drugi sveti gori receseni uxivali, a vi znajuchi dobro iz proshastoga veche nauka, druxbene vashe duxnosti, takojih virno obsluxujte, kakonosujih i oni virno obsluxivali. Bog pako svakog blagosova, koi vasje na ovi sveti Sakramenat pustio dojti, svakuche vam takojer potribitu milost za njega udiliti, akoga samo za nju ponizno, i pouzdano uzmolili budete; shtonoche vasha najsvetija duxnost vazda biti, ako xelite u vashemu xenidbenom stanju sritno, i spasonosno xiviti.

Deinceps Sacerdos dextras utriusque iungat, et iunctas stola circumvolvat, et hac forma verborum eos copulet.

Ego coniungo vos in matrimonium. In nomine Patris ✝ et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Postremo pro more in hac Patria usitato dextris ipsorum super sanctis reliquiis collatis, faciat Sacerdos eos singilatim iurare: ipso in proferendo verba Juramenti in secunda persona praeeunte, illis vero in prima persona subsequentibus. Et primo quidem sponsum, deinde sponsam hoc modo:

Sac. Als dir Gott helfe.	*Mis.* Tako te Bog pomozi:
Spons. Als mir Gott helfe.	*Odg.* Takome Bog pomozi.
Sac. Unsere liebe Frau.	*M.* Blaxena Divica Maria.
Spon. Unsere liebe Frau.	*O.* Blaxena Divica Maria.
Sac. Und alle Gottes Heiligen.	*Mis.* I svi sveti Boxji
Spon. Und alle Gottes Heiligen.	*Odg.* I svi sveti Boxji.
Sac. das du (diese gegenwärtige Person / (diesen gegenwärtigen N. lieb hast?	*Mis.* Da ovu poshtenu osobu ljubish?

Spon. Das ich (diese gegenwärtige Person / diesen gegenwärtigen N.) lieb habe.	*Odg.* Da ovu poshtenu osobu ljubim.
Sac. Und (sie / ihn) zu (deiner / deinem) ehlichen (Gemahlin / Gemahl) nehmest.	*Mis.* Ljubechi nju (njega) za tvoju zakonitu xenu (muxa) uzimash.
Spons. Und (sie / ihn) zu (meiner / meinem) ehelichen (Gemahl / Gemahlin) nehme.	*Odg.* Ljubechi nju (njega) za moju zakonitu xenu (muxa) uzimam.
Sac. Nach der Ordnung Gottes.	*Mis.* Poleg Boxje uredbe.
Spon. Nach der Ordnung Gottes.	*Odg.* Poleg Boxje uredbe.
Sac. Und nach dem christlichen Kirchengebrauch?	*Mis.* I svete matere Cerkve obicsaja.
Spon. Und nach dem christlichen Kirchengebrauch.	*Odg.* I svete matere Cerkve obicsaja
Sac. Und das du (sie / ihn) nicht verlassen willst.	*Mis.* I da nju (njega) nechesh ostaviti.
Spon. Und das, ich (sie / ihn) nicht verlassen will.	*Odg.* I da nju (njega) nechu ostavit.
Sac. So lang du und (sie / er) lebet.	*Mis.* Do njezine (njegove) smerti?
Spon. So lang, ich und (sie / er) lebet.	*Odg.* Do njezine (njegove) smerti.
Sac. In keinerlei Noth und Widerwärtigkeit.	*Mis.* U nijednoj potribi i suprotivshtini.
Spon. In keinerlei Noth und Widerwärtigkeit.	*Odg.* U nijednoj potribi i suprotivshtini.

Sac. Als dir Gott helfe? *Mis.* Takote Bog pomozi.
Spon. Als mir Gott helfe. *Odg.* Takome Bog pomozi.

Postea sponsam simili modo interrogatam faciat iurare: finitoque utriusque iuramento aspergat eos aqua benedicta, et dimittat in pace.

His expletis si benedicendae sint nuptiae Parochus missam pro sponso et sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus, quae ibi praescribuntur.

Peractis omnibus Parochus manu sua describat in librum Matrimoniorum nomina Coniugum, et testium et alia iuxta formulam praescriptam: idque licet alius Sacerdos, vel ab ordinario delegatus Matrimonium celebravit.

De secundis Nuptiis.

Si ex parte utriusque Coniugis hae sunt secundae nuptiae, hoc est, si utrique vidui sint: Sacerdos, qui eos coniungit, observet et peragat ea, quae ordo coniungendi sponsum et sponsam in facie Ecclesiae, superius descriptus continet, usque ad eum locum ubi fit annulorum sponsi in digitum sponsae, et e contra impositio, inclusive. Benedictionem autem nubentium ibi subsequentem omittat, sed eius loco hanc saltem orationem dicat.

Oremus.

Adesto Domine Supplicationibus nostris, et institutis tuis quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, ut quod te auctore iungitur, te auxiliante servetur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oratione finita iungat dextras utriusque, et stola circumvolvat, copuletque per haec verba formalia. Ego coniungo vos in Matrimonium, in nomine Patris ✝ et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Et ultimo faciat ipsos iurare, eo modo, quo supra habetur descriptus.

Quodsi ex parte tantum sponsae sunt secundae nuptiae, hoc est, si sponsa vidua est, sed sponsus nondum aliam habuit uxorem: de his, quae ordo coniungendi sponsum et sponsam superius habet, nihil quidem omittatur; verum Benedictio nubentium super solum sponsum numero singulari et genere masculino dicatur hoc modo.

Oremus.

Deus Abraham, Deus Isac et Deus Jacob bene ✝ dic adolescentem istum, et semina semen vitae in mente eius; ut quidquid pro súa utilitate didicerit, hoc facere cupiat. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum etc. Cum Psalmo.

Beati omnes, qui timent Dominum, etc. *ut supra fol. et in fine Gloria Patri etc. Quo finito subiungitur Oratio.*

Oremus.

Benedic Domine Jesu Christe hunc famulum tuum, sicut benedixisti familias filiorum Israel per orationem Moysis, ut venientes per mare rubrum, in conspectu Pharaonis salvi fierent, ita et hic in conspectu tuo salvus fiat in die iudicii: per Christum Dominum nostrum. Amen.

Benedictio.

Benedicat ✝ te Deus Pater, custodiat te Jesus Christus illuminet te Spiritus sanctus: ostendat Dominus faciem suam tibi et misereatur tui, et convertat Dominus vultum suum super te, et det tibi pacem omnibus diebus vitae tuae, impleatque te omni benedictione coelesti in remissionem omnium peccatorum ut habeas vitam aeternam in saecula saeculorum. Amen.

Drugi Odsik.

Od nacsina razlicsite bolestnike razgovoriti, i u bolesti tishiti.

§. 1.

Opchinska Opomena.

1. *Dushobrixnik ima na to osobito paziti, da bolestniku u nezgodno vrime, podugim, illi odvech glasnim razgovorom, umorljiv utishitelj nebude. Vidi od toga u pervom Odsiku uredbe 7. i 8.)*

2. Nekase vlada Misnik u govoru i utishenju kod bolestnika samo onako, kako bolestnicsko stanje, i potribe dopushtjaju. Neka dakle Misnik nemisli, da on svakolika ona, kojasu ovde popisana, morajih na priliku i na primer jedne pridike bolestnikom pridstaviti. — Nego iz ovih, dole, (po razliki chudih, okolostanjah, i potribochah) uredjenih nacsinah, od utishenja, i razgovaranjah bolestnicskih, i izvedenih izabranih utishljivih ricsih Svetoga Pisma, neka izabere Misnik samo ona, kojasu za utishenje pohodjenoga bolestnika najprikladnia, pak nekajih bolestniku iz sveserdne otcsinske ljubavi u kratko, i priprosto, brez ricsnog nekoristnog uzmloxanja tako pridstavi, da bolestniku, nikakove dosade neuzrokuje; i akobi bolestnik shtogod hotio kazati: illi odgovoriti, nekaga Misnik sa svakim usterpljenjem, i

dobrostivostju poslusha. Po ovakom postupanju neche misnik bolesniku nikakove dosadljivosti uzrokovati, negochemu mlogovechma razabranje, utishenje, odlashnjicu, i nuternju zadovoljnost doneti, i svoj xeljni cilj dostichi.

§. 2.

Posebne opomene za razgovoriti bolestnike, da svoje bolove uzterpljivo padnose, i njih u bolesti tishiti.

Ovaj krix pridragoga nashega Odkupitelja (pokazuje propetje bolestniku,) dragi Priatelju, neka ti bude primili cilj tvojih mishljenjah, i promishljavanjah. Pomolise tvojemu Odkupitelju i Spasitelju, i moliga osobito, dati pomogne tvoj krix za sobom uzterpljivo nositi. Ovo sveto Znamenje nashega Odkupljenja, utishenjeje xalostnih i bolestnih, jakost nemochnih, temelj nasheg ufanja, i stup sveg nasheg pouzdanja. On je utocsishte grishnikah, orudje spasenja, i pristolje miloserdja.

Promisli dragi Priatelju, muke pridragoga nasheg Odkupitelja, i ovakose uteci k-Spasitelju tvomu:

O Isuse! Odkupitelju svita, kojisi zloche, i zla kojesam ja za grihe moje zasluxio, na se primio i uzterpljivo podnosio, ucsini, dami s-visokog krixa dojde utishenje, i spasenje. Pokripime po vridnosti tvoje muke, da bolove bolesti moje s' usterplenjem po tvojoj svetoj volji podnosim. Udilimi o Isuse! ono sveto podloxenje, koje sam tvojoj svetoj volji duxan. Tisi po tvojoj muki u tvoje sveto kraljestvo unishao; ucsini, o Boxe: da i ja stobom takojer i uzvelicsan budem. Takoje moj Odkupitelju! pred tvojim prisvetim krixem, na komusi za me hotio terpiti, odlucsujem, dachu iz ljubavi prama tebi bolest moju uzterpljivo podnositi. Sjedinjujem muke moje s-mukama tvojima, i prikazujemtijih na odpushtenje grihah, i na vikovito s-tobom pomirenje.

Ta i sritan sam, pridragi Odkupitelju moj! ako za nikoliko csasovah vrimenitih bolovah, tolike godine prigrishenjah mojih odkupiti, i vikovitu blaxenost zasluxiti mogu!! — „Promisli na dilje dragi Priatelju moj; terpechega Isukersta kano xivi tvoj izgled! Mogulise uda ukloniti, da pod kraljevskom glavom neterpe? xivoti pridstavi u pamet ona ochutjenja, kojati ovakov xivi izgled terpecheg kralja u serdce uliva; ovacheti ochutjenja, svako neuzterpljenje, i zlovoljnost, kojabite uznemiriti mogla, utaloxiti, i protiva ovima slatko utishenje doneti, i u serdcujih razshiriti. Tichesh s-nikim svetim uzdasom zavapiti: Pridragi moj odkupitelju! ja nalazim, dasu moje muke i bolesti, prama tvojima, josh verlo malene. Kakobise mogao ja tuxiti, ako s-jedne strane promislim, shtosi ti na tilu i dushi terpio: — promisliv s-druge strane grihe, kojesimi odpustio, i platju kojusimi obechao. Ah Gospodine! ranni slobodno moje tilo, allimi samo izlicsi dushu. Iz serdcachu josh vishe terpiti; pak uzmnoxi u meni ljubav, uzterplenje, i posluh. O dabi mogao s-tobom i na krixu umerti, da samo uvike i stobom xivem. Moj dragi kershtjanine! podnosi s-pokornim duhom ovu bolest i sve njezine protivne naslidke. Rukabo Boxja, kojate tako milluje, rukaje otcsinska, i hochete po toj bolesti ne skvariti, i pokvariti, nego ocsistiti, i spasiti. Spomenise onih dobrocsinstvih, kojatije Bog, od tvoga poroda, tia do danas ukazao; spomenise pogibelih, iz kojihteje Bog do danas oslobodio; — i promisli dobro, jesili moguch i vridan, zadosta oxaliti, shtosi tako pridobrog Otca, i pridobrostivoga Boga uvridio? Jeli dakle pravo, shtose radi bolovah, koje sada terpish, tuxish? kano dajih nisi po tvojimah grisih zasluxio! Prikaxi dakle iz prave ljubavi Bogu tvoje grishno tilo, i iz xivog pripoznanja toliki njegovih dobrocsinstvih prikaximu terpljenje za dar od pomirenja. Svaznajuchije Bog, moj dragi, sve shtoti terpish, da terpish, naredio. Dati chesh dakle

Bogu, oni posluh, kogasimu kano dite i stvorenje njegovo ukazati duxan? — Zar nije nashe zdravlje, i nasha bolest u Boxjima rukama? Zar Bog nije oni svemoguchi Gospodin, koji udara, i ozdravlja? Zar muke, tuge, i nevolje nashe nisu uredu njegove svete pravice zaderxane? Svakoverstne tegobe shalje Bòg, sverhu dobrih, dajih kusha i ocsisti? a sverhu grishnikah, dajih pokori i na pùt spasenja obrati. Po naredbi Boxje pravice, moraju grisbnici biti pokarani, illi to bilo na ovomu, illi nadrugomu svitu. A dobri opet obicsaju od Boga biti kushani. Koliko dakle imade kershtjanin Bogu svomu zafaliti, zato, da neizmirno miloserdni Bog, pristrashne vikovite muke, u vrimenita i prolazecha terpljenja prominjuje: da nas spasi. Reci dakle kershjanine k-dobrostivomu Bogu: Gospodine moj, i Boxe moj! klanjamse tvomú pripravednome sudu, i pripoznajem nepravicsnost tuxbah mojih. Ja terpim dodushe, ubogsam, i sasma potribit; allisam radi mojih grihah ne vrimenite samo, nego i vikovite muke zasluxio, paktvoja neizmirna dobrota, hoche da zasluxene vikovite muke, u vrimenite promini! i moje uzterpljenje prokusha! — Neka odstupi od serdca moga svako najmanje ganutje od neuzterpljivosti, odmakni Boxe od ustah mojih svaku i najmanju rics od nezadovoljnosti! Gospodine, poshalji na mene na ovome svitu svekolike muke, po tvojoj svetoj Pravici; sritjansam Boxe moj, postavshi dionik od gorkoga Kalexa Isukerstova, samome pojacsi i pokripi milostju tvojom na ovom svitu; ter spasime i sahranime u vikovicsnosti. Ovóje ono za shtote priponizno Boxe molim.

Kratka uzdignutja pameti k'Bogu, po S. Pismu.

Podugovicsnjim usterpljenjem postupajmo na ukazano nami borenje: Obazirajuchisese na Isukersta, koije Pocsetnik i Dovershitelj nashe vire, koji vidivshi blaxenost kojaga csekashe, smert na krixu,

nepazechi na osramotenje, priterpi... Promisli onoga, koi je toliko protigovorje protiva sebi od grishnikah podneo, samo dase vi neumorite (u terpljenju) pomanjkavshi u serdcu. K'Xudiam. p. 12. v. 1—3. Isukerstje za nas terpio, ostavivshi nam izgled, daga naslidujemo. List. S. Petra. p. 2. r. 21. — Buduch daje Isukerst u svojoj putti za nas terpio, oboruxajtese dakle i vi s-istim misljenjem. List. S. Petr. p. 4. r. 1. — Molite: Blagosovljen budi Bog Otac Gospodina nashega Isukersta, Otac od Miloserdja, i Bog svakog Utishenja, koji nas u svakom nashem nevoljenju tishi. Korinth. p. 1. r. 3. 4. — Blagosovljeno budi tvoje ime, Boxe otačah nashih, koisi onima milostiv, na kojese serdish, i u vrime od nevolenja onima grihe odpustash, kojite zazivaju. K-tebi Gospodine obratjam moje lice, k-tebi uzdixem moje ocsi. Nijedanbo csovik nemoxe tvoje viche dosechi; ali svaki, koji ima srechu tebi sluxiti rodjen je, dacheshga u ovomu xivotu izkushana, okruniti, i dache, kadga pokarash, miloserdje zadobiti.

Jerbose ti nenasladjujesh u nashem pogubljenju, nego za olujom tiho csinish, a za usdisanjem i placsem napunjujesh nas radosti. O Boxe Izraelov! blagosovljeno budi tvoje ime u vike. Tobie pog. 3. r. 13. 14. 20. 21. 22. 23.

O Boxe moj! ja pripoznajem dasu tvoji sudovi pravedni, i dasime u tvojoj istini pravo ponizio; veli David u Pismi 118.

Ali prie nego sam ovako xalostno ponixen bio, zasluxiosam bio to, po mojih grisih; veli David u Pismi 118.

Podloxena budi dusho moja boxjim uredbama, od njegabo ocsekujem usterplenje i pomoch; veli David u Pismi 61.

Blaxeni csovik koga Bog kara, netuxise dakle i nemermljaj, kada te kashtiguje, jerbo kad on ranni, onche i izlicsit, a ona ista ruka koja bije, ona che i ozdravit; veli Job uzterpljivi p. 5. r. 17.

Gospodinje kod onim, kojisu nevoljnog serdca, i oneche spasiti, kojisu u duhu ponizni; veli David u Pismi 33.

Csekaj Gospodina utishitelja, objacsise, stalan budi, i usterpljivo podnashaj poslanje Boxje; u Pismi 26.

Bog, od koga sve milosti dolaze: koi nasje po Isukerstu u svoju vikovitu slavu pozvao, neka vas u kratkom vashem terpljenju objacsi, pokripi, i utverdi. 1. Petra. p. 5. r. 10.

Nevoljenje, koje nas ovdi snahodi, lakoje, i prohodeche; ali nam donosi vikovitu neizmirnu slavu, nepromatramobo mi shtose vidi, nego ono shtose nevidi. Jer kojase vide, vrimenitasu, a kojase nevide, onasu vikovita. 2 Korinth. p. 4. r. 17. i 18.

Zarste zaboravili one utishive ricsi, koje vam Bog, kao svojoj di ci govori: Sinko! nemalaksaj, ako te oshtro derxi, jer koga Gospodin ljubi, onoga on i kara, a bash onoga sina oshtrije bicsuje, komu dobro hotche. K'Xudiam p. 12. r. 5. i 6.

Gospodin Bog namirljuje nas kushat, dase vidi, tkoga iz svega serdca, i iz sve dushe ljubi. Deuter. p. 13. r. 3.

Usterpljivi dakle budite, i objacsite vasha serdca. U terpljenju i podnashanju uzmite izgled na prorocim, kojisu na Gospodinovu zapovid govorili. Gledajte! josh jih blaxene nazivamo, kojisu terpili. Viste csuli kakoje Job podnosio, a znate kakoje Gospodin svershio; veli S. Jakob. p. 5. r. 8. 10. i 11.

Radujtese, kojiste od Muke Isukerstove dionici: kadse on u svojoj slavi ukaxe, ondachete sveseljem i radostju zasitjeni biti.

Bog od uzterpljenja i utishenja; ti si moj obranitelj, i moje utocsishte u vrimenu od nevolje. K'Rimljan. p. 15. r. 4.

Kratke Opomene, iz svetih Otacah dovedene.

Nevolje, kojenam ruka Boxja shalje; sluxenam illi za odpacsivanje nashih grihah, illi ako po milosti Boxjoj toliko bash i sagrishili nebi bili, sluxenam i jesu doisto od Boga odredjene za veche nashe nadarenje. Illi dakle nepravedni, illi pravedni bili, nevoljesunam ovoga svita veoma koristne zato: da nas to jest kadkad vechma od grihah ocsiste, i da csistii prid pristolje Boxje dospiemo; a kadkad da nas poniznie i krotkie ucsine ter da nam dojduche zasluxene muke pomanjshaju; veli S. Ivan Zlatoustni, u govorenju 60. Nishta nije, shtobise za slavu i diku zadobiti, usterpljenjem i bolestma prilikovati moglo; jereje uzterpljenje doisto ostalih sviu kripostih kraljica, i kruna, i verh sviuh kershtjanskih kripostih; i kakogodje usterpljenje sverhu sviuh ostalih i kripostih uzvisheno: tako nadvisuje ono takojer u bolestma svaku onu kripost, koju mi kod svakog drugog tilestnog zla imati moremo; veli isti S. Ivan zlatousti u Poslanici k' Olymp. diakoniss.

Tuga i nevoolja liose nashu oholost, i svaku linost na dobra dila izkorenjiva, nevolja nas ucsi da uzterpljivi budemo, i bash nas k' tomu silluje; ona odkriva, i ucsi nas, dasu vrimenita sva dobra, jedno nishto; tertako nas vodi i privadja na put od mudrosti, S. Ivan zlatousti u Evangjelju 26. u II. Poslanici k' Korintianom p. 12.

Ima ljudih, koji ako kostobolju, glavobolju, illi drugu kojugod bolest dobiju, takia psuju, i Boga pogerdjuju; i ovakovi neusterpljenici podnose dodushe bolest, alli brez spasonosnoga ploda. Shto csinish, o csovicse, pogerdjujuchi tako tvoga dobrocsinitelja, i Branitelja i Spasitelja?! Zar nevidish, dasi po tomu na uvike vrat lomish? Zar psujuchi i pogerdjujuchi Boga, mislish tvoju bolu i nevolju oblakshati? da pacse, nevolju tvoju josh vechma po tomu uzmloxajesh; veli S. Ivan zlatousti u 5. Evangelici od Lazara.

Samom Bogu, koji nevolje na nas shalje, poznatoje, kadaje koristno od nas nevolje dignuti; pripustjane pako od Boga sverhu nas nevolje uzterpljivo podnositi dilloje nashe dobrochudnosti; zatojih sa zafalnostju i s-usterpljenjem podnositi imamo; veli Ivan zlatousti u 19. Evangelici kod Mathea.

Tko odmah umre, samo jedanput pridobitelj biva; a tko sve udiljno u bolovih uzterpljen ostaje, svakise dan s-njimih bori, a od bolovah ipak nepridobijen ostaje; svakisi dan novu krunu od uzterpljenja kuje. S. Cyprian u I. knjigi, Poslanici 16 k' Mejsii i Maksimu Misniku. Koja dobrocsinstva miloserdno neukazuje ljudma Bog, kadaje i ista nevolja, boxje dobrocsinstvo; jer kakogodje dobra sritja dar Boxjiskojim csovika tishi i veseli: takoje i suprotivshtina milost boxja, s' kojom csovika (na dobro) opominje, i ponukuje; veli S. Augustin u Poslanici k' Feliksu: Nijedan csovik nije na ovomu svitu tako pravedan, i izverstit, koji nebi potribovao kushanja po tugama i nevoljamu; bilo to illi za njegovu kripost izverstniu ucsiniti, illiju pojacsiti, illiju prokushati. S. Augustin protiva Faustu, Poslan 22. p. 20. Gospodin te Bog tvoj kusha u mlogima; csestote ostavi, i odkrenese od tebe; alli ne u svojoj sercxbi; ovo csini on, date prokusha, a ne, date nauvike od sebe odbaci. Tvojte Ljubovnik uzterpljivo cseka, i ti njega uzterpljivo csekaj, tvoji grisi nisu njega privladali, ucsini dakle sada, da i tebe neprivladaju bicsevi njegovi; veli S. Bernardo ugovorenju na Porodjenje Marino.

Mlogoje koristnije i spasonosnije, da sada slushash Boga, koi te svituje, tishi, ponukuje, a takojer vishe, illi manje kara i pedepsa, nego u onaj gorki, xalostni, i tamni dan slushati Boga, gdite, brez miloserdja pravednom odsudom odsudjuje, kashtiguje, i nauvike od svoga Boxanstvenoga lica odbacuje. Sada ako shtogod gorkoga chutim u ricsi njegovoj, nije brez sladkosti; jerbose kod biesevanja neizrecsenog, svoga miloserdja josh spominje; da pacse i to

isto sadanje njegovo bicsevanje, nishta drugo nije, nego plo neizrecsenog njegovog miloserdja; veli S. Bernardo u govorenju 5. od Posvetjenja Cerkve.

§. 3.

Opomene, po kojimase bolestnik probudjuje na pouzdanje u neizrecseno miloserdje Boxje.

Ako te dragi, Kerstjanine! spomena na tvoje grihe buni, i smutjuje, pomisli odmah, da nas grishnikeh, po Svetomtajstvu od Pokore, neprocinjena kerv Isukerstova pere, i od sviu nashih gribah csisti.

Postavi dakle moj dragi Kershtjanine sve tvoje ufanje i uzdanje u neizmirno miloserdje boxje. Jer, akosiga mlogo putah potlacsio, i nezamario: pomisli ipak, daje miloserdje Boxje neizgrabivo, i daje Bog sam rekao: daje njegovo miloserdje veche, nego sva dilla njegova; ah da toga nije moj dragi, zarbite pravica boxja do danas terpila, i zarti nebi veche davno nauvike izgubljen bio? Nesmutjujse dakle radi mnoxine, i velicsine gribah tvojih, nego sa svim pouzdanjem digni ocsi tvoje k-Nebu, i ovako samnom pouzdano zavapi k-Otcu od miloserdja! Ufajse moja dusho u Boga, on je tvoj Odkupitelj, i Bog tvoj. Pis. 42. r. 5. Gospodine! ti si put dobrote, i pomilovanja, dapacse primiloserdan si pram svima, kojite zazivaju.

Tise smilivash svima ljudma, jerbosi svemoguch, i odpustjash ljudske grihe zarad pokore; Gospodine ti svima oprastjash, jer dushe milujesh.

Reci, o Boxe! mojoj dushi: Ja sam tvoje spasenje.

Boxe moj! tisi moje Miloserdje, i moje Utocsishte; tisi moja pomoch, i moje oslobodjenje! - Boxe ti si moj Branitelj, u tebe se ufam.

U Gospodinuchu se radovat, i veselitchu se u Bogu Spasitelju momu.

Nijednom csoviku pod Nebom, nije drugo ime dano, u komubi se spasiti mogao, osim imena Isusovog.

Kojigod zazove ime Gospodnje, bitiche spasen.

Gospodin miluje sva stvorenja, i njegovose miloserdje rashiruje sverhu svinh dillah njegovih.

Kakogodse Otac svomu ditetu smiljava takoche-se Gospodin smilovat onima, kojigase boje, i u njegase uzdaju; onbo zna dasmo odpraha stvoreni, i slabi.

Tkose u Boga ufa, onajche (kushanje Boxje) kao miloserdje Previshnjega pripoznati.

Ukaxi Gospodine, dasimi Obrana, nekase zastide moji nepriatelji: vidivshi, dasi ti moje utishenje, i moj podpor.

Uzmi i moju dushu u tvoju obranu, tebibosam posvetjen, oslobodime Boxe moj, jersamse samo u tebe ufao.

Kratke Opomene iz svetih Otacah.

Dabi spomena od mojih ucsinjenih grihah kolikomu drago dushu moju obtereshavala; i dabime promishljanje grishnog moga xivota, josh toliko strashilo: jachuse ipak u slatku dobrotu Isusa moga uzdati, i ocsi moje vazda u njegovo neizmirno miloserdje upirati; znam dodushe, da nikoja nepravednost nije tolika, kolikaje nepravednost moja, al chutim opet s' druge strane, da nije bolla, i skrushenja, sverhu bolla, i skrushenja serdca moga! Ako sam i sverhu mirre sagrishio, nezdvajam, jerboje onaj, u kogase ufam sverhu mirre terpio. Ako sam Boga po strashnom prigrishenju momu i razserdio, opet samga po neprocinjenoj muki Sinka njegova, i pomomu sveserdnom skrushenju kano izgubljeni sinak i pomirio; veli S. Bernardo u govorenju 385. nekojima novima skupshtinama.

Nekase nitko od vas vishe radi ucsinjenih grihah nesmutjuje negoje potribito, dase skrushi. Nutder? morebiti dasi sagrishio na svitu, skrushise. Zar si vishe nego Pavao ucsinio? Akosi u viri sagrishio: zarsi vishe nego Petar ucsinio? pak i pak, csinechi sve obadva pokoru, nisu samo spasenje zadobili, nego i na istu najvechu svetinju xivota dospili; pak takojer i spasenja sluxbenicsstvo, i ucsiteljstva svetinju slavno zadobili; i ti dakle tako isto kao i njiu dvojica diluj; veli S. Bernardo u govorenju 3. od S. S. Petra, i Pavla.

Svitujemvas, da xalostnu i nemirnu uspomenu proshastoga xivota smetnete, ter dase dobrostivostih boxanstvenih spomenete, da, vas promishljanje dobrote vashega Boga opet razveseli, i izpravi. Izkushajderte shto Prorok govori: Obradujse u Gospodinu, i daticheti on sve shto ti serdce xeli. Potribitaje dodushe xalost i pokora za grihe, alli nek nebude uvik i dugoterpecha. Valja dakle, dase bol za grihe, s-veselom uspomenom boxanstvenog dobrocsinstva kadkad razcsini, dati morebiti od sveudiljne xalosti, neotverdne serdce, i tako da od zdvojenja nepogine. Valja med s'pelinom mishat, da ova spasonosna gorcsina tada spasenje dati more, kada razcsinivshi gorcsinu sa sladkostju koristni i ugodni napitak postane. S. Bernardo u Govorenju 11. u knjige zacsinkah.

U svakoj napasti; u svakoj tugi, u svakoj najposlim versti od kakvemu drago potriboche otvoritnamje grad od utocsishta, i toje otcsinsko serdce po svako vrime nasheg neizmirno miloserdnoga Boga. S. Bernardo u g. Govorenju u Pismu. *Gdi pribiva* etc.

Gdije stalnia i tverdja nemochnima sigurnost, i po kojih nego u rannama pridragoga Spasitelja? Akosi sagrishio grihom privelikim, i shnjim uznemirio svist, a ti i pak nemoj zdvojiti, negose spomeni rannah Gospodinovih, kojejem radi nepravednostih nashih zadobio: Sveti Bernardo Govor. u zacsink. 6. r. 1.

Pricsudnaje tvoja muka, Gospodine Isukerste! ona sve nashe nepravde i grihe izagnava, i svakojse kugi dushe nashe ranno najbolji i naj kripostnii lik protistavlja. Nishtbo nije u nami smertnoga, shto tvoja smert nebi mogucha bila izlicsiti; veli S. Bernando u Govorenju od muke Gospodnje: Stidishse k-tvomu nebeskomu Otcu (o grishnicse!) pristupiti? a Otac tije Nebeski Isusa za Posrednika dao; shto neche kod takova Otca takvi sin żadobiti? A strashishse zar morebiti, i k-Isusu pristupiti? Ta onje tvoj Brat i tvoja put. I onje bio, kao i ti, na svakî nacsin, osim jedinoga griha napastovan, da nama nemochnima milostiv bude! —

§ 4.

Opomene za bolestniku strah smertni oduzeti, illiga barem pomanjshati, ter Bolestnika na to obratiti, da volju svoju, s-boxanstvenom voljom podpuno sjedini.

Taj strah od smerti, koga ti moj drági kershtjanine, u tvojoj takoj bolesti chutish, stvarje sasvim naravna; toboje csoviku prirodjeno i naravno, tolikose od smerti bojati, koliko i xivot ljubiti. Istije Gospodin Isukerst, príblixajuchise svojoj muki i smerti, strah i xalost chutio. Alli ovaj naravni strah od nastupljujuche smerti, nevalja, da u serdcu csovika kershtjanina tako privlada, damu svako u Boga i pridragog Spasitelja uffanje illi oduzme, illi prikoredno poslabi: buduch da csovik nije samo za ovaj svit od Boga stvoren, a od Isukersta odkupljen, i od Duha svetoga na S. Kerstenju posvetjen. Vira dakkle, moj dragi kerstjanine i zakon moraju u serdcu svakoga dobroga kershtjanina svaki preodvishni strah privladati. Pravi Kershtjani, derxe ovaj vrimeniti xivot, na priliku svetoga Pavla Aposhtola, za jedno brime, a smert za osobitu milost boxju; der-

xe reko xivot kashtigu, a smert kako najkripostnie posridje protiva svakoj nevolji, shtono svidocsi S. Ivan zlatousti ovako,, xivotje za brime ljudsko, za odrishenje, i za kashtigu, smert pako za odlashnicu. U govor od dobre smerti. Nebojse, dragi Kershtjanine kada chutish, da Bog, koi za nashe dobro, sve ono shtoje najbolje, naredjuje, hoche one negbe, koje tvoju dushu uz tilo sapinjaju, razrishiti, on razrushi tilo pribivalishte dushevno, daju iz vrimenitog skvarljivog pribivalishta, u neskvarljivo vikovito svoje pribivalishte dovede, na uvikeju sritnu i blaxenu ucsini. A virra nas, moj dragi, ucsi, dachese dusha nasha, *posli smerti, opet k-Bogu, od kogaje izishla, povratiti, akose i putt nasha u prah-obrati.* Cerkvenik p. 12. r. 7,

Ako xelish mir, tise pripusti dobri kershtjaniné, providjenju i odredjenju Boxjemu: i odmachesh mir i pokoj u tvomu serdcu osititi, i uxivati. Poklonilitì Bog opet zdravje tvoje, a ti i njemu pokloni tada sve csasse tvoga, od njegove dobrote, zadobitog xivota, budeli pako njegova sveta volja: date k-sebi pozove, a tise iz svega serdca podloxi njegovoj svetoj volji, koja doisto drugo nishta neche, nego jedino spasenje dushice tvoje.

A doisto, dragi kershtjanine, kada dobro promislimo, shtoje drugo xivot csovicsanski, ma najdulji bio, nego jedan dim, koji, dokse u vis digne, vechega u csas i nestane?. *Svitje*, veli S. Pismo, *prolazeche oblicsje*" Mismo ovdi samo putnici, i tugjine a neboje prava nasha otacsbina, gdinochemo pravo i cilo opocsiniti, i dovoljnu blaxenost, i srichu najti. — Promisli dragi, csak od pocsela svita, tia do danas, kolikoseje millionah ljudih rodilo, pak gdisuti, nego u svomu pokoju, na drugomu svitu? Poglédaj dakle, moj dragi Kershtjanine! u Nebo, tamo valja da upravish sve misli tvoje dushe i sva ganutja tvoga serdca. Onamo uznesi tvoje ocsi, gdije Bog sa Svetima svojima. Promotri Gospodina Isukersta, Po-

csetnika i Dovershitelja nasho svete vire. Onje terpio i umro za nas na krixu, sjedini dakle tvoje muke i bolove s'njegovima mukama, s'jedini tvoju smert s'njegovom: svakolika naravna protiborenja postavi prid noge krixa Isukerstova. Shtoje stalo kerstjaninu, illi on, na ovomu, illi na drugomu svitu Bogu xivio? Shto ima dobar kerstjanin, koije u Nebo pozvan, od toga, da josh toliko dugo xivi? Shtoje za ovim svitom stalo kershtjanom? shtoje slugama boxjima, koje raj Nebeski pozivlje, koje svakoverstna milost, i obilnost kraljestva Nebeskoga cseka veli, S. Cyprian za ovim svitom stallo?! —

Dragi Kershtjanine! digni tvoju pamet k'-Bogu, i ovakoga moli: Otcse od miloserdja! Klanjamse tvomu neizmirnom miloserdju, klanjamse tvomu neizmirnom Svemoguchstvu sverhu svega, shtó dishe i xivi. Tisi Gospodin sverhu xivota i smerti, kockaje moja u tvojih rukuh; ucsini samnom ono, shtotise dopada, pridajembose cilo u tvoju svetu volju; tvoja Otcse, a ne moja volja nekase izpuni. Otcse od miloserdja, Boxe svakog utishenja! nemolimte toliko dami ozdravish moje bolestno tilo, koliko za ozdravljenje i izbavljenje grishne moje dushe. Hochesh, da ti prikaxem na dar moje tilo i xivot, evo Gospodine! prikazujemtiga na odpushtenje mojih grihah, i zdruxujemga s-neizmirnima zaslugama, na krixu umirajuchega tvoga Sinka, moga spasitelja. Ja s'punim pridanjem u tvoju, svetu volju ocsekujem onaj sretni csas, u kojicheshme iz ovoga vrimenitoga pribivalishta, u vicsnja tvoja pribivalishta, pozvati! — Gospodine! tichcshme zvati, a jachuti s'Jobom odgovoriti: Gospodine, ja te csekam s-najvechim pouzdanjem, dacheshme, dillo rukuh tvojih, desnicom tvojom milostivno primiti. Ti si prebrojio moje kratke dneve, allimi oprosti moje grihe, zlamenovaosi kako u kesici sagrishke moje, allisi izlicsio nepravednost moju. Odlucsiosi broj mojih danah, klanjamse tvojim nedokucsivim sudom.

Kratke Opomene po S. Pismu, za istu sverhu.

Mi ovdi nemamo stanja, nego xelimo pribivalishte doshastog xivota.

Koije xiv csovik na svitu, koibise mogao osloboditi smerti, i ubichi grobu.

Nitko na svitu sebi ne xivi, nit za se umira; xivimoli mi? Bogu xivimo. Umiramo mi, Bogu umiramo.

Il dakle xivili il umerli: Boxjismo.

Blago onom csoviku, kojise u ime Gospodnje ufa, a od svitovnih stvarihse odkrene, koje i onako nishta drugo nisu, nego izpraznost, budalishtine, i lax. —

Csoviosanskije xivot kratak, a pun nevoljah. Moxese prilikovati cvitu, koji, kakose razvije, takia uvehne. Kao sina umine, nitje i malo stalan. A tise Gospodine dostojish, na ovakvu nishtochu obaziratise! —

Gospodine! iz serdcati govorim: Moje te ocsi traxe: kadchute imat srechu licem u lice gledati? —

Sada Gospodine; esini samnom shtotije volja, i daj, da moja dusha u pokoj primljena bude, boljeboje da umrem, nego da dulje xivim.

Bogje Gospodin, nek samnom upravi, kakoje njemu volja.

Ja sam pripravan: nek sada Gospodin csini po svetoj volji svojoj.

Otcse! ako moram ovu csashu izpit, nek bude volja tvoja.

Oslobodi dushu moju od ovog suxanstva, da tvoje sveto ime na vike proslavim.

Tverdose ufam, da se nechu osramotit, i da moje csekanje neche zalud biti. Neka u momu tilu Isukerst proslavljen bude, il ja bio xiv il umro. Isukerstboje moj xivot -a smertje moj dobitak.

Isukerstje rekao. Jasam uskersnutje i xivot. Tko u mene uzviruje xivitche i kad umre.

Ako s-Kerstom umremo, istinito virujemo, dachemo i shnjime xiviti.

Bogche nas oxivit, probuditche nas,' i xivitchemo u njegovom pogledu.

Gospodinche ti udilit pokoj vicsnji, i tvoju dushu sa svojom slavom napunit, i nasladjivacheshse u Gospodinu.

Kratke Opomene iz Svetih Otacah.

Nemojse brinuti radi tvoga tila, kojeje hrana cervim, negose brini s-dushom, kojaje na sliku i priliku boxju stvorena, dase ona opet u svoju iztocsnu priliku obrati, i osobitu srechu zadobije, da moxe slavu lica Boxjega uxivati.

Xelishli znati, odkudase plashimo smerti? sapinja nas ljubav svitovna, da kraljestva Nebeskoga neljubimo; i od dojduchih dobarah vikovitih nishta nexelimo, drugacsiebi doisto sva zemaljska i sadanja pogerdili, kao sveti Pavao Aposhtol, veli S. Ivan Zlatousti u Evangjelici 5. k-puku Antiokenskom. Onaj nekase boji smerti, koji neche da ide k' Isukerstu, koji neviruje, dache posli ovoga vrimenitoga xivota s-Isukerstom pocseti kraljevati. Pisanoje, da Pravedni xivi o viri. Ako si pravedan, i o viri xivish, ako istinito u Boga virujesh, bivshi od obechanja gospodnjega uviren, dasi k-Isukerstu pozvan, za shto milost nezagerlish, neradujeshse shto te od djavla odtimlje, k-sebi poziva, i od zla te oslobadja; veli S. Cyprian. O umerlosti! Isukerstje od mertvih uskersnuo; — onche ucsinit da i mi uskersnut moramo. On namje obechao, dachemo mi, kano i on uskersnut, naravnoboje, da uda dionici glavne slave postanu. Odkupitelj je dakle nash primio smert, dase mi smerti nebojimo. Na sebije pokazao uskersnutje, dase i mi podpuno moremo uffati, dachemo i mi uskersnuti. Veli S. Gergur u knjigi 14. Dillored p. 14. U vikovitoj blaxenosti imatchemo sve

shto ljubimo i xelimo, a osega tamo neuzhude, nechemo ni poxelit. Ondije sve dobro, vicsnjije Bog najveche Dobro, i neprestanochese serdca nasha u posidovanju njegovom radovati. Ondichemo pravu slavu, pravo poshtenje i pravi mir uxivati. *Nadarje kriposti* bitiche onaj isti, koije kripost dao, i koije kripostnom csoviku sam sebe, od csega nishta boljega biti i nemore, obechao. Onche sverha i cilj sviuh nashih xeljah biti, kogachemo brez sverhe gledati, brez dosade ljubiti, i brez umora faliti i slaviti; veli S. Augustin od Varosha boxjega u knjig. 22. p. 30.

§ 5.

Kratke Opomene po S. Pismu, za chutjenja od pravog skrushenja u bolestniku probuditi.

Otcse! sagrishiosam suprot Nebu i pri tebi, nisam vridan tvojimse sinom nazivat, ali te prosim koisam verlo sagrishio, Gospodine, da oprostish krivicu slugi tvomu, pripoznajembo, dasam veoma ludo csinio.

Obratitchu ocsi moje k' Gospodinu, i csekatchu Boga spasitelja moga. Onche me uslishat, podnositchu serdcxbu Gospodnju, jersam sagrishio.

Bogje milostiv, i miloserdan; u dan od obnevolenja oprostitiche grih. On sve brani, kojiga u istinu traxe.

Nijedanse nije osramotio, kojiseje u Gospodina ufao.

Nitje ikog pohulio gospodin, kojigodgaje zazvao.

Ja prepoznajem moje zloche, i nechu zaboravit zanjihse pokajati. Svechu dane moga xivota s-dushevnom gorkostju prid tobom Boxe moj promishljavati.

Mojesu mi krivice na verh glave izishle i otexcsalesume, kao texko brime.

Gospodine smilujmise! oslobodimi dushu, spasime za tvoje miloserdje.

Uslishaj Gospodine moju molitvu, i nemoj s'-slugom tvojim na sud izlaziti: nitkobo neche prid tvojima ocsima pravedan obstati.

Spomenise Gospodine tvojih smilovanjah, i tvog mlogoverstnog miloserdja, kojesi od vikah ukazivao.

Nespominjajse mojih neumnostih i sagrishakah, kojesam u nagloj mladosti ucsinio, samomese jadne s'pomeni po tvomu miloserdju.

Za ime tvoje oprostimi moje grihe, mlogobojihje.

Ucsini poznato tvoje csudnovato miloserdje Gospodine, koji sve ufajuche u tebe spasene csinish.

Gospodine ocsistime od mojih skrovitih grihah, i oprostimi tugje, kojiusam dionik bio.

Od xalosti bola probijena dusha, prikazalishteje, koje ti Gospodine zaktivash, skrusheno i poniхeno serdce, ti o Boxe nechesh odbacit.

Boxe branitelju nash! pogledajme rad tvoga Pomazanog.

Onje Zbog nashih nepravicah ranjen, i prikazan za nashe zloche. Onje svu oshtrinu Boxanstvene pravice na se primio, i mismo po njegovoj kervi ozdravljeni.

Za grihe nashe Isukerstje umro, pravedan za nepravedne 1. Posl. Petra p. 3. r. 18. Ova ponavljajuchi u serdcu momu, zatochuse uffati u jaukanju momu veli Jeremia Prorok.

Dillo od skrushenja. Primiloserdni Otcse! evo padam prid sveto tvoje lice, i poznavshi skrusheno izpovidam: dasam protiva tebi, protiva nebu texko i mlogo sagrishio, ja nezafalni sinak tvoj, tvojasam mlogoverstna otcsinska dobrocsinstva i milosti toliko putah potlacsio, i tvoje svete zapovidi nesramno pristupio. Tisime Svemoguchi moj stvoritelju iz neizmirne tvoje dobrote od nishta, na sliku i priliku tvoju stvorio, dame nauvike blaxena ucsinish. Tisime Priljubeznivi moj odkupitelju, s'-tvojom neprocinjenom

kervju, po tvojoj gorkoj muki i smerti odkupio, tvojim ditetom, i skupa bashtinikom kraljestva Nebeskoga ucsinio. Ti najvechi Dobrocsinitelju moj, mlogasimi dobrocsinstva na tilu, i na dushi ukazao: medju hiljadu drugiu, nisime pustio u grisih mojí umerti i na uvike poginuti, Ah shtosam ucsinio! tebesam moga Stvoritelja, vrillu moje blaxenosti, tebe najvishe, najbolje, i radi tebe istoga najveche ljubavi vridno Dobro s-mojima grisih toliko putah nepostidno uvridio, i izgubio, kajemse iz svega serdca moga, i to iz csiste i prave ljubavi prama tebi, jerbo znam dasu tebi grihsi sasma neugodni. Nigda vishe nechu takvog shta ucsiniti, shtoje tebi neugodno. Prisveti svaznajuchi Boxe! ti vidish najtajnia serdca moga, ti znash, da ja po tvojoj milosti dobro mislim, oh dabi mogao moje grihe s-mojom vlastitom kervju oprati! velikaje Boxe zlocha, i opacsina moja; allije ipak mlogo veche miloserdje tvoje, koje nadilazi sva dilla tvoja; ovo tvoje dakle miloserdje zazivam iz dubljine prituxnoga serdca moga, u njega postavljam svekoliko moje uffanje i pouzdanje, o Boxe! Prikazujemti za svekolike grihe moje muku, il smert, i sve vridnosti pridragoga tvoga sina: i Csuj Otcse! Kerv Sinka tvoga vapie k-tebi, da tvoje otcsinsko serdce prama grishnikom omeksha, i tvojoj pravici zadovolji. Dobrostivi Otcse, smillujse dushi onoj kojaje tako skupo odkupljena: dovershi molim o Spasitelju! dillo tvoga odkupljenja, i dajmi tvoju svetu millost, da moje ucsinjene nepravde iz svega serdca oxalim, i operem, i da nigda nijedne vishe neucsinim.

§ 6.

Kratke opomene iz S. Pisma, za Ochutenja od vire u bolestniku probuditi.

Tisi po viri, kojaje u Kerstu Isusu, dite Boxje. viruj u Isukersta, dase po viri u Isukersta opravdash.

Stalan temeljan i neganutljiv obstani u viri i u ufanju po Evangjelju, kojesi csuo, i kojeje pripovidano svemu podnebesnom stvorenju.

Gospodine tisi rekao: da pravedan od vire xivi, akoli izgubim viru nedopadamise.

Gospodine, shtose mene ticse: ja nisam mlohavi odmetnik i odstupitelj, dasam izgubljenje zasluxio: negosam virno dite u viri, dase spasim.

Upitajderse sam, virujeshli! — Samse kushaj. Nepripoznajeshli, daje Isukerst u tebi?

Bog od uffanja napuniote radostju i mirom zarad tvoje vire, dase tvoje uffanje s-kripostju Duha Svetoga uzmloxa.

Nekati Bog udili, da s-onom milostju dilujesh, po kojojteje pozvao. U tebi izpunio volju svoje dobrote, i po svojoj kriposti ucsinio tvoju viru plodonosnu u dobrih dilih, da Isukerstovo ime u tebi proslavljeno i prodicseno bude, a ti u imenu Isukerstovom.

Kripost Boxja uzderxala te, i pojacsilate u viri, dase spasish. Radujse shtosi za kratko razxalostjen bio, i shtoje na razlicsite nacsine tvoja vira kao zlato s-vatrom — iskuhavana bila; — Toche na dan objavljenja Isukerstovog tebi na falu, csast, i slavu biti. Ti ljubish Boga, premdaga nisi vidio, ti virujesh u njega, premdaga nevidish. Jer pako virujesh, bitichesh sa slavom, veseljem i neizrecsenom csastju napunjen, kada k-sverhi vire tvoje dospijesh, kojanoje spasenje tvoje dushe.

Kratke Opomene iz S. S. Otacah, od S. Vire.

Primi i viruj ono, shtoje Bog ocsitovao a neistraxuj tashtobrixno ono dokucsiti u zakonu, shteje viche boxje od tebe sakrilo, veli s-Ivan zlatousti u Evangelici 4 kod Mat. na p. 1.

Viruj ocsitovanju Boxjemu, prem akose csini, daje chutjenju i mishljenju nashemu nedokucsljivo, i

protivno. Neka chutjenje i razum nash Boxju rics nadvisuje, veli S. Ivan Zlatousti u Evangelici kod. Math.

Gospodine! kakobi ja tebe, koisi neizmirna velikocha dokucsit mogao, kad ni sam sebe, koji sam slab csovik, nikako dokucsiti nemogu!

Kada u svitovnima stvarmah csovicsanskom svidocsanstvu virujemo, zashto nebi virovali boxjima ricsma, kad on sam to od sebe svidocsi, S. Ambros. Od Abrah, p. 15.

Nekati kao baklja svitli vazda rics Boxja, nekati virra bude prehodnica puta tvoga na spasenje, nekati bude put tvoj kog slidit imash u (Nebesa) sveto Pismo illiti pisana rics Boxja. Zarbise moglo zabludit, kad nam ricsi Boxje za vodju sluxe? Na ovoj svitlosti prigerli tvoju baklju - da ti tvoje nutarnje oko svitli, kojanoje tvoja tilesna baklja.

Dilo od Vire.

Virujem u te, o Boxe moj! virujem iz svega serdca sve ono, shtosi ti ocsitovao. Osobito pako virujem, daje samo jedan Bog, koi dobre nadaruje, a zle kara! Virujem daje Bog jedan u naravi, a troj u kipovih; virujem daje Sin Boxji csovikom postao, to jest uputiose, rodio, i nas po svojoj muki i smerti odkupio od vikovitog prokletstva; virujem daje Dusha csovicsanska neumerla, i damije milost Boxja za spasenje neizkljucsivo potribita. Ova, i sva ostala, koja iz tvoga Ocsitovanja virovat nas uosi Sveta Mati Cerkva Rimska katolicsanska, virujemo Boxe zato, jerbosi ti ova nami kano vikovita Istina i Mudrost neprivarljiva ocsitovao, U ovojchu viri s-milostju tvojom xiviti i umerti. O Boxe, pokripime u ovoj viri.

§. 7.

Kratke Opomene po S. Pismu za chutjenja od uffanja u bolestniku probuditi.

Dobarje Gospodin onima, koji uffaju u njega, dobarje onoj dushi, koja ga traxi. Placs Jerem. Prorok. p. 3. r. 25.

Oni, kojise u Gospodina uffaju, sveche vechu jakost dobivat, onichese kao orlovi u visinu dizat, oniche tercsat, a neche se umorit, oniche brez umora hoditi. Najjacsje utishenje imamo, stalnose obderxavshi u uffanju oniuh dobarah, kojasu nam obechana. Ovoje uffanje, stalno i nepomakljivo sidro nashoj dushi: kojeseje u nutarnja nebeske svetinje zabolo, u kojuje najpervi Isukerst unishao, da nam misto pripravi.

Shto ja csekam! nijeli Gospodina? Takoje Boxe moj! tisi sve moje bogastvo. Uffaj u Gospodina Boga tvoga!, pak se nisht neboj! —

Kushajte i vidite, kakvije sladak Gospodin, blago onom csoviku, kojise u njega ufa! —

Gospodin je obranitelj pravicsnih, u vrimenu od nevolenja: onche jih oslobodit i spasit, jersu se u njega uffali.

Bogje moj Pomochnik, ja se u njega ufam; on je moj Obranitelj, i izvor premoguche milosti, po kojojchu spasenje zadobit.

Blagosovljen Bog Otac nasheg Gospodina Isukersta, kojinasje po privelikom svom milosierdju preporodio, i uffanje nam udilio na xivot vicsnji, koji nas cseka.

Uffam se sa svim pouzdanjem, dachu jednocs dobra posidovat, kojamije Gospodin u ovom xivotu prepravio.

Ktebi vapiem Gospodine govorechi: Tisi moje uffanje, tisi moja bashtina na ovomu svitu.

U tebe se Gospodine uffam, takoje moj Boxe: tvojeche miloserdje moju radost izpunit.

Ako me i ubijesh Gospodine! opet chuse u te uffat, tibocsesh uvik moj spasitelj biti.

Opomene iz SS. Otacah za probuditi u bolestniku uffanje.

U svemu, shto csiniti, shto bixati, shto terpiti, illi shto xeliti imam, tisi o Boxe uffanje moje, onoje vrilo i uzrok sviu obechanjah, onoje cio razlog moga csekanja, veli S. Bernardo u gov. I. u Pismi koi pribiva etc.

Dilo od Uffanja.

Uffamse u te o Boxe moj! Uffamse dacheshmi dati xivot vicsnji, i sva ona, kojasumi potribita i koristna za zadobitje blaxenstva vikovitog, i to se zato ufam, jerbo si ti u obechanjim tvojim viran, svemoguch i neizmirno miloserdan; pak svaka, kojasi obechao dati i ucsiniti moxesh i hochesh. Ufamse dacheshmi svaka obechana, po neizrecsenim vridnostim Gospodina Isukersta sinka tvoga, Spasitelja moga dati, i u njegovo Prisveto Ime poniznote molim, za potribitu milost, i vikovito moje Spasenje. O Boxe pokripi uffanje moje.

§. 8.

Kratke Opomene po S. Pismu probudit u Bolestniku ochutjenje od Ljubavi.

Sa xivom virom pripoznajem ljubav Boxju prama meni: Bog je ljubav, a tko u ljubavi ostaje, ostaje u Bogu i Bog u njemu.

Josh doksmo grishnici bili ukazao nam je Bog svoju ljubav.

Isukerstje za nas grishnike umro, pak sada, kadsmo po njegovoj kervi opravdani, biti chemo s'tim vishe od njegovog gnjiva oslobodjeni.

Bog nije ni svomu sinu oprostio, negogaje nami dao; jel dakle moguche, dachenam svoje miloserdje ustegnut, koinamje svog sina poklonio.

Ljubimo Boga, jer je on nas prie ljubio.

Kakochu Gospodinu sva dobra povratiti: kojasam od njega primio.

Shto vishe traxi od tebe Gospodin Bog tvoj, nego daga ljubish, i njemu iz sveg serdca i iz sve dushe sluxish!

Ljubitchute Gospodine, tisi moja jakost, moja tverdina, moje Utocsishte i moj osloboditelj.

Tkocheme od ljubavi Isukerstove razstavit? — il bila nevolja, ili tiskoba, svechu to pridobit po onomu, koimeje obljubio, Podpunose uffam, dame neche ni strah, ni smert, ni glad, ni golocha, ni progonstvo, ni macs, dapacse, nit ljubav za xivotom, nit sadanje, nit dojduche pogibili, nit uzvisenje, nit snixenje, nit ikakvo drugo stvorenje, mochi od ljubavi Boxje razlucsit, kojanoje u Isukerstu Gospodinu momu.

Shta mogu xelit na nebu, shtali traxit na zemlji, nego to, da tebe Boga moga zadobiem. Boxe serdca moga, Boxe dilu moje vikovicsnosti! Ponemoglomije tilo i dusha iz ljubavi prama tebi.

Gospodine! ti nikad nisi one zapustio, koji te ljube,

Ostani u ljubavi boxjoj, i csekaj miloserdja Gospodina tvoga Isukersta, da na uvike xivish.

U svemu dobru napriduju oni, koji Boga ljube, ljubav pokriva mnoxinu grihah. Maria Mandalina ljubilaje mlogo, i zaotosujoj odpushteni grihsi mlogi, — Virra, Uffanje i ljubav, treje ovo; allije od oviu najvecha ljubav. — Ljubav mersi mloxinu grihah.

Opomene na ljubav iz svetih Otacah.

Koja nitije Otac, nit priatelj, niti 'sia za tebe ucsinio, onaje sva, za te Gospodin csinio, za te, koisi sluga njegov, i uvriditelj! veli S. Ivan Zlatousti u Evangjelici 4, u Poslanici 1, k'Korinth.

Shtose more, veli Gospodine! mojoj ljubavi pri-spodobit? Gledaj! jasam isti tvoj Otac, i tvoj brat, jasamti sve shtogod hochesh. Imavshi mene, nijedne stvari nechesh potribovati: jachu biti tvoj Stvoritelj, doshaobo sam (na ovaj svit) ne dase meni sluxi, nego da ja drugima sluxim, Doshaosam ubog; da tebe obogatim, podneosam smert na krixu, da tebe spasim! Tisimi sve ono, shtomije brat, skupa bashtinik, i priatelj. Moreshli od mene josh, shta vishe traxiti? — Zashto dakle onoga odurjavash, koite tako verlo ljubi.

Boxe moj! shtosam ja prama tebi, da ti meni zapovidash, da te ljubim; a akote neljubim, namese serdish, i s-privelikimami nevoljama pritish? a zar nije veche najvecha nevolja, tebe neljubiti? veli S. Augustin u Knj. 1. Izpovd. p. 5.

Nebo, i zemlja, i sva kojase u njima zaderxaju, zovume evo od sviuh stranah govorechi: Ljubi Gospodina! S. Augus. u Knj. 10. Izpovid. p. 6.

O Gospodine Isukerste! time toliko ljubish, dase csini, kano da ti sam na se misto mene merzish. Ti koisi Sudac sviu ljudih, pripustiosise iz ljubavi, dati ljudi sude, i na najpogerdniu, i najnemiliu smert na krixu odsude. O Boxe moj jesili mogao vishe za mene ucsiniti? Doistosime, svega imati hotio, kadsise svega meni poklonio.... Ah! zashto i ja tebe samog tako neljubim? Imali shtagod ugodnieg i sladjeg nego tebe ljubiti? — zar to nije najvecha blaxenost? —

O Boxe! koji si me stvorio, sav sam tvoj! — Shtoti mogu, kao momu stvoritelju, vishe dati?

Boxe moj! Pomochnicse moj, ja te ljubim za svakolika neizmirna dobrocsinstva, i milosti, kojesimi ukazao, date ljubim iz sve moje dushe, shtogod mogu vechma.

Dilo od Ljubavi.

Ljubimte, o Boxe moj! iz svega serdca moga, jerbosi ti mene od postanka ljubio. Ljubimte iz sve dushe moje, jerbosime na sliku i priliku tvoju stvorio, i s-neprocinjenom kervju Sinka tvoga odkupio, i neizbrojenima milostima i dobrocsinstvim preobilno nadario. Jate ljubim, i xudimte iz sviu kripostih mojih ljubiti, jerbosi ti najvishe i najveche, radi tebe samoga svake ljubavi najvridnie Dobro. O! dabite mogao onako ljubiti, kakoje dostojno, da od sviu stvorenjah ljubjen budesh. Dajmi Gospodine tvoju svetu milost, date po njoj do poslidnjega csasa xivota moga ljubim; date sa svima tvojima odabranim i uvike takojer ljubiti budem dostojan.

Boxe moj! iz ljubavi prama tebi! ljubim i izkernjega moga kao sam sebe. Oprostimi o Boxe! svekolike nepravednosti moje; i dajmi milost, da i ja svima onima, iz serdca oprostim, kojisume uvridili.

Molim takojer sve one za oproshtenje, kojesam kakvimudrago nacsinom uvridio, illi kojesam grishno smutio.

Dilo od Skrushenog Pokajanja.

Boxe moj, xaomije, i kajemse iz svega serdca moga, shtosamte najvishe, i najveche Dobro moje toliko putah uvridio. Otcse od miloserdja! oprostimi, kano jednom dosada nezafalnom, i opakom alli sada veche skrushenom grishniku. Oprostimi moje opacsine, poleg velikog, i otcsinskog tvoga miloserdja. Ovo uffam, za ovote i molim priponizno, za neizmirno zasluxenje Sinka tvoga Gospodina na-

sheg Isukersta, za njegovu gorku muku i smert, i za njegovu neprocinjenu kerv, kojuje on za moje i za sviu ljudih grihe prolio.

Dilo od Obechanja.

O Boxe moj! kakogod iz serdca za sve, shtogod sam grishnog ucsinio, xalim, i za svese moje nepravice kajem, tako isto i temeljno odlucsujem, vishe negrishiti, volim prie umerti nego shtogod hotmice ucsiniti, shtobi tebi Bogu momu neugodno bilo. Ovoje istinito moja volja i tverdo moje obechanje, i s' tvojom sam samo, Boxe! milostju ucsinio ovo obechanje; uzderxime i pojacsime daga po tvojoj milosti do sverhe uzderxim.

Dilo od Zafalnosti.

Zafaljujemtí, o Boxe moj! za svekolike milosti i dobrocsinstva, skojihmasime od pervog csasa moga xivota, tia do sadanjega sata tako miloserdno i ljubezno i preobilno nadario. Sve ono, shtogodsam u naravnom redu po milosti tvojoj zadobio, i uxivao, tvojeje, o Boxe, i svesamti povratiti duxan; Prostrilji, o Boxe moje dosada nezafalno serdce snajvechim darom pripoznanstva, ter pridaj svima darovima tvojima josh milost tvoga neizmirnog milosedja, i moga poslidnjeg obstanja u milosti tvojoj do sverhe. Amen.

Dilo od Pridanja sebe istoga, u volju Boxju.

Gospodine Boxe, Nebeski Otcse! sistinitim, pokornim, i skrushenim uhom primam sasma dragovoljno, za odpacsanje mojih ucsinjenih grihah, sve protivshtine, dali i istu smert, iz tvoje Otcsinske ruke, i podlaxemse podpuno tvojoj prisvetoj i uvike pravednoj volji. Ucsini samnom, shtogodtije drago i ugodno.

Sjedinjujem volju moju s' prisvetom voljom na krixu terpechega i umirujuchega moga Spasitelja. O Boxe moj, Odkupitelju moj, u ruke tvoje izrucsujem dushu moju, uzderxime u svetoj milosti tvojoj.

1. Biljexka. Ako misnik ovdi dovedene opomene, i bogoljubne uzdase, pomnjivo i na pamet naucsi, terjí s-razlicsitima prilikama bolestnikom na pamet dovede, imatiche on ne samo veliki plod svoga malog truda, negoche takojer i od Boga josh vechu milost i plachu dobiti.

2. Buduch pako da imade i takovi bolestnikah, koji dulje kadkad bolujuchi, xele dajim misnik razlicsita utishenja na pamet illi iz knjige dade, za ovu sverhu more Duhovnik, za razlicsitu potribu, i zaktivanje Bolestniku, i njegovom stanju, iz Thome od Kempah slidecha duhovna vixbanja prid Bolestnikom govoriti illi shtiti.

§. 9.

Daje krix (pod kojimse razumie bolest, i svaka druga nevolja) kraljevski illi glavni put u nebesah, slideche nas ricsi S. Pisma, i S. S. Otacah ucse, a osobito Tome od kempah knjig. 2. p. 12. od naslidovanja Isukerstova.

Mlogimase oduran csini ovaj govor: Odrecise sam sebe, uzmi tvoj krix, i slidi Isusa. Luk. p. 9. r. 23. Aliche mlogo mucsnie biti csuti ovu poslidnju rics: Odlazite od mene prokleti u oganj vicsnji. Math. p. 25. r. 41. Kojibo sada rada slushaju i slide rics od krixa, onda se neche bojati, dache zao glas vicsnjega odsudjenja csuti.

„Ovache zlamenja krixa biti na Nebu, kada Gospodin dojde suditi." Mahh. p. 24. r. 30. Tadache svi sluxbenici krixa, kojisuse Propetomu slikovali u xivotu, pristupiti k-sudcu Isukerstu velikim pouzdanjem.

2. Zashtose dakle bojish (O kershtjanine!) uzeti krix, po komuse ide u kraljestvo Boxje? u krixuje spasenje, u krixu xivot, u krixu zashtitenje od Nepriateljah, krix uliva u nas nebesko nasladjenje; u krixuje jakost pameti, u krixuje dushevno veselje, u krixuje zbor od kripostih, u krixuje izverstnost od svetinje.

Nije dushi spasenja, niti uffanja za xivot vicsnji, nego u krixu.

Uzmi dakle tvoj krix i slidi Isusa i uliztichesh u xivot vicsnji. Ishaoje Isus prid tobom nosechi krix svoj, i umroje za tebe na krixu; da i ti tvoj krix nosish i umerti poxudish na krixu, jere ako s' njim umresh, s' njimchesh zajedno i xiviti. Rimljan. p. 5. r. 8. A akomu drug budesh od muke, drug chesmu biti i od slave.

3. Vidish sveje u krixu, i o smerti sve visi. I nije puta drugoga k-xivotu, i pravome dushevnomu miru, osim puta svetoga krixa, i svagdanjeg umertvenja illiti pokore. Hodaj, kudagod hochesh, traxi shtogodtije volja, i nechesh najti vishjega puta gori, niti sigurniega od ozdol, izvan puta svetoga krixa.

Naredi i spravi sve po tvojoj volji, i misli: i nechesh nishta drugo najti, nego dase ima uvik shtogod, hotmice ili nehotmice terpiti i takochesh uvik krix nahoditi, ilicheshbo u tilu bolest chutiti, illi na dushi dushevnu tugu podnositi.

4. Kadkadchete Bog popustiti, kadshto iskernji kushati; i shtoje vishe: csesto kratchesh tebi istomu texak biti: i sasvim tim nechete nikakvi lik, ni utishenje izbaviti, nioblakshati mochi: nego dokleje Boxja volja valjati terpiti. Bogbo hoche, dase naucsish tugu, brez utishenja podnositi, i dase sasvim i u svemu njemu podloxish, i poniznii po tugovanju postanesh.

Nitko tako serdcsano neochutjuje muku Isukerstovu, kao onaj, komuse dogodi, da onako terpi.

Krixje dakle vazda gotov i svagdite cseka. Nemoresh utechi, kudmu drago potekao: jer kudgod

dojdesh, samse sa sobom nosish, i vazdachesh sam sebe najchi. Obazrise gori, obazrise doli, obazrise na polje, obazrise u nutra: i uvikchesh i svagdi krix najti, i potribitoje dakle da svagdi usterpljiv budesh, ako xelish nuternji mir dushevni imati, i vikovitu krunu zasluxiti.

5. Ako dragovoljno krix uznosish, nositiche i on tebe, i privestichete k' xeljnom cilju, gdinoche biti sverha od terpljenja, al ovdi to nechesh docsekati.

Akoliga pako dragovoljno nenosish, brimesi csinish, i samse vishe obtexujesh, pakga i opet morash nositi. Ako jedan krix odvergnesh, drugichesh brez sumje najti, kojicheti morebiti texji biti.

6. Zarse ti mislish krixu ukloniti, shtono josh nijednoga umerloga nie moglo mimoichi, koije svetac na svitu brez krixa, i brez tuge bio?

Nije zaisto ni isti nash Gospodin Isukerst, doklemgodje na svitu xivio, nijedan csas, brez xalosti, i muke bio. Potribitobo biashe da Isukerst terpi, i da uskersne od mertvih, pak onda da ulize u slavu svoju. Luk. p. 24. r. 26. Pak za shto drugi put traxish, izvan ovoga kraljevskoga puta, koije put svetoga krixa.

7. Vasje xivot Isukerstov bio krix, i mucsenstvo, a tisi traxish pokoja i veselja?

Varashse verlo varash, ako shto drugo traxish, nego terpljenje i tuge: jerboje vas ovaj umerli xivot pun nevoljah i obkruxen s' krixevih na okolo.

I shto tko vishe u duhu napriduje, s' timche texje vishe putah krixeve nalaziti, jerse muka njegovog prognatog xivota s' ljubavju Boxjom uzmloxaje,

8. Alli ipak ovaki mlogoverstno izmucsen csovik, nije brez oblakshanja i utishenja: jer chuti, damu najvechi plod, iz uzterpljivog podnashanja svoga krixa dolazi. Dokbose krixu povoljno podlaxe, sve brime svoje tuge u pouzdanje i u Boxje utishenje priobratja.

I shtose vechma putt tugovanjem tarre, tolikose vechma duh, po nutarnjem dushevnom utishenju kripi.

I kadkadga hotenje tugovati i suprotivshtine podnositi toliko pokripi, da terpnik radi ljubavi, s' kojom xeli Isukerstu u krixu njegovom prikladan biti, nebi ni sam hotio brez xalosti, i tugovanja xiviti: jere scini, dache toliko draxji Bogu biti, koliko vecha i texja radi Boga uzterpi.

Ali to nije ljudska kripost, nego milost Isukerstova; koja toliko moxe, i u nejakoj putti csini, da ono, nashto csovik po naravi vazda merzi, i od csega bixi, dushevnom goruchnostju priuzme i izvershi.

9. Nije naravska csovicsanska kripost krix nositi, krix ljubiti, tilo moriti i pokoriti, sluxbenicsstvu duha illiti razuma podloxiti, od poshtenja bixati, pogerdjenja dragovoljno podnositi, sebe istoga pogerditi i xuditi, suprotivna pako pogerdjenim svaka sa svojom shtetom terpiti, i nikakve sriche na ovomu svitu nexeliti.

Ako sam na sebe pogledash, necchesh moch nishta takvog iz svoje vlastite snage ucsiniti. Al akose uzdash u Gospodina, oncheti dati jakost s-Neba, i podloxitichese gospodstvu tvomu svit, i putt. Alli necheshse ni nepriatelja djavla bojati, ako budesh virom oboruxan, i krixem Isusovim zlamenovan.

10. Pripravise dakle kao virni, i dobri sluga Isukerstov vitexki nositi krix Gospodina tvoga, koije radi tebe, i tebi za ljubav na krix pribien bio.

Spravise na terpljenje mlogih suprotivshtinah, i razlicsitih dosadah u ovome nevoljnome xivotu: jerbotche s'-tobom tako biti, gdigoder budesh, i takochesh zaisto najti, gdimuse drago sakrio.

Tako mora biti, niti ima ikakva lika, da se od tugovanjah radi zlih napastih, i bolla ukloniti moresh, nego terpechi kalex Gospodnji poxudno pij, akomu priatelj biti, i dio s-njim imati xelish: Utishenje Bogu izrucsi, neka on csini kakomuje ugodnie.

1 tise pripravi na terpljenje, i podnashanje tugah, terpi derxi i shtimaj za velika utishenja: jer nisu dostojne muke ovoga vrimena, za zasluxenje vikovite slave bash akobijih i sam sve mogao podniti. K. Rimlj. p: 8. r. 18.

11. Kad vech dotle dojdesh, datije tuga slatka, i ugodna radi Isukersta, znaj, daje tada dobro s'-tobom, jerbosi vech na zemlji i raj nashao.

Dokletije pako texko terpiti, i doklese terpljenju ukloniti traxish, dotlecheti zlo biti, i tugachete kudgod uzbixish slidíti.

12. Akose pridadesh, kano shto i morash, to jest: na terpljenje i morenje putti, berzocheti odlaniti, i umiritcheshse i pak zato nebi siguran bio, da nechesh nijednu suprostivshtinu imat podnositi. Jachumu recse Isukerst od Pavla, pokazati, kolikomu rad moga Imena podnositi treba. Morash dakle terpiti; ako xelish Isusa ljubiti, i vazdamu sluxiti.

13. Oh! kadbi ti bio dostojan radi Imena Isusova shtogod terpiti! kolikobiti velika ostala slava! koliko uzradovanje, svima svetima boxjim, i kolikibi izgled bio iskernjemu. Uzterplenja dodushe svi fale, premdajihje malo, koji terpiti xele. Dostojnobi bilo rad Isusa da shtogod malo priterpish. Imabojih mlogo, koji mlogo radi svita terpe.

14. Znaj zaisto, da morash putt morechi, xivot provoditi. I koliko vishe tko sam sebi umire, toliko vishe pocsima Bogu xiviti.

Nitko nije sposoban nebeske stvare dosechi, akose nepripravi radi Isusa suprotivshtine podnositi.

Nije nishta primljenie kod Boga, nishta nije spasonosnie na ovome svitu, nego dobrovoljno radi Isukersta terpiti. I datije na izbir vishebi morao xeliti, radi Isukersta protivshtine podnositi, negose mlogim utishenjem obveseljivati, jerbo po tomu Isusu prilicsnii, a svima svetima spodobnii bivash. Nestojibo nashe zasluxenje, i napridak nashega dushevnoga stanja, u mlogima nasladjenjim i utishenju: nego vechma u uzterpljenju velikih tegobah i nevoljah.

15. I daje shtogod bolje, i koristnie ljudskomu spasenju bilo od uzterpljenja, tobi Isukerst zaisto ricsma, i dillih ocsitovao.

Jere i svoje Ucsenike, kojiga naslidovashe, i svekolike, kojiga sliditi xudjashe, ocsito ucsi, i nagovara, da imaju krix nositi, govorechi: Ako tko xeli zamnom dojti, nekase odrekne sebe istoga, i uzam krix svoj, neka slidi mene. Mat. p. 6. 24.

Proshtivshi dakle i promislivshi sva ova: zaklju-csi ovo u sebi: Daje potribito po mlogima tugama ulizti u kraljestvo nebesko.

M o l i t v a.

Da Krix uzterpljivo nosimo.

Boxe! Odkupitelju moj! projdi serdce moje s'krixem tvojim, znashbo dobro o Isuse! koliko csovik po svojoj slaboj naravi krix odurjava, i bixi, premako sigurno znade, dasiga po krixu odkupio, i da nedrugacsie, nego bash po krixu vikovitu blaxenost zadobiti more, poniznote molim, udilimi uzterpljenje i jakost, i jerti veche zafalnosti i ljubavi ukazati nemogu, nego ako za ljubav tvoju terpim; pomozime u bollovihma mojihma po xelji s'-kojom xelim tebi ugoditi, i po uffanju po komuse ufam, vikovitu blaxenost zadobiti. Amen.

M o l i t v a.

Dase Boxja volja u nami izpuni Knj. 3. p. 15.

1. Udilimi, pridobro...vi Isuse! milost tvoju, da bude samnom, obstane do sverhe, i samnom da dilluje, daj mi to jednako xeliti, i hotiti, shtoje tebi ugodnie, i shtotise vechma dopada.

Tvoja volja neka bude moja, i neka moja volja uvik volju tvoju slidi, i najboljese s'njome slaxe.

Jedno hotiti, i nehotiti nekami bude s'-tobom, nitibi rada da mogu shta drugo hotiti, illi nehotiti, nego shto ti hochesh, ili nechesh.

2. Dajmi, da svima umrem, kojasu na svitu, i da radi tebe rada pogerdjen, i nepoznan, na ovome svitu budem. Dajmi sverhu sviuh xeljah u tebi pocsivati, i serdce moje u tebi smiriti.

Tisi pravi mir serdca, tisi sam pokoj moj iz van tebesu sva texka, i nepokojna. U ovomu miru, u tomu istomu, to jest u tebi samomu, i najvechemu i vicsnjemu dobru, spavatichu i pocsivatichu. Amen.

§ 10.

Da samo u Bogu valjanam pravo utishenje traxiti.

1. Shtogod xeliti, iliti misliti mogu za moju radost, necsekam ovdi, nego u doshastom vrimenu. Dabi sve radosti svitovne imao, i sva razkoshja uxivati mogao, stanovitaje ipak istina, da dugovicsno trajati nebi mogle.

Necheshse mochi dakle dusho moja, podpuno utishiti, niti izverstito obradovati, nego u Bogu, koji uboge tishi, i ponizne prima.

Pocsekaj malo dusho moja, pocsekaj obechanje Boxje, i imatichesh obilnost sviu dobarah na nebu. Ako verlo neuredno xudish ova sadanja, izgubitichesh vicsnja i nebeska.

Nekati vrimenita budu za poslugu, al vikovicsnja u xelji. Nemoreshse nijednim vrimenitim dobrom zasititi, jere nisi stvorena da zemaljska na uvike uxivash.

2. I da sva stvorena dobra imash, nebi sritna ni blaxena biti mogla, jerbo u Bogu, koinoje sva stvorio, sve tvoje pravo blaxenostvo, i sricha stanuje.

Alli to nije ono blaxenstvo, kojeno shtimaju i fale neumitni svitovni ljubovnici, negoje to blaxen-

stvo, kakvono csekaju pravovirni naslidnici Isukerstovi, i kakvo kad shto oni, koji u duhu kratko xivu, i kojisu csistoga serdca preokushaju, koiuje vechanje na nebesih. Tashtoje i kratko svako ljudsko veselje. Blaxenoje i istinoje uzradovanje, kojése iznutra od istine nebeske prima. Bogoljuban csovik, svakuda sa sobom nosi utishitelja svoga Isusa, i govorimu: Budi samnom Gospodine Isuse! na svakom mistu i u svako vrime Amen.

Molitva.

Poznajem o Boxe moj! dabimi ovaj xivot izagnanje bilo nepodnosljivo, dami nikakve prigode nebi dao, za ljubav tvoju terpiti i umerti: Sve nevolje i tuge moje stavljam u otcsinsko serdce tvoje, molechite ponizno, dami udilish milost, da jih ja uzterpljivo, i virno do sverhe podnositi mogu, ter na krixu u nevoljama i tugama od sveg svita zapushten sa sinkom tvojim i umerti. Amen.

Odsik Tretji.

Od Pohodjenja I molenja nad Bolestnikom.

Znade svaki vruchoxeljni xupnik, koliko Bogu, zakonu, sebi, i iskernjemu hasniti more, ako i ovi poglaviti dio svoje sluxbe bogomillo izvershi, to jest ako uzrazumivshi, daje tkogod od virnih xupljanah bolestan, pak i nepozvan visheputah nemochnika pohodi, duhovnimga razgovorom tishi a navlastito akogaje sa svetimah Sakramenti umirajuchih prie toga veche namirio; pak pohodechiga obicsajne cerkvene molitvice, sverhu bolestnika tako bogoljubno izvershuje, da nemochnik, neuzterpljivo podnashanje svoje bolesti, nove nike poteze u sebi ochuti, i spravan bude ono sve dragovoljno do sverhe xivota podneti, shtogodmu ruka boxanstvena milostivo poslala bude.

Ali dogodise, osimtoga, i pricsesto, da isti bolestnici, illi bogoljubni kuchani, misnika pozova, da se nad nemochnikom (navlastito ako bolest dulje dura) Boga moli, i dushumu priporucsi..

Pozvan dakle, illi svojevoljno bolestnika pohodechi xupnik, uzetiche sobom malo propetje, ter doshavsi k-bolestniku najpervoche rechi: *Mir ovomu domu. I svima pribivajuchim u njemu.* Poshkropitiche zatim Bolesnika i postelju njegovu blagosovljenom vodom, govorechi: *Poshkropiticheshme Gospodine sipantom, i ocsistitichuse, opraticheshme i sverhu sniga pobilitichu. Slava Otcu i Sinu.* Pakche tada, pristupivshi malo blixje k-krevetu bolesnicskomu upitatiga ljubezno: kakomuje? i primivshi uzterpljivo odgovor od bolestnika, za razlicsitu potribu bolujucheg nemochnika bolestnikuche na gori recseni nacsin kratko duhovno utishenje dati, pridavshi uvik, daje Bog najbolji nash likar, i da uffajuche u se neche odbiti illi zaostaviti. Danam terpiti valja, ako spaseni biti xelimo. — Valja xivu viru, i pouzdano ufanje u Boga staviti, pakchenam on doisto poslati pomoch od ozgora. Jachu sada, moj dragi, pomoch Boxju zazvati, ali i ti sjedini sve bogoljubne uzdase tvoje koliko tvoja bolest dopushtja, samnom zajedno k-Bogu, da prie uslishani budemo.

Tadache rechi sverhu bolestnika jednu od pervi csetirih pokornih Pisamah, illi Pismu 90. *Tko pribiva u pomoxenju i ostala*: na sverhi: Slava Otcu i Sinu etc.

Pakche zatim rechi: *Gospodine pomilluj!*
Isukerste pomilluj.
Gospodine pomilluj.
Otcse nash, i ostala.

V. *I neuvedi nas u napast.*
Odg: *Da izbavi nas odazla.*
V. *Sahranjena ucsini slugu tvoga Gospodine.*
Odg. *Boxe moj ufajuchega u tebe.*

V. *Poskuljimu Gospodine pomoch iz Svetoga.*
Od. *I od Siona braniga.*
V. *Nishta nenapridovao nepriatelj u njemu.*
Od. *I Sin od nepravednosti nemogao nahuditi njemu.*
V. *Budimu, Gospodine toran od jakosti.*
Od. *Protiva nepriateljskom licu.*
V. *Gospodin pomoch dao njemu.*
Od. *Sverh postelje bolesti njegove.*
V. *Gospodine uslishi molitvu moju.*
Od. *I vapaj moj k-tebi da pride.*
V. *Gospodin s-vami.*
Od. *I s-duhom tvojim.*

Pomolimose.

Boxe! komuje vlastito smillovatise vazda i prostiti: primi molitve nashe, da nas i ovoga slugu tvoga, koga veriga grihah stexe, pomillovanje tvojega miloserdja milostivo odrishi.

Boxe! nemochi ljudskih osobito branishte, kripost pomochi tvoje sverhu nemochnoga sluge tvoga ukaxi: da pomoxenjem milosedja tvoga pomoxen, bude dostojan svetoj Cerkvi tvojoj ozdravljen prikazivatise.

Dopusti, molimte, Gospodine Boxe, dase ovi sluga tvoj svedjernim zdravljem pameti, i tila veseli, i slavnim utocsistjem Blaxene Marie vazda Divice, od sadanje xalosti oslobodi, i vicsnje uzradovanje uxiva. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Blagoslov Boga svemoguchega, Otca ✝, i Sina ✝ i Duha ✝ Svetoga sashao sverh tebe, i pribivao vazda. Amen.

Poshkropi Bolestnika svodom blagosovljenom, i dademu krix celivati:

Psalmi, koji slide, i Evangjelja s-molitvam, moguse rechi po hotenju Misnika, i po bogoljubnoj xelji nemochnika.

Počsamshi Psalm. 6. Gospodine u gnjivu tvomu nepokaraj mene, *i ostala. Na sverhi* slava Otcu i Sinu, etc. kako bishe u pocselu; i ost.

R. Gospodin s-vami.

Od. I s-duhom tvojim.

R. Naslidovanje svetog Evangjelja po Matheu.

Od. Slava tebi Gospodine.

Dok misnik govori naslidovanje svetog Evangjelja, znamenovatiche i sebe na cselu, na ustim i na persim, i bolestnika akoje muxki, ali xenski spol ima, ako more, sam se medjuto zlamenovati, ili ako nebi sama mogla, nekaju druga xena zlamenuje.

Math. 8.

U ono vrime buduchi ulizao Isus u kafarnaum, pristupi k-njemu Stotinik, molechiga, i govorechi: Gospodine dite moje, lexi u kuchi, dershchuchi, i zlose mucsi. I recse Isus: Jachu priti, i ozdravitichuga. A odgovorivshi stotinik recse: Gospodine! nisam dostojan, da ulizesh pod krov moj: nego samo reci ricsju, i ozdravitiche dite moje. Jeresam i ja csovik, pod oblastju postavljen, koji imam podamnom vojnike, i recsem ovom idi i ide, a drugomu dojdi i dojde, i slugi momu: csini ovo: i csini. A slishavshi Isus zacsudioseje, i svojim sliditeljom recse: U istinu govorim vami, nisam nashao toliku viru u Izraelu. Ali govorim vami, dache mlogi od istoka, i zapada dojti, i sidiche s-Abrahamom i Ixakom, i Jakovom u kraljestvu Nebeskomu: a sinovi kraljestva izbacenіche biti u tmine izvanjske, ondiche biti placs i shkripanje zubi. I recse Isus stotiniku: Idi, i kakosi virovao budi tebi. I ozdravljeno bi dite u onu uru.

Pomolimose.

Svemoguchi vicsnji Boxe, vicsnje zdravje virujuchih: uslishi nas za nemochnoga slugu tvoga N. za

koga tvoga miloserdja pomoch prosimo; da vrativshimu zdravje, fale uzdavanja tebi u Cerkvi tvojoj prinese. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Pisma 15.

Sahranime Gospodine, jeresam ufao u tebe:

Reko Gospodinu: Bog moj tisi jere dobarah mojih nepotribujesh, svetima, kojisu na zemlji njegovoj, csudotvorioje sva hotenja moja u njima.

Uzmnoxalesuse nemochi njiove: zato pohitishe.

Nechu skupljati borishta njiova od kervnosti: nitichuse spominjat imenah njiovih usnam mojim.

Gospodin dio bashtine moje, i kalexa moga: tisi koichesh povratiti bashtinu moju meni.

Uxa padoshe meni u vridnim; jerboje bashtina moja vridna meni.

Blagosivatichu Gospodina, koimi udili razum, sverhu toga i tia do nochi karashe mene bubrezi moji.

Providjavah Gospodina u pogledu momu vazda: jerboje obdesnu moju dase neganem.

Radi ovoga veseliloseje serdce moje, i uzradovaoseje jezik moj: sverh toga i putt moja pocsinutiche u ufanju.

Jere nechesh ostaviti dushu moju u paklu: nitichesh dati da sveti tvoj vidi izshtetenje.

Poznatesi ucsinio meni pute xivota, napuniticheshme veselja s'-licem tvojim: nasladjenja obdesnu tvoju tia do sverhe.

Slava Otcu, kako bishe etc.

R. Gospodin s-vami.

Od. I s-duhom tvojim.

R. Naslidovanje, svetog Evangjelja po Marku.

Od. Slava tebi Gospodine.

Marko p. 16.

U ono vrime, sidechima jedanaest Ucsenikom prikazase Isus: i prikori nevirnost njihovu, i tverdost

serdca, jere onim, koji biau vidili, daje uskersnuo, nevirovashe. I recse njima: Poshavshi po svemu svitu, pripovidajte Evangjelje svakomu stvorenju: koji uzviruje, i kershten bude, spasenche biti, koji pak neuzviruje, odsuditchese. A Zlamenja one, koji uzvirovali budu, ovache, sliditi; u ime moje djavleche izbacivati, jezicimche govoriti novim; zmieche pogubiti: i ako shto smertonosna budu popili, nechejim nahuditi; sverhu nemochnika rukeche postavljati, i dobroche imati.

Pomolimose.

Od kripostih Nebeskih Pocsetnicse Boxe! koji od ljudski tilesah svaku slabost i svaku nemoch kripostju zapovidi tvoje odbiash: budi milostiv ovomu sluxbeniku tvomu N. da ozdravivshimu nemochi, i povrativshimu, snage, ime sveto tvoje, ponovitim na berzo opet zdravjem blagosiva. Po Isukerstu Gospodinu nashemu, Amen.

Psallam 19.

Uslishao tebe Gospodin u dan tugovanja tvoga: obranilo tebe ime Boga Jakoba.

Poslaoti pomoch od svetoga: i iz Siona branio tebe.

Spomeniose od svakoga Posvetilishta tvoga: i xertva tvoja ucsinilase tusta.

Udilioti po sercu tvomu:] i svako viche tvoje potverdio.

Veselitchemose u spasonosti tvojoj: i u imenu Boga nasheg, uzvelicsatchemose.

Izpunio Gospodin sve proshnje tvoje: sad poznajesh, daje spasena ucsinio Gospodin kersta svoga.

Uslishatiche njega s-neba svetog svoga: u moguchnostima spasenje desnice njegove.

Ovi na kolami, a oni na konjim: mi pak u ime Gospodina Boga nasheg zazivatchemo.

Istise obvezashe i padoshe, mi pak ustasmo i izpravismose.

Gospodine sahranjena ucsini kralja: i uslishi nas u dan u koji zazovemo tebe.

Slava otcu, kako bishe.

V. Gospodin s-vami.
Od. I s-duhom tvojim.
V. Naslidovanje svetog Evangjelja po Luki.
Od. Slava tebi Gospodine.

L u k. p. 4.

U ono vrime: Ustavshi Isus iz Sinagoge, ulize u kuchu Shimunovu. Punicu pak Shimunovu fatashe velika groznica: i prosauga za nju. I stavshi sverhu nje, zapovidi groznici, i popustiju; a ona odma ustavshi dvorashe njima. Kadbi pak Sunce zashlo bilo, svi koji imadjau nemochne od razlicsitih bolestih, vodjaujih k'-njemu. A on nadpostavljajuchi svima ruke, ozdravljashejih.

P o m o l i m o s e.

Gospodine sveti Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, koji slabost csovicsjega bitja, ulivshi dostojanstvo tvoje kriposti, pokripljujesh, dase zdravim likariam pomillovanja tvoga tilesa, i pameti nashe pokripe: sverhu ovoga sluxbenika tvoga milostivo pogledaj: da odagnjavshi svaku potribu tilesne nemochi, milost u njemu pervashnjega zdravja izverstno ponapravise. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

P i s m a.

Prikloni Gospodine uho tvoje, i uslishajme: jeresam sirema, i ubog ja.

Sacsuvaj dushu moju, buduch da sam svet: spasena ucsini slugu tvoga, Boxe moj uffajuchegse u tebe.

Smilujse meni Gospodine, jeresam ktebi vapio vazdan: obveseli dushu sluge tvoga; jeresam k-tebi Gospodine dushu moju uzdigao.

Jerbo si ti Gospodin sladak, i blagostiv, i mnogog miloserdja svima, kojite zazivaju.

Ushima primi Gospodine molitvu moju, i pazi na glas proshenja moga.

U dan obnevolenja moga zavapih k-tebi: jeresi uslishao mene.

Nije prilicsnog tebi u Bogovim! Gospodine: i nije po dillim tvojim.

Svi narodi, kojegodsi ucsinio, dojtiche i klanjatchese pri tebi Gospodine, i slavitche ime tvoje.

Buduch da si velik ti, i csinech csudesa: ti si Bog sam.

Povedime Gospodine na putu tvome i uliztichu u istini tvojoj.

Obveselilose serdce moje: dase boji imena tvoga.

Izpovidatchuse tebi, Gospodine Boxe moj, u svemu serdcu momu, i slavitchu ime tvoje na vike.

Jerboje miloserdje tvoje veliko sverhu mene: i izbaviosi dushu moju iz pakla doljnjeg.

Boxe, nepravedni ustadoshe na mene, i sinagoga od moguchih traxashe dushu moju, a nepostavishe tebe na pogledu svome.

A ti, Gospodine Boxe, smilujuchise, i miloserdan, uzterpljiv i mnogog miloserdja i pravicsan.

Obazrise name i smillujmise, daj oblast tvoju diтetu tvomu: i spasena ucsini sina sluxbenice tvoje.

Ucsini samnom zlamen na dobro, da vide, koji merze na mene i smutese: jerbosi ti pomogao, i razgovorio mene.

Slava Otcu i sinu, kako bishe.

V. Gospodin s-vami.

O. I s-duhom tvojim.

V. Naslidovanje svetog Evangjelja po Ivanu.

O. Slava tebi Gospodine.

U ono vrime, biashe dan svetcsani xudinski, i uzide Isus u Jerosolim. A ima u Jerosolimu ovcsja lokva, kojase zove xudinski Bethsaida, pet trimovah imajucha. U ovim lexashe mloxtvo veliko Nemochnikah, slipih, romih, suhih, csekajuchih ganutje vode. A angjeo Gospodnji snilazashe po vrimenu u lokvu, i zagibashese voda. I koibi pervi snishao u lokvu, posli ganutja vode, zdrav bivashe, od kojegodir bolesti popaden biashe. A biashe niki csovik ondi, trideset i osam godina imajuchi u nemochi svojoj! Ovoga kada vidi Isus odechega, i poznade da jurve mlogovrimena imadishe recse njemu: Hocheshli zdrav biti? Odgovori njemu bolestnik, Gospodine, csovika neimam, da kada uzmutise voda, spustime u lokvu, jere doklemja dojgjem drugi prie mene sajde. Recse njemu Isus: ustani, uzmi postelju tvoju, i hodi. I udilj zdrav ucsinjen bi csovik oni; i uze postelju svoju i hodjashe. A biashe subota u dan oni. Govorau dakle xudie onomu koji ozdravljen bishe: Subotaje, nijeti slobodno nositi postelju tvoju. Odgovori on: Koimeje zdrava ucsinio, onmije rekao; uzmi postelju tvoju, i hodi, Pitashe dakle njega: koije rekao tebi; uzmi postelju tvoju i hodi? A onaj koi ozdravljen bishe, neznadiashe, tko bishe. Uklonibose Isus od mloxtva skupljenoga u mistu. Poslim toga najdega Isus u Cerkvi, i recse njemu. Eto si ozdravljen, nemoj vishe grishiti, datise shtogod gorjeg nedogodi. Otide oni csovik, i navisti xudiam, da Isus bishe koije njega zdrava ucsinio.

Pomolimose.

Obazrise, Gospodine na sluxbenika tvoga, nevoljegachese u nemochi svoga tila, i dushu kojusi stvorio, pomiluj, da pedepsanjem obratjena na bolje, odmahse ochuti tvojim likom ozdravljena. Po Isukerstu Gospodinu nashemu.

Psalm. 90.

Tko pribiva u pomoxenju Privisokoga, u obranenju Boga Nebeskog zaderxavatchese.

Rechiche Gospodinu primitelj moj tisi i utocsishte moje: Bog moj ufatichu u njega.

Jerboje on oslobodio mene, od zamcsice oniu, kojino love, i od ricsi oshtre plecham svojim obsinutche tebe; pod perjem njegovim ufatcheshse. Shtitomchete obkolit istina njegova: necheshse plashit od straha nochnog.

Od strilje leteche danjom, od posla hodajucheg u tminam; od navale i djavostva poldnevnog.

Padnutche od strane tvoje hiljada, i deset hilja da od desne tvoje: a k' tebise neche priblixati.

Nishta manje ocsimachesh tvojim promatrat? i platjutjesh grishnicsku viditi.

Jerbo si Gospodine ufanje moje, i privisokosi stavio utocsishte tvoje.

Neche k' tebi pristupiti zlo; i bics nechese priblixati k' pribivalishtu tvomu.

Jerbo angjelom svojim zapovidi od tebe: date csuvaju na svim putim tvojim.

Na rukami nositiche tebe: da nebi moxebit o kamen uvridio nogu tvoju.

Sverhu zmie i basilishka hoditichesh, i potlacsiticsesh lava i zmaja.

Buduch daje u mene ufao, oslobodititchu njega; zashtitichu njega jerboje poznao ime moje.

Vapitiche k' meni i jachu uslishati njega; i proslavitichu njega.

Duljinom dnevah napunitichu njega: i ukazatichu njemu spasiteljstvo moje. *slava otcu.*

Pomolimose.

Svemoguchi vicsnji Boxe, nemoch sluge tvoga milcstivo pogledaj, i za zashtiti njega desnicu tvoga velicsanstva pruxi; Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Dospivshi na poslidnju molitvu, postavitche Misnik *desnu ruku sverh glave nemochnika i rechizhe;* Gospodin Isukerst, koije rekao slugam tvojim, sverhu nemochnika rukeche póstavljati, i nemochniche dobro imati: Isus sin Marie spasenje i Gospodin svita, po zaslugam i utocsishtju Svetih svojih Aposhtola Petra i Pavla, i sviu svetih, nekati bude dobrostiv i miloserdan! Amen.

Obicsajese josh pridati i Evangjelje po Ivanu p.1.

U Pocselu bishe Rics etc. Alli ovo sve more dulje, ili kratje biti za okolostanje i potribu Nemochnika. Na priliku akobi bolestnik xelio, moxe illi Misnik, illi po njemu naredjeni kuchani, moliti prid bolestnikom naglas a) sedam illi pervih csetiri pokornih Pisamah i Litanie sviu svetih. b) Litanie od prigorke muke Isusove. c) illi Litanie B. D. M. Lauretanske zvane, koje osobito kod mladje dice, i kod xenskog spola najpristojnie mogu biti; pridavshi, Svasi lipa O Mario, ili zdrava kraljico majko od miloserdja etc. s' molitvom. *Svershivshi misnik po okolostanju bolesnika recsene molitve, blagosovitiche bolestnika ovako:* Blagosov Boga svemoguchega Otca ✝ i sina i Duha svetoga, sishao sverhu tebe, i pribivao vazda. Amen.

Davshimu poljubiti krix, i opetga s nikoliko ricsi u kratko razgovorivshi, pak svojumu udiljnu duhovnu pomoch opet obechavshi u ime Boxje povratise kuchi.

M o l i t v a.

Izdana od Urbana Pape ovog imena VIII.

Prid ocsi ti tvoje, Gospodine, nashe krivice stavljamo: i kashtige, kojesmo primili snashamo.

Ako promishljamo zlo, kojesmo ucsinili: manje je shto terpimo, vecheje, kojesmo zasluxili.

Pritexnijeje ono, shtosmo ucsinili: lagljeje ono shto podnashamo.

Grihah kashtigu chutimo: a grishnu tverdokornost nebiximo.

Slabostse nasha pod bicsevih tvojih slama: a nepravednostse neprominjuje.

Nemochnase pamet nevolji: a zatiljakse neponizuje.

Xivot u bolu uzdishe: a u dillihse nepoboljshaje.

Ako csekash nepoboljshavamose; ako (grih) osvetjujesh nepodnashamo.

O podepsanju izpovidamo shtosmo skrivili! posli pedepsanja zaboravljamo dasmo plakali.

Ako popritish rukom, ona, kojacsiniti moramo obechajemo: ako ustavish macs obechana nederximo.

Ako udarash vapiemo da nam oprostish: ako oprostish, probudjujemote, da opet udarash.

Imash Gospodine ocsite krivce: doznajemo; da ako neoprostish, pravicsno nas gubish.

Daj otcse svemoguchi ono shto nevridni molimo: kojisi ucsinio iz nishta one, kojibite molili. Amen.

Redak. Staddo tvoje vicsnji Pastiru neostavi.

Odg. Negoga po blaxenim Aposhtolim tvojim vicsnjom obranom csuvaj.

R. Zashtiti Gospodine puk tvoj k-teki vapijuchi, i u braniteljstvo tvojih Aposhtolah uzdajuchise.

O. S-vicsnjomga obranom csuvaj.

R. Molite zanas sveti Aposhtoli Boxji.

O. Da dostojni budemo obechanja Isukerstovi.

Pomolimose.

Daj molimote svemoguchi Boxe, da nepripustish da nas ikakve smutnje razbiju, kojenosi u Aposhtolskog izpovidanja stini utverdio. Po Isukerstu Gospodinu nashemu.

Neka izmoli, Primilostivi Gospodine nashima potribama pristojnu pomoch poboxno od nas ucsinjeno promishljanje, skojimje nikocs Sveti Ivan zlatnousti, u ovoj Cerkvi saranjen, s-priblaxenima Aposh-

toli Petrom i Pavlom tebe pridstavio ovako zajedno razgovarajuchega: obkolite ovog novoga Siona i objazitega: to jest, csuvajte, tverdite, i smolitvama pojacsitega, da kadnose u vrimenu razserdim, i okrug zemaljski podermam pogledajuchi grob vash koji nigda neche pristati, i pogledajuchi ranne koje vi raddo radi mene nosite, sercsbu (moju) miloserdjem pridobiven, i radi njega ovo vashe zamolenje primi. Kadabo misnicsstvo i kraljestvo suze prolivati smotrim, odma kano saxalechi na pomilovanjese ganem i onese ricsi spomenem: Zashtititchu varosh ovu radi Davida sluge moga, i Arona svetoga moga Gospodine. Budi Budi. Amen Amen.

§ 1.

Nacsin pomagati bolestnikom na csas smerti.

Podilivshi Xupnik bolestniku Sakramenat od Pokore, prisvetoga Tila Isusa, poslidnjeg Pomazanja; i ostale, koliko okolostanja zaktivala budu, duhovne pomochi, i utishenja; ostajemu josh jedna vaxna duxnost, koju svomu iskernjemu, navlastito na poslidnjem csasu xivota, od koga sve visi, podati ima. Taje pako duxnost u tomu zaderxana, da Xupnik umirajuchemu nemochniku, nesamo dushu Bogu priporucsi: nego da nemochnika, u najvechoj njegovoj nevolji ljubezno razgovara, sladko utishi, i s' Bogom sjedini. — Lasnochese pako od ove vaxne duxnosti svaki misnik obsvidocsiti, koi s'ocsima xive vire bolestnika promotri: kako on tojest, od svoje pritexke bolesti sasvim obnemochen, i od svita zapushten, poslidnji csas xivota svoga, od koga njegova vikovita sricha visi, skrushenim serdcem pogleda! — Sadaga buni, i smutjuje svist, i spomena ucsinjenih grihah, ako dodushe veche i izpovidjenih, alli morebiti dostojnom pokorom josh neizduxenih; sadaga plashe pravedni sudi i oshtra pravica boxanstvena; sadaga protresa tia do poslidnjih kostih strah od nastupljujuche smerti; sadaga

lomi nevoljno stanje nepodnosive skoro bolesti; sadaga smùtjuje placs, i xalostno visheputah stanje kuchanah, xene, illi dice. Kolikoje dakle vecha takvoga iskernjeg nevolja, tolikoje potribitia misnicska pomoch, a tolikoje i vecha pri Bogu zasluga misnicska, koji nastoji takvoga nemochnika protiva svima ovim nasertanjim oboruxati, utishiti, obodriti, i Boguga u ruke sigurno izrucsiti. —

Razlicsita pako okolostanja, i potribe smertnoga nemochnika, naucsitiche misnika, shto, i kako bolestnika ponukovati, i tishiti ima. Akoje bolestnik tako nemochan, da texko veche moxe govoriti, neka misnik a) sasvim kratka vixbanja od vire, uffanja, ljubavi i shrushenja illiti pokajanja pridnjim tako izgovara, da bolestnik, ako ne jezikom, barem drugim kakvim takvim zlamenjem misniku pokaxe: da ova sva razumie, i bogoljubno izpovida; b.) neka bolestnika u kratko ponukuje, da volju svoju pridade, i postavi sasvim u volju boxju, pritexke bolove svoje dushe i tila, i svekolike nevolje prikaxe Bogu za opranje svojih grihah, i vrimenitih mukah, kojebi josh morebiti na drugomu svitu u mukam' od ocsishtjenja terpiti morao. — Vidili pako misnik, dase smert vechma priblixaje, neka bolestniku podili Opchinsko Odrishenje, kojeje Otac Papa Benedikt XIV s'obilatim sviu grihah, i vrimenitih pedipsah oproshtenjem umirajuchim podiliti naredio; kakonoche najti doli nixje postavljeno. —

Zatim neka bolestniku ime Isusovo i Marino cseshtje na pamet prizove. n. p. Isuse objacsime! Isuse pokripime! da terpim svaka dragovoljno i uzterpljivo na slavu tvoju i za grihe moje! Blaxena Divice Mario, najveche utecsishtje grishnikah, molise za mene grishnika! Svi sveti i Svete Boxje, molitese za me!

Isuse pridragi Odkupitelju moj! za tvoju prigorku muku, smillujse meni. Primime, i sakrime medju prisvete Ranne tvoje: dame sotona neprivari, i nesmuti, na krajnem csasu xivota moga; *i tako na dilje, kakoje doli nixje pobiljexeno.*

§ 2.

Postupanje Misnika kod umirajucheg' bolestnika.

1.) Misnik bivshi kod umirajuchega bolestnika, ima tako opazno govoriti, da Rics neshalje bolestniku umirajuchemu u uho, illi u usta, illi na obraz, nego, valja daju sa strano, illi ne podaleko od glave bolestniku daje.

2. Neka misnik opomeni nemochnika, da nije bash potribito, da ono sve, shto misnik govorio bude, i bolestnik ricsju ponavlja; negoje dosta ako samo mishljenjem, i serdcem misnicske ricsi ponovi.

3. Ponukovanja, i opomene imaju sasvim kratke biti, zato, jerbo bolestniku, kogaje veche bolest tako iztergala, daje kadkad vishe mertav, nego xiv, podugacske molitvice, i bogoljubna dugacska vixbanja davati, znamenuje bolestnika vechma u slaboj pameti pobuniti, nego razbistriti.

4. Utishenja imadnse bolestniku, razborito, i kadkad kano pocsivajuchi davati: buduch da smertnonemochan bolestnik nemoxe sve ono pravo razumiti, shtomuse potercsice na slabu, napole mertvu pamet dovadja. Valja dakle, polagano i gdigdi pristajuchi govoriti, da medjutim umirajuchi izrecsene Ricsi u sebi iz tiha promisljavati i ponavljati more; na priliku: Boxe moj, i sve Dobro moje! virujem u te; — jerbosi ti sam istina vikovita. — Uffamse u te o Boxe moj! jersi primilloserdan; — jerbosi pridobrostiv; — i u obechanju tvomu viran *i. t. dalje.* —

5.) Opomene imaju takojer i po svomu uzderxaju razdiljene biti, tako da dok ne sverhi jedno dilo, neka na drugo neprilazi misnik. n. p. akoje misnik umirajuchemu od xive vire u Boga — govoriti zapocseo: neka neprilazi odmah naglim korakom, i kano jednim duhom na kripost od uffanja, od ljubavi, od uzterpljenja, i pridanja svoje volje u volju

boxju, nego neka kod svake dovershene kriposti za niko spodobno vrime pristane; tako: da kano prislabomu csoviku po jednu kapcsicu duhovnoga lika u serdce liva, buduch da vishe, i po mlogo probaviti nije moguch.

6.) Utishenja imade misnik tiho, i brez svake, vike i buke kod umirajuchega govoriti, tako, daga samo nemochnik csuti, i razumiti more. Pak akobise izvana i csinilo, kano daje bolestnik ogluhnuo, nekase ipak misnik pazi, da odvech glasno, i umirajuchemu oshtrim glasom u ushe negovori. Jer ako bolestnik csuje, a on che i razumit, sve, shtomu misnik i posridnjim glasom govori; akolije ogluhnuo, a onoje opet svejedno, jer misnik il' vikao il tiho govorio bolestnikga csuti i razumiti neche nit moxe. Nuz to misnik ima znati: da shtogodje bolestnik blixje smerti to sve vechma i vechi bol, i muku, a osobito po oshtrom glasu, chuti, jerbomu glava sve slabia, i slabia biva, naslidno dakle, da po nepristanom vikanju lasnobise na neuzterpljenje i dosadu probudio, i s' Jobom zavapio: *vistemi texki, i pretexki, i nepodnosivi utishitelji!* —

7. Ako umirajuchi bolestnik josh ricsma, i drugim' znamenjim svoja nuternja mishljenja i ochutjenja ukazati moxe, tadaje vele koristno, ako misnik bolestniku kratka pitanja, sverhu poglaviti kerstjanskih duxnostih, krepostih, — i sverhu najpotribitijih vixbanjah sladkim ugodnim nacsinom pridstavi: N. P. dragi Brate Kershtjanine! Ti virujesh u Boga, kano u istinu i mudrost vikovitu *Odgov*, Virujem, illi ako i glavom znamenje dade, dostaje) Virujeshli i sva ona, kojaje Bog ocsitovao? —

Xelishli dakle u ovoj svetoj viri xiviti, i umerti? *Odg.* Xelim.

Ufashli moj dragi Brate! tverdo u Boga, i u neizmirno milloserdje njegovo *Odg.* Uffam.

Ufashlise, dacheti Bog, radi vridnostih muke Isusove, polak svoga boxanstvenog obechanja, sve

grihe oprostiti, — i xivot vicsnji darovati? zato, jerboje Bog istinit, i u obechanju svomu stalan i viran? *Odg.* Ufam. Ti ljubish moj dragi, doisto Boga, iz svega serdca tvoga, jerboje on najveche, i svake ljubavi najvridnie dobro? — *Odg.* Ljubim i. t. d. Jel'ti dakle iz svega serdca xao, shtosi dragoga Boga kadkad uvridio? *Odg.* Jest. Oprashtjashli iz svega serdca onima, kojisu tebe uvridili? *Odg.* Oprashtjam. Molishli i ti za oproshtenje sve one, kojenosi uvridio, illi smutio? *Odg.* Molim. Jesili pripravan za ljubav Boxju sva, dali i istu smert priterpiti? *Odg.* Jesam.

Jeli, da i ti nexelish drugo, nego ono shtoje Bogu drago, i ugodno? *Odg.* Takoje. Jelli, da xelish sjediniti tvoju muku i bol, s'mukom i s' smertju Isusovom na krixu? *Odg.* Xelim.

8. Buduch da umirajuchi bolestnik vechega utishenja, i odlashnjice nemore imati, niti svoje pouzdanje u neizmirno miloserdje Boxje po csemu boljma i prie zadobiti i probuditi: nego pogledavshi priliku za nas propetoga Spasitelja Isukersta, zaoto neka nastoji misnik, pokazavshi bolestniku priliku propetoga, u serdcu njegovom probuditi uspomenu prigorke muke Isusove, koja nas csisti i pere od svakoga griha. — Nekamu dakle navede na pamet uzterpljenje Isusovo: kadsuga vezali, kadsuga pljuvali, kadsuga shibali, kadsuga ternovom krunom okrunili, kadsumu texki krix na ramena napertili; kadsuga na krix prikivali, i gola na krixu uzdigli; — a navlastito opomenivshi bolestnika, daje to Isukerst sve za nashe spasenje terpio.

Akobi borenje samertno kod bolestnika, dulje duralo, il' onbi bash zaktivao, daga misnik razgovori, i s' Bogom ujedini, a on more slidecha ponukovanja bolestniku na um privoditi.

---

§. 3.

Promishljanje od smerti i Molitva.

Zashtobise bojao smerti? kojacheme, o priljubeznivi Boxe moj, opet k'tebi stvoritelju i otcu momu privesti?

Tkoje vidio, da odojcse placse, kadga matti k' persim prinosi?! Tkoje vidio da dite ono shtrepi, kojese vratja u kuchu svojih roditeljah?! — I zashtobi shtrepilo, vratjajuchise k' ljubeznom Otcu i Majki?— Nechuse dakle ni ja bojat umerti, po smertibochu s'tobom sjedinjen biti; s' tobom o priljubeznivi Boxe! koisi nesamo moj, nego svega svita, najbrixniji, i najmilostiviji otac, koi sva tvoja stvorenja, nijedno nezlobechi, veoma ljubish; zatote i ja po mojoj slabosti, iz svega serdca ljubim, i iz ove goruche ljubavi, xeljimse s'tobom, Izvorom bitja moga sdruxiti, nitichu shtrepiti, kadme ti k' sebi pozovesh.

Tvoja dobrota, o preljubeznivi Boxe, koisime toliko putah na ovomu svitu obradovao, koi s'tvojom neizmirnom mudrostju, sve, i sva za dobro i napridovanje tvoga stvorenja uredjujesh: tvoja dobrota i ljubav, i onda josh dobro radi, i uredjuje, kadase nami umerlima csini, da rushi, mishtoxi i mori.

Ja neumirem, kada na ovom svitu xiviti prestanem, nego i na dilje dushom xivim, prehodechi u bolji xivot, i svukavshi sa sebe svitovno ovo tilo, kojeme s'tobom razstavlja, ter takose k' tebi pribli-xajem, i k' tebi dohodim, o Boxe, stvoritelju moj! spasenje moje! Smert nas izbavlja od sviu mukah i terpljenjah na ovomu svitu, smert nas oslobadja od progonstva, i od nepravde, koju nam na ovom svitu terpiti valja. Kad serdce prestane kucati — prestane tada i tugu, i xalost ositjati: koje oko smert zatvori, na ono vishe suze od xalosti, i nevolje neteku.

Po smertichu dakle, Boxe! opet k' tebi dojchi, k' tebi o Velicsino! koga ovdi u prahu shtujem, i

komuse duboko kljanjam; tibosise uvik samnom brinuo, i u napridakcheshse brinuti.

Cervse u svoju predju zavije, i zavijen ugine, al' u prolitje iz zavoja krasan lepir izleti, i tako onaj, kojiseje texko po prahu puzajuch micao, sada po zraku litjuch cvitje oblitje. — Svako zernce u zemlju usiano iztrune, al' krasan klas sa stostrukim plodom iz njega iznikne.

Svése preporadja, i sve kroz preporadjanje plemenitije, i podpunie biva, a zar ja, csovik, tvoje stvorenje, i tvoja slika i prilika, o Boxe! zar da ja gorji od cerva, — i od pshenicsnog, illi drugog zernca budem? il' zar dasam ja gorji? — Kolikobi nepristojno, sramotno, i grishno ovakovo mishlenje o tebi bilo, o priljubeznivi Boxe moj! zar otac nexeli opet svoje dite viditi, kojeje od njega otishlo? — A zar ti, koisi vishe nego otac, koji vechma ljubish nego otac, zar dase ti za ljude, kojesi stvorio i odkupio vishe nebrinesh, i da za njih vishe nemarish? — Zaistote nepoznaju oni, kojibi mogli ovako od tebe misliti!

Allimi kazuju, dacheshmi ti posli smerti sudac biti, koiche od mene razlog od xivljenja moga iskat, i traxiti:

Takoje, ticheshmi bit sudac, al' ne onakvi sudac, kao shtosu svitovni sudci, koji zlobom napunjeni krivca traxe, da mogu njega i krivicu pokazat; — koji dosta putah puni nenavidosti, uxivaju u terpljenju krivacah, derxechise dasu bolji od drugih, kad drugima suditi mogu. — Ali nisi ti takvi sudac, ne! jer premdasi csovicsanski sudac, opetsi i otac sviu ljudih, nitse kao sudac odriesesh otcsinstva tvoga! — Pak bilise ja preoshtroche suda bojao, da mi moj otac sudac bude? —

Akosam sagrishio prid tobom, a tisi koliko pravedan, toliko i miloserdan. Jachuse prid tobom tuxit', sve ti moje nepravednosti, kojesam u ovom umerlom tilu ucsinio, ocsitovat, a ticheshmijih tada

miloserdno oprostiti, kakogod otac svomu ditetu oprosti, kad iz slabosti, illi iz neznanja zabludi.

Zar ti nisi kao onaj dobri pastir, koi po pustinjama tercsi, planine prehodi, a na stermese pechine penje, da izgubljenu ovcu najde, terju opet u svoje staddo privede? — Pak kadbise ova izgubljena ovca k'svomu Pastiru sama povratila, biliju pastir zaklao, illi vucim za hranu dao? — Kakvebi to misli bile! i kakobite zlo i slabo poznavao, ovako sudechi! tibo nisi zloban kao ljudi.

Kakosam krivo od moje mladosti o priljubeznivi Boxe! o tebi mislio: mislechi, da ti, kao shtosu ljudi na ovomu svitu, kojise osvetjivat i ubijat znadu, i zatosamse uvik smerti bojao. —

O priljubeznivi Boxe moj! oprostimi, shtote nisam bolje poznavao! — Tisi ljubav precsista, i tako, kako ti ljubish, ljudi nemogu ljubit! — Najizverstnija, i najcsistija csovicsanska ljubav, samoje jedna sinna, i neka primallena iskrica od privelike tvoje ljubavi; ovome poznanje k' tebi privodi, ovo pritexe, i vexe dushu moju k' tebi; samo ovo poznanje napunjujeme precsistim i izverstnim skrushenjem, s' podpunim pokajanjem, shtosamte tako slabo ljubio, gdi ti tako neizmirno ljubish mene!

Dragovoljnochu dakle umerti, akoje, i kakoje tvoja sveta volja; tvojachemi neizmirna ljubav oblakshica u mojoj bolesti, i utishenje na csas smerti biti. — Akolimi josh moj xivot produljiti izvolish, a timiga samo zato produlji, dase za moje grihe, kojesam iz nedostatka csiste ljubavi prama tebi ucsinio, sveserdno pokajem, i dase zatim u xivotu poboljsham.

Dopustimi, o Boxe! da moje serdce, i dushu tako izredim, i ucsinim, i da opaki postanem, kakvi po tvojoj svetoj volji na ovomu svitu biti i xiviti moram. — Akolije tvoja sveta volja, dase sada s' ovoga svita oddilim, a timi umerlomu oprosti svekolike moje grihe, s' kojimasam te ovdi uvridio; zaboravise gri-

shnika, i motri u meni dite, kojese u narucsaj svoga otca vratja, za oproshtenje ponizno vapijuch. Amen.

Ako vrime dopushtja, more misnik i sledeche iztomacsenje Otcse nasha nemochniku na um dovoditi ovako: Otcse nash. Otcse sviu ljudih! O kakosam veseo i sretan! shto Boga, koije nebo i zemlju stvorio, koije svamoguch, neumerl; i neizmiran, mojim otcem zvati smiem! o kakosu utishive ove ricsi: Boxe, Otcse moj! — s' punnim pouzdanjem dakle padam prid lice tvoje, i velim: Otcse nash! i Otcse moj!

Koi jesi na nebesih! O pridobrostivi Otcse! koisi na nebesih, ti hochesh, da i ja na nebu budem, i da ondi s' tobom, i sa Sinkom tvojim kraljujem. Skrushen i pun pokajanja vratjamse k' tebi, molechite, Otcse moj, za ona dobra, kojame u nebo dovode; pak i shtobi drugo znao od tebe molit, nego ovakva dobra? — sva pako ostala dobra, udilitchesh ti meni vazda, po prisvetoj, i pravicsnoj volji tvojoj, akomi za spasenje dushe potribita budu; akolimi probitacsnie za dushu bude, da brez njih budem, a onoche i to prisveta volja tvoja primudro urediti znati, uztegnuvshi mi jih.

Svetise ime tvoje! Tako je Otcse, tako, ovo veliko, ovo prisveto Ime tvoje, neka bude posvetjeno. Neka svi ljudi poznadu, dasi ti veliki Bog, Otac nash, i jedini sviu dobrocsinitelj. Neka svi ljudi znadu, da oni od tebe tilo, xivot, jillo, i pitje, dushu i blaxenstvo vikovito imaju.

Nekase posveti ime tvoje u meni, po naklonu u duhu, i u istini. Nekase posveti ime tvoje, po csistoj i xivoj viri, po tverdom uffanju, po goruchoj ljubavi, i po istinitom pridanju sebe istoga u prisvetu volju tvoju. Nekase posveti u mojoj bolesti, i terpljenju, u momu xivotu i u mojoj smerti prisveto i prislavno ime tvoje!

Pridi kraljestvo tvoje! Otcse! pridobrostivi Otcse! dajmi, molimte moch i jakost, da moje smertno borenje sretno dovershim, i krunu xivota viesnjeg,

kojusi do sverhe terpechem obechao, zadobiem. — Milost Gospodina nasheg Isukersta, neka pridje u moje serdce: da tada vishe nexivim, nego da Isus xivi u meni.

Poznajem, o Boxe! daje ovdi kraljestvo od nevolje, i tuge; kraljestvo od terpljenja i borenja: alli je tvoje kraljestvo, nebeski Otcse! kraljestvo od velicsanstva, mira, i blaxenstva. Otcse! ucsini, dami ovo kraljestvo pride; — ovo kraljestvo tvoje, u komuse sve muke s' veseljem, i svako uzterpljenje s' krunom od pravednosti naplatjuje.

Budi volja tvoja, kako na nebu tako i na zemlji. Tvoja volja nekase izpuni, o Otcse! a ne moja; — shtogodbo ti hochesh, shtogod ti zaktivash, onoje najbolje, najspasonosnie. — Ti najbolje znash, shtoje meni koristno. I jerbo nijedan csovik brez krixa i terpljenja u tvoje kraljestvo ulizti nemore, zaoto me pohadjash i bicsujesh, s' mukama, s' bolestima, i smertnom gorkostju. Otcse! neka bude volja tvoja! samote molim za milost od uzterpljenja, da ja sada u bolesti i u tugi mojoj tako volju tvoju izpunim na zemlji, kakonoju veselo izpunjuju na nebesih Angjeli. — O kakochemi dobro bit, kada uztojim prid pristoljem tvojim, i tvoju svetu volju, s' angjelima, i sa svima ostalim Svetima radostno izpunjivao budem.

Kruh nash svagdanji dajnam ga danas. Dobrostivi Otcse! ti sve, shtogod je xivo hranish tvojim blagosovom. — Sve, shtogod je xivo k'tebi vapie za hranu; ti otvorish tvoju svemoguchu ruku, i sve biva sitto. O priljubeznivi Otcse! tisi meni, — i mojima — toliko veche godinah kruh i hranu davao; znam doisto, dachesh i mojoj dushi kruh xivota vicsnjega i xeljno nebesko blaxenstvo udiliti.

Odpusti nam duge nashe, kako i mi odpushtjamo duxnikom nashim. O Otcse! oprostimi, jasambo grishnik, i priveliki grishnik, i zatote molim za oproshtjenje; tisi pako takojer i moj Otac, i zatose uffam dacheshmi oprostiti. — Odpustimi, kako i ja od-

pushtjam duxnikom mojim! Tibosi rekao: „Odpustite, pachese i vami krivice odpustiti.“ Nut, Otcse! ja odpushtjam iz svega serdca mojim duxnikom; oproshtjam mojim nepriateljom, i svima kojisume ikada uvridili, i zlomi ucsinili; tichesh dakle i meni, po tvomu obechanju, moje grihe milostivo oprostiti.

Neuvedi nas u napast. O Otcse! verlo dobro Osjtjam, kakomije texko, dase u ovoj mojoj bolesti, u ovima mojima bolovima i tiskobama posve tako u tvoju svetu volju pridadem, da nikada protiva tvomu svetom odredjenju nishta nereknem, nego da svaki bol vazda uzterpljivo i dobrovoljno podnesem; otcse! ovoje uzterpljenje, plod same tvoje privelike i primoguche milosti; Ti dakle Otcse! koi poznajesh dobro veliku slabost moju, pokripime, da u tebi najdem xeljnu jakost.

Da izbavi nas oda zla. Otcse moj! time sam moresh od svakoga zla osloboditi. — Ti znash moju nuxdu, i moju potribu, i csujesh moja uzdisanja. Pridragi otcse! akoje tvoja sveta volja a ti uslishi glas vapaja moga, ter umiri i oblakshaj moje muke, i moje bolove. Alli opet ne moja, nego tvoja volja budi. — Samome od griha, kojeje najveche zlo dushe, i tila, Otcse! oslobodi; i kazatichu dushi mojoj: „Pojdi k' Bogu, pojdi k' otcu, nebojse, onboje otac pun smilovanja, i ljubeznivosti,“ „Idi k' Bogu sinu, budi utishena, onboje tvoj odkupitelj, tvoj spasitelj.“ „Idi k' Bogu Duhu svetomu: radujse, jerboje on tvoj utishitelj.“ Pojdi moja dusho tamo u krilo Prisvetoga Trojstva, i veselise na uvike.

---

§. 4.

Bolestnicski uzdahsi,

Bolestnici nemogu uvik sabranom pametju moliti, alli mogu cseshtje k' Bogu uzdahnuti, a Bog njihove uzdahse za molitvu prima. To pako more n. p. misnik ovako ucsiniti.

Pogledaj, Boxe moj! kako nevoljno na mojoj postelji lexim, i koliko po tvojoj svetoj volji podnosim.

Tilomije puno bolesti, a dusha puna xalosti, alje ipak moj duh pripravan sve po tvomu boxanstvenom zaktivanju terpit, i podnositi.

Isukerste Gospodine moj! prikazujemti sve moje bollove na poshtenje tvojih bolovah, kojesi zame na krixu terpio.

U tvojih svetih pet ranah utapljam sve moje bolove, i sjedinjujemjih s' prigorkom tvojom mukom.

Kakogodsi ti o poljubljeni Isukerste! sve tvoje bolove i muke, tvomu nebeskomu otcu prikazao: tako i ja sve moje terpljenje otcu nebeskomu na dar i za grihe moje prikazujem.

Kakogodsi ti o priuzterpljivi Isukerste! sve tvoje muke s' privelikim uzterpljenjem podnosio: takochu i ja moju bolest preuzterpljivo terpiti.

Kakogodsi ti o prisladki Isukerste! tvomu nebeskomu Otcu na svima tebi zadanim mukama zafaljivao: tako i ja zafaljujem nebeskomu otcu na ovoj meni poslanoj bolesti.

Kakogodsi ti o pridobrostivi Isukerste! tvoju muku za pokoru grihah od svega svita na se primio: tako i ja ovu moju bolest, i sve terpljenje za pokoru mojih mlogoverstnih grihah primam, i tebiju prikazujem.

Svemoguchi nebeski otcse! budi tebi moja bolest ugodna, i primiju na vechu slavu, i poshtenje tvoje.

Sladki moj Isukerste! sjedini moju bolest s' tvojom prigorkom mukom, i prikaxiju tvomu nebeskomu otcu, damu ugodna bude.

Utishitelju dushe sveti Boxe! udilimi tvoju boxanstvenu milost, da ovu moju bolest onako uzterpljivo podnositi mogu, kakonoje tvoj poljubljeni sinak svoju muku za nas terpio.

Majko boxja! kojasise veoma nad tvojim propetim sinkom xalostila, poxali i mene ubogo tvoje dite.

Sveti moj Angjele straxanine! csuvajme obdan i obnoch, ij nemojme u mojoj nevolji ostaviti.

Svi Sveti i Svetice boxje! osobito vi kojiste moji odvitnici, i zashtititelji, molitese Boga za mene, dami dobrostiv, i milloserdan bude. Amen.

Formula	Nacsin
Benedictionis Apostolicae	Aposhtolskog Blagosova
a Felic. Record.	od blaxene Uspomene
Benedicto Papa XIV.	**Benedikta Pape XIV.**
Praescripta	Pripisan
Christi Fidelibus in mortis articulo constitutis cum plenaria Indulgentia impertiendae.	Kojise pravovirnima na csasu smertnom postavljenim s' obilatim Oproshtenjem ima podiliti.
V. Adjutorium nostrum in nomine Domini.	*R.* Pomoch nasha u ime Gospodnje.
R. Qui fecit Coelum et terram.	*O.* Koije stvorio nebo i zemlju.
Antiphona.	**Pridmolitva.**
Ne reminiscaris Domine delicta famuli tui (*vel* famulae tuae) nec vindictam	Ne spomenise, Gospodine od sagrishenja Sluge tvoga (*illi* sluxbenice tvo-

summas de peccatis ejus.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvum fac famulum tuum Domine.

℟. Deus meus sperantem in te.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.

je) niti osvetu ucsini od grihah njegovih.

Gospodine pomilluj. Isukerste pomilluj. Gospodine pomilluj.

Otcse nash.

R. I neuvedi nas u napast.

O. Da izbavi nas oda zla.

R. Sahranjena ucsini slugu tvoga (*illi* sluxbenicu tvoju) *i tako svagdi i u napridak ima u molenju spol razlucsitise.*

O. Boxe moj, ufajuchega u tebe.

R. Gospodine uslishi molitvu moju.

O. I vapaj moj k' tebi da pride.

R. Gospodin s' vami.

O. I s' duhom tvojim.

Oremus.

Clementissime, Deus Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui neminem vis perire in te credentem, et sperantem: secundum multitudinem miserationum tuarum respice propitius famulum tuum N. quem tibi vera fides, et spes christiana commendant; visita eum in salutari tuo, et per Unigeniti Tui Passionem, et mortem omnium ei delictorum su-

Pomolimose.

Primillostivi Boxe, Otcse od milloserdjah, i Boxe od svakog utishenja, koi nechesh da pogine ijedan u Tebe virujuchi, i ufajuchi: po mnoxtvu smillovanjah tvojih obazrise dobrostiv na Slugu tvoga N. koga prava Virra, i ufanje kershtjansko priporucsuju; pohodi njega u spasiteljstvu tvomu, i radi muke i smerti Jedinorodjenoga Tvoga, millo-

orum remissionem, et veniam clementer indulge, ut ejus anima in hora exitus sui Te Judicem propitiatum inveniat, et in sanguine ejusdem Filii tui ab omni macula abluta transire ad vitam mereatur perpetuam. Per eundem Christum Dominum Nostrum.

Tum dicto ab uno ministrorum, aut a Sacerdote ipso Confiteor etc. Sacerdos dicat: Misereatur tui etc. *et* Indulgentiam etc. *deinde*:

Dominus Noster Jesus Christus filius Dei vivi, qui beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi, atque solvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat Confessionem tuam, et restituat tibi stolam primam, quam in baptismate recepisti: Et ego facultate mihi ab Apostolica sede tributa, Indulgentiam plenariam, et remissionem omnium pecatorum tibi concedo. In nomine Patris etc. Per Sacrosancta humanae Reparationis mysteria, remmittat tibi Omnipotens Deus omnes prae-

stivo podajmu proshtenje i odpushtenje od sviu svojih sagrishenjah, da njegova dusha na csas svoga priminutja najde Tebe dobrostiva sudca, i u kervi istoga sinka tvoga od svakoga oskvernutja oprana, bude dostojna priti u xivot vicsnji. Po istomu Isukerstu Gospodinu Nashemu.

Tada rekavshi koji od djakah, illi isti misnik Ispovidamse, *i ostala*, *Misnikche rechi*: Pomillovao, — i ost. kako gori: na listu 66. ovog Dila.

Pakche misnik tada rechi:

Gospodin nash Isukerst sin Boga xivoga, koije blaxenomu Petru Aposhtolu svomu dao oblast za svezati, i za odrishiti, po svomu prismillovanomu milloserdju primie Ispovid tvoju, i vratio tebi haljimu pervu, kojusi na kershtenju primio; I ja s' oblastju meni danom od Aposhtolskoga, Sidalishta, dajem tebi podpuno proshtenje, i odpushtenje od sviu grihah. U ime Otca ✝ i Sina i Duhà svetoga. Am Po prisvetim otajstvim ljudskoga odkupljenja odpustio tebi svemoguchi Bog sve muke sadashnje-

sentis, et futurae vitae poenas, Paradisi portas aperiat, et ad gaudia sempiterna perducat. Amen.

Benedicat Te omnipotens Deus, Pater †, Filius †, et Spiritus † Sanctus Amen.

In manifesto mortis periculo exmittitur etiam Confiteor et reliqua mox edicuntur.

ga, i doshastoga xivota, otvorioti vrata od Raja, i priveote na uxivanja vikovicsnja. Amen.

Blagosovio tebe svemoguchi Bog Otac †, Sin †, i Duh † sveti. Amen.

U velikoj se smertnoj boli opchinska Izpovid izostavi, a ostala shtoberxje izgovore.

Litanie k' terpechem, i umirajuchem Spasitelju, za sretan smertni csas.

Gospodine smilujnamse!
Isukerste smilujnamse!
Gospodine smilujnamse!
Isukerste csuj nas!
Isukerste uslishi nas!
Otcse nebeski Boxe! smilujnamse!
Sinu Odkupitelju svita Boxe! Smilujnamse!
Sveta Trojico, jedini Boxe! smilujnamse!

Smilujmise na csas moje smerti.

Isuse! koisi tvoju muku sa xalostju, tiskobom, i strahom terpiti zacseo.
Isuse! koisi tri puta na gori maslinskoj molio, i molech na zemlju padao.
Isuse! koisi kervjuse znojech, sasvimse volji tvoga nebeskoga otca pridao.
Isuse! koisi za trideset srebernjakah prodan, i s' Judinim celovom izdan bio.
Isuse! koisi od tvojih ucsenikah ostavljen, od tvojih nepriateljah kano ubojica ufatjen, i s' konopcih i s' lancih vezan bio.
Isuse! koisi prid Anu i Kajfu vodjen, i krivicsno obtuxen bio.

Isuse! koisi sramotnu zaushnicu primio, nemilostno shiban, za bogogerdnika derxan, i krivo na smert odsudjen bio.
Isuse! koisi svezan k' Pilatu doveden, i od xudiah, kano dasi zlocsinac na smert obtuxen bio.
Isuse! koisi od Iruda bilim ruhom zaodiven, odbacen i porugan bio.
Isuse! koisi gol za kameniti stup privezan, i prikervolocsno shiban bio.
Isuse! koisi s' ternovom krunom okrunjen, i od xudiah porugan bio.
Isuse! koisi cerljenim plashtom zaogernjen, puku za pogerdu pokazan bio.
Isuse! koisi puku, s'ricsma: *Evo csovik!* ukazan bio.
Isuse! koisi na pogerdnu smert krixa od puka xudinskoga velikom bukkom iskan bio.
Isuse! koisi na pogerdnu smert krixa od nepravednog sudca odsudjen bio.
Isuse! komuje pritexko brime od nashih grihah napertjeno bilo.
Isuse! koi pod texkim krixem na tle padao, i kao jagnje na ubitsvo vodjen bio.
Isuse! koi si na gori Kalvarii, gol svucsen bio, i kogasu ruke i noge nemillo na krix pribijene bile.
Isuse, koisi medju dvah razbojnika na krixu visech, pogerdjen, izsmihan, i porugan bio!
Isuse! koi si goruchu xedju, terpech, sa xucsju i sirchetom napojen bio.
Isuse! koisi prignuv glavu na krixu tvoj duh izpustio.

} Smilujmi se na csas moje smerti.

Milostivmi bude, o Isuse! na csas moje smerti!

Oslobodime Gospodine! na csas etc.
Od napasti, i od zdvojenja.
Od uzla grishnog, i smerti vicsnje.
Od zasidah djavaoskih.
Od svake muke i tiskobe u svisti.

} Oslobodime Gospodine na csas moje smerti.

Od svake texkoche, smutjenja, i malovirnosti.
Od svake grishne krivice, i pokaranja.
Od nesretnog zapushtenja od Boga.
Od nesretne, i gorke smerti grishnicske.
Od vicsnje smerti.
Oslobodime o Isuse!
Za tvoju do smerti oxaloshtjenu dushu.
Za tvoje trojno pomolenje na gori maslinskoj.
Za tvoju prigorku smertnu bol!
Za tvoje nepridobiveno uzterpljenje!
Za tvoju o bicsovanju prolivenu kerv.
Za tvoje s'ternovom krunom, priterpljeno okrunjenje!
Za tvoje pogerdjenje, i poruganje!
Za tvoj bol od Zaushnicah!
Za tvoju kervavu noshnju krixa!
Za tvoje kervolocsno pribijenje na krix i nemillo raztezanje sviu tvojih udah!
Za texku smertnu bol, kojusi tri sata na krixu terpio!
Za tvoj poslidnji uzdahs!
Za tvoj sveti krix, koinoje znamen, dasi sve nepriatelje slavno nadvladao!
Za tvoj sveti krix, koije znamenje nashe svete vire!
— — — koije temelj nasheg uffanja!
— — — koije zbor nashe ljubavi.

Oslobodime (illi oslobodiga) Gospodine!

O Isuse! moj terpechi i umirajuchi spasitelju, dopustimi da po tvomu krixu, i smerti u tvojoj milosti i ljubavi, skrushenim serdcem s' ovogse svita odilim.

O Isuse csujme!
O Isuse uslishime!
O Isuse smillujmise!
Otcse nash. — Zdrava Mario etc.

Pomolimose.

Gospodine Isukerste, koisi po tvojoj smerti na krixu svit, pakao, i smert predobio, molimte dami

za tvoju gorku muku i smert na ovomu svitu, navlastito pako na csas smerti, sve moje nepriatelje pridobiti, ter sretno i blaxeno umerti dopustish, pak najposlim da moja dusha s' ovogse xalostnog svita odilivshi, od twojih svetih Angjelah u nebesku domovinu, i vicsnje veselje privedena bude. Amen.

Znamenja Obicsajna od nastupljujuche smerti.

1. Pobunito, i kano igrajuche, illi veoma podugo zaostajuche kucanje xivotne xille.
2. Sveudiljno jecanje, illi shtucanje.
3. Kada ocsi, kano u neku dubljinu upadu; illi ako iz ocsiu suze idu, da bolestnik i neositja.
4. Kada slipe ocsi u glavu propadnu, ili se vide kao probodane.
5. Kada se nos od bolla spusti, i zabercsi.
6. Kada je iz ustah, i iz nozdervah izhodecha oduha ladna.
7. Kada lice odvech xuto problidi, i zatim pomodri.
8. Kada bolestnik s'ustma i s'ocsima odvech ruxno zavertje'
9. Kada bolestnik nepristano nozderve fata i nemirno po njima cseperka.
10. Ako zubma shkriplje.
11. Ako se s' rukama po pokrivacsu sigra, i oko sebe shtoshto kupi i fata.
12. Ako odvech nemirno svoje misto hoche da minja.
13. Akoga neobicsni glad fata.
14. Kad se bivshi buncao, na jedanput razvedri i k' sebi dojde, kano da polakshicu osicha.

Cerkvene molitve za umirajuche po obicsaju svete Cerkve Katholicsanske, gdibi naredbe illi svetobicsaji bili dase slavonski obvershuju

Litanie;

Gospodine, pomilluj!
Isukerste pomilluj!
Gospodine pomilluj!
Sveta Mario,
Svi sveti Angjeli i Arkangjeli.
Sveti Abele, moli
Sveti Ivane Kerstitelju moli
Sveti Jozipe moli
Svi sveti Patriarke, i proroci, molite
Sveti Petre, moli
Sveti Pavle, moli
Sveti Andria, moli
Sveti Ivane, moli
Svi sveti Aposhtoli i Evangjeliste,
Svi sveti Ucsenici Gospodnji, molite
Svi sveti Mladinci, molite
Sveti Stipane, moli
Sveti Lovrincse, moli
Svi sveti mucsenici, molite
Sveti Silvestre moli
Sveti Gergure, moli
Sveti Augustine, moli
Svi sveti Biskupi, i izpovidnici, molite
Sveti Benedikte, moli
Sveti Frano! moli
Svi sveti Redovnici i pustinjaci
Sveta Mario Mandalino moli
Sveta Lucio moli
Sve svete Divice, i Udovice, molite
Svi sveti Odabrani Boxji, molite.

Moli za njega, illi za nju.

Budimu, (*illi joj*) milostiv, oprostimu, (*illi joj*) Gospodine!
Budimu, *illi joj*) milostiv, izbaviga (*illi izbaviju*) Gospodine,
Od tvoje serdxbe
Od smertne pogibeli,
Od zle smerti,
Od paklenog pokaranja,
Od svakog zla,
Od djavaoske vlasti,
Za tvoje porodjenje,
Za krix i muku tvoju,
Za smert i pokopanje tvoje,
Za tvoje csudnovato uzashashtje na nebesa!
Za doshashtje Duha svetog Utishitelja.
Na sudnji dan.
Oslobodiga (illi ju) Gosp.
Grishnici, molimote uslishi nas!
Damu (joj) oprostish, molimote ushlishi nas.
Gospodine smilujmuse (joj se!)
Isukerste smilujmuse (joj se!)
Gospodine! smilujmuse (joj se)
Pak akose bolestnik na izdanutju josh bori, moguse reohi i slideche molitve.

Molitva.

Putuj dusho kershtjanska, s'ovoga svita, u ime Boga Otca svemoguchega, koiteje stvorio; u ime Isukersta sina Boga xivoga, koije zate muku terpio; u ime Duha svetoga, koiseje sverh tebe izlio, u ime angjelah, i arkangjelah, u ime pristoljah, i Gospodstvih; u ime poglavarstvah, i vlastih; u ime Kerubinah, i`Serafinah; u ime Patriarah i prorokah: u ime svetih Aposhtolah, i Evangjelishtah: u ime svetih mucsenikah i izpovidnikah: u ime svetih Redovnikah, i pustinjakah, u ime svetih divicah i sviu svetih boxjih. — Danasti budi misto pokojno, i tvoje pribivalishte u svetom Sionu; po istomu Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Boxe miloserdni! dobri Boxe! Boxe! koi po mnoxini milloserdja tvoga pokornikom grihe odpushtash, i pokoru za ucsinjene grihe odpushtjajuch, i oprashtjajuch ostavljash: milostivo pogledaj na tvoga slugu (illi tvoju sluxbenicu) i uslishi njegovo (njezino) vapianje, vidishbo da iz svega serdca, sve svoje grihe pripoznaje, i tebe za oproshtenje moli. Ponovi na njemu (njoj) o pridobri Otcse! sve, shtoje zemaljskom slabostju poruxeno, illi privarom djavaoskom oskvernjeno, i priloxi ovo s'kervju tvoga sina odkupljeno udo k' jedinosti tila cerkvenoga. Smilujse Gospodine na njegovo *(illi njezino)* uzdisanje; smillujse na njegove (njezine) suze, i jerbose samo u tvoje milloserdje uffa, dopustimu (dopustijoj) da milost tvoga pomirenja zadobie.

Pridragi brate! (pridraga sestro!) jate priporucsujem svemoguchemu Bogu, i pridajemte u ruke tvoga stvoritelja, dase opet — plativshi smertju dug od naravi, k' tvomu stvoritelju, koiteje od zemaljskog blatta ucsinio, sritno povratish. Jasna csetta angjeoska izashlati dushi na susritenje, kadse s'tilom razstavi, zbor aposhtolski — kojiche svem svitu s' Isukerstom suditi, izishao pridate; slavodobitna csetta Mucsenikah susrelate na putu; obkolilote mnoxstvo s'liljanim nakitjenih Izpovidnikah; primilote kollo radostnih Divicah; millote zagerlili Patriare u krilu blaxenog pokoja; slavno i millo ukazaoti Isus svoje lice, i primiote medju one, kojise vazda pri njemu nahode. — Strashnu tavnost, goruchi oganj, i pritexke muke nikad nepoznao. Daleko od tebe odstupio strashni duh pakleni, sa svim svojim naslidnicim, i shtrepio, i pobigao u ponor vicsnje nochi, kad ugleda, da od angjelah pratjen slavno prohodish. Neka Bog ustane, a svi njegovi nepriatelji nekse razpu, i svi, kojiga zlobe, nek iz prid njegovog lica pobignu! kakogod se dim raztira, nek i oni tako raztirani budu; kakogod se vosak na vatri raztopi, tako nek opakih iz prid lica boxjega nestane. Dobri nekse prid Bogom vesele, i

raduju. Nekse sve paklene csette osramote, i zastide, i nekti djavaoske sluge na put stati nemogu. Nekte Isukerst, koije za te propet bio, od sviu mukah oslobodi. Isukerst, koiseje dostojao za te umerti, nekte izbavi od vicsnje smerti.

Isukerst sin xivoga Boga odveote na vicsnje radosti u raj. Isukerst pravi dushah Pastir nek u tebi pripozna svoju ovcu. On nekti sve tvoje grihe oprosti, i sebi ob desnu u broj svojih Izabranih nekte postavi, da tvog Spasitelja licem u lice gledash! Dasi vazda uz njega, prejasnu Istinu blaxenim ocsima gledajuch. Da s'blaxenima u druxstvu, sladkost boxanstvenog gledanja na vike uxivash. Amen.

Gospodine primi tvoga slugu (tvoju sluxbenicu) u blaxeno pribivalishte, kojese on po tvomu miloserdju zadobiti uffa. *Od.* Amen.

Gospodine, oslobodi dushu tvoga sluge (tvoje sluxbenice; *i tako na dilje*) od sviu pogibelih, i uzah paklenih, od svakog pokaranja, i od sviu mukah. Am.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi Enoka, i Illiu od opchenske csovicsanske smerti oslobodio. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi oslobodio Noa od opchinskog potopa. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi Abrama iz Ura Kaldejske varoshi oslobodio. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi oslobodio Joba od njegovih terpljenjah. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi oslobodio Ixaka iz ruku otca njegovog Abrama. Am.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi Lotha iz Sodome i od vatrenog pokaranja oslobodio. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi oslobodio Mojsiu iz rukuh Egjipskog kralja Farauna. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi oslobodio Daniela iz lavske jamme. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi tri mladicha iz goruche pechi, i iz rukuh opakoga kralja oslobodio. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi Suzanu od kashtige i od sramote radi nalagane opacsine oslobodio. Amen.

Gospodine oslobodi dushu sluge tvoga, kakosi oslobodio Davida iz ruku kralja Saula, i iz rukuh goliatovih. Amen.

Gospodine izbavi dushu sluge tvoga, kakosi Petra i Pavla iz tavnice izbavio. Amen.

Pak kakosi Gospodine blaxenu Divicu i mucsenicu Teklu od triu strashnih mukah oslobodio: tako millostivo oslobodi dushu ovoga sluge tvoga, i dopustimu, da s' tobom nebeska dobra uxiva. Amen.

Priporucsujemoti, Gospodine! dushu sluge tvoga N. (sluxbenice tvoje N.) i molimote Gospodine Isukerste spasitelju svita! da dopustish, da ova dusha, za kojusi ti miloserdno na svit doshao, u krilo tvojih Patriarah prineshena bude. Pripoznaj Gospodine tvoje stvorenje, nijebo od tugjih bogovah, nego od tebe samoga, istiniti i xivi Boxe! stvoreno; Nejmabo drugog Boga izvan tebe, nit'se ishta tvojima dillim prispodobit dade. Obradujga (illi obradujju) Gospodine sam sa sobom.

Nespominjajse vishe njegovih (njezinih) nepravdih, i zabludah, na kojegaje (*illi* na kojejuje) navalla zlih poxudah dovela. — Sagrishioje (*illi* sagrishilaje) u istinu, al' opet nije svoje vire u Otca, i Sina, i Duha svetog zatajao; (zatajala) negojuje uzderxao (uzderxala) i nastojao (nastojala) za slavom boxjom, virnose Bogu i stvoritelju sviu stvarih klanjajuchi.

Gospodine! nespominjajse grihah od njegove (njezine) mladosti, i njegovog (njena) neznanja, negogase (jese) po tvomu privelikom milloserdju, u tvojoj jasnoj slavi spomeni.

Nekmuse (Nekjojse) nebesa otvore, nekse Angjeli s' njime (s' njome) raduju. Primi Gospodine slugu tvoga (sluxbenicu tvoju) u tvoje kraljestvo.

Sveti Mihoil Arkangjel boxji, koije zasluxio biti vodja csetah nebeskih, nekaga (nekaju) primi. — Nek' sveti angjeli boxji izigju prid njega (nju) nekaga (nekaju) u nebeski varosh Jerusolim odvedu. — Nekaga (ju) primi sveti Petar, komuje Bog dao rajske kljucse. Nekamu (joj) pomogne sveti Pavao, koije dostojan bio, *izabranom Posudom* nazvan biti. Nekse sveti izabrani boxji aposhtol Ivan za njega (nju) moli, komusu nebeska otajstva ocsitovana. Svi sveti aposhtoli nekse mole za njega (nju) kojimaje Bog dao oblast svezat, i razvezat svaku krivicu. Svi sveti i Izabrani boxji, kojisu za ime Isukerstovo na ovomu svitu muke terpili, nekse utecsu za njega (nju) da oslobodjena od uzla puttenog, u slavu nebesku dojti zasluxi. — Ovomu (joj) udilio Gospodin nash Isukerst, koi s' Otcem, i s' Duhom svetim xivi, i kraljuje na vike. Amen.

Ako josh dulje u samertnom borenju zaostaje bolestnik, i zaktiva, dase sverh njega molitva produlji; more tada misnik iz Evangjelja proshtiti Poglavje 17. *po Ivanu; pak zatim i Muku po Ivanu n. pogl.* 18. *Vidi zato Svetorednike: Rimski, shtampan u Mletci* 1827. *Ostrogonske, i Kalacske Biskupie od molenja nad bolestnicih. Zatim slidi:*

V. Klanjamotise Isukerste, i blagosivamo te.
R. Jersi po svetomu, krixu tvomu svit odkupio.

M o l i t v a.

Gospodine Isukerste! koisise za spasenje svita hotio roditi, obrizovati, i od xudiah odbacen biti, od Jude izdajice s' celivom izdan i prodan, s' konopcih vezan, kano jaganjac neoskvernjeni na posvetilishte vodjen ter sudu Aninom, Kaifinom, Pilatovom, i Irudovom nepristojno prikazan biti, kojisi hotio od

laxljivih svidokah obtuxen, bicsevima nemillo frushtan, pljuvotinama popljuvan, ternjem okrunjen, zaushnicami i terskom, udaran, po obrazu zasterven, i iz sviu haljinah svucsen biti; koisi hotio, csavljima krixu prikovan, i na krixu uzdignut, medju lupexih propet, xucsju, i sirchetom napojen, ter kopjem proboden biti; oslobodi Gospodine za ljubav oviu prisvetih tvojih mukah, koje ja nedostojni grishnik slavim, i po svetomu krixu i smerti tvojoj dushu sluge tvoga (sluxbenice tvoje) od mukah paklenih, oslobodi, ter dostojse nju privesti u ono blaxeno misto, u kojesi priveo skrushenoga razbojnika s' tobom propetoga: koi xivish s' Otcem, i s' Duhom svetim u vike vikah. Amen.

Tri verlo koristne molitvice, kojese za okolostanje umirajuchega s' tri otcsenasha, i s' tri Zdrave Marie moliti mogu.

Najpriese rekne: Gospodine pomilluj!
Isukerste pomilluj!
Gospodine pomilluj!

Zatim tri otcsenasha, i tri Zdrave Marie tajno, illi na glas, ako unirajuchi bolestnik uzxeli. Za ovima:

Molitva.

Gospodine Isukerste, za tvoje prisveto borenje, i molitvu, s' kojomsise molio za nas na gori Maslinskoj, kadnoseje ucsinio znoj tvoj, kakono kapljice kervi tekuche na zemlju: molimte, da mnoxstvo tvoga kervavoga znoja, kogasi radi i od tiskobe straha vele preobilno za nas izlio, dostoishse pokloniti i prikazati Bogu Otcu svemoguchemu protiva mnoxstvu sviu grihah ovoga sluge tvoga N. i oslobodiga u csas smertni od sviu mukah, tiskobah, od kojihse kano po grihu zasluxenih plashi. Koi s' Otcem, i s' Du-

hom svetim xivish, i kraljujesh Bog, po sve vike vikah. Amen.

Govorise zatim: Gospodine pomilluj!
Isukerste pomilluj!
Gospodine pomilluj!

pak tada drugi *Otcse nash*, *i zdrava Maria.*

Molitva.

Gospodine Isukerste, koisise dostojao umerti za nas na krixu, molimte, da sve gorkosti od mucsenja, i mukah tvojih, kojesi za nas nevoljne grishnike priterpio na krixu, navlastito u ono doba, kadnoje prisveta dusha tvoja izishla iz prisvetoga tila tvoga, dostoishse pokloniti, i prikazati Bogu otcu svemoguchemu za dushu ovoga sluge tvoga N. i oslobodi njega u ovi csas smerti od svih mukah, i nevoljah od kojihse plashi, kano za svoje grihe zasluxenih. Koi s' Otcem, i s' Duhom svetim xivish, i kraljujesh Bog, po sve vike vikah. Amen.

Govorise zatim: Gospodine pomilluj!
Isukerste pomilluj!
Gospodine pomilluj!

tretji Otcse nash: *zdrava Mario i. o.*

Molitva.

Gospodine Isukerste, koi si rekao po ustim Proroka *u ljubavi vicsnjoj obljubi tebe, zatosam pritegnuo tebe pomillovavshite*: molimte, dase dostojish istu ljubav tvoju, kojateje s' nebesah na zemlju pritegnula, za priterpiti gorkosti od sviu mukah tvojih, pokloniti i prikazati Bogu Otcu svemoguchemu za dushu ovoga sluge tvoga N. i oslobodiga od sviu nevoljenjah i mukah, od kojihse plashi, kano za svoje grihe zasluxenih; i sahrani dushu njegovu u ovi csas izashashtja svoga. Otvori njemu vrata od xivota, i csini, dase on veseli sa svetim tvojim u slavi vicsnjoj. I ti primillostivi Gospodine Isukerste, koi si nas s' neprocinjenom

kervju tvojom odkupio, smillujse dushi ovoga sluge tvoga, i dostojse nju uvesti, u vazda zelenechase i ureshena mista od Raja, da xivi tebi ljubavju nerazdiljivom, kojase od Tebe, i od Izabranih tvojih nikada nemoxe razlucsiti. Koi s' Otcem i s' Duhom svetim xivish, i kraljujesh Bog, po sve vike vikah. Am.

Hae preces sunt pro opportunitate saltem infirmorum vel interpolatim, vel secus dicendae; nam si casus mox instantis mortis eas in toto, dici prohiberet, in quadam fors sui parte opportunius recitari possent. — Id, quod prudenti pastorali zelo, prout et cetera, reservatum cupimus.

Na Izdahnutju.

Kada prispie vrime od izdanuhtja, tada valja, da svi okolostojechi na kolinim klecsechi osobite iskernje ljubavi od sebe znamen dadu, i za umirajuchegse Boga mole. A izdishuchi, illi ako on nebi mogao, valja da prid njime misnik, illi kad misnika nebi u oni csas ondi bilo, koji drugi bogoljubni kershtjanin, illi kershtjanka slideche Uzdahse ljubezno na glas, koliko bolestnik uzterpi, tiho izgovara: n. p.

Isuse! Isuse! Isuse! smillujse meni, i primi dushicu moju!

U ruke tvoje Gospodine, priporucsujem duh moj.

Sveta Mario majko od milloserdja, moli za mene, i u ovi csas smerti dushumi sahrani!

Sveti N. moj Odvitnicse, (*illi* Odvitnico) moli za me.

Isuse! Isuse! budimi Spasitelj, i spasi dushu moju!

Dobri Isuse! nepusti date izgubim! Jerte iz svega serdca ljubim!

Klanjamtise xivi i istiniti Boxe!

Virujem u te, o vicsnja Istino!

Virujem sva ona, koja si ti o Boxe! ocsitovao.

Jersijih ti, koji si vikovita Istina ocsitovao!

Pojacsime u viri o Isuse! xiva viro moja da ovu viru do konca uzderxim i dase po njoj na skoro s' tobom s' druxim.

Uffamse u te, o Boxe neizmirna milloserdnosti! jerbo si svamoguch predobar, i préviran. —

Ti moxesh i hochesh pomochi, i pomochicheshmi.

Spasena ucsini slugu, kojise u tebe uzdà.

Uffamse O Isuse spasitelju moj! dacheshmi oprostiti svekolike grihe moje, i primiti dushu u krilo tvoje!

Pojacsime o Isuse spasenje moje da u ovome uffanju k' tebi pridem!

Ljubimte, Boxe moj! o neskoncsana dobroto! i xelim u ovoj ljubavi moj xivot svershiti.

Tebi za ljubav rada umirem o Isuse! jerbosi i ti za moju ljubav umro.

Mlogosam sagrishio, o Boxe moj! prestupljujuch s. zapovidi tvoje.

Kajemse iz svega serdca moga shtosam te toliku dobrotu toliko putah uvridio! Isuse! smillujmise, Isuse primi dushu moju! Neucsini mi po mojim grisim, nego po privelikom miloserdju tvomu, nechu se bojat smerti, po njojbo k' tebi dohodim. — O Boxe ti si moj i sviu ljudih otac, valja dachesh milostivo tvoje dite primit. — K' Bogu se vratjam, koji je dushu moju ljubio. K' otcu se povratjam, kako bimi mogla gorka smert biti? —

Rado ostavljam zemlju, xivot je pun pogibelih, po kojima milost boxja morese izgubit.

Rado idem u vicsnost, da se s' Bogom sjedinim.

Mlogi su moji predamnom otishavshi, vech tamo.

Sad chu se opet sastat s' njima, i s' njima chu na uvik sretan biti.

Drági otcse primi dite tvoje, koji k' tebi xeljno texi.

O poljubljeni Isuse! verlochu skoro prid tobom, kao prid mojim Sudcem stajati: millostivmi budi!

Isuse! tebi xivim, tebi umiram, tvojsam xiv i mertav. Amen.

Isuse! u tvoje ruke pridajem duh moj.

Umiram dragi moj Isukerste, umiram date vidim, i da tebe uxivam uvike.

Mario majko boxja! moli Sinka tvog Isusa zame!

Obrati, o pricsista Divice Mario! tvoje milloserdne ocsi name, i ukaximi Isukersta, blaxeni, plod tvoje divicsanske utrobe!

O milostiva! o sladka! o dobrostiva. Divice Mario, moli za me!

O Mario! ukaxise dasimi matti!

O Mario! ditesam tvoje, nemojme u najvechoj nuxdi i protribi ostaviti.

Boxe moj, i sve Dobro moje! ostavljam svit, da tebe najdem i uxivam Boga moga!

Isuse dobri za krix i muku tvoju oslobodi grishnu dushicu moju od svakog nepriatelja, od svakoga zla!

Isuse milostivi! za smert i pokopanje tvoje, oslobodi dushu moju od smerti nemille.

Isuse pravi Pastiru dusháh, evo izgubljena ovcsica tvoja vratjase k' tebi, i xeli s' tobom pribivati, primiju u sveto tvoje staddo.

Sveti Mihoile Arkangjele! borise misto mene, i prati dushu moju u nebesah.

Sveti Angjele straxanine moj! csuvaj sada dushicu moju, i privediju prid lice boxje.

Svi sveti i svetice boxje, idem za vama, al vì izajdite pridame, buditemi, upomochi i priveditеme, Jaganjcu neoskvernjenom!

O sladki moj Isuse! ja umiram, uzdajuchise u tvoje neizmirne zasluge.

Kerv tvoja o Isuse! neprocinjena! neka opere dushu moju od sviu grihah!

Isukerste moj, umirem, kajuchise za sve grihe moje! primi dushu moju!

Isukerste xeljo moja! u tvomu boxanstvenomu narucsaju izdahnuti xelim.

O Isuse! u tvoje prisvete ranne izrucsujem dushicu moju.

Isuse! Mario, i sveti Jozipe! buditemi u pomochi! i primite sirotu dushicu moju.

Isuse! dragi, umirem rado za ljubav tvoju, umerti xelim za grihe moje, smilujse grishnoj dushi mojoj!

Isuse dobri! Isuse krotki, Isuse milostivi! budi milostiv grishnoj dushici mojoj!

Isuse! tebi xivim, Isuse tebi umirem; Isuse tvoj na-uvike biti xelim, Isuse odkupitelju moj! u ruke tvoje pridajem dushu moju.

Isuse! Mario! i sveti Jozipe! u vashe ruke izrucsujem duh moj.

Ovise uzdahsi mogu svi redom, ako vrime dopusti, illi po nuxdi umirajuchega nekoji samo izabrani upotribiti. Akolije smertnoborac veche priminuo, moguse rechi slideche molitve.

Pomozite sveti Boxji, susritnite Angjeli Gospodinovi, primajuchi dushu njegovu, i prikazajuchi nju prid licem Privisokoga.

Primiote Isukerst, koiteje pozvao k' sebi, i u krilo Abramovo priveli tebe Angjeli! Primajuchi dushu njegovu; prikazujuchi nju prid lice Privisokoga.

Pokoj vicsnji daruj njemu Gospodine i svitlost vicsnja svitila njemu.

Prikazujuchi nju prid lice Privisokoga.

P s a l m.

Iz dubljinah vapiosam k' tebi Gospodine: Gospodine uslishi glas moj.

Nek pâze ushi tvoje: na glas molenja mojeg.

Ako na nepravednosti uzpazish Gospodine; Gospodine tkoche podneti?

Alije pri tebi smillovanje; i rad zakona tvoga, podnesote Gospodine.

Podnese dusha moja u ricsi njegovoj: uffase dusha moja u Gospodina.

Od bdenja jutarnjeg tia donochi; nek se Izrael ufa u Gospodina.

Jerboje kod Gospodina milloserdje: i obilno kod
njega odkupljenje.
I onche odkupit Izraela: od sviu krivicah njegovih.
Pokoj vicsnji daruj njemu Gospodine: i vicsnja svitlost nekamu sviti.

Gospodine pomilluj,
Isukerste pomilluj,
Gospodine pomilluj.

Otcse nash. —

R. I neuvedi nas u napast.
O. Da izbavi nas oda zla.
R. Od vrata paklenih.
O. Izvadi, Gospodine, dushu njegovu.
R. Da pocsiva u miru.
O. Amen.
R. Gospodine uslishi molitvu moju.
O. I vapaj moj k'tebi da pride
Gospodin s'vami,
I s'duhom tvojim.

Pomolimose.

Tebi, Gospodine, priporucsujemo dushu sluxbenika tvoga N. (sluxbenice tvoje N.) da priminuvshi s' ovoga svita tebi xivi: i kojeje po slabosti ljudskoga opchenja grihe ucsinio, ti jih oproshtenjem primilloserdnoga pomillovanja otari. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Poshkropivshi zatim tilo blagosovljenom vodom misnik vratise Kuchi.

Pridavak.

Ritus introducendi novam nuptam in templum post Nuptias.

Nova nupta, dum gratias DEO actura ad Templum venerit, consistat ante fores. Ubi Sacerdos superpelliceo, et stola indutus, dicat super eam haec, quae sequuntur:

Psalmus 67.

Deus misereatur nostri, et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri.

Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum.

Confiteantur tibi populi DEUS: confiteantur tibi populi omnes.

Laetentur, et exultent gentes: quoniam judicas populos in aequitate, et gentes in terra dirigis.

Confiteantur tibi populi DEUS, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum.

Benedicat nos DEUS, DEUS noster, benedicat nos DEUS: et metuant eum omnes fines terrae.

Gloria Patri, *etc.* Sicut erat, *etc.* Kyrie eleisen. Christe eleison. Kyrieleison. Pater noster, *etc.* Ave Maria, *etc.*

Vers. Salvam fac ancillam tuam Domine. *Resp.* DEUS meus sperantem in te. *Vers.* Mitte ei Domine auxilium de sancto. *Resp.* Et de Sion tuere eam. *Vers.* Nihil proficiat inimicus in ea. *Resp.* Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. *Vers.* Domine exaudi orationem meam. *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus:

DEUS, qui mortuam Sarae vulvam, per Abrahae servi tui semen foecundare dignatus es, ut etiam contra spem, soboles ei nasceretur: famulam hanc tuam propitius respice, eique partum, et foecunditatem benignus tribue, et prolem, quam donaveris, benedicito: Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Postea stolam det in manus Novae nuptae, et introducat eam, in templum, dicens.

Ingredere in templum DEI, adora Filium beatae Mariae Virginis, ut tibi foecunditatem tribuat prolis.

Deinde aspergat ipsam Aqua Benedicta in modum crucis dicens: Pax, et benedictio DEI Omnipotentis, Patris ✝ et Filii et Spiritus sancti, descendat super te, et maneat semper.

De Benedictione Mulieris post Partum.

Cum puerpera post partum, juxta piam, et laudabilem consuetudinem ad Ecclesiam venerit, pro incolumitate gratias DEO actura, prae foribus Ecclesiae exspectet Sacerdotem, ut ab eo benedictionem accipiat. Ubi Sacerdos superpelliceo, et stola alba indutus, benedicat eam, infrascriptos Psalmos, et preces recitans.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum, et terram. *Antiph.* Haec accipiet benedictionem a Domino.

Psalmus 23.

Domini est terra, et plenitudo ejus: orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum: et super flumina praeparavit eum.

Quis ascendet in montem Domini: aut quis stabit in loco sancto ejus?

Innocens manibus, et mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem a Domino: et misericordiam a DEO salutari suo.

Haec est generatio quaerentium eum: quaerentium faciem Dei Jacob.

Attollite portas principes vestras, et elevamini portae aeternales: et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae? Dominus virtutum ipse est Rex gloriae.

Gloria Patri, *etc.*

Et Psalmus.

Beati omnes qui timent Dominum: qui ambulant in viis ejus, Labores manuum tuarum, quia manducabis: beatus es, et bene tibi erit,

Uxor tua sicut vitis abundans; in lateribus domus tuae,

Filii tui sicut novellæ olivarum: in circuitu mensae tuae.

Ecce sic benedicetur homo: qui timet Dominum,

Benedicat tibi Dominus ex Sion: et videas bona Jerusalem omnibus diebus vitae tuae.

Et videas filios filiorum tuorum: pacem super Israël.

Gloria Patri, Sicut erat, *etc*,

Antiph. Haec accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a DEO salutari suo: qui haec est generatio quaerentium Dominum. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, *etc. Vers.* Et ne nos inducas in tentationem. *Resp.* Sed libera nos a malo. *Vers.* Salvam fac ancillam tuam Domine. *Resp.* DEUS meus sperantem in te. *Vers.* Mitte ei Domine auxilium de sancto. *Resp.* Et de Sion tuere eam. *Vers.* Nihil proficiat inimicus in ea. *Resp.* Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. *Vers.* Domine exaudi orationem meam. *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo,

Oremus.

DEUS, qui per Moysem famulum tuum Israëliticae plebi mandasti, ut mulier, quae, suscepto semine filium pareret, quadraginta diebus se ab ingressu templi sequestraret: dignare Domine hanc famulam tuam ab omni inquinamento peccati mundare, quatenus in operibus mandatorum tuorum, in corpore mundato, et mente sincera, sinum Matris Ecclesiae mereatur introire, et hostias pacificas pro suis

delictis offere. Per Christum Dominum nostrum, *Resp.* Amen.

Oremus.

Omnipotens sempiterne DEUS, et Pater Domini nostri JESU Christi, qui tuum unigenitum, una cum matre sua semper Virgine Maria, post quadraginta dierum spatium in Templo praesentasti: bene-✝dicere digneris hanc famulam tuam post partum, et concede propitius: ut sicut eam per nostrum officium in Templum istud terrenum introducimus, sic post finem vitae praesentis in Templum coeleste mereatur introire: Per eum, qui venturus est judicare vivos, et mortuos, et saeculum per ignem. *Resp.* Amen.

Deinde extrema parte stolae in manum mulieris data, eam introducat in Templum, dicens:

Ingredere in Templum DEI, adora Filium beatae Mariae Virginis, qui tibi foecunditatem tribuit prolis, Jesum Christum Dominum nostrum, mediatorem DEI, et hominum: Qui cum Patre, et Spiritu sancto vivit, et regnat DEUS in saecula saeculorum. Amen.

Postea legat super eam hoc Evangelium:

Vers. Dominus vobiscum.

Resp. Et cum spiritu tuo.

Vers. Sequentia sancti Evangelii secundum Lucam.

Resp. Gloria tibi Domine.

Luc. 2.

In illo tempore: Postquam impleti sunt dies Purgationis Mariae secundum legem Moysi, tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini: Quia omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur, Et ut darent hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen

Simeon; et homo iste justus, et timoratus, exspectans consolationem Israël, et Spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum JESUM parentes ejus, ut facerent secundum consvetudinem legis pro eo; et ipse accepit eum in ulnas suas, et benedixit DEUM, et dixit: Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei Salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum, lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebis tuae Israël.

Finito Evangelio, aspergat mulierem Aqua benedicta in modum Crucis, dicens: Pax, et benedictio DEI omnipotentis, Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritus sancti ✝, descendat super te, et maneat semper.

Deinde admoneat eam, ut Deo gratias agat.

Si contigerit, Mulierem adversa valetudine certo tempore a Purificatione impediri, differatur Purificatio, donec utcumque restituta, Ecclesiam ingredi possit; etiamsi mortis immineat periculum, quia Purificatio extra Ecclesiam non est facienda; neque substituenda alia mulier purificanda in locum defunctae puerperae.

Exequiarum Ordo.

Constituto tempore, quo corpus ad Caemeterium vel Ecclesiam deferendum est, ex Ecclesia Parochiali vel alia, juxta loci consuetudinem Parochus, vel alius Sacerdos indutus superpelliceo, et stola nigra, vel etiam pluviali ejusdem coloris, Clerico, vel alio aliquo praeferente Crucem, et alio Aquam benedictam cum aspersorio, portante, ad domum defuncti una cum aliis procedit. Postquam illuc pervenerit, intortitia vel cerei distribuuntur, et accenduntur.

Interim Parochus, vel Sacerdos incipit:

Oremus pro fidelibus defunctis. *Chorus prosequitur:* Requiem aeternam dona eis Domine; et lux perpetua luceat eis. *Postea inchoatur absolute Invitatorium:*

Circumdederunt me gemitus mortis: Dolores inferni circumdederunt me.

Cum Psalmo 94.

Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo salutari nostro: praeoccupemus faciem ejus in confessione, et in Psalmis jubilemus ei.

Circumdederunt me gemitus mortis: Dolores inferni circumdederunt me.

Quoniam Deus magnus Dominus, et Rex magnus super omnes deos: quoniam non repellet Dominus plebem suam, quia in manu ejus sunt omnes fines terrae, et altitudines montium ipse conspicit.

Dolores inferni circumdederunt me

Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud, et aridam fundaverunt manus ejus: venite, adoremus, et procidamus ante Deum: ploremus coram Domino, qui fecit nos; quia ipse est Dominus Deus noster: nos autem populus ejus, et oves pascuae ejus.

Circumdederunt me gemitus mortis: Dolores inferni circumdederunt me.

Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt, et viderunt opera mea.

Dolores inferni circumdederunt me.

Quadraginta annis proximus fui generationi huic, et dixi, semper hi errant corde: ipsi vero non cognoverunt vias meas, quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.

Circumdederunt me gemitus mortis: Dolores inferni circumdederunt me.

Requiem aeternam dona eis Domine: et lux perpetua luceat eis.

Dolores inferni circumdederunt me.

Circumdederunt me gemitus mortis; Dolores inferni circumdederunt me.

Quo cantato, Sacerdos incipit Antiphonam: Absolve Domine.

Canticum Zachariae. Luc. 1.

Benedictus Dominus Deus Israël: quia visitavit, et fecit redemptionem plebis suae.

Et erexit cornu salutis nobis: in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os Sànctorum: qui a saeculo sunt, Prophetarum ejus.

Salutem ex inimicis nostris: et de manu omnium, qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum Patribus nostris: et memorari testamenti sui sancti.

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham patrem nostrum: daturum se nobis.

Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati: serviamus illi.

In sanctitate, et justitia coram ipso: omnibus diebus nostris.

Et tu puer, Propheta Altissimi vocaberis: praeibis enim ante faciem Domini, parare vias ejus.

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus: in remissionem peccatorum eorum.

Per viscera misericordiae Dei nostri: in quibus visitavit nos oriens ex alto.

Illuminare his, qui in tenebris, et in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

Requiem aeternam.

Antiphona. Absolve Domine animam (famuli tui / famulæ tuæ

ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria, inter Sanctos tuos (resuscitatus / (resuscitata respiret.

Postea Sacerdos dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *secreto. Vers.* Et ne nos inducas in tentationem: (*quod clare dicitur*:) *Resp.* Sed libera nos a malo. *Vers.* A porta inferi. *Resp.* Erue Domine animam ejus. *Vers.* Credo videre bona Domini. *Resp.* In terra viventium. *Vers.* Ne tradas bestiis animas confitentes tibi. *Resp.* Et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. *Vers.* Domine JESU Christe miserere ei. *Resp.* Christe parce ei. *Vers.* Domine exaudi orationem meam. *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Oratio pro Archi-Episcopo defuncto.

DEUS, qui inter Apostolicos Sacerdotes, famulum tuum *N.* Archi-Episcopum, Pontificali fecisti dignitate vigere: praesta quaesumus, ut eorum quoque perpetuo aggregetur consortio. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Oratio pro defuncto Episcopo.

DEUS, qui inter Apostolicos Sacerdotes, famulum tuum *N.* Pontificali fecisti dignitate vigere: praesta quaesumus, ut eorum quoque perpetuo aggregetur consortio. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Si fuerint plures, dicatur in numero plurali.

Pro Episcopo Cardinali defuncto, dicatur: famulum tuum *N.* Episcopum Cardinalem, Pontificali fecisti dignitate *etc.*

Pro Presbytero Cardinali dicatur: Famulum tuum *N*, Presbyterum Cardinalem, Sacerdotali fecisti *etc.*

Pro Diacono autem Cardinali dicitur Oratio. Inclina Domine, *etc. quae habetur paulo infra; hoc modo*: Ut animam famuli tui *N.* Diaconi Cardinalis, quam de hoc saeculo, *etc.*

Pro defuncto Sacerdote. Oratio.

DEUS tuorum gloria Sacerdotum, praesta quaesumus: ut anima famuli tui *N.* Sacerdotis, in tuorum fulgeat luce Sanctorum. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Pro uno defuncto. Oratio.

Inclina Domine aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuam supplices deprecamur, ut animam famuli tui *N.* quam de hoc saeculo migrare jussisti, in pacis, ac lucis regione constituas, et Sanctorum tuorum jubeas esse consortem. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Pro una defuncta. Oratio.

Quaesumus Domine, pro tua pietate miserere animae famulae tuae, *N.* et a contagiis mortalitatis exutam, in aeternae salvationis partem restitue. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Post orationem pro defunctis, cantatur Antiph. Michaël Praepositus Paradisi, quem honorificant Angelorum cives.

Vers. Stetit Angelus Domini juxta aram templi.

Resp. Habens thuribulum aureum in manu sua.

O r e m u s.

Deus, qui miro ordine Angelorum ministeria, hominumque dispensas: concede propitius, ut a qui-

bus tibi ministrantibus in cœlo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Mox ordinatur Processio: et pueris, ac sholaribus praecedentibus, sequuntur Tribus, deinde Confraternitates, tandem Regulares, si adsunt; quos sequitur postea Clerus saecularis per ordinem: binique procedunt. praelata Cruce, Parocho praecedente feretrum cum luminibus. Parochus vero, vel Sacerdos, priusquam efferatur cadaver, aspergit illud Aqua benedicta; et si aderit Thuribulum, thurificat.

In Processione devote cantatur Responsorium: Libera me Domine; *vel Psalmus* Miserere: *usque ad Templum, vel Coemeterium.*

℟. Libera me Domine de morte æterna, in die illa tremenda: Quando cœli movendi sunt, et terra: Dum veneris judicare sæculum per ignem. *Vers.* Tremens factus sum ego, et timeo, dum discussio venerit, atque ventura ira: Quando cœli movendi sunt, et terra. *Vers.* Dies illa, dies irae: calamitatis et miseriae, dies magna, et amara valde. Dum veneris judicare sæculum per ignem. *Vers.* Requiem aeternam dona ei Domine, et lux perpetua luceat ei. *Vers.* Libera me Domine, *etc. usque ad primum Vers. vel cantetur.*

Psalmus 50.

Miserere mei DEUS: secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam.

Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccavi. et malum coram te feci: ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum judicaris.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea.

Ecce enim veritatem dilexisti; incerta, et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi.

Asperges me hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor.

Auditui meo dabis gaudium, et lætitiam, et exultabunt ossa humiliata.

Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me Deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Ne projicias me a facie tua: et Spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

Redde mihi laetitiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me.

Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te convertentur.

Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ: et exultabit lingua mea justitiam tuam.

Domine labia mea aperies: et os meum annuntiabit laudem tuam.

Quoniam, si voluisses sacrificium, dedissem utique holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum, et humiliatum Deus non despicies.

Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion: ut aedificentur muri Jerusalem.

Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes, et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

Requiem aeternam dona eis Domine; et lux perpetua luceat eis.

Si Missa erit pro defuncto cantanda, feretro in medio Templi deposito, ita ut defuncti pedes, si fuerit Laicus, sint versus Altare majus, si vero fuerit Sacerdos, ut dictum est, caput sit versus ipsum Altare: statim Sacerdos cum ministris paratur ad celebrandam Missam pro Defunctis.

Finita Missa, Sacerdos deposita Casula, seu planeta, et Manipulo, accipit Pluviale nigri coloris; et Subdiaconus accipit Crucem, et accedit ad feretrum, et se sistit ad caput defuncti cum Cruce: medius inter duos Acolythos, vel Ceroferarios, cum candelis accensis; Diacono, et aliis ministris illi assistentibus cum Thuribulo, et navicula incensi, item cum vase Aquae benedictae, et aspersorio; et Acolytho, seu Clerico tenente librum Ritualem, absolute dicit sequentem Orationem.

Non intres in judicium cum (servo tuo / (famula tua Domine, quia nullus apud te justificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio. Non ergo (eum / (eam, quaesumus, tua judicialis sententia premat, quem / quam tibi vera supplicatio fidei Christianae commendat, sed gratia tua illi succurente, mereatur evadere judicium ultionis, (qui / (quae dum viveret, (insignitus / (insignita est signaculo Sanctæ Trinitatis. Qui vivis, et regnas in saecula saeculorum. *Resp.* Amen.

Deinde incipit Responsorium: Libera me Domine, *etc. ut supra fol.* 204. *quod dum a Choro cantatur, Sacerdos, Acolytho, seu Diacono ministrante, accipit incensum de navicula, et ponit in thuribulum, et finito Responsorio dicit:* Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. *Mox Sacerdos subjungit alta voce:* Pater noster. *Et secreto dicitur ab omnibus: et ipse interim accipit a Diacono, vel Acolytho aspersorium Aquae benedictae; et ministris utrinque fimbrias pluvialis levantibus, circumiens feretrum, (si transit ante SS. Sacramentum, genu flectit,) aspergit corpus defuncti: deinde reversus ad locum suum, accipit Thuribulum: et eodem modo circumit feretrum, et corpus incensat, ut asperserat: Postea reddito Thuribulo ei, a quo acceperat, stans in loco suo, Aco-*

lytho, seu alio ministro tenente librum apertum ante se, dicit:

Vers. Et ne nos inducas in tentationem. *Resp.* Sed libera nos a malo. *Vers.* A porta inferi. *Resp.* Erue Domine animam ejus. *Vers.* Requiescat in pace. *Resp.* Amen. *Vers.* Domine exaudi orationem meam. *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEUS, cui proprium est misereri semper, et parcere, te supplices exoramus pro anima { famuli tui / famulæ tuæ } *N.* quam hodie de hoc saeculo migrare jussisti: ut non tradas eam in manus inimici, neque obliviscaris in finem: sed jubeas eam a sanctis Angelis suscipi, et ad patriam Paradisi perduci: ut quia in te speravit, et credidit, non pœnas inferni sustineat, sed gaudia sempiterna possideat: Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Si defunctus fuerit Archi-Episcopus, vel Episcopus, vel Sacerdos, in oratione dicatur: pro anima famuli tui *N.* Archi-Episcopi, *vel* Episcopi, *vel* Sacerdotis, quam hodie *etc.*

Finita Oratione, corpus defertur ad Sepulcrum. Et dum portatur, Chorus cantat.

Antiph. In Paradisum deducant te Angeli, et cum Lazaro quondam paupere vitam habeas sempiternam. *Cum Psalmo:* De profundis, *post quemlibet versum repetendo Antiphonam:* In Paradisum, *etc.*

Psalmus. 90.

De profundis clamavi ad te Domine: Domine exaudi vocem meam.

In Paradisum deducant te Angeli, etc.

Fiant aures tuae intendentes: in vocem deprecationis meae. In Paradisum deducant.

Si iniquitates observaveris Domine: Domine quis sustinebit? In Paradisum deducant.

Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sustinui te Domine.

In Paradisum deducant.

Sustinuit anima mea in verbo ejus: speravit anima mea in Domino.

In Paradisum deducant.

A custodia matutina usque ad noctem: speret Israël in Domino. In Paradisum deducant.

Quia apud Dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio.

In Paradisum deducant.

Et ipse redimet Israël: ex omnibus iniquitatibus ejus. In Paradisum deducant.

Requiem aeternam dona eis Domine: et lux perpetua luceat eis. In Paradisum deducant.

Quando dicitur Officium defunctorum, vel unus saltem Nocturnus, aut non cantatur Missa pro defuncto, neque habetur Concio; tunc statim fit progressus ad sepulcrum: et corpore defuncti Aqua benedicta asperso, cantatur: In Paradisum, cum *Psalmo*: De profundis, *etc.*

Quibus decantatis, dicitur: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, *etc. Vers.* Et ne nos inducas in tentationem, *etc. Vers.* A porta Inferi, *etc. cum reliquis Versiculis, et orationibus, eodem ordine, quo ante domum defuncti, usque ad Orationem*, Deus qui miro ordine, *etc. Qua Oratione finita, dicatur.*

Vers. Requiem aeternam dona ei Domine. *Resp.* Et lux perpetua luceat ei. *Vers.* Requiescat in pace. *Resp.* Amen.

Deinde a sepultura in Ecclesiam, vel in Sacristiam revertentes, dicant sine cantu Antiph. Si iniquitates, *cum Psalmo*: De profundis, *etc.* Requiem aeternam dona eis Domine, *Quibus finitis, recedit Clerus.*

Quod si corpus tunc ad sepulturam non deferatur: omisso, In Paradisum. *Fiat Officium, ut sequitur: Antiphona:* Ego sum resurrectio. *Canticum:* Benedictus Dominus Deus Israël *etc. ut supra fol.* 201. *Quo Decantato, repetitur Antiphona.* Ego sum resurrectio, et vita; qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet: et omnis, qui vivit, et credit in me, non morietur in aeternum. *Postea Sacerdos dicit:* Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, *etc. Interim corpus aspergit. Vers.* Et ne nos inducas in tentationem. *Resp.* Sed libera nos a malo. *Vers.* A porta inferi. *Resp.* Erue Domine animam ejus. *Vers.* Requiescat in pace. *Resp.* Amen. *Vers.* Domine exaudi orationem meam. *Resp.* Et clamor meus ad te veniat. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Fac quæsumus Domine, hanc cum (servo tuo / famula tua) (defuncto / defuncta) misericordiam, ut factorum suorum in pœnis non recipiat vicem (qui / quæ) tuam in votis tenuit voluntatem: ut sicut hic (eum / eam) vera fides junxit fidelium turmis, ita illic (eum / eam) tua miseratio societ Angelicis choris: Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen. *Vers.* Requiem aeternam dona ei Domine. *Resp.* Et lux perpetua luceat ei. *Vers.* Requiescat in pace. *Resp.* Amen. Anima ejus, et animae omnium fidelium defunctorum, per misericordiam Dei requiescant in pace.

Quando opportunum est, in die Depositionis defuncti, dicatur Officium Mortuorum cum tribus nocturnis, et Laudibus: vel si totum dici non posset, dicatur saltem unum Nocturnum cum laudibus.

Missa vero, si hora fuerit congruens, praesente corpore non omittatur: nisi aliqua magna diei selemnitas: aut aliqua necessitas aliter suadeat: Post Missam vero fiat, ut supra fol. 206.

Si officium fuerit pro pluribus defunctis; Oratio, et Versus dicatur in numero plurali. Si fuerit mulier, in genere feminino; si fuerit Sacerdos, vel episcopus, in Oratione exprimitur nomen dignitatis, etc.

Ordo Sepeliendi Parvulos.

Cum Infans, vel puer baptizatus defunctus fuerit ante usum rationis, induitur juxta aetatem, et imponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis; et odoriferis, in signum integritatis carnis, et virginitatis; et Parochus superpelliceo, et stola alba indutus, et alii de Clero si adsint, praecedente Cruce, accedunt ad domum defuncti cum Clerico aspersorium deferente. Sacerdos aspergit corpus, deinde dicit:

Antiphona. Sit nomen Domini.

Psalmus 112.

Laudate pueri Dominum: laudate nomen Domini.

Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc et usque in saeculum.

A solis ortu usque ad occasum: laudabile nomen Domini.

Excelsus super omnes gentes Dominus: et super cœlos gloria ejus.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat: et humilia respicit in cælo, et in terra?

Suscitans a terra inopem: et de stercore erigens pauperem.

Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui.

Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum laetantem.

Gloria Patri.

Antiph. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, et usque in saeculum.

Dum portatur ad Ecclesiam dicatur sequens.

Psalmus 118.

Beati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini.

Beati, qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum.

Non enim, quo operantur iniquitatem: in viis ejus ambulaverunt.

Tu mandasti: mandata tua custodiri nimis.

Utinam dirigantur viae meæ: ad custodiendas justificationes tuas.

Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

Confitebor tibi in directione cordis: in eo, quod didici judicia justitiae tuae.

Justificationes tuas custodiam, non me derelinquas usquequaque.

In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.

In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me a mandatis tuis.

In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi.

Benedictus es Domine: doce me justificationes tuas.

In labiis meis: pronuntiavi omnia judicia oris tui.

In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus divitiis.

In mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas.

In justificationibus tuis meditabor non obliviscar sermones tuos.

Gloria Patri, *etc.*

Et si tempus superest, dici potest.

Psalmus 148.

Laudate Dominum de coelis: laudate eum in excelsis.

Laudate eum omnes Angeli ejus: laudate eum omnes virtutes ejus.

Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes stellae, et lumen.

Laudate eum coeli coelorum: et aquae omnes, quae super coelos sunt, laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, et facta sunt: ipse mandavit, et creata sunt.

Statuit ea in aeternum, et in saeculum saeculi: praeceptum posuit, et non praeteribit.

Laudate Dominum de terra: dracones, et omnes abyssi.

Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quae faciunt verbum ejus.

Montes, et omnes colles: ligna fructifera, et omnes cedri.

Bestiae, et universa pecora: serpentes, et volucres pennatae.

Reges terrae, et omnes populi: principes, et omnes judices terrae.

Juvenes, et virgines, senes cum junioribus, laudent nomen Domini: quia exaltatum est nomen ejus solius.

Confessio ejus super coelum, et terram: et exaltavit cornu populi sui.

Hymnus omnibus Sanctis ejus: filiis Israël, populo appropinquanti sibi.

Psalmus 149.

Cantate Domino canticum novum: laus ejus in Ecclesia Sanctorum.

Laetetur Israël in eo, qui fecit eum: et filii Sion exultent in Rege suo.

Laudent nomen ejus in choro, in tympano, et psalterio psallant ei.

Quia beneplacitum est Domino in populo suo: et exaltabit mansuetos in salutem.

Exultabunt Sancti in gloria: laetabuntur in cubilibus suis.

Exaltationes Dei in gutture eorum; et gladii ancipites in manibus eorum.

Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.

Ad alligandos reges eorum in compedibus: et nobiles eorum in manicis ferreis.

Ut faciant in eis judicium conscriptum: gloria haec est omnibus Sanctis ejus.

Psalmus 150.

Laudate Dominum in Sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus.

Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

Laudate eum in sono tubae: laudate eum in psalterio, et cithara.

Laudate eum in tympano, et choro laudate eum in chordis, et organo.

Laudate eum in cymbalis benesonantibus, laudate eum in cymbalis jubilationis: omnis spiritus laudet Dominum.

Gloria Patri, et Filio, *etc.*

Cum autem pervenerit ad Ecclesiam, dicatur Antiphona: Hic accipiet.

Psalmus 23.

Domini est terra, et plenitudo ejus: orbis terrarum, et universi qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum: et super flumina praeparavit eum.

Quis ascendet in montem Domini: aut quis stabit in loco sancto ejus.

Innocens manibus, et mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem a Domino: et misericordiam a Deo salutari suo.

Haec est generatio quaerentium eum: quaerentium faciem Dei Jacob.

Attollite portas principes vestras, et elevamini portae aeternales: et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae? Dominus fortis, et potens, Dominus potens in praelio.

Attollite portas principes vestras, et elevamini portae aeternales: et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae? Dominus virtutum ipse est Rex gloriae.

Gloria Patri, *etc.*

Antiph. Hic accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo, quia haec est generatio quærentium Dominum.

Postea dicitur: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster *secreto. Interim corpus aspergit. Vers.* Et ne nos inducas in tentationem. *Resp.* Sed libera nos a malo. *Vers.* Me autem propter innocentiam suscepisti. *Resp.* Et confirmasti me in conspectu tuo in æternum. *Vers.* Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

O r e m u s.

Omnipotens, et mitissime Deus, qui omnibus parvulis renatis fonte Baptismatis, dum migrant a saeculo, sine ullis eorum meritis vitam illico largiris aeternam, sicut animae hujus parvuli hodie credimus te fecisse, fac nos quaesumus Domine, per intercessionem Beatae Mariae semper Virginis, et omnium Sanctorum tuorum, hic purificatis tibi mentibus famulari, et in Paradiso cum beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum *R.* Amen.

Dum portatur ad tumulum, et etiamsi tunc non portetur, dicitur Antiph. Juvenes, & Virgines *Psalmus* Laudate Dominum de coelis, *etc. ut supra fol.* 202. *et. in fine*: Gloria Patri, *etc. et repetitur Antiph.* Juvenes, et Virgines, senes cum junioribus laudent nomen Domini.

Kyrie eleison Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *Vers.* Et ne nos inducas in tentationem. *Resp.* Sed libera nos a malo. *Vers.* Sinite parvulos venire ad me. *Resp.* Talium est enim regnum cælorum. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo,

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, sanctae puritatis amator, qui animam hujus parvuli ad coelorum regnum hodie misericorditer vocare dignatus es; digneris etiam Domine ita nobiscum misericorditer agere, ut meritis tuae sanctissimae Passionis, et intercessione beatae Mariae semper virginis, & omnium Sanctorum tuorum, in eodem regno nos cum omnibus Sanctis, et electis tuis semper facias congaudere: Qui vivis, et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. *Resp.* Amen.

Deinde Sacerdos corpus aspergat Aqua benedicta, et thurificet, similiter et tumulum, postea sepeliatur.

Cum autem a sepultura revertuntur in Ecclesiam, dicatur Antiph. Benedicite Dominum.

Canticum trium puerorum Dan. 3.

Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite Angeli Domini Domino: benedicite caeli Domino.

Benedicite aquæ omnes, quæ super cælos sunt, Domino: benedicite omnes virtutes Domini Domino

Benedicite sol et luna Domino: benedicite stellæ cæli Domino.

Benedicite omnis imber, et ros Domino: benedicite omnes spiritus Dei Domino.

Benedicite ignis, et aestus Domino: benedicite frigus et aestus Domino.

Benedicite rores, et pruina Domino: benedicite gelu, et frigus Domino.

Benedicite glacies, et nives Domino: benedicite noctes, et dies Domino.

Benedicite lux, et tenebrae Domino: benedicite fulgura, et nubes Domino.

Benedicat terra Dominum: laudet, et superexaltet eum in saecula.

Benedicite montes et colles Domino: benedicite universa germinantia in terra Domino:

Benedicite fontes Domino: benedicite maria, et flumina Domino.

Benedicite cete, et omnia quae moventur in aquis Domino: benedicite omnes volucres coeli Domino.

Benedicite omnes bestiae, et pecora Domino: benedicite filii hominum Domino.

Benedicat Izraël Dominum: laudet, et superexaltet eum in saecula.

Benedicite Sacerdotes Domini Domino: benedicite servi Domini Domino.

Benedicite spiritus, et animae justorum Domino: benedicite sancti, et humiles corde Domino.

Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino: laudate, et superexaltate eum in saecula.

Benedicamus Patrem, et Filium cum sancto Spiritu: laudemus, et superexaltemus eum in saecula.

Benedictus es Domine in firmamento coeli: et laudabilis, et gloriosus, et superexaltatus in saecula.

Antiph. Benedicite Dominum omnes electi ejus, agite dies lætitiæ, et confitemini illi.

Deinde ante Altare dicit Sacerdos: Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui miro ordine Angelorum ministeria, hominumque dispensas: concede propitius, ut a quibus tibi ministrantibus in coelo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Quaedam usitatiores Benedictiones.

Benedictio Domus in Vigilia Epiphaniae Domini.

In Ingressu.

Pax huic domui, et omnibus habitantibus in ea.

Antiphona.

Ab oriente venerunt Magi in Bethlehem adorare Dominum, et apertis thesauris suis pretiosa munera obtulerunt, aurum Regi magno: thus Deo vero: myrrham sepulturae ejus. Alleluja.

Canticum. Magnificiat anima mea etc.

Aspergitur, et incensatur domus.

In fine Antiph. Ab oriente venerunt etc.

Pater noster. etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem etc.

℣. Omnes de Saba venient.

℟. Aurum et thus deferentes.

℣. Domine exaudi orationem meam, etc.

℣. Dominus vobiscum, etc.

Oratio.

Deus qui hodierna die Unigenitum tuum gentibus stella duce revelasti: concede propitius, ut qui jam te ex fide cognovimus, usque ad contemplandam speciem tuae celsitudinis perducamur. Per eundem Dominum nostrum. etc.

Responsorium.

Illuminare, illuminare Jerusalem, quia venit lux tua: et gloria Domini super te orta est: Jesus Christus ex Maria Virgine.

℣. Et ambulabunt gentes in lumine tuo: et Reges in splendore ortus tui.

℟. Et gloria Domini super te orta est, etc.

Benedictio domus novae.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum, et terram. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Te Deum Patrem omnipotentem suppliciter exoramus pro hac domo, et habitatoribus ejus, ac rebus: ut eam benedicere ✝, et sanctificare ✝, ac bonis omnibus ampliare digneris; tribue eis Domine, de rore coeli abundantiam, et de pinguedine terrae vitae substantiam, et desideria voti eorum ad effectum tuae miserationis perducas. Ad introitum ergo nostrum benedicere ✝, et sanctificare ✝ digneris hanc domum, sicut benedicere dignatus es domum Abraham, Isaac, et Jacob: et intra parietes domus istius, Angeli tuae lucis inhabitent, eamque et ejus habitatores custodiant. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen. *Deinde aspergat Aqua benedicta.*

Ordo ad faciendam aquam benedictam.

Diebus Dominicis, et quandocumque opus fuerit, praeparato Sale, et Aqua munda benedicenda in Ecclesia, vel in Sacristia. Sacerdos superpelliceo, et stola violacea indutus, primo dicit. Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum, et terram. *Deinde absolute incipit Exorcismum salis.*

Exorcizo te creatura Salis per Deum, † vivum, per Deum † verum, per Deum † sanctum, per Deum, qui te per Elisaeum Prophetam in aquam mitti jussit ut sanaretur sterilitas aquae: ut efficiaris Sal exorcizatum in salutem credentium. et sis, omnibus sumentibus te, sanitas animae, et corporis: et effugiat, atque discedat a loco, in quo aspersum fueris, omnis phantasia, et nequitia, vel versutia diabolicae fraudis, ómnisque spiritus immundus, adjuratus per eum, qui venturus est judicare vivos, et mortuos, et saeculum per ignem. *Resp.* Amen.

Oremus.

Imensam clementiam tuam, omnipotens aeterne Deus, humiliter imploramus, ut hanc creaturam Salis, quam in usum generis humani tribuisti, benedicere †, et sanctificare † tua pietate digneris: ut sit omnibus sumentibus salus mentis, et corporis, et quidquid ex eo tactum, vel respersum fuerit, careat omni immunditia, omnique impugnatione spiritualis nequitiae. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.*

Exorcismus Aquae, et dicatur sine Oremus.

Exorcizo te creatura Aquae, in nomine Dei † Patris omnipotentis, et in nomine Jesu † Christi Filii ejus Domini nostri et in virtute Spiritus † sancti: ut fias Aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, et ipsum inimicum eradicare, et explantare valeas cum Angelis suis apostaticis: Per virtutem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos, et mortuos, et saeculum per ignem. *Resp,* Amen.

Oremus.

Deus qui ad salutem humani generis maxima quaeque Sacramenta in aquarum substantia condidisti,

adesto propitius invocationibus nostris; et elemento huic multimodis purificationibus praeparato, virtutem tuae benedictionis ✝ infunde: ut creatura tua mysteriis tuis serviens, ad abigendos daemones, morbosque pellendos, divinae gratiae sumat effectum; ut quidquid in domibus, vel in locis fidelium haec unda resperserit, careat omni immunditia, liberetur a noxa: non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens, discedant omnes insidiae latentis inimici: et si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti aspersione hujus aquae effugiat, ut salubritas per invocationem sancti tui nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum nostrum Jesum Christum. etc.

Hic mittat salem in Aquam in modum Crucis, dicendo semel: Commixtio salis, et aquae pariter fiat: In nomine Patris ✝, et Filii ✝ et Spiritus ✝ sancti, *Resp.* Amen. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, invictae virtutis auctor, et insuperabilis imperii Rex, ac semper magnificus triumqhator: qui adversae dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis saevitiam superas: qui hostiles nequitias potenter expugnas: te Domine, trementes; et supplices deprecamur, ac petimus, ut hanc creaturam Salis, et aquae dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuae rore sanctifices: ut ubicumque fuerit aspersa, per invocationem sancti tui nominis, omnis infestatio immundi spiritus abigatur, terrorque venenosi serpentis procul pellatur; et praesentia sancti Spiritus nobis misericordiam tuam poscentibus ubique adesse dignetur: Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit, et regnat in unitate ejusdem Spiritus sancti, *etc. Resp.* Amen.

Post benedictionem aquae, Sacerdos Dominicis diebus, antequam incipiat Missam, Aspergit Altare,

deinde se, et ministros, ac populum, prout in Missali praescribitur.

Benedictiones Esculentorum, praesertim in Pascha.

Benedictio Agni Paschalis.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum, et terram. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

O r e m u s.

Deus, qui per famulum tuum Moysen, in liberatione populi tui de Aegypto, agnum occidi jussisti in similitudinem Domini nostri Jesu Christi, et utrosque postes domorum de sanguine ejusdem agni perungi praecepisti: tu benedicere ✝, et sanctificare ✝ digneris hanc creaturam carnis, quam nos famuli tui ad laudem tuam sumere desideramus, per resurrectionem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui tecum vivit, et regnat in saecula saeculorum. *Resp.* Amen. *Et mox aspergat Aqua benedicta.*

Benedictio Ovorum.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum, et terram. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

O r e m u s.

Subveniat, quaesumus Domine, tuae bene✝dictionis gratia huic ovorum creaturae, ut cibus salubris fiat fidelibus tuis, in tuarum gratiarum actione sumentibus, ob resurrectionem Domini nostri J e s u Christi, qui tecum vivit, et regnat in saecula saeculorum. *Resp.* Amen. *Aspergat Aqua benedicta.*

Benedictio Panis.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum, et terram. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

O r e m u s.

Domine Jesu Christe, Panis Angelorum, Panis vivus aeternae vitae, bene ✝ dicere dignare panem istum, sicut benedixisti quinque panes in deserto; ut omnes ex eo gustantes, inde corporis, et animae percipiant sanitatem. Qui vivis, et regnas in saecula saeculorum. *Resp.* Amen. *Et aspergat Aqua benedicta.*

Benedictio novorum fructuum.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum, et terram. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

O r e m u s.

Benedic ✝ Domine hos novos fructus N. et praesta: ut qui ex eis in tuo sancto nomine vescentur, corporis, et animae salute potiantur. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen. *Et aspergat Aqua benedicta.*

Benedictio ad quodcumque comestibile.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit coelum, et terram. *Vers.* Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

O r e m u s.

Benedic ✝ Domine creaturam istam — ut sit remedium salutare generi humano: et praesta per invocationem sancti nominis tui, ut quicumque ex ea sumpserint, corporis sanitatem, et animae tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Aspergat id Aqua benedicta.

Benedictio SS. Nominis Jesu.

℣. Adjutorium nostrum, etc.
℟. Dominus vobiscum, etc.

Oremus:

Bene✝dic Domine Jesu Christe, hanc tui sanctissimi Nominis impressionem, et concede, ut sicut in fide ipsius claudnm a nativitate ambulare fecisti, cum dixit ei Petrus: In Nomine Jesu Christi Nazareni surge, et ambula; sic tua creatura hanc sanctissimi Nominis impressionem, apud se devote portans, ab omni sua infirmitate, per tuam piissimam misericordiam, liberari mereatur. Per eundem Christum etc.

Aspergatur etc.

Benedictio Imaginis B. Mariae Virginis.

℣. Adjutorium nostrum etc.
℟. Dominus vobiscum, etc.

Sub tuum praesidium confugimus S. Dei Genitrix: nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus, sed a periculis cunctis libera nos semper Virgo gloriosa, et benedicta.

Psalmus 86.

Fundamenta ejus in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.
Gloriosa dicta sunt de te: civitas Dei.
Memor ero Rahab, et Babylonis: scientium me.
Ecce alienigenae, et Tyrus, et populus Aethiopum: hi fuerunt illic.
Nunquid Sion dicet: Homo, et homo natus est in ea * et ipse fundavit eam Altissimus?
Dominus narrabit in scripturis populorum, et Principum: horum qui fuerunt in ea.
Sicut laetantium omnium: habitatio est in te.
Gloria Patri, etc.

℣. Ave Maria gratia plena.
℟. Dominus tecum.
℣. Dominus vobissum
℟. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui virginalem aulam Beatae Mariae Virginis, in qua habitares, eligere dignatus es: da quaesumus, ut sua nos defensione munitos, jucundos facias suae interesse venerationi. Qui vivis et regnas etc.

Benedictio Communis ad Omnia.

Vers. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
Resp. Qui fecit coelum, et terram.
Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui per resurrectionem Filii tui Domini nostri Jesu Christi mundo gaudia contulisti, auge, et sancti✝fica collata nobis haec dona tuae largitatis, mentesque nostras pariter spiritualibus reple deliciis. Per eundem Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Ultimo aspergat Aqua benedicta.

Veliki Blagosov vodeni na Vodokerstje.

Po obicsajniku Cerkve Kalacske.

℟. Danas nebesa otvorishese, a more sladko ucsinise. Zemlja radujese, gore, i berda veselese. Jere Isukerst po Ivanu u Jordanu kerstjen bi.

℣. Shto je tebi more, da pobixe; a tebi Jordane, koji nazad povratise.

℟. Jere Isukerst etc.

Nad vodom.

Pridpismicu (Antiphona) Glas gospodnji sverhu vodah, Alleluja: Bog slave zagermi, Alleluja.

Pisma XXVIII.

Prinesite Gospodinu sinovi Boxji: prinesite Gospodinu ovnove mlade.

Prinesite, i csastite Gospodina, slavite ime Gospodinovo: poklonitese Gospodinu u pridvorju svetomu njegovomu.

Glas gospodinov ide sverhu vodah, Bog slave zagermi: Bog se csuje sverhu vodah mlogih.

Glas je gospodinov kripak: glas gospodinov jest velik.

Glas gospodinov skershi cedre: skershitiche Gospodin cedre libanske:

I razbije nje kano tele na Libanu: a dragiche biti kano sin jednoroxca.

Glas gospodinov prisjeca plamen ognja: glas gospodnji trese pustinje: Gospodin strese pustinju Kades.

Glas gospodinov pripravlja jeline, i odkrie dubrave: i u cerkvi njegovoj svi naviste slavu.

Gospodin nataplja zemlju: Gospodinche u vike kano kralj na pristolju svojemu sidití.

Gospodinche kripost puku svomu dati; Gospodinche mirom puk svoj blagosoviti.

Slava Otcu, i Sinu, i Duhu svetomu. Kako etc.

Pridpis. Glas gospodnji etc. *kako gori.*

Pridpismica: U skupshtinah blagosovite Gospodina. Alleluja: koji od Izraela iztekoste, Alleluja.

Pisma LXVII.

Ustao Bog, i raztocsilise nepriatelji njegovi: i koji nenavide njega, razbiglise od lica njegovoga.

Nestalojih, kako nestaje dima: i kako se vosak prid ognjem raztapa: tako izginuli grishnici prid licem Boxjim.

A pravednici veselilise prid licem Boxjim, i radovali: i nasladjivalise u veselju.

Pivaj Gospodinu, pivajte falu imenu njegovomu: pripravite put onomu, koji sverhu zapada uzhodi: Gospodin ime njemu.

Radujtese prid njim: oni pak uplashilise prid njim, koji je Otac sirotah, i sudac udovicah.

Bog je na mistu svetomu svojemu: Bog, koji csini, da u kuchi jednodushni xivu.

Koji izvodi sillom uznike : i takojer opore, i koji u grobovih xivu.

Boxe! kada idjashe prid pukom tvojim : kada prodje priko pustinje.

Tada zemlja potresese : a nebesa raztapljashese od lica Boga Sinaj, od lica Boga Izraeleva.

Tichesh, Boxe! bashtini tvojoj daxd osobiti po blagodarnosti udiliti : onemochila je bila : dalliju ti pokripi.

Xivine tvoje u njojche pribivati : ti pripravi po blagosti tvojoj ubogomu hranu.

Nadahne Gospodin rics onim : koji nju pripovidali budu, kripostju velikom.

Kralj csetah pridragoga : plinche razdiliti kuchi ureshenoj.

Ako dakle u srid bashtine uzpribivate : podobni budete golubici, koje krila kano srebro, a legja kano zlato blishte.

Kada postavi kralj nebeski sverhu nje kralje ; bjeliji budu od sniga gori Selmonu : gora Boxja gora je tusta.

Gora je plodna : gora tusta : zashto mnite, da josht ima drugih gorah plodnih?

Ovo je gora, na kojoj je Bogu drago pribivati : i pribivatiche Gospodin na njoj do sverhe.

Kolla Boxja deset hiljadah mnogoverstna, hiljade veselechihse : Gospodin u njima u Sini u svetom.

Uzishosi na visinu, poveosi sobom zarobje ; primiosi darove za ljude.

Ucsiniosi da Gospodin Bog u onih : koji prie ne virovashe, pribiva.

Blagosovljen Bog u svako vrime : Bog od koga je spasenje vashe, srichni napridak datiche nam na putu.

Bog nash Bog je, koji moxe pomochi : i Gospodin je Gospodin, koji oslobadja od smerti.

Bog skershi glave nepriateljah svojih, i ohole glave oniu, koji napriduju u prigrishenjih svojih.

Recse Gospodin; razgonimjih iz Basana: utopimnjih u dubinu morsku.

Da se umocsi u kervi noga tvoja: i jezik pasah tvojih u istoj kervi nepriateljah tvojih.

Vidishe ulaze tvoje, Boxe! ulaze Boga moga, i kralja moga, koji je u svetishtu.

Pritekoshe poglavice s-pivacsima; koji bishe u srid divah bubnjáricah.

Blagosovite Gospodina u skupshtinah; vi, koji od Izraela iztekoste.

Tamo bi mali Benjamin, u pameti zaneshen.

Tamo bishe i poglavice Judini, vojvode njihovi; kano i poglavice Zabulonovi, i poglavice Neftalievi.

Daj nam, Gospodine, da budemo mochi tvojoj priporucseni: potverdi, shto dillova u nami.

U cerkvi tvojoj u Jeruzolimu prinesu tebi kralji darove.

Pokaraj zvirine, kojesu u ritu, kojesu se kano junci u staddu kravah skupile: da izkljucse one, koji kano srebro izkushani jesu.

Razspi narode, koji vojnu xele; pridu poklisari od Egipta: Arabska Pospishi, da pruxi Bogu ruke svoje.

Pivajte Bogu kraljevine zemaljske: pivajte Gospodinu.

Pivajte Bogu, koji sverhu svi nebesah: uzidje od istoka.

Evo ucsini glas svoj za-glas kripki i silni: slavite Boga rad Izraela: slava njegova i silla njegova jest u oblacih.

Csudnovat je Bog u svetih svojih, Bog Israelev datiche kripost puku svomu. Blagosovljen budi Bog.

Slava Otcu etc.

Pridpismica: U skupshtinah etc.

Pridpismica: On me izbavi, Alleluja: od zamke lovacske Alleluja.

Pisan. XC.

Koji xive u pomochi privisokoga: u obrani Boga nebeskoga uzdano pocsivatiche.

Rekne Gospodinu: zastupnik jesi moj, i utocsishte moje: Bog moj, hochu uffati u njega.

Jere me izbavi od zamke lovacske: i od ricsi prioshtre.

Plechima svojima obsinne tebe: i pod krilih njegovih slobodan budesh.

Zaoshtiti tebe istina njegova: nishta se nochom ne uzbojish.

Niti strile, koja danjom leti, niti nochnih dillah: niti naserdja i vraga poludnevnoga.

Pade od live tvoje hiljada, a od desne tvoje deset hiljadah: k' tebi pák ne pristupi.

Negochesh ocsima tvojima gledati, i viditi: kako se vracha opakim.

Jerbo ti recse: Gospodine! ti si pouzdanje moje: privisokogasi za utocsistje tvoje obrao.

Ne pristupi k' tebi zlo: niti priblixise bics pribivalishtu tvojemu.

Jerbo te priporucsi Angjelom svojim: da te csuvaju po svih putih tvojih.

Na ruku uznose tebe; da ne uvridish kakogod o kamen nogu tvoju.

Priko zmijah i baziliskah hodichesh: zgazitichesh lava i zmaja.

Jere u me uffa, izbavimga: obranimga, jere poznade ime moje.

Kada uzvapi k' meni, uslishamga: s' njimsam u nevolji, izbavimga, i proslavim njega.

Produljim njemu xivot njegov: i ukaxem njemu spasenje moje.

Slava Otcu.

Prídpismica: On me izbavi etc.

Zatim Misnik klecsechi rekne, litanie sviu Sveti. Kakosu na listu 95. *A kada se pride na ricsi*: Da Gospodstvo aposhtolsko i sve etc. *onda se pridadu slideche ricsi.*

Da ovu vodu blago ✝ soviti dostoishse: ℟. Tebe molimo uslishi nas.

Da ovu vodu blago ✝ soviti, i posve ✝ titi dostoishse. ℟. Tebe molimo uslishi nas.

Da ovu vodu blago ✝ soviti, posve ✝ titi, i uzder ✝ xati dostoishse. ℟. Tebe molimo uslishi nas.

Na sverhi Otcse nash. *Ostalo mučseos.*

℣. I ne uvedi nas u napast.
℟. Da izbavi nas od zla.
℣. Sahranjene nas ucsini Gospodine Boxe nash.
℟. Iskupi nas od narodah.
℣. Da slavimo ime sveto tvoje.
℟. I u fali tvojoj veselimose.
℣. Blagosovljen Gospodin Bog nash od vika.
℟. I tia do vika: budi, budi.

Misnik dahne tri put u vodu ovako govorechi.

Izgonim te sva skupshtino djavaoska iz vode ove u ime Otca ✝ i Sina ✝, i Duha ✝ svetoga. Amen.

Zakletva sverhu vode.

Zaklinjam te stvoru vode imenom Otca ✝ i Sina ✝ i Duha ✝ Svetoga, da ne opchish s' nijednim duhom necsistim, nego da dadesh poshtenje xivomu i kraljujuchemu Otcu, Sinu, i Duhu Svetomu: da gdigod poshkropljena budesh, duh necsisti od onoga mista odstupi. Takojer zaklinjam te stvoru vode u ime Isusa Isukersta, Nazaranina, Sina Boga xivoga, Kralja i sudca nashega: da budesh ocsistjenje ljudsko; koje Bog k' svojoj Svètoj millosti dostojaose jest zvati. Tebe dakle zazivam, Gospodine sveti, Ocse svemoguchi, vicsni Boxe; da ovu vodu zakleti, i blago ✝ soviti millostju tvojom dostoishse: da nijedan duh necsisti nishta oblasti u njoj vishe nejma; nego gdigod se poshkropi, ondi pride vojska Angjelah tvojih: s' onim, koji ima prichi suditi xive i mertve, i svit ognjem. Amen.

Shtienje Knjige Broja. Pogl. 20.

U Dni one: Skupishese sinovi Izraelski protiva Mojsii i Aronu: i obracheni u bunu, rekoshe: dajte nami vodu, da piemo. I ulizavshi Mojsia, i Aron, ostavivshi mloshtvo, u korablju zakona; padoshe nicsice na zemlju, i vapishe k' Gospodinu, i rekoshe: Gospodine Boxe! csuj vapaj puka ovoga: I otvori njimi skrovishte tvoje, vrilo vode xive, da nasicheni, pristane mermljanje njiovo. I ukazase Slava Gospodnja sverhu nji: i recse Gospodin Mojsii, govorechi: Uzmi prut: I skupi puk, ti, i Aron brat tvoj, i recite kamenu prid njimi: i on datiche vode. I kada izvedesh vodu iz kamena; pitiche sve mloshtvo, i xivine njiove. Uze tada Mojsia prut, koi bishe prid obrazom Gospodnjim: Kakomu bishe zapovidio: Skupivshi mloshtvo prid kamenom, recse njimi: poslushajte odmetnici: i nevirnici: Nechemoli mochi dati vami vodu iz kamena ovoga? I kad uzdixe Mojsia ruku, udarivshi s' shibom dva put kamen, izadjoshe vode priobilate: tako dase napi puk, i xivine. I recse Gospodin Mojsii, i Aronu: Jere niste virovali meni, dabi posvetili mene prid sinovmi Izraelskimi, neuvedete ove puke u zemlju, kojuchu dati njimi. Ovo jest voda protivljenja, gdise skarashe sinovi Izraelski protiva Gospodinu: i posvechen bi u njimi.

U najposlidnji dan blagdana govorashe Isus: koji u me viruje, proteku iz utrobe njegove rike, vode xive. A ovo recse od Duha, koga imadiau primiti virujuchi u njega. Alleluja, Alleluja. Koji xedja, neka pride k'meni, i pije: i iz utrobe njegove proteku vode xive. A ovo recse od Duha; koga imadiau primiti virujuchi u njega. Allel. Allel. Glas gospodnji sverhu vodah? Bog velicsanstva govori sverhu vodah mlogih. Alleluja.

Evangjelje S. Ivana.

Naslid. s. Evang. po Ivanu.

U ono vrime: a u najposlidnji dan blagdana velikoga stajashe Isus, i vapiashe glasom velikim govoruchi: Ako tko xedja, neka pride k'meni, i pije. Koji viruje u mene (kako govori Pismo) iz utrobe njegove proteku rike vode xive. A ovo recse od Duha, koga imadiau primiti virujuchi u njega.

Zakletva vode.

Zaklimjam te stvoru vode, Bogom xivim ✝ Bogom istinim ✝ Bogom svetim ✝ Bogom svakoga stvora stvoriteljom; da budesh csista proti svakoj nemochi, zasidi nepriateljskoj, i oblasti djavaoskoj. Da gdigod se poshkropish, bude kucha ona po millosti Boxjoj obranjena. I kako bishe kuche Xudinske po zlamenju kervi jaganjeche u Egiptu obranjene; tako bile, Gospodine! i kuche slugah i sluxbenicah tvojih po shkropljenju vode ove obranjene. U onoga ime zaklinjam te, koji ricsju svojom vrillo vode iz tebe izvirati zapovidi. I njegovim imenom tebe zaklinjam, koji sinove Izraeleve po srid mora izvede. I njegovim te imenom zaklinjam, koji po tebi svojima svetima nogami jest hodio, I u njegovo ime tebe zaklinjam, koga Ivan u tebi kersti: da svaki duh bludni, i sve sablazi djavaoske po poshkropljenju tvojemu odbignu: i da se razlucse od onoga mista. Po istomu Gospodinu nashemu Isusu Isukerstu, Sinu tvojemu, koji pride suditi xive i mertve, i svit ognjem. Amen.

Zakletva vode.

Zaklinjam te stvoru vode u ime Boga Otca ✝ svemoguchega, u ime Sina njegovoga, Gospodina nashega Isusa Isukersta: da svaki duh necsisti, i naserdje djavaosko razlucsise od tebe, stvoru vodeni. Ucsinise dakle voda zakleta na izagnanje svake sablazi, i na-

pasti vraxje; i budi mochna za izkoreniti i odtirati istoga nepriatelja. U ime Boga Otca † svamoguchega, koji s' istim Sinom, i Duhom svetim xive i kraljuje u vike vika. Amen.

Molitva.

Blagosovi, Gospodine, ovu vodu blagosovom nebeskim, i budi sverhu nje kripost Duha svetoga: da gdigod se poshkropi, daleko odstupi silla nepriateljska, sinna sablazna, navala viharna, opaljenje triska, udarac gromovah, nazgoda zle godine, i svaka zla oluja po tvojemu blagosovu odbiglase: koji xivesh i kraljujesh Bog po sve vike vika. Amen.

Blagosov soli.

Kriposti tvoje nepridobitnu jakost molim, Gospodine sveti Otcse svemoguchi, viesni Boxe! sverhu ove soli, kojoj si osobitu millost dati dostojaose; da se njom svaka mogu zacsiniti, koja ljudem za hranu po tvojemu Sinu Gospodinu nashemu zapovidi stvoriti: po komu tebe priklonito molimo; da ovu sol blago † soviti, i posve † titi za tvoje milloserdje dostoishse: da od lica boxanstvenoga velicsanstva tvojega kripost tvoju proti svim duhom necsistim primiti moxe. Da iztira iz pribivalishtah slugah i sluxbenicah tvojih shtogod je naudljivo: i podpuno dade zdravje. Da pristrashi csarke, i sablazi uzstegne po zlamenju svetoga kri † xa Sina tvojega, Gospodina nashega Isusa Isukersta: i da obranu privirnu onim, kojiju xele, dade: po ovomu tvomu Gospodine Isuse Isukerste! zlamenju †, koje niti csia zlocha, niti tverdokornost ne zlamenova-

Drugi blagosov soli.

Blagesivljam tebe stvoru soli u ime Otca †, i Sina †, i Duha † Svetoga: koji tebe na obranu ljudskoga plemena stvori: i puku, koji na viru dolazi, po slugah tvojih posvetiti zapovidi. Zato molim tebe, Gospodine, Boxe nash, da se ovi stvor soli u ime

prisvetoga Trojstva ucsini spasonosno otajstvo, i bude kripostna likaria u utrobi pravovirnikah tvojih. Po onomu, koji prijti ima suditi xive i mertve, i svit ognjem. Amen.

Molitva.

Pogledaj, Gospodine, Boxe! ovi stvor soli, koji za sluxbu i pokripu plemenu csovicsanskomu darova. I molimo te, Gospodine, vicsnji Boxe! po zlamenju krixa ✝ jedinorodjenoga Sina tvojega, Gospodina nashega, Isusa Isukersta: da gdigodir bude voda s' ovom solju smishana poshkropljena; bude mogucha za izprazniti svaku oblast protivnu nepriateljsku. Da srushi i osushi; i da nishta ondi ne ostane necsistoga, nishta zloduhnoga; nego po zazivanju imena tvojega bude nam csisto i blagosovljeno. Po ononiu, koji pride suditi xive i mertve, i svit ognjem. Amen.

Zakletva.

Zaklinjam te stvoru soli Bogom istinim, Bogom svetim, Bogom svega stvoriteljom: onim te zaklinjam, koji te po Eliseu Proroku zapovidi u vodu usuti, da ozdravi i izlicsi gerdkorst vode: koji po Aposhtolu Pavlu rechi dostojaose jesi: Budi serdce vashe solju zacsinjeno. Zato ucsinise sol za zaklinjati, izprazniti, i izagnati vraga, i svaku moch i smrad njegovu, u ime Gospodina nashega Isusa Isukersta: koji pride suditi xive i mertve svit ognjem. Amen.

Molitva.

Gospodin, i Spasitelj nash Isus prie nego na nebesa uzajde, zapovidi Aposhtolom svojim govorechi: Imajte u vami soli, i mir medju vami imajte.

Ovdi postavi sol u vodu govorechi.

Ovo smishanje soli i vode budi takojer u ime Otca ✝, i Sina ✝ i Duha ✝ Svetoga, i u ime kriposti Gospodina nashega Isusa Isukersta, komu budi csàst i slava u vike vika. Amen.

Zakletva.

Zaklinjam tebe stvoru soli i vode u ime Otca †, i Sina † i Duha † Svetoga. Zaklinjam te propetim: zaklinjam te Duhom svetim. Zaklinjam te onim, koji te po Eliseu Proroku zapovidi u vodu usuti, govorechi: Ovo govori Gospodin Bog: Ozdravi voda ova, i nebude u njoj smerti niti gerdkosti. Zaklinjam te imenom onoga, koji po ustih svojih Aposhtolom recse govorechi: Vi jeste sol zemlje: a serdce vashe budi solju zacsinjeno. Da svi, koji se tebe okuse, posvetese u dushah i tilesih. Da gdigodjer budesh shkropljena, protirash nepriatelja, i svim darujesh oproshtenje grihah: iztirash zaside, i izklucsish sve napasti vraxje. Ti pak Stvoritelju i Ponovitelju sviu stvorah tvojih, koji zapovidi, da voda ova u ime tvoje posvetjena, na ocsistjenje mistah prudi, molim: da po zazivanju imena tvojega velicsanstva, voda ova millost Duha svetoga primi; da bude mogucha iztirati djavaoske hitrine, gdigod bude poshkropljena po ruku slugah tvojih, i po posvetjenju, koje ti posvetjujuchi posvetjujesh, i blagosivajuchi blagosivash; da svaki necsisti duh po oshkropljenju vode ove protiran i smutjen odtide: svaka naserda vraxja, i svaka sablaz, i svaka necsistocha i smrad nepriateljski daleko odstupi. I da nejma oblasti stati, illi protivitise, niti u istomu mistu ostati, niti pribivati: nego pridobit i razorit odstupi vrag sa svom oholostju svojom. Po kriposti i slavi Gospodina nashega Isusa Isukersta, koji ima dojti suditi xive i mertve, i svit ognjem. Amen.

Zakletva sverhu vode solju posute.

Zaklinjam te stvoru vode, solju posuti, Bogom xivim, Bogom istinim, Bogom svega Stvoriteljom; koji te u pocsetak od suhoche razlucsi, i u csetiri rike razdiliti dostoise: da gdigodir uneshena i poshkropljena budesh, protirase i razlucsi nepriatelj, i svaki smrad njegov: da bude kucha ona Bogu posvet-

jena: po kriposti Gospodina nashega Isusa Isukersta, koji pride suditi xive i svit ognjem. Amen.

Takojer sverhu vode.

A tebe stvoru vode zaklinjam Bogom xivim, Bogom istinim, Bogom svetim: onim te zaklinjam, koji te u pocsetak svita razlucsi od suhoche. Zaklinjam te Bogom xivim, koji tebe iz istocsnika raja zemaljskoga izvirati ucsini *(Ovdi se ima voda na csetiri strane rukom razdiliti)* i csetirima rikama izticati, i svu zemlju natapati zapovidi. Zaklinjam te onim, koji te u Kani Galilejskoj po moguchstvu svojemu u vino obrati: koji po tebi svetima nogami svojima hodi: koji tebe Siloe nazva. Zaklinjam tebe onim, koji u tebi Naamana Sirjanina od gube po ruku Elisea Proroka ocsisti. Vodo sve ✝ ta, vodo blagosov ✝ ljena, vodo *(ovdi takne vodu rukom ter rekne)* koja opirash gnusoche, i csistish grihe. Zaklinjam te Bogom xivim: da se ucsinish voda csista, niti kakvu sablaz u sebi zaderxi: nego da se ucsinish zakleta, za izagnati nepriatelja, i svaki udarac munje: da gdigod budesh poshkropljena, illi u kuchi, illi u vinogradu, illi u njivah posijanih, illi u vochu, illi u pcselah, illi u bucxacih sobnih, illi u ladjah, illi studechi; illi ako bi se tko od tebe okusio; damu budesh obrana i likaria za zdravje. I isti duh necsisti odalecsiose, i razlucsiose toliko daleko, koliko je daleko razlucseno nebo od zemlje: svitlost od tminah: istina od laxi: pravda od nepravde: sladkost od gorkosti: dobro od zla: toliko se od dalecsio i razlucsio duh oni necsisti od pribivanjah slugah i sluxbenicah Boxjih, po imenu Gospodina nashega Isusa Isukersta, koji s'Otcem i Duhom Svetim xive i kraljuje.

℣. Po sve vike vika. ℟. Amen.
℣. Gospodin s' vami. ℟. I s' Duhom tvojim.
℣. Gori serdca. ℟. Imamo k' Gospodinu.
℣. Falu dajmo Gospodinu Bogu nashemu. ℟. Dostojno i pravedno jest.

U istinu dostojno i pravedno jest, pravo i spasiteljno: Da mi tebi vazda i svakdi fale dajemo Gospodine Boxe neba i zemlje: koje a kriposti podloxna jesu svaka. Kojega ricsju stvorenasu svaka. Poshalji, molimo te, kripost Duha svetoga sverhu ovoga stvora: da bude voda posvetjena, u ime Otca ✝ i Sina ✝ i Duha ✝ Svetoga. Tebe zato svemoguchi vicsni Boxe, privisoki likaru, i vazdashnji pogleditelju, priklonito molimo, i prosimo, da nas uslishash, i smillujeshse molbam nashim: da gdigod voda ova poshkropljena bude: po tvojoj zapovidi ucsinise ocsistjenje svake protivshtine. I da ima kucha vazdashnju millost, pravu viru, stanovito uffanje, ljubav izverstnu, veselje istinito, csast stalnu; da svi zlobni i nenavidi duhovi od one kuche izagnani budu i razlucseni. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

I opet govorim tebi, vodo, koja priliku svitlosti imash pod nebom, ti sverhu neba, ti pod zemljom, ti sverhu zemlje. Sverhu tebe zazivam ime sveto i csudnovato Boga svamoguchega; koji tebe po moguchtvu svojemu u vino obrati, obisi sverhu neba, skupi na zemlji, smisha u more. Koji tebe otajnim i hitrim vitrovom daxditi zapovidi, i na sluxbu ljudsku i opranje dade: xednim za pitje podili. Sverhu koje takojer Duh Gospodnji ne samo nosashese, nego se i josht nosi. Zaklinjam te dakle stvoru vode sedmerostrukim Duhom Boga xivoga. Zaklinjam te s' deveterima korima Angjeoskima. Zaklinjam te po glasu groma sivajuchega, strashnoga, i nebeskoga Kralja. Zaklinjam te dervetom otajstvenim, kojim voda udarena, odmah sladka ucsinise. Zaklinjam te onim, koji svaka stvori, da ne pogerdish glas ponixenstva mojega: nego iztiraj svaku osinnu, sve oruxje protivnikah, sve zaside djavaoske, illi duhovah necsistih, illi prokletih, illi bludechih, illi po zazivanju vishtacah: illi po csaranju, illi sablaznih zmajah, i sviu pticah, illi gujah csemernih; jerti zapovida Gospodin Isus Isukerst Sin Boga xivoga: da gdigodmudrago poshkrop-

ljena bila u ime Boga Sabbaotha, illi u ljudih, illi u kuchah, illi u vinogradi, illi u marvi, kakvimudrago xivinah, illi u njivah posijanih, illi u kakvojmudrago stvari, illi u kakvomudrago mistu budesh poshkropljena: illi sverhu`bolestnika, illi nemochnika, illi za pitje data budesh csoviku nemochniku, illi od zlobnoga duha obsidnutomu, i napastovanomu: udilj iztirash i izkljucsish svaku hudobu: da moxe csovik berxe ozdraviti. Po kriposti Gospod. nash. Isus Isukerst, koji niti se izrechi, niti izpisati, niti pribroiti moxe: komu ime jest Bog.

A ti, Gospodine, kojisi po Angjelu tvomu Agari studenac ukazao, i iz njega Ismaela xedna napojio. Koji diticha tvojega Abrahama u Mesopotamij molbe uslisha, i sve xelje serdca njegovoga izpuni. Koji slugi tvojemu Mojsiji u pustinji pustoshnoj kamen udariti, iz njega vodu izvesti i puk napojiti zapovidi.

Ordi Misnik tri put zamocsi krix u vodu, svaki put dublje, i tri put rekne, shto slidi.

Koji vodu gorku upushtavshi dervo osladi, blagosoviti, i posvetiti dostojse ovi stvor vode: u ime Otca ✝, i Sina ✝, i Duha ✝ svetoga.

Pridpismica I.

Koju illi isti Misnik rekne: illi ako ima piva csah, oni pivaju.

Kerstise Isukerst, i posvechujese vas svit, i dili nam oprostjenje griha: vodom i Duhom svi se csistimo.

Pridpismica II.

Kersti vojnik Kralja, sluga Gospodina svoga, Ivan Spasitelja: voda Jordanova zacsudise, golubica svidocsi, glas Otcsin slishan bi: Ovo je Sin moj.

Gdisu pivacsi; Misnik medjuto slidi.

Da gdigod poshkropise u ime tvoje: sve udarce ljute nepriatelja odbijesh. I ono te takojer molimo, i prosimo, svemoguchi Boxe! da kakogod u kuchu Raguelovu Angjela tvoga svetoga poslati dostojase; da Asmadea vraga svexe: takovo dobrocsinstvo i nashim kucham darovati dostojse: da gdimudrago voda ova poshkropljena bila, nikad duh necsisti u istoj kuchi pristati, illi pribivati oblast ima: nego udilj smutjen i razorit odstupi po Isukerstu Gospodinu nashemu, po kojemu velicsanstvo tvoje fale Angjeli, klanjajuse njemu Gospodstva, derhtaju Oblasti: nebesa i kriposti nebeske, i blaxeni Serafini, druxbenim uzradovanjem skupa uzvelicsaju. S' kojima da i nashe glase primiti zapovidish, molimo, priklonitim Blagodarenjem govorechi: Svet, Svet, Svet: Gospodin Bog Sabaoth: puna jesu nebesa i zemlja slave tvoje: O sanna u visini. Blagosovljen, koji ide u ime Gospodinovo. O sanna u visini.

Slidi Misnik.

Zaklinjam tebe dushe necsisti Bogom xivim, koji stvori nebo i zemlju, more, i sva, kojau njih jesu; da sve kriposti protivnika, sve csette djavaoske, sve naserde nepriatelja i sablazi izkorenuse i odbignu od ovoga stvora soli i vode; da bude sveta, i spasonosna oganj goruchi proti svakoj zasidi njihovoj. Da gdigod poneshen, illi poshkropljen bude ovi stvor soli i vode; bude zdravje, virnost, i tila likaria, da odbigne svaka nemoch. Munje takojer i grad po oshkropljenju ove vode razstalise, i odalecsilise. Po onomu, koji dojde suditi xive i mertve, i svit ognjem. Amen.

Pomolimose.

Do istine Svet, do istine blagosovljen, strashan, bojazan, i komu klanjatise in amo, jesi ti Gospodine Boxe nash: od otajnih nashih csisti nas, i radi tugjih prosti slugam tvojim: da pouzdano rechi moxe-

mo molitvu kraljevsku, koju Gospodin i Spasitelj nash po Evangjelju svojemu moliti naucsi: Otcse nash etc. *do onoga:*

℣. I ne uvedi nas u napast. ℟. Da izbavi nas od zla.

Izbavi nas, Gospodine, molimo te, od sviu zalah proshastih, sadanjih, i doshastih. Oslobodi nas, molimo te, Gospodine, sluge, i sluxbenice tvoje od vojske, i glada, od napasti vraxje, od zlobe svita, od smutnje i nemira, od kuge, od grada, munje, i groma, od oluje, i od sviu zlih nemochih. Po Izbavitelju i Odkupitelju, Gospodinu nashemu Isusu Isukerstu, Sinu tvojemu, koji s'tobom xive, i kraljuje Bog po sve vike. Amen.

Molitva.

Gospodine sveti, Otcse svamoguchi, vicsnji Boxe! Ocse Gospodina nashega Isusa Isukersta: Boxe Abrahamov: Boxe Isakov: Boxe Jakovljev: ja zaklinjajuchi ovi stvor soli i vode, molim tebe; da mene uslishati dostoishse u ime Gospodina nashega Isusa Isukersta Nazaranina, Sina Boga xivoga, Kralja, i Sudca nashega: da bude ocsistjenje svim ljudem: i u onih mistih, gdi poshkropljena bude, oblast ima za odgoniti necsiste i sablazne duhove: i svakoga hudobnoga vraga: i sve prilike i prithje sotonske. Joshterjoj dopusti takojer oblast, za razoriti munje, grad, i sve protivshtine naravi ljudske: da nemoxe duh necsisti nauditi onim mistom, u kojih se poshkropi: nego smeten i razorit odstupi. Po kriposti, Gospodina nashega Isusa Isukersta Kralja nashega, koji s' Bogom Otcem xive, i kraljuje u vike vika. Amen.

Zaklinjam te stvoru soli i vode u ime Otca †, i Sina †, i Duha † Svetoga. Zaklinjam te u ime Gospodina nashega Isusa Isukersta, koji po tebi svojima prisvetima nogami hodiashe. Zaklinjam te onim, koji tebe iz istocsnika rajskoga izvede. Zaklinjam te onim, koji Aposhtolom svojim zapovidi govorechi: Idite i kerstite sve narode u ime Otca, i Sina, i Duha

Svetoga. Njegovim imenom tebe zaklinjam: da gdigod poshkropljena budesh, udilj od iste kuche svaka sablaz i svako nasertanje djavaosko izkorenilose, i pobiglo: Bogom xivim ✝, Bogom istinim ✝, Bogom svega stvoriteljom ✝, da ni ljudem, ni pribivalishtem, ni ladjam, ni marvi, ni vochu, niti stablom naudish. Po Gospodinu nashemu Isusu Isukerstu, Sinu tvojemu, koji pride suditi xive i mertve, i svit ognjem. Amen.

Molitva.

Boxe, koji za spasenje csovicsanskoga naroda svaka najvecha otajstva u bistvu vode stvori: pristani, prosimo te, dobrostivo molbi nashoj, i istocsalu ovomu vodenomu, mlogostrukim ocsistjenjem pripravnomu, kripost tvoga blagoso ✝ va uli; da stvorenje tvoje za otajstva tvoja sluxechi, za odagnati vragove, i za odbiti nemochi i bolesti boxanstvene millosti tvoje kripost primi: da shtogod se u kuchah, alli u mistih pravovirnih vodom ovom oshkropi, bude brez svake necsistoche, izbavilose od naudbe: ne stajao ondi duh pomorni, niti zrak zloduhni: odstupile sve zaside nepriatelja potajnoga: i akobi shto bilo, shtobi zdravju pribivaocah i pokoju nenavidilo; po oshkropljenju vode pobiglo, i odstupilo: da zdravje, po zazivanju imena tvojega izprosheno, od svih protivshtinah bude obranjeno. Po onomu, koji pride suditi xive i mertve i svit ognjem.

Blagosovi vodu.

Blagosov Boga Otca ✝, i Sina ✝, i Duha ✝ Svetoga sishao sverhu stvora ovoga soli i vode. Amen.

Zatim rekne.

℣. Gospodin s' vami. ℟. I s' Duhom tvojim.

℣. Nashidovanje S. Evangjelja po Luki. ℟. Slava tebi Gospod.

A dogodise, da, kada se vas puk kersti, i Isus kerstjen bi, i kada moljashese, otvorise nebo, i snide Duh Sveti u tilesnoj prilici kano golubica sverhu nje-

ga, i glas s' neba ucsinise: Tisi sin moj poljubljeni, u tebi ugodi meni. A isti Isus biashe oko trideset godinah, kada pocse pripovidati, i csinjashese sin Josipov, koji bi sin Helin, koji bi sin Mathatin, koji bi sin Levin, koji bi sin Melkin, koji bi sin Jannin, koji bi sin Josipov, koji bi sin Mathathijn, koji bi sin Amasov, koji bi sin Nahumov, koji bi sin Helin, koji bi sin Naggin, koji bi sin Mathathin, koji bi sin Semein, koji bi sin Josipov, koji bi sin Judin, koji bi sin Johannov, koji bi sin Resein, koji bi sin Zorobabelov, koji bi sin Salatielev, koji bi sin Nerin, koji bi sin Melkov, koji bi sin Addov, koji bi sin Kosaov; koji bi sin Elmabanov, koji bi sin Herov, koji bi sin Jesuin, koji bi sin Eleezerov, koji bi sin Jorimov, koji bi sin Mathatov, koji bi sin Levin, koji bi sin Simeonov, koji bi sin Judin, koji bi sin Josipov, koji bi sin Jonin, koji bi sin Eliakimov, koji bi sin Melein, koji bi sin Mennin, koji bi sin Mathathin, koji bi sin Nathanov, koji bi sin Davidov, koji bi sin Jesin, koji bi sin Obedov, koji bi sin Boozov, koji bi sin Salmonov, koji bi sin Naassonov, koji bi sin Aminadobov, koji bi sin Aramov, koji bi sin Esronov, koji bi sin Fareseov, koji bi sin Judin, koji bi sin Jakovljev, koji bi sin Isaakov, koji bi sin Tharenov, koji bi sin Noemov, koji bi sin Lamekov, koji bi sin Mathusalev, koji bi sin Henokov, koji bi sin Jaredov, koji bi sin Malaleelov, koji bi sin Kainanov, koji bi sin Henoseov, koji bi sin Sethin, koji bi sin Adamov, koji bi od Boga. A Isus pun Duha svetoga vratise od Jordana.

Zatim poshkropi Misnik sebe i puk vodom govorechi.

Oshkropish me Gospodine Isopom; i ocsistimse: operesh me, i sverhu sniga obilimse.

Pisan. Smillujse meni Gospodine po velikomu miloserdju tvojemu. Slava Otcu etc. Kako etc.

Pak zapiva, illi moli Te Deum etc. *i svershivshi prid otarom velikim* rekne.

℣. Ukaxi nam, Gospodine, milloserdje tvoje.
℟. I spasenje tvoje daj nam.
℣. Gospodine uslishi molitvu moju.
℟. I vapaj moj prishao k' tebi.
℣. Gospodin s' vami.
℟. I s' Duhom tvojim.

Pomolimose.

Uslishi nas, Gospodine sveti, Otçse svemoguchi, vicsnji Boxe! i poslati dostojajse svetoga Angjela tvoga s' nebesah; da ucsuva, goji, zashtiti, pohodi, i obrani sve pribivajuche u ovomu pribivalishtu. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Blagosov Polja.

Sacerdos rocheto, stola et pluviali indutus, accepto Pacificali exit ad Altare maius cum ministris, quorum unus portat crucem processionalem, alter cereum paschalem, tertius tres cereos, triangularibus distinctis stylis ex una arundine prodeuntibus infixos, triados vulgo appellitatos, aliis accipientibus aquam benedictam, thus, et thuribulum, cum libris — aliisque pro hoc solemni actu requisitis —, veniensque ad Altare ascendens deponit Pacificale super Altare, unde mox descendens, flexo utroque genu intonat quod sequitur:

Antiph. Exaudi nos Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice nos Domine. ℣. Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquae usque ad animam meam. Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto etc. Secundum multitudinem miserationum tuarum, respice nos Domine.

Pridmismica. Uslishinas Gospodine, jerboje dobrostivo miloserdje tvoje: poleg mloxtva pomilovanjah tvojih pogledajnas Gospodine. ℣. Spasename ucsini Boxe, jerbosu doperle vode do dushe moje. Slava Otcu, i Sinu, i Duhu svetomu. Kako bishe u pocselu i sada, i vazda i u vike vikah. Amen. — Poleg mloxtva pomilovanjah tvojih, pogledaj nasGospodine.

Quo finito, officians dicat.	*Koja svershivshi misnik rekne stojeechi shto slidi.*
℣. Propitus esto peccatis nostris Domine.	℣. Oprosti nam grihe nashe Gospodine.
℟. Propter nomen tuum.	*O.* Zaradi Imena tvoga.
Oremus.	**Pomolimose.**
Parce Domine, parce populo tuo, ut dignis flagellationibus castigatus, in tua semper miseratione respiret. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.	Oprosti Gospodine, oprosti puku tvomu, da dostojnima bicsevih kashtigovan, u tvomu pomilovanju uvik opocsine. Po Isukerstu Gospodinu nashemu. ℟. Amen.

Tada kleknu opet svi, a Pivacsi na to odredjeni pocsmu takojer klecsechi prid velikim Oltarom, poboxno Litanie sviu svetih pivati, a ostalijim puk odpivati. Vidi na listu ove knjige 95.

Gospodine pomilluj.
Isukerste pomilluj.
Gospodine pomilluj. i. t. dalje.

Kadase pako bude pivalo: Sveta Mario, moli za nas, *ustanu svi, a misnik uzam s' Oltara krix, nedajuchi blagosova, snide dole, i pojde s' pukom u lipom redu na misto od poljskog blagosova, pridhodechi s' krixom Processionskim svekolike krixonosha, a ostali bogoljubno pivajuchi, i odpivajuchi; illi akobi Proizhodjenje poveliko bilo, nikoji molechi, a nikoji pivajuchi; oni tojest, kojibi od Pivacsah podaleko bili, i nebi mogli svaka csuti, mogu moliti, alli ipak tako, da pivajuche nipokakvi nacsin u svojoj ocsitoj bogoljubnosti nesmetu.*

Akolibi misto od blagosova poljnog tako podaleko bilo, da nebi Litanie sviu Svetih zadostne bile, moguse tada od pocsela, illi od polovice opet one iste ponoviti, illi Litanie Gospine nadodati, illi druge koje molitvice, illi nikoje od pokornih Pisamah poboxno govoriti, izpivati, illi krunicu moliti.

Kada pako na misto od blagosova misnik s' Prohodom (ako nije jako blato) dospie, tada kleknuvshi svi, priuzmuse opet Litanie sviu svetih, a navlastito blizu onoga mista, gdinose zaderxaje Redak: *Da plod zemlje dati i uzderxati dostojashse*; gdi more misnik po svomu bogoljubnom umu pivanje i pokratiti, kadbi potribito bilo; alli kadse dojde na sada recseni Redak: *da plod zemlje i. t. dalje*, onda misnik, stavshi na jednom mistu, i obrativshise prama polju koga blagosovit imade, tri puta polje desnom rukom blagosiva, pivajuchi, illi glasno u tri put ovako govorechi:

1) *Da plod Zemlje dati, i uzderxati* ✝ *dostojashse.*

2) *Da plod zemlje dati, i blagosoviti* ✝ *dostojashse.*

3) *Da plod zemlje dati, i sacsuvati* ✝ *dostojashse.* A puk odgovara uvik: Tebe molimo uslishi nas.

Zatim slidi kakonoje i u Litaniama: Da svim virnim vicsnja dobra vratish. Sinu Boxji. Tebe molimo uslishi nas.

Jagancse Boxji, *i. t. do sverhe Litaniah; a kadase Litanie svershe, onda misnik opet klecsechi moli Otcse nash, i Zdravu Mariu na glas.*

Stajalishte Pervo.

Ova svershivshi obratise k' Izhodu sunca, imajuchi prid sobom s' iste strane processionski vechi krix; prid kojim opet klekne, i moli. Munda cor meum etc. tada ustavshi zapiva: ℟. Gospodin s'vami. *Odg.* I. s'Duhom tvojim. Naslidovanje Svetog Evangjelja etc.

Evangjelje S. Ivana. Pogl. 1.

U Pocselo bishe Rics, i Rics bishe pri Bogu, i Bog bishe Rics. Ovo bishe u pocselo pri Bogu. Sva po njemu ucsinjena jesu: i brez njega ucsi-

njeno jest nishta, shto ucsinjeno jest. U njemu bishe xivot, i xivot bishe svitlost ljudska: i svitlost u tminah sviti, i tmineju nisu obujàle. Bioje csovik poslan od Boga, komu ime bishe Ivan. Ovi pride za svidocsanstvo, da svidocsanstvo ukaxe od svitlosti, dabi svi virovali po njemu. Ne bishe on svitlost, nego da svidocsanstvo ukaxe od svitlosti. Bishe svitlost prava, koja prosvitljuje svakoga csovika dohodechega na ovi svit. Na svitu bishe, i svit po njemu ucsinjen jest, i svit njega nie poznao. U vlastitaje doshao, i svoji njega nisu primili. A kolikojegod primilo njega, daoje njima moguchstvo sinovom Boxjim ucsinitise, onim, koji viruju u Ime njegovo. Koji ne od kervih, niti od pohotenja putti, niti od pohotenja mushkoga, nego od Boga rodjeni jesu. *Ovdise na ove ricsi poklekne.* I Rics putt ucsinjena jest, i pribivalaje u nami; i vidismo slavu njegovu, slavú kako jedinorodjenoga od Otca puna milosti, i istine.

Svershivshi misnik ovo Evangjelje pocsima slidechu molitvu illi glasno moliti, illiju privati:

Pomolimose.

Milost tvojú molimo svemoguchi Boxe, da kakonosi s' uputtjenjem Ricsi tvoje ljudsko pleme rosom tvoje milosti blagosivajuchi natopio: tako pervine stvorenja ovoga xitnoga, koje s' ugadjanjem zraka, ř daxda uzrasti ucsiniosi: blagosoviti ✝ dostoishse: i da blagosova tvoga rosom nji natopish: i plod zemlje tia do sazrienja privedesh: i da podilish puku tvomu, od tvojih darovah, tebi vazda fale uzdavati, i gladujuche dushe obilnostju dobarah tvojih napunish:

da i ubogi zajedno s'bogatim duxne fale prikaxu slavi tvojoj: po Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Drugo Stajalishte.

Sadase prinese veliki processionski krix prama poldnevu, a i misnikse odmah obrati k' njemu; pak pokleknuvshi, kao i prie, moli Munda cor. Shto kada svershi i ustane piva Gospodin svami etc. Naslidovanje S. Evangelja.

Evangjelje S. Mathea. Pogl. 13.

U Ono vrime, recse Isus mloshtvom priliku ovu: prikladno ucsinjeno jest Kraljestvo Nebesko csoviku, koije posiao dobro sime u njivi svojoj. A kada spavau ljudi, dojde nepriatelj njegov, i posia kukolj u srid pshenice, i otide. A kada izraste trava, i plod donese, tadase ukaza i kukolj. A pristupivshi sluge Otca obitili, rekoshe njemu: Gospodine! nisili dobro sime posiao u njivi tvojoj? odkuda dakle ima kukolja? I recse njimi: Nepriatelj csovik ovo ucsinio jest. A sluge rekoshe njemu: Ochesh, mi idemo, i izabratichemoga? I recse: Ne, da izbirajuchi kukolj, neizcsupate moxebit zajedno s-njim pshenicu. Pustite oboje rasti do xetve, i u vrime xetve rechichu xeteocem: Skupite najpri kukolj, i povexitega u snopiche na saxganje, a pshenicu skupite u xitnicu moju.

M o l i t v a.

P o m o l i m o s e.

Svemoguchi vicsnji Boxe, miloserdje tvoje priklonito molimo: da shtogodje u ovomu polju spasonosno posijano, i usadjeno, pogledom milosti tvoej

pogledash, i zrakom vrimena ugodnim ukrocsiti dostojishse, da saranjeno od opchenja svakoga ternja kukolja, ljulja, i dracsja pustoshi, ucsinise voche' plodno, i daga csista, obilata, i uzorita na zrilost svershenu priti podilish: da mi sluge tvoje obilni tvojih darovah plod, s' uzdavanjem fale primajuchi, xitnice nashe napunivshi, duxne, i priatne Imenu tvomu fale prikazati budemo dostojni, s' Isukerstom Gospodinom nashim. Amen.

Stajalishte Tretje.

Sadase prinese veliki krix prama zapadu Sunca, a i misnikse s' pukom tamo obrati; moli kao i prie; Munda cor; i rekavshi: Gospodin svami etc. Naslidovanje etc.

Evangjelje S. Luke. Pogl. 8.

U Ono vrime, kadase mloshtva primloga skupljau, i iz gradova hitjau k-Isusu, recse po prilici: Izajde koi sie, siati sime svoje; i kada siashe, drugo pade pokraj puta, i pogaxeno bi, i ptice nebeske pozobashe njega. A drugo pade sverhu kamena, i niknuvshi usanu, jere neimashe mokrine. A drugo pade medju dracsje, i zajedno izniknuvshi dracsje, udavishe njega. A drugo pade u zemlju dobru, i izniknuvshi ucsini plod stostruki. Ova govorechi vapiashe: Tko ima ushi za slushati, poslushaj. A pitau njega Uesenici njegovi, koja bishe ova prilika. Kojim on recse: Vami dano jest poznati otajstvo Kraljestva Boxjega; a ostalim u prilikah: da videchi nevide, i csujuchi ne razume. A ova jest prilika: Sime jest rics Boxja. A koisu pokraj puta, ovisu koi slushaju, pak dojde Djavao, i odnese rics od

serca njiovoga, dabi virujuch nespasilise. A koje sverhu kamena, ovisu koi kada slishaju, s-veseljem primaju rics, i ovi korinja neimaju, zashto do vrimena viruju, i u vrime napastovanja odstupe. A kojeje u dracsje palo, ovisu, kojisuh slushali, i od brigah, i bogastvih, i nasladjenja xivota iduchi, zadavese, i nedonesu ploda. A koje u dobru zemlju; Ovisu, koi u sercu dobru i najboljemu slushajuchi rics uzderxe, i plod donose u usterpljenju.

M o l i t v a.

Pomolimose.

Svemoguchi vicsnji Boxe, koji zemlju u poesetak iztocsaja nje povoljno ploditi, i sime, koje u zemlju dobru pade, plod stostruki prinositi zapovidiosi: zemlju, njive, polja, i vinograde nashe blagosoviti ✝, i ocsima milosti tvoje pogledati dostojse: da plodi, i simena u nji po slugah tvojih metnuta, tako uplode, uzrastu, i sahranese, da nji noga ljudska nepotlacsi, neudave ternja, i pustoshi, ne podgrizu cervi, ne pozoblju ptice, neposicse grad, nepodvrati vihar; neotruje zlohudni vitar, ne razaspe godina, ne opali suncsana vruchina, neosushi zracsna ljutina, nesmakne potop daxdeni, niti, shto nauditi moxe, naudi. Daj njima Gospodine tvojim darom na svershenu zrilost priti, neka sluge tvoje simenah svojih plod stostruki primajuchi, velicsanstvu tvomu obilnie fale vrate dillovanja. S'Isukerstom Gospodinom nashim. Amen.

Csetverto Stajalishte.

Prinesese najposlim krix prama strani polnochnoj, i k'njemuse svi obrate. Pak misnik posli Munda cor. veli: Gospodin svami etc. Naslidovanje S. Evangjelja etc.

Evangjelje S. Marke. Pogl. 6.

U Ono vriine: Izashavshi Isus, vidi mloshtvo veliko naslidujuche sebe, i smilovaoose jest sverhu nji, jere biau kakono ovce nejmajuchi Pastira; i pocseji ucsiti mloga. I buduchi jurve mlogo vrime proshlo, pristupishe njegovi Ucsenici, govorechi: Pustoshno jest ovo misto, i jurve vrime projde: pusti nji, da poshavshi u blixnja sella, i Varoshe, kupe sebi blagovanja, kojache blagovati. I odgovarajūchi Isus, recse njimi: podajteim blagovati. I rekoshe njemu: Poshavshi, da kupimo dvista penezi kruha dachemo njimi blagovati. I recse njim: [illegible]ko kruha imate? Pojdite, i vidite. I k[illegible] poznashe, rekoshe: Pet, i dvi ribe. Zapovidi njimi, da sisti csine sve po druxtvu sverhu zelena sijena. I sidoshe na dile, po sto i pedeset; i uzamshi pet Kruha, i dvi Ribe, pogledavshi u Nebo, blagosovi, i razlomi kruhe: i dade Ucsenikom svoim, da stave prid nji: i dvi Ribe razdili svim. I blagovashe svi, i nasitilise jesu. I podigoshe ostanke ulomaka dvanajest kroshnica puni, i od Ribah. A bishe koji blagovashe pet hiljada ljudih.

M o l i t v a.

Pomolimose.

Gospodine Isukerste sinu Boga xivoga, koisi s' blagosovom tvojim pet kruha, i dvi ribe tako uzmnoxao, da pet hiljadah ljudih od nji nasitilose bishe, i dvanajest kroshnica od ostanakah ulomakah, koji biu ostali, napunilose jest: Tebe ponizno molimo, da plod zemlje, njivah, poljah, i vinogradah,

i koja na sluxbu virnih tvojih niknuti, i izrasti zapovidiosi: blagosoviti ✝, posvetiti ✝, i umnoxati ✝ dostojishse, da sluge tvoje; obiljem pshenice, vina, ulja, i drugi xivotu csovicsanskomu potribnih stvarih nasitjeni, i od ostanaka ulomakah, koji uzostaju, ubogim, radi imena tvoga podilujuchi, mogujim podpomochi, i za tolika dobra tebi falu uzdati, i veselim sercem sluxiti mogu. Koji xivish, i kraljujesh, Bog po sve vike vikovah. Amen.

Blagosov Jecsma, Zobbi, i ostalog Usiva.

Pomolimose.

Stvoritelju, i Uzderxitelju naroda csovicsanskoga, i udilitelju duhovne milosti i vicsnjega spasenja, Ti Gospodine poshalji Duha svetoga tvoga sverhu usiva nashega: Jecsma, Zobbi, i ostalih — kojasmo u zemlju za niknutje, i razplodenje postavili, da pokripljena darom tvoje milosti postanu zdrava, i ugodna hrana nami, i svoj nashoj marvi. Po Isukerstu Gospodinu nashemu.

Blagosov Vinogradah.

Sada akosu blizu vinogradi, i gdije obicsaj, blagosovi misnik odmah i vinograde na slidechi nacsin.

Pomolimose.

Boxe! kojsi duhovnoga vinograda tvoga po cilom okolishu zemaljskomu loze razshirio; planinah nashih obradjenje na dillo dobroga ploda podigni; ovima takojer vinogradima blagosova ✝ tvoga rosu ulij, od sviu zashtiti napastovanjah, i uzmloxaj njihovih plodovah obilnost. Po Isukerstu Gospodinu Nashemu, Amen.

Pomolimose.

Gospodine sveti Otcse svemoguchi, vicsnji Boxe, kojisi nebo, i zemlju, more, i sva stvorio: tebe ponizno molimo, da plod ovaj zemaljski blagoso ✝ vi-

ti, posve † titi, i usmlo † xati dostojishse: napuni nashe pivnice illiti pribivalishta punostju xitnom, i vinskom, da veselechise u ovima, povratimo tebi slave i fale. Po Isukerstu Gospodinu nashemu, Amen.

Sacerdos accipit nunc tres cereos, vulgo *Triadem (Trojstvo)* et in loco segetum versus quatvor mundi partes faciens signum crucis aut clara voce, aut cantando profert:

1.) *versus orientem*: Od munja, gradda, i gromma, *respondente populo semper*: Oslobodi nas Gospodine.

Sic 2.) *versus meridiem*, 3.) *versus occasum, et* 4.) *versus Septemtrionem conversus idipsum repetit, cruce maiori processionali pro nunc versus orientem situata.* —

Quibus terminatis, restituta triade, accipit pariliter Cereum paschalem, vulgo: Jedinstvo. *et similiter versus quatvor mundi partes ab oriente ut praeprius incipiendo eodem benedicit segetes, quater clare dicendo, aut cantando:*

Od kuge, glada, i vojske; *populo denuo semper respondente*: Oslobodi nas Gospodine.

Restituto ministro Cereo paschali accipiat Crucem processionalem, et similiter versus 4 mundi partes 4 benedicat easdem segetes in forma crucis, clare dicendo, aut canendo: Za krix i muku tvoju; *populo iterum toties respondente*: Tebe molimo uslishi nas

Quibus terminatis Sacerdos praeorabit tria Pater, et totidem Ave, cum Gloria Patri: lingua vernacula, ac dein posito ad thuribulum thure, asperget triticum aqua benedicta in modum crucis dicens: Blagosov Boga svemoguchega, Otca †, i Sina †, i Duha † Svetoga, neka snidje sverhu ovoga stvorenja xitnoga, (i ostalog usiva; i zemaljskog ploda) i ostane uvik. Amen.

Accipit tandem thuribulum, et eodem thurificet, et cantet; aut clare dicat:

R. Blagosivajmo Gospodinu Alelluja, Alelluja:
Odg. Bogu fale Alelluja, Alelluja.

Sadase povratja slavno prohod kuchi istim lipim redom; a pivajuse illi Gospine Litanie, illi druge bogoljubne k' ovomu vrimenu i blagosovu pristojne Pismice. Kadase pako blizu Cerkve dojde, pivase pisma: Tebe Boga falimo.

Doshavshi u Cerkvu, kada misnik rucsni krix svoj postavi na Oltar, pivase pisma: Kraljico neba radujse; koja kadase izpiva onda misnik zapiva: Blagosivajmo Otca, i Sina sa Duhom Svetim. Falimoga i priuzvisujmoga do vikovah.

R. Veselise i radujse Divico Mario Alelluja!

O. Jerje doisto Uskersnuo Gospodin Alelluja.

Pomolimose.

Boxe, kojega millosérdju nije broja, i kojega dobrote neizmirnoje blago: primillostivomu veliesanstvu tvomu za podiljene darove fale uzdajemo, tvoju vazda blagostivost molechi; da koji prosechima zamoljena dobra dajesh, iste neostavivshi, na dojducha nadarenja pripravish,

Boxe, kojisise po uskernutju Sinka tvoga Gospodina nashega Isukersta svit razveseliti dostojao: udilinam prosimote, da po njegovoj Rodici Blaxenoj Marii vazda Divici, vicsnjega xivota veselja zadobiemo. Po istomu Isukerstu Gospodinu nashemu. Amen.

Uzamshi misnik Pomiritelja blagosovi puk, i tako doversh Proizhodjenje.

Ukaz

Stvarih u ovoj knjigi zaderxanih.

Odsik Pervi.

Odsik drugi.

Pomanjkanja,	*na listu,*	*redku,*	*popravi.*
Izajdi iz njega	4	4	Izajdi od njega
tvoga	7	6	tvoga N.
morah	7	31	mora
djavlje	8	1	djavle
ko	10	17	koi
quod est	10	27	quod est
to jest	10	27-28	to jest
svehu	10	35	sverhu
Cekrvu	10	36	Cerkvu
Pojdi	14	23	N. Pojdi
Otasjtvimi	20	23	Otajstvimi
Poluvircu	24	9	poluvircu
Gospodin s'tobom	13	12	mir s'tobom
tretj	37	8	tretji
side	39	8	snide
nedopustish	49	28	nepustish
ispovoditi	63	4	izpoviditi
svetotajstu	65	5	svetotajstvu
ille	67	28	illi
ostanem	69	3	obstanem
put a	72	16	puta
dokoncsive	73	3	dokoncsave
svekojike	74	4	svekolike
grihi	75	28	grihsi
uskersmutje	97	18	uskersnutje
po texise	98	28	potexise
riloxiti	103	23	priloxiti,
nije a	104	9	nije
osob	106	6	osobe
nadodojuchi	111	15	nadodajuchi
Beg	111	19	Bog
svemu	112	18	svima
in mátri monium	113	17	in matrimonium
tn	113	22	*in*
Gemahl	113	12	Gemahlin
Gemahlin	113	13	Gemahl
Isac	116	11	Isaac
fol.	116	17	folio 109.
Odsiku	117	10	Odsiku I. Dila.
Obazirajuchise se	120	34	obazirajuchise.
di ci	122	16	dici
plo	125	2	plod
zarti	125	18	zar ti
Gdi	127	31	Tko
kojejem	127	36	kojeje on
put	128	11	putt

Pomanjkanja,	*na listu,*	*redku,*	*popravi.*
natvikeju	129	11	i nauvikeju
stanja	131	2	postanja
ne xivi	131	6	nexivi
xivot-a	131	34	xivot, a
za shto	132	26	zashto
jadne	134	9	jadna
izkuhavana	136	23	izkushavana
Boxju	137	1	Boxja
Ovache	144	30	Ovoche
drugcheshmu	147	15	drugocheshmu
csesto kratchesh	145	29	csestokratchesh
za shto	146	21	zashto
blaxenostvo	150	33	blaxenstvo
kratko	151	2	krotko
istinoje	151	5	istinitoje
I.	151	20	i
neuzterpljivo	151	30	na uzterpljivo
kersta	156	31	Kersta
odechega	158	11	hodechega
tvojim	161	3	svojim
podepsanju	162	10	pedepsanju
primi	163	8	primim
Isusa	163	17	Isusova
napole	165	22	i napole
ne sverhi	165	31	nesvershi
duhom	165	35	dushom
vechma	166	17	vechi
dati	170	12	dasi ti
sluga tvoga	176	10	slugu tvoga Gosp.
Celovom	178	29	celivom
Isuse! k oi	179	21	Isuse! koisi
tvoju prigorku smertnu	180	9	tvoj prigorki smertni
probodane	181	14	probodene
ushlishi	183	18	uslishi
3. Otcs. i 3. Zdrave Mar.	183	21	1. Otcs. i 1. Zdr. M.
msertni	188	32	smertni
Jagancu	192	28	k' Jagancu
njegovu	193	21	tvoju.
Muleris	196	5	Mulieris
sinem	198	11	finem
Gerdkorst	233	21	Gerdkost
svit	233	26	i svit
Isus Isukerst	237	9	Isusa Isukersta
tvoej	246	32	tvoje
vore	251	7	voce
munja	251	9	munje.

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
A 000 123 791 6

